

Pesti Kalligram – Pannon Várszínház, Veszprém

KARAFFA

drámák

Szerkesztette: Géczy János

Karaffa drámapályázat
Pannon Várszínház, Veszprém
2022–2023

KARAFFA

– *drámák* –

DARVASI LÁSZLÓ–DARVASI ÁRON

DÉZSI FRUZZSINA

FABACSOVICS LILI

HÁY JÁNOS

KOVÁCS DOMINIK–KOVÁCS VIKTOR

MÁRTON LÁSZLÓ

O. HORVÁTH SÁRI

SZÁLINGER BALÁZS

TERÉK ANNA

ZALÁN TIBOR

Pesti Kalligram – Pannon Várszínház, Veszprém

2022

Veszprém-Balaton 2023
Európa Kulturális Fővárosa

A kötet a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa
„Karaffa drámapályázat és a nyertes művek bemutatása”
című programjának támogatásával jött létre.

Szerkesztette: Géczy János

© Pesti Kalligram – Pannon Várszínház, Veszprém, 2022

Előszó: © Nánay István

Utószó: © Vándorfi László, Géczy János

Copyright © Darvasi László és Darvasi Áron, Dézsi Fruzsina, Fabacsovics Lili,
Háy János, Kovács Dominik és Kovács Viktor, Márton László, O. Horváth Sári,
Szálinger Balázs, Terék Anna, Zalán Tibor

ISBN 978-963-468-365-0

Caraffa, Petőfi – mai szemmel

Bízvást állíthatom: kevesen ismerik Antonio Caraffa nevét és dicstelen tevékenységét, de talán még kevesebben olvasták Petőfi Sándor róla írt drámatörredékét.

Pedig Petőfi igen jó érzékkel felismerte, hogy az eperjesi hóhér története drámába illő, és életének utolsó napjaiban bele is fogott e dráma megírásába. Feltehetően már korábban tudott a vérengző Caraffa tetteiről, de 1845 nyarán – felvidéki körútja során – eljutott Eperjesre is, ahol közvetlenül tájékozódhatott az 1687-es eseményekről. Erre utal az *Úti jegyzetek*ben: „Kora reggelenként ki-kimentem a város keleti oldalán emelkedő Táborhegyre, hol hajdan Caraffa ágyúí ordították e mártírvárosra: rettegj!”¹ Egyes feltételezések szerint a költőben már akkor megfogant a szándék, hogy írjon Caraffáról.² Erre azonban csak 1849 júliusában kerített sort.

Caraffa, az eperjesi hóhér

Vajon miért érdekelte Petőfit a százhatvan évvel korábbi történelmi esemény? És ki volt gróf Antonio Caraffa (1642–1693)? Nápolyi születésű katona, aki 1665-től állt I. Lipót Habsburg uralkodó szolgálatában. Egyre magasabb rangot ért el, részt vett a török csapatok Magyarországról való kiűzésében, Buda felszabadításában, valamint a Thököly Imre vezette felkelés leverésében.³ 1582-től ő a felső-magyarországi hadsereg főparancsnoka, s mint ilyen nemcsak a harci tevékenység irányítása a feladata, hanem a háborúk anyagi és egyéb (élelem, szállás, lovak stb.) feltételeinek biztosítása is. Ennek érdekében az elfoglalt területekre óriási

¹ Petőfi SÁNDOR: *Úti jegyzetek* (1845) = PETŐFI SÁNDOR ÖSSZES PRÓZAI MŰVEI (oszk.hu)

² Szilágyi Ferenc irodalomtörténész véleménye szerint „Az eperjesi koncepció perről, CARAFFA: tábornok rémtetteiről magyar nyelven a nyilvánosság előtt először a forradalom és szabadságharc előestéjén, 1845-ben az *Életképek*ben írt a majdani márciusi ifjú, Benczúr Miklós (Benczúr Sámuel evangélikus lelkész fia) Rezik János művei alapján. Petőfi bizonyára olvasta az *Életképek* történelmi leckéjét, de ő ugyanebben az évben, Eperjesen Kerényi Frigyesnél járva közvetlenül is találkozhatott a derűs városban a komor dráma emlékével. Kerényiek háza a Kollégiumra néz, az iskolaépület mögött pedig ott van az egykori tragédia „nézőszíne” helye. A költőt, aki már megírta a *Lant és kardot*, a *Királyok ellen* s a *Rab hazának fiai* című versét, mélyen megrázták az emlékek, amelyeket a történelmi olvasmányaiból már ismert. Itt foganhatott meg lelkében az a dráma (főlerősítve Benczúr Miklós *Életképek*beli írásától), amely cím nélkül töredékben maradt ránk, s amelyet minden bizonnyal már 1845-46-ban papírra vetett.” Szilágyi Ferenc: *Az eperjesi koncepció per*. Reformátusok Lapja. 1987. 12. 20. 12.

³ Bővebben: Bodnár Tamás: *Császári tisztek Borsodban a 17. század végén*. Császári tisztek Borsodban a 17. század végén | Magyar Nemzeti Levéltár (gov.hu)

hadisarcot vetett ki, és azokat a legkegyetlenebb módszerekkel be is hajtatta. Ez történt például 1686-ban Debrecenben is, ahol a „debreceni mézsárszék” néven elhír(hedt)esült akcióban a polgárok ingó és ingatlan vagyonát elkobozták, sokakat megkínoztak.

Ennél is kegyetlenebbül járt el Caraffa Eperjesen. Thököly csapatai a felvidéki városokat kénytelenek voltak feladni, egyedül a Zrínyi Ilona által védett Munkács vára maradt a kezükön. A Thököly-hívó felvidéki protestánsok Lipóttól kegyelmet kaptak, de Caraffa azt feltételezte, hogy e polgárok és nemesek titokban továbbra is összejártsanak Zrínyi Ilonával, és általa Thökölyvel. Ezt az összeesküvést szándékozta felszámolni a büntetés és az elrettentés eszközeivel.

Caraffa, miután 1687 januári levelében tájékoztatta I. Lipótot a teendőkről és megkapta a császári engedélyt a leszámolásra, februárban bevonult Eperjesre.⁴ Rövid idő alatt már néhány gyanúsítottat lefogott és kínzásnak vettetett alá.⁵ Caraffa egy Zrínyi Ilonának szóló állítólagos levélre alapozta az összeesküvés vádját, és látszatra egy tizenkét tagú (négy tisztből és nyolc civilből álló) bírósággal mondatta ki a halálos ítéleteket, de valójában ő egy személyben döntött a megvádoltak teljes vagyoneklobzásáról és kivégzéséről. Szobája ablaka alatt állíttatta fel a vérpadot, hogy minden kivégzést vagy ahogy nevezte: „teátrumi előadást”, végignézhessen. Az elítélteknek először a kezét, majd a fejét vágják le, ezután testüket négyfelé szaggattatták, és ott hagyták a téren a kutyáknak és egyéb állatoknak martalékul. A levágott fejeket karóba húzva közszemlére tették. Összesen huszonnégy eperjesi polgár és nemes ember lett áldozata Caraffa vérengzésének. A császár a katolikus magyar urak és a klérus tiltakozására, valamint politikai megfontolásból novemberben vetett véget az eperjesi hóhér ámokfutását.⁶

⁴ „A kegyelem az oka, hogy a nemzet Szent István óta örökké lázadásban töri a fejét. Ideje végre, hogy az teljesen és örökké kiirtassék Magyarországból. De ebben féleszközök célra nem vezetnek, erélyt és szigorot kell tehát alkalmazni. A bűnyomozást, szintúgy, mint a büntetést több városban, de mindig a bűnösök lakhelyén kell végrehajtani, hogy az kimerítő, ez visszariasztó legyen.” Idézi Grexa Gyula: *Caraffa és az eperjesi vértörvényszék*. Rozsnyó. 1913.

⁵ „Már jó ideje gyanúm volt, hogy Thökölynek levélbeli érintkezése van az ország e részeivel – írta Caraffa Lipótnak 1687 februárjában –, s ennek következtése, hogy a lázadás a hamuban lappang. Nagy szorgalommal mindent megtettem e gyanú alaposágának kikutatására. Most végre isten segítségével fölfedeztem mindent ebben a városban és már a börtönben pár ember. De naponként sorra kerülnek majd mások is (persze mindannyian protestánsok), kik már a múltban is a forradalom vezetői voltak és sokszor kaptak amnesztiát.” *u. o.*

⁶ „Eperjesi véstörvényszék, e néven szerepel történetünkben az a vérbíróság, amelyet Caraffa Antal császári tábornok eperjesi várparancsnok 1687 február havában saját elnöke alatt állított fel. E törvényszék a titkos Thököly-pártiak kinyomozásának ürügye alatt kínzásokkal kicsikart vallomások alapján gazdag protestáns polgárokat birtokelkobzásra és halálra ítelt. A vádlók és főbb vallomástevők Szentiványi László és Újhelyi (másol Tábori) Erzsébet markotányosnó voltak. A véstörvényszék teljesen Caraffa hatalma alatt állott; áldozatai lettek többek között Betegh György, Székely András, Weber Dániel és Frigyes, Fėja Dávid, Bertók János, Lányi Samu, Zimmermann Zsigmond, Keczer András és fia, Gábor, Baranyay Ferenc, Rauscher Gáspár, Medveczky Samu, Kovács György, Sárosi Márton, Fleischhacker György, Schönleben György. Amikor a vérszemet kapott Caraffa már gazdag katolikus urakra is rátette a kezét, a vármegyék és Esterházy Pál

Petőfi mezőberényi napjai

Nyilvánvaló a hasonlóság Antonio Caraffának és Haynaunak a magyar történelemben játszott szerepében, tehát magától értetődőnek tűnik, mi izgathatta Petőfit az eperjesi történetben, és miért éppen élete utolsó napjaiban foglalkoztatta e téma.

Amikor 1849. július 3-án Pestről családjával Mezőberénybe, barátjához, Orlai Petrich Somához érkezik, menekül. Egyrészt újólág kiábrándult a politikából, másrészt az ő neve is szerepelt a Haynau kézjegyével ellátott, a felforgató (értsd: forradalmi) eseményekben való részvétel miatt kiadott körözési listán. Átmeneti megnyugvást remélt Mezőberényben, ugyanakkor belekezd a drámájába.⁷ Az elkészült két jelenetben (melyek közül a második nincs is befejezve) szinte látnoki erővel idézi meg a magyarságra váró közeljövőt.⁸ A munkát barátja, Egressy Gábor látogatása szakítja félbe, akinek unszolására és társaságában július 18-án elindul Bem táborába, a halálba.

A drámatöredék

Mindössze két jelenetből áll a félbehagyott mű. Az első a terjedelmesebb: majd' felvonásnyi expozíciója a tervezett drámának. Felvonulnak a szereplők, felvázolódnak a köztük lévő vi-

nádor sürgetésére 1687 májusában Lipót a véstörvényszéket feloszlatta. Caraffát tábornaggyá, a felső magyarországi várak főparancsnokává nevezték ki és magas kitüntetésekben (titkos tanácsosság, aranygyapjas-rend) részesítették. Takáts Gy. *Guttenberg nagylexikon*. 10. kötet. Budapest. 1932. Lásd még: F. Molnár Mónika: *Antonio Caraffa: tevékenysége Magyarországon*. In.: u. ö.: *Olasz hadiírók és generálisok Bécs és Isztambul között*. Reciti. Budapest. 2016. 46-59.

⁷ Filep Tibor történész összefoglalója szerint: „Forró vészterhes napok 1849 júliusában. A magyar kormány Szegedre menekült, a cári seregek kijutottak az Alföldre. Haynau elfoglalta a magyar fővárost. Petőfi feleségével és kislányával Mezőberénybe érkezett. Barátjánál, Orlai Petrich Sománál húzódott meg. Arany Jánosnak írja: »Teljes erőm és tehetségem szerint dühbe jövén, s megemlékezvén még előbben sebeimről is, kaptam magam, fölszedtem sátorfámat, s másnap családommal ide a békési magányba bujdoskoltam azon óhajtással, vajha soha többé a nyilvános életnek még csak a küszöbére se kényszerítene sorsom. Most itt vagyunk, s melyben végképp felejttem, hogy hazám is van, tökéletesen boldog vagyok.« De feledheti-e hazáját? Egyre riasztóbb hírek érkeznek, tollat vesz kezébe, drámát akar írni Caraffáról, akivel a darabrészet egy pontján így beszél: »Hadd lám, mennyi vére van még a magyar nemzetnek? Kiontom azt a kutyák számára az utolsó cseppig! S ha egy elsápadt, kiaszott, emberi alakjából kiveszett váz lesz a magyar nép, kacagva rúgom be sírgödörébe, és meghívom sírhalmára lakomázni a császárt, s azt mondom neki, itt az ország, osztozzunk, cimborá!« Nem Haynau tébolyult vérengzésének víziója ez?» Filep Tibor: *Hajnalban megszólaltak a dobok. Petőfi utolsó útja*. Hajdú-Bihari Napló. 1961. 02. 01. 4.

⁸ Ahogy Fekete Sándor, történész és író kifejti: „Magát a témát Petőfi már 1845-ös felvidéki utazása alkalmából tanulmányozhatta, az eperjesi kollégium könyvtárának egyik fontos kéziratos művében. Caraffa itteni őrvjögésének példája arra ösztönözte a költőt, hogy magát a vérengzést, a rémuralmat, annak embereit és szellemét elemezze, szorongásos pillanataiban már előre látva, mi vár a harcoló magyarságra forradalma elbukása esetén. A drámában realiztikus képek ábrázolják a nép életét, de maguk a príbékek és a főhőhár Caraffa megjelenítése a múlt század harmincas éveinek vadromantikájára emlékeztetett, egyébként teljes joggal: a megtorlás megszállotta lelke mélyén a téboly csiráit hozdozhatta, éppúgy, mint később Haynau.” Fekete SÁNDOR: *Petőfi magyar ellentörténelme*. Ezredvég. 1993. 1-12. 58.

szonyok és hangsúlyossá válik a bonyodalmakat okozó levél szerepe. Az első, realista igényű jelenettel szemben a második egészen más stílusú, azt is mondhatnánk, hogy a huszadik századi abszurd előfutárának tekinthető. E két jelenet alapján nehezen lehet elképzelni, milyenné formálódhatott volna a darab. Íme a töredék:

ELSŐ FELVONÁS

Első jelenés

Nyilvános kert Eperjesen (Egyfelől terített asztalok mellett csemegéző urak és hölgyek, másfelől terítetlen asztalok mellett iddógáló kézművesek és köznép. Sétáló csoportozatok. Komédiások. Katonák. Könyvárus, pincér stb.)

LAKATOS. Arany vasárnap! Gyémánt idő! Annyi felhő sincs a láthatáron, mely árnyékával befödne egy kispénzt. Az ég olyan szép színű, olyan tiszta kék, mint a te ruhád, leányom.

LEÁNY. No lásd, apám, mégis hogy civódtál, amért nem hoztam magammal esernyőt.

LAKATOS. Hja, lányom, ne vedd rossz néven az atyai szív aggodalmát. Csak úgy lehetett volna eső, amint jó idő van. S tudod, milyen drága volt a ruhád. tíz poltura híján kétszáz máriás! Hanem hiszen ki is tesz ám magáért. Beillenél vele amoda a másik oldalra az urak közé, s talán az a viganó sem volt különb nála, melyet a szultán küldött Zrínyi Ilonának.

SZABÓ. Jézus Mária, Szent József!

LAKATOS. Mi a kő lelte, szomszéd uram, hogy akkorát kiált? És mint elsápadt!

SZABÓ. Kiált! elsápadt! Talán bizony nincs okom reá? Kereken kimondom, szomszéd uram, azt a nevet ne emlegesse itt, vagy ha kedve van róla beszélni, hát mondja meg, s én elhordom magamat, aztán emlegetheti, nem bánom, de míg egy asztal mellett ülünk, válogassa meg beszédét. Semmi kedvem sincs börtönbe jutni vagy éppen akasztófára.

LAKATOS. Megvallom, hogy vigyázatlanság volt őt említenem. Ah, én istenem, milyen rettentő idők! Egy szó tönkreteheti az embert. Az ördög bújjék minden pártütőbe, minek is vannak a világon? Kedves hazám, Katzenellenbogen, mért hagytalak el tégedet? Ott jobb világ van, ott nincsenek pártütők, gaz lázadók, s ha az ember a fejedelemnek tétet és fejet hajt, békességesen ihatja meg pohár sörét. Hej, hiába beszélnek, mégis csak rosszabb ez a magyar föld, mint Németország. Kedves hazám, Katzenellenbogen!

MÉSZÁROS (*Más asztalnál*). Hej, pincér, hallod-e? Egy messzely borocskát.

PINCÉR. Csak egy messzelyt? S melyikből?

MÉSZÁROS. Abból, szép öcsém, amelyik legolcsóbb, égjen a pokolban ráncos bugyogód azzal a némettel együtt, ki benne lődörög! Lódulj hamar (*pincér el*), mert ha én lódítalak

csak a kisujjam végével is, tudom, forgósziel módjára táncolsz el a hazádba, te vastag orrú, vékony lábú sváb. Csak egy messzelyt? – azt kérdi a pimasz. Ha vére volna, icceszámra innám. Csak egy messzelyt? Milyen csúf gorombaság; s ezt némettől tűrje a magyar! Ott van még pofáján az éhség nyoma, mit a külföldről hozott magával, és a magyarral máris durván bánik; mit várjunk tőle, ha majd itt zsírunkon gömbölyűre hizlalja hasát? Forduljon meg a koporsajában, aki először hitt be németet hozzánk, mert az hazánkba dögvészt hozott, mely akkor szűnik meg dúlni, ha martalékul nem talál többé magyart!

VARGA. Minden szavad szent igazság, barátom, de tán mérsékelnéd mégis magadat, mert ...

MÉSZÁROS. Én mérsékeljem magamat? Nem én, ha addig élek is! Így is, úgy is veszni kell az embernek. Ha szólok, karóba húznak, s ha hallgatok, megpukkaszt a düh.

PINCÉR (*Hozza a bort*). Tessék, uram.

MÉSZÁROS. Tessék, uram... no már ez megjárja. Megszeppentél ugye, cimbora? Jól tetted. Tanácsolom is, hogy többé ne gorombáskodjál, és legkivált élélőttem ne. Csak szegény mészáros mesterember vagyok, de magyar; ha a kezembe veszek, kisöcsém, úgy fölhörpentelek, mint ezt a bort itt. (*Kiissza a bort, s kifizeti*) Ne, itt az ára, most elmehetsz. (*Pincér el*)

(Katonatisztek jönnek, az urakkal szóba ereszkednek, s közéjük ülnek)

BARÓTI. Fölötte csodálkozom, hogy nincs szerencsénk tisztelhetni a tábornagyot. Talán rosszul van? Mit isten ne adjon. Különben ő el szokott járni a közhelyekre.

ELSŐ TISZT. Oh, ments isten, nincs semmi baja. Azért maradt honn, mert igen fontos ügyben várakozik. Bécsből egy futár van érkezőben, ki utasítást hoz őfelségétől az új összeesküvésre nézve.

SZIRMAI. Mit? Új összeesküvés? Az mégis lehetetlen, ez bizonynal alaptalan gyanú.

MÁSODIK TISZT. Való igaz, új, nagy összeesküvés egyenesen őfelsége szent személye ellen. De hiszen jaj nekik, ha ezren vannak is! Rájok tette már talpát az oroszlán, s nincs isten, aki megmentse őket.

BARÓTI. Dicső Karaffa! Nagy férfi! Kövesse őt árnyék módjára a siker, míg a földre nem hull minden lázadó feje, mint a megrázott fáról a férges gyümölcs. Ő szent felsége élete ellen törni, irgalmas isten, milyen iszonyú bűn! Elrémult szívemben megfagy a meleg vér.

BARÓTINÉ (*Magában*). S ez az ember magyar! Magyar és férjem! Megversz-e isten, amiért őt utálom? Verj meg, ha tetszik, de én utálom őt!

SZIRMAI (*Magában*). Ilyen asszonynak olyan férje van! Szeszélyes, örült sors, ki drága-gyöngyöt és kavicsot egy gyűrűbe foglalasz! Szegény szívem, ki a hazát és ez asszonyt úgy szereted! Az egyiket nem méltó, a másikat nem szabad szeretned.

(Két közkatona a lakatos asztala mellé vetődik; egyik a lakatos poharából iszik, a másik a leány arcát cirógatja meg)

ELSŐ KATONA. Jó ital!

MÁSODIK KATONA. Csinos leány!

LAKATOS. Kérem, ez az én söröm ... kérem, ez az én leányom.

ELSŐ KATONA. Mindegy, de jó.

MÁSODIK KATONA. Mindegy, de szép.

LAKATOS. Bizony nem egészen mindegy a ...

ELSŐ KATONA. Nem? Kend ellenmond? Kend tehát protestáns? Bitóra ezzel a protestáns kutyafajjal, e kálvinista ördög cimborájával, e lutheránus pokol söprejével!

LAKATOS. Vitézek, ne rágalmazzanak önök. Inkább cirógassák meg a lányomat, és igyák ki sörömet, csak azt ne mondják, hogy protestáns vagyok. Katolikus vagyok lelkestül-testestül, az isten és a pápa úgy segítjen. Én és protestáns, én és ariánus! Vesszen Luther, vesszen Kálvin! Éljenek a mennyország nagy és kis szentei!

ELSŐ KATONA. No már az más, úgy barátok vagyunk, s annak jeléül fölhajtom e poharat.
(Kiissza a lakatos italát)

MÁSODIK KATONA. S én megcsókolom e leánykát. *(Megcsókolja; mind a ketten el)*

LEÁNY. S te tőröd e gyalázatot, apám! Kiisszák sörödet, és megcsókolják leányodat; mi szent előtted, ha mi sem vagyunk? Kit védelmezel, ha minket sem?

LAKATOS. Gyalázat biz a, kedves leányom, de hát mit tegyek? Tudod, milyen világ van; kerékbe törnek, ha moccanok. Német vagyok, de megvallom, hogy gaz kutyák ezek a német katonák. Csak tőlök telik ilyen szemtelenség. A magyar sohasem bánik így velünk, sőt még a török sem volt ilyen cudar.

SZABÓ. Hanem hát, szomszéd uram, ön pápista, mi? Én eddig így tudtam, hogy lutheránus ön.

LAKATOS. Természetes, hogy az vagyok, de e vad nemzetség előtt csak el kellett tagadnom, különben tán megettek volna rögtön szőröstül-bőröstül. Így segít magán a bölcs ember.

SZABÓ. Vagy úgy! Igaz, igaz, tiszta szűz igazság!

KÖNYVÁRUS *(Föl s alá jár)*. Uraim, ki vesz szép ritka könyveket? Ez a constanzi zsinat históriája, melyen az eretnek Husz Jánost máglyán égették meg; arcképe is benne van; gyönyörűség látni, mint csap össze feje fölött a láng. Itt van egy más becses könyv, melyet írt a híres német tudós Grinzingerus; ebből azt tanulja az ember, hogy nem a király van a népért, hanem a nép a királyért, s aki ez ellen vét, a pokol fenekére jut, mert a királyok az isten helytartói a földön. Ez is derék könyv, ebből az sül ki, hogy Melanchton és a sá-tán egy személy volt; ez ösztönzé Luthert arra, hogy gonosz tanával megejtse a világot.

Ez a könyv Buda várának a töröktől való visszavételét tárgyazza híven; e könyvben megmutattatik, hogy tavaly Budánál német vitézség győzött, nem pedig magyar, s így Magyarország a németeknek köszöni, hogy végre fölszabadult a török járom alól.

MÉSZÁROS. Hazudsz, fickó, hazug a szented is! Gazember írta ezt a könyvet, az is gazember, aki megveszi! (*Fölugrik, a varga tartóztatja őt*) Te meg erressz el itt, mert téged váglak nyakon, akármilyen jó barátok vagyunk. (*A könyvárushoz*) Hazudsz, mondom, te kócos könyvkupec! Ott voltam én Buda ostrománál, ott lőtték meg a jobb lábamat, itt ni. Tudom, hogyan ment végbe a csata. Scherfenberg és a lotharingi herceg vagy a mennykő tudja, hogy híják őket, ezek távol a hegyek közt tanyáztak csöcseléikkel; magyar vér omlott a sáncokon, magyar holttestek tömték meg az árkokat, s magyar kezek tüzték a zászlót a várra, vitéz Petneházi és a hajdúság! A harc után aztán bejött a zagyva nép, s kevélyen parádézott föl és alá, s most azt hazudják, hogy a német vette vissza Budát a töröktől. S ha az vette is, bár ne vette volna! Ha már szolgálnia kell a magyarnak, inkább legyen ura a török, mint a német, mert a törökben több a becsület. Jobb szeretem ellenségemnek a törököt, mint a németet barátomnak, mert amaz nyílt ellenség, ez pedig áruló barát. Hordd el magadat hazug könyveiddel, hogy el ne játsszam rajtad azt a siralmas nótát, melyet Buda ostrománál elhaggytam egy török nyakán!

KÖNYVÁRUS (*Elmenőben*). Csúnya, barbár nép ez a magyar, nem hogy megvenné a könyvet, hanem még meg akarja érte verni az embert.

MÉSZÁROS. Már, aki erre-amarra adta-áldotta-teremtette, ami sok, csak sok! Ha engem meg nem esz a harag, én eszem meg a világot. Élet ide, élet oda, de aki ma újra fölbosszant, kiszakítom a nyelvét, ha lenn a sarkában van is a gyökere. Az utósó pénzemet adtam ki arra a messzely borra, de megint innom kell, hogy ezt az epét lemossam a torkomból, ha az ingemet hagyom is itt. Hej, pincér, bort ide, hanem egy iccét, éspedig a javából most ez egyszer, mert hitelre iszom. Van-e nálad hitelem?

PINCÉR. Van, uram, van, akármennyi.

MÉSZÁROS. No azért mondom, mert ha netalán nem volna, hát van nekem még egy kapitálisom, csakhogy ha éppen szükség nincs rá, nem akarok hozzányúlni. Ha nem hiszed, nézd, itt a kapitális (*öklét mutatja*), kitelik ebből az icce bor ára kamatostul.

PINCÉR. Valóban derék tréfás úri ember. (*El*)

MÉSZÁROS. Tréfás? Szeretném tudni, mit tart ez a kölyök komolyságnak, ha ez tréfa előtte. Vigyázzon magára, hogy meg ne tréfáljam valahogy!

(*Komédiás jön egy póznára tűzött nagy vászonképpel, mely kivégeztetést ábrázol.*)

KOMÉDIÁS (*Szaval*)

Fülejlen, fülejlen, kinek füle vagyon,
Nézze meg e képet, kinek szeme vagyon,
Borzadjon üstöke, kinek haja vagyon,
Ím egy történet, mely rettenetes nagyon.

Ezerhatszázhetvenegyvet írtak vala,
Ezelőtt tizenöt esztendővel vala,
Nagy összeesküvés napfényre jött vala,
Annak feje Zrínyi és Nádasdi vala.

Frangepán is pedig ő közöttök vala,
Kiket gonosz szándék lelkesített vala,
De a gonosz szándék el nem sülni vala,
Isten és angyalok örködtenek vala.

Vala Leopold ő császári fölsége
Méltánvalóképen nagy ingerültségbe,
Hogy a magyarok nem volnának hűségbe,
De sőt szövetkeztek összeesküvésbe.

Szólott őfelsége haragjában mondván,
Az irgalmasságot szívében kioltván:
Zrínyi, Nádasdi, nem különben Frangepán,
Hóhér által vesszen ez a három zsván.

S megtörtént vala, mit őfelsége kíván,
Hóhér által vezett el a három zsván,
Zrínyi, Nádasdi, nem különben Frangepán,
Kettő Németujhelyt, egy Bécsnek piacán.

MÉSZÁROS. Vége van? Mi? Vége van?

KOMÉDIÁS. Még nincs, most jön a java, a tanulság.

MÉSZÁROS. Hát végezd el, de, kérlek igen szépen, szaporán.

KOMÉDIÁS *(Szaval)*

Halandó emberek, ti példát vegyetek,
Ófelsége iránt hűségben legyetek,
Mint e gonosztévők ti úgy ne tegyetek,
Hogy a földön soká igyatok, egyetek.

MÉSZÁROS. Elvégezted?

KOMÉDIÁS. El... most kérek egy kis borralalót.

MÉSZÁROS. Mindjárt, kedves barátom, mindjárt egyszeriben, csak egyet kérdek tőled.

Látod az eget?

KOMÉDIÁS. Látom.

MÉSZÁROS. Nem fogod többé látni. Látod a poklot?

KOMÉDIÁS. Nem látom.

MÉSZÁROS. Mindjárt meg fogod látni. Hát te ilyen-amolyan nyársalni való gézengúz...

de el sem tudom becsületesen kezdeni... pedig... no hiszen... oh... megállj csak...
úgy ég az agyvelőm, mint a meggyújtott kazal... akasszanak föl olyan magasra, hogy
a világ minden hollója meglásson... te mered a legdicsebb magyar hazafiakat, Nádasdit,
Zrínyit, Frangepánt zsványoknak nevezni, te? Ha annyi császárod volna is, ahány ördög
van a pokolban, ha minden császárodnak annyi hóhéra volna, ahány istentelenség van
szívében, mégis kimondom, hogy ő császári-királyi apostoli fölsége, I. Leopold a zsi-
vány, nem azok, akiket megöletett; és hogy isten előtt kedves munkát tegyek, tégedet,
rágalmazó kutya, ezennel megfojtalak! *(Torkon ragadja a komédiást)*

KOMÉDIÁS. Segítség, segítség, a művészet haldoklik!

(Zaj, zavar; a birkózókhoz rohannak, s szétválasztják őket. A zűrzavarban egy tolvaj Baróti zsebébe nyúl, s kilop egy levelet)

TISZT. Ide, katonák, fogjátok el e lázadót, e felségsértőt.

SZIRMAI. Uram, át fogja ön látni, hogy józan ésszel nem beszélhetni illet, minőt e sze-
rencsétlen ember beszélt. Kérem önt az emberi gyarlóságok elnézésének nevében, bo-
csáttassa őt szabadon, hiszen holtrészeg.

MÉSZÁROS. Holtrészeg az édesapád, akárki vagy; én józan vagyok, mint a hajnali nap-
sugár...

SZIRMAI. Hallgass, részeg pimasz, s menj félre, úgy dől belőled a borszag, mint valami
pincéből.

BARÓTINÉ. Igen, igen, tiszt úr, én is kérem önt, szánakozzék e szerencsétlenül.

TISZT. Ám legyen, valóban részeg ...

MÉSZÁROS. Nem vagyok, ha mondom, aki ...

TISZT. Csitt! Eresszék el. Most takarodjál, de ha még egyszer csak a bor színét látod, jaj neked. *(Visszamennek mindnyájan helyeikre. Szirmai félrevezeti a mészárost, s halkán beszélget vele)*

KOMÉDIÁS. Oh, átkozott kéz, vagyis inkább harapófogó! Holtom napjáig torkomon lesz a nyoma. S kinek köszönjem életem megmentését? Hadd lám, kinek van teli a pohara? Annak az öreg úrnak. *(A lakatoshoz megy)* Érdemes úr, lelkem barátja, köszönet önnek a festészet, színészet és költészet nevében, miket képviselni van szerencsém.

LAKATOS. Őszintén megvallva, uram, nem értem önt.

KOMÉDIÁS. Én festő, színész és költő vagyok egy személyben. Ön az imént megmenté életemet. Köszönöm, uram, önnek hőstettét.

LAKATOS. Téved ön, én közel sem voltam; az egészen elveim ellen van, hogy veszekedők közé elegendjem.

KOMÉDIÁS. Szívem barátja, ön túlságosan szerény. Én igen jól tudom, hogy ön ragadt ki ama vasgyúró körmei közül, s én meg nem állhatom, hogy barátságát meg ne köszönjem, s egészségére ne igyam. *(Fölveszi a lakatos poharát)* Sokáig éljen ön! *(Kiüssza, illedelmesen meghajtja magát, s el)*

LAKATOS. Már ez mégis több, mint sok. Ma arra vagyok kárhozzatva, hogy minden ember az én poharamból részegeskedjék. Milyen fátum!

TOLVAJ. Most ez egyszer csizmadiát fogtam. Azt reméltem, hogy erszényt vagy legalább zsebkendőt húzok ki, s ez a hitvány levél akadt kezembe. Fölbontottam, de mi haszna, ha nem tudok olvasni. Pedig ki tudja, milyen szép szerelmes levél, mennyi sóhaj és csók van benne! Üsse patvar, én nem veszem hasznát. *(Eldobja a levelet)*

SZIRMAI. Nos, érti már a dolgot? Átlátja ugye, hogy jól cselekedtem? Rágalmaztam önt, az igaz, de e rágalommal talán életét mentettem meg.

MÉSZÁROS. Valóban életemet mentette meg ön, édes úr, és én köszönöm önnek szíveségét, és ha ön a hazát szereti, úgy életem az öné, mert lássa ön, én szegény és tudatlan ember vagyok, de azért szeretem ám a hazámat, pedig nagyon!

SZIRMAI. Azt láttam, barátom, és azért igyekeztem önt megmenteni.

MÉSZÁROS. Köszönöm, köszönöm, de ez mégis siralmas, kétségbeejtő állapot! Ha az ember szabadon beszél, részegnek kell magát elismernie, hogy föl ne akasszák. Szegény, szegény édes hazám!

SZIRMAI. Fájdalom, hogy így van. De vigasztalódjék, barátom, tudja azt a nótát, hogy „ne szomorkodj, légy víg, nem lesz ez mindég így!”

MÉSZÁROS. Oh, vajha ne lenne! Vajha érnénk jobb időket! Uram, a beszéd után nem indulhat mindig az ember, mert a nyelv kétszínű portéka, az isten verje meg; nem a beszédéből önnök, hanem a szeméből úgy ítélek, hogy ön becsületes hazafi. Uram, ha kezdeni találnak önök valamit, ne felejtessenek ki engemet; én szeretem a merész játékot, melyben az ember a fejével játszik a hazáért. Úgyszincs egyebem ennél a rossz fejnél, hadd áldozzam legalább ezt a hazának, ha szükséges. Különb fejeket csapott már le a hóhér, mint ez az enyém; nem lesz érte nagy kár. Én nem veszítek vele semmit, a haza pedig nyerhet valamit. Ha szükség lesz rám, csak a veszett mészáros tudakolja, mert úgy hínak közönségesen ... minden ember útba fogja igazítani. Isten megáldja! *(Szirmai melegen szorítja meg kezét, s visszamegy helyére hátrafelé ballag, a levelet megpillantja a földön, s fölveszi)* Levél, a bizony, ismerem a formájáról; ha nyomtatva volna, el is tudnám olvasni, de az ilyen tyúkvakarás úgy táncol a szemem előtt, hogy nem boldogulok vele. Pedig szeretném tudni, mi van benne. Még sohasem olvastam levelet életemben. Különben nem lehet valami fontos írás, mert gazdája ihol feltörte, kétségkívül el is olvasta, aztán elhajította. Mindegy. Megtartom; megboldogult édesapám szokta volt mondani, hogy vedd föl, fiam, amit találsz, ha egy fületlen gomb is, mert nem tudod, mikor veszed hasznát. Hm, hát én részeg vagyok, részegnek kell lennem, hogy torkomra ne forrjon a szabad szó. Azért is ismétlem, és halálom óráján is az lesz az utósó szavam, hogy zsvány a császár, akasztófárávaló zsvány minden ivadéka, ámen! *(El)*

(Karaffa jön. Lassú gögös lépésekkel járja körül a színpadot. Beléptével minden zaj lecsendesül. Amerre megy, a mulatók lekapják fővegeiket, s mélyen meghajtják magokat, s egyenként halkán kisompolyognak. Karaffa egyik-másik úrral szóba ereszkedik, s négy szemközt titokteljesen beszélget.)

MÁRIA. Utálatos szörny! Inkább a kígyót vagy békát nézem, mint ez undok ember. Gödréből úgy pislog kifelé szeme, mint barlangjából a prédát leső vadállat. Mennyi vért ivott már, s mennyit fog inni még, és arca mégis olyan sápadt! Olyan, mint a halál, mely mindig életet eszik, s még sincs élete. Én fázom!

SZIRMAI. Ha ismerném a félelmet, ez az ember az, akitől félnék. Mily förtelmes alak! Valódi képe ama pokoli hatalomnak, melynek ő teremtménye, a bécsi kormányznak. Egymáshoz méltók, igazán. És ezen ördögi ember, vagyis emberi alakba öltözött ördög a zablá, mely szájadat vérzi, mellyel féken tartanak, oh, hazám, te szabadságra termett dicső mén! Mi tartóztat, hogy kardom hegyére tűzzem szennyes életét? Átok, átok! Ha megölöm, akad helyette más, és egy helyett tíz, és rossznál rosszabb. Minél bűdösebb a szemét, annál több, annál undokabb férgek teremnek benne. Nem a zablát kell eltörni, hanem a kezét

elvágni, mely azt fogja. Csakhogy e zablát ezer kéz tartja. Ki gyózi ezt mind elvagdalni? Majd megsegít a jóisten... Úgy, úgy, csak fohászkozzunk a jóistenhez ősi szokás szerint. Tegyük össze kezeinket, és imádkozzunk és tőrjünk. Piha! Az imádság olyan kulcs, mely kinyitja a menny kapuját, de békóink lakatját nem fogjuk vele soha kinyitni. Erre kard kell, kard! Csakhogy már beletörték legjobb kardjaink. Természetes, mert egyenként próbálkoztunk. Egyszerre és összesen! – ez a varázsige, melyben világmozdító erő van. Oh, istenem, csak egyszer lenne hazám egy akaraton! Megmutathatnánk, hogy mi vagyunk az a nemzet, melynek ősapja Atilla volt.

BARÓTI (*Szirmaihoz*). Miklós öcsém, tedd meg azt az emberséget, vezesd haza leányomat, nekem egy kis dolgom akadt, ökegyelmessége a tábornok méltóztatott magához híni.

SZIRMAI. Édes örömet, ha Mária megengedi.

MÁRIA. Jöjjen, kérem, jöjjen, menjünk minél előbb. Miért oly sápadt ön?

SZIRMAI. Mert... mert... és kegyed miért pirul úgy?

MÁRIA. Én? Mivelhogy... menjünk, kérem, menjünk. (*Mária és Szirmai el*)

BARÓTI (*Karaffához*). Kegyelmes úr, fél óra múlva méltóztatik kegyelmességednek parancsolni?

(Karaffa fejével igent int; Baróti az urakkal és tisztekkel mély meghajlások közt távozik)

KARAFFA (*egyedül*). Hahaha! Isten vagyok. Kicsavartam a magyarok istenének kezéből a pálcát, és most én uralkodom helyette. Jaj annak, akinek feje fölött e pálcát megcsóválom. Kezemben a császári leirat, mely mindenhatóvá tesz. Talán rövid lesz mindenhatóságom, de emlegetni fogja az örökkévalóság. Vért, vért, magyar vért! Hadd lám, mennyi vére van még a magyar nemzetnek? Kiontom azt a kutyák számára az utolsó cseppig. S ha egy elsápadt, kiaszott, emberi alakjából kivetkezett váz lesz a magyar nép, kacagva rúgom be sírgödrébe, és meghívom sírhalmára lakomázni a császárt, s azt mondom neki, itt az ország, osztozzunk, cimborá! Hahaha. Ez nagyszerűen szép jelenet lesz. Azt fogják kérdeni, hol van a magyar nemzet? – azt fogják felelni, nincs többé! Azt fogják kérdeni, ki irtotta ki? – azt fogják felelni, Karaffa! Fejére lépek azon nemzetnek, mely egykor a világ feje tetején járt. Ezt én fogom tenni, én, a nápolyi lazaróni, kit az utcán vetélt anyja, mint valami macskát, kinek bölcsődala a patkányok sziszegése volt a penészes romok közt, ki serdülő koromban annyit ettem, amennyit loptam, s tízannyit éheztem, mint ettem, és kinek ünnepi ruhája is olyan rongytömkeleg volt, melyből a tetűk Ariadné fonálával sem igazodtak volna ki, hahaha. A lazaróniból Karaffa, Karaffából isten lett a császár segedelmével. Köszönöm, császár pajtás. Iparkodni fogok, hogy megelégedjél velem, hogy azt mondjad egykor. Karaffa, te méltó vagy hozzám! (*El*)

(*Petenáda Andor jön, nemsokára utána U. Erzsébet*)

P. ANDOR. Mi a tatár, már vége a mulatságnak. Üres a kert. Későn érkeztem, mint az őszi szél, mely nem lel virágot, amit leszakítson. Milyen lakomát remélt szemem, s a mennykőbe is, koplalnia kell. Várhatok a jövő vasárnapig. Majd csak átkínlódom valahogy a hetet. Ah, hamuvá éget a kíváncsiság, megismerni Eperjes hölgyeit! Oly rég hallom magasztalni őket. A háborús világban nem értem rá fölfedezéseket tenni a szépség világában. Istennek és Karaffának hála, hogy helyreáll ismét az áldott béke. Szép napokat fogok itt tölteni, de meg is érdemlem, mert barna várunkban rémítő fekete időköt éltem. Valóságos remetekorszak volt. Az egész környéken egyetlen élvezhető fehércseléd van, azt is csúnyául meguntam. Különben derék leány az az Erzsi, csakhogy veszettül követelő. (*Lassanként jövögetnek vissza a vendégek*) Ah, gyülekeznek, gyülekeznek. Annál derekabb, minél váratlanabb. Nézzünk körül, nézzünk körül. (*Visszafordul, meglátja Erzsébetet*) Erzsi szívem, te vagy? Isten hozott; lám lám, milyen véletlen találkozás!

UJHELYI ERZSÉBET. Önre nézve, Andor úrfi, talán az, de rám nézve nem. Utánajöttem önnek, s nyomában voltam mindenütt egész idáig.

P. ANDOR. Mi a manó, és hogy jutok e szerencséhez?

U. ERZSÉBET. Minek ez a kérdés és ez a könnyelmű hang? Hogy telhetik önnek kedve abban, hogy megsértse azt, ki önt annyira szereti?

P. ANDOR. Vesszek meg, ha sérteni akartalak, babám. Hidd el, komolyan kérdeztem, hogy miképp jutok e szerencséhez? Mert találkozásunk valóban szerencse rám nézve.

U. ERZSÉBET? Csak szerencse? Én azt reméltem, hogy boldogság lesz.

P. ANDOR. Eh, hagyjuk el azt a szörszálhasogatást! Tudod, nem értek a szavak megválogatásához. Szó szó.

U. ERZSÉBET. Jól van, nem teszek szemrehányást... csak egyet még, Andor... hogy tudott ön engem minden búcsú, minden szó nélkül elhagyni?

P. ANDOR. Kedves galambom, ezért dicséretet és nem szemrehányást érdemlek. Én azt csupamerő kíméletből tettem, hogy fölmentselek az elválás könnyeitől, fájalmától.

U. ERZSÉBET. Ma nagy kedve van önnek tréfálni, Andor.

P. ANDOR. Az ördögöt van, dehogyan! Hanem teneked van csodálatos szeszélyed szavaimat tréfára magyarázni...

U. ERZSÉBET. Különös, hogy akik olyan jól értették, most egyáltalában nem értik egymást.

P. ANDOR. Igazán megmagyarázhatatlan.

U. ERZSÉBET. Menjünk félre innen, Andor, az emberek mindinkább gyülekeznek, menjünk néhány pillanatra valamely magányosabb helyre.

P. ANDOR. Nem szeretem a magányt.

- U. ERZSÉBET. Pedig valaha nagyon szerette ön, emlékezzék csak vissza ...
- P. ANDOR. Meglehet, meglehet, nem tagadom; hanem az ember ízlésének az a tulajdona van, hogy változó. Ha valami mondanivalód van, rózsám, itt is elmondhatod az emberek között, én nem vagyok szégyenlős.
- U. ERZSÉBET. Sok, igen sok mondanivalóm volt, de most már kevés van, igen kevés. Nem is szükség kérdenem többé, hogy szeret-e még ön? Ha együgyűbb volnék is, mint vagyok, átláthatnám, hogy nem szeret.
- P. ANDOR. S ha nem szeretnék?
- U. ERZSÉBET. Akkor sohasem szeretett ön, mert akit egyszer megszűnünk szeretni, azt sohasem szeretjük.
- P. ANDOR. S ha így volna?
- U. ERZSÉBET. Akkor ön megcsalt engemet.
- P. ANDOR. S ha megcsaltalak volna?
- U. ERZSÉBET. Akkor jaj önnek!
- P. ANDOR. Brrrr! Egészen elrémítesz, kis babám.
- U. ERZSÉBET. Ismétlem, akkor jaj önnek. De van egy mód, nem kibékítésemre, hanem legalább bosszúm megállítására. Ön azt ígérte, azt esküdte, hogy el fog engemet venni, tehát vegyen el, akár szeret, akár nem. Ha már lehetetlenné tette ön rám nézve a boldog életet, mentsen meg legalább a becstelen élettől.
- P. ANDOR. Elvegyelek, kincsem? Megházasodjam? Hmhm. De azt tán csak nem akard, hogy tüstént papot hívassak, s itt azonnal végbemenjen a ceremónia? A házasság nagy lépés, azt éretten meg kell fontolni, azért szabj egy kis határidőt.
- U. ERZSÉBET. Jól van; mikor ad ön választ?
- P. ANDOR. Mikor? Megállj... Holnapután kiskedden, borjúnyúzó pénteken.
- U. ERZSÉBET. Cudar, kegyetlen ember! Nem elég, hogy kiszakította szívemet, még szét is marcangolja körmeivel és hidegen, mosolyogva. Nem vesztegetem a szót. Kereken kimondom, önnek el kell engemet vennie, hogy világ csúfja ne legyek holtom napjáig.
- P. ANDOR. No hát én meg szinte kereken kimondom. nem foglak elvenni, hogy világ bolondja ne legyek holtom napjáig... de arra a szívességre kérlek, ne kiabálj itt olyan veszettül, mert ide csődülnek az emberek.
- U. ERZSÉBET. Hát aztán? Hisz az imént mondta ön, hogy nem szégyenlős. Ha az is, most már mindegy, sőt annál jobb. Azt akarom, hogy ide csődüljenek. Te meggyaláztál engemet, vásott fickó, meg foglak én is gyalázni. Emberek!
- P. ANDOR. Nem hallgatsz, eszeveszett!
- U. ERZSÉBET. Nem. Ha a föld közepébe ásol le, onnan is kiüvöltök, onnan is kiröpítem rád átkaimat, mint a tűzokádó hegy az égő köveket. Emberek! (*A vendégek összeszaladnak,*

s karéjt képeznek, csodálkozás, nevetés, rémülés) Nézzétek ezt az ifjú urat, ez a legalábbvaló gazember, a legutálatosabb szörny, a legmegvetendőbb teremtmény, a legocsmányabb féreg a világon! Órizkedjete tőle, mert lehelete dögvész, érintése kárhozat! Oh, isten, sülyeszd el a földet, hadd sülyyedjen el vele gyalázatom! És te vadállat...

P. ANDOR. Hah, silány ringyó! Hitvány paraszt faj! Merülj vissza a sárba, melyből ruhám szélébe kapaszkodva kimásztál! *(Megragadja haját, s a földhöz vágja, megrúgja, s elrohan. A körülállók kacagnak, sajnálkoznak, szörnyűködnek. Fölemelik és elviszik Erzsébetet)*

Második jelenés

Karaffa lakása. (Jön egyenként tizenkét fekete ruhás ember, köztök Szentiványi László; utánok harminc vörös ruhás, kezökben pallossal. A feketeruhások jobbra, a vörösruhások balra sorba állanak. Karaffa középrről, szemlét tartva megy el a hóhérok előtt)

KARAFFA. Mi a legkedvesebb italod?

ELSŐ HÓHÉR. A vér.

KARAFFA. Ki az istened?

MÁSODIK HÓHÉR. Az Ördög.

KARAFFA. Mi a legnagyobb vétked?

HARMADIK HÓHÉR. Egy embert egészen agyonüthettem volna, s csak félig ütöttem agyon.

KARAFFA. Melyik a legszebb virág?

NEGYEDIK HÓHÉR. Az akasztófa virága.

KARAFFA. Mit gyűlölsz legjobban?

ÖTÖDIK HÓHÉR. A bűnbánást.

KARAFFA. Micsoda szenvedélyed van?

HATODIK HÓHÉR. Emberkínzás.

KARAFFA. Melyik nap a legnagyobb ünneped?

HETEDIK HÓHÉR. Amelyiken legtöbbet gyilkolok.

KARAFFA. Mikor örültél életedben legjobban?

NYOLCADIK HÓHÉR. Mikor egy embernek a szemét harapófogóval húztam ki.

KARAFFA. Melyik a legszebb hang?

KILENCEDIK HÓHÉR. A halálhörgés.

KARAFFA. Mire való az igazság?

TIZEDIK HÓHÉR. Hogy porba tiporjuk.
KARAFFA. Kit szeretsz leginkább kínozni?
TIZENEGYEDIK HÓHÉR. Az ártatlanokat.
KARAFFA. Mi van a szívedben?
TIZENKETTEDIK HÓHÉR. A császár és a sátán képe.
KARAFFA. Mi nincs szívedben?
TIZENHARMADIK HÓHÉR. Irgalom.
KARAFFA. Mire való a fog?
TIZENNEGYEDIK HÓHÉR. Hogy csikorogjon.
KARAFFA. Miért születél?
TIZENÖTÖDIK HÓHÉR. Hogy mások meghaljanak általam.
KARAFFA. Mi szent előtted?
TIZENHATODIK HÓHÉR. Semmi.
KARAFFA. Hány isten van?
TIZENHETEDIK HÓHÉR. Miattam lehet akárhány, én nem törődöm vele.
KARAFFA. Meddig éljen a császár?
TIZENNYOLCADIK HÓHÉR. Míg a hóhéroknak dolgot ád.
KARAFFA. Mivel kened a bocskorodat?
TIZENKILENCEDIK HÓHÉR. Emberzsírral.
KARAFFA. Mikor szoktál gyónni?
HUSZADIK HÓHÉR. Ha véletlenül jót cselekszem.
KARAFFA. Micsoda vallású vagy?

Mezőberény, 1849. július 3—18. közt⁹

⁹ Petőfi SÁNDOR: Drámatöredék. PETŐFI SÁNDOR ÖSSZES PRÓZAI MŰVEI (oszk.hu)

A töredéket az előszó változtatások nélkül, eredeti központozással közli. A kötetben való további elfordulás esetében viszont a Petőfi-töredék az adott kortárs drámák központozását követi.

Előadás-kezdemények

E töredék hosszú időre feledésbe merült. Időnként irodalmárok rácsodálkoztak, és hol elismerő, hol ledorongoló hangon méltatták.¹⁰ A színházak azonban nem vettek róla tudomást. Az első előadás-nyom Kolozsvárra vezet, ahol 1945-ben bizonyíthatóan játszották, mégpedig Molière *Dandin* Györgyével egy műsorban (valamint *A helység kalapácsa* dramatiszálásával felváltva).¹¹ 1948. július 27-én, a forradalom és szabadságharc centenáriumi ünnepeinek keretében, a Magyar Rádió is bemutatta. Előtte Hatvany Lajos, a Nyugat folyóirat egyik alapítója, irodalomtörténész tartott bevezetőt, és a drámai töredéket utójáték zárta. A *Petőfi kora* című műsort többször ismételték, többek között 1948. szeptember 5-én és 1949. augusztus 3-án, Petőfi halálának évfordulójára emlékezve.¹² Ezt követően a töredék ismét kihullt a színháziak érdeklődési köréből.

¹⁰ „Maradt (Petőfinek) egy kiadatlan töredéke CARAFFA: eperjesi vérengzéséről: egy igen élénk népjelenet, melyben egy vándorkomédiás meglepő jellemzetes és korní nyelvvel beszél, s Caraffának egy jelenete, mely már a caricatura hatását teszi, amint harmincz hóhértól a hóhérkatekizmust kérdezi. Ezek igazán gyermekijesztésre való bábok, csepűszakállal, vasvilával és lánczcal.” Vértessy Jenő: *A magyar romantikus dráma (1837-50)*. MTA Könyvkiadó Vállalata. Budapest. 1913. 289

„Aki a *Caraffát* alkotta, abból – nem kell különösebb képesség, hogy valaki megállapítsa – jelentős drámaíró lehetett volna. Hatvany Lajos a Magyar Nemzet hasábjain Schiller *Wallensteinjének* világhírű léger-jelenetéhez hasonlította a *Caraffa* eperjesi népkertjelenetét. A *Caraffa* nagy, megnyitó népkert-jelenete – a kor keresztmetszetét adó alakok hosszú sorával és azok dikcióinak gazdag hangszerelésével – valóban kitűnő írói munka. Mozgalmas az a szinte parodisztikus hatású jelenet is, amelyben Caraffa, az eperjesi főhőhér, mintegy kollokviumot tart harminc hóhérrával. A hóhérok vörös ruhát viselnek és kezükben pallost tartanak. A kérdések és feleletek – állapította meg a minden finomságot észrevevő Riedl Frigyes – »olyanok, mint egy hóhérbárd csattanásai«. Sós Endre: *Petőfi, a drámaíró*. Új Idők, 1949. 27-35. szám

¹¹ Bemutató: 1945. 07. 27, illetve 28. Kántor Lajos – Kötő József: *Magyar színház Erdélyben 1919 – 1992*. Kriterion. Bukarest. 1994. 132. Az eseményről Senkálzky Endre, a bemutató egyik színésze is beszámolt: „Emlékezetes kirándulásunk volt július végén, rekkenő melegben, az állomáson túlrá, Kolozsvár gyárnegyedébe, hogy eljátsszuk Molière *Dandin* György vagy a *megcsúfolt férj* című vígjátékát, amihez a *Caraffa, az eperjesi hóhérszínház* című játék társult, ez Petőfi Sándor egy hátrahagyott és sohasem játszott művének töredéke volt. Mindkét darabot Janovics Jenő rendezte. Óriási siker volt...” Kötő József: *A színház fanatikusa*. Senkálzky Endre életregénye. Komp-Press Kiadó Kolozsvár. 2004. 61.

¹² A rádiójáték csak az első jelenetet dolgozta fel, szereposztása a következő volt: Caraffa: Szakáts Miklós, Baróti: Kemény László, Barótiné: Orsolya Erzsébet, Mária, a lányok: Barta Mária, Szirmai Miklós: Ujlaky László, Mészáros: Gonda György, Szabó: Hlatky László, Lakatos: Gyöző László, Varga: Gárday Lajos, Leány: Gáti Vilma, Könyvtáros: Szigeti Jenő, Komédiás: Gáti József, Tolvaj: Horváth Tivadar, Tiszt: Váraday György. Az utójáték szereplői: Petőfi: Ujlaky László, Szendrey JÚLIA: Barta Mária, Egressy Gábor: Szakáts Miklós. Rendezte: Kemény László. Színház. 1948. 07. 27. A rádiopremierről egy ismétlése után ez olvasható: „Szeptember 5-én eredeti Petőfi-bemutatót hallottunk a Stúdióban. Hatvany Lajos fedezte fel Petőfinek azt az érdekes színmű-töredékét, amely most *Caraffa* címmel került színre s amely – mint Hatvany a darab előadását bekezdő előadásában is hangsúlyozta – több, mint kegyeletes irodalmi reliquia, mert befejezetlenségében is értékes drámai alkotás. Eperjes véres napjait jeleníti meg ez a kis dráma, amely örök emléket állít a hóhér Caraffának, akinek sötét szelleme Petőfit közvetlenül a halála előtt nyugtalanította. A darab éppoly kitűnő előadásban került színre, mint Füsi Józsefnek stílusos utójátéka, amely magyarázattal szolgál arra, hogy a halálba induló költő miért nem tudta ezt a drámai feszültségtől áthatott, sokat ígérő munkáját befejezni.” Haladás. 1948. 09. 09. 6.

Drámapályázat

Egészen a múlt év elejéig. Vándorfi László, a veszprémi Pannon Várszínház igazgatója azok közé tartozik, akik bölcsész tanulmányaikból emlékeztek a *Névtelen töredékre*. Újra olvasta hát a színműrészletet, és megfogant benne a terv: tovább kéne gondolni az elkészült két jelenetet. Az ötletnek különös aktualitást adott az, hogy 2023-ban emlékezünk Petőfi születésének kétszázadik évfordulójára, illetve Veszprém abban az évben lesz Európa Kulturális Fővárosa.

Vándorfi megkeresett néhány színházi embert – Blaskó Péter színészt, Dobák Lívia dramaturgot, Géczy János költő-szerkesztőt és e sorok íróját –, akik vele közösen összeállították egy meghívásos drámapályázat lehetséges résztvevőinek névsorát, és 2021. március 1-én a Pannon Várszínház (a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa program támogatásával) kiírta a *Karaffa*-drámatöredék befejezésére, tovább- vagy újraírására szóló pályázatot. A tizenöt felkért szerző közül (Darvasi László, Dézsi Fruzsina, Fabacsovics Lili, Forgách András, Garaczi László, Háy János, Kovács Dominik és Viktor, Márton László, O. Horváth Sári, Szakonyi Károly, Szálinger Balázs, Tasnádi István, Terék Anna, Visky András, Zalán Tibor) a megadott beadási határidőig, 2022. február 15-ig végül tízen nyújtottak be pályaművet. A Blaskó Péter kiválása miatt négytagúra szűkült zsűri Márton László, Szálinger Balázs és Fabacsovics Lili munkáját díjazta. Emellett a Pannon Várszínházban 2023. február 18-án Szálinger Balázs drámájának nagyszínházi premierjére, rá egy napra Háy János művének stúdiószínházi bemutatójára, és a 2023. évi Tavaszi Fesztiválon a többi nyolc pályamű felolvasószínházi vagy egyéb formában történő prezentálására kerül sor. És a beadott darabok olvashatók is – e kötetben.

A pályaművekről

Mind a tíz beadott dráma értékelhető volt, formailag megfeleltek a laza kiírási követelményeknek. A szerzők többsége igyekezett a Petőfi-töredékeket beépíteni a szövegébe, de néhányan (például O. Horváth Sári és Dézsi Fruzsina) csak inspiráló momentumnak tekintették a *Karaffa*-motívumot. Az eperjesi hóhér nevét egyesek olaszosan, C-vel, mások magyarosan, K-val írták (feltehetően azért, mert a pályázatkiírók által közreadott szövegvariáns is ezt az ortográfiát használta).

A tíz darab – sajátosságaik alapján – három csoportba sorolható. Márton László (*Caraffa*), Zalán Tibor (*Karaffa*) és Szálinger Balázs (*Karaffa*) más-más módon gondolja tovább a történelmi dráma műfaji lehetőségeit. Empatikusan kibontják a drámatöredékben felvázolt

alapszituációt, felidézük az eperjesi történelmi események ismert menetét, amit fikciós elemekkel gazdagítanak. Elsősorban nyelvi szinten érvényesül a szerzők mai korra utaló szemlélete, akár verses, akár prózai formában fogalmazzak. Márton betű szerint nem idézi Petőfi töredékét, Zalán keretes szerkezetet formál az első jelentőből, míg Szálinger a teljes töredéssel indítja darabját. Márton epilógussal zárja a drámáját: Lipót császár birodalmát határoló két folyó, a Duna és a Rajna verses párbeszédében Karaffa eperjesi hódoltságát történelmi távlatokba emeli. Zalánál Karaffa rémtetteinek bemutatása mellett egy szerelmi háromszög-viszony kerül a cselekmény középpontjába. Szálinger verses művében pedig Caragiale-t idéző tragikus bohózzá fokozódik a levelek összecszereléséből fakadó bonyodalom. Mindhármuknál igen erős a magyar urak egymást elárulásának motívuma.

Darvasi László és Darvasi Áron (*Petőfi 2022*), a Kovács-ikrek (*A hiéna*), Fabacsovics Lili (*Karaffa*) és Terék Anna (*Karaffa*) viszonya a töredékekhez még kevésbé szöveghű, mint például Szálinger Balázsé. Terék Anna ragaszkodott leginkább a Petőfi kínálta drámai mintához, Kovács Dominik és Viktor műve vásári játék, Fabacsovics a jelenbe helyezte át a történetet, akárcsak Darvasi pamflett-szerű megközelítése.

Terék Anna a darabját Petőfi két jelenetével kezdi, aztán az ellopott-elvesztett levél körüli vígjátéki bonyodalommal folytatja, amiből leginkább a magyarok tesze-toszasága derül ki. Kovács fivéréknél Karaffa nő, akinek a nézőkkel is társalgó apja és annak elválaszthatatlan társa, a Sornione nevű beszélő ló is szerepel a darabban. Többszörös utalás történik a színházra: feltűnik egy itáliai commedia dell'arte-társulat, és a magyar szereplők egy része szintén komédiajátész, akiknek előadása téríti jobb belátásra Karaffát: felhagy a vérengzéssel. Irodalmi, politikai és történelmi utalások, anakronizmusok, valamint népdalok, virágénekek és egyéb dalok szövik át a textust. Fabacsovics Lili egy mai kisvárosi disznóvágás közegében bonyolítja a történetet. A szereplők megfeleltethetők Petőfi alakjainak. A töredék második jelenete előhangként indítja az eseményeket, míg az első jelenet mondatainak legtöbbje beépül a darab szövegébe. Az egyetlen helyszínen játszódó események során egyre részegebbek lesznek a figurák, és egyre élesebben fogalmazzák meg kritikájukat a fennálló rendről, amelynek megtestesítője, Karaffa végül a levegőben úszó szárnyas disznó alakjában jelenik meg. Darvasinál az égben zajló kártyaparti a kiinduló helyzet: Petőfi, Arany, Vörösmarty és Ady zsupáznak, velük van Júlia is, és irodalmi idézetekkel megtűzdelve ugratják egymást. Gábiel arkangyal kijárja az Úrnál, hogy Petőfi visszamehessen a földre, és segíthessen egy Kossuth-díjas írónak, hogy befejezhesse a *Caraffa*-töredéket. A darab második fele a földön játszódik, és az álneven megjelenő Petőfi szembesül a mai kisszerű, korrupciós, urizáló, valósággal, és azzal, hogy a kivárosi elit tagjai hogyan akarják magukat megörökíttetni a készülő darabban.

Leginkább Háy János (*Én vagyok én*), Dézsi Fruzsina (*Kőrös-parton ül egy indián és nézi az úszó dögöket*) és O. Horváth Sári (*Egy boldog isten éltesen*) rugaszkodott el az alapműtől. Háy ugyan Petőfi életének utolsó heteire datálja darabját, a három szereplője (Sándor, Júlia és a Haver) mai nézőpontból vitatkozik irodalmi, stilisztikai és művészetfilozófiai kérdésekről, s miközben Petőfi a nemzeti drámairodalom megteremtőjeként a *Caraffát* írja, színész barátja tételesen mutatja ki a töredék dramaturgiai hibáit. O. Horváth Sárinál Karaffa holokauszt-túlélő. A műnek négy, egymástól elkülönülő, de egymásra vonatkozatható rétege van. Egy Ionesco óta ismerős nonszensz párbeszédet folytató Úr és Asszony 1944-ben befogad egy deportálás elől menekülő fiút, akiről a kilencvenes évek közepén, egy börtöncellában zajló interjú során kiderül: a vérengző gyilkossá lett Karaffa. E két cselekményszálat ellenpontozza, illetve kiegészíti egy metaforikusabb történet (amelynek szereplői a Patkány, a Görény és a Féreg), valamint a Tiger Lillies együttes néhány dala. Dézsi Fruzsina darabjában formálisan nyoma sincs a Petőfi töredékeknek, de a tizenhetedik század végi történelmi eseményeknek sem. A versben írt mai történet reflektál leginkább és a legdirektebben a jelenre. Mindennapi nyomorúságos kisemberi sorsok rajzolódni ki az alapításának ezredik évfordulójára emlékező település ünnepi készülődése során. A kultúr csoport próbálja a műsort, amivel fogadnák a hatalom képviselőiként megjelenő minisztereket, és kedvüket az sem rontja el, hogy a kormány által az ünnepre adományozott dísznő pestises. Végül semmi sem úgy alakul, ahogy tervezték.

Összegzés

A Pannon Várszínház drámapályázata tehát sikeresnek mondható. Ez a gesztus nemcsak tisztelgés Petőfi Sándor emléke előtt, hanem kiemelkedő eseménye a Veszprém-Balaton 2023 Európa Kulturális Fővárosa programsorozatának, és nem mellékesen nem mindennapi kihívás és kivételes alkotói lehetőség azoknak, akik vállalkoztak a drámaírásra. Öröm, hogy végül tíz új kortárs magyar darab született. Ha Háy János éles szemű és kritikus szellemű színésze olvasná ezeket a színműveket, feltehetően találna bennük kifogásolni valót, de mindegyikben van olyan érték, ami figyelemre méltóvá teszi az írói vállalkozásokat. Minden mű kisebb-nagyobb dramaturgiai közreműködéssel színpadra való. A legtöbb darabban nemcsak 1687 és 1849 közötti párhuzamok fedezhetők fel, hanem hol nyíltan, hol (legtöbbször!) bújtatva a 2022-es év problémáival is szembe találhatjuk magunkat.

Ha túllépünk a konkrét drámák erenyeire és szeplőire, a pályázat egésze fontos és általánosabb kérdéseket is felvet. Mindenekelőtt azt, hogy milyen a viszonyunk a történelemhez, s ebből következően a történelmi drámához. Lehet-e, s ha igen, hogyan lehet ma történel-

münk eseményeire, folyamataira korszerűen és érvényesen reagálni? Mit kezdjünk egy régi kor archaikus nyelvi és megidézett tárgyi világával? Konkrétan: hogyan lehet összehangolni Petőfi szóhasználatát, nyelvi fordulatait és a huszonegyedik századi beszédmódot? Minden pályamű egy-egy válaszlehetőség ezekre és még számos felmerülő kérdésre. És mivel a dráma igazából a színpadon nyeri el valóságos érvényét, azt kívánhatjuk, hogy valamennyi darab esetében előadások is feleljenek az írott művek által felvetett kérdésekre.

Nánay István

Darvasi László–Darvasi Áron

PETŐFI 2022

(komikus színmű)

SZEREPLŐK

PETŐFI SÁNDOR
ADY ENDRE
VÖRÖSMARTY MIHÁLY
ARANY JÁNOS
ISTEN
GABRIEL
SZEBENI DEZSŐ, író
VERA, író lánya
SACI, író felesége
BALÁZS, polgármester
BUCIKA, polgármester titkárnője
EMIKE, polgármester felesége
SIMONYI ENDRE, kulturális referens
LAJOS, a rendőr

Első jelenet

Petőfi, Arany, Ady, Vörösmarty kártyáznak. Ott lebzsel körülöttük Gabriel, az angyal. Huzat van.

PETŐFI: Én nyertem! Homlokom várja a koszorút, Múzsák, a Fortuna, Aphrodité koszorúja. Alsóm mindent visz! A nép!

ADY: Lófaszt nyertél te, Sándor. A király erősebb, mint az alsó.

VÖRÖSMARTY: Magam is így gondolnám, sajnos. A didergéstől már fogaim hullnak.

ARANY: Cúg. Még e szürke ködben ázó világon is áthúz, Mihályom. Nem mindegy, Endre, ki nyer? Aki nyer, éppúgy veszít is.

PETŐFI: Megint és megint csaltatok, kutyák.

ADY: Sándor, engem te ne kutyázz, mert szétverlek, mint a disznófejű nagyurat.

ARANY: Sanyikám, ki-ki nyugalomba. Türtöztess, kérlek. Ez már nem a Pilvax.

PETŐFI: Kardom sikoltva repülne felétek. Te tudod a legjobban, Janó, soha nem bírtam az igazságtalanságot.

ADY: Ami azt jelentette, csak veled táncolt az igazság mankója.

VÖRÖSMARTY: Szétvet a düh, hát szétvet. Cafatjaidat majd összesöprögeti szegény Júliád.

(fölmutat) Előtte meg minek akarsz megjelenni?

PETŐFI: Feladatom élethalál, hozzá is fölér.

ADY: Ja, Isten bekapja az üstököst, és lenyeli, mint egy röpülő lekváros derelyét.

ARANY: A huzatot kérdezd már meg, ha tényleg fogadna, amit persze kétlek.

ADY: Mi dolgod veled, te durrancs? Azt se tudja, ki vagy.

PETŐFI: Ide figyelj Ady Bandi, tudja. Ahogy téged is tud. Hogy én oda fölmenjek, és előadjam a mondandómat, ami nem tartozik rátok ... mert nem, de annyit mondhatok, a jövő a tét.

ADY: A jövőt én hirdettem ki, a vátesz én vagyok. Sanyi, te legfeljebb a saját életed jósa voltál. Megvallom, nem is olyan rossz. Ágy, párna, nem kellett valóban.

VÖRÖSMARTY: Az idő megállt. Engem már nem is zavarnak az álló órák és a kiskavicsokká dermedt percek. Húzatni kéne valamit a cigánnyal.

ARANY: Ballag még, nem rohan, de nem is áll az idő. Én csak tudom.

PETŐFI: Ezen ne vitázzunk, Bandikám. Engem elismersz, ez nekem elég.

ADY: De te nem olvastál tőlem egy sort se.

PETŐFI: Meghaltam, nem? Hósi körülmények között. De elhiszem, hogy nagy vagy... voltál, Ady a magyarok ostroma.

GABRIEL: Attila.

PETŐFI: Gond egy szál se, csak csalnod nem kellene.

ADY: Megáll az eszem ezen a pimaszon. Kiátkozlak innen is, te isten verése!

VÖRÖSMARTY: A kérdésre nem válaszoltál. (*kancsót vesz föl, kínálja*) Bort? Mit akarsz te tőle?

PETŐFI: Dolgom van odalent.

GABRIEL: Nem is kevés.

ADY: Tán gyereked maradt ott? Elhagyott szerető, mi? Tartozás? Elévült, kérlek.

ARANY: Mit is akartam, mit. Ja, cüg, ne felejts odafönt előhozakodni vele!

VÖRÖSMARTY: Azt hiszed, leenged? Vissza?! Egy percre is?! Neked egy perc elég, hogy porig égesd a tyúkudvart!

GABRIEL: Levajzartam. (*Aranyhoz*) Jobb, ha jöttök ti is. Egy kis nyomásgyakorlás, nem árt.

ARANY (*súg*): Úgy leszen. Megyünk. S térdelünk is, ha kell.

GABRIEL: Ady is.

ARANY: Ady is. Majd meglátod. Nem ostoba gyerek.

Jön Júlia. A férfiak tovább kártyáznak.

JÚLIA: Csak kopaszra ne fosszátok. Utóbb sírva tért haza.

PETŐFI: Na, na, na ...

ADY: Nem képes megtanulni a bolondja, hogy lehet veszteni.

GABRIEL: Hogy másnak is lehet igaza.

PETŐFI: Na, mert te megtanultad, Bandi.

ADY: Engem szeretett az igazság. Voltam börtönben is.

PETŐFI: Három napig, úgy hallottam. De fáztál-e, éheztél-e vándorszínészként? Katona voltál-e, hulltak-e melletted meglőtt emberek, mint a legyek?!

ADY: Az én harcom tágasabb harcmezőn zajlott, kisfiam.

VÖRÖSMARTY: (*Júliához*) A gatyát nem vesszük le róla. Meztláb tipegett már haza, az igaz.

ARANY: A kertek alatt osont. Krúdy kakasa fölébredt.

JÚLIA: Na, ide figyeljete. Végig kártyázzátok, füstölitek, borozzátok, civódjátok a napot, és azt hiszitek, titeket illet még a túlvilág is. A halott nőknek nincsenek jogai?! Annyiszor ismétlem, ahányszor csak kell: vannak! Csak azért, mert meghaltunk, nekünk is jár szabadidő, séta, tánc, vigalom, azonos fizetés, szivar, szerető ...

PETŐFI: Miről beszélsz, életem virága?

VÖRÖSMARTY: Fölszólít, hogy ma te mosogatsz, Sándor.

ARANY: Szegénykém, tudom, rossz sorsod volt, miután ez a lőkötő odaveszett.

JÚLIA: Neki csak egy tördőfés volt, hipp-hopp, ki is röppent belőle a lélek. Én meg hosszú éveken át szenvedtem új férjem, a perverz Horvát miatt ... (*Petőfihez*) Ha mész (*fölmutat*) hozzá, mondd meg neki, tegye Horvátnak nehezzé az életét. A halálát.

PETŐFI: Nem kellett volna neked az a szarházi!
JÚLIA: Özvegyi fátyol, na ja. Nehéz lett. Élni akartam, így jártam.
PETŐFI: Beverem a Horvát pofáját, csak kerüljön elé!
GABRIEL: Na, na! Senkit. Itt nem verekszünk, nem bokszolunk, nincs párbaj, nikszt
krucifix! Horvát különben sem itt van. Meg se találhatnád.
PETŐFI: Pedig addig kínoznám, míg el nem pusztul újra!
ADY: Nyughass!
PETŐFI: Te engem ne leckéztess! (*Vörösmartyra*) És te se! (*Aranyra*) Neked szabad, de
csak csínján, Janó. Széttvet a düh!
VÖRÖSMARTY: Hát pofozd föl magad, öregem!
JÚLIA: Sándor, gyere haza szépen. Magyarázd el a gyerekeknek, mi a szabadság, a szerelem.
(*gúnyosan*) Üldögéljünk egy kicsit. Hajtsd fejed az ölembe. Ábrándozzunk. Kemény
nő voltam, tudom, maradtam is. Az özvegyi fátyol, igen. Te is szembe mentél, én is
szembe mentem. Te hamarabb meghaltál. Jobban is jártál. Ami nekem jutott, Istenemre
mondom, meg nem érdemeltem...
PETŐFI: Tudom, tudom. Megyek is mindjárt.

Második jelenet

Vörösmarty, Ady, Arany, az Úr, Gabriel. Az írók alázatosan sorba állnak az Úr előtt.

ADY: (*zacskóból kínálja az urat*) Egy kis mannát?
VÖRÖSMARTY: Ostya?
ARANY: Sietnünk kellene, mert mindjárt ideér Sándor! Csak egy pillangónyi hétről lenne
szó, Uram.
VÖRÖSMARTY: Megpihennénk addig. Kifújnánk magunk, mint rabszolgák az épülő
piramis árnyas tövében. Meg hát a csönd, tudod. Amikor az ember csak a szívverését
képzeli hallani, mert, ugye, az már nincs neki. A csönd, melyben minden, ami volt, elfér.
ADY: Nem lenne civódás folyton. Szükségesek a meghitt órák, percek, az a szép, másnapos
derengés, amikor ázott angyal tántoroga Szent Mihály utcán.
GABRIEL: Én?
VÖRÖSMARTY: A múltkor éjjel ordítva szavalt ablakom alatt. Talpra magyar, hí a... Men-
jél már haza, Sándor, dörmögtem, s ő úgy megsértődött, hogy kigyót s békát kiáltott rám.
ARANY: Egy hét szabadság. Engedje le! Ennyit kérünk.
VÖRÖSMARTY: Neki is jó lesz, nekünk is, neked is, Uram.

ÚR: Nekem miért?

ADY: Békén hagyna téged is. Nem jelentkezik állandóan?

ÚR: Sokan zaklatnak, valóban. A sok azt jelenti, megszámolni se tudom.

ARANY: Nem hinném, hogy abból a sokból ez az egy ne válna ki, mint holmi füstöt okádó kémény.

ÚR: Aha. Rémlik ez a fiú nekem.

ADY: Tedd meg kérlek, hogy visszaküldöd kicsit, térdelek is neked, ha kívánod.

ISTEN: Régi vágyam, tudhatnád. Soha nem tetted.

VÖRÖSMARTY: Most megteszi.

ADY: Meg én, csak ne fájna úgy a ... derekam.

GABRIEL: Hörömpő cirkusz, világszám. Tararará! (*Gabriel lefotózza mobillal*) Ady Endre magyar vátesz letérdelt az Úrnak. Még egy kicsit. Úgy, la. Várj, segíték.

ÚR: Most már menjetek. Nem arra. Amarra. Vár már más is. Nem akarom, hogy tudják, hogy egymásnak adja itt boldog s boldogtalan nem élő a kilincset.

Mindenki el. Kis idő múlva Arany visszajön

ARANY: Valamit elfelejtettem. Mindegy. (*fázósan*) Brrr.

Arany el.

Gabriel, átnyújt egy mappát.

Az Úr lapozgat.

ISTEN: Petőfi, Petőfi... (*mappában lapozgat*) Ennek tényleg parazsat dugtak a fenekébe. Ilyen... bipoláris? Egy izgága, nem?

GABRIEL: Fiatal.

ISTEN: Akasztana. Fejjel a falnak. Kákán is csomót keres.

Beront Petőfi.

PETŐFI: Már megbocsáss, Uram, legalább egy órája várok.

GABRIEL: (*Úrnak*) Mindig sietett. Sose késett. Csak nem ért oda.

ISTEN: Mi az örökkévalóság ösvényét tapossuk, fiam, Petőfi Sándor. Honnan a túróból tudod, hogy egy órát vártál, nem egy évet? Évszázadot. Honnan tudod, mi az, hogy várakozás. Az örökkévalóság része lettél, minden vagy és semmivé vagy. Világos?

GABRIEL: Kicsit megzavartam a fejét. Bocsika.

PETŐFI: Uram, tudomásomra jutott, hogy... sürgős lenne az ügy.

ISTEN: Itt nincs sürgős, nincs most, hamarjában vagy azonnal. Itt te nem késhetsz. Nincs kérdés, kérés, nincs óhaj, sóhaj, de te mégis az idővel jössz nekem. Még itt is fölragod a szabályokat.

PETŐFI: Bocsáss meg. Minden tökéletes, az idő, a porladás, a felejtés, a doh. De lent, az életben vannak bajok, és lehetne segíteni...

ÚR: Mi dolgoz vele? Nem tisztel már az étellel játszani.

GABRIEL: Hátha mégis.

ISTEN: Most is ugyanaz a katyvasz, szerelem, hatalom, rossz gyerekkorom volt, fiú vagyok-e vagy lány, kinek van nagyobb...

PETŐFI: Lenne egy dolog, amit be kellene... fejezni.

ISTEN: Befejezni? Innen? Nincs vége semminek. Ami elkezdődik, már tart, aminek vége van, még mindig halad. (*Gabrielhez*) Te tüzelted föl?

GABRIEL: Én? Dehogy. Igen.

PETŐFI: Jó, nem fejezem be, csak... helyes vágányra illeszttem az irányt.

ISTEN: Jó irány, rossz irány. Mit tudsz te erről? Meghaltál, kicsi huszár. Odamentél a halálhoz. Az volt a jó irány. Utána meg futottál előle.

PETŐFI: Rágalm... Bocsánat. Én szembe néztem a halállal!

ISTEN: Háttal, Sanyikám. De nem kárhoztatlak. Jönne egy ilyen ordító, pikáns kozák, én is megreznének.

PETŐFI: Mert odaküldtél.

GABRIEL: Valóban. Ő meg, mert hitte sűgásod, a vesztébe rohant.

ISTEN: Ide figyelj, Sanyikám, én úgy kiváglak innen, mint macskát szarni. Te ne vádolj, ne hepciáskodj, mert egy német cipőpucolójává teszlek!

GABRIEL: Fiatal. Hanem amit akar, nem magának akarja.

PETŐFI: Drága jó Istenem. A családomat megkaptam. Helyes kertet: halálfa, halálvirágok, halálgyümölcs, halálvetemény. Üzented, hogy semmi hepciáskodás, nyugodt, izgalommentes polgári halál. Így is teszek, van egy szűk baráti társaságom, kártyáztatunk, anekdotázunk, vagyunk, mint az örökbefőtt.

ÚR: Nincs vita?

PETŐFI: Rágalmaz, aki más állít!

GABRIEL: A gyász néma, a játék szenvedélyes.

PETŐFI: Jött hozzám egy alak, azt mondta, ő József meg valamilyen Attila, elküldtem. Sokat beszélt. Még többet, mint én. Mondtam neki, József, hagyjál engem. Én már nem

hőbörgök, tőlem állhat a Duna, tőlem vágthatják a fát hűvös halomba. Proletárok. Kik azok? Ady folyton csal. Ezt bőven elég kibírni. De most történt valami.

ISTEN: Mit akarsz?

PETŐFI: Megegett a szívem.

GABRIEL: Kalapált aranyból van.

ISTEN: *(meglepődve)* Neki?

PETŐFI: Nekem, igen.

ISTEN: Tudod, te milyen érzés, elhagyottnak, számkivetettnak lenni?

PETŐFI: Hogyne tudnám, Istenem.

ISTEN: Rád mindig ragyogott a nap.

PETŐFI: Ismétlem, uram, szeretnék segíteni.

ISTEN: Min, kin, miért?

PETŐFI: Befejezni. Bocsánat. Helyes vágány. Már mondtam.

ISTEN: Csacsogtok rébuszokban. Jó, nyilván valami műről lehet szó. Te, ugye, zeneszerző voltál. Ja, az Erkel. Költő voltál.

GABRIEL: Bingó!

PETŐFI: A legnagyobb poéta. Korszakos ... zseni.

GABRIEL: Az ifjúság öntudata.

ISTEN: Szamárral a Parnasszusra. A rónaság. Eted a bogáncsot. Még ilyen hülyeséget ...

PETŐFI: Uram, ezek költői programok. Óóó... fricskák.

ISTEN: Tudod-e, hány verset írtak hozzám? Ha én azt mind elolvasom ... Mindenkinek vannak befejezetlen művei. Schubert. Ja, őt nem ismered. Mark Twain! Belekezdett egy regénybe, a sátánról szólt, megunta.

PETŐFI: Van neked is befejezetlen műved, Uram.

ISTEN: Végtére is az ember. Ezért találtam ki a halált. Képzeld el, ha mindenki örökké élne. Tízezer évesen is marnátok egymást.

PETŐFI: Igen, a halál kiváló ötlet volt, uram. Nekem egy kicsit korán jött.

ISTEN: Igen, téged akkor láttalak először, amikor futottál.

PETŐFI: Hogyhogy futottam?

ISTEN: A muszka elől.

PETŐFI: Én aztán nem futottam. Ocsmány hazugság!

GABRIEL: Ezt gyorsan vond vissza!

PETŐFI: Félretájékoztattak. Nekirontottam a muszka dögnek. Tízet vágtam le. Százat. Ezret. Aztán a túlérő...

GABRIEL: Költő, Uram...

ISTEN: Mondjad már, mit szeretnél, zsong a fejem.

PETŐFI: Segíteni kéne. Én, amíg éltem, népben, nemzetben és magamban gondolkodtam.
De most szeretnék segíteni valakinek.

ISTEN: Innen?

PETŐFI: Nem, onnan. (*lemutat*) Lemegyek.

GABRIEL: A gátakat áttörő ifjú hév, ugye.

PETŐFI: Él lent egy idősebb író, aki...

GABRIEL: Hatvan sincs.

PETŐFI: Be kell fejeznie egy nagyon magas művészi színvonalú, de félbe maradt művet.

Egy drámai költeményt. Én írtam. Az írónak kell befejeznie, mert az önkormányzati ünnepen azt fogja előadni a városi színjátszókör. Illetve először ő maga.

ISTEN: Miket beszélsz te itt? Önkormányzati ünnep?!

GABRIEL: Népünnep, erős spirituális jelleggel, Uram, afféle búcsú, melyben a te dicsőséged hangsúlyozottan kidomborodik. Áldást is osztanak, megszereztem a programot.

Ha Sándor segítené befejezni a művet a te ízlésed szerint, az mindenkinek a javára válna.

ISTEN: Nekem nincs ízlésem, tudhatod. Mona Lisa vagy Kurázi mama egyre megy. A jó nem ízléses. A rossz piperkőc.

GABRIEL: De esetleg el lehetne intézni, hogy...

PETŐFI: ... lemegyek, befejezem ennek a szegény poétának.

ISTEN: Ha megtudják, hogy leengedlek, itt fog tolongani az egész túlvilág. Nincs halott, aki ne akarna egyszer még visszamenni.

PETŐFI: Titokban csináljuk.

ISTEN: Se nyíltan, se titokban. (*gondolkodik*) Egy indokot mondj, hogy... leengedjelek.
Egy napra.

PETŐFI: Uram, ha kicsit is ismersz, tudod, hogy... nem nyal... Nem alázkodom.

ISTEN: Jó, az audienciának ezennel vége...

PETŐFI: Én magyar költő vagyok, Uram. Voltam.

GABRIEL: Ekkora életművel. Befejezi, és kész. Olyan briliáns kezdés...

ISTEN: Magyar. Mindig ezzel jöttök. A jó isten áldjon meg, a Spitzbergákon szerinted könnyű? Egy nyenyecnek? Egy ciprusi töröknek? Tudod, hogy hány tag keresett, hogy tegyek kivételt, csak mert ő magyar. Tót voltál, nem? Nem volt jó? Te akartál magyar lenni. Most meg sír a száz.

GABRIEL: Magyar, uram. Kiválasztott!

ÚR: Ők is?

GABRIEL: Igen, a magyarok is, tudod...

ÚR: (*tipródik*) Egy napot kapsz.

PETŐFI: Ötöt.

ISTEN: Megáll az eszem. Tűnj a szemem elől. Te is!

GABRIEL: Három elég lenne.

ISTEN: Három.

PETŐFI: Itt a kezem, nem disznóláb... bocsánat. Ja, és kéne egy kis kölcsön.

ISTEN: Mi?!

PETŐFI: Megadom, Istenemre.

GABRIEL: Vállalom a kezességet.

PETŐFI: Tíz haláltallért vesztettem a kártyán. A család éhezik. Megadom, mondom.

ISTEN: Adjad neki oda Gabriel, ne is lássam. Kaptok három napot. Te vele vagy, vigyázol rá.

PETŐFI: És még a huzat.

ISTEN: Milyen huzat.

PETŐFI: A kártyateremben istentelen, bocsánat, a cűg. Arany Janónak kiűjult a hexenschussa.

GABRIEL: Lumbágó.

ISTEN: Jó. A cűg. Elintéztetem.

PETŐFI: És a Horvátot még.

ISTEN: Kit?

PETŐFI: Kedves feleségem második férjét, egy perverz, szemét alakot, aki gyötörte Júliát.

Gyötörni kellene. Sütni, főzni, ledarálni...

ISTEN: Azt nem itt csináljuk.

PETŐFI: Mi lenne, ha fölhoznád, és én majd...

ISTEN: Tűnés!

Harmadik jelenet

Gabriel és Petőfi utaznak a földre. Valamilyen mulatságos szerkezet. Zörög, kattog, csattog, kényelmetlen. Gabriel álruhába öltözteti Petőfit.

GABRIEL: Ezeket vedd fel.

PETŐFI: Ezt a rongyot?

GABRIEL: Farmer. Manapság a legmenőbb.

PETŐFI: Ezt nem veszem fel.

GABRIEL: Úgy kell kinézned, ahogy ők. Nem jelenhetsz meg Petőfiként.

PETŐFI: Hát, ne haragudj már, még bujkáljak? Hát én vagyok Petőfi Sándor!

GABRIEL: Az vagy. Az is maradsz. De már meghaltál. És ha Petőfiként jelensz meg odalent, mindenki összeccsinálja magát.

PETŐFI: Akkor ki legyek?

GABRIEL: Keresztesi Tamás.

PETŐFI: Az ki?

GABRIEL: Senki.

PETŐFI: Egy senkiként menjek le?

GABRIEL: Igen. Ez az ára. Álruha, kérlek.

PETŐFI: Jó! Akkor szerepnek veszem! Színművészet! Tulajdonképpen vándorszínészet!

Petőfi átöltözik, indulna a kapszulába.

GABRIEL: Sándor, a bajusz!

PETŐFI: Na, azt már nem! Védjegyem!

GABRIEL: Jó, akkor forduljunk vissza.

Petőfi dühöngve letépi a bajuszát.

GABRIEL: Nos, kedves Tamás, ez az a kapszula. Az Úr csinálta, tudod, ezermester, egy szombat délután, titokban, hogy a rabbi ne tudja meg. Átszáll az időn. Mint az üstökös.

PETŐFI: Üstökös szállít üstököst. Nem téved el?

GABRIEL: Ez soha. Ritkán.

PETŐFI: És akkor mi van?

GABRIEL: Pokol.

PETŐFI: A Gyehenna tüze. Tényleg annyira rossz ott?

GABRIEL: Akadnak túlzások, kétségtelen.

PETŐFI: Pokol. Meg se ijedtél, hogy kimondtad. Felcsillant a szemed. De most őszintén. Te mit választanál?

GABRIEL: Nézd, a teremtett világ bonyolult. Azt hiszem, váltogatnám. Szívesen vennék egy nyaralót ott.

PETŐFI: A pokolban?

GABRIEL: Voltál te a Balatonnál főszezonban? Nem. Na, jó, tanuljunk egy kicsit.

PETŐFI: Várj, ki a király?

GABRIEL: Óóóó... nincsen.

PETŐFI: Furcsán mondod.

GABRIEL: Mondom, hogy nincsen.

PETŐFI: Kié a hatalom?

GABRIEL: A népé. Mindent a nagykorú és bölcs nép dönt el.

PETŐFI: Na és a muszkák?

GABRIEL: Elhúztak. Iszkoltak, kérlek. Báj-báj, Szása.

PETŐFI: Tudtam, hogy nagy lesz a magyar. Sicc, orosz, sicc.

GABRIEL: Mondjuk, néha a muszka főnök visszajön, vagy...

PETŐFI: A Cár? Beengedjük a cárt? Ahelyett, hogy fölakasz...

GABRIEL: Egy-két napra látogat csak. Mint az egyik háromkirályok. Gáspár, Menyhért, Boldizsár, Vlagyimir Vlagyimirovics... A csatornafedeleket... izé, lehegesztik, bocsánatot kér, hoz ajándékot. Vodka, pirog, olaj, vakcina.

PETŐFI: És a németek?

GABRIEL: Nix Dajcs, ki lettek úzve, szevasz. Néhány szekerüket javítjuk.

PETŐFI: Remek! Jól seggbe lettek rugdosva.

GABRIEL: Az oroszok úzték el őket, és aztán mi az oroszokat.

PETŐFI: A muszkák zavarták el mitőlünk a németeket?

GABRIEL: Bonyolult. Később kifejtem. A lényeg a nyugalom. Használj olyan szavakat, mint az élők. Például fixa idea.

PETŐFI: Mi?

GABRIEL: Eltökélt vagy.

Esterházy Péter sétál el mellettük. Jellegzetes járás, fehér, hosszú haj, bőrtáska.

PETŐFI: Ez meg ki volt?

GABRIEL: Esterházy, EP: a grófi ágból. Író. Jól kijönnétek. Birna téged.

PETŐFI: Egy gróf? És író?

GABRIEL: Apukám, de még milyen. Nyugi, nem jobb, mint te.

PETŐFI: Forradalmár?

GABRIEL: Alany, állítmány, a többi a nép dolga. Mindjárt megérkezünk. Készülj. Befejezzük azt a szép, gondolatébresztő művedet. Egyszersmind aktualizáljuk.

PETŐFI: Azt ne mondd, hogy elavult.

GABRIEL: Költői ihleted segítségével modernizáljuk. Megbeszéltük, nem?

PETŐFI: Gabriel, ha valaki modern volt és maradt, ha valaki tudta, mi kell a poétikai, a társadalmi haladáshoz, akkor az én voltam. Az az író mit mondott a művemről? Mi is volt a címe?

GABRIEL: Várjál csak... Karaffa. Most őszintén?

PETŐFI: Hogyan máshogy?

GABRIEL: Hogy szar.

PETŐFI: Amit én írtam?! Ki ez a túrófaló cserebogár, hogy az én...

GABRIEL: Ne ordíts. Soha, soha többé ne ordíts. Csak egy mai író, van belőlük sok. Véleménye neki is lehet. Mindazonáltal a javítás szándéka vezérli.

PETŐFI: Javítsa ki az anyja picáját, azt!

GABRIEL: Nincs befejezve. Ezt te is tudod. Remekül indul. Az olvasó csupa izgalom, várakozás. Huszonegy hóhér a színpadon. Kinek jut ez eszébe? Azt mondta, zseni vagy.

PETŐFI: Éppen csak szart írok.

GABRIEL: Azt mondta, a zseni is írhat rosszat.

PETŐFI: Én még másnaposan, haldokolva sem!

GABRIEL: Nem fejezted be. Ha annyira izgat, befejezed. Segítesz neki.

PETŐFI: Ezek után?

GABRIEL: Nem a te szád sírt, hogy soha többé nem látod már szép magyar földedet?

Érdekedben áll, javadra válik a kész mű. Fogod a kezét, megcsináljátok, úgyis rólad beszélnek többet. Magasabbra toljuk a csillagodat. Mindig Kossuth kapta a főutcákat, igaz?

PETŐFI: Elszaladt, mint a nyúl, de neki lett főtér, főutca, főszugárút, azt mondod. Már suhanc jogász korában vitte a kasszát. Ünnepeztette magát Amerikában. A showhoz értett. Ravasz gazember. Lepkegyűjtés öregkorban, havasi gyopárcák, hja. Miatta még akasztottak is! Amit szegény Görgeyvel csinált ...

GABRIEL: Erről beszélek. A főutca, Kossuth tér, a parlament előtt, neked jár. Láttad már, hogy néz ki a placc? Öreg emberek zokognak egy kupacban. Ötven búsuló juhász. Miért kap egy író Kossuth-díjat? Hm. Miért nem Petőfit?

PETŐFI: Itt robbanok föl, de tényleg.

Dirr, durr, nyekergés, megérkezőnk Szébenyi Dezső lakásába.

GABRIEL: Már itt is vagyunk. Amiben megegyeztünk. Vigyázol minden szavadra. Meggondolod. Nem káromolsz, nem akasztasz, nem vagdalózol. Nullkoma null sértegetés.

Kiléted fel nem feded. Nesze pénz, bankkártya, adó- és tajsám. Fialat író vagy, hamvas, minőségpárti, iszol, ha kell, kész, passz. Az írókat hogy hívják?

PETŐFI: Szébeni Rezső.

GABRIEL: Dezső! Téged hogy hívnak?

PETŐFI: *(olvassa)* Kereszti Tamás.

Fialat lány, Vera telefonál, szalad a lakásban.

VERA: Nem. Mondtam, hogy nem. Hagyjuk. Ha te ezek után... mondtam, hogy elég. Menj a fenébe!

PETŐFI: Ezek veszekedtek, nem?

GABRIEL: Ja, szakítás volt.

Petőfi már menne.

GABRIEL: Várj, várj... Jutott eszembe, ha azt mondják, Erdély, sírd el magad.

PETŐFI: Ott haltam meg.

GABRIEL: Nyugodt vagy. Kedves, barátságos. Intuitív. Engem csak te látsz, hallasz. Ők, az emberek nem. Oké?

Máris nyílik az ajtó. Vera visszajön, Petőfire mered.

VERA: Jaj, te meg idevársz? Apámhoz jöttél?

PETŐFI: Mert ki a te apád?

VERA: Szebeni Dezső. Kossuth-díjas.

PETŐFI: Hozzá.

VERA: És te?

PETŐFI: *(nézi a papírját)* Kereszti... Tamás.

VERA: Menj egyenesen, aztán balra, aztán jobbra. De ne lepődj meg, ha kirúg.

PETŐFI: Kirúg, engem?

VERA: Ja, valami sürgős dolga van. Holnapra be kell fejeznie valami hülyeséget.

Vera tolja Petőfit, aki megy, utána Gabriel, Vera telefonja szól.

VERA: Nem!

Kinyomja.

Negyedik jelenet

Az író szobájában. Az író írna. Láthatóan nem megy neki. Petőfi nézi a könyveket, hú, a mindenit. És hogy különböznek.

ÍRÓ: Most nem fogadok senkit. Holnap gyere vissza.

PETŐFI: Nem holnap. Most, Szebeni úr!

ÍRÓ: Mi? Ki a fene vagy te?

PETŐFI: A megmentőd.

ÍRÓ: Akkor te Petőfi lennél, de az nem lehetsz.

PETŐFI: Fiatal költő vagyok.

ÍRÓ: Fiatalnak valóban fiatal. De ki mondta, hogy költő is vagy?!

GABRIEL: *(Petőfinek)* Nyugi.

PETŐFI: A Petőfi könyvek hol vannak? *(könyvespolcra)*

ÍRÓ *(fölnéz)*: Ott.

PETŐFI: Ilyen kurva magasán? De hát ez csupa por. Ez is.

ÍRÓ: Szólok a takarítónőnek.

PETŐFI: Ady bezzeg nem poros...

ÍRÓ: Csapd csak össze.

Petőfi összecsapja a könyvet, por száll belőle.

ÍRÓ: Na, látod.

PETŐFI: Nem kellene... sűrűbben forgatni őket?

ÍRÓ: Szóval. Mit hoztál?

PETŐFI: Semmit. Illetve, Tamás vagyok, Kereszti Tamás. És arra gondoltam...

ÍRÓ: Tudod, én az előbb fellélegeztem, de a következő pillanatban mélységesen kétségbeestem. Ha ebben a szobában takarítónő tombol, ha itt kell vendéget fogadnom, beront a feleségem és azt kérdezi, tudom-e, hányan születtek ma, mert szülésznő, az nekem katasztrófa! Itt rajtam kívül ne gondoljon senki semmire. Ne jusson eszébe, ne véleményezzen! Az én dolgozó szobám az én mennyországom, a poklom, Golgotám. Ha meg akarsz dicsérni, gyere az előszobába.

PETŐFI: Nem akarom megdicsérni.

ÍRÓ: Nem?

PETŐFI: Nem.

ÍRÓ: Ó. Egyre szimpatikusabb vagy. Nem akarsz semmit. Köszönöm szépen, hogy elfáradtál hozzám. Nem hozol verset, nem hozol olvasnivalót, időmet nem rabolod. Áldjon meg az Isten, hogy nem terhelsz javításra szoruló, kiadhatatlan, dilettáns fércművekkel. Au revoir.

PETŐFI: Te idió... *(Gabriel visszafogja)* Szebeni úr, segíteni jöttem.

ÍRÓ: Te?

PETŐFI: Én. Mindig ennyit beszél?

ÍRÓ: Kérem?

PETŐFI: *(maga elé)* Ilyen önhitt, nagyképű alakkal én még nem találkoztam. Mint aki szerelmes magába. Adyval a mai napig rendszeresen... *(Gabriel rászól)* mindegy. De még ő sem.

ÍRÓ: Miket beszélsz?!

GABRIEL: Sanyikám, elég. Ezt nem szabad. Igazad van, nagy hólyag szegény, de csak kedvesen.

VERA: *(Jön)* Mi van, Papa?

ÍRÓ: Ez a fiú itt ... ez a te barátod?

VERA: Túl nagy volt a csönd. Te már ilyenkor ordítani szoktál, hogy ilyen marhaság, olyan hülyeség. Dilettáns, dilettáns. *(utánozza az apját)* Tehetséges?

PETŐFI: Több. De mindegy.

Csörög Vera telefonja, nem veszi fel.

VERA: Szomorú vagyok, papa. Ebbe bele fogok halni.

ÍRÓ: Ki ez az alak?

VERA: De tényleg ... Ah, mindegy. Kereszti ... jól mondom? Tamás. Költő, író, műfordító, rendező, festő, zeneszerző, kulturanropológus, kőműves. Megjelentek versei a ... hol is?

PETŐFI: Segíteni jöttem.

VERA: Na, egy rendes, jóképű fiú. *(Petőfinek)* Gyúrni nem szoktál?

ÍRÓ: De miben akarsz te nekem segíteni?

PETŐFI: A Karaffa befejezésében.

ÍRÓ: Honnan tudod, hogy nem fejeztem be?

PETŐFI: Tudom.

ÍRÓ: De honnan?

PETŐFI: *(Gabrielnek)* Segíts már!

GABRIEL: Egy-fene, csörögjön a telefon.

Telefon csöng. Az írókat hívják.

ÍRÓ: Szebeni Dezső. Ááááá, hahaha, Polgármester úr, szervusz. Ó, remekül. Holnapután kiskedden, nagynap, tudom, már kész is vagyok, fészülgetés, utolsó kapavágás. Én föl-olvasom, kisszínház pedig előadja. A, hogy fölugranátok. Bármikor, kérlek, szeretettel. Hogy olvassam föl neked meg a Simonyinak. Jó. Ja, hát azt nem. Mert nem szívesen. Meglepetés. Két nap alatt változhat is. Változni is fog. Lehet, hogy a felolvasás alatt változtatok. Nem, nem, ne haragudj, erről szó sem lehet. Ne marhászkodj már, ez olyan, mint a cenzúra. Jó, hát persze. Servusz. Akkor mindjárt.

PETŐFI: A szentségit! Pardon. Az még van? Cenzúra? Nem a nép az úr?

ÍRÓ: A nép. Már miért lenne az? Ki mondta neked ezt a marhaságot. A nép szereti a cenzúrát. Sőt, kifejezetten igényli. Csillagom, a nép a legnagyobb cenzor. Kispolgár, sznob, prüd, álszent, egy zsák krumpliért az anyját.

VERA: Ne mondd már, hogy az öncenzúrát nem vágod?

ÍRÓ: *(leizzadva)* Ezek most idejönnek. Fél óra. Jön a polgármester a feleségével, Simonyi és Bucika. Közben egy sort sem tudtam írni.

VERA: Jó, viszont akkor én sürgősen elhúzóok.

ÍRÓ: Kislányom, szépen kérlek, ne menj el. Segíts szegény bajba jutott édesapádnak. Ha most elmész, kitagadlak!

VERA: Na, jó. Tízezer... nem, húsz. *(szól a telefonja)* Soha többé. Soha! Inkább mégis elmegyek. Tagadj ki. Tagadjon ki az egész világ!

PETŐFI: Te színésznő vagy? Mert én is voltam színész.

VERA: Te most azt hiszed...?

Gabriel a lány elé áll, visszatartja.

VERA: Jó, maradok.

PETŐFI: És most mi lesz?

ÍRÓ: Azt akarják, hogy olvassam el a darabot. Különösen a végét.

PETŐFI: A Karaffát.

ÍRÓ: Egy félkész, sőt, negyedkész Petőfi darabot. Azt akarják, hogy fejezzem be.

PETŐFI: Sikerült?

ÍRÓ: Nem. Úgy szar, ahogy van. Azt se tudta, mit akar. Röplap legyen-e vagy plakát.

Sándor megszólalna.

GABRIEL: Sándor!

PETŐFI: Nem volt előleg?

ÍRÓ: De volt, nagyon sok.

VERA: Mennyi?

ÍRÓ: Kislányom.

PETŐFI: Mondjuk ilyen velem is történt. Előfordult, hogy nem lettem kész. Na, sagschon... Semmi vész. Megoldom.

ÍRÓ: Te?

PETŐFI: Én. Rám lehet bízni.

ÍRÓ: Mert mi vagy te?!

PETŐFI: A titkárod, Dezső.

VERA: Hű, de nagyon menő. A papának titkára lett. Megírod az én házimat is?

PETŐFI: Miből?

VERA: Petőfi mezőberényi korszaka.

ÍRÓ: Te a titkárom akarsz lenni?

PETŐFI: Kicsit nehéz a fölfogásod. Már az vagyok. Nem sok időre.

Belép Saci, az író felesége

SACI: Sziasztok. Auca. Családi gyűlés... és... üdvözlöm, fiatalember.

VERA: A papa titkára. Anyukám. A papa felesége. Tiszta minden?

PETŐFI: Tiszta.

VERA: Szülészorvos, Tomikám. Tudod, mi a csúcsa?

PETŐFI: Honnan tudnám?

GABRIEL: Halkabban, finomabban, érdeklődve.

PETŐFI: Talán hármas ikrek?

SACI: Négyes. Négy fiú. Mihály, Jankó, Sándor, Bandika.

PETŐFI: Ez most egy vicc?

GABRIEL: Nem az. Tényleg.

ÍRÓ: Jönnek a polgármesterék! Mindjárt lerohannak, mint az oroszok.

PETŐFI: Az oroszok?!

GABRIEL: Nem úgy érti. Költői hasonlat.

SACI: Szent isten, az egész bagázs?

ÍRÓ: Elég sokan ígérték. Azt hiszem, nagy szarban vagyok.

SACI: Kerüljünk ki innen szépen, ügyesen, így, jól van gyerekek, fogjátok egymás kezét, igyekezzetek már.

ÍRÓ: Egy sort sem írtam...

Kimegy mindenki a társalkodóba.

SACI: Enni fognak. Sokat. Úgy szokták. Sajt, kolbász, libazsír, hideg. Inni?

VERA: A pakli azzal kezd. Én is. Pakoljunk csak elő.

Pakolnak.

SACI: Bucika se fogja vissza magát, ha ivásról van szó...

VERA: Szakítottam. Kivagyok.

SACI: Már megint?

VERA: Te soha nem szakítottál, anya?

SACI: De, tavaly el akartam válni apádtól, de aztán megsajnáltam.

VERA: Miért?

SACI: Hát nézzél rá...

VERA: Mondjuk, tényleg nem egy... épületes látvány.

PETŐFI: Ezt így kell mondani?

VERA: Végszükség esetén. Különben meg azt mondasz, amit akarsz. Vissza fogok menni.

Visszamegyek és kezdődik előlről. De miért megyek vissza?

PETŐFI: Szereted, nem?

VERA: Meg tudnám ölni. Kínozni. Tüzes fogókkal tépni a húsát.

PETŐFI: Ady és a szeretője mindig birkóztak. Adél mindig lenyomta. (*mutatja*) Ilyen teste van. Bandi mondta.

GABRIEL: Maradj már szerepben, az Isten áldjon meg!

PETŐFI: Akarom mondani, olvastam!

ÍRÓ: Kész. Vége. Éjszaka talán be tudom fejezni. Képtelenség. Nincs valakinek véletlenül egy fiola novicsokja? Egy csepp elég.

PETŐFI: Ne aggódj, Dezső, megoldjuk. Azért jöttem, hogy segítek rajtad. Többet nem mondhatok, de a legjobb kezekbe kerültél. Érted? A legjobb. Vedd úgy, hogy meg vagy mentve.

ÍRÓ: Már hogy ne aggódnék, hogy is hívnak, Major Tamás.

PETŐFI: Keresztesi.

GABRIEL: Kereszti.

VERA: Kereszti.

PETŐFI: Kereszti.

ÍRÓ: Na, Kereszti Tamás, foglald össze azt a ... izét. A darabot. Te hogy látod, benyomásaid, ilyenek. Ne legyél kíméletes.

PETŐFI: (*Gabrielhez*) Ez az egész oly vigasztalan. Segesvár ehhez képest egy báli mulatság volt.

GABRIEL: Szépen megoldod. Azért vagy itt.

PETŐFI: Kezdd el a történetet, Dezső! Csöndet!

ÍRÓ: 1687-ben vagyunk, Buda fölszabadult. Illetve egyáltalán nem szabadult föl. Az egyre szimpatikusabb török után a szegény magyar népre szakadt a szörnyeteg német uralom. Mindenki retteg, az emberi lelkeken átfű a félelem lehelete. Tilos a németet szapulni,

leszólni. Tilos a császárt becsmérelni. Az embereket megalázzák. A német csúnya, aljas, sunyi, lopós, perverz. Bocsánat. Van egy bizonyos Karaffa, aki vérszomjas barom, nem egy összetett figura, de magyar vért akar inni. Hős magyar nemes urak összeesküvést terveznek. A császárpárti Andor dobja U. Erzsit, aki ettől jogosan kiakad. Jön Karaffa, kikérdez húsz hóhért egyszerre, tiszta Tarantinó, szakad a hús, ömlik a vér, elgurul a szemgolyó. Itt van vége. Ezt kell holnapra befejeznem, a városi ünnepen fölolvassom. A kerületi színháznak átadom. Az előleget a családomra költöttem. Pénzem nincs. Lőfegyverem, novicsokom nincs. Kötelem van.

SACI: Hagyd már ezt a hülyeséget, Dezső. Miért hisztizik minden író?

PETŐFI: Én kérem, soha ...

GABRIEL: Na!

VERA: Apa, ígértél egy húszast.

PETŐFI: Hagyjad már apádat! Nos, a helyzet valóban összetett. Csöndet kérek. Köszönöm. Szeretném bejelenteni, hogy...

VERA: Tisztára, mint a Nemzeti Múzeumnál. Mintha nőtt volna öt centit. Tízet.

SACI: Kislányom, kuss.

PETŐFI: Azt szeretném mondani, hogy megoldok mindent. A darab be lesz fejezve. Siker lesz. Szebeni író úr megdicsőül. Mindent elfésülünk.

SACI: Pont egy titkár fejezi be a darabot? Hogy is hívnak?

PETŐFI: Kereszti Tamás.

GABRIEL: Végre megtanultad.

PETŐFI: Egy jó titkár szonettet is ír, ha kell.

GABRIEL: Kezdesz belejönni.

PETŐFI: (*Gabrielnek*) Figyelj, kipróbálok, milyen a rendrakás. Az ember beszarik. Szemetel. Na, én ezt most tisztába teszem. Felöltöztetem. Ünnepebe küldöm. A saját ünnepébe. Ezek itt el vannak veszve. Nehezek, mint a mázsasúly, de én az égig emelem őket.

GABRIEL: De közeledik Bucika, mint egy német tornádó.

PETŐFI: És?

GABRIEL: Már itt is van.

Csengetnek. Vera ajtót nyit, Bucika, száz kiló, beront, szélvész, már beszél is.

BUCIKA: Hát szervusztok, drágáim, csirió és rebellió. Halihó, halihó. Én drága Dezsőkém, kész-e a vértől s egyéb pikáns levecskétől el-elcsöpögő szerelmes versed? Sacikám, Vera, te kis brutális kanári. Kész nő. Lehetek a tanúd, ha ... ha rád akar dőlni az oltár? Hát te meg ki vagy? Úgy nézel ki, mint Petőfi bajusz nélkül.

Gabriel előlép.

GABRIEL: Íme Bucika, a polgármester úr nem igen szűkszávú titkárnője és én már el is hallgatók.

PETŐFI: Én...

BUCIKA: Ah, tavaszi hó vagyok, már el is olvadtam. Csak vicceltem. Mi a polgármester úrral kulturális vonalon a Wass Albertet toljuk. Az erdélyi Albert Flóri, hm? Adjátok vissza hegyeinket. Petőfi különben se szerette a hegyeket, fel, le, fel, le, nacionalista Kéktúra, vigyázz, szakadék, hopp. Na, mindjárt ideérnek a többiek. Csuda klassz ez az egész. Érzem a hangulati kisüléseket, téboly és kaviár. Máris elmondom nektek. Háromféle költészet van. Egy, az ember verset ír. Kettő, az ember nem ír verset. Három, Petőfi Sándor. A polgármester úr, nekem Balázs, elájult az örömtől, hogy te, Dezső befejezted ezt a szart. Bocsanat. Mert mi képesek vagyunk befejezni egy Petőfi darabot! Mint a duce Rómába, bevonulunk a magyar irodalomtörténetbe. Megkínáltatok már valamivel? Minden ember vendég. Minden ember szent.

ÍRÓ: De...

BUCIKA: Na, ne sóherkodjál már, Hemingway. Az előlegből még vissza se osztottál. Most, hogy adjunk neked egy incifinci irodalmi díjat is?

PETŐFI: Az mit jelent, visszaosztani?

GABRIEL: Bonyolult. Majd elmagyarázom.

PETŐFI: Bucika!

BUCIKA: Téged hogy hívnak?

PETŐFI: Kereszti Tamás. És ha nyomban nem hagyod abba, én.

BUCIKA: Te?

PETŐFI: Én...

BUCIKA: Te...

PETŐFI: Téged...

BUCIKA: Engem...

GABRIEL: Próbáld meg szépen kérni, hogy hallgasson.

PETŐFI: Inkább öld meg. Szívroham?

GABRIEL: Nem lehet. Várandós.

PETŐFI: (*Bucinak*) Bucika, igyál.

BUCIKA: Miért?

PETŐFI: Még a végén kiszáradsz.

Bucika iszik. Csengő.

GABRIEL: Itt a polgármester úr, a felesége, a Simonyi, aki mindig meg akarja Bucikát ...
de azt azért nem. Majdnem itt az összes szereplő, de lesznek még meglepetések, hajaj,
micsoda meglepetések. Ne feledjétek, háromféle költészet van. Független kérek. Szünet.
Ja, olcsó a büfé.

PETŐFI: Nincs függöny, nincs büfé, be kell fejezni a darabot!

GABRIEL: Adj időt nekik, hogy felfogják ezt az egészet.

PETŐFI: Kiknek?

GABRIEL (*a nézőkre mutat*) Egy ország figyel, Sándor.

PETŐFI: A történet nyilvánvaló.

GABRIEL: De vajon happy end lesz-e?

Polgármester, Emike, Simonyi betódnak.

ÍRÓ: Ő pedig itt a titkárom, Keresztesi Tamás.

PETŐFI: Kereszti.

POLG: Barátaim! Kerékpárút körbe-körbe a településen, gyorspálya gurulószékeseknek
is! Vegán artmozi, hologramos kivetítővel. Víz nélküli autómósó, biotemető, Kossuth
Lajos lovasszínház. Az ország legnagyobb, öltözőkabinos gyerekcsúzdája a Kossuth
Lajos játszótéren, kétszáztíz méter, középen szaltózóval. Szívesen!

Petőfi dühbe gurul, Gabriel visszafogja.

EMIKE: Ez mind kész lett, szívem?

POLG: Ne szólj közbe!

BUCIKA: Ha valamit átadtunk, akkor kész van.

EMIKE: És át is adtuk?

POLG: Mint a huzat.

EMIKE: De hol voltam én a csúszda átadásánál?

POLG: Rajta, drágám.

EMIKE: Ó, rajta, tényleg. Akkor azért nem emlékszem.

BUCIKA: Te voltál a legmagasabban. A vattacukorra nem emlékszel, Emi? Acsúszdáról
ráejtették a házelnök fejére. A férjedet (*rámutat a polgármesterre*) majdnem a határ
mellé helyezték.

EMIKE: Ó, tényleg.

POLG: De ezek apróságok. Mert most olyan csodával állunk a világ elé ... A Karaffa! Egy iro-
dalomtörténeti kuriórium! (*direkt mondja rosszul*) Kossuth Lajos torzóban maradt remeke.

SIMONYI: Petőfi.

POLG: Mi?!

SIMONYI: Petőfi.

POLG: Milyen Petőfi?

EMIKE: Bazzikám, nem Petőfi írta?

POLG: Ja, igen, hát persze. Petőfi Sándor, a mi költői nagyságunk gondatlanul félbehagyott műve. Vagy nem jutott ideje befejezni. Várta a halál. Óóó... csata közben. Aradnál.

GABRIEL: *(Petőfihez)* Ne szólj közbe, mindjárt eljön a te időd!

SIMONYI: Segesvár.

POLG: Mi?

SIMONYI: Segesvár. Petőfi ott halt meg. Nem ágyban, párnák közt. Menekülés közben ott szúrta hátba egy orosz ulánus...

POLG: Testvérvárosunk határában, Segesvárnál halt hősi halált Petőfi Sándor. Özvegye, Júlia hamar eldobta a csudába az özvegyi fátyolt. Na, ennyi bőven elég is. Ki vagyok én? Egy egyszerű, tevékeny és alázatos polgármester. Szerény, mint a vajaskenyér. Városkánk épül, szépül, bingó. Na, jó. Te jössz, Dezső! Fölolvasod? Ülünk le, poharat ide. Üveget is lehet. Olvassad már, na, meddig tart!

EMIKE: Ne legyél már ilyen bunkó! Pezsgő van még?

SACI: Ti már ittatok?

BUCIKA: Az irodában egy kicsit. Balázs azt mondta, el ne tévedjünk, mint Petőfi.

VERA: *(telefonját nyomogatta eddig)* Jó, én mégis elmegyek.

SACI: Hová? Már megint kezditek? Vera, kicsikém, maradj, nincs értelme.

VERA: Igazad van. Azért megyek.

SACI: *(Dezsőhöz)* Szólj már a lányodra!

ÍRÓ: Ne egy hét múlva gyere haza, jó?

POLG: Izgatottan várom ezt a felolvasást, én így még nem hallottam szabadságharcos költeményt. Úgy értem, otthoni pozícióban.

Csend.

ÍRÓ: Balázs, az a nagy helyzet... én igyekeztem, próbálkoztam, de... nem sikerült...

GABRIEL: *(Petőfinék)* Most jössz te!

PETŐFI: Sikerült!

POLG: Mi nem sikerült?

BUCIKA: Biztos kinyomtatni. Mindig hozzánk jársz, mert olcsóbb, nem?

POLG: Kezdd hát, Dezső!

PETŐFI: Nem kezdi.

POLG: De miért nem kezdi?

PETŐFI: Nem ez a módja.

ÍRÓ: Tényleg nem.

SIMONYI: Rossz érzésem van, polgármester úr. Lehet, hogy nem is ír...

SACI: Nekem már olvasta. Olyan jó volt, hogy azt hittem, nem is ő írta. Izgalmas, mint egy Macbeth! Komplex, nyitott mű, elgondolkodásra is alkalmas.

ÍRÓ: Csak arra.

BUCIKA: Azt se tudod Saci, miről szól.

SACI: Szerepel be huszonöt hóhér. És ... és U. Erzsike, akit dobnak.

ÍRÓ: Nem huszonegy hóhér?

SIMONYI: Tizenkilenc.

PETŐFI: Húsz.

POLG: Miért is nem akarod fölolvasni, Dezső?

PETŐFI: Egy, az írónak vigyázni kell a hangszálaira. Kettő, egy mű érzékeny lény, akár az először dalra fakadó fülemüelány. Mindennek megvan az ideje. Az alkotás folyamata. Előkészületek. Próbák. Főpróba. Premier. A mű további élete! Tudja, milyen ritka az, amikor egy vers úgy szakad ki az emberből, szinte készen, akár egy pillangónyi jalkiáltás, egy vérpermetes sóhaj?

GABRIEL: Sanyikám, hétköznapiban!

POLG: Tanítvány, és már milyen magabiztos!

PETŐFI: Ne szaladjunk a dolgok elébe.

POLG: Ez most akkor legyen egy főpróba.

PETŐFI: Egyáltalán ne legyen.

POLG: Te, gyerek, kezdesz nekem tetszeni!

PETŐFI: Szóval. Nagyon jó, hogy így összegyűltünk egyetértésben, összhangban. Egyfelé húzzuk az ekhós szekeret. Egy mű úgy viselkedik, mint a menyasszony. Nem mutogatja szépséges, szűzi ruháját az esküvő előtt. Az előadás előtt a bűvész se árulja el a varázslata titkát. Biztosíthatok mindenkit, a mű kész, óriási siker várható. Hívjanak meg mindenkit, aki él és mozog.

BUCIKA: Rádió, tévé, online csatornák, influenzaszerek!

SIMONYI: A kulturális szféra már értesült.

PETŐFI: Hát ez fantasztikus! Hát akkor ennyi is. Köszönjük szépen, hogy eljöttetek. Igazán. Le vagyunk kötelezve.

POLG: Mi?!

EMIKE: Hazaküld bennünket! Azt a kávéval szokták. Ez azért elég megalázó, nem?

SIMONYI: Ki vagyunk rúgva, azt hiszem.
SACI: Te lépsz föl holnap, angyalom? Hadd pihenjen már szerencsétlen.
SIMONYI: De azért ezt is köszönjük.
POLG: Na, jó. Úgy is be kell ugranom a Lajoshoz.
EMIKE: Milyen Lajoshoz?
POLG: A rendőrhöz. Mindegy. Kövezünk.
EMIKE: Már megint. Mit lehet még térkövezni?!
POLG: Azt mindig lehet.

Elmennek. Bucika vissza.

BUCIKA: Dezső, mondd, a Barguzint beleírtad?
PETŐFI: Milyen Barguzint?
GABRIEL: Nem olyan régen megtaláltak téged ott. Szibériában. Kíásták a csontvázad.
Vagyis egy nőét, akire azt mondták, a tied.
PETŐFI: Engem, Szibériában?
GABRIEL: Egy kazán gyáros fantasztikus felfedezése!
ÍRÓ: Bucika, te is tudod, hogy ez hülyeség!
BUCIKA: Kár. Lett volna egy kis spiritusz. Na, mindegy, Barguzinért kár.

Bucika el.

SACI: Mi lehet Verával?
ÍRÓ: Szakít vagy újramezdi.
SACI: Egyik se jó.
ÍRÓ: Nem.
SACI: Minden fárasztó. A szerelem, a pénz, a meleg, a hideg, a van, a nincs, az Isten, az Ördög, de a legfárasztóbb az ember. Én most megyek, elteszem magam, és szeretnék csak holnapután fölébredni. Ti meg, szépfiúk, csináljatok, amit akartok. Van 12 órátok a kivégzésig. Én a hetes számú hóhért választanám. Holnap Magyar Armageddon. Vezényel Petőfi Sándor. Vagyis Kereszti Tamás.

Saci el.

PETŐFI: Dezső, hány óra van?
ÍRÓ: Este tíz.

PETŐFI: Gyerünk a dolgozószobába. Van tehát tizenkét óránk. Hozzákezek, befejezem.

ÍRÓ: De hogy?

PETŐFI: Itt a dolgozószobában. Gyertyát kérek. Tintás tollat. Holnap fölolvassod. Tegyük próbát, el tudod-e olvasni.

ÍRÓ: Mit?

PETŐFI: Amit írtam. Én nem tudok ilyen izével... *(eltolja a laptopot)*

ÍRÓ: Hogyhogy nem?

PETŐFI: Mindegy. Olvasd. *(kézzel firkant valamit)*

ÍRÓ: Pe-tő-fi Sándor... ga-gatyában táncol.

PETŐFI: El tudod olvasni, jó. Így csúfoltak az átkozottak, kánya egye ki a szívüket. Igyekszem olvashatóan írni. Ha nem érthető szót használok, lesz még egy órád kijavítani.

Most hagyj visszavonulni. Arra kérlek, óvd alkotói magányomat.

GABRIEL: Óvd alkotói magányomat? Ezért nem lettél te jó színész.

PETŐFI: Mostantól senki ne zavarjon. Az ajtó zárva, amíg el nem készülök!

Telik az idő. Petőfi ír az író dolgozószobájában. Dobálja maga mögé az összegyűrt papírokat. Gabriel kapkodja a papírokat, mint egy kapus. Kopognak az ablakon.

POLG: Haló! Haló! Tamás!

PETŐFI: Polgármester úr.

POLG: Mondani szeretnék valamit!

PETŐFI: Dolgozom.

POLG: De ez halál fontos!

PETŐFI: Ez is fontos.

Mászik be.

POLG: Utolsó simítások? Megjött az ihlet, mint én, mi?

PETŐFI: Igen, néha az ihlet is úgy néz ki, mint maga.

POLG: Csak öt percet adj, te gyerek.

GABRIEL: Kettőt kapjon.

PETŐFI: *(Polgármesternek)* Kettőt.

POLG: Ezt szeretem benned. Egy ideig. Azt akarom mondani, fölveszlek.

PETŐFI: Hová?

POLG: Mellém, az irodába. Stábtag leszel.

PETŐFI: Az író úr, Dezső titkára vagyok, neki dolgozom.

POLG: Ó meg nekem. Tudod, hány beszédet ... mindegy. Holnap már munkád is lenne.

PETŐFI: Már most is van.

POLG: De az jövedelmezőbb lesz. Mennyibe kerül egy vers, hm? Írod tíz napig. Pedig elég egy sms. Itt és hánykor. Ide figyelj. Simonyi reggelre ki lesz rúgva. Te méész a borítékért.

GABRIEL: Látod Sándor, hogy az infarktus előtt is milyen lelkes az ember?

PETŐFI: Látja, Polgármester úr, dolgom van. Semmilyen borítékért nem mehetnek.

POLG: Figyelj, megéri. Nagyon megéri. Kemény vagy, ügyes, tudsz hatni. Nagy erény.

Gondold meg, jó? A részletekről majd holnap.

PETŐFI: Jó.

POLG: De vannak feltételek.

PETŐFI: Milyen feltételek?

POLG: Szexuális beállítottság. Hordtál-e valamikor női ruhát? Képzettséged. Dokumentumok. Ez mind fontos. Családod tagjai, át kell világítani őket is. Anyádat.

PETŐFI: Anyámat?

POLG: Azt.

PETŐFI: Átvilágítani? Mivel?

POLG: Meg apádat. Nagyon könnyen szarba kerül az ember a szülei miatt, fiam. Tudod milyen képviselőnek lenni, nem?

PETŐFI: Tudom. Jaj, dehogyis tudom. El tudom képzelni, milyen komplikált.

POLG: Vannak-e olyan képek rólad? Videó...

PETŐFI: Milyenek?

POLG: Ne játszd már a hülyét.

PETŐFI: Egy-két fotó, festmény, félalakos.

POLG: *(Mutatja a derekáig)* Idáig?

PETŐFI: Idáig.

POLG: Tovább nem?

PETŐFI: Dehogy.

POLG: Akkor jó.

GABRIEL: Jön Kosut Lajos.

PETŐFI: Mi?

Rendőr jelenik meg az ablakban.

LAJOS: Polgármester úr, alig találtam meg! Most akkor hova is vigyük a köveket?

POLG: Az óvoda elé.

LAJOS: Oda már vittünk.

POLG: Ja, tényleg! Akkor az uszoda mellé.

LAJOS: De az még nincsen kész!

POLG: Nem baj.

LAJOS: Hány tétel?

POLG: Nyolc.

LAJOS: Legyen tíz?

POLG: Legyen tíz.

LAJOS: *(Petőfinek)* Kívánok! Kosut Lajos, rendőrjárőr.

GABRIEL: *(Petőfinek)* Nyugi, egy s-sel, „h” nélkül.

PETŐFI: Én meg Petőfi Sándor vagyok.

LAJOS: Most gúnyolódik?

POLG: Csak Petőfizik.

PETŐFI: Nem hagyhattam ki.

Rendőr el.

PETŐFI: Ez meg mi volt?

POLG: Mi volt, mi volt. Térkörendezés. Kötételek. A szabvány. Szóval gondold meg, hogy holnap kezdesz-e. Később már nem lehet.

PETŐFI: Nem mehetek.

POLG: Áru!d már el, miért nem?

PETŐFI: Van egy kis előéletem, khm. Tiltott gyülekezés, tüntetésszervezés. Törvény elleni felbujtás, sajnálom.

POLG: Ki ellen bujtogattál?

Petőfi hallgat.

POLG: Ő ellene? Mit mondtál? Nem... nem is akarom hallani. Mi nem is találkoztunk, letagadom. Nem ismerlek, nem tudom, ki vagy, nem is emlékszem rád. A picsába, de tényleg. *(Kiesik az ablakon.)* A kurva életbe.

Petőfi néz utána, nem hiszi el.

GABRIEL: Pedig ez még csak egy vidéki kishal.

Ötödik jelenet

Petőfi iszik egy kis bort. Járkál, ír fejbén. Bucika kopogtatja meg az ablakot.

BUCIKA: Haló, haló, itt vagyok.

PETŐFI: Látom, Bucika.

BUCIKA: Beröppenek, jó?

PETŐFI: Bucika, dolgoznom kell.

BUCIKA: Mint egy pillangó.

Bucika nyögve bemászik, igazgatja magát.

BUCIKA: Te figyelj csak, Napfú, nem akarsz engem megszőktetni?

PETŐFI: Dehogynem, Bucika. Épp azon gondolkodtam, hogyan. Csak ezt meg kell írnom.

És aztán usgyi.

BUCIKA: Te figyelj, Tamás. Engem ki fognak rúgni. Én már 3 polgármestert kiszolgáltam.

Azt is tudom, amit nem. Csontvázak. Dobozok. Titkos számlák. És mégis. Mit képzelnék ezek, de tényleg.

PETŐFI: És miért akarnak kirúgni?

BUCIKA: Emike miatt. Vezette a kerületi óvodát, csiribiri zabszalma, hétcskillagközt alszom ma. Megunta. Jönne a helyemre. Kihallgattam őket.

PETŐFI: Kiket?

BUCIKA: Balázst és Emikét. Turbékoltak, mint akik nem gyűlölik egymást. Napok kérdése és tényleg repülök. Segíts rajtam!

PETŐFI: De hogy? Fogalmam sincs, hogy tehetném.

BUCIKA: Én már tudom.

PETŐFI: Nahát, hogyan?

BUCIKA: Beleírsz.

PETŐFI: Hová?

BUCIKA: Abba. A Karaffába. Tudom, hogy segítesz befejezni Dezsőnek. Nagy szarban vagyok, tudod. A legnagyobbban. Arra kérlek, hogy írdjál bele. Legyen egy szerepem benne. Le is vetkőzök, ha kell.

PETŐFI: Nem kell, el tudom képzelni.

BUCIKA: Dehogy tudod elképzelni. Akárhányszor a tükör elé állok és nézem magam, elfog a döbbenet. Beleírsz?

GABRIEL: *(Petőfinek)* Semmiképpen!

PETŐFI: Persze, hogy bele.

GABRIEL: Mondom, hogy nem lehet!

PETŐFI: Lehet. Megoldom.

BUCIKA: *(ujjat görbít)* Így?

PETŐFI: Így.

BUCIKA: Bele kell, hogy írjál, mert akkor lehet arra hivatkozni, meg mindenki látja, hogy múzsa vagyok. Hát nem? És egy várandós múzsát, harmadik hónap, nem lehet kirúgni.

PETŐFI: Tényleg terhes vagy?

BUCIKA: Terhes vagyok.

PETŐFI: Gratulálok. Kitől?

BUCIKA: Tőled.

PETŐFI: Ne hülyéskedj, Bucika, ez... ez nem játék.

BUCIKA: Csak tőled lehetek.

PETŐFI: És mikor fogant?

BUCIKA: Most.

PETŐFI: Ne szórakozzál, mert nem írlak bele.

BUCIKA: Dezsőtől.

PETŐFI: Dezső csinált föl?

BUCIKA: Ő. Eszembe jutott. Legyek a hetedik hóhér kedvese, mit bánom én. Legyen tragikus, szívbe markoló a sorsom. Haljak meg. Vagy ne? Szerinted szúrjanak szíven?

PETŐFI: Nem. Magyar kertészlány leszel. A hetedik hóhér elcsábít, kihasznál, szíven szúr, de te még, bár már haldokolsz, egy ravasz, halálos csókkal megmérgezed angyaltrombita főzettel.

BUCIKA: Mivel? Az halálos?

PETŐFI: Mint a maszlag.

BUCIKA: Ez tetszik. Micsoda zseni vagy te! Most röpülök. Biztosan gyönyörű lesz a mű.

Már előre siratom magam. Ne legyek túl kövér benne, jó? Meg buta se, jó?

PETŐFI: Jó.

BUCIKA *(mászik)*: Legalább húsz kilót vegyél le. Harmincat. A gyerek miatt majd úgyis...

Aki ma kirúg egy múzsát, holnap bilincsben viszik el.

Bucika el.

Hatodik jelenet

Petőfi Járkál. Kifogyott a borosüveg. Nézi a könyvek mögött. Talál egyet. Félig van. Kocogtatják az ablakot. Simonyi az.

SIMONYI: *(mászik)* Jó estét kívánok.

PETŐFI: Szerintem ez már éjszaka, Simonyi.

SIMONYI: Én nem fordulnék hozzád, Tamás, de te olyan jól látod dolgokat.

PETŐFI: Én...

SIMONYI: Szemléletesen és plasztikusan.

PETŐFI: Én...

SIMONYI: Hatással vagy az emberekre, mint ... mint a rendszer. Futnak előle vagy vágy-
nak utána.

PETŐFI: Na, ezt szépen mondtad.

SIMONYI: Segíts nekem, kérlek szépen.

PETŐFI: Itt mindenki nehézségekkel küzd?

SIMONYI: Többnyire igen.

PETŐFI: Neked, kérlek, miben segítek?

SIMONYI: Ki akarnak rúgni.

PETŐFI: Mit nem mondasz. Egy ilyen kiváló munkaerőt? Miért?

SIMONYI: Bucika.

PETŐFI: De Bucika miért?

SIMONYI: Összevonást javasolt Balázsnak, amit a munkaügynél megspórolnak, elfelezik.
Kihallgattam őket.

PETŐFI: *(Gabrielnek)* Mi az az összevonás?

GABRIEL: Amikor két ember munkáját egy végzi.

PETŐFI: *(Simonyinak)* Értem, de én most dolgoznék, mert tudod, hogy...

SIMONYI: Nincsen készen?

PETŐFI: Készen van.

SIMONYI: Azt mondtad, hogy dolgozol.

PETŐFI: Korrektúra. Az is dolgozás. Kis javítás, nagy változás. Dolgozás. Nem csodálom,
hogy ki akarnak rúgni, Simonyi.

SIMONYI: Igazából nem azért.

PETŐFI: Hanem?

SIMONYI: Mert az Emike és én...

PETŐFI: Te a polgármester feleségét ... Juj!

SIMONYI: Segíts, kérlek szépen.

GABRIEL: Te csak a darabbal foglalkozzál, Sándor.

PETŐFI: Megmondom Balázsnak, hogy te milyen nagyszerű fiú vagy. És hogy te meg Emike, az pletyka. Azt mondom, hogy a kultúra legalább olyan életbevágó, mint... mint a térkövezés. Neked maradnod kell.

SIMONYI: Ez már majdnem jó.

PETŐFI: Ha téged kirúg, egy csöndes, de állhatatos, és főleg szövetségesét veszti el. Aki soha nem támadja hátba. De mondd, az Emikét miért?

SIMONYI: Óvodabál. Farsang. Labancnak voltam öltözve, ő meg Zrínyi Ilonának. Véletlen volt. Félreértés.

PETŐFI: Menjen le a holnapi nap, még kitalálunk valami ütőset.

SIMONYI: Ja és még ez. Ha megolvasnád. (*Odaad egy vastag borítékot*)

PETŐFI: Mi ez. Pénz?

SIMONYI: Dehogy! Nekem? Versek.

PETŐFI: Aha.

SIMONYI: Vannak ötleteim! A Karaffába!

PETŐFI: Ezt hogy érted?

SIMONYI: Szebeni egy méretes dilettáns. Mindenki tudja. A fiatalokat elnyomja. Az új törekvéseken két lábbal tapos. Minden pénzes munkát...

PETŐFI: Ez nekem is ismerős. Ki kell tudni állni magunkért!

SIMONYI: Olvasd el őket. Kérlek, Tamás. És amelyiket jónak találsz, azt illeszd be a Karaffába! Hiszen, ha a Karaffa nagy siker lesz, az az én sikerem is, és ezért nem rúghatnak ki.

PETŐFI: Akkor tényleg nem. Találkozunk holnap.

Hetedik jelenet

Simonyi el. Petőfi gondolkodik az ablak előtt. Bezárja. Elhúzza a függönyt.

Máris kopognak. Erősen kopognak többször. Emike az. Mutogat, be akar jönni.

Petőfi ingatja a fejét, nem. Nem lehet. Emike felvesz egy fél téglát. Petőfi kinyitja az ablakot.

EMIKE: Nem tervezek bemászni. Nem is tudnék. Követtem Simonyit.

PETŐFI: Milyen meglepő.

EMIKE: Csak jó éjszakát akartam kívánni.

PETŐFI: A téglával. Köszönöm szépen.

EMIKE: Tudom, késő van. Azt hiszed, Balázst hazaette a fene? Hát nem. Valamelyik szeretőjénél van, de leszarom.

PETŐFI: Te ittál.

EMIKE: Hát persze.

PETŐFI: Azóta?

EMIKE: Egész nap.

PETŐFI: Tudod mit? Térjünk a tárgyra.

EMIKE: Jó. Térjünk. Nyugodalmas jó éjszakát kívánok.

PETŐFI: Lépünk tovább.

EMIKE: Segíts nekem!

PETŐFI: Gondoltam.

EMIKE: Balázs meg akarja nyirbálni a városi óvodák költségvetését. Még szülői hozzájárulást is fontolgat. Fertőtlenítőszer, élelmiszer alapanyagok.

PETŐFI: Radírkészlet?

EMIKE: Milyen hülyeség ez. Tudod, ki javasolta neki?

PETŐFI: El nem tudom képzelni.

EMIKE: Az a barom Simonyi.

PETŐFI: De őt ki akarják rúgni.

EMIKE: Ezt meg ki mondta? Olyan erős a pozíciója, mint egy, amihez még Kossuth kötötte a lovát.

PETŐFI: Folyton ez a Kossuth...

EMIKE: De az óvodákat miért bántják?

PETŐFI: De te be akarsz kerülni a hivatalba Balázshoz, nem?

EMIKE: Már miért akarnék. Énnekem mindenem a gyerek. Nekem nem lehetett. Én csak a gyerekek érdekeit... A múltkor az ölembe pisilt az egyik, a fociedző fia. Én olyan boldog voltam.

PETŐFI: Akkor én most mit csináljak?

EMIKE: Mondd meg Balázsnak, hogy a jövő záloga nem a térkő, hanem a gyerek.

PETŐFI: Ennyi?

EMIKE: Ennyi.

PETŐFI: Megmondom, megoldom, dőlni fog hozzátok a pénz. Így! (*behajtja az ujját*)

Emike el.

Nyolcadik jelenet

Petőfi járkal.

PETŐFI: *(Gabrielnek)* Ha ezt az Úrnak elmesélem, nem fogja elhinni. De Adyék se! Ezt nekem senki sem fogja elhinni. Egy forradalomban könnyebb. Hát mi egy forradalom? Kis másnaposság, tizenkét pont, szavalok egyet valahol és szevasz. Már meg is történt a történelem. De ez? A forradalom nem az élet. Inkább... színház. A színházba be kell menni. Látod, hogy mások hogy esnek el, hogy nem bírnak fölállni, eltévednek. Itt most jó, de mindjárt ki kell jönni a színházból és nyomban elesel. Nem tudsz fölállni, csak fekszel. Az élet ez. Azért kell a költészet, hogy ezt, ami itt megy, lent, a házban, az utcában, a térkövezésen, ezt az egészet... elviselhetővé tegye.

Kopognak, az ajtón.

PETŐFI: Közel vagyok az örülethez.

Gabriel tapsol. Petőfi kinyitja az ajtót. Saci.

SACI: Én vagyok, Tamáska.

PETŐFI: Látom.

SACI: Láttam, fent vagy. Valami bánt?

PETŐFI: Az előbb a kezemben volt egy kés, és bele akartam szúrni valakibe.

SACI: Itt vagyok, tessék.

PETŐFI: Már elmúlt.

SACI: Van egy perced egy szegény, szomorú szülészorvosnőnek?

PETŐFI: Hogyne.

SACI: Leülök. Ülj már te is. Dezső itt szokott heverészni. Itt jutnak eszébe a legszebb gondolatok. Nagy író.

PETŐFI: Az?

GABRIEL: *(Petőfinek)* Véleményes.

SACI: Persze. Akárki akármit mond. Nagy író, de nem jó neki itt, ezek között. Páva a tyúkudvarban.

PETŐFI: Aha.

SACI: Megfoghatom a kezéd?

GABRIEL: *(Petőfinek)* Ne rám nézz.

PETŐFI: Tintás lesz.

SACI: Nem baj. Most olyan, mintha jó lenne. Olyan, mintha sütné ránk a nap. Tudod, mi van a kórházban? Egérre léptem szülésvezetés közben. De nem akarok panaszkodni. Húsz éve csináljuk ezt, negyvenöt vagyok. Ez jutott. Másnak ez se. Kossuth-díjas férjem van.

PETŐFI: Mindig ez a Kossuth!

SACI: Ne haragudj, nem akartalak megbántani. Voltam a kerület szülésznője, az év szülésznője. Kitessekélni egy négyes ikreket. Négyes ikrek!

PETŐFI: Az sok.

SACI: Megfoghatom a másik kezedet is? Nem baj, ha tintás. Szép vagyok? Van olyan, hogy egy csúnya nőt megkíván a férfi.

PETŐFI: Most nem. De holnapután, ha kész a Karaffa, biztosan.

SACI: Olyan vagy, mint egy kisfiú. Dúl benned a ... neked annyi minden fáj. Annyi mindent szeretnél. Olyan vagy, mint akitől elvettek mindent. Egy pillanatra a tied lett az egész világ, aztán elragadták.

PETŐFI: Ezt szépen mondod.

SACI: Ha franciának születesz, guillotine, ha orosznak, gulág. Ha angolnak, Tower.

GABRIEL: *(Petőfinek)* Ma a Gyorskocsi utcában végeznéd.

SACI: Nem kívánsz? És ha megcsókolnál?

PETŐFI: Egy csók és csak annyi ...

Gabriel énekelni kezd szépen.

SACI: Nézd, Dezső nagy költő. Minden sorát elolvastam. Van olyan könyve, amit többször is. De három éve nem ...

PETŐFI: Három éve mit nem?

SACI: Még csak egy érintés se.

PETŐFI: Ez szomorú.

SACI: Ebben az országban.

PETŐFI: Ebben. Mert milyen ez az ország?

SACI: Szülésznő vagyok. Mit mondjak? Egyre csúnyábbak a csecsemők. A magyarok, úgy értem. Szébbek voltak húsz éve. Elkezd nőni, tovább csúnyul. Nagyon csúnyák vagyunk.

PETŐFI: Nem túlzás? Kizavartuk az oroszokat is! Az se volt szép?

SACI: Ja, persze, az oroszok. Hát ez van.

Saci megcsókolja Petőfit. Gabriel abbahagyja a csók végén az éneket.

SACI: Szépen csinálod. Na, jó, megyek. Meg tudod írni? Okos fiú vagy. Túl okos. Meg tudod.

PETŐFI: Te nem akarsz semmit?

SACI: Kellene?

PETŐFI: Nem, dehogy. Csak gondoltam...

SACI: Mit gondoltál. Átlagos vagyok, mint egy hétfő reggel. Idős vagyok, míg megszül Kovács anyuka, a ráncaimba izzadok. A szeretőd nem leszek.

PETŐFI: Olyan szépen beszélsz.

SACI: Ez kedves. Van barátnőd?

PETŐFI: Feleségem. De már meghaltunk.

SACI: Meg?

PETŐFI: Nem egyszerre. De most már együtt vagyunk újra.

SACI: Hát ez nagyon vicces.

PETŐFI: Tudok még ilyen vicceseket mondani.

SACI: Azt hiszem, talán nem is lenne rossz lefeküdni veled. Kíváncsi vagyok, néznél-e közben. De mégsem teszem. Senkitől semmit nem akarok. Senkit nem ismerek. Senkihez semmi közöm. Refluxom van. Szervusz.

Saci el. Petőfi áll dermedten.

Kilencedik jelenet

Petőfi ír, hangosan mondja a jegyzeteket.

PETŐFI: És akkor az összeesküvők... Andor hozza a fegyvereket. Két puská. Kötél. Vaszsögek. A méceszt, az álruhákat. Az Andort, aki Erzsébet fejét elcsavarta, félrevezetni.

Jön Dezső.

IRÓ: Hiszen rózsás ujjú kezével mindjárt... És te még mindig rovod a sorokat. Gondoltam, pihenhetnél egy kicsit. Nem tudok kint aludni. Csak tíz percet adj, jó? Kérsz bort?

PETŐFI: Kérek.

IRÓ: *(a kéziratra)* Mutasd. Rendben, ki tudom olvasni. „Sötét fellegek gyülekeznek, pedig mindenki hallgatott, mint a sír. Ha meghalsz, nem veszem észre.” Ez milyen szép.

PETŐFI: Tényleg tetszik?

ÍRÓ: Szuper. Profi vagy. El se hiszem, hogy nincs könyved. Engem ne etess. A polgármester vett meg, hogy ne legyen baj?

PETŐFI: Dehogy, magamtól.

ÍRÓ: Magadtól? Honnan tudtad, hogy nincs befejezve?

PETŐFI: Mondták.

ÍRÓ: Kik?

PETŐFI: Az angyalok.

GABRIEL: Kösz.

ÍRÓ: Igazad van. Tényleg mindegy. Befejezed és kész. Tudtad, hogy megcsal?

PETŐFI: Kicsoda?

ÍRÓ: A feleségem. Saci.

PETŐFI: Kivel?

ÍRÓ: A polgármesterrel. Balázssal. Saci kijárta a Kossuth-díjat, bizonyos pénzes ösztöndíjakat, ezt is, nem vagyok hülye.

PETŐFI: Ssss. Azt hiszem, én megölném.

ÍRÓ: Hogy gondolod?! Őszintén szólva, nem is lenne jogom.

PETŐFI: Lenne, ha megcsal. Különös asszony különben.

ÍRÓ: Akkor neki is lenne joga.

PETŐFI: Mihez?

ÍRÓ: Hogy megöljön engem.

PETŐFI: Értem. Mert te kivel csalog?

ÍRÓ: Kivel, Bucikával. Hébe-hóba. *(az iratot nézi)* A hóhérokkal mi lesz?

PETŐFI: Azt hiszem, tizedelni fogom őket.

GABRIEL: Az összeset megöled.

ÍRÓ: Karaffa?

PETŐFI: A saját hányadékába fullad a magyargyűlölő.

ÍRÓ: Megérdemli. Aki nem tiszteli a magyart, az így jár. Nagyon jó. Ez egy nagy nép.

PETŐFI: Hol a világ, ha mi nem vagyunk?

ÍRÓ: Már elveszett volna.

Koccintanak.

ÍRÓ: Te, Tamás. Nem tudnál kölcsönadni?

PETŐFI: Tudnék. Mire?

ÍRÓ: Bucika miatt. Terhes. El akarja vetetni a gyereket, Saci meg tudja csinálni, de fizetni kell neki. Bucikának meg nincs pénze. Te adsz nekem. Én adok Bucikának, ő odaadja

Sacinak, a te Karaffád siker lesz, és a jogdíjból visszaadom neked a pénzt. Így mindenki jól jár.

PETŐFI: De akkor megölsz egy magyart.

ÍRÓ: Tényleg visszaadom!

PETŐFI: Nem nyomaszt, hogy gyilkos leszel? Egyébként van egy bankkártyám.

ÍRÓ: Tényleg. A neved is rajta van. Kereszti Tamás. De mi a pin kód?

PETŐFI: Szerinted?

ÍRÓ: 1848.

GABRIEL: Bingó!

ÍRÓ: Igen, gyilkos leszek. Mit mondjak neked, Tamás. Már voltam is. Számoljam, hányszor?

Hallgatnak.

ÍRÓ: Mennyi van rajta?

GABRIEL: Elég.

ÍRÓ: Majd hozok bizonylatot.

PETŐFI: Így élünk?

ÍRÓ: Hogy máshogy, Tamáskám. Sem dobos, sem nem torta. Úgy a kettő között. Szabadság, szerelem. Van szerelem és van szabadság is, nem? Mintha minden egyes nap a túlélésről szólna. Felkelek, csak éljem túl. Lefekszem, hah, túléltem. A baj nem baj, csak. A tragédia csupán félreértés. Stilloxszal alszom. Mindenki ebben él. Ez az ország ezer buborékból áll. Szeretem a feleségemet. Ő is szeret engem. Azt mondtam Bucikának, ne vetesse el. De ő el fogja. Végül is az ő dolga. Rám szakadt ez az egész, egy ember élete. Egy ember lesz-e, nem lesz, lehetne egy Petőfi Sándor is, nem? Te mit csinálnál?

PETŐFI: Nem tudom.

ÍRÓ: Olyan nincs, hogy nem tudom. Épp te mondd? Mit nem tudsz? Ne haragudj. Nem akartam rád zúdíítani. Hagylak dolgozni. 1848. Ez jó!

Múlik az idő, Petőfi dolgozik, lapok hullnak, belső gondolkodások hangjai, fel-alá járkálás. Jön Vera sírva.

VERA: Ne már, te még mindig dolgozol?

PETŐFI: Őszintén szólva elég nehezen haladtam. Akadtak bizonyos akadályozó tényezők. No, meg a szerelmi szál kicsit kusza lett.

VERA: Kusza?

PETŐFI: Bonyolult.

VERA: Nem kell szeretni. Akkor jó lesz. Akkor nyugi van. Erre jöttem rá.

PETŐFI: Azt nem te döntöd el.

VERA: Dehogynem.

PETŐFI: Akkor is szereted, ha nem akarod. Akkor is szaladsz utána, ha az eszed azt mondja, állj, állj, maradj a fenekeden.

VERA: Igazad van. Mire megyek veled?

PETŐFI: És a hazugságoddal mire mész? Az ember kedvét leli az önáltatásban. Olyan megnyugtató. De az ilyen játszadozás olyan káros, mint a rák. Elfogyaszt. (*Gabrielhez*) Lehet azt mondani, régen könnyebb volt. Egy kis kravall, arra lehetett hivatkozni. Forradalom, forradalom! De... de aztán. Egy katonai tábor. Azt se tudják, ki vagy. Leordít egy mit tudom én, őrnagyocskára. Oldalba rúgnak, (*mutat körbe*) de ez itt?! (*Verához*) Vera, én tökéletesen megértelek. Te még nem is vagy. Te még csak most leszel. És máris el akarnak veszejteni. Ami itt most megy, nehéz kibírni.

GABRIEL: Nagyon jól csinálod!

PETŐFI: Mi?

GABRIEL: Mondjad csak.

PETŐFI: (*Verához*) Gondolkodtam rajtad.

VERA: Rajtam? Nehogy azt mondd, hogy tetszem neked. Nehogy fel akarj szedni. Nem azért jöttem.

PETŐFI: Nem, nem, dehogyan.

VERA: Látod, még te se akarsz fölszedni. Nem kellek senkinek.

GABRIEL: Ne hisztizzél, kérlek.

PETŐFI: Ne hisztizzél, kérlek.

VERA: Megcsalt, érted?

PETŐFI: Hadd mondjam el. Egyrészt te jöttél hozzám. Mint aki segítségért kopogtat. Másrészt, megcsalják az embert. Ez szinte szokásos. Az ember alapvető tulajdonsága. A hűtlenség. De nem ezt akarom mondani. Ez egy olyan ország... ahogy én látom, nem neked való. Szörnyű szavak, tudom. Itt élned, hálnod kell. Ja. Aztán minden máshogyan alakul. Meg tudod-e magad menteni?

GABRIEL: Szép volt.

VERA: Már elvesztem.

PETŐFI: Semmiképpen.

VERA: A depressziós anyám holnap fölakasztja magát, apám könyveit bezúzzák. A múltkor kifícamodott a bokám. Kifordult alóla az új térkő.

PETŐFI: Azt hiszem, felnőtt leszel. Olyan igazi.

VERA: Az meg mit jelent, hogy felnőttnek lenni? Nagyokos.

PETŐFI: Megtudod, mi a magány. Tudhattad korábban is.

VERA: Tudtam is.

GABRIEL: Dehogyan tudtad.

PETŐFI: De azt nem tudtad, hogy végleges is lehet. Bármikor. Akármikor így maradhatsz.

És nem háríthatsz mindent másra. Egyszer csak lesz a lelked mélyén egy zug, ahová senki nem léphet be. Csak te férsz be oda. Nem kellene, de odajársz. Ott leszel, és olyan egyedül leszel, mintha az éjszakai égboltba löktek volna bele. És ez csak nő veled. Ahogy múlik az idő, nő veled. Felnőtt leszel és egyre nagyobb lesz a lelkedben az a fekete lyuk. Verácska, ide figyelj. Hagyd az egésszet! Legyél szabad! Utazz el!

VERA: Hová? Pestre?

GABRIEL: Tovább.

PETŐFI: Annál is tovább!

VERA: Bécsbe.

PETŐFI: Na, jó, legyen.

VERA: Jó hely. Közel van. Vagy Berlin.

PETŐFI: Vagy Berlin. Párizs, London, Róma!

VERA: Jól van, elutazom. Elmegyek. Majd lesz valahogy.

PETŐFI: Vár a világ.

VERA: Épp te mondd ezt?

PETŐFI: Én. És van rá okom. Nézz szét, és gyere vissza.

VERA: És ha nem jövök vissza?

PETŐFI: Az is a te döntésed lesz. Döntsd el, mi szeretnél. A te életed, a te döntésed.

VERA: Jó, meggondolom. Lehet, hogy délben már el is húzok. Ha elhúzok ... Találkozunk még?

GABRIEL: Nem.

PETŐFI: Biztosan. Hadd öleljelek meg. *(megöleli)*

GABRIEL: Hát ezt nem néztem volna ki belőled.

PETŐFI: Én se magamból.

Vera kimegy. Időmúlás, Petőfi ír. Gabriel áll mellette, nézi a szöveget, bólogat.

PETŐFI: Huh. Kész vagyok. Ja, még ez itt, ezt a kozákot kihúzom, ezt a spionit idedugom.

Most már tényleg. *(Kiűszik egy nagy pohár bort)*

GABRIEL: Szegény hóhérok.

PETŐFI: Kapták, amit főztek. Menjünk.

GABRIEL: Még maradhatnánk. Délelőtt legalább. Akár egy-két napot is. Talán észre sem veszi az Úr, hogy nem időben megyünk vissza. Mikor láttál utoljára egy élő, eleven délelőttöt? Fölmennénk Pestre a Nemzeti Múzeumhoz.

PETŐFI: Oda?

GABRIEL: Oda, ahol szavaltál.

PETŐFI: Már ezt is cáfolják, nem?

GABRIEL: A Pilvax is megvan még, meg a ház, ahol Jókaival összevesztél.

PETŐFI: Tényleg?

GABRIEL: Kéreted magad, számár? *(a szövegre mutat)* Itt hagyod, válják egészségükre. Csuklasz egyet és már ott is vagyunk Pesten.

PETŐFI: Nem, Gabriel. Ne haragudj. Én ezt a világot már nem értem. A saját korommal is volt bajom elég. Ott is akadtak húzós helyzetek. Itt lent minden pillanatban azt éreztem, hogy újra véges az életem, és hogy pillanatról pillanatra romlik. Végül olyan leszek, mint... érzéketlen, cinikus, számító, olyan, aki mindig akar valamit, nem tudom. Mert csak így lehet megmaradni. Csúnyulok. Összeaszok. Nem akarom tovább ezt. Menjünk vissza.

GABRIEL: Kiskőrösön még áll a szülői ház.

PETŐFI: Szívembe taposol, de tényleg. Hagyd abba! Mit kereshetnék még itt? Van, ami arra vár, hogy megtaláljam, és napba tartsam, mint valami ékszert? Ez itt a gazdagság, jó, a nemes, a kincsünk? Vegetál, aki vezet, vegetál, akit vezetnek, vegetál, aki a kondér mellett ül, aki körön kívül búsong, vegetál mind. Túlélni. Túlélni. Csak túlélni ezt is, azt is, amazt is. Majd csak lesz valahogy. Ebből én egy percet se kérek tovább!

GABRIEL: Az ünnepség sem érdekel?

PETŐFI: Nem.

GABRIEL: Biztos?

PETŐFI: Biztos.

GABRIEL: Érveim számának vége. Hát akkor menjünk. A te döntésed.

Megjelenik a kapszula, elmennek.

Utolsó jelenet

...Függöny előtt. Az író felolvassa a darabot, már a végén jár. A többiek, a földi szereplők mellette tolonganak, Vera kicsit messzebb.

ÍRÓ: „*Karaffa: Megölted tizenkilenc hóhéromat, te magyar kutya.*”

Fiú, P. Andor: Te meg hős, összeesküvő barátimat, még a szegény, részeges mészáros is. Pedig ő csak a borjaknak ártott. Hóhér 7: Én még élek, Karaffa uram. Karaffa: Kard a szívedben. Perceid számláltnak. Hóhér 7: Ja, tényleg. (meghal). Karaffa: Én végzek veled, magyar, saját kezűleg!

Erzsi: Jaj, vigyázz, Andor. Szívedet kivájni készül a német bestia. Andor: Nesze, nesze. Kardom élesebb a holdsugárnál.

Karaffa: Ez a szívem volt, ez a hasam, beleim kifolynak ujjaim közül, mint tekergő kígyók. Ez a... Nem tudom már megölni a magyarokat. Pedig megérdemelnék. Az összes magyar! Átok reátok, magyarok. Andor: Pokolba veled, kígyónyelvű! Auf Wiedersehen.

Karaffa, császári fővezér porba hull. Még ráng kettőt. Hármat. Halott."

ÍRÓ: „Andor: Szeretlek Erzsi. Erzsi: Én is Andor.

Andor: De most mennem kell. Erzsi: Hová szaladsz, szerelmem? Andor: Szabadság, szerelem. Van még egy kis dolgom. Harcolni kell. Karaffából nem egy van. Most tudtam meg.

Erzsi: Most?! Andor: Többen vannak, mint a hóhérok. Levágom őket és jövök! Erzsi:

Ne kíséreljék? Andor: Abba a vérgőzös veszedelembé?! Erzsi: A pokolba is leszállnék én teveled! Andor: Akkor szaladjunk együtt, kéz a kézben.

Erzsi: Én majd karmolok. Andor: Én meg vágok, szabdalok.

Együtt: Jaj nektek, Karaffák!"

ÍRÓ: Andor és U. Erzsébet Megmentik Magyarországot. Eredeti cím: Karaffa. Írta Petőfi Sándor.

Nézők tapsolnak.

BUCIKA: És tényleg beleírt!

SIMONYI: Az én versemet is!

ÍRÓ: Köszönöm szépen. Köszönöm! Köszönöm!

A darab szereplői előre jönnek a színpadra, hogy meghajoljanak, Dezső, Saci, Vera, Balázs, Emike, Bucika, Lajos. Megvárják, amíg a nézők elkezdenek tapsolni, megjelenik Gabriel.

GABRIEL: Bocsika, van még egy jelenet!

Tényleg az utolsó jelenet

Kártyázás, mint az első jelenetben. Többiek. Petőfi megérkezik.

ADY: Máris?

Petőfi átad egy borosüveget, Ady körbeadja, Vörösmarty is iszik, Arany nem.

ARANY: Hát hamarabb megjöttél, édes jó komám, mint ahogy számítottunk rá. Csak nem kiebrudaltak?

VÖRÖSMARTY: Kergettek, vertek, visszaűztek?

ADY: Rá se ránts, Sándor. A száz után még egy pofon. Na és?

PETŐFI: Egy nap volt csupán. Annyi se.

VÖRÖSMARTY: Itt egy napocska is örökké tart, nem mondd már, hogy nem tudod!

PETŐFI: Oszd a lapokat.

ADY: Mi volt odalent?

ARANY: Befejezted a művet?

PETŐFI: Nagy siker.

VÖRÖSMARTY: És milyen most odalent az élet?

PETŐFI: Nem értem. Nem nekünk való.

Csend.

ADY: De hát miért nem?

ARANY: Mitől kellene nekünk félni?

VÖRÖSMARTY: Gyilkolnak?

ADY: Háború dúl? Amit megjósoltam?

PETŐFI: Nincs háború. Nem is gyilkolnak. Annál rosszabb. Mindenki folyton akar valamit.

ARANY: Mert te nem, Sanyi?

Júlia jön.

JÚLIA: Mert persze, hogy nem haza esz a fene először!

PETŐFI: Bocsáss meg, Júliám. Igazad van. A rossz beidegződések.

JÚLIA: Rosszul hallok? Beteg vagy? Megártott odalent?

ADY: Igen, változott egy kicsit. Olyan mélabús lett.

ARANY: Már-már búskomor.

VÖRÖSMARTY: Mint akit jól meggyötörtek.

ADY: Hát... ha újra élő nőket látnék, lehet, hogy én is...

JÚLIA: (*Petőfinek*) Te átkozott, te semmirekellő, te...

PETŐFI: De én nem! Én téged élve, holtan se, soha!

JÚLIA: És ahhoz mit szólnál, ha most én kártyáznék, boroznék, te meg hazaszállnál, és tördödnél a gyerekekkel? Van egy kis mosogatnivaló. Kitalálhatnád a vacsorát.

PETŐFI: Jól van. Maradj. Majd jössz, ha kicsalták az összes pénzedet.

Gabriel ad Júliának pénzt.

GABRIEL: Tessék, ezt elvesztheted.

Lentről az előadás sikerének hangjai.

ADY: Mi ez a hang?

ARANY: A pokolból jön?

VÖRÖSMARTY: Ahhoz túl vig.

ADY: Taps?

ARANY: Fütty?

VÖRÖSMARTY: Bravó?

GABRIEL: Kétségtelen, ez itt a siker hangja. A Karaffa sikerének hangja.

Nézik Sándort.

JÚLIA: Nem is örülsz neki, Sándor?

PETŐFI: Grenadírmars jó lesz?

VÉGE

Dézi Fruzsina

A Körös-parton ül egy indián
és nézi az úszó dögöket

SZEREPLŐK:

MATYI

JANKA

ILIKE

KATINKA

LUJDZSI

PITYUKA

KÖLCSEI

HAJDU DOKTOR NYOMOZATI BÍRÓ

Első jelenet

Helyszín: a kultúrház. A helyiek a falu alapításának ezredik évfordulójára készülnek egy verseszenés népi esttel. Kölcsei a fél szemére vak, innen a gúnynév.

KÓRUS: Ej, de hosszú, ej de széles ez az út,

Amelyen a szegény juhász elindult.

Megperzselték szerelemnek lángjával,

Beteríti drága lelkét a bánat.

PITYUKA: Olyan bánat a szívemen,

Kétrét hajlott az egeken.

Ha még egyet hajlott volna,

Szívem ketté hasadt volna.

KÓRUS: Sötétebb a szerelem a tengernél,

Árvább szíve van a fa levelénél.

Márványkőből van a tenger feneké,

Csalfa lányból lett neki most elege.

PITYUKA: Gyenge lelkem fárasztottam,

Édes álmom megszagattam.

Álom, álom édes álom,

A szerelem szívfájdalom.

Megjelenik Janka díszes népi ruhában. Pityuka szíve hirtelen nagyot dobban.

JANKA: de szeretnék az erdőbe fa lenni

ott is csak egy tölgyfa nevét viselni

mert a tölgyfa kék lánggal ég füst nélkül

az én szívem soha sincs bánat nélkül

KÓRUS: Keresztúri patak vize kiáradt,

Szegény kislányt körülfogja a bánat.

Körülfogta, mint a dinnyét a héja,

Nem leszen már szerelmese, de soha.

JANKA: De szeretnék csillag lenni az égen,

Éjfél tájban beragyognék az éjben,

Megnézném, hogy ki van fenn a faluban,

Kit ölel a szeretőm a kapuban.

KÓRUS: A bazsarózsának lehajlott a szára,
Elhajlottak ők is szeretők szavára.
A bánatot nincs mért, nincs mért marasztalni,
Meg tudják-e egymást vajha vigasztalni.

Pityuka egyre közelebb lép Jankához ének közben.

JANKA: de szeretnék az erdőbe fa lenni
hogyha engem meggyújtana valaki
elégetném ezt a cudar világot
ne teremjen egyebet csak virágot

Pityuka megfogja Janka kezét, a két szív a legteljesebb szerelemben immár összeforr.

JANKA és PITYUKA: elégetném ezt a cudar világot
ne teremjen egyebet csak virágot
MINDENKI: elégetném ezt a cudar világot
ne teremjen egyebet csak virágot

Tánc, mindenki párba rendeződik. Pityuka-Janka, Kölcsei-Katinka, Lujdzsi pedig tanácstalanul téblábol. Kölcsei egy idő után észreveszi, hogy valami nem stimmel, elengedi Katinka kezét, leinti az egész hóbelevancot. Némileg eluralkodik rajta az úgynevezett ideg. Később Pityuka rászisszent egy sörre. Jankát is kínálja, aki finoman szólva zavarban van az egész jelenettől. Természetesen nem fogadja el.

KÖLCSEI: állj állj állj (közben kikapcsolja a magnót) mér is vigyázunk úgy arra a kurva ritmusra hogy nem merünk rálépni a bűdös hétszentségit neki

LUJDZSI: rálépnék én a saját tökömre is ha lenne kivel

KÖLCSEI: (körbepillant, most veszi észre, hogy hiányzik valaki) hát az Ilike az hova lett

KATINKA: meg se jelent önmagysága

KÖLCSEI: aztán mi a búbánatos kutyaaszár nem szól erről nekem senki

LUJDZSI: már ne haragudjál meg de te is nyugodtan észre vehetted volna

ha nem a Katinka derekát kapirgálsz egy álló órája

KÖLCSEI: nem megmondtam tegnap hogy hozzad ide nem megmondtam hogy térjél be a templomba azt verjed ki a kezéből a misebort és hozzad ide

PITYUKA: te Kölcsei ebben az élet nevű játékban azért mégiscsak Istennél az előnyszabály

LUJDZSI: ez az mostan hogy cibáljam én ki a megvilágosodásbul alföldi ugróst járn
KÖLCSEI: na figyeljél rám nem az van úgy elméletbe hogy ottan fenn van az örökkévalóság
meg a végestelen nagy boldogság
LUJDZSI: úgy is van se eleje se vége neki
KÖLCSEI: akkor azt mondjad meg nekem hogy mér a náthás kutyafaszér kell az Istent
ebbe a végtelen nagy boldogságba állandó jelleggel baszogatni miért nem lehet az ün-
nepi műsorral foglalatoskodni hogy itten lenn a siralomvölgybe' oszlassuk a világ nagy
bánatát széjjel
KATINKA: most mit csináljunk van a nőknek egy bizonyos típusa amelyik jobban szeret
térdepelni mint ugrálni
PITYUKA: te már csak tudod Katinka
KATINKA: gyanús ez nekem ez a hirtelen nagy szenteskedés megint készül valami bot-
ránra ide a rozsdás bőközt
LUJDZSI: nem lehet hogy csak nagyobb komaságba van az öreggel mint te Katinka
KATINKA: ne áltasd magad Lujdzsikám az első szerelmi bánat után az ember már nem
hisz Istenben
LUJDZSI: pedig én azt olvastam valahol hogy egy keresztény országban élünk itt dögöljek
meg ha nem hozta le a megyei hírmondó
PITYUKA: na most egyrészt ehhez a természetellenes állapothoz, amit mi itt keresztény-
ségnek nevezünk semmi köze Istenhez-
KÖLCSEI: másrészt a mai próbát baszhatjuk Ilike nélkül egy hét és jön a miniszterelnök
avatni a kultúrházat a falu ezeréves évfordulójára mi meg azt se tudjuk merre van a jobb
meg a bal
PITYUKA: ne aggódjál Kölcsei ezzel sokan vannak még így ebben az országban
KATINKA: *(Kölcseihez)* te és a nagy szíved hát minek kellett berendezni neki egy szőlőt
KÖLCSEI: azért hogy érezze be van fogadva el van felejtve sőt lássa meg még az elnök úr is
hogy mi itten meg szoktunk bocsátani de szarik az Ilike a mi megbocsátásunkra szarik de
jó magasról
KATINKA: mit vártunk ilyen volt az mindig azt hitte azért mer egyszer elénekelte a lászt
kriszmösztt a betlehembe már ott hever a falu a görbe lábai előtt pedig annyi hamissággal
elénekeltem volna én is
PITYUKA: már ne haragudjál meg Katinka de azért a te tehetséged a legcsekélyebb re-
ményre se jogosít fel
KÖLCSEI: elég ebből holnapra kerítse valaki elő az Ilikét akkor is ha a szentatya aranyrojtos
seggéből kell előhúzni

KATINKA: igazán megbecsülhetné magát azok után ami történt szerencsétlen Hajdu doktor majdnem odalett a praxisa de nem akármilyen úriember az a tárgyalás után még virágot is vitt neki ráadásul nem valami kókadt gerberát sárga rózsát vagy huszonöt szállal a gyerekek meg kinderbuenót most meg adja itt a kényeset a különcöt a nagy szentest hiába a férfiakkal az a baj hogy mindig rossz helyre viszik a rózsát (*Jankához*) ezt aztán jól megjegyzed kisbogaram

JANKA: ma van Matyó születésnapja

KÖLCSEI: azt te mér is nem ezzel kezdted

JANKA: nehéz itt szóhoz jutni

KATINKA: akkor meg biztos kavarja a somlóit annak a vézna gyerekek sose lesz abból ember negyvenkét kiló hazugság meg lett méretve

LUJDZSI: hagyjad már Katinka el van az ügy felejtve

KATINKA: mondjad ezt a doktor úrnak akinek a képét egy álló évig vetítette a tévé

LUJDZSI: nem látunk mi ebbe bele

KATINKA: az a te bajod hogy az igazság meghaladja a képességeidet ezért készakarva csukva tartod azt a bandzsa szemedet pedig nyilvánvaló dolgok igenis vannak

JANKA: (*halkan*) elmehetek

KATINKA: ha nem lennének nyilvánvaló dolgok akkor bárki bármit gondolhatna az meg azért mégse járja

PITYUKA: ezt hívják agyműködésnek Katinka hogy bárki bármit gondolhat bár nagyon valószínű hogy erről a fogalomról te igen kevés tudással rendelkezel

KATINKA: na megszólalt a bölcsész úr a félbehagyott diplomával én legalább végigkapáltam a földeket

LUJDZSI: Ilike mellett úgy rémlik

KATINKA: éreztem én már akkor is hogy húzza maga után a dögszagot aztán nézzed mi lett az egész családból

JANKA: (*még mindig halkan*) elmehetek

KATINKA: hibás az a gyerek mit össze nem hordott itt mindünkről aztán meg jöttek vizsgáldni meg akarták mondani hogy kellene élni hát azt hiszik ezek hogy tudnánk máshogy hát azt hiszik hogy itt lehet máshogy nem tisztelnek ezek se istent se embert csak húzogatják a vonalakat a papírjaikon mi meg megyünk bele tönkre

KÖLCSEI: nyugodjál meg Katinka vége van

KATINKA: tudod minek van vége Mátyusnak meg a kötélnek a nyaka körül nem csoda hogy ezek mellett fellógatta magát az Isten bokájára

PITYUKA: mit is mondtál az előbb arról az embertiszteletről ki nem ismer micsodát

KATINKA: kivételek azok mindig vannak

PITYUKA: hát persze mindig az a kurva aki éppen nincs itt ez alapvető emberi törvény

JANKA: *(bekiabál)* elmehetek *(megszeppen, hogy mindenki hirtelen rá figyel)* Matyó születésnapja sütöttem neki gyümölcskenyeret cukrozott barackkal elvihetem

KATINKA: édesem te-

KÖLCSEI: menjél csak nyugodtan Janka legközelebb meg süssél nekünk is *(Katinkához és Pityukához)* ezt meg rekesszük itt be de kurvagyorsan

JANKA: holnap kettőkor

KÖLCSEI: a te részeddel kezdjük

PITYUKA: mikor lesz a felvételi

JANKA: szombaton

PITYUKA: akkor aznap este megbontjuk az ünnepi ágyas meggyet

JANKA: legyen így Pityuka

KATINKA: kisbogaram nem gondoltam én komolyan amit az előbb-

JANKA: tudom itt soha senki nem gondol komolyan semmit

PITYUKA: nincsen ahhoz minékünk elég bátorságunk

JANKA: értem hát akkor akkor csókolom

LUJDZSI: nem csókolom az már Janka hanem szia

JANKA csókolom *(ki)*

KATINKA: na a nőekkel meg az a baj hogy mindig rossz helyre viszik a cukrozott barackot

Második jelenet

Flashback. Egy tárgyalóteremben vagyunk. Matyi lelkesen beszél az életéről, látszik rajta, hogy fogalma sincs, miért van itt, és miért olyan fontos ez a tárgyalás. Hogy mi lehet a következmény. Miközben meséli a történetet, az egyes jelenetek és szereplők (nem realiztikus) vetítésként megjelennek körben a falakon, mintegy körülzárják Matyit. A nyomozati bíró fizikailag nincs jelen, csak a hangját halljuk. A víziók egyre absztraktabbak, egyre kevésbé kivehető bármiféle forma. Matyi hangja – ha mikroportba beszél – akár bizonyos mondatoknál torzulhat is, lehet ő is és a nyomozati bíró is egyre kevésbé evilági.

MATYI: eriggy hozd haza apádat és közben ütött a vizes konyharuhával csurgott végig a nyakamon a mosogatólé merő egy víz lett az adidas melegítő amit a bizonyítványomért kaptam már nem úgy adidas hogy tényleg hanem hogy a román piacról eriggy te faszari nekem meg már akkor megindult minden mer tudtam hogy most már amíg

élek káposztaszaga lesz az adidas melegítőmnek nem mehettem be a kocsmába ha az ember sír akkor nem mehet be a kocsmába a nyűgöt azt mindig otthon kell hagyni csak ez az egy szabály van nem kell azt sok bajt egy kupacba cipelni nekem meg a lábaim oda vittek egyenest oda a doktorhoz és akkor-

BÍRÓ: jól értem hogy igen zaklatott állapotban érkezett Hajdu doktorhoz rendezetlen családi viszonyai okán

MATYI: új ebbe az egészbe csak a csorgó mosogatólé volt minden este eridnem kell a kocsmába ezt meg lehet szokni meg a rángatást is az eridésnek meg a cibálásnak nincs szaga nem úgy ivódik az emberbe lehet rá nem gondolni a káposztaszagot az muszáj érezni

BÍRÓ: Ön minden este a helyi vendéglátóipari egységből hozza haza az édesapját

MATYI: pedig legszívesebben sose hoznám ruhástul fekszik az ágyba még a cipőjét se veszi le aztán tiszta pocsettás lesz az egész lepedő ott az éjjeli latyak meg a reggeli kutyaszar hogy lehessen kutyaszaron szépeket álmodni

BÍRÓ: Ön egy ágyban alszik a szüleivel

MATYI: anyám oldalán van saját kislámpám piros ernyővel úgyhogy tudhatok olvasni akár egész éjjel amikor apám horpaszt innen lehet tudni hogy megitta a hetedik pálinkát hatnál még csak nagyokat szuszog

BÍRÓ: mondja gyakran kereste fel Hajdu doktort amikor családi feszültséget érzelt

MATYI: azt mondta hozzá mindig lehet menni és iskola után amúgy is a rendelőben vártam meg amíg anya végez ő pólyálta a visszeres lábakat én meg segítettem a doktor úrnak elmosni a tűket merthogy ezt nem bírta másra csak mi ketten csinálhattuk aztán ha nem szúrtam meg magam mindig kaptam egy képes újságot vagy egy indiános regényt

BÍRÓ: ezek szerint lehet azt mondani hogy baráti kapcsolatot ápolt a doktor úrral

MATYI: befizetett az úszótanfolyamra is otthon el se mertem mondani aztán nyáron mindenki meresztette a szemét hogy kavarok a Körösben még Janka is elkezdett barátkozni velem a piros fürdőruhájában folyvást azt kellett játszani hogy megfullad és nekem meg ki kell mentenem ha tudná bíró úr milyen élesen tud sikoltozni egy piros fürdőruhás lány

BÍRÓ: a doktor úr apja helyett apja volt igaz

MATYI: honnét tudjam milyen egy apa

BÍRÓ: mi történt azon a bizonyos napon az orvosi rendelőben

MATYI: én azt nem tudhatom

BÍRÓ: mi az hogy nem tudhatja eddig mindent olyan szépen tudott

MATYI: nem emlékszem

Harmadik jelenet

Ilike hazafele tart a munkából, tolja a biciklijét. Piros Csepel. Lujdzsi mellette lépdel, kezében egy motoros sisak, tele csemegeszőlővel. Ilikének hozta.

ILIKE: elhitték a templomot

LUJDZSI: hogyan hitték volna tudod te milyen dicséretes viszonyban vagyok én a hazugsággal bár én szerintem meg lehetne mondani-

ILIKE: köszönöm Lujdzsi

LUJDZSI: nem tart ez már soká pikkpakk el lesz rendezve minden

ILIKE: pikkpakk

LUJDZSI: úgy éljek Ilike fogadnék én bármibe hogy a doktor úr is majd megveszik hogy visszamenjél hozzája a múltkor is ez az új asszony ez a Marika hát nem azt olvasta a Kiskegyedbe hogy a Hold beleállt a Vénuszba ezér' bebaszik valami szerelmi tragédia egy hétre bezárta az urát a spejzbe azt járt hozzá haza minden háromórán kiengedni a budira

ILIKE: látod Lujdzsi ezt mondom neked mindig szerelmesnek lenni beteges és veszedelmes állapot

LUJDZSI: csak hát a Bandi meg éppenhogy élvezkedett a helyzetben végre nyugodtan rájárhatott a pálinkára úgyhogy elő is fizetett a Kiskegyedre hátha az égiek megsegítik a folyadékellátását

ILIKE: úgy látszik mifelénk nincs komolyabb elfoglaltsága egy férfinak mint az alkoholizmus

LUJDZSI: hát ez van Ilike józan emberekkel ezt az országot nem lehet életben tartani

ILIKE: egészen úgy beszélsz mint Pityuka

LUJDZSI: észrevetted

ILIKE: most mondom

LUJDZSI: csak mer járok hozzá korrepetícióra

ILIKE: mit csinálsz

LUJDZSI: korrepetíciót veszek történelem politika irodalom elokosít a világ dolgaiban mégiscsak van egy fél egyeteme szabad bölcsész volt vagy mi a kankó a femili froszt előtt

ILIKE: Lujdzsi kell ez neked

LUJDZSI: hát nem szégyen az ha egy ember ötvenéves fejjel tanulni akar hát szégyen az

ILIKE: olyan szép vagy így érintetlenül

LUJDZSI: szép vagyok

ILIKE: rettenetesen szép

LUJDZSI: *(láthatóan felbátorodik)* még egy memoritert is megtanultam Ilike

ILIKE: na miféle memoritert

LUJDZSI: hát most az a költőféle így hirtelen nem jut az eszembe de úgy kezdődik hogy
aszondja Rezeg a bokor mert

ILIKE: reszket

LUJDZSI: (*bődület iskolásan, rettenet erőlködések árán*) Reszket a bokor mert madárka száll-
lott rá reszket a lelkem mer mer hát (*megakad*) hát az Isten bassza meg eszembe jutottál

ILIKE: úgy megsimogatnám most az arcod édes Lujdzsi ha lehetne

LUJDZSI: lehet azt Ilike hogyne lehetne

ILIKE: nem valók már ezek a kezek arra

LUJDZSI: Ilike-

ILIKE: indulok haza a gyerekekhez köszönöm Lujdzsi hogy nem árultál el

LUJDZSI: Ilike nincs ebben miért pironkodni élni azt csak kell valamiből

ILIKE: aztán óvatosan azzal a bölcselkedéssel éppen a Pityuka mondta egyszer emlékezzél
vissza a tudás minden korban szörnyű csapás nagyon igaza van

LUJDZSI: hát pedig Ilike azért van a világon egy-két dolog amiről én éppenséggel többet
szeretnék tudni

ILIKE: azokat a dolgokat édes Lujdzsi nem Pityukától fogod megtanulni (*felszáll a biciklire*)

LUJDZSI: a bicikli jól szuperál

ILIKE: visszafizetem

LUJDZSI: nem azért-

ILIKE: vigyázzál magadra te (*indulna*)

LUJDZSI: a csemegezőlő Ilike neked loptam

ILIKE: nekem

LUJDZSI: madárka szállott rá

ILIKE: hogy fog neki örülni Katinka

Ilike felszáll a biciklire, Lujdzsi bámul utána, kezében a csemegezőlővel.

Negyedik jelenet

*Matyóék lakása. Janka éppen most adta oda Matyónak a születésnap ajándékát. Az asztalon
a gyümölcskenyér, Matyó hozzá se nyúlt.*

JANKA: tetszik

*Matyó láthatóan kissé eltartja magától az ajándékba kapott könyvet. Nem igazán tudja, hogy
az ajándékra vagy a lány kedvességére és közeledésére reagáljon.*

MATYI: nagyon szép a borítója

JANKA: a titkok könyve

MATYI: jó ez a kék

JANKA: „te vagy a titkok könyve amely csak arra vár hogy kinyissák”

MATYI: aha

JANKA: meg lehet vele találni az álmokat meg a tökéletes szerelmet

MATYI: köszi majd szólok ha megvan

JANKA: a pasi Michael Jackson legjobb barátja volt csak tudhat valamit nem *(elkezd dúdolni meg kicsit táncolni)* just beat it just beat it tizenhárom gremi díj azzal már nem nagyon lehet vitatkozni

MATYI: kérsz kólát

JANKA: *(odanyújtja a poharát)* egy-kettő az még lehet izléstelenségből fakadó véletlen apa mondta hogy az ilyen kuratóriumoknál az amatőrízmust meg a különféle anyagi perverziókat azért sose lehet teljesen kizárni de tizenhárom *(énekel)* beat it just beat it

MATYI: szerintem ez eggyel feljebb van

JANKA: *(zavarba jön)* bocsánat

MATYI: nem azért szép volt így is

Pici zavart csend. Beszéd közben Janka néha megérinti Matyit, aki ekkor mindig összerándul.

JANKA: amúgy nekem egy jászai is elég lenne

MATYI: az sima

JANKA: *(teljesen belelovallja magát a képzelgéseibe)* majd együtt vesszük át te a józsef attilát én meg a jászait lehet hogy pont a te monológodra kapom pont azt mondom a színpadon remegek nevetek meg zokogok legjobb ha mindezt egyszerre amikor az egész ország döbbenten felhördül hogy nézd már egy Gobbi Hilda nekem meg csak jön le a festék az arcomról nyelem a maxszfaktort és észre se veszem úgy benne vagyok magamban *(kicsit tétovázik)* meg benned

MATYI: az igaz hogy nagyon szépen tudsz sírni a legtöbb nő szörnyen csúnya azokkal az irdatlan vörös szemekkel de neked jól áll

JANKA: írhatnál már most egyet az ünnepi műsorba

MATYI: egy monológot a falu ezeréves történetéről

JANKA: miért ne oké hogy most olyan mintha mindenkin lobotómiát hajtottak volna végre de ezer év alatt csak történt valami amit meg lehet írni tuti volt valami helyi János vitéz vagy legalább egy low budget Toldi parasztból itt sose volt hiány

MATYI: most azért Toldi úgy óvatosan meglegyintené a halántékodat egy ötméteres szálfával amiért parasztnak nevezted tudod a bátyja-

JANKA: jó mindegy elmegyek holnap a könyvtárba és átnézem neked a helytörténeti albumokat tuti volt valami sértett barom akiből népi hőst lehet csinálni

MATYI: Janka én nem hiszem hogy kifejezetten örülnének ha beállítanék egy próbára

JANKA: ne csináld már szeretnek téged ma is szóba került hogy mennyire hiányzol közülünk

MATYI: ronda vagy amikor hazudsz

JANKA: én nem-

MATYI: komolyan rémisztően ronda

Fordul a kulcs a zárban. Megjön Ilike, Matyi anyja. Inmentől Matyiban egyre gyűlik az egyébként sem kevés feszültség.

ILIKE: na hát vendéged van

JANKA: csókolom

ILIKE: szervusz kincsem hogy ment a próba

JANKA: hát Pityuka még mindig menekül a tiszta hangok elől de mivel nálunk egyébként sem szokás meghallani a másikat nem hiszem hogy ez komoly problémát jelentene

ILIKE: és milyen igazunk van figyelni a másokra bizonyos körülmények között még halálos is lehet jegyezd csak meg na hát te sütötted *(elvesz egy szeletet)*

JANKA: két őzgerinccel az egyiknek nyers maradt a közepe akárhogy tekergettem a gombokat pedig légkeveréses a sütőnk apa most vette a házassági évfordulójukra a média márkában igazi elektroluksz nem valami használt bővli

ILIKE: isteni finom *(Matyóhoz)* neked ízlett drágám

MATYÓ: jól néz ki

ILIKE: ízlett

JANKA: a múltkor például a lomtalanításból hozott haza egy mikrotól belül tele volt zsírral meg csilisbapöttyökkel mit súroltuk egész délután de most már nagyon fasza csak ragad az egyik gombja

ILIKE: *(csend)* ízlett Mátyás

JANKA: a fagyasztónk meg-

ILIKE: bizonyára számos lenyűgöző háztartási géppel rendelkeztek drágám *(Matyihoz)* hozzá se nyúltál mi

MATYÓ: nem vagyok éhes

ILIKE: úgy nem vagy éhes hát mit ettél ma kisfiam ami úgy elteltette azt a gyenge kis
gyomrodát

MATYÓ: most így nem emlékszem

ILIKE: úgy szóval nem emlékszel

JANKA: borsos tokány volt a menzán

ILIKE: *(tölt Janka poharába)* igyál kólát *(Matyihoz)* mit ettél halljam

MATYI: anya kérlek

ILIKE: nem kérni kell hanem zabálni

MATYI: anya

ILIKE: ne anyázz itt nekem tudod te mennyibe kerül az aszalt barack

MATYÓ: tényleg nem vagyok éhes

ILIKE: te most ezzel a minősíthetetlen viselkedéssel nem gyümölcskenyeret utasítod el

MATYÓ: anya

ILIKE: tényleg ilyen kegyetlen vagy kisfiam

JANKA: nem olyan fontos most eláll egy-két napig

ILIKE: kicsikém minden nyavalya mélyre ereszti a gyökerét ha nem irtjuk ki időben *(Matyóhoz)* megeszed ugye

MATYI: anya

ILIEK: azt mondtam megeszed

Matyi nem nyúl hozzá. Csend.

ILIKE: lássam

MATYI: nem bírom

ILIKE: mit nem bírsz te egyed

MATYI: anya

ILIKE: szerinted én bírom

Matyi nem mozdul.

ILIKE: szerinted én bírom

Ilike megfog egy szelet gyümölcskenyeret.

ILIKE: nyisd ki a szádat, nyisd ki a szádat

Matyi lassan kinyitja a száját. Ilike beletömi a gyümölcskenyeret. Matyi nagyon lassan rág, csak azután szólal meg Ilike, miután a fiú lenyelte az első falatot.

ILIKE: *(csevegő hangon)* finom ugye igazán eltalált a dió-mazsola arány *(Jankához)* remek cukrász lesz belőled kicsikém ha nem jönne össze a színművészeti az a kevéske citromhéj micsoda ötlet nem fiam éppen kellemesen savanykás

Matyi nagyon lassan, kínok között rágja a süteményt, amit immár saját maga töm a szájába.

ILIKE: nem is volt olyan nehéz ugye

MATYÓ: nagyon finom volt Janka

ILIKE: mennyei

MATYÓ: mennyei

Ilike vesz még egy szeletet.

ILIKE: *(Jankához)* bocsátsd meg ezt a kis kellemetlenséget majd te is meg fogod látni hogy az emberi elme szüntelenül a megbomlás határán van ha gyereknevelésről van szó

JANKA: azt hiszem mennem kellene

ILIKE: anyának lenni minden esetben halálos folyamat

JANKA: már biztos várnak otthon a vacsorával *(feláll)*

ILIKE: *(észbe kap)* köszönjük a kedvességed Matyi igazán boldog lehet hogy ilyen barátai vannak

MATYI: igen Janka nagyon köszönöm

JANKA: akkor holnap a próbán

ILIKE: mikor lesz a felvételig a drámatagozatra

JANKA: szombaton

ILIKE: nincs miért aggódnod

JANKA: köszönöm csókolom

ILIKE: szervusz Janka szervusz

JANKA: szia Matyó

MATYI: szia

JANKA: szia szia csókolom

Janka még egy kicsit téblábol, majd ki. Matyi mintha fellelégezne.

ILIKE: kedves lány

MATYI: az

ILIKE: szereted

MATYI: jaj milyen kérdés ez anya

ILIKE: eldöntendő

MATYI: nem hiszem

ILIKE: helyes jobbat érdemel

Ilike elkezd kotorászni a táskájában, némi keresés után kivág az asztalra egy használt könyvet. Matyi nem mer hozzányúlni, amíg ki nem megy az anyja.

ILIKE: nesze Dosztojevszkij a te orosz génuszod megfestette a tökéletes szépségű embert hát persze hogy egy meg nem értett férfira sikerült két dologgal nem lehet versenyezni ezen a világon az inflációval meg férfiak önsajnálataival persze ha belegondolok hogy ez a legtökéletesebb szépségű férfi egy komplett elmebeteg akkor nem is volt akkora hülyegyerek ez az orosz génusz ez a maximum amit lehet várni hogy nem agyhalott csak elmebeteg hozzányúlhatsz

Matyi megfogja a könyvet, nézegeti a borítót. A Félkegyelmű.

ILIKE: tetszik

MATYI: nagyon örülök anya

ILIKE: két napig voltam könyéig a szarban érte úgyhogy ne olvasd el egyszerre *(elindul kifelé)* van a szatyorban fújós tejszínhab meg konzervanász *(ki)*

MATYI: *(magának)* boldog születésnapot

Elkezd olvasni, majd amikor meghallja a zuhany hangját, kiszalad. Hallani, hogy hánytatja magát. Amikor visszajön előveszi a zsebéből a füves cigit, elhelyezkedik a széken és továbbolvas.

Ötödik jelenet

A háziorvosi rendelő. Hajdu doktor éppen bekötözi Katinka kezét. Katinkát láthatóan egyáltalán nem hatja meg sérülése.

HAJDU: harmadszor ebben a hónapban

KATINKA: mi tetszik doktor úr

HAJDU: harmadjára esett le a lépcsőn elseje óta

KATINKA: most mit csináljak akadnak össze a lábaim nem úgy mint fiatalkoromban higgye el doktor úr maga olyan lábakat még nem látott mint az enyém a piros lakkcipőbe húsz évvel ezelőtt akkor nyakba akadtak most össze változnak az idők

HAJDU: én tíz éve praktizálok a faluban és maga még egy percet se öregedett

KATINKA: na mit huncutkodik

HAJDU: viszont tizedike van

KATINKA: és aztán

HAJDU: és maguknál nincs is lépcső

KATINKA: hát lehet hogy pont ezért borulok el mert azt hiszem hogy van aztán félreficcen a bokám de ne féljen ma a Dezső is gurult hohó de még mekkorát vagy három fordulót

HAJDU: Katinka szerintem komolyan kellene beszélnünk ezekről a lépcsőfordulókról

KATINKA: ó doktor úr csak attól a férfitől mentesen meg engem a jóisten amelyik velem komolyan akar beszélni

HAJDU: ne bohóckodjék annyit

KATINKA: ne féltsen engem egy percig se hát maga forgatja a Bibliát nem

HAJDU: van némi ismeretem

KATINKA: hát akkor meg tudhassa Ádám akárhogy agyabugyálta azt a szerencsétlen Évát az végül csak visszabaszott azzal a tetves almával meg vagon írva

HAJDU: de mi lenne Katinka ha maga nem visszabaszna hanem egyszerűen kitenné a férjét a Paradicsomból

KATINKA: maga áldott jó ember doktor úr és nagy a tudománya de mint afféle tudós jóember borzasztóan keveset tud az életről

HAJDU: hát akkor magyarázza már el nekem Katinka miért jó magának hogy én heti kétszer összevarrom a sebeit

KATINKA: mi már így szoktuk meg egymást ezekkel a lépcsőfordulókkal nagyokat sírunk meg kajabálunk másunk sincs csak ez aztán ha jól egymásra hánytuk az életet lehet egymást nagyon szeretni nézzük kézen fogva a reksz felügyelőt meg adjuk egymás szájába a csokiparányt megbocsátani a másíknak meg magunknak elhinni hogy ez volt az utolsó igazán az utolsó hát annál jobb érzés doktor úr nincs ezen a világon azért gurulunk annyit hogy aztán lehessen reménykedni csinos kis kötés lett ez

HAJDU: én nem akarok maga helyett eljárni de

KATINKA: (*feláll, indulni készül*) semmi de doktor úr ha látta volna hogy nézett ki anyám miután apám kezelésbe vette nem lenne úgy megriadva egy kis rándulástól mit gondol meggyógyul az ünnepségig

HAJDU: csak ne essen többet Katinka

Ekkor Janka szinte beesik az ajtón. Látszik, hogy futott ideig. Zavarba jön amiért nem egyedül találja a doktor urat.

KATINKA: na hé hó kopogni nem szokás kiscsibe

JANKA: elnézést nem tudtam

HAJDU: semmi gond Janka gyere csak már éppen végeztünk

JANKA: leesett a lépcsőn Katinka

KATINKA: kétfaláb ezt így hívják

JANKA: vigyázzon magára

KATINKA: félted inkább magadat attól az átokverte gyerektől

HAJDU: na de Katinka szépen kérem

KATINKA: jó hát végtére is nem az én dolgom kinek hol házal a szíve *(elővesz a szatyrából egy üveg pálinkát)* egész friss főzés doktor úr a Dezső aszondja hogy szilva de ide a rozsdás bököt hogy vegyes jól felkaparja a baktériumokat a torokról

HAJDU: nagyon kedves

KATINKA: aztán jöjjön el a mulatságra nem mindennap lesz ezeréves a falu kezét lehet majd fogni a miniszterelnökkel

HAJDU: engem jobban érdekel a maguk műsora Katinka az első sorból fogom nézni

KATINKA: azért maga se teljesen százás doktor úr na viszont látásra szervusz kisbogár aztán óvatosan azzal az aszalt barackkal *(ki)*

HAJDU: aszalt barack

JANKA: nem érdekes

HAJDU: a kisírt szemeid szerint nagyon is érdekes

JANKA: szép vagyok

HAJDU: tudod hogy szép

JANKA: de így hogy sírok tényleg szép

HAJDU: szép de én azért jobban szeretem amikor mosolyogsz

JANKA: akkor elmondhatom a monológot

HAJDU: mi ez az egész

JANKA: tudja szombaton lesz a felvételi és megígérte hogy meghallgat előtte azt választottam amit maga javasolt a tenesszit nem a médeját amit Mátyás akart

HAJDU: Mátyás

JANKA: jellemző rá ez az ógörög nagyhalál de én nem fogom jambusokba szedni az anyakomplexusát

HAJDU: most márt tényleg nagyon érdekelne ez az aszalt barack

JANKA: akkor elmondhatom blansot

HAJDU: nem kérsz egy teát

JANKA: kóla tea miért akar engem az összes férfi itatni de azonnal ha elkezdek az érzelmeimről beszélni

HAJDU: eddig azt hittem Blanche érzelmeiről van szó

JANKA: most azt hiszi megfogott mi

HAJDU: úgy érzed hogy megfogtalak

JANKA: én csak szeretném most elmondani ezt a szöveget mert ha nem vesznek fel a gimnáziumba abba én beleőrülök még egy év ebben a kozsfészekben és olyan leszek mint ezek már látom magam előtt ahogy tömöm a gyerekek szájába a csigatésztát csorog neki két oldalt a húsleves le a kávémintás viaszkosra az uram ő ő csak kitölti az ötödik pálinkát észre se veszi hogy van családja én meg ott tapicskolok a visszaköpött kurvaéletben maga itt az egyetlen aki hajlandó megérteni amit beszélek úgyhogy nagyon kérem hallgassa meg végre a monológomat és ne macerálja tovább az érzéseimet

HAJDU: jól van én azért főzök egy teát (*látva hogy Janka azonnal ellenkezni akar*) semmi macera nem muszáj meginni de megfőzöm jó aztán rátérhetünk Blanche DuBois szerelmi hányattatásaira megígérem el is hoztam neked a filmet

JANKA: nincs tévénk

HAJDU: megnézheted a rendelőben holnap iskola után

JANKA: köszönöm

HAJDU: na hozom a teát

JANKA: doktor úr

HAJDU: mondjad csak

JANKA: ha sütök magának gyümölcskenyeret megeszi

HAJDU: egy morzsa se marad belőle

Hatodik jelenet

A kultúrházban vagyunk, próbál a tánckör. Most már Ilike is itt van, Lujdzsi nagy kedvvel forgatja. közben alkalomadtán egy-egy szereplő bekiabálja az alábbi csujjogatásokat.

KÖLCSEI: Ez a lábom ez, ez, ez,

Jobban járja mint emez,

Te meg lábom jól vigyázz,

Mer a másik meggyaláz.
LUJDZSI: Hopp, szűz, korombúz,
Ég a szeme, mint a tűz.
KATINKA: Jaj, férfiak, így meg úgy,
A gatyájuk tiszta húgy.
LUJZSDI: Ne kiabálj olyan nagyon,
Csak egy lyukas pinád vagyon.
KÖLCSEI: A vőlegény álljon elő,
Ceruzáját vegye elő,
Ceruzája olyat ír,
Kilenc hónap múlva sír.
PITYUKA: Atya, Fiú, Szentlélek,
Én a paptól nem félek,
Mert a pap is hibázik,
A sötétbe pinázik.
LUJDZSI: A menyasszony jaj, de szép,
A két lába álljon szét.
KATINKA: Egy kis róka, egy kis nyúl,
Minden legény oda nyúl.
KÖLCSEI: Ez az utca itt de széles,
A menyasszony nagyon kényes,
Úgy fekszik a legény alá,
Mint a nyúl a bokor alá.
PITYUKA: Fehér galamb szállt a házra,
Szép kis leány Isten áldja,
Köszönöm a nedvességét
Hozzám való kedvességét.
LUJDZSI: Fogadjunk egy icce borba,
A menyasszony ki van fúrva.

Kölcsei leállítja a zenét.

KÖLCSEI: na és akkor itt bejön a disznó
LUJDZSI: már hogy értve
KÖLCSEI: hát hogy bejön
LUJDZSI: magától

PITYUKA: végszóra

KATINKA: végszóra hát aztán még meg is kavarja a zsírját az üstben kettőt jobbra egyet
balra

KÖLCSEI: jó hát akkor ezt a részt itt még csiszolgatjuk

PITYUKA: vad ötlet tudom de mi lenne ha kihúznánk

KÖLCSEI: nem húzhatjuk ki hát az államtól kapjuk az ezeréves jubilárra röcögтетik ide
valami ötcsillagos tanyáról felkoszorúzott utánfutóval

PITYUKA: a szent korona aranyát meg beolvasztják a szűrőkéshez vagy mi a kurvaisten

KATINKA: aztán aszfaltot azt hoznak magukkal vagy emelgethetjük ki a mangalicás után-
futót a pinaszórig érő pocsétából

PITYUKA: mit nekünk ide aszfalt magyar pocsolyából magyar lagúnát

LUJDZSI: ez az merjünk nagyot fingani

KÖLCSEI: na gyerekek ajándék lófasznak nem nézzük a fogsorát megteszik ezek ami
tőlük telik

PITYUKA: és az ugye nem a problémák megoldása

KATINKA: én is jobban örültem volna ha a nagy dáridóra inkább bevezetik a szennyvizet
ezer éve meregetjük a szart a szent magyar anyaföldből

LUJDZSI: van is eszükbe nem tudják ezek milyen az amikor visszacsap a pásztortarhonya

KATINKA: felhúzták az új tanácsházát is ki van elé baszva az uniós tábla a tetőt meg nem
levitte az első tavaszi szellő a polgármester ülhet most a szaniba aztán pecsételget két
alchejmer között

PITYUKA: a legolcsóbb közigazgatás ugye az ami nincs

KÖLCSEI: na elég legyen a disznó marad pontum milyen művész az aki kihúzza a darabjából
egy első osztályú mangalicát

KATINKA: mióta művészet a kábeltéveszerelés te

KÖLCSEI: tudod te hány csináljuk a fesztivált láttam meg fölszállott a pávát a csizmája
sarkáru megmondom az embernek hogy kaphat-e szólót vagy közönségnek is síkhülye

PITYUKA: előrning gyerekek előrning

KÖLCSEI: na tehát levágjuk a disznót illetőleg a böllér úr Jenőke levágja mi meg ugrunk
a lakodalom után tíz évet azt elnótázzuk mi lett ebből a szép kis frigyból Ilike

ILIKE: nekem el kell mennem a templomba

KÖLCSEI: hát mindjárt tökön szúrom magam nem tud várni még egy félórásckát az
a kurvaisten

ILIKE: megbeszéltem az atyával

KATINKA: na Ilike nem kell ez hát miért nem hagyod hogy örvendezzünk mi is

ILIKE: tessék

KATINKA: nem kell itt templomozgatni hát hadd gratuláljunk már az új munkádhoz

ILIKE: én nem-

KATINKA: *(két puszit ad Ilikének)* így kell ezt végre kiegészülni az a kis özvegyi megy az élet szépen előre hallottam hogy technikumba megy Matyi is hamarosan kell a pénz a lányokra

ILIKE: *(Kölcseihez)* gyakoroltam egész este a helyén van minden hang

KATINKA: na mit szégyenlősködsz büszkeség a dolgos kéz

ILIKE: *(Ludjzsihoz)* te elmondtad neki

JANKA: nem a városba megy az angolra

KATINKA: ki tudná azt a sok buszozást kipengetni

LUJDZSI: *(Ilikéhez)* szót se szóltam eskessél meg

KATINKA: jönnek majd jobb idők is Ilikém meglásd már most is úgy dicsérnek a szomszéd faluban hogy hohó a Dezső dörgölözött így hozzám az elejibe ahogy ezek tégedet becéznek

ILIKE: igen

KATINKA: a hogyishívjákék is beszéltek vasárnap a nagybani piacon hogy milyen szépen elrendeztél nekik mindent

ILIKE: örülök akkor én most-

KATINKA: na ki is volt az itt van a hegyemen

PITYUKA: nem fontos az most Katinka

JANKA: gyakorolhatnánk az én részemet csokolom Ilike

KATINKA: na nézzenek oda hát nem jut az eszembe

KÖLCSEI: kezdheted Janka figyelünk ugye Katinka *(Ilikéhez)* te meg le ne késsed a templomodat

KATINKA: öregszem már én is

KÖLCSEI: kezdheted

JANKA: De szeretnék csillag lenni az égen

KATINKA: pedig ötven csokor répát vettek a torra ötvenet

JANKA: Éjfél tájban beragyognék az éjben hogy is van tovább Katinka

KATINKA: hát el voltak ezek ájulva milyen csupa tisztára lemostad az öreg Pombert is pedig nyakig összeszarta magát mikor elszaladt belőle a lélek a jóisten felé na megvan a Pomberék azok dicsértek tele szájjal egy álló órán keresztül

PITYUKA: köszönjük Katinka

KATINKA: nagyon jól tetted Ilike hogy így a szíveden viselted a halott cigány is emberforma megérdemli hogy legalább a túlvilágra szappanozva menjen mikor meghallottam gondoltam is egyet várjál csak *(elkezd kotorászni a táskájában)*

PITYUKA: mi lenne Katinka ha te most inkább nem gondolkodnál tovább

KATINKA: *(Ilikéhez)* emlékszel-e hogy szíttuk a barna szofit lánykorunkba a kukoricásba

ILIKE: emlékszem Katinka

KATINKA: mikor végeztünk egy jó darabban kiültünk a szélire azt lestük a legényeket jaj az a sok gilisztás hogy le voltak maradva mitőlünk de minket azért evett a fene akárhogy nem bírták a munkát a nap végén még egy szódára se tudtak volna befizetni a presszóba de csak felgyűrtük azt az inget hogy égesse a hasunkat a nap meg az a sok barna szem az apámtól loptuk emlékszel

ILIKE: mindenre emlékszem

KATINKA: hogy megvert mikor rájött hogy a két csitri szíjja el a dohányát szaladt utánam a sánta lábával azt lóbálta a nadrágszíjat le kellett lassítanom hogy el tudjon kapni mert hidd el nekem sokkal rosszabb félni az ütéstől mint odatartani túl vagy rajta azt mehetsz tovább na de most már nem kell lopni Ilike (*odaad neki egy masnival átkötött barna szofit*) hát boldogságot neked jó sokat kijár végre neked is

ILIKE: még nekem is

KATINKA: akármilyen volt az urad meg akárhogy sikerült az a gyerek nem a te hibád egy anya sose tudja mit hoz a világra

ILIKE: (*elveszi a cigarettát*) nem is tudom mit mondjak

KATINKA: ne mondjál semmit maradjon a szíved ilyen szép tiszta a kezed meg jó dolgok aztán figyeld meg a jóisten megsegít minket kisegít a hullaházból

ILIKE: a jóisten

KATINKA: meglásd Ilike az majd igazságot tesz

ILIKE: a jóisten

KATINKA: az Ilike (*Jankához, énekelve*) Megnézném, hogy ki van fenn a faluban

ILIKE: akkor már csak azt mondd meg Katinka hogy mégis mi köze az én Istenemnek a tiédhez (*elindul ki*) sok sikert holnapra Janka (*ki*)

KATINKA: most meg mi lelt

ILIKE: semmi köszönöm a szofit akkor holnap szervusztok (*ki*)

KATINKA: hát értitek ti ezt

PITYUKA: ki is húzza maga után a dögszagot Katinka

Hetedik jelenet

Újra az illúzió-flashback jelenetben vagyunk.

BÍRÓ: hogyhogy nem emlékszik

MATYÓ: tudhassa bíró úr hogy a sírásba azért el lehet fáradni csak arra emlékszem hogy

csurgott le az arcomon anyuka és mellé még csurgott le az apám folytak ki belőlem akármit csináltam csak én maradtam egyedül magamban pedig de jó lett volna velük ott lecsurogni

BÍRÓ: maradjunk a tárgynál mi történt pontosan miután megérkezett Hajdu doktorhoz

MATYÓ: olyan mézes teát mint a doktor úr senki nem tud főzni képzelje csak el rakhatok bele két kanállal is és nem üt rá a kezemre de még csak oda se néz aztán ragad tőle össze az egész szám beletapad minden amit mondani akarok és aztán csak nevetni bírok hogy ez a sok édes milyen szépen felragasztotta az otthoniakat oda a padlásra nem bírnak lejönni vergődnek a két kanál mézben a számban csípi a szemüket hogy milyen jó nekem

BÍRÓ: gyakran ráütnek otthon a kezére

MATYÓ: ó nem a kezemre szinte soha

BÍRÓ: akkor hova

MATYÓ: hát bíró úr az értelemszerűen attól függ hogy mennyire vagyok faszari

BÍRÓ: tudna példát mondani

MATYÓ: amennyit csak kell ott van az a kék pulcsi a piacról a lüke Pomber viselte tudja az amelyiknek folyik ki a nyála így oldalt pedig beszélni egy szót se tud de nyála az van az orrát meg állandóan döngöli a pulcsi ujjával könyéig összevissza tiszta egy taknyos kulimáz mondtam hogy nekem nem kell nem kell ez a kék pulcsi amibe beletapadt a lüke Pomber beletapadt mint anyukáék a számba ahogy az előbb mondtam érti tudom milyen az ha valami betapad nem lehet azt kimosni bíró úr

BÍRÓ: mi lett a kék pulcsi sorsa

MATYÓ: álltam a tükör előtt az apám meg úgy óvatosan szorítgatni kezdte a nyakamat

BÍRÓ: óvatosan

MATYI: óvatosan óvatosan nem úgy mint mikor benyomta a fejemet a kukacos borsólevebe amit nem akartam megenni ott tekeregték a tejes lében én meg finnyáskodtam mert mindig úri gyereknek képzelem magam aztán mikor letörültem az arcom már egy se volt benne biztos itt tekeregték már itt az agyamban először felhúzták magukat az orromba aztán másztak másztak egyre feljebb most meg már itt bennem kergetőznek

BÍRÓ: szóval óvatosan megszorongatta a nyakát

MATYI: igen de én nem értettem a szép szóból a szép szóból én sose értek anyuka szerint de lehet hogy csak az a baj hogy nem tanították meg melyik az az szép szó így azért nagyon nehéz kiválogatni őket

BÍRÓ: aztán elengedte a nyakát feltételezem

MATYI: el el akkorát koccant a homlokom a türkön hogy meg is repedt úgy elengedte
(félrehúzza a haját) nézze csak még látszódik egy kicsikét

BÍRÓ: mindezekről az incidensekről beszélt valakinek

MATYI: nem jutott eszembe hogy érdekes lehet az indiánokról például szívesebben beszélek

BÍRÓ: amikről a Hajdu doktor által ajándékozott könyvekben olvas

MATYI: hogy figyel a bíró úr

BÍRÓ: rakjuk össze a történetet a kocsmá helyett a doktor úrhoz sietett ahol Hajdu doktor mézes teát főzött magának mivel töltötték az időt ezek után

MATYI: elaludtam azért is mondtam elfáradtam a nagy sírásba a sírás engem mindig teljesen kikészít bíró úr

BÍRÓ: úgy szóval elaludt

MATYI: még a bögre is kiesett a kezemből olyan egy hirtelen úgyhogy amikor felébredtem folytatni kellett a sírást mert nem tudtam vigyázni arra a szép cserépre

BÍRÓ: haragudott a doktor úr

MATYI: nem tud az haraguszni senkire csak megsimogatott miután eltett valami fotógépet meg segített felvenni a piros pólót pont olyan piros mint Janka fürdőruhája

BÍRÓ: hogy került le magáról a póló

Nyolcadik jelenet

Lujdzsi és Ilike az utcán. Ilike még a kultúrházban történetek hatása alatt. Lujdzsi próbálja vigasztalni.

LUJDZSI: nem kell vele foglalkozni

ILIKE: ha csak ez lenne ha csak ő de beszélí szét hordja körbe a nyelvét az egész faluba és a faluba ott vagy te is veled se kell foglalkozzak Lujdzsi

LUJDZSI: tudod te mennyit sipáskoltak ezek rólam mikor még olaszba furikáztam a kamionnal ha száz kurvám nem volt akkor egyse már Katinka fejibe

ILIKE: az más Lujdzsi az más

LUJDZSI: mitől más az

ILIKE: férfinak kurvája kell legyen az a szégyen ha nincs

LUJDZSI: a nőnek meg dolgos keze kell legyen

ILIKE: dögmósó ez lett belőlem Lujdzsi megyek a szomszéd faluba azt pucolom meg a döögöket döögeltakarító így hívják ezeket nem érzed rajtam a hullaszagot

LUJDZSI: mást érzek én Ilike

ILIKE: Matyónak még el se mondtam azt hiszi az iskolában takarítok most meg nem merek hazamenni mi van ha Katinka nyelve elért az ő füléig is

LUJDZSI: okos gyerek az nem kell úgy féltetni az igazságtól

ILIKE: így is szégyell látom a szeme sarkában pedig hogy próbál szeretni milyen kétségbeesetten istenem hogy feszül az a kis vékony teste amikor kimondja anya ilyenkor szinte gyűlölöm gyűlölöm amikor anyának nevez

LUJDZSI: nagy butaságot beszél a szád mostan Ilike

ILIKE: kegyetlen vagyok vele Lujdzsi igazán kegyetlen soha hozzá se érek minek simogassam hogy a tiszta fehér bőrébe belebecézzem a dögszagot inkább kínozom

LUJDZSI: nem tudod te hogy kell ártani

ILIKE: hidd csak el magamra haragszom és őt kínozom az anyák mindig a saját tehetetlenségüket karmolják bele a gyerekeikbe

LUJDZSI: na vegyük már elő a józan paraszti eszünket

ILIKE: vegyük azt mindenképpen vegyük elő

LUJDZSI: szerinted nem látta Matyi kis pulyakora óta hogy mit törted magad őerte

ILIKE: hát nem tudod Lujdzsi hogy a gyerek csak azt veszi észre ami nincs

LUJDZSI: azt azér' csak észreveszi akármilyen kis hülye hogy az anyja hajnali négykor kimegy napszámba paprikát ültetni aztán meg véresre súrolja a körmét a kefével hogy a reggeli vizitre tiszta legyen neki meg be tudja fizetni a napközit azt ihassa a poharas kakaót a többivel

ILIKE: mindig hazahozta nekem a felét hogy pityergett mikor egyszer kirúgták a lábát a nagyok ő meg elejtette a poharat itta fel a föld az ő picike szívét

LUJDZSI: vagy hogy az anyja télen is szandálban csúszkál a jégen mert őt a drágábbik bundás csizmaér ette a fene aztán oda kellett adni érte mind az összes pénzt

ILIKE: de milyen csinosan állt a lábán emlékszel egész kis legényesen szép gyerek nem

LUJDZSI: szép szép és okos is mondjad csak el neki hogy a temetőnél dolgozol megesküszöm neked Ilike hogy még büszke is lesz rád

ILIKE: azt mondd

LUJDZSI: a halálnál nincs mit jobban tisztelni

ILIKE: szerinted én jó anya vagyok Lujdzsi

LUJDZSI: énszerintem aztat sose lehet tudni de anya voltál mindég mi van ettől több

ILIKE: *(megsimogatja Lujdzsi arcát)* mennyi eszed van te bolond

Ilike odaborul Lujdzsi vállára, aki átkarolja.

Kilencedik jelenet

Helyszín: Matyiék lakása. Pityuka és Matyi füveznek. Látszik, hogy ez szokásos rituálé náluk. Összeszoktak.

PITYUKA: na aztán

MATYI: mit aztán

PITYUKA: volt már nyuszihopp

MATYI: mi bajod

PITYUKA: hát hogy nyitva-e az aranykapu

MATYI: hülye

PITYUKA: pedig jó csaj öt év múlva elviszem moziba

MATYI: itt lesz még szerinted

PITYUKA: nem olyan könnyű innen elmenni neked is csak két hétre sikerült pedig megttéll mindent adidaszhuszár

MATYI: eredj már

PITYUKA: aztán milyen volt

MATYI: mi

PITYUKA: sose mondod

MATYI: nem volt az semmilyen

PITYUKA: csajok

MATYI: mind cigány

PITYUKA: rasszista vagy kis zsidó

MATYI: rasszista az apádfasza

PITYUKA: nem vagy rasszista de cigány se mi

MATYIKA: maradj már magadnak hát pont a Vanesszával szívtam az elsőt amikor levitt a kazánházba azt mondta hogy szerelmes belém levette a pólóját aztán meggyújtotta a számban a cigit

PITYUKA: egy spiné volt bent a díler

MATYI: mondja a femilifrosztos két soma mix között hány gramm megy el

PITYUKA: milyen volt

MATYI: mi

PITYUKA: a csaj szebb mint Janka

MATYI: más

PITYUKA: szóval szebb

MATYI: mondom hogy más

PITYUKA: te azért jó hogy nem ragadtál ott bent ezekkel az idiótákkal nem bírnám egyedül

MATYI: minek jöttél haza

PITYUKA: az anyámat kérdezzed hogy minek kapott agyvérzést rokin nyugdíjból nincsen
békavé bérlet de ilyen ösztöndíjak vannak nem a csóró parasztnak a nemzet tehetségei
vagy mi a faszom

PITYUKA: aztán ki törüli ki a seggét amíg én az asztórián idézgetem hejdegert

MATYI: nem hiányzik

PITYUKA: megvannak a maga előnyei a falusi életnek is itt például receptre írják a cuccot

MATYI: te szeded az anyád gyógyszerét

PITYUKA: nyugodjál meg te is szeded mit gondolsz mit adtam neked múlt szombaton

MATYI: mattra rakva pelenkázod anyádat

PITYUKA: nyugodjál meg inkább arról csicseregjél hogy mekkorák voltak

MATYI: mi

PITYUKA: Vanessza mellei

MATYI: honnét tudjam amolyan mellformák

PITYUKA: de tőgybe hajló vagy kis hegyes cickó

MATYI: hát inkább afféle kebel

PITYUKA: kebel te azt mondtad hogy kebel mit röhögsz

PITYUKA: kevesebb Rimbaud több pornó kisbuzi

Kopognak. Mindketten megijednek, gyorsan ablakot nyitnak, hogy szellőztessenek.

PITYUKA: anyád

MATYI: neki van kulcsa kisbuzi

Kopogás.

MATYI: *(kiabál)* megyek

Pityuka összekapja a füvet, Matyi megy ajtót nyitni. Janka az.

MATYI: *(kiabál)* hát te

JANKA: szia

MATYI: helló

JANKA: helló

MATYI: szia

JANKA: bejöhetek
MATYI: ja persze
JANKA: szia Isti
PITYUKA: szia Janka
JANKA: nem tudtam hogy vendéged van
PITYUKA: zavarok
MATYI: dehogyan
JANKA: á nem
PITYUKA: hogy sikerült
JANKA: emlékeztél rá
PITYUKA: én Janka mindenre emlékszem amit te mondasz nekem
JANKA: Pesten tanultál meg így hazudni
PITYUKA: neked azt én sose tudnék
JANKA: majd belejössz ne aggódj szívtatok
MATYI: nem
JANKA: tekersz nekem is
MATYI: igen
JANKA: köszi
MATYI: most azért nem kell mert mi
JANKA: mondom köszi
PITYUKA: na megszakadt-e a szíve az egész bizottságnak a kis Blanche-tól
JANKA: *(látszik rajta, hogy alig várta, hogy elmondja... Matyinak)* hát meg meg hát
PITYUKA: aztán hányan lettek beléd nagy hirtelen szerelmesek
JANKA: odáig én nem tudok elszámolni
PITYUKA: gyere ide *(megöleli Jankát, megcsókolja a homlokát)* szép volt kislány ugye Matyi
MATYI: gratulálok
JANKA: tudtad hogy ma van ugye
MATYI: persze
PITYUKA: *(összeszedi a cuccát)* na megyek egy kört a kocsival jött új jégkrém totó örülnek
meg érte a nyuggerék hozzak egyet be az ünnepléshez
MATYI: nem köszi
JANKA: *(szinte magának)* nem hát
PITYUKA: *(Jankához)* akkor az esti próbán *(Matyihoz)* te meg Matyi tudod kevesebb
Rimbaud több-
MATYI: szia Isti
PITYUKA: *(röhög)* a fűvel meg óvatosan gyerekek

JANKA: jól van apa vigyázunk

PITYUKA: ne szemtelenkedj kislány ne szemtelenkedj na szevasztok

Pityuka nagy jókedvben ki.

JANKA: fura egy fazon

MATYI: annak kell lennie

JANKA: kell

MATYI: mivel hajlandó hozzám szólni

JANKA: én is hozzád szólok

MATYI: ki is néznek érte nyugodt lehetsz

JANKA: és akkor mi van

MATYI: kérsz kólát

JANKA: hagyd már a kóláddal

MATYI: oké

JANKA: miről beszélgettetek

MATYI: erről-arról semmi különös

JANKA: a szexről

MATYI: jaj Janka ne már semmi gond a szexszel

JANKA: velem is beszélhetsz róla

MATYI: aha szóval kik voltak bent felvételiztetni

JANKA: mit tudom én három öregember nem is emlékszem az arcukra csak magamat láttam

és nagyon szép voltam Matyi hidd csak el nagyon szép pedig még csak nem is sírtam

MATYI: elhiszem

JANKA: volt ott egy fiú

MATYI: igen csak egy különös gimnázium

JANKA: fogta a kezem amíg be nem mentem lehet hogy miatta voltam ilyen nyugodt az

érintésétől nem gondolod

MATYI: szerintem csak egyszerűen tehetséges vagy Janka és ennek semmi köze a fiúk kezéhez

JANKA: tehetségesnek tartasz

MATYI: hiszen tudod

JANKA: honnan tudnám ha sose mondod

MATYI: hát azt lehet érezni

JANKA: olyan jó lenne ha néha tényleg csak néha nem várnád el hogy olvassak a gondo-

lataidban (*innentől minden megszólalással Janka egy kicsit közelebb mozdul Matyihoz*)

MATYI: új ez a póló

JANKA: anyától kaptam amiért felvettek képzeld egy igazi plázából van

MATYI: melyikből

JANKA: az Arénából

MATYI: aha biztos jó nagy pláza

JANKA: olyan nagy hogy el is tévedtünk

MATYI: azért örülök hogy végül megtaláltatok az ajtót

JANKA: mennyire

MATYI: mit mennyire

JANKA: örülsz

MATYI: *(most már nagyon zavarban van a lány közelségétől)* nem ülsz egy kicsit arrébb jó így neked

JANKA: szerintem Matyi köztünk minden távolság felesleges

MATYI: nagyon

JANKA: mit nagyon

MATYI: örülök

Janka megcsókolja Matyit. Esetlenek, természetesen. Matyi láthatóan nem érzi jól magát a helyzetben, pedig tényleg tetszik neki a lány. De nem bírja az érintést, a közelséget. Matyi hirtelen felpattan. Mintha átkattant volna benne valami, nagyon zaklatott.

MATYI: nem én ezt nem ne haragudj nem bírom

JANKA: rossz voltam

MATYI: nem bírom *(megpróbálja rátenni a kezét a fiú vállára, de az összerándul és elhúzódik)* szerintem van remény később majd belejövünk

MATYI: *(húzódik el)* ne ne

JANKA: csak gyakorolni kell

MATYI: nem tudom ezt csinálni nem érted

JANKA: te sírsz

MATYI: nem sírok *(nyilvánvalóan sír)*

JANKA: nem akartam magam rád erőltetni

MATYI: elmész most kérlek

JANKA: de

MATYI: elmész

JANKA: Matyi

MATYI: jó akkor majd én *(kirohan a bejárathoz)*

JANKA: Matyi várj beszéljünk

MATYI: hagyjál már békén a kurvaéletbe *(bevágja maga mögött az ajtót)*

MÁSODIK FELVONÁS

Tizedik jelenet

BÍRÓ: hogy került le magáról a póló

MATYI: szörnyen megizzadtam az álmomba a doktor úr meg levette hogy szép nyugodtan tudjak lenni meg hogy ne betegeskedjek ha aztán kimegyek a nagy fúvásba

BÍRÓ: gyakran alszik el az orvosi rendelőben

MATYI: ez volt az első és én ilyen szépet bíró úr még nem álmodtam pedig nem voltak abba történések éppen a semmire volt mintha egy nagy égi porszívó kiszívott volna minden félelmet a világból egyszeribe megállt bennem a remegés csak megállt ennyi volt az egész álmom de aztán többet nem engedett oda

BÍRÓ: kicsoda

MATYI: az apám ha hallotta volna hogy acsított mikor hazamentem majdnem olyan süket lettem a bal fülemre mint a Pötyi néni egy-két hang még most is remeg idebe

BÍRÓ: tehát az édesapja egyedül is hazajutott a kocsmából

MATYI: dehogy is kigumipókozták a Pityuka motorjára azt hazatolták

BÍRÓ: és miért kiabált magával

MATYI: hát vagy azért mert későn értem haza vagy mert túlvizezték a szilvát nem tudtam eltalálni melyik lehet de ne tessék most azt gondolni hogy az én apám mindig egy sutyerák aztán mikor elmondtam hogy milyen jó volt a doktor úrnál az nagyon érdekelte még az ivást is abbahagyta hogy milyen szép volt akkor az én apám amikor szóba került az a piros póló még a szeme is egészen kitisztult mintha az a sok vér egyszerre kiszökött volna az erekből végre megláttam hogy zöld zöld az ő szeme én azt addig sose tudtam bíró úr hogy az én apámnak zöld szeme van pedig azt mondják az a legkritkább és én eddig nem tudtam hogy az én apám a legkritkább

BÍRÓ: hogyan reagált az édesapja a doktor úrral töltött délutánjára

MATYI: életében először rátette a kezét a fejemre ide a búbra ni és úgy olyan sügén szinte már legyintve megsimogatott és aztán megígérte megígérte hogyha szépen rendesen elmondom ezt a piros pólót itt magának akkor vesz nekem egy új adidas melegítőt már úgy hogy tényleg igazán adidas nem a román piacról merthogy maga meg a doktor úr tejelni fog nekünk tejelni az én piros pólómért ezt mondta az apám

BÍRÓ: ezt mondta

MATYI: azóta csak arra tudok gondolni hogy nem kell többet felvennem a lüke Pomber pulcsiját mer kapok igazi pesti adidaszt zöldet szeretnék tudja zöldet hogy menjen az apám szeméhez

Tizenegyedik jelenet

Helyszín: a háziorvosi rendelő. Katinka megint leesett a lépcsőn. Hajdu doktor, miután ellátta a sérüléseit, egy papírt tol elé.

HAJDU: töltsük ki ezt a papírt Katinka sőt kitöltöm én maga csak írja alá én meg mindent szépen elintézek

KATINKA: nagy kutyaütő maga doktor úr hát azt hiszi hogy csak azért mert paraszt vagyok kigyomláltam magamból az eszemet mint valami rossz dudvát

HAJDU: ellenkezőleg énszerintem maga még túl sokat is gondolkodik

KATINKA: nem húz engem ebbe bele doktor úr tudom én hogy maga csak jót akar de ha még egyszer ezt nekem ide felhossa isten a tanúm hogy nem jövök többet inkább kéküljek meg ott a lépcső aljába csak ne szekírozzon engem állandóan ezzel a policájjal

HAJDU: akkor mit csináljak Katinka azt mondja meg hogy végre észrevegye magát

KATINKA: nyugodjék csak meg én már beletörődtem abba hogy élek kár ezér úgy izgalomba jönni

HAJDU: azért engedje meg hogy aggódjak magáért

KATINKA: csak aggódjék kicsit csendesebben

Janka beesik az ajtón.

KATINKA: nézze csak a kis törzsvendég

Azonnal látják mindketten, hogy valami nem stimmel.

KATINKA: na látja doktor úr a hisztéria mindig házhoz jön nem kell tőlem úgy követelőzni

HAJDU: mi történt Janka

Janka nem szól, nem mozdul. Hajdu doktor feláll, megfogja a kezét, odavezeti egy székhöz, leülteti. Tölt neki egy pohár vizet a csapból.

HAJDU: ez még nem a világvége annyi remek gimnázium van kapkodni fognak érted meglásd

JANKA: mondja már meg nekem doktor úr ki van az Isten fölött

HAJDU: tessék

JANKA: van neki kihez imádkoznia

KATINKA: szerelmes

HAJDU: honnan veszi

JANKA: vagy olyan egyedül van mint én

KATINKA: mondom mihelyst meghasad a szívünk pattan ki belőle az Isten

HAJDU: Matyi

JANKA: ki ne mondják ezt a nevet de soha többet előttem

HAJDU: bántott

JANKA: ha legalább bántott volna

HAJDU: *(átkarolja)* na na nincsen semmi semmi baj

JANKA: hogyan lenne hát undorodik tőlem annyira undorodik hogy remeg tőle az egész teste
nekem még senki nem mondta hogy ilyen könnyű összetéveszteni az undort a szerelemmel

HAJDU: okos lánynak ismertelek Janka már hogy undorodna éppen tőled

JANKA: elképzelni se tudja doktor úr hogy megaláztam én most magam a szégyent azt
hogyan lehet gyógyítani mondja már meg

HAJDU: neked Janka az égvilágon semmiért nem szabad szégyellni magad

JANKA: miért nem ezzel foglalkoznak az orvosok minden gyulladásra minden zúzódásra
kifőznek valami kenőcsöt azt miért nem tudják már ezer meg ezer éve hogy akkor mit
kell csinálni amikor a szív húzódik meg amikor görcsbe rándul itt bent a szégyen

HAJDU: pihentetni kell a szívet is néha

JANKA: azt mégis hogy csináljam amikor ver magától

HAJDU: kevesebb képzelgéssel sokkal kevesebbel

KATINKA: meg borogatni se árt egy kis pálinkával

HAJDU: Katinka kérem szeretnéd elmesélni hogy mi történt pontosan

JANKA: meg is halnék doktor úr ha nekem azt bárkinek el kéne mondanom

KATINKA: nem jó gyerek az különben se azt se érdemli meg hogy itten pityeregjél miatta

HAJDU: ki tudja hátha nincs még veszve minden

JANKA: én ezt már sose sose felejtem el doktor úr

HAJDU: keveset tudok a szerelemről Janka de annyit bizonyosan hogy az emlékezet nem
jó barátja a szívnek

JANKA: én úgy félek

HADJU: mitől

JANKA: hogy fogok én még egyszer a szemébe nézni

KATINKA: minek is néznél bele szerintem te ne nézegessed tovább azt a kankós gyereket
nézegesse ő hogy mit veszített te meg menjél tovább felemelt fejjel figyelj csak meg már
rég a lottósorsoláson fogsz énekelni amikor az még mindig telehugyozza a melegítőjét
éjszakánként

HAJDU: Katinka kérem

JANKA: de mi van ha-

HAJDU: ha

JANKA: ha én soha többet senkit nem fogok szeretni és most már így maradok így ahogy otthagytam

KATINKA: angyalkám belehalni mindenbe lehet de nem kell ez a te döntésed

HAJDU: na látod Janka ez tényleg így van megígérem neked egyre jobban fogsz szeretni ahogy haladsz előre egyre szebben a másikat és magadat is jó (*Janka nem válaszol*) jó

JANKA: jó

KATINKA: (*megpaskolja Janka feje búbját*) nyugodtan nyugodjál meg ami a szerelmet illeti különben se volt szükségünk soha a férfinemre ellenkezőleg a férfiak állandó jelleggel csak akadályoznak abban hogy szerelmesek legyünk beléjük

JANKA: maga talán nem szereti a férjét Katinka

KATINKA: a férjemet sose szerettem kedvesem és ezt ajánlom neked is olyan emberhez hozzámenni akibe szerelmes vagy a legkönyörtelenebb öngyilkosság

JANKA: miért mond nekem ilyet

KATINKA: csak szólok előre hogy az ember akkor a legelviselhetetlenebb amikor szíve van még gyűlölni is szebben tud mint szeretni

JANKA: mondták itt a faluban hogy volt egy vőlegénye még korábban

KATINKA: volt és azt mondták-e hogy lakodalom előtt egy héttel hazajött Ilike az ápolóból ő meg már aznap délben náluk kanalazta a húslevest fült bele a csigatészta a nagy szerelmes vőlegény

JANKA: bocsánat

KATINKA: megbüntette őt aztán ezért a jóisten tudod te is mert ha a húslevest nem is az életet csak félrenyelte hidd el nekem ha aznap én teríték meg neki nem köti fel magát tizenkét évvel később de ebből te kisbogár csak annyit jegyezzél meg hogy mindegy kivel kezdesz előbb-utóbb úgyis kiderül hogy rá se kellett volna nézned a kérdés mindig csak annyi hogy kinek tudod megbocsátani azt hogy észrevetted

JANKA: maga doktor úr maga volt már szerelmes

HAJDU: egyszer

JANKA: kibe

HAJDU: ha elmondom akkor nem lesz több sírás

JANKA: rendben

HAJDU: és nem is képzelsz butaságokat

JANKA: megpróbálom

HAJDU: akkor most figyelj

JANKA: figyelek

HAJDU: egy indiánba

JANKA: indiánba

HAJDU: nagy író volt Karl May

JANKA: ez így nem ér

HAJDU: nem mondanád ezt ha láttál volna az utolsó fejezet végén ez a te kis pityergésed
igazi örömöda volt hozzám képest

KATINKA: hát doktor úr mondtam én mindég hogy maga se normális

HAJDU: ki az Katinka ha a szerelemről van szó

KATINKA: na Janka nagy leckét kaptál most a két vén rókától most már csak azt kell
eldöntened hogy képzelt férfiakba halsz bele vagy élőkől hánysz

JANKA: nehéz kérdés

KATINKA: akárhogy is azt már most véssed be hogy rajtad kívül mindenki komplett
idióta folyvást ebből az alapvetésből kell kiindulni ha ezt elfogadod sokkal egyszerűbb
lesz az élet meglásd

JANKA: jól van Katinka megjegyeztem

KATINKA: na akkor foglalatostokunk végre magunkkal és örülünk annak hogy elhúzzunk
innen a lónak a bánatos faszára mert hogy felvettek ugye

JANKA: *(először nevet fel)* fel hát

KATINKA: akkor meg kis csacsi nem szabad hagyni hogy elvegyék tőled ami vagy te meg
ne legyél olyan buta hogy önként eljűk dobod megegyeztünk

JANKA: meg

KATINKA: na gyere van énnekem egy szép kis ruhám pont ekkorka voltam mint te még
olaszból lett hozatva perdülnek rajta a virágok ahogy teszed egymás után a lábaid éppen
illene az ünnepségre megnézed

JANKA: az jó lenne

KATINKA: hát akkor köszönjük doktor úr a szíves vendéglátást jövőnk máskor is

HAJDU: csak ne várokoztassanak sokáig

KATINKA: ne féljen mindig lesznek olyan férfiak akik miatt minket kötözgetni kell

HAJDU: a papírt azért-

KATINKA: na viszontlátásra

JANKA: viszontlátásra

HAJDU: a lépcsőkkel vigyázzon Katinka

KATINKA: maga meg az indiánokkal doktor úr veszélyes egy népség

Tizenkettedik jelenet

Helyszín: Ilike és Matyi otthona. Késő este van, Ilike a szépen megterített asztalnál alszik. Az asztal közepén két nagy lábos. Matyi kulcsa fordul a zárban. Ilike mocorogni kezd, de még nem ébred fel. Matyi próbálja úgy levenni a cipőjét, hogy ne csapjon zajt, és minél hamarabb bemenekülhessen a szobájába. Ez értelemszerűen nem sikerül.

ILIKE: (*felriad*) Matyi mennyi az idő

MATYI: fél tíz

ILIKE: hol voltál

MATYI: a parton

ILIKE: ilyenkor

MATYI: eddig tartott míg kiszellőztem

ILIKE: hát szólni nem jutott a nagyokos eszedbe

MATYI: bocsánat nem gondoltam hogy érdekel

ILIKE: soha többet maradj így ki aggódtam

MATYI: azt láttam bemegyek olvasni (*elindul a szobája felé*)

ILIKE: csináltam vacsorára túrógombócot meg tojáslevest

MATYI: várunk valakit

ILIKE: olyan igazi csurgatósat tudod amit karácsonykor mindig

MATYI: kit

ILIKE: hogy szeretted egész pulyakorod óta emlékszel-e egyszer még a Jézuskától is azt kérted hogy befalhassál egy egész tojást egyes egyedül ez volt oddabiggyesztvedi pirossal a walkman meg az íjászkészlet fölé SAJÁT TOJÁS

MATYI: én a helyedben vigyáznék Lujdzsival szép nagy barom állat

ILIKE: miket beszélsz

MATYI: semmit bemegyek

ILIKE: nagyapád is ilyen volt feszt csak olvasni akaródzott

MATYI: bizonyára jól megértettük volna egymást ha nem issza magát halálra

ILIKE: beleesett a késbe már mondtam

MATYI: előtte meg negyven liter borba

ILIKE: nem ülsz le megmelegítem

Matyi leül. Látszik, hogy mindent inkább kívánna, minthogy beszélnie kelljen az anyjával.

ILIKE: minden fuspénzt könyvekre költött egy feszt csak bújik bele abba a kaparászásba

mi meg nyalogathassuk a szart az ujjainkról így beszélt nagyanyád aztán még hozzátette
de csakis akkor amikor apám verset olvasott hogy vinné el a rossznyavalya

MATYI: verset

ILIKE: azokat valahogy sose bírta fordult fel a rímektől a gyomra

MATYI: érthető

ILIKE: meghívhatnánk Jankát is ha nincs még túl késő

MATYI: szóval erre megy ki

ILIKE: persze csak ha adsz neki a gombócodból

MATYI: nem hiszem hogy kívánná

ILIKE: aztán tudod-e hogy a nők legtöbbször azt kívánják amire a férfiak még gondolni
se mernek

MATYI: szerintem ezt a gombóc témát most kimerítettük egyébként meg ki mondta

ILIKE: a lányok hangosan sírnak csak a férfiak olyan buták hogy magukban

MATYI: aha

ILIKE: bent is marad évekig

MATYI: kösz a tippet

Kellemetlen csend.

MATYI: miért a szart az ujjról

ILIKE: voltak olyan hidegek meg hozzá olyan szegénység hogy az öcsémrel futni kellett
szét a faluba azt szedtük össze a kutyaszart hogy legyen mit a kazánba hajítani innen
a mondás

MATYI: elmés

ILIKE: direkt úgy főztem hogy jusson neki is tejföl is van húsz százalékos

MATYI: abbahagyod ezt kérlek

ILIKE: pedig még most kéne itt összemaszatozni a száját szeptembertől már nem lesz
olyan könnyű

MATYI: zöld volt neki tudta a szeme

ILIKE: jó akkor majd viszel neki holnap mennyit szedjek

MATYI: apának

ILIKE: és az iskola milyen (*Matyi nem válaszol*) még mindig tikkelni kezd az öreg Tiborc
ha a mohácsi csatáról beszél

MATYI: mi van

ILIKE: beakad neki a török a szemidegbe

MATYI: most ez itt mi

ILIKE: micsoda

MATYI: a tojásleves meg ez a sok kérdés belekeverve a cukrozott tejfölbe

ILIKE: mindig megkérdezem

MATYI: mikor van az a mindig

ILIKE: mindig meg akarom kérdezni csak van amikor bent ragad

MATYI: aha

ILIKE: de most beszélgethetünk figyelek csak ne legyél ilyen kis sündisznó

MATYI: sündisznó

ILIKE: nem jó taktika az életre hogy mindenkit összeszurkálsz aki kedveskedni próbál

MATYI: hogy én szurkállok össze

ILIKE: nem hagyod hogy szeressenek ez a te bajod

MATYI: ó nekem még bajom is van

ILIKE: nagyon magányos leszel így kisfiam engedd közel magadhoz az embereket

MATYI: mert hozzád mindenki olyan közel van errefelé nem

ILIKE: nem kell feltétlenül kedvelni őket csak ne vessenek ki maguk közül ne hozzá megint szégyent a fejünkre na most mikor kezdenek puhulni

MATYI: tudod mit mesélnék én anyám csak az a gond hogy rettenetesen unalmas napom volt kár hogy nem akkor kezdte figyelni amikor Pujuék körzövel rajzolgattak a bőrömré megszámlalhattuk volna hány fasz is égett a mellkasomba hetekre

ILIKE: ne kezd ezt megint nagyon kérlek

MATYI: de még ennél is nagyobb kár hogy nem akkor amikor egy takaros kis csomagot tettek a tornacipőmbé összevethettük volna a tapasztalatainkat hogy milyen is nyalogatni az ujjunkról a kutyaszart

ILIKE: na most ezt miért kellett

MATYI: úgy tűnik ez a kutyaszar visszatérő motívum amolyan családi örökség a zöld szemnek jobban örültem volna de már gondolom késő reklamálni

ILIKE: azt hittem ennek már vége

MATYI: minnek

ILIKE: a sok képzelgésnek meg kitalációnak nagy vagy te már ehhez köménymag mehet bele

MATYI: te tényleg elhiszed hogy én ezeket csak kitalálom vagy egyszerűen így a könnyebb

ILIKE: a fantáziád az mindig nagy volt kevesebbet kéne olvasni helyre jöjjön az agyad csak azt látnád ami tényleg van nem mindent ami lehetséges

MATYI: szerinted én örültt vagyok

ILIKE: nem ezt mondtam de bírósági végzés van arról hogy szereted kiszínezni az életet

MATYI: mert azt a pert én kérem mi

ILIKE: hány tojást merjek

MATYI: vajon azt is kitaláltam amikor odaállítottak a platánhoz és versenyt huzogztak
 hogy ki tud jobban célozni

ILIKE: tudom hogy nehéz feldolgozni hogy tizennégy évesen még bepisilsz de nem kell
 az osztálytársaidat okolni ezért inkább beszéljessél róla Hajdu doktorral tessék egyél

MATYI: ó a doktor úrral remek ötlet ő biztos szívesen kimosná a széthuzogzott ruháimat

ILIKE: nagyon érdekes tudod nagyon érdekes hogy ezeket mindig így utólag sose akkor

MATYI: akartam én akkor is csak bent ragadt

ILIKE: ha ezt akkor mondd -

MATYI: mi lett volna mégis mi mindig a némaságomat tudtad a legjobban szeretni

ILIKE: most nagyon igazságtalan vagy nem én tehetek róla hogy képtelen voltál megcsó-
 kolni azt a szegény kislányt

MATYI: nem te mondtad hogy jobbat érdemel

ILIKE: én azt nem úgy-

MATYI: persze sose úgy még jó hogy az anyák sose gondolnak semmit úgy ahogy ki-
 mondják

ILIKE: szörnyen gonosz vagy ma

MATYI: nemcsak a gyerekevelés halálos folyamat gyerekek lenni is az

ILIKE: mindent megjegyzel ugye

MATYI: csak arra emlékszem amire nem akarok az otthonban például-

ILIKE: jó étvágyat

MATYI: gondoltam akkor én bemegyek olvasni

ILIKE: egész délután főztem

MATYI: nem vagyok éhes

ILIKE: most megint kezdjük el hogy mit ettél ma tényleg minden este végig kell ezt csinálom

MATYI: nem kell egyszerűen ne csináld

ILIKE: felelősséggel tartozom érted

MATYI: és ez pont most jutott eszedbe

ILIKE: na üljél csak az asztalhoz rám senki ne mondja hogy nem adok neked enni

MATYI: hidd el anyám sokkal kevesebbet foglalkoznak veled mint szeretnéd

ILIKE: mit beszélsz alig tudok végigmenni a falun hogy ne szúrjanak össze a szemükkel
 belém a szavaikkal rajzolgatnak azt hiszed az nincs olyan hegyes mutogatnak rám a piacon
 a friss paradicsom fölött „kár volt ennek is szétnyitni a lábát ha csak ilyen girheset tudott
 kiszarni” aztán meg mosolyognak és felemelik a kilós árat ha nekem mérnek

MATYI: sajnálom ha sokba kerülök talán ha bejön *édesapa* terve és behúzzunk egy kis
 kártérítést a tapiért akkor most nem kéne a paradicsomon aggódni kár hogy túl sok
 helyszínelőket nézett és összetévesztette amerikát a vidéki putrival

ILIKE: neked fogalmad sincs hogy néznek rám ezek
MATYI: és mi lenne ha néha kicsit azzal is foglalkoznál hogy a gyereked hogy néz rád
ILIKE: tudod miért gyűlölte nagyanyád valójában a könyveket
MATYI: elő ne húzd a „jaj most derül ki hogy rossz anya vagyok” mártírkártyát ebben a játékban ez most nem ér pontot
ILIKE: mert abból csak azt lehet megtanulni hogyan lehet ezerféleképpen bántani a másikat ezer új szóval
MATYI: vagy csak szerette volna ha nagyapa is olyan síkhülye marad mint ő és nem veszi észre mekkorát tévedett amikor elvette
ILIKE: mitől lettél ilyen harcias nagy hirtelen talán félreértettem és mégis sikerült meg-rántani a kis színésznőt
MATYI: ne beszélj így róla sőt egyáltalán sehogy se beszéljél róla légy szíves
ILIKE: akkor olvassál csak olvassál tovább nehogy azzal kelljen foglalkozni ami van
MATYI: szeretnél azzal foglalkozni komolyan kérdem anyám tényleg szeretnél
ILIKE: mi másért ütnék tíz tojást abba a kurva levesbe
MATYI: jól van akkor miért nem beszélünk soha róla hogy neki ott és akkor igaza volt neki egyedül
ILIKE: bemehetsz
MATYI: hát persze hogy be pedig te is tudod hogy akkor életében egyszer először és utoljára igaza volt de az ő igazsága nem kellett senkinek még neked se
ILIKE: elég
MATYI: jobban szeretted amikor hazudott csak úgy döngölőztél az ígéreteihez istenem
ILIKE: fogd be a szádát
MATYI: emlékszel amikor be kellett vinni a kórházba mert nem akartam abbahagyni a hányást egész álló éjszaka az azért volt mert láttam ahogy simulsz hozzá bújsz bele nyöszörögve a szavaiba amiket másnap úgyis kimos magából az első pálinkával én nem tudtam elviselni ahogy az a nagy erős kéz aminek te akkor úgy örülsz máson is így játszik hogy te más nővel keveredsz az apámban de neked ez kellett az ő még csak nem is szép hazugságai az igazsága után már persze nem mentél a padlásra

Ilike felpofozza Matyit.

MATYI: na most hogy ilyen jót beszélgettünk bemehetek olvasni

ILIKE: eredj

MATYI: neked is jó étvágyat anyám (*elindul be, de visszafordul az ajtóban*) tudod hogy miért nem eszem mert már nem tudok lenyelni belöletek semmit semmit

Tizenharmadik jelenet

Helyszín: kultúrház. Kőlcsei és Pityuka rendezgetik be a teret a nagy eseményhez. Kőlcsei egy kamerát állít fel.

PITYUKA: mi van tán leadják a parasztshow-t a fókusz plusz meg a tekszaszi kopó között

KŐLCSEI: szép is lenne a te képed a kékfénybe való Pityuka (*látványosan szerencsétlenkedik, nem tudja bekapcsolni*) hát mindjárt megbaszom magam

PITYUKA: na add ide (*kiveszi a kezéből a kamerát*) akkor meg mit nyomasztjuk az utókort ezzel a népi erotikával

KŐLCSEI: a közpénzzel el kell számolni

PITYUKA: mióta

KŐLCSEI: na Pityuka most legyen letisztázva egy kurva szót nem akarok hallani semmiféle jobbosbalos lófáskodásról nehogy az legyen hogy röcögtesd ide eus pénzből a mélymagyar mangalicát te meg itten prédikálni kezdesz mindenféle demokratikus baszomazanyámról

PITYUKA: szerencsédre éppen hazafias hullámban vagyok

KŐLCSEI: remek akkor kémélgessed az agyadat és próbáljál meg nem rejtett összefüggéseket felfedezni a miniszter roleksze meg a megemelt tébé között értve vagyok

PITYUKA: vettem Kőlcsei az államot azzal támogatjuk a legjobban ha eljártsszuk a hülyét

KŐLCSEI: na ezt ne össze ne kenjed az öltönyeiket a valósággal mert megsimogatlak a pörzsölővel

PITYUKA: ne aggódjál olyan díszparaszt leszek hogy bevisznek a falumúzeumba látványganajozni

Lujdzsi be. Gyönyörűen kikupálta magát.

KŐLCSEI: szevasz Lujdzsi

PITYUKA: hohó mi ez a fehér díszegyenruha magyar paraszt vagy te egyáltalán pörköltszafa a bajusztól kolbászszír az ingujjról az hol marad

LUJDZSI: gondoltam csak kifényesítem magam a magyar államnak

PITYUKA: szép vagy fiam legalább nekem szép

LUJDZSI: hátha hoznak magukkal egypár takaros kisfruskát a vidéki csapatépítésre

KŐLCSEI: na itt álljon meg a menet

PITYUKA: (*Lujdzsinak*) vigyázzál eligazítás van

KÖLCSEI: nyelv a szájban kéz a zsebben szem lesütve el ne kezdjél itten pillókálni a hosz-
teszekre

PITYUKA: hosztesz

KÖLCSEI: most mégse kurvázhatom le a miniszteri kurvákat

PITYUKA: igaz hát hogy nézne az ki

KÖLCSEI: (*Lujdzsihoz*) figyellek

LUJDZSI: mit csináljak Kölcsei van a melleknek bizonyos mennyisége

PITYUKA: kettő

LUJDZSI: és mérete

PITYUKA: A-tól C-ig

LUJDZSI: ami engem okvetlenül rabul ejt

PITYUKA: szegény védtelen pára (*Kölcseihez*) amúgy meg kár izgatni magad Kölcsei
ezek a hoszteszeket nem a magyar ugaron kosztoltatják hanem a Seychelle-szigeteken
megfeküdné a gyenge gyomrukat a tokaszalonna

LUJDZSI: nyeltek már azok annyi mindent énszerintem hogy edzettebb a gyomruk mint
minekünk együttvéve az egész nagyerős anyaország nyűgje folyik le a torkukon

PITYUKA: ez szép volt nem hiába tanítgatlak Lujdzsi még a végén kinéz egy doktorátus
az Ilike mellé

KÖLCSEI: na gyerekek tessék viselkedni különben baszhatjuk a következő ezer évet

PITYUKA: úgy is van Árpád vérének érdekében nem nyúlunk a miniszteri seggekhez

KÖLCSEI: inkább azt mondjad meg Lujdzsikám hogy elgyakoroltátok-e Ilikevel a szerelmi
duettet

LUJDZSI: a lófaszt azt gyakoroltuk de napi kétszer

KÖLCSEI: na mi van már hát csak hiányzik neki három éve nem látott férfit

LUJDZSI: mit tudom én mi baja állandóan nyekereg

KÖLCSEI: hát nyekeregtessed is

LUJDZSI: nem olyan egyszerű az

KÖLCSEI: jól van hát nem csodálkoznék ha lenne valami fikszációja

LUJDZSI: aztán miféle fikszációja

KÖLCSEI: tudod te

LUJDZSI: mondjad csak

KÖLCSEI: Mátyus mondta mindig isten nyugosztalja hogy nem nő az hanem afféle döglött hal

PITYUKA: és az nem lehet hogy csak Mátyus bátyám nem tudta mozgósítani nem cso-
dálkoznék annyi szíverősítő után

KÖLCSEI: mit tudjam én nem feküdtem rajtuk mindenesetre lánykorába se sokat sikon-
gatott ha borzoltuk a szoknya szélét

PITYUKA: neked én se sikongatnék Kölcsei

KÖLCSEI: én csak azt mondom hogy most még rosszabb is a tényállás nem csoda hogy nem ireg-forog a tomporával

LUJDZSI: már mér lenne rosszabb szerinted nem vagyok én elég férfi

KÖLCSEI: na most Lujdzsi egyrésztől lássad be rothadó hullák között bitang nehéz lehet beindítani a fantáziát másrésztől nem is sikerül valami hej de jól az a gyerek nekem is egy életre elmenne a kedvem a férfiktól ha ez csúszna ki belőlem utána

PITYUKA: Kölcsei azért ez-

KÖLCSEI: nem bántom én szentől szembe de véleményem az csak lehet nem (*Lujdzsihoz*) énszerintem ne kapasd te el hozzá fog szokni hogy ríhat neked napestig aztán ennyi az összes nedv amit kaphatsz belőle hülyére néz aztán vigasztalhatod amíg le nem szakad a kurvaég de pinát azt nem látsz ezt most megmondom

LUJDZSI: nem érted te ezt

KÖLCSEI: üssél rá a seggére arról azonnal tudni lehet hogy csak a csepel kellett neki vagy te is de nagyobb barmot ne csináljál magadból mint amekkorára megszületted Lujdzsikám

Janka be. A virágos ruha van rajta.

JANKA: zavarok

KÖLCSEI: dehogya is kedvesem te sose

JANKA: gondoltam besegítetek egy kicsit még a műsor előtt

KÖLCSEI: milyen szép vagy te ma is Janka

LUJDZSI: hát ez nem Katinka ruhája

JANKA: tőle kaptam

KÖLCSEI: az is milyen egy kapós lányka volt fénykorában még én is szerelmet vallottam neki két kukoricacsuhé között de a nők mindig azt hiszik hogy az a férfi ér többet amelyikért szenvedni kell

PITYUKA: az ember mindig a saját kárára szerelmes

KÖLCSEI: túl sok szappanoperát néznek az a baj csak azt a tévé már nem mutatja amikor Hozé Fernándó lekever Rozalindának egy bűdös nagy pofont

Pityuka felállítja a statívra a kamerát. Innentől azzal babrál egy jó darabig.

JANKA: felvesszük

KÖLCSEI: az elszámoláshoz a doktor úrtól kaptuk a kamerát

PITYUKA: csak nehogy megtetsszen ezeknek ott fenn mert aztán verhetjük a szart a csizmánkról Brüsszeltől Moszkváig

JANKA: most akkor rontsuk el az esküvőnket Isti csókoljalak meg úgy mintha nem akarnám

PITYUKA: úgy csókolsz te engem Janka ahogy csak szeretnél

JANKA: jobban is vigyázhatnál az efféle kijelentésekkel tudniillik következményei vannak

PITYUKA: tudniillik és még mit illene

JANKA: kinek

PITYUKA: nekem

JANKA: úrilány ilyenekről nem beszél

PITYUKA: ne félj magunk közt vagyunk

JANKA: téged féltelek

KÖLCSEI: na nézzenek oda milyen pokoli kis boszorka lettél hirtelen

PITYUKA: én mindig tudtam hogy férfinak lenni rendkívül kockázatos

JANKA: szeretnéd hogy megvédjelek

KÖLCSEI: nagy szerencsénk hogy te most innen elmész Janka különben kénytelenek lennénk összetört szívekkel kikövezni a falut

JANKA: ez is egyfajta vidékfejlesztés

KÖLCSEI: hát a nyelved hol volt eddig kiscica

Pityuka, ahogy a kamerával babrált, véletlenül elindít egy felvételt, de gyorsan leállítja.

KÖLCSEI: mi volt az

PITYUKA: valami orvosi anyag

KÖLCSEI: nőgyógyászati

PITYUKA: ne reménykedj

KÖLCSEI: hát pedig a képedről ítélve ez minimum egy C kosár

PITYUKA: el vagy te tájolva

LUJDZSI: na mutassad már meg mibe sántikál a nagy tisztos doktor úr

PITYUKA: *(kikapcsolja a kamerát)* mikor hozzák a disznót

KÖLCSEI: háromra itt vannak Jenőke már feni a kését

LUJDZSI: te Kölcsei én azért örülök hogy mégiscsak kihúztuk nem lett volna egyszerű felciccenteni a színpadra

KÖLCSEI: neked aztán semmi közöd a modern művészethez

LUJDZSI: mer neked mi közöd van hozzá világozásál már fel

KÖLCSEI: világozásigasson téged a drágalátos Ilike de alulról ha már annyit magoltál egy tál pinaszörér'

PITYUKA: félre visszajövök

JANKA: hová mész

PITYUKA: kérek egy másik memóriakártyát erre már nem fog ráférti az esküvői videónk
(*elindul kifelé*)

KÖLCSEI: na nézzenek oda hogy frászt kapott egy kis házimozitól

LUJDZSI: legalább azt mondd meg ki van rajta városi asszony mi az kell a falusi dögésznek

PITYUKA: mondom hogy valami gyógyászati képek biztos az egyik betegé

LUJDZSI: videókamerán hát akkor azt a beteget elég lelkiismeretesen kúrálhatja a doktor úr

JANKA: ez rendkívül olcsó volt Lujdzsi

PITYUKA: sietek (*ki*)

LUJDZSI: mibe hogy most kirázza (*rásandít Jankára*) ó pardon

KÖLCSEI: na Janka ha már így magunk vagyunk én azért örülök hogy ébredezni kezdett
benned a józan ész

JANKA: mire gondolsz

KÖLCSEI: ez a neked való ez a jó dolgos gyerek most még kicsit fiatal vagy hozzá de
meglásd szépen meglesztek azt a másikat meg felejtse el

JANKA: milyen másikat

KÖLCSEI: azt a nyüzöge kis-

JANKA: sose volt másik Kölcsei

KÖLCSEI: de érted te az életet kisboszorka

JANKA: akkor megnézitek a szőlómat

Tizennegyedik jelenet

Helyszín: a tárgyalóterem, flashback.

BÍRÓ: mióta verik otthon

MATYI: de hiszen nem vernek

BÍRÓ: ha jól érettem a pulóver és a borsóleves esete nem számít kivételes alkalomnak

MATYI: kivételesnek annak nem de verni azt sose vernek rendesen csak rángatnak

BÍRÓ: rángatják

MATYI: cibálnak egy kicsikét

BÍRÓ: rendben mióta cibálják egy kicsikét

MATYI: én azt nem tudom

BÍRÓ: hogyhogy nem tudja

MATYI: nem emlékszem olyanra hogy ne lett volna

BÍRÓ: egészen kisgyermekkorától rendszeres a testi fenyítés

MATYI: én úgy tudom hogy az apák keze öröktől fogva ráng de hát nem rosszból csinálják
hanem hogy ember legyen a gyerekből

BÍRÓ: ezt a szüleitől hallotta

MATYI: igen de hát így van ez szokásba mindenütt

BÍRÓ: hol

MATYI: itt a faluba Katinka néniből például szörnyen akarhatja Dezső bácsi hogy ember
legyen amilyen lilára rángatja minden héten

BÍRÓ: mondja csak gyakran buzdítja hazugságra az édesapja

MATYI: soha bíró úr soha

BÍRÓ: biztos ebben

MATYI: hiszen nincs hozzám egy szava se néha már azért kezdek csavarogni vagy borítom
fel a moslékot hogy érezzem a tarkómon azokat a kemény ujjakat csak amikor embernek
nevel akkor beszél én bíró úr azt még sose tudtam eldönteni hogy azért imádkozzak hogy
éljen vagy haljon-e az apám mert néha azért nagyon jó volna ha nem hajítná a szaros
gatyáját az én tiszta szép könyveimre (*elkezd pityeregni*)

BÍRÓ: mi jutott eszébe

MATYI: a múltkor is amikor ment erdőzni betette a zsákjába az Egri az Egri csillagokat
(*nem tudja folytatni, úgy sír*)

BÍRÓ: mi történt a könyvvel

MATYI: hát most hogy lehet ezt elmondani hogy lehet elmondani hogy Dobó kapitány
még túlélte a törököt de az én apám seggelyukába már belefulladt bíró úr ha látta volna
azt a könyvet ahogy visszahozta tépkedte ki mikor csikart a hasa de tízesével az oldala-
kat össze lett kenve Vicuska a reggeli disznósajttal érti Vicuskáról most már sose lehet
lemonni az én apámat (*hirtelen megembereli magát*) de tudom hogy csak én vagyok
ilyen faszari hogy földhöz verem magam a betűkért nem olyan nagy esemény ez hát
a Kölcsei így mondjuk neki mert félszemére sánta a Kölcsei is a megyei hírmondót
viszi ki a budira azt mondja jobban csúszik mint a színes ertévé most engem maga is
faszarinak gondol ugye bíró úr

BÍRÓ: miért gondolnék magáról rosszat

MATYI: hát mert el szoktam képzelni hogy halott az én apám de ez már régen volt most
mióta zöld a szeme olyan mintha tényleg lenne mintha nem csak a pocstában a kemény
ujjakban meg a muslincaszagban érezném hanem úgy mindenestül lenne egy apám
bármit elmondanék én magának bíró úr csak maradjon meg így egészben

BÍRÓ: elgyakoroltatta magával a vallomását

MATYI: fel kellett mondanom mint az Anyám tyúkját de milyen faszari vagyok kiszalad az eszemből minden mint Lujdzsinak ritka egy ostoba jószág az így mondják apámék meg hogy többen lennének ha elmenne vissza olaszba a múltkor is mikor húzta fel a disznóólat hát nem körbefalazta magát nem volt eszibe ajtót hagyni neki

BÍRÓ: és ezt a begyakorolt beszédet az apja előre megírta vagy a maga szavait akarta újra és újra visszahallani

MATYI: nem hiszem hogy megírta volna

BÍRÓ: nem hiszi

MATYI: azokkal a nagy lehetetlen ujjakkal nem lehet megfogni a ceruzát meg hát az ábécé is rég volt már neki a csemegében is én szoktam kibetűzni hogy melyik a tejfel meg melyik a kefir ha véletlen nem vagyok ott richtig összevissza keveri aztán meg énvelem kajabál amíg bele nem kékül vagy ő vagy én szóval énszerintem inkább csak úgy sorra vette magába hogy mit ne felejtsek

BÍRÓ: és az édesanyja hogyan viszonyul az apja láthatóan erőszakos természetéhez

MATYI: *(hirtelen nagy fáradság lesz úrrá rajta, erről nem beszél szívesen)* anya

BÍRÓ: az édesanyja

MATYI: *(vonakodik)* hát többnyire nyikorogni kezd

BÍRÓ: nyikorogni

MATYI: mint az ajtó ha apám felfújta magát csak ez tudja leeresztetni édesanya nyikorgása minél jobban nyikorog annál hamarabb vége ilyenkor elveszik anyában az a sok rángás ami a tarkómra szorulna

BÍRÓ: maga ilyenkor honnan figyeli ezt a *(keresi a szavakat)* nyikorgást

MATYI: bíró úr

BÍRÓ: igen

MATYI: én erről nem tudok beszélni nekem nincsenek szavaim az anyukához csomóba áll bennem és nem tudom kibogozni

BÍRÓ: jól van semmi gond

MATYI: bíró úr

BÍRÓ: igen

MATYI: elfáradtam hazamehetek

BÍRÓ: egy ideig nem megy most haza Mátyás de ne aggódjon jó kezekben lesz az otthonban mindenben gondját viselik

MATYI: de nekem már van otthonom lehet kettő is

BÍRÓ: lehet aztán majd eldöntjük melyik a biztonságosabb rendben

MATYI: rendben de azért ügyes voltam bíró úr

BÍRÓ: eddig nagyon szépen végig mondta Mátyás nagyon szépen

Tizenötödik jelenet

Helyszín: a kultúrház. Janka egyedül van, gyakorolja a lépéseket, közben énekelgeti a dalát. Nem veszi észre, amikor Matyi belép.

JANKA: de szeretnék az erdőbe fa lenni hogyha engem meggyújtana valaki elégetném ezt
a cudar világot ne teremjen egyebet csak virágot

Janka az utolsó lépésnél elbotlik, Matyi odarohan hozzá.

JANKA: mit keresel itt

MATYI: téged

JANKA: megtaláltál

MATYI: bocsánatot szeretnék kérni

JANKA: oké

MATYI: oké

JANKA: hát kérjél ha akarsz de gyorsan mert még szeretném elpróbálni a szólóm is mielőtt
visszajönnek a disznóval

MATYI: disznó

JANKA: ez így nagyon unalmas lesz ha így ismételteted amit mondok miért nem mindjárt
azzal jössz hogy kérjek bocsánatot magamtól

MATYI: elolvastam a könyvet

JANKA: na most éppen melyiket

MATYI: amit tőled kaptam

JANKA: szuper

MATYI: nem valami jó

JANKA: egyéb reklamáció

MATYI: de te kedves vagy

JANKA: pedig megmondta Katinka a férfiakhoz sose szabad túl kedvesnek lenni még
a végén elhiszik hogy nem tudunk nélkülük élni mi nők meg kivétel nélkül mindig
beledöglünk ha a férfiak hinni kezdenek valamiben

MATYI: nem áll jól a szádban ez a szó

JANKA: mi van

MATYI: a beledöglünk valahogy idegen leszel tőle

JANKA: idegen is vagyok Mátyás

MATYI: *(elneveti magát)* Mátyás

JANKA: nem így hívnak

MATYI: te voltál az egyetlen Janka itt ebbe a faluba aki nem akart nő lenni hanem egyszerűen az volt már most ne csúfítsd magad a kipúderezett szavaikkal csak a keserűségüket sminkelik ezekkel a fenenagy életigazságokkal

JANKA: mert te aztán mindent tudsz ugye

MATYI: nem nem mindent megcsókolni téged például nem tudlak (*Janka felhorkan*) pedig nagyon szeretnélek

JANKA: minek jöttél ide

MATYI: csak el akartam mondani hogy nem miattad hogy nem én tiltakozom hanem a testem

JANKA: mindjárt más

MATYI: meghallgatsz

JANKA: van választásom

MATYI: hol is kell az ilyet elkezdni

JANKA: na erre viszont nincs időm vagy mondjad vagy sétálj szépen vissza a Körös partra dögöltt teheneket bámulni

MATYI: az jó volt nem emlékszel

JANKA: ugyan mire

MATYI: tavaly nyáron mindig kiültél hozzám a partra egy szót se szóltál csak ültél mellettém és figyeltük a vizet én néha olvastam te néha beszaladtál aztán egyszer sikoltozva futottál ki hát nem ott víkendezett Laci bá felpuffadt Boriskája a hullámok tetején

JANKA: akkor is az volt én zokogtam te nevéttél

MATYI: de betakartalak a plédemmel tudod milyen dögszaga volt aztán ki is kellett dobni

JANKA: szóval jövök neked egy pléddel ezért vagy itt

MATYI: Janka figyelj rám én még nem tudom pontosan mi van

JANKA: ezzel nem vagy egyedül

MATYI: csak azt hogy hiába jó minden hiába akarom mihelyest közel vagy hozzám elkezek zsugorodni megindul bennem a a szégyen és olyan kicsire ránt össze hogy már nem látom magamat és ilyenkor elfelejtem hogy kell azt csinálni amit a fejemben már annyiszor elpróbáltam csak a keresés van a kétségbeesett keresés hogy hol vagyok én a saját testemben

JANKA: ez nagyon szép hol olvastad

MATYI: azt próbálok elmondani Janka hogy nekem nincs kapcsolatom a testemmel nem tudom hogy kell benne létezni nem tudom hogy kell ezekkel a kezekkel simogatni egy másik embert nem tudom hogy rajtam és bennem mi mire való

JANKA: szerintem nem nekem kéne szexuálisan felvilágosítanom téged

MATYI: nem érted

JANKA: hát nem nagyon

MATYI: tudom hogy mit és hogyan ide be van vésve az agyamba annyiszor végigjátszottam már mindent itt bent meg tudom csinálni de az hogy nekem van testem és hogy ezt a testet össze kell kötnöm magammal ez nem megy képtelen vagyok rá nem tartozom hozzám

JANKA: ja így már minden világos

MATYI: ne gúnyolódj kérlek

JANKA: és még mit ne csináljak

MATYI: nem baj ha nem érted csak el akartam mondani hogy hálás vagyok

JANKA: hálás

MATYI: mert miattad láttam meg hogy nem tudok bízni a testemben az hogy vagyok az nekem nem biztonságos

JANKA: és én ezzel most mihez kezdjek

MATYI: te semmit csak ne bántsd magad azért mert én félek félek a testemtől és attól hogy mire képes vagy mire nem

JANKA: elég nyugodnak tűnsz ehhez a nagy rettegéshez képest

MATYI: mert megnyugodtam hogy még meghallgatsz

JANKA: az jó (*pici csend*) ezért nem eszel mert el akarsz tűnni

MATYI: talán lehet

JANKA: az otthon miatt van ez ott kezdődött

MATYI: szerintem nem ott Janka

JANKA: az apád ugye a legcsúnyább férfi akit valaha láttam

MATYI: szép az tényleg nem volt csoda hogy így sikerültem nem

JANKA: hagyjál

MATYI: szeretnék megkérni valamire

JANKA: és a bocsánat az hol marad

MATYI: ne haragudj Janka

JANKA: jó átgondolom mit szeretnél

MATYI: ne menj többet Hajdu doktorhoz

JANKA: féltékeny vagy

MATYI: nem Janka csak veszélyes nem tudom bizonyítani de hidd el nekem hogy az

JANKA: már megint kezded

MATYI: nem emlékszem arra a délutánra hiszen elaludtam tudod de akkor kezdődött azután

JANKA: ne vetítsd ki a suttyó családodat az egyetlen emberre aki törődött veled

MATYI: eddig bíztál bennem

JANKA: igen de azóta előadtad hogy megőrültél szerintem az impotenciádnak semmi köze Hajdu doktorhoz

MATYI: semmit nem értettél meg

JANKA: mit kellene megértenem Matyi beállítasz ide Teréz anya nyugalmával és a lehető legtermészetesebb hangnemben előadod hogy neked semmi közöd magadhoz mi van de tudod mit eddig oké tizennégy éves fiú vagy akinek fogalma sincs mit kezdjen a reggeli merevedésével nem könnyű neked se ezt aláírom de ha most nagy hirtelen valóban elért volna téged a megvilágosodás és rájöttél volna hogy megerőszkoltak tizenegy évesen akkor nem kellene egy kicsit nem is tudom dühösnek kétségbeesettnek de minimum zavartnak lenned ez nem áll össze Matyi kedves hogy próbálsz mentetegetőzni de ezt most nem jól számoltad ki

MATYI: az hogy végre megállt valami ami évek óta csak szakadatlanul rohant bennem az megnyugtató és az még inkább hogy el tudom mondani

JANKA: hányszor próbáltad el ezt Matyi komolyan őszintén érdekel

MATYI: nem baj ha most nem hiszed el csak ne menj kérlek hozzá többet

JANKA: ha három éve rosszat álmodtál egy vizsgálóágyon hát menjél el pszichológushoz de ne tedd tönkre mások életét

MATYI: ígérd meg hogy nem mész hozzá

JANKA: szerencsére nem vagy az apám hogy eltilthass bármitől is ennyit akartál

MATYI: ennyit

JANKA: jó hogy jöttél

MATYI: megnézek este

JANKA: várunk szeretettel

(Matyi elindul az ajtó felé.)

MATYI: akkor addig is hát szia

JANKA: Istivel ülök a vacsorán

(Matyi megszédül.)

MATYI: igen nem öreg ő egy kicsit hozzád

JANKA: hat év az semmi

MATYI: szerintem ez még büntetendő

JANKA: micsoda a véres hurka

MATYI: nehogy azt hidd hogy nem tudja

JANKA: micsodát

MATYI: hogy miattam *(láthatóan rosszul van)* miattam csinálok

JANKA: sokat gondolsz magadról

MATYI: ne alázd meg- ne alázd- (összeesik)

JANKA: *(felkiált)* Matyi

Tizenhatodik jelenet

Helyszín: Ilike és Matyi lakása. Lujdzsi a konyhában téblábol, Ilike visszajön egy koszos ronggyal, amit a mosogatóba hajít.

ILIKE: készen is van mint újkorában

LUJDZSI: szép behemót egy masina az öreg durrantotta

ILIKE: még a kombinátból az apámnál szokásba volt hogy mindenre ráteszi a kezét amit meg tud mozdítani és amit nem ahhoz kerít segítséget mikor jönnek érte

LUJDZSI: átvesszik a disznót aztán fordulnak erre az utánfutóval belefér az a sok hús

ILIKE: ebbe Lujdzsi három disznó is kérsz lekváros piskótát a vacsorára sütöttem de Katica habos tésztái mellett rá se fognak nézni

LUJDZSI: nem mindenkinek esik jól az a sok cukor

ILIKE: *(kiveszi a hűtőből a piskótát és vág egy szeletet)* kajszilekvár Matyi kedvence *(lát-hatóan elsötétül a kedve)* mindig verni kellett a kis kezét hogy ne nyúlkáljon az üvegbe kiszopogatta volna egyszerre az egészet aztán mi marad a stelázsın jövő vasárnapra

LUJDZSI: te most megint sírni fogsz

ILIKE: hát nem szabad Lujdzsi már neked se

LUJDZSI: *(elvesz egy szeletet)* jó ízlése van a gyerekeknek

ILIKE: most rá se néz pedig nem ütnék a kezére

LUJDZSI: üssél az enyémmre

ILIKE: *(megsimogatja Lujdzsi arcát)* nem vagy te Lujdzsi olyan kismakacs hogy nevelni kelljen

LUJDZSI: tudok én rosszkodni

ILIKE: el is bírom képzelni de szerencsére nem vagyok az anyád

LUJDZSI: *(játékosan ráüt Ilike kezére, majd megfogja és nem engedi el)* hát akkor gyere már közelebb

ILIKE: na ne kend össze a szép ingedet velem nézd meg milyen mocskos lettem a Leheltől

LUJDZSI: hát akkor fürödjünk meg Ilike

ILIKE: hány aperitif volt a kultúrban Lujdzsi vitte Kölcsei azt a bűnrossz szilváját ugye

LUJDZSI: engeddd csak ki a vizet be lesz szappanozva a hátad szép rendesen

ILIKE: összevágom azért ezt a piskótát hátha megkívánja valaki

Lujdzsi kiveszi Ilike kezéből a nagykést.

LUSDZSI: meg lett az már kívánva Ilike drága

ILIKE: segítesz rá porcukrot darálni

LUSDZSI: kurva szép vagy Ilike de tényleg kurva szép

ILIKE: ott van valahol a kisszekrényben három kanállal fér bele egyszerre

LUSDZSI: olyan szép hogy engem megtámadnak ilyen képek meg víziók

ILIKE: jársz még Pityukához korrepetícióra

LUSDZSI: látomásom van tőled Ilike már aludni se bírok a sok káprázattól

ILIKE: hogy is volt az a vers amit a legutóbb tanultatok

LUSDZSI: múltkor is majd befordultam az árokba a biciklivel nem vettem észre a targoncát
akkora jelenésem volt

ILIKE: valami madár volt benne meg bokor

LUSDZSI: hülyére beszélsz te engem Ilike

ILIKE: nem én Lujdzsi csak nem tetszik ami itt előkészül

LUSDZSI: úgy nem tetszik

ILIKE: ne úgy értsd

LUSDZSI: akkor hogy értsem igazán megmondhatnád hogy hogy értsenek végre ha nem úgy

ILIKE: barátok vagyunk Lujdzsi vagy nem vagyunk barátok

LUSDZSI (*az ölébe rántja Ilike-t*): hát akkor barátkozunk

ILIKE: eressz el kérlek

LUSDZSI: hogy kigombolkoztál ebbe a nagy suvickba aszitted nem veszem észre figyelem
én ott a szíved helyét elég rendesen

ILIKE: (*vergődik természetesen*) na ne bohóckodjunk Lujdzsi sok a dolog eresszél el

LUSDZSI: csihadjunk csihadjunk

ILIKE: Lujdzsi eressz el hallod

LUSDZSI: de kis hegyes piccsád van neked Ilike drága

ILIKE: miket beszélsz

LUSDZSI: miket miket hát amiket érzek van szívem énnekem is ha nem is olyan fitos
kerek mint a tied

ILIKE: elég volt ne bolondozz

LUSDZSI: szép nagyot bolondozok pedig érzed-e te is Ilike

ILIKE: majd később jó most hadd vágjam fel a süteményt hallod Lujdzsi később majd látjuk

LUSDZSI: tudom én hogy te is ezt akarod hát hogy kinézted a faszt a nadrágomból azért
sírtál ennyit mert nem mertél beleülni nem-e Ilike

ILIKE: nem leszek kész mire jönnek hallod

LUJDZSI: nem is vagy te döglött hal ugye csak rád kell egy kicsit dürríteni aztán csinálod szépen a dolgod

ILIKE: Lujdzsi eressz most el hadd gondoljalak végig

LUJDZSI: ne gondolkozzál tündérke ne gondolkozzál inkább mocomrogjál tovább így még egy kicsikét

Ilike belekarmol Lujdzsi szemébe. Lujdzsi felordít, megragadja Ilike kezét és lerántja a földre.

LUJDZSI: a bűdös rohadt életbe így akarod ezt akarod mit finnyáskodsz nézzél már magadra nyomod belém a szarodat egész álló nap nyitva a szád mint a kurvák picája aztán meg játszod itt a szűzmáriát gondolkozzál már egy kicsit

ILIKE: Lujdzsi kérlek

LUJDZSI: ne ugassál nekem te ne ugassál baszdmeg szűkölsz itt mint a baszott macska takarítom utánad a szaros életed kaparlak ki a véres geciből aztán meg itt tekeregsz hát nem én hordom neked a tojást meg a húsos szalonnát hogy legyen a gyerekeknek mit zabálni éhen döglöttetek volna ha nem nyúlok alá Ilike azt hiszed a sírás az ingyen van azt hiszed lehet nyűszíteni akciósan a faszom az akciós Ilona drága lehet nyeldesni

ILIKE: Lujdzsi

LUJDZSI: (*felrántja Ilike-t az asztalra*) azt mondtam ne ugassál nem meg mondtam hogy ne ugassál azt hiszed kellesz te még itt valakinek szíhatnád a fost a seggükből szívószállal de még kurvának se engednének én intéztem a temetőt is Ilike nélkül meg a döglött cigányhoz se nyúlhatnál hát nem én kértem azt is hogy kornyikálhassál hátha elfelejtik azt a sok szart ami kiömlött a gyerekből meg aztán mindőtökből de te ott is csak nyekeregtél játszod a mártírt a telibehugyozott lekváros piskótáddal az isten húzza a faszára a lekváros piskótádat Ilike nem lehet azon csodálkozni hogy az urad felkötötte magát csak azon lehet hogy az a kis porbafingó még eddig túlélte téged de már annak is füstöl a szájában a híg fos hát nem én vettem a biciklidet is hogy tudjál járni a szomszéd dögházba aztán ne menjen a pénz a volánra nem én raktam alá a piros csepelt hogy embernek nézzenek aztán meg vernyogsz itt mint a fürdőskurva meg vagy lepve ha a tátott szájba betalál a fasz örvendezzél hogy nem basztlak itt helyben agyon úgyhogy forduljál csak meg

Ilike nem mozdul.

LUJDZSI: megfordulsz te szépen ugye nem kell besegíteni

Ilike nem szól semmit, lassan megfordul. Lujdzsi kicsatolja a nadrágját.

LUJDZSI: na csak megjön az eszed korrepetállak én rendszeresen aztán olyan lesz mint újkorába az eszed is meg a szép hegyes kis picsád is

Lujdzsi szexuális kapcsolatot létesít Ilikével.

LUJDZSI: tetszik ez neked is tündérke

ILIKE: tetszik Lujdzsi

LUJDZSI: érzem

Lujdzsi majdnem elélvez, amikor csöngetnek az ajtón. Nem egyszer, folyamatosan, kétségbeesetten nyomják a csengőt. Lujdzsi először próbálja ignorálni, de aztán megadja magát.

LUJZSI: azt isten verje a faszát bele (felrántja a nadrágját) ereszd be

Ilike nem tud megmozdulni. Lujdzsi megigazítja Ilike szoknyáját, aztán odamegy az ajtóhoz. Csak résnyire nyitná, Janka betör rajta. Liheg, egyértelmű, hogy rohant idáig.

JANKA: Matyi Matyi

LUJDZSI: nincs idehaza

JANKA: Matyi jaj miattam (mindjárt elsírja magát)

LUJDZSI: na nyeldekeld le a hisztériát aztán mondd mi lelt

JANKA: (továbbra is kétségbeesetten sír) elvitték

LUJDZSI: (megrázza a lányt) beszéljél értelmesen hol van most

JANKA: Hajdu doktornál

LUJDZSI: mi történt

Janka nem tud válaszolni, csak egyre hisztérikusabban bög.

LUJDZSI: (Ilikéhez) elviszlek itt áll kinn a szuzuki

Ilike nem szól semmit, még mindig van dermedve.

LUJDZSI: na Ilike kapkodjad magad vigyelek vagy ne vigyelek

Ilike bólint. Mindannyian ki.

Tizenhetedik jelenet

Helyszín: a körzeti orvosi rendelő váróterme. Janka, Ilike, Lujdzsi, Pityuka szép sorban ülnek. Néznek maguk elé csendben. Nem sírnak, csak olyan, mintha kiestek volna a valóságból és képtelenek lennének visszakapaszkodni.

JANKA: most már biztosan nem éneklek a miniszterelnök előtt

LUJDZSI: hogy jut eszedbe

JANKA: csak próbálok beszélgetni

LUJDZSI: ne próbálkozzál Janka most ne próbálkozzál jó

ILIKE: hagyjad nekem is jó ha valami mondva van (*megsimogatja Janka haját*) ne bánkódj
fogsz majd te még a következő tíz előtt is

JANKA: szerencse hogy a református asszonykórus be tudott ugrani nem maradnak zene
nélkül

ILIKE: igen hatvanöt fele már ráér az ember Istenről énekelni

JANKA: hogy tudták olyan hamar összerakni mi egy álló hónapja csak dobálgatjuk ma-
gunkat a citerára

PITYUKA: a zsoltárok közt viszonylag kevés az új anyag

Janka elmosolyodik. Katinka be nagy süteményes ételhordókkal.

KATINKA: na bocsánat a késelemért de mégse hagyhattam ott nekik a képviselőfánkot
tömik ezek a parlamentbe magukat eleget nem kell nekik még a gratíszkrémes is így sincs
elég lyuk a nadrágszíjon pattan le róluk a gomb meg vele az ország kér valaki

LUJDZSI: neked aztán van ízlésed Katinka

ILIKE: én kérek (*vesz egyet a süteményből*) köszönöm

KATINKA: aztán mi hírek

ILIKE: már hánytatja a doktor azt kérte itt várjunk

PITYUKA: feltörte a femili frosztot mindent bevett amit a kesztyűtartóban talált

KATINKA: te Pityuka én okos gyerekek gondoltalak hát egy ilyen okos gyerek hogy lehet
olyan hülye hogy a kesztyűtartóban raktározza az édes jó anyja agyvérzését

JANKA: az én hibám annyira el voltam foglalva magammal hogy észre se vettem őbenne
mi van elég volt az amit odaképezlek

KATINKA: te is hagyjad abba nem utólag kell a felelősségért kapkodni eloszlik az szépen

JANKA: (*szíjog*) egyedül hagytam

ILIKE: ki nem

KATINKA: mondom elég legyen több mártírra nincsen szükség találni minden bokorban

LUJDZSI: eldobsz egy követ aztán fejbebasz hármat

KATINKA: mert neked aztán van ízlésed Lujdzsika (*életolja az ételhordót*) inkább töltsed ki a szádat krémmel aztán csendesüljél te is jobban jársz meg mi is

Lujdzsi vesz egy süteményt. Rövid csend.

KATINKA: Ilike már akartam mondani nagyon szép az a piros Csepel

PITYUKA: tényleg az jó erős víz

JANKA: nekem is tetszik van benne valami városi

ILIKE: a disznó milyen van olyan mint a híre

KATINKA: afféle nagyobbacska tengerimalac

JANKA: hányan jöttek a miniszterek

KATINKA: van itt három macskajancsi én a Morzsikát nem bízám rájuk nemhogy az államot

JANKA: itt az elnök is

KATINKA: édes virágszálam hát te tényleg elhitted hogy majd miattunk sározza össze a topánkáját kéri szíves elnézésünket de egészségügyi okok miatt nem tud részt venni a nagy ünnepségen mondtam a kis inasának hogy gond egy szál se elnézésünk pont van a fiókba

LUJDZSI: de rogyásig

PITYUKA: persze ő megfázik aztán meg prüszköl az egész ország

KATINKA: jaj Pityuka te és a filozófiád inkább lakatoljad a pálcikás jégkrémet

ILIKE: Kölcsei nagyon csalódott

KATINKA: nincsen őneki csalódogatni ideje el van keveredve a szentes néppel még mindig azt hiszi hogy kap egy műsort az emegyen ha tisztán énekelteti a Tebenned bízunkot

Derültség, rövid csend.

KATINKA: te Ilike

ILIKE: mi az

KATINKA: a te szólódat még végig se próbáltuk most akartuk a kezdés előtt

ILIKE: nem is baj az Katinka az én hangom se a régi már

KATINKA: tudom hogy most itten fejtetőre vagyunk állva de nem akarod elénekelni

LUJDZSI: Katinka az isten basszon már meg mi jut eszedbe

KATINKA: mit vagy úgy oda mindig akkor nótáztak a leghangosabban amikor semmi ok se volt rá

LUJDZSI: hülyeségből is van elég

KATINKA: hát neked Lujdzsi biztos van (*többiekhez*) mér nem így van régen tudták hogy előbb nótázni kell aztán majd megkerül az ok is

LUJDZSI: a jobb tenyerem kerül mindjárt a bal ábrázatra ha nem viseled magadat

KATINKA: azt hiszed te Lujdzsi hogy náladnál erősebb férfiak még nem fenyegettek

LUJDZSI: nem fenyegetlek én csak nem értem mit kell itt traktálni az embert mindenféle lónak a faszával

KATINKA: na ide figyelj Lujdzsi-

ILIKE (*elkezd énekelni*)

verd meg isten verd meg
azt kinek szíve nem igaz
mer az enyém igaz volt
mégis megcsalatkozott
mégis megcsalatkozott

az én szemem fesse be
az éjszaka sötétje
ne lássam hogy mennyit ér
mit a szeretőm ígért

verd meg isten verd meg azt
kinek szíve nem igaz
mer az enyém igaz volt
mégis megcsalatkozott

a kék eget fesse
be szerelemnek fellege
ne lássa meg senki se
mikor könnyem megered

verd meg isten verd meg azt
kinek szíve nem igaz
mer az enyém igaz volt
mégis megcsalatkozott

a lelkemet fesse be
feledésnek tengere
hogy ne tudjam milyen az
mikor a szív nem igaz
mer az enyém igaz volt
mer az enyém igaz volt

A dal közben megérkezik Kölcsei. A dal végén egy darabig megint nem szólal meg senki, megrendültek a szépségétől. Janka Ilike vállára hajtja a fejét. De a csönd persze arra (is) való, hogy valaki megtörje.

KÖLCSEI: de kár hogy ezt nem hallották jobban tetszett volna a pesti uraknak meg a jó-
istennek is

JANKA: nem vált be az asszonykórus

KÖLCSEI: többet ríttak mint énekeltek

KATINKA: ne bánkódj Kölcsei majd eljártsszuk mi a saját kedvünkre nem arra találták ki
a parasztot hogy az urakat szórakoztassa

PITYUKA: a disznót vágják már

KÖLCSEI: *(majdnem elsírja magát)* pestises hogy a nyavalya vigye el

Katinka vigasztalón megsimogatja Kölcsei hátát.

KÖLCSEI: fosta szét az aranyesőt ami rá volt aggatva az utánfutóra aztán meg alig bírt
levánszorogni róla dőlt jobbra balra aztán egyszer nem ráborult arra a kis csitrire bele-
nyomta sügyig a dagonyába az meg visított mit a búgatott koca

JANKA: kire

KÖLCSEI: valamelyik vézna kis városi fruskára állandóan ott téblábolt ahol nem kellett
volna csimpaszkodott a parancsolójába meg szlalomozott a tyúkszarban a húszcentis
sarkával alig győzte fertőtleníteni meg pamacsolni magát nehogy fényes legyen az orra
töporüévéés közbe'

LUJDZSI: fogadok hogy még egy bűdöset nem mert fingani az életébe

KÖLCSEI: na most megismeri a magyarok dágványos úristenét ott szappanozza meg
kenőcsözi magát a kultúrba folyik le az arca a nyakán attól a rengeteg rívástól aztán
ha ráborult egy disznó mi van akkor azt hiszi minket nem nyom nyakig a földbe az ő
szaruk onnan fentről

JANKA: de meg lehet gyógyítani a disznót

KÖLCSEI: az kislányom gyógyul már a jó májas anyaföldbe fejbe lőtte Jenőke

Pityuka nevetni kezd.

LUJDZSI: hát megörültél mán te is

PITYUKA: azért van abban valami ritka szép hogy kaptunk egy pestises disznót a magyar
államtól nem

KATINKA: most már lehet örülni hogy nem a szennyvizet vállalták be

LUJDZSI: gyakorolhatnánk a pillangót az utcahossznyi ganajba

Derültség, csend. Úgy általában beáll néha a csend.

ILIKE: szerintetek megint megint elveszik tőlem

KATINKA: nem hagyjuk Ilike

KÖLCSEI: nem tudja meg ezt senki magunk közt marad aztán ha kicsit megerősödik
bevesszük majd a népi körbe ügyes gyerek nem

LUJDZSI: csak úgy dobálgatja a lábát mint a hajdermékű

ILIKE: és mit mondok a temetőben nem hagyhatom otthon egyedül

KATINKA: ne aggódjál el lesz rendezve

ILIKE: kirúgnak ha nem megyek megmondták már az elejébe a holtaknak nincs szabadság
úgy szegődjek

KATINKA: bemegyek én Ilike úgy kipucolom belőlük a maradék életet hogy ihajcsuhaj

ILIKE: ugyan Katinka nem neked való ez

KATINKA: szerinted én finnyás vagyok (a többiekhez) finnyás vagyok én

KÖLCSEI: hát Katinka rólad ezt az egyet aztán tényleg nem lehet elmondani

KATINKA: nyugodjál meg Ilike Dezső seggénél jobban semmi nem szaglik én meg azzal
fekszek-kelek húsz éve azt mégis szépen megvagyok nem

Nyílik az orvosi rendelő ajtaja. Megjelenik Hajdu doktor. Ilike azonnal felpattan.

HAJDU: most már nincs semmi baj stabil az állapota aludni kell neki és reggelre mint
újkorában

ILIKE: hála istennek

KATINKA: köszönjük doktor úr

HAJDU: itt maradhat éjszakára ha gondolják

ILIKE: (a kelletténél hangosabban) nem

HAJDU: megfigyelés céljából nem lenne haszontalan

ILIKE: (*rendezi magát*) szeretném hazavinni doktor úr ha lehet

HAJDU: jól van ha gond van tudja a számom hívhat bármikor nem számít milyen későn
rendben

Ilike nem szólal meg.

KATINKA: köszönjük doktor úr nagyon kedves

HAJDU: van valakinek kocsija

LUJDZSI: itt a szuzuki

HAJDU: nagyszerű ne mozogjon sokat egyelőre

ILIKE: hol van

HAJDU: öltözik

ILIKE: öltözik

HAJDU: gondoltam szerencsés ha nem hányja össze a ruháját elnézést hogy nem kértem
az engedélyét

KATINKA: nagyon jól tette doktor úr vigyázni kell a tisztaságra

Megjelenik Matyi is az ajtóban.

ILIKE: Matyi

MATYI: hát ez mindenki itt van

KATINKA: miért mit gondoltál egyedül hagyunk

PITYUKA: ne válaszolj

KÖLCSEI: a kedvedér még a népi játékot is elhalasztottuk nehogy már a költő úr lemaradjék
róla

JANKA: jaj Matyi (*a nyakába ugrik*)

KATINKA: de szép is a fiatalság

Matyi kicsit megtántorodik.

LUJDZSI: na uzsgyi fiatalúr pattanjál a szuzukiba aztán alvás reggelig a nyugtatóból meg
legközelebb hagyjál anyádnak is ha ilyenekre készülsz

KATINKA: Lujdzsi tanuljad már meg vén fejedre hogy mikor kell befogni a pofádat

MATYI: semmi gond köszönöm Lujdzsi hogy itt voltál anyával most is meg úgy mindig

LUJDZSI: nincsen mit köszöngessél

MATYI: de de van átjössz vacsorára

LUJDZSI: olyan kolbászt sütök neked gyerekem szétcsapatjuk a rivotriljt jó lesz

MATYI: jó

KATINKA: na induljunk meg ne tartsuk fel a doktor urat

KÖLCSEI: köszönjük doktor úr a segítségét meg a türelmet is

HAJDU: mondanám hogy máskor is de ilyen azért ne legyen megegyeztünk

Matyi bólint.

HAJDU: viszontlátásra

KATINKA: ég áldja doktor úr ég áldja

LUJDZSI: jövök majd a jövő héten a rokipapírért

HAJDU: ejnye Ludjzsi menjen már mielőtt túl sokat beszél gyönyörű volt Ilike az ének

Ilike némán bólint. A többiek köszönetnek, elindulnak kifelé, közrefogják Matyit.

MATYI: Katinka kérhetek egy fánkot

HAJDU: azt még talán nem-

KATINKA: vegyél csak drágám

Matyi vesz egy fánkot.

KATINKA: na nézzenek oda mit drágámozlak én téged hát kész férfi vagy szóljal rám nyugodtan

JANKA: Katinka én már őt lestopoltam

KATINKA: stoppolgassál csak stoppolgassál a nagyvárosba virágszálam

A többiek ki, Pityuka kicsit lemaradva szintén kilépne, de Hajdu utána szól.

HAJDU: István

Pityuka megáll.

HAJDU: István megnézte hogy mi van azon a kártyán

PITYUKA: undorodom magától

HAJDU: hát így állunk és ezt elmondta másnak is

Pityuka nemet int a fejével.

HAJDU: akkor várom jövő héten is megírjuk szépen a megfelelő recepteket

Tizennyolcadik jelenet

Flashback jelenet. Matyi és a nyomozati bíró.

BÍRÓ: ön minden este a helyi vendéglátóipari egységből hozza haza az édesapját (*Matyi nem válaszol*)

BÍRÓ: feltettem egy kérdést

MATYI: már megfeleltem tegnap is és még négyszer azelőtt

BÍRÓ: a nyomozás sikeréhez szükséges hogy pontosan rögzítsük benyomásait és élményeit

MATYI: hát nem mindig ugyanazt feleltem

BÍRÓ: segítsen nekünk még egyszer utoljára tisztán látni a dolgokat hogy helyes döntést hozzassunk kér egy teát

MATYI: élményt meséljek van nekem egy élményem

BÍRÓ: kérem ossza meg velünk

MATYI: volt nekem egy randevúm édesanyámmal

BÍRÓ: randevúja

MATYI: be volt öltözve tiszta fehérbe szalagot tett a fonatába meg egy kis bukéta gyöngyvirágot még a körmei alól is kisikálta azt a nagy sok feketeséget amit behordott az élet az életem anyám mindég apámat meg engem ért ezen a napon főleg apámat ünnepelték hogy tíz éve látták meg egymást először

BÍRÓ: kérem ez nem tartozik szorosan a tárgyhoz

MATYI: anyám csörömpölt a konyhába egészen hajnaltól még tojást is szerzett meg puha csirkehúst mellét meg szárnyát buggyantotta bele őket a tojásos lisztbe én még olyan szépet nem láttam mint a rántott csirke rizibizivel én attól a naptól fogva az életem az anyámat meg a rántott csirkét értem most már mindég és volt bor is nem a Kőlcsei-féle maszek suvicka ami fogmosónak is hitvány hanem rendes bolti bor címke is volt rajta várta anyám hogy apám idejibe hazajön de annak nem volt eszébe hogy gyöngyvirágos nap van punázni ment a napszámosokkal aztán mikor hazaeette a fene ment fel a padlásra a kötéllel mindíg ez van ez a kötél miután punázni támad kedve de az én anyám nem sírt szót se szólt feladta rám a fehér ingemet aztán odaültetett maga mellé megettük a rántott csirkét kevert málnaszörpöt ő meg itta azt a szép bolti bort olyan boldog voltam hogy

dobogott bennem a minden pedig nem győztem pickézni a ráncos borsót a fogam köziből apám apám meg horkolt fenn lehetett hallani hogy zörög benne a levegő mindig ez van elunja a halálát aztán belealszik Édes Élmény leáztattam a címkéjét amíg kihányta na nem azért mert lőre hát vettük a boltba csak ez így van szokásba minálunk apám punázásait mindig az anyám hányja ki most is nálam van itt a zsebembe megmutassam

BÍRÓ: kérem térjünk vissza a tárgyhoz

MATYI: hazamehetek anyukához bíró úr most már tényleg haza kérem kérem szépen

Petőfi Sándor drámatöredékeinek felhasználásával írta

Fabacsovics Lili

KARAFFA

(ölés egy részben)

SZEREPLŐK

KARAFFA
LAKATOS
JULI
MÉSZÁROS
VARGA
BARÓTI
BARÓTINÉ
SZIRMAI
PETENÁDA ANDOR
ERZSI
LAJOS
TIVADAR
ZENÉSZ

Helyszín: Eperjes

PROLÓGUS

Sötét. A 13 szereplő hangja.

KARAFFA: Mi a legkedvesebb italod?

ELSŐ HANG: A vér.

KARAFFA: Ki az istened?

MÁSODIK HANG: Az Ördög.

KARAFFA: Melyik a legszebb virág?

HARMADIK HANG: Az akasztófa virága.

KARAFFA: Mit gyűlölsz legjobban?

NEGYEDIK HANG: A bűnbánást.

KARAFFA: Micsoda szenvedélyed van?

ÖTÖDIK HANG: Emberkínzás.

KARAFFA: Melyik a legszebb hang?

HATODIK HANG: A halálhörgés.

KARAFFA: Mire való az igazság?

HETEDIK HANG: Hogy porba tiporjuk.

KARAFFA: Kit szeretsz leginkább kínozni?

NYOLCADIK HANG: Az ártatlanokat.

KARAFFA: Mire való a fog?

KILENCEDIK HANG: Hogy csikorogjon.

KARAFFA: Miért születél?

TIZEDIK HANG: Hogy mások meghaljanak általam.

KARAFFA: Mi szent előtted?

TIZENEGYEDIK HANG: Semmi.

KARAFFA: Mikor szoktál gyónni?

TIZENKETTEDIK HANG: Ha véletlenül jót cselekszem.

KARAFFA: Micsoda vallású vagy?

Egy megszárt malac visítása.

ELSŐ FELVONÁS

Konyhahelyiség, a disznóvágás kellékeivel – kolbásztöltő, vedrek, tálak stb. Juli tiszta erőből sikál egy tálat. Egy idő után belép az apja.

LAKATOS: Na?

JULI: Rozsda. Nem jön az ki.

LAKATOS: Azt hinné az ember, futja nekik...

JULI: Gondolom csak ilyenkor használják.

Juli tovább sikál közben. Lakatos odamegy, megfogja a kezét.

LAKATOS: Hagyjad. Megcsináljuk így.

Bejön Mészáros, kezében pálinkáspohár. A nyomában Varga, félve, nem hallják-e őket.

MÉSZÁROS: Hallod-e, Lakatos! Ezek azt hiszik, ők fosták a spanyolviaszt! Menj ki, mert különben már a perzseléssel elbasszák az egészet. Tudnám mi a francért vagyok én itt ...

VARGA: Egy évben egyszer te is kibírod.

MÉSZÁROS: Mit? Hogy nézzem, ahogy törleszkednek? Máskor meg le se szarják a fejemet, rádudálok a Barótinéra, még a fejét is elfordítja.

Közben Lakatos kimegy.

JULI: Nem úgy szokás már az ...

MÉSZÁROS: Úgy szokás, vagy nem úgy szokás, itt úgy volt és úgy is marad. Nem kell ám mindig mindenkit védened, Julika – ritka szar emberek is vannak a világon, én megmondom neked.

VARGA: Jó, hát vannak, vannak, a múltkor is a tévében ...

MÉSZÁROS: Mit tévében? Kimész a sorra, már ott látod – tele van az egész büdös mocskos ...

VARGA: Bálint már!

Mészáros Julira sandít.

MÉSZÁROS: Jól van már, hát nem úgy értettem, vannak azok között is rendes, dolgos emberek ... De hát azért a többség mégiscsak ...

Jön Barótiné, a kezében nagy tál vér.

BARÓTINÉ: Hova tegyem?

Juli máris ugrik, mutatja.

JULI: Csak ide, a tűzhely mellé, mindjárt nekiállok.

BARÓTINÉ: Butaság... De akkor se tudom megszokni.

JULI: Nem baj. Nekem nem gond.

MÉSZÁROS: Aztán ne sajnáld belőle a hagymát, Julika!

BARÓTINÉ: Kicsit kevesebb azért lehet, mint a tavalyi. Nem bírja az uram gyomra.

MÉSZÁROS: Nem-e? Pálinkát se bírja, hagymát se bírja – hát magyar ember az egyáltalán?

Senki sem válaszol.

VARGA: Gyere. Nézzük meg van-e kint dolog.

MÉSZÁROS: Inni jöttem, nem dolgozni...

VARGA: Gyere már!

Varga és Mészáros kimennek.

BARÓTINÉ: A beleket is előkészítetted?

JULI: Igen, de ki is moshatom a...

BARÓTINÉ: *(kirázza a hideg)* Na nem, azzal aztán tényleg végeztünk. Az a bűz...

JULI: Ki tudom mosni szépen.

BARÓTINÉ: Tudom... De neked is egyszerűbb így, nem?

Juli mosolyog, tevékenykedik tovább, nem válaszol.

BARÓTINÉ: Mi van azzal a tállal?

JULI: Rozsda. Próbáltam kisírólni, de félek, hogy akkor meg kilyukad...

BARÓTINÉ: Hagyjad. Szólok az uramnak, hogy vegyen másikat, ne szenvedj vele.

JULI: Nem fáradtság. Meg aztán kellene is fog.

Barótiné nem tudja, mit válaszoljon, körbesétál, belenéz dolgokba, aztán nagyot sóhajt.

BARÓTINÉ: Na jó... Hát akkor megnézem, kint mi van.

Barótiné kimegy. Juli tevékenykedik tovább egyedül, készíti elő a hagymás vért. Bejön Szirmai, kíváncsian.

SZIRMAI: Tündét...

Juli összerezzen a hirtelen hangtól, aztán zavarba jön az ijedtségétől.

SZIRMAI: Jaj, bocsánat, nem akartalak megijeszteni. Barótinét nem láttad?

JULI: Az előbb volt itt. De azt mondta, kimegy, megnézi hogy állnak a dolgok.

SZIRMAI: Akkor biztos elkerültük egymást. Nem tudod, hol van még pálinka?

JULI: A szekrényben alul még lehet. De a jobbikat a pincében tartják, szóljon Baróti bácsinak, az majd felhozza.

SZIRMAI: *(nevetve)* Atyaég, nehogy magázz már! Kábé nem is vagyok idősebb nálad.

JULI: *(zavarban)* Ja ... Jó, bocsánat. Szóval szólj neki...

Szirmai kíváncsian közelebb lép Julihoz.

SZIRMAI: Ez a vér?

JULI: Igen. Kezd dermedni, mindjárt kifőzöm, aztán...

SZIRMAI: Durva. Sose láttam még ennyi vért.

Juli nem tudja, mit válaszoljon.

SZIRMAI: Nem baj, ha kicsit nézlek?

JULI: Énnekem mindegy. De olyan... nagy beszélgetős nem vagyok.

SZIRMAI: Nem baj. Nem is kell.

Szirmai nézi, ahogy a lány készíti a hagymás vért. Egy ideig hallgatnak.

JULI: Mari... Kérdezhetek?

SZIRMAI: Persze. Egy suliba jártatok, ugye?

JULI: Igen. Jóban is voltunk, csak aztán elment...

SZIRMAI: Igen, mi már fent ismerkedtünk meg.

JULI: *(kis szünet után)* Szóval Mari... Nem jön ki?

SZIRMAI: (*vállat vonva*) Nem tudom. Mostanában meg van kicsit bolondulva ... Most épp ez a mániája, hogy a szülei csak visszahúzzák, hogy minek költöztek egyáltalán ebbe a porfészekbe ahelyett, hogy... Mármint bocs, nyilván nem úgy...

JULI: Mindegy. Csak kíváncsi voltam.

Megint hallgatnak, Juli sürgölődik tovább.

SZIRMAI: Bocs, nem is kérdeztem – nem kell valamit segíteni?

JULI: Nem kell.

Megint hallgatnak.

SZIRMAI: Akkor én...

JULI: Menjen csak. Menj csak.

Szirmai kilépne, szemből beviharzik Barótiné.

BARÓTINÉ: Nem hiszem el! Tudja, hogy nem bírja a pálinkát, de azért lehúz belőle hármat, mert attól lesz igazán férfi, de éjszaka a hányásából kivakarni bezzeg majd én fogom...

SZIRMAI: Baj van?

BARÓTINÉ: Hogy baj van-e? Hát baj-e, hogy minden évben eljártszuk ezt a cirkuszt? Baje, hogy ilyenkor mindenkit elvár, mindent megjegyez – de ha máskor próbálok áthívni valakit, azt nem lehet, mert mit szólnak a barátai, mi van, ha valaki fontos jön... Baj-e, hogy a pálinkától be nem áll a szája, de ugyanaz lesz, mint tavaly – nótázik nagyokat, persze a szöveget nem tudja, de még a dallamot se, pofázik, pertukat iszik, amikre aztán persze nem emlékszik – és végül persze majd vérig sért mindenkit, hogy aztán jövőre kezdhessük megint előlről a békülődít, és majd higgyük el megint, hogy a két szép szemünkért járnak ide az emberek, nem pedig mert...

SZIRMAI: Beszéljek vele?

Barótiné egészen meghatva néz Szirmaira.

BARÓTINÉ: Édes szívem... Mit akarsz te beszélni egy bepálinkázott barommal? Inkább csak kerüld el. Ha jól akarsz.

SZIRMAI: Azért... Kinézek.

Szirmai kimegy. Barótiné lerogy egy székre. Csend. Egy idő után Julira néz.

BARÓTINÉ: Ne haragudj. Nem akartam ilyen műsort csapni, csak hát...

JULI: Semmi gond. Hallottam én már cifrábbakat is.

Hallgatnak.

BARÓTINÉ: A te apád nem iszik, ugye? Nem muszáj válaszolnod, nem azért...

JULI: Dehogynem iszik. Szerintem itt mifelénk mindenki iszik. Legalábbis a férfiak biztosan.

Barótiné nagyot sóhajt.

BARÓTINÉ: Csak ne az jutna mindig eszembe, hogy anyám megmondta... Sokkal könnyebb lenne az egész...

Barótiné feláll, megnézi a készülő hagymás vért. Megint kirázza a hideg.

BARÓTINÉ: Életemben nem ettem még hagymás vért.

JULI: Pedig finom. Igazából nincs semmi különös íze. Főleg hagyma.

BARÓTINÉ: Ez is kinek jutott eszébe... Hogy kifőzni... Meg bekeverni a vért...

JULI: *(vállat vonva)* Nem tudom. Így szokás.

BARÓTINÉ: Úgy csináljuk, mint tavaly. Jól van? Kiszedjük tányérba, mellé a kenyeret, aztán kivisszük nekik. Hátha akkor legalább itt nem csinálnak mocskot.

JULI: Persze, ahogy mondani tetszik.

Bejön Lakatos. Odamegy ő is a tűzhelyhez.

LAKATOS: Na? Hogy állsz?

JULI: Mindjárt kész. Szépen felfogtátok.

LAKATOS: Á, lehetett volna több is. Csak van az a kisfiú, hát azt hittem az elájul... Már bocsánat.

BARÓTINÉ: Semmi gond. Városi fiú. Nem látott még ilyet.

LAKATOS: Na mindegy, azért csak spriccolt ott szanaszét is egy kicsi.

JULI: Szétszedted már?

LAKATOS: Dehogy szedtem, lányom. Karaffa teszi, amit tud, de hát...

JULI: Érti a dolgát.

LAKATOS: Van benne gyakorlata. Disznózik már vagy... a teremtés óta.

BARÓTINÉ: *(borzongva)* Ennyit ölni...

LAKATOS: Valakinek ezt is meg kell csinálni. A beleket, akkor azokat biztosan dobjuk ki?

BARÓTINÉ: Csak vigye el jó hátra, mert ha visszahozza nekem a kutya...

Lakatos bólint, kimegy. Juli elkezd tálalni. Barótiné odalép, megfog egy tálcat.

BARÓTINÉ: Várjál, segíték...

JULI: Megoldom én...

BARÓTINÉ: Na, hát harmadik kart azért te se tudsz növeszteni. No, meg gyere ki, egyél te is valamit. Vettem pogácsát, ha nem kívánod.

Juli és Barótiné kimennek. Kintről hallani, ahogy ujjongás fogadja az ételt. Kis csend. Megjelenik Petenáda, maga után rángatja Erzsit.

ERZSI: Ne rángass már!

PETENÁDA: Akkor meg ne jelenetezz! Mit képzelsz te, mi?

ERZSI: Mi az, hogy mit képzelek?

PETENÁDA: Itt, mindenki előtt csinálod a műsort...

ERZSI: Milyen műsort?

PETENÁDA: Ki hívott ide? Mi?

ERZSI: Mondtad, hogy jössz...

PETENÁDA: Mert engem hívtak a Barótiék! De így bepofátlankodni...

ERZSI: Miért, csak egyedül hívtak?

PETENÁDA: Hát kivel hívtak volna?

ERZSI: A pároddal.

PETENÁDA: *(nevetve)* Hagyjál már a hülyeségeiddel!

ERZSI: Mi van?

PETENÁDA: Na, Erzsi, térjél szépen észhez, aztán takarodjál innen minél előbb, mielőtt még...

Jön be Juli, néhány piszkos tányér van nála. Meglepődik.

JULI: Erzsi! Nem is tudtam, hogy jössz!

Petenáda felhorkan, de Julival nagyon nyájas, udvarol.

PETENÁDA: Fúha, Juli, de jól áll neked a munka ...

JULI: Neked is állhatna. Kell valaki, aki forgatja a tepertőt, apa keresztapára bízta, de hát ...

PETENÁDA: Szolgálatozdra!

Petenáda ki, Erzszi bizonytalanul néz utána.

JULI: Erzszi, figyelj már, megkérdeznéd apát, hogy ...

Erzszi hirtelen, a sírás szélén kirohan. Juli értetlenül néz utána, aztán vállat von, mosogatni kezd. Egyszer csak bejön Mészáros.

MÉSZÁROS: Julikám! Hát mit hallok? Nem bízol öreg keresztapádban?

JULI: Jaj, dehogynem, de Andor mindig csak láb alatt van, kell neki a munka ...

MÉSZÁROS: Udvarol az, fiam, nem láb alatt van. Teszi neked a szépet. Hejj, én is, ha vagy húsz évvel fiatalabb lehetnék ...

JULI: Akkor pelenkát kéne cserélni keresztapán, mennyi gond lenne!

MÉSZÁROS: *(nevetve)* Hízelegsz, te Julika, pedig nincs ám rá semmi szükséged!

Bejön Szirmai.

SZIRMAI: Ez a hagymás vér isteni volt!

JULI: Egészségére ... edre.

MÉSZÁROS: Na, jól van, fiam, látom majdnem ember vagy te is!

SZIRMAI: Merthogy?

JULI: Tessék már hagyni, keresztapa ...

MÉSZÁROS: Fiaddá fogadtad a gyereket, vagy mi van?

SZIRMAI: Nem kell engem védeni. Valamit rosszul csinállok?

MÉSZÁROS: Hát azért az a kis reggeli mutatványod ...

JULI: Tessék már hagyni, hát nem volt még ölésen!

MÉSZÁROS: Elég baj az ...

SZIRMAI: Nem voltam – de remélem leszek még! És lassan csak belejövök!

MÉSZÁROS: Na, ez már beszéd ...

Bejön Baróti, kicsit tántorog.

BARÓTI: Na, ti meg miben sántikáltok?

SZIRMAI: Beszélgetünk.

MÉSZÁROS: Meg szövetkezünk. Persze itt.

BARÓTI: Az biztos is.

Nem tudják, mit válaszoljanak.

BARÓTI: Julika. A leves mikor lesz meg?

JULI: Felrakom a tésztát, szerintem apa már leszedte a nagyját...

BARÓTI: Mer Karaffa mondta, hogy benéz. Aztán nehogy éhen maradjon már szegény...

JULI: Sietek. Meg tettem félre a vérből.

MÉSZÁROS: *(lekicsinylően)* Annak? Amíg nem bijo meg tudomiséén... Bele is kifordulna tőle.

Csend.

JULI: Keresztapa, megkérdezné aput, hogy áll a fejtéssel?

MÉSZÁROS: Trükközöl te, Julikám... Megint trükközöl...

Mészáros kimegy.

BARÓTI: Hihetetlen, hogy ezek azt hiszik, mindent megengedhetnek maguknak...

JULI: Sokat ivott, de...

BARÓTI: Én is sokat ittam. Mégis itt vagyok. Vagy nem?

Nem válaszolnak.

SZIRMAI: Nem kell ezt annyira komolyan venni...

BARÓTI: Nem érted te itt a járást, fiacskám, úgyhogy nem kell belepofázni...

JULI: Baróti bácsi...

SZIRMAI: Köszönöm, Juli, de...

BARÓTI: Véded, mi? Mit véded? Mid neked ez a fiú?

JULI: *(elpirulva)* Semmim. De azért mégiscsak...

BARÓTI: Ha nem tetszik, lehet menni máskor máshova.

SZIRMAI: Jó, most nem kell ebből akkora...

BARÓTI: Megmondtam, hogy ne szóljál bele. Tojánhéj a seggeden, fogalmad sincs, mi megy ebben a faluban, mivel kell nekünk minden nap...

Érkezik Barótiné.

BARÓTINÉ: Itt vagytok? A vendégek ...

BARÓTI: Szarok a vendégekre. Hálátlan kis senkik, a lábam nyomát is meg kéne csókolniuk, hogy ilyen murit rittyentek nekik, erre ...

BARÓTINÉ: Elfogyott a pálinka.

Csend.

BARÓTI: Mi az, hogy elfogyott?

BARÓTINÉ: Nincs.

BARÓTI: Pincében?

BARÓTINÉ: Én menjek le?

BARÓTI: *(puffogva)* Persze, mert ezt is nekem kell ...

Baróti ki.

SZIRMAI: Nem akartam megbántani vagy ...

BARÓTINÉ: Ne foglalkozzál vele. Az én bajom. Menjél, igyál a férfiakkal.

SZIRMAI: Szívesen s ...

BARÓTINÉ: Nem kell.

Szirmai kimegy. Barótiné nagyot sóhajt, a tenyerébe temeti az arcát. Aztán nagy levegőt vesz, és szó nélkül kimegy. Juli tovább tevékenykedik. Jön Lakatos.

LAKATOS: Töltsél már egy pohár vizet, fiam ...

Juli tölt, mosolyogva.

JULI: Vizet? Csak nem beteg vagy, édesapa?

LAKATOS: Áh, tudod, hogy ilyenkor nem iszom ...

JULI: Csak a fogópálinkából.

LAKATOS: Hát. Abból muszáj. Csak nem sértem meg a házigazdát.

JULI: Mintha annyira érdekelné ...

LAKATOS: Mondjuk ennek mindegy, megsértődik így is úgy is valamin. Boldogulsz?

JULI: Persze. A leves kint fől?

LAKATOS: Kint. Ne szagosítsunk ide be, tudod, hogy így szoktuk.

JULI: Tésztát felraktam. Mondta Baróti bácsi, hogy lehet jön a...

LAKATOS: Dehogyan jön az, nem tolja az ide a képit, hacsak nem muszáj...

JULI: De barátok. Nem?

LAKATOS: A Barótival igen. De mi már aljanép vagyunk neki.

JULI: Jaj, apukám, nem kell mindig mindenkiről...

Lakatos megsimítja Juli arcát.

LAKATOS: Bárcsak ilyen ártatlan maradhatnál, kislányom. No... De azért vigyázzál magadra. Tészta akkor fől?

JULI: Fől. Meg a tányérokat is átöblítettem. Olyan... mintha ragadna itt minden.

LAKATOS: Ragad hát... Csak azt ne nézzed annyira, hogy mitől ragad...

JULI: Nem értem, hogy...

Bejön Petenáda. Meglepődik, hogy itt van Lakatos.

LAKATOS: Hát te? Odaég a tepertő.

PETENÁDA: Szétfagyott a kezem odakint.

LAKATOS: A tűz mellett? Na, fiacskám, szedd szépen össze magad – épp elég ez a sok gyüttment, legyen már valami tetre kész fiatalember is...

PETENÁDA: *(Juli felé)* Én tetre kész vagyok...

LAKATOS: Jól van akkor, lássuk, lóduljál szépen kifelé.

Kimennek. Kis idő múlva Varga benéz.

VARGA: Mészáros? Nem láttad?

JULI: Kiküldtem apushoz. Azóta nem.

VARGA: A fene azt a nyughatatlan szívét, hogy mindig nekem kell rá felügyelnem...

Varga ki, Juli mosolyogva pakol tovább. Egy idő után halkan, szinte lopakodva bejön Erzsi. Leül. Idő, mire Juli észreveszi.

JULI: Jesszus, de megijesztettél... Nem is hallottam, hogy bejössz.

Erzsi csak néz maga elé.

JULI: Kérsz valamit?

Erzsi szó nélkül nézi Julit.

JULI: Jól vagy?

Erzsi csak nézi. Juli odaguggol elé.

JULI: Erzsi... Mondj már valamit! Mi van?

ERZSI: *(halkan)* Sose higgy...

JULI: Micsoda? Nem hallom.

ERZSI: Ne higgy...

Beront Lajos és Tivadar. Kedélyesek, nehéz eldönteni, hogy a piától-e.

LAJOS: Kis kezeiket csókolom, itten lehet a pálinkát kapni?

JULI: Nem. Baróti bácsit kérdezzék, majd ő...

TIVADAR: Baróti úr mondta, hogy kukkantsunk be ide, ha egy kis finomságra vágyunk...

LAJOS: *(kacsintva, Juli felé)* Mondjuk én már azt hiszem értem, mire gondolt...

ERZSI: *(torka szakadtából sikítani kezd)* Tűnjetek el innen azonnal, tűnjetek el, takarodjatok, kifelé, kifelé, kifelé!

LAJOS: Mi a...

Lakatos beront.

LAKATOS: Mi van itt?

ERZSI: Vigyék el innen őket, vigyék el, utolsó mocskos senkik, undorító gusztustalan senkik, vigyék el, vigyék el...

LAJOS: Ez megalondult...

Lajos és Tivadar a szájukat húzva kioldalognak.

LAKATOS: Történt valami?

JULI: Nem. Pálinkát kerestek, mondtam, hogy kint van...

LAKATOS: Erzside mi ütött?

JULI: Nem tudom. Próbáltam beszélni vele, de...

Erzsi kirohan, becsapva maga után az ajtót.

LAKATOS: Csúnya dolog, ha egy nő így beszik...

JULI: Nem hiszem, hogy ivott.

LAKATOS: Naiv vagy te, Julika. Édesen naiv.

Zenész érkezik.

ZENÉSZ: Jó napot kívánok! Baróti úr?

LAKATOS: Kint van az udvaron. Ki keresi?

ZENÉSZ: A szintis vagyok.

LAKATOS: Szólok neki, máris kimegy maguk elé és...

ZENÉSZ: Ja, csak én vagyok.

LAKATOS: Azt hittem hozták...

ZENÉSZ: Nekem is csak üzent. Hogy jöjjenek. Valami dolga van, jön majd, ahogy szabadul...

De addig meg én lennék itt. Felállíthatom a hangszert?

LAKATOS: Odakint énszerintem egyelőre.

ZENÉSZ: Konnektor van?

LAKATOS: Teledugtuk, de megoldom mindjárt...

Zenész és Lakatos kimennek, Juli marad egyedül. Leszúri a tésztaát. Bejön Szirmai.

SZIRMAI: Mi volt az?

JULI: A zenész. Ő küldte.

SZIRMAI: Láttam. Most pakol. De azt mondják, valami üvöltözés volt...

JULI: Á, semmi.

SZIRMAI: *(mosolyogva)* Sejtettem, hogy nem te voltál.

JULI: Nem vagyok az a sipákoló fajta.

Szünet.

SZIRMAI: De azért ha valamit mégis kell segíteni... Szóljál. Jó?

JULI: Ugyan, menjen – menjél, mulassál az apósodékkal...

SZIRMAI: Nem az apósom.

JULI: Akkor a majdnem. Jegyben jártok, végülis.

SZIRMAI: Nem járunk.

JULI: *(meglepetten)* Marival? Nem?

SZIRMAI: Nem. Még nem kértem meg.

JULI: *(zavarban)* Akkor... Bocsánat... Csak azt hittem... Úgy hallottam, hogy együtt éltek, meg minden...

SZIRMAI: Együtt élünk. De attól még nem a mennyasszonyom.

JULI: Jól van akkor...

Juli teszi tovább a dolgát. Szirmai kíváncsian figyel.

SZIRMAI: Most megbotránkoztattalak?

JULI: Ja, nem, nem... Dehogyan... Nem vagyunk azért mi olyan maradiak, nálunk is élnek együtt az esküvő előtt már... Csak azt hittem.

SZIRMAI: Még nem.

Csend.

SZIRMAI: De pont tegnap gondoltam rá. Hogy lassan beszélni kéne róla.

JULI: Ahogy gondoljátok.

SZIRMAI: Hát... Egy idő után... Mégiscsak...

Barótiné besiet.

BARÓTINÉ: Julikám, egy tálat kéne kivinni...

JULI: Viszem – húsna?

BARÓTINÉ: Tölteléknak. De adjad, kiviszem én, csak...

JULI: Viszem. Úgysem árt a friss levegő.

Juli kimegy a tállal. Barótiné és Szirmai kicsit feszengve.

SZIRMAI: A múltkori...

BARÓTINÉ: Mondtam, hogy nem kell róla beszélni.

SZIRMAI: Sokat ittam.

BARÓTINÉ: Tudom.

Csend.

SZIRMAI: De komolyan gondoltam.

BARÓTINÉ: Kérlek, ne...

SZIRMAI: Szeretem Marit, de...

BARÓTINÉ: Mária jóra való lány, meg van most kicsit zakkanva, de...

SZIRMAI: Nagyon jó példa van előtte. Bárcsak nekem is ilyen feleségem lenne.

Kis, zavart csend.

SZIRMAI: Egyszer.

BARÓTINÉ: Majd... Lesz majd. Csak legyél türelmes.

SZIRMAI: Neked... Maguknak...

BARÓTINÉ: Mondtam, hogy tegezhetsz.

SZIRMAI: A férjed nem.

BARÓTINÉ: Előtte ne is. Régimódi, így szereti, így szokta meg...

Csend.

SZIRMAI: Tünde...

BARÓTINÉ: Igen?

SZIRMAI: *(kis szünet után)* Boldog vagy?

Barótiné értetlenül néz rá.

BARÓTINÉ: Tessék?

SZIRMAI: Boldog vagy?

BARÓTINÉ: *(nevetve)* De fura kérdéseid vannak... Igen, igen, gondolom boldog vagyok.

SZIRMAI: Gondolod, vagy tudod? Vagy érzed.

BARÓTINÉ: Nem ugyanaz?

SZIRMAI: Egyáltalán nem. Boldog vagy?

Barótiné erősen Szirmai szemébe néz. Visszajön Juli.

JULI: Elfogyott a... Bocsánat.

BARÓTINÉ: Mi fogyott el?

JULI: A pogácsa. De mondtam, hogy mindjárt lesz leves...

BARÓTINÉ: Teszek be a sütőbe. Meg chipset...

JULI: Á, szerintem ne fáradjon...

BARÓTINÉ: Nem fáradtság. Mélyfagyasztott, nem én gyúrom.

JULI: *(zavarban)* Ja... Én...

SZIRMAI: Chipset?

BARÓTINÉ: Nem szereted?

SZIRMAI: De. Csak olyan furán hangzik. Disznóvágáson. Chipset.

BARÓTINÉ: *(vállat vonva)* Lehessen rá inni – úgyis az a lényeg.

Barótiné kimegy, Szirmai kis gondolkodás után követi. Pár perc elteltével kissé tántorogva Baróti.

BARÓTI: Julikám – feleségem nem láttad?

JULI: Bement pogácsát berakni.

BARÓTI: arany asszony. Tud az mindent, mondani se kell – hát nem arany asszony-e?

JULI: De.

BARÓTI: Hát a vőm?

JULI: Vő?

BARÓTI: Tudod, az ájulós fiú. Nem láttad? Kimaradt az utolsó néhány körből.

JULI: Itt volt, de elment énszerintem körbenézni.

Baróti közben leül.

BARÓTI: *(büszkén)* Na, hát itt van is mit. Háztűznézőzhet rendesen. Mondjuk most beálltam a kocsikkal hátra, nehogy ráfröccsenjen valami valaki...

JULI: Verekedés volt?

BARÓTI: Az én portámon? Ugyan nem.

JULI: Tavaly...

BARÓTI: A tavalyit azt hagyjuk. Idén más lesz. Na már most – tudod te, mennyibe kerül egy ilyen disznóölés? Úgy ukmukfukk.

JULI: Mi is nevelünk disznót, Baróti bácsi...

BARÓTI: Áhá! Csakhogy ezt nem mi neveljük ám! Hanem úgy hozattam! A szomszéd faluból! Na, ehhez mit szólsz?

JULI: Hát... Nagyon kedves, sokra is tartják és...

BARÓTI: *(legyintve)* Sokra... Tudják is azok, mi a sok... Azt mondanám: gyerekek, mindenkinek egy jelképes ezres – még a piát se fedezi, ezt ugye tudjuk –, szóval azt mondanám, egy jelképes ezres – kiürülne az udvar, azt elmondom.

Juli nem tudja, mit válaszoljon. Baróti kis idő múlva folytatja, egyre keserűbb.

BARÓTI: Nem is mondom ... Jöjjenek ... Igyanak ... Zabáljanak ... De ez presztízs! Csak hogy tudd. A Baróti-disznóölés. Aki itt van – na, az számít valamit a faluban.

Juli nem válaszol.

BARÓTI: Nem?

JULI: Dehogynem. Szeretik is nagyon az emberek a Baróti bácsit.

BARÓTI: *(röhögve)* Engemet? A pálinkát. Azt szeretik. Meg vedelni. Azt szeretik. Meg zabálni. Húst vinni. Fél disznókat hazacibálni. Azt szeretik. Pedig tudod, mennyibe kerül egy ilyen disznóvágás?

Mielőtt Juli válaszolhatna, megjelenik az ajtóban a vigyorgó Lajos és Tivadar. Baróti egyből kedélyes lesz.

BARÓTI: Nézd már, Julikám! Az én két díszvendégem! Na, gyertek be, fiúk, melegedjete ti is egy kicsit, nehogy még itt megfázzatok nekem ...

TIVADAR: Nincs azért kint olyan hideg.

LAJOS: Főleg, ha van, ami fűt. Belülről.

BARÓTI: Kint van az asztalon a demizson. Szolgáljátok ki magatokat bátran – a házigazda dolga a töltögetés, de a díszvendégem vendégei az én házamban nem vendégek – hanem családtagok.

LAJOS: Ez de szépen hangzott így.

BARÓTI: És még komolyan is van ám gondolva!

TIVADAR: Mariska nem jön?

BARÓTI: Nem jön. Kemény hete volt, elfáradt ...

LAJOS: És kihagy egy ilyen murit? Csak nem derogálunk neki?

BARÓTI: Dehogyis, dehogyis ...

TIVADAR: De utálom, ha valaki azt hiszi, hogy jobb, csak mert ...

Baróti felpattan, az egyik szekrényből előkap egy pálinkásüveget.

BARÓTI: Édesapádnak szántam, Julikám, de hát a kedves vendégek ...

TIVADAR: Mi az?

BARÓTI: Eper. Válogatott. Egy kupicával.

LAJOS: Ne sajnáld.

Lajos és Tivadar tartják a poharaikat, Baróti tölt.

TIVADAR: Te nem iszol?

BARÓTI: Á, kis pihenés a bemelegítés után ...

LAJOS: Ne sértsél már meg minket ...

Baróti magának is tölt, látszik, hogy nem esik jól.

BARÓTI: Hát akkor ...

LAJOS: Isten-isten.

TIVADAR: Isten-isten.

Lehúzzák. Barótinak feltűnés nélkül, de majdnem visszajön.

TIVADAR: *(elismerően)* Na. Ez már tényleg jó anyag.

LAJOS: Kár lenne elpazarolni.

BARÓTI: Egy pillanat ... Mintha a feleségem ...

Baróti kisiet. Lajos és Tivadar pillantást váltanak Juli háta mögött, egyre közelebb mennek hozzá.

TIVADAR: Miben ügyködik a kisasszony?

JULI: Én?

LAJOS: Hát, más kisasszonyt nemigen látok erre felé ...

JULI: Én se vagyok az. Tésztát főzök.

TIVADAR: Krumplisat? Az a kedvencem.

JULI: Nem. Levesbe valót.

TIVADAR: Nem főznél nekem is egy adaggal? Krumplisat. Olyan jólesne ...

JULI: Hát ... Ilyenkor nem szoktunk ...

LAJOS: Na ... Nem látod, mennyire kívánja szegény?

Lajos és Tivadar teljesen beszorították Julit, aki kezd zavarba jönni.

JULI: Nem tudom ... Én ... Minden tálra ... Megkérdezem Barótinét és ...

LAJOS: Nem kell megkérdezni – hallottad kinek a barátai vagyunk ...

TIVADAR: És itt nem vendégek.

LAJOS: Hanem házigazdák.

TIVADAR: Lényegében tehát azt csinálod, amit mi mondunk ...

JULI: Én ... Nekem meg kell néznom a ...

LAJOS: Ráér az.

Jön Lakatos.

LAKATOS: Julikám ...

Lakatos meglátja a Juli mellett álló Lajost és Tivadart.

LAKATOS: Eltévedtek?

LAJOS: Nézelődünk.

LAKATOS: Nem kéne zavargálni a munkát.

JULI: Hagyjad, apus ...

TIVADAR: Inkább véres ruhában nem kéne bemászkalni. Mit fog szólni a háziasszony ...

LAKATOS: Juli. Minden rendben?

LAJOS: Persze. Julika nagyon jól szórakozik. Ugye?

JULI: Minden.

TIVADAR: Hallottad, öreg. Mehetsz vissza kifelé.

LAKATOS: Hozd ki a tésztát.

LAJOS: Majd kiviszi mindjárt.

LAKATOS: Most fől a leves. Most kell beletenni. Vagy mehet a kukába az egész.

Lajos és Tivadar kelleetlenül széjjelebb húzódnak, Juli a tésztás tállal kislisszan köztük az apjával.

LAJOS: Julika! Aztán el ne felejtse, mit ígértél ...

TIVADAR: Már nagyon-nagyon kívánom!

Lajos és Tivadar röhögnek. Juli kihúzza az apját.

JULI: Menjünk, apus ...

Juli és Lakatos ki. Lajos és Tivadar szinte rögtön unott lesz.

LAJOS: Nem rossz.

TIVADAR: Á. Vidéki kis picca.

LAJOS: Legalább főzni tud.

TIVADAR: Mer? Feleséget keresel?

LAJOS: Keres a halál.

Unottan körbemászkalnak, megpiszkálnak dolgokat.

LAJOS: Kimenjünk?

TIVADAR: Pff, passz. Nagyon gyenge egy buli.

LAJOS: Felpörgethetnénk kicsit.

TIVADAR: Van nálad?

LAJOS: Hogyne lenne.

TIVADAR: Kiscsaj? Megkínáljuk?

LAJOS: (röhögve) Képzeled... Amúgy, egynek nem rossz...

TIVADAR: Mondom én...

LAJOS: De várjál... Majd ha nem lesznek annyian körülötte.

TIVADAR: Vagy ha nem szólunk neki?

LAJOS: Piába?

TIVADAR: Hát.

LAJOS: Iszik egyáltalán az ilyen?

TIVADAR: Majd megitatjuk. Érted, itt senki se mond nemet nekünk, ez még olyan hely.

LAJOS: Kihúztuk a jollyt ezzel a nagy barátkozással.

TIVADAR: Mondtam én neked. A jó kapcsolatok...

Közben kimennek. Velük szemben jön be Varga és Mészáros, piszkos edényeket hoznak. Tibi és Lajos felröhögnek.

MÉSZÁROS: Ezeknek is mi bajuk van...

VARGA: Hagyjad már...

MÉSZÁROS: Beleszorult a seggükbe az arany budilapát, az a bajuk. Ki kéne, hogy rángassa azt onnan valaki.

VARGA: Mi bajod van? De most tényleg.

MÉSZÁROS: Soroljam?

VARGA: Hát ha attól megnyugszol, inkább nekem sorold, mint hogy kint balhézzál.

MÉSZÁROS: Én balhézők? Mert megmondom az igazat? Vagy mivel?

VARGA: Mondj igazat és...

MÉSZÁROS: Hagyjál már, te népi szólásmondástár.

VARGA: Akkor meg hallgassál. Csak ma. Legalább.

MÉSZÁROS: Hallgassak? Még rá se kezdtem igazán. Tudom én, hogy kinek tartogatom.

VARGA: *(sóhajtva)* Na, ha van isten, akkor nem hozza ma ide szerencsétlent...

Bejön Juli.

MÉSZÁROS: Hogyne jönne. Azért van az egész, hogy a Baróti villoghasson vele. Hogy ő mekkora úr.

VARGA: Julika, a tányérokat ide tettük.

JULI: Jó az ott, mindjárt előblítem. Köszönöm, Varga bácsi.

MÉSZÁROS: Nézd meg ezt a kislányt is. Szétdolgozza szívét-lelkét. És miért? Miért?

JULI: Jaj, keresztapa, ne kezdje már megint...

MÉSZÁROS: De igenis kezdem! Jönnek ezek, felvásárolnak mindent, eladják a cégeknek, meg a tudom is én milyen befektetőknek...

VARGA: Munkahely lesz belőle. Mondták.

MÉSZÁROS: Ja. Állhatsz be valami robot mellé, pakolni a bizseréket – de a földet, azt kitépik a lábad alól. Julika!

JULI: Tessék, keresztapa.

MÉSZÁROS: Hányan vannak még itt az osztályodból?

JULI: Nem sokan.

MÉSZÁROS: Na látod.

JULI: Máshova házasodtak. Meg a tanulás, az egyetem...

MÉSZÁROS: *(legyintve)* Hagyjál te engem békén az egyetemmel – jól megvoltunk eddig is nélküle, most mitől lett hirtelen olyan fontos, mi?

VARGA: Most mi van abban, ha tanulni akarnak a gyerekek?

MÉSZÁROS: Tanulni... Inkább ingyenélni. Nézz meg engem: tízéves korom óta dolgozom, mégis megvan a magamhoz való eszem.

VARGA: Az asszonyt megtartani mégse tudtad.

MÉSZÁROS: Mert beleállt az ideg. De hagyjuk is már, nem arról van most szó. Hanem hogy én dolgozom tízéves korom óta – most meg, jó, ha harmincévesen munkába állnak a nagy egyetemista emberek. Hát normális az ilyen?

VARGA: Nem értesz te ehhez Bálint – nem is a te dolgoz, hogy foglalkozzál vele.

MÉSZÁROS: Nem-e? És ha látom, hogy megyek végig az utcán, és omlanak le a házak, mert nem lakik bennük senki – akkor sem az én dolgom? Ha mennék ki legeltetni a határba – de nincsen hol, mert valami nyavalyás gyár miatt megint feltúrták az egészséget, akkor nem az én dolgom-e? Ha látom, hogy ez az áldott jó lány, az én Julika keresztlányom egymagába marad itt munkáskéznek, hogy aztán bele is rokkanjon majd szerencsétlen – nem az én dolgom-e?

VARGA: Nem kell mindenből tragédiát csinálni.

MÉSZÁROS: Hát mit csináljak, ha ez az élet, mi? Hallgassak, mint te?

VARGA: Én se hallgatok. Csak tudom, kivel osszam meg, amit gondolok.

MÉSZÁROS: Én is. Ezért várom.

VARGA: Baj lesz ebből, Bálint.

MÉSZÁROS: Már baj van, barátom. Baj – nem tűnt még fel? Ideküldi azt a két nyikhajt is, hogy szívják a vérünket...

VARGA: Tenyérbemászók eléggé...

MÉSZÁROS: Te meg mégis véded őket. Belenyomják az orrukat mindenbe – fék nélkül töltik a pálinkákat egymás után...

VARGA: A te pálinkád? A te ételed?

MÉSZÁROS: *(az asztalra csapva)* Én is eszem belőle! Én is iszom belőle! Most már minden gyöttmentnek le kell feküdni, vagy mi a piccsa van?

VARGA: Bálint már! Elég lesz!

Mészáros kicsit szégyenkezve Julira sandít.

MÉSZÁROS: Na, ne haragudjál meg a szóért, Julikám, de te is csak belátod, hogy igazam van ebben...

JULI: Nem értek én a politikához, keresztapa.

MÉSZÁROS: Nem politika ez, Julika. Hanem az élet.

VARGA: És udvarlód van-e, Julika?

JULI: *(pirulva)* Nekem? Honnan lenne...

MÉSZÁROS: *(dühöngve)* Ezt mondom! Elment az összes férfi – én vegyem el csak feleségül ezt a szegény lányt idővel, vagy mi lesz vele, mi?

Baróti bejön.

BARÓTI: Mi van itt? Mondtam, hogy kint igyunk, ne idebent csináljuk a koszt...

MÉSZÁROS: Mocskos paraszt vagyok, azért?

VARGA: Nyughassál már... A tányérokat hoztuk be Julikának. De már megyünk is.

BARÓTI: Probléma van, Mészáros?

MÉSZÁROS: Hol van?

BARÓTI: Úton. Közöd?

VARGA: Csak érdeklődött. Ugye, Bálint?

Mészáros egy darabig farkasszemét néz Barótival.

MÉSZÁROS: Ugye. Na. Menjünk akkor pálinkázni. Legalább.

Mészáros és Varga kimennek.

BARÓTI: *(sóhajtva)* Ezt is minek kellett meghívni...

Baróti kimegy. Julika csinálja tovább a dolgát. Jön Petenáda.

PETENÁDA: *(óvatosan)* Erzsit... Nem láttad?

JULI: Egy ideje nem. Kint nincs?

PETENÁDA: *(flegmán)* Annyira nem kerestem.

Juli nem válaszol.

PETENÁDA: Mondott valamit?

JULI: *(vállat vonva)* Csak a szokásos. A felét nem lehetett érteni.

PETENÁDA: Buggyant az a nő teljesen...

JULI: Vagy pont, hogy túl okos.

PETENÁDA: Most ez...

JULI: Láttam a tévében. Van ilyen. Hogy nem érti meg a környezet, aztán igazából nem is bolond. Csak okos. Intelligens.

PETENÁDA: Hát azt kötve hiszem.

Csend.

PETENÁDA: Mária mikor jön?

JULI: Nem jön.

PETENÁDA: Nem?

JULI: Nem.

Csend.

PETENÁDA: Beszélteél vele?

JULI: Á. A vőlegénye ... A fiú mondta.

PETENÁDA: *(nevetve)* Na, Julika, akit még te is lefűzöl ...

JULI: Most miért? Mit mondjak rá?

PETENÁDA: *(évődve)* Mert rám mit mondanál?

JULI: *(egyszerűen)* Andor.

Petenáda ettől kicsit érdeklődését veszti, téblábol egy ideig.

PETENÁDA: Mondjuk az olyan is.

JULI: Tessék?

PETENÁDA: Hát hogy olyan is. A ... Mari fiúja. Fiú.

JULI: Aha.

PETENÁDA: Hallottad, az ölésnél is mi volt?

JULI: Nem volt még ilyenem.

PETENÁDA: Az már az ő baja. Pedig a Karaffa nagyon szelíd volt. Csak úgy szépen csendben dőlt el, mind a százhusz kilójával.

Szünet.

PETENÁDA: Pálinkát ...

JULI: Kivitték. Még azt is, amit Baróti bácsi apusnak szánt. Mondjuk, nem mintha nekünk ne lenne ...

PETENÁDA: A legjobb a környéken. Ha ilyen kezek válogatják a barackot hozzá ...

Petenáda kezét akar csókolni Julinak, aki nem érti, elhúzza.

JULI: Mit csinálsz, Andor?

PETENÁDA: Ugyan már, Julika ... Ne mondd, hogy te nem érzed ...

JULI: Micsodát?

Mielőtt Petenáda válaszolhatna, beront a vidám Lajos és Tivadar. Csalódottan néznek Petenádára.

LAJOS: Ja ...

TIVADAR: Ilyen kapós lettél, kicsi lány?

PETENÁDA: Segíthetek az uraknak?

LAJOS: *(röhögve)* Hallod, Tivadar? Azok itt mi vagyunk!

TIVADAR: *(hajbókolva, gúnyolódva)* Ha megtisztelne némi nemes szesz párlattal, melynek neve pálinka vala ...

PETENÁDA: Kérjék a házigazdát. Nálam nincs.

Lajos közben Juli hátha mögé megy, finoman letaperolja keresgélés közben.

LAJOS: Na és nálad, Julika? Csak dugdosol valahol egy kis üvegcsével ...

PETENÁDA: Nem kéne ...

TIVADAR: Nézd át alaposan, Lajos – tudod, aki keres, az talál!

JULI: Tessenek engem békén hagyni!

LAJOS: *(röhögve)* Nézd már! Ez is magáz! Tényleg urak lettünk!

PETENÁDA: Hallottátok – békén lehet hagyni.

LAJOS: Mert különben mi lesz?

PETENÁDA: *(a zsebében ráfog a bicskájára)* Azt ti nem akarjátok megtudni.

LAJOS: Ilyen jóba lettünk közben? Tegeződünk, meg minden?

TIVADAR: Hagyjad, Lajos ...

LAJOS: Ne féltsél te ...

PETENÁDA: De, féltsed csak, én azt mondom ...

Julika erélyesen lecsapja a konyhai törölt.

JULI: Na jól van, ebből most már elég legyen! Kifelé mindannyian – vagy szólok Baróti bácsinak!

A férfiak egy pillanatra meglepetten ránéznek, aztán mind a hárman nevetni kezdenek.

TIVADAR: *(utánozza)* Vagy szólok Baróti bácsinak!

PETENÁDA: *(nevetve)* Julika ... Te aztán tudod, hogy kell rendet tenni!

JULI: *(pirulva)* Na ... Kérem szépen, valakinek tessék kimenni, szólni apukának, hogy hozhatja a levest, tálalunk – valaki meg tessék menni, megnézni, hogy áll a tölteni való, belekezdjünk-e ebéd előtt.

LAJOS: És már parancsokat is osztogat! Hát meg kell zabálni, milyen édes!

JULI: Kérem szépen ... Hát nem lehet így haladni, nem végzünk sohasem ...

Jön Mészáros, a kezében egy hatalmas tálban kolbásztöltelék.

MÉSZÁROS: Na! Mi van itt? Az öregek dolgozzanak, a fiatalok meg közben kaszinó-
gatnak?

LAJOS: (*flegmán*) Mi nem dolgozni jöttünk. Mi itt vendégek vagyunk.

MÉSZÁROS: Aki nem dolgozik, az takarodjék.

Egy pillanatig Tivadar nekifeszülne, Mészáros állja a tekintetét – aztán Tivadar visszavonul.

TIVADAR: Gyere, Lajos. Keressük meg a Barótit.

LAJOS: A pálinkáját.

Tivadar és Lajos ki. Mészáros Petenádát szuggerálja, aki úgy tesz, mintha nem értené.

PETENÁDA: Mi az, Mészáros bácsi? Beleszállt valami a fejébe?

MÉSZÁROS: Az, persze, a te fejedbe szállna inkább végre ... Tepertőre ki vigyáz?

PETENÁDA: (*vállat vonva*) Hát a Mészáros bácsi.

MÉSZÁROS: Mer röntgenszemeim vannak, meg átnyúlok a falon? Menjél szépen, kisfiam,
és vedd át a Vargától, mielőtt szanaszéjjel fagy szegény.

PETENÁDA: (*duzzogva*) Én ide vendégségbe jöttem ...

MÉSZÁROS: Mer szerinted én mi az anyám kínjáért? Na, indítsál, aztán csináld, amit
mondanak, ha már magadtól nincsen agyad egy cseppnyi se!

Petenáda morcosan kikullog. Mészáros nagyot fújtat.

MÉSZÁROS: Na, Julikám ... Lassan már kész őrséget kell köréd állítani, úgy donganak
itt a férfiak.

JULI: Dehogy donganak. Csak fáznak kint, nincs jobb dolguk ... Meg mindegyik csak
pálinkát akar.

MÉSZÁROS: Mást akarnak ezek, édes lányom, nem csak pálinkát ...

JULI: Tudok én vigyázni magamra ...

MÉSZÁROS: Hát, azért azt azért mégse próbálnám ki ... Apádnak szóltál?

JULI: Miről?

MÉSZÁROS: Hát ezekről.

JULI: Jaj, keresztapa, hagyjuk már – van épp elég dolga, most még aggodalmaskodjon itt nekem ...

MÉSZÁROS: Nincs ez így jól akkor sem, Julika, hogy itten vagy egymagad, ezek meg csak egyre részegebbek ...

JULI: *(kedveskedve)* Még jó, hogy az én kedves drága keresztapám mindig rajtam tartja a fél szemét ...

MÉSZÁROS: Hejj, ha húsz évvel fiatalabb lehetnék ... Rajtad tartanám, de még a harmadikat is!

Juli jóízűen felnevet, Mészáros is elmosolyodik. Jön be a meggyötört Barótiné.

BARÓTINÉ: Gyere, Julikám, tálaljunk ...

JULI: Megfőlt a leves?

BARÓTINÉ: Meg, hál' Isten. A tészta?

JULI: Készen van az is. Kivigyem?

MÉSZÁROS: Nem idebent eszünk?

BARÓTINÉ: Isten őrizz. Meddig kaparhatnám utána a sok mocskot ...

MÉSZÁROS: *(maga elé morogva)* Mintha nem Anikó pucolna az egész családra ...

BARÓTINÉ: Tessék?

MÉSZÁROS: Behozom akkor a kondért. Ne hűljön ki odakint, amíg szedik. Jó lesz, Julika?

JULI: Jó, keresztapa. Ha Barótinénak is megfelel.

Barótiné egy percig hezitál, rosszul esik, hogy nem őt kérdezte Mészáros, végül bólint. Mészáros kimegy, Barótiné sóhajtva leül.

BARÓTINÉ: Csak etessük már meg végre őket, hátha attól kicsit megnyugszanak ...

JULI: Nagy kint a muri?

BARÓTINÉ: *(legyintve)* A dobhártyámnak már akkor búcsút mondtam, mikor ide költöttünk.

JULI: *(mosolyogva)* Kedves, hogy zenét is küldött.

BARÓTINÉ: *(lesajnálóan)* Főleg ezzel a repertoárral ...

JULI: Levesből tegyek félre neki?

BARÓTINÉ: Adjad oda neki, addig kibírják a rádióval is.

JULI: Mert már ideért?

BARÓTINÉ: Kicsoda? Ja ... Azt hittem a zenésznek ... Tegyéél félre, persze. Legyen csak mindenből egy adag. Hátha.

JULI: Lehet, hogy mégse jön?

BARÓTINÉ: *(sértve, öntudatosan)* Neked ahhoz mi közöd van? Nem a te vendéged...

JULI: Bocsánat... Nem úgy értettem.

BARÓTINÉ: Hát ne is.

Barótiné végighúzza az ujját a tányérokon.

BARÓTINÉ: Inkább a tányérokkal foglalkozzál. Ragad.

JULI: Még mindig? Pedig már kétszer előlblítettem, el is törölgettem...

BARÓTINÉ: Akkor kezdheted harmadszor is. Ilyen tányérban nálunk nem szokás tálni.

Juli dörgölni kezdi az egyik tányért a mosogatóronggyal.

JULI: Nem tudom, mi lehet... Ami ennyire makacsul ragad... Pedig vízzel mintha lejönné...

BARÓTINÉ: Ezekből csak ti esztek – máskor nem vesszük elő.

Juli dörgöli a tányért, Barótiné elegánsan feláll.

BARÓTINÉ: Igyekezz. Ha kihül a leves, dobhatjuk ki. Az én házamban nem tálnunk hidegen.

Barótiné kimegy. Juli egy pillanatra utána néz, aztán vállat von, és tiszta erőből sikálni kezdi az egyik tányért. Feladja, áttörli mindet még egyszer azért – aztán kiviszi a tányérokot.

Üres színpad. Kintről beszűrődik a zene, az evés-beszélgetés zajai, nevetések. Innentől egyre szeszgőzősebb a jelenet.

Lakatos és Mészáros nagy tálakat hoznak be, benne a kolbászba való. Juli és Varga a piszkos tányérokot hozzák be.

JULI: Csak ide, Varga bácsi, előlblítem gyorsan...

Juli és Varga a mosogatóba teszi a tálakat. Közben Lakatos és Mészáros beállítják a két töltőt.

LAKATOS: Hagyjad, Julikám, kezdjünk inkább bele.

MÉSZÁROS: *(morogva)* Minél előbb végzünk...

VARGA: *(kedélyesen)* Már megint nem jól érzed magad?

MÉSZÁROS: Mer neked aztán fene nagy kedved van – csak tudnám, mitől...

Varga ravasz, büszke arccal előhúzza egy kis pálinkás flaskát.

LAKATOS: Neee – az eperből?

VARGA: Bizony!

JULI: Azt neked szánták, édesapám...

MÉSZÁROS: Na, valamire mégis csak jó vagy te is, Varga!

VARGA: *(jó kedvéen)* Hagyjál már, na!

Körbeadogatják a flaskát. Varga Julinak is kínálja, aki nemet int mosolyogva.

LAKATOS: Na, Julika – ebből egy kortyot neked is lehet... Ez olyan.

JULI: *(mosolyogva)* Nem kérek, édesapa. Inkább kezdjünk bele...

MÉSZÁROS: Azért egy csepp türelmed legyen csak még – ilyen nedűt nem iszunk minden nap mink se – mintha a földbe oltott napsugár csordogálna le a beleimbe...

VARGA: De szépet mondtál. Majdnem.

Nevetnek. Bejön Barótiné, a halántékát fogva.

BARÓTINÉ: Minden rendben?

Elteszik a kiürült flaskát.

LAKATOS: Persze. Csak beállítottuk a töltőt.

Lakatos biccent, ő Julival, Varga Mészárossal párban nekiállnak tölteni. Barótiné a halántékát masszírozza, de próbál jó képet vágni, ahogy a háziasszonynak illik.

BARÓTINÉ: Leülök kicsit... Olyan zaj van odakint...

JULI: És milyen szépen süt a nap!

LAKATOS: Arany vasárnap! Gyémánt idő! Kívánni se lehetne jobbat!

BARÓTINÉ: Csak a migrén ne kínozna...

JULI: Hozzak ki gyógyszert?

BARÓTINÉ: Nem kell, fiam, nem olyan rossz még... Várom egy kicsit...

LAKATOS: Az ég olyan szép színű, olyan tiszta kék, mint a te ruhád, Julikám!

JULI: *(mosolyogva)* Pedig hogy mérgelődöttél, hogy nem hoztam magammal esernyőt, meg nagykabátot...

LAKATOS: Csak úgy lehetett volna eső, mint ahogy most jó idő van. Új a ruhád, persze, hogy féltettem ...

BARÓTINÉ: Új ruhában jöttél ölésre?

JULI: *(zavarban)* Nem akartam szégyent hozni a házra ...

LAKATOS: *(büszkén)* De ki is tett ám magáért, nem igaz? Beillenél így a legelegánsabb városiak közé is, a színházba vagy a moziba. Hát, talán megirigyelné még a nagyságos felesége-asszony is!

Közben Barótiné kimegy, gyógyszert keres.

VARGA: Azért csak óvatosan ezekkel...

LAKATOS: Mi van? Mivel?

MÉSZÁROS: Mindig ezt csinálja...

VARGA: Ne emlegessük már szegényt, vagy legalábbis ne így – vagy legalábbis ne énelőttem, hát szép lány a Julika, kedves lány Julika – de azért mégse egy olyan úrinő, mint az ő felesége!

MÉSZÁROS: Mi bajod van neked, mi?

VARGA: Semmi. Csak aztán ez maradjon is így, még az hiányzik, hogy valami pletyka szárnyra kelljen, hogy miket mondanak énmellettem ...

LAKATOS: Azért micsoda dolog ez mégis, ha belegondoltok ... Egy szó tönkreteheti az embert. Hát az ördög vigyen el minden rosszindulatú pusmogót és pletykafészket, hogy nem lehet már nélkülük megélni!

JULI: Na, apuskám, nem kell azért így felidegesítened magad ...

LAKATOS: Már hogyan idegesíteném! Hejj, ha maradtam volna az én drága falumban, apám házában, na ott nem volt ilyen gond – a jó isten se nézett ott miránk!

MÉSZÁROS: Kellett neked akkor eljönni, ha most meg visszasírod ...

LAKATOS: Visszasírom, meg nem is sírom – mert azért az asszony miatt – meg emiatt a drága egyszem lányom miatt nem adnám az egészséget. De ott mégis milyen béke volt ... Se pusmogás, se pletykázkodás: ha az ember rendesen viselte magát, tette a dolgát, azt csinált, amit akart, és azzal, akivel akarta. Itt meg ... Jó hely ez, szép hely ez – de azért mégse olyan itt, mint fiatalkoromban volt ott ...

Közben bejön Tivadar, kivesz egy üveg pálinkát a szekrényből. Ittas.

MÉSZÁROS: Na, fiacskám! Azt meg honnan akasztottad?

TIVADAR: Baróti mondta.

MÉSZÁROS: Na, akkor egy fél decivel mondjál szépen belőle az én poharamba is ...

TIVADAR: Csak fél decivel? Aztán nem fog-e az elpárologni onnan?

MÉSZÁROS: Töltsél akkor egy decivel, aztán meg menj a búbánatos picsába, amíg szépen mondom!

Tivadar röhögve lötytyint Mészáros poharába, és már ott sincs.

VARGA: Bálint!

MÉSZÁROS: Ne Bálintozzál nekem, mert ha én lódítok egyet ezen a gyereken, csak a kisujjam végével is, forgószéll módjára röppen ez vissza oda, ahonnan jött! Gilisztaképű senki!

JULI: Keresztapa, ne izgassa fel magát ...

MÉSZÁROS: Csak fél decit? Azt mondja nekem. Mintha nem lenne énnekem is ugyanannyi jogom a pálinkához! Csak fél decit? Én meg tűrjem szépen csendben? Hát ott a pofáján az éhség nyoma, mert máskor nem futja ám ilyesmire, jó házi kosztra meg piára! Hát nem a mi munkánkon hízik most is? Hát tett-e keresztbe egy ágat is? Emelt-e fel egy fedőt is? Csak a hasa hízik, meg a mája, a sok szesztől, mert azt bezzeg bírja, hogy nem durran ki neki most azon nyomban ...

LAKATOS: Na, Bálint, most már ...

MÉSZÁROS: Ne csitítgassatok engem! Ne csitítgassatok, mert tudjátok, hogy aztán csak még rosszabb lesz! Hát dögöljön meg, aki idehívta ezeket az ingyenélő senkiket, dögöljön meg, aki ránk szabadította őket, mert most már aztán nem szólhat az egész másról, mint hogy alámenjünk ezeknek a senkiházi barmoknak, mi?

VARGA: Akkor is visszavehetnél egy ...

MÉSZÁROS: Nem én, ha addig élek is! Most már csak azért sem! Valamiben csak meg kell pusztulnom már nekem is! Ha szólok, karóba húznak, ha hallgatok, megpukkaszt a düh. Választotok ti helyettem?

Juli kedvesen megsimítja Mészároset, aki ettől kicsit lenyugszik.

JULI: Hát senki se kéri, hogy megpukkadjon – csak hadd legyen egy kis békesség, legalább az én kedvemért. Olyan jól elvagyunk itt négyesben – nem igaz?

MÉSZÁROS: Az bizony igaz ... A legjobb dolgunk mégiscsak nekünk van ... Mert a legjobb emberek közt mink vagyunk.

Röhögve-részegen, de még valamennyire viselkedve betántorog összeölelkezve Tivadar, Lajos, Baróti, húzzák magukkal Szirmait is, aki kevésbé ittas. Leülnek az asztalokhoz, isznak.

TIVADAR: Na! Hol van már a zenénk?

BARÓTI: Jön az mindjárt. Felcuccol, aztán rákezd idebent, azt mondta.

LAJOS: Jól van az úgy.

Mészáros ingerülten figyeli őket, a többiek próbálnak nem venni tudomást róla. Bejön Barótiné is, próbál minél távolabb leülni a férjétől.

BARÓTI: Furcsa azért nekem, hogy még nem ért ide. Talán rosszul van? Isten ne adja ...

De különben meg el szokott ő jönni mihozzánk ölésre mindig.

LAJOS: Nincsen semmi baja, hál' isten. Csak tart még valami megbeszélés, meg elintéznivaló – valaki kikezdte, azt mondják.

SZIRMAI: Őt? Azt hittem ...

TIVADAR: Mi is csak most hallottuk ... De hát esélye sincs senkinek, ővele szemben ...

BARÓTI: És milyen jó ez így! Nagy ember, ilyen kell nekünk! Bárcsak több is lenne belőle!

Esélyük sincs ellene! Hál' isten, jól is van ez így... Ő tett minket azzá, ami – erre valaki ellene áll? Belegondolni is rossz!

BARÓTINÉ: *(maga elé)* Mintha bizony heti egynél többször betenné a lábát a környékre ...

BARÓTI: Igaz barátom ám ő nekem, amióta csak itt élünk – abban az évben kezdett ő is.

Rám bízta az apró-cseprő ügyeit ... Erős szövetség a miénk, soha fel nem bomló.

Baróti a kolbászt töltők felé, hangsúlyosan.

BARÓTI: Soha!

BARÓTINÉ: *(maga elé)* És ez az én férjem ... Az igazság bajnoka ... Kicsinyes ... Egyszerű ...

Gusztustalanul ostoba ...

SZIRMAI: Mondtál ... Mondott valamit?

BARÓTINÉ: *(mosolyogva)* Csak gondolkodtam ...

BARÓTI: Asszony! Még egy kört, mindenkinek!

Barótiné feláll, töltögetni kezd, kényszeredett mosollyal. Mikor odaér, Baróti a fenekére csap, felröhögnek.

SZIRMAI: *(magában)* Ilyen asszonynak olyan férje van! Örült sors, drágagyöngyöt és kavicot egy gyűrűbe foglal ... Szegény szívem, ki ezeket az embereket – s ezt az asszonyt, főleg, úgy megszeretted!

BARÓTINÉ: Töltsek?

Szirmai a pohara fölé tette a tenyerét. Barótinéra mosolyog.

SZIRMAI: Inkább egy kis ásványvizet kérnék ...

Barótiné rámosolyog, Tivadarék felröhögnek.

TIVADAR: Mi van, testvér, nem csúszik a szesz?

BARÓTINÉ: Mindjárt kihozom, bent van a hűtőben ...

SZIRMAI: Jövök én is. Legalább megmosom a kezem.

LAJOS: *(gúnyolódva utánozza)* Megmosom a kezem ...

Barótiné és Szirmai kimennek.

BARÓTI: *(részegen)* Hagyjátok ... Városi gyerek ...

LAJOS: Mert mi mik vagyunk? Falusi suttyók, mint ezek voltak régen?

Mészáros ledobja a kolbásztöltőt. Mielőtt megszólalhatna, Lakatos közbevág.

LAKATOS: *(higgadtan)* Bálint ... Hozzad be a hurkának valót.

Mészáros egy darabig megfeszül, majd szó nélkül kitrappol. Varga Lakatosra néz, aki bólint, Varga is kimegy. Baróti elszunyókál. Lajos felkapja Lakatos poharát, amibe az előbb töltött Barótiné, kiissza.

LAJOS: Fú, de jó ez!

Tivadar közben Juli mögé megy, méregeti.

LAKATOS: Az az én poharam ...

TIVADAR: Azért csinoska lány!

LAKATOS: Kérem, a lányomat ...

LAJOS: Nem baj, öregem, azért a te poharadból is jó!

TIVADAR: Nem baj, öreg, szerencsére nem a te orrodát örökölte! Gyere, kislány, igyál te is!

JULI: Köszönöm, nem ...

TIVADAR: Nem kérdés volt. Igyál csak!

Megitatják Julit, aki tehetetlenül néz az apjára.

LAKATOS: Talán azért mégse kéne...

LAJOS: Nem kéne? Mit nem kéne? Nem tetszik valami? Baj van? Szóljunk neki? Vagy akar még dolgozni valamit ezen a környéken?

TIVADAR: Mondjuk élni?

Tivadar és Lajos röhögnek. Lakatos meghunyászkodik.

LAKATOS: Udvaroljanak a lányomnak, igyák ki a pálinkámat – de rágalmazni, az nem szép dolog. Mellette állok, mióta csak idejött, tudja azt ő is, és nem is fog ez változni. Hogy én, másvalakire... Már ha egyáltalán lenne más... Vagy választás... De ki lenne olyan hülye, hogy őellene kiálljon? Hiszen Karaffa ellen esélytelen minden és mindenki!

LAJOS: Na, ez már mindjárt más. Látod? Így kell velünk beszélni. Jó, ha ennyire kéred – kiiszom a maradékot is, a békülésünkre. Meg kaphatsz te is még egyet, Julika!

Lajos felhajtja, ami Lakatos poharába maradt. Tivadar közben megpaskolja Juli fenekét, közben beleerőltet még egy italt, Juli riadtan összehúzza magát. Baróti felriad.

BARÓTI: Mi az, mi történt?

LAJOS: Elfogyott a pálinka.

BARÓTI: Ja... Hozok még... Hogy mire ideér...

TIVADAR: Jövünk mi is. Minőségellenőrizni...

Tivadar, Lajos és Baróti ki. Juli és Lakatos egy darabig csendben töltik a kolbászt.

JULI: És te ezt tűröd, apám? Megisszák a pálinkádat... Így bánnak a lányoddal... Mi szent előtted, ha mi sem vagyunk?

LAKATOS: De hát mit tegyek? Tudod, milyen világ van: nekünk annyi, ha egy szót is szólok. Én se itt nőtem fel – de azt megmondom, hogy ezek a gyűttmentek sokkal rosszabbak, mint bárki a környékről. Pofátlanok... A helyiek sose bánnak így velünk, sőt, akkor se bántak, mikor ide költöztünk...

Jön Mészáros és Varga a hurkának valóval. Leteszik, kezdik azt is tölteni.

VARGA: Nem tudtam, hogy így véded. Azt hittem, már neked is elegend van.

LAKATOS: Elegem hát. De most álljak neki fennen hirdetni? Ezek között? Hülye azért nem vagyok...

VARGA: Mondjuk ebben van igazságod...

Mészáros szeme megakad az újságon, ami az egyik tál alatt van. Kihúzza.

MÉSZÁROS: Ez mikori?

JULI: (*vállat vonva*) Nem tudom. Barótiné adta, hogy felfogja, ami kifreccsen.

MÉSZÁROS: Eperjes virágzik. Tegnap a dátum.

VARGA: Mit foglalkozol te ezzel?

MÉSZÁROS: (*olvassa*) A környék közismert jótevőjének köszönhetően Eperjes soha nem látott virágzását éli.

LAKATOS: Minek írnak ilyen cifra nyelveken...

MÉSZÁROS: (*olvassa*) A korábban elkövetett, nem bizonyított lopási ügyben, mely a falu vezetőségét érintette...

Varga odamegy, kiveszi az újságot a kezéből.

VARGA: Most találod ki!

Mészáros visszaveszi az újságot.

MÉSZÁROS: Oda van írva. (*olvassa tovább*) ... nem bizonyított lopási ügyben, mely a falu vezetőségét érintette, eljárás nem indult, ugyanakkor az eset komoly kihívást jelentett a település megmentőjeként is ismert személyiség számára. (*a többiekre nézve*) Mégis ki a faszom ismeri így?

Vállat vonnak.

MÉSZÁROS: (*olvassa*) Bár Eperjes megváltója – mi van? – nem tőzsgyökeres eperjesi, egész életét tette fel a település jóllétére, korábbi állását és pozícióit hátrahagyva... (*felnézve*) Mit hagyott ez hátra? Hát színét se látjuk hetekig, azt se tudja, mióta áll a szar az árokban a Teriék előtt is! (*olvassa*) ... példaértékű munkát vitt véghez az elmúlt évben. Mikor ennek titkáról, technikájáról kérdeztük, egyetlen mondatot nyilatkozott lapunknak: „A titok? Hogy nem az emberek vannak értem – hanem én vagyok az emberekért.” Az elmúlt években olyan szélmalomharcot vívott a helyiek konok maradiságával, ami

szinte lehetetlenné tette a fejlődést, ugyanakkor komoly küzdelmek árán mégis sikerült a környék gazdasági életébe némi mozgást hoznia.

Mészáros dühösen egy gombócba gyúri az újságot.

MÉSZÁROS: Konok maradiság? Hát ki volt olyan hülye, hogy ide engedett téged?! Mi?! Mozgás a gazdasági életben – inkább a földjeinkben, amiket szép lassan elvettél! Hol vannak a lovaim?! Hol vannak a teheneim?! Mi lett a legelőkkel?! Hogy nem lehetett egész télen szénát szerezni? „Ide nem szállítunk” – mindenki ezt mondta. És mikor elhoztam volna magam is...

VARGA: Bálint... Ne izgasd fel magad...

MÉSZÁROS: Hozzám ne érj! Most ne, mert akármilyen jó barátok vagyunk, úgy váglak nyakon, hogy itt maradsz!

JULI: Keresztapa...

MÉSZÁROS: Hallgass most, Julika, hallgassál te is, és figyeljél, hogy milyen mocskokra nem képes az emberi faj! Szemünkbe hazudnak? Leírják, amiről mindenki tudja, hogy nem igaz? Gazember, aki ezt írta – de gazember az is, aki megveszi!

Felveszi a papírgombócot, idegből tépi szét az újságot.

MÉSZÁROS: Megmentő... Megváltó... Jótevő... Minden szava... Minden betűje hazugság – és ezt hagyjuk mi hátra? Ezt olvassák majd az utódok? Hogy minden szép és jó volt – csak nagypapa volt hülye, és rosszul adta el a gazdaságot? Miért nem mondjuk mindjárt azt, hogy elittuk? Akkor legalább boldogságunk lett volna benne! Kirántják a földet a lábunk alól, megfosztanak a megélhetéstől – és még hozsannázzunk is nekik? Milyen fertelmes világban élünk, milyen vállalhatatlan kor az, amiben nem mondhatom ki: becsaptak, igazságtalanság ért? Hogy Karaffát okolom-e? Igen! Mert lefeküdt a gyáraknak! Hogy mást választanak-e? Sose, és nem is fogok – mert ő legalább már ismer bennünket, megismert, amennyire lehetett, de ha ideküldenek egy ágrólszakadt senkit, egy újat, hogy váltsa meg a világot, az életünket – egy városi nyikhaj intézkedjen? Olyan, mint ezek ott kint? Mert az majd jobb lesz? Az egyik elájul, ha vért lát, a másik mindenbe belepofázik...

JULI: Nem volt még ölésen...

MÉSZÁROS: És akkor én tanítsam meg? A magam kárán?

LAKATOS: Nem a te disznód...

MÉSZÁROS: De nekem van munkám vele! Ide hívnak, minden évben, teszik nekem a szépet, jópofiznak – aztán a mocskos munkát csak én végzem el mindig! Mert a nagysasszonynak nem lehet véres a keze ...

JULI: Barótiné jó asszony...

MÉSZÁROS: Mert a házigazda nem bírja a szeszt, de azért iszik rohadásig ...

VARGA: Bálint, menj haza, ha nem vagy jól ...

MÉSZÁROS: *(keserűen felnevetve)* Hogy nem vagyok jól? Viccelsz velem? Nem voltam még soha jobban! Egész évben erre készültem! Már csak azt várom, hogy kezdődhessen végre a mulatság! Kerüljön már valahára igaz dolog is az újságokba!

Mészáros kezében mintha bicska villanna – senki sem egészen biztos benne, mit látott, de megijednek...

LAKATOS: Bálint ... Térjél észhez ...

MÉSZÁROS: Térek! Csak pálinkát adjatok!

Lakatos elővesz egy kis butykos pálinkát. Mészáros nagyot húz belőle. Közben Juli bekapcsolja a rádiót. Zene szól. Ránéznek – kicsit zavarban van.

JULI: Gondoltam ... Hátha így könnyebben megy... A munka.

Csendben töltik tovább a hurkát, a rádióból zene szól. Egyszercsak szignál.

RÁDIÓ: Híreket mondunk. Az Állami Kutatóintézet reprezentatív felmérése szerint egyre nő a vidék és a főváros közti szegregáció ...

MÉSZÁROS: *(morogva)* Mert ami nem főváros, az már vidék ...

RÁDIÓ: Ez mind az iskolázottság, mind az egy főre jutó átlagkereset, mind pedig a munkanélküliség rátáiban megmutatkozik. Ennek oka főként a kistelepüléseken megragadt szokásokban, hagyományokban keresendő, melyek szerint például ...

Mészáros a nehéz hurkatöltőt hirtelen felkapja, és a rádióhoz vágja, az reccsenve összetörik, Juli felsikít, Varga és Lakatos döbbenet, kicsit rémülten nézik Mészáros.

MÉSZÁROS: Ha engem meg nem esz a harag, én eszem meg most már a világot! Élet ide, élet oda, de aki ma újra fölbosszant, kiszakítom a nyelvét, ha lenn a sarkában van is a gyökere! Utoljára szoltam ahhoz a senkiházi bandához, de ha meg is kell alázkodjam

érte, ha még egy pálinkát nem kapok, a nagy égre mondom, hogy felrobbanok most már tényleg!

JULI: Hozok én, keresztapa ...

MÉSZÁROS: Itt maradjál te apád mellett – mert ha csak egy újjal is hozzád nyúl valamelyik ...

VARGA: Bálint ... Biztos, hogy jó ötlet még innod?

MÉSZÁROS: *(félelmetesen nevetve)* Sose volt még jobb, barátom! Egyet se aggódjál! Ha meg valakit zavar – megfizetek érte, ezzel!

Mészáros az öklét mutatja, aztán kiviharzik. Kis félős csend.

JULI: Nem kéne utána menni?

LAKATOS: Nem rohanhatsz egy örülltel a vesztébe, fiam ...

JULI: Azért mégiscsak ...

LAKATOS: Töltsünk tovább. Bennünket azért hívtak.

Juli és Lakatos töltik tovább a hurkát. Varga tanácstalanul áll. Aztán egy idő után, nehézkesen kimegy Mészáros után. Juli az apja arcára sandít néha, némán töltenek egy ideig. Egyszer csak beviharzik a diadalmas Mészáros, kezében egy nagy üveg pálinka, a nyomában a rémült Varga.

VARGA: Jézusom, Bálint! Mit műveltél?

MÉSZÁROS: Amit megkíván a magyar becsület! Végre valahára!

Mészáros nagyot húz a pálinkás üvegből. Juli, Lakatos és Varga rémülten nézik.

LAKATOS: Mi ...

VARGA: *(borzadva)* Elment az esze, most már teljesen ...

MÉSZÁROS: *(diadalmasan nevetve)* Látod az eget? – mondom neki. Látja! Most látod utoljára – mondom neki. Látod a poklot? Nem látja. Mindjárt meg fogod látni – mondom neki! Aztán bumm! Jó, mi?

LAKATOS: *(döbbenten, félve)* Bálint ...

MÉSZÁROS: Meddig tűrjük még, hogy vég nélkül pofázzanak? Meddig tűrjük még, hogy semmibe vegyenek? Meddig tűrjük még, hogy becsület nélkül éljenek felettünk emberek? Mi? Úgy ég az agyvelőm, mint a meggyújtott kazal ... Akasszanak föl olyan magasra, hogy a világ minden hollója meglásson ... Ezek merik a legnagyobb magyarokat gyalázní? Ostobának, maradnak, idejemúlnak nevezni? Ha Karaffa maga az atyaúrsten is volna, és ha belőle annyi is volna, ahány ördög van a pokolban, és ha mindegyiknek annyi

lótífuti seggnyaló hóhér-senkije volna, ahány istentelenség abban az elátkozott szívében, hát én akkor is kimondom, és ezerszer is kimondom, hogy ő egy utolsó, rohadt senki, egy világraszóló barom, egy élősködő, egy parazita, aki nem értünk, hanem belőlünk gyarapszik, aki mondhatja ránk, hogy bűdös parasztok vagyunk, vidéki suttyók – de legalább nem olyan ganéj becsület nélküli emberek, mint ő és az egész pereputtya! És ha bárki mást mer mondani, ezzel a két nyomorult kezemmel szorítom ki belőle a szuszt!

Beront Tivadar, Lajos, a nyomukban Baróti és Szirmai: Tivadar rögtön Mészárosnak esik.

TIVADAR: Mit mondtál, te tetves bunkó parasztja?! Mit merészeltél mondani?!

Tivadar és Mészáros verekednek, Lajos, Szirmai, Varga és Lakatos próbálják őket szétválasztani, Baróti részeg bambasággal bámulja őket, Juli rémült, kicsit megszedül.

LAJOS: Gyorsan! Rendőrt! Valaki hívjon rendőrt!

SZIRMAI: Szedjük már szét őket! Nem kell rendőr, hát tudjuk mind, hogy józan ésszel nem mondana ilyeneket, mint amiket ott kint előadott! Voltunk már mind részegek, nem? Ne csináljunk akkor ebből ügyet, engedjük el szerencsétlent...

MÉSZÁROS: Szerencsétlen az édesapád; én józan vagyok, mint a hajnali napsugár – életemben nem voltam még józanabb!

Közben bejön Barótiné, rémülten nézi a jelenetet.

SZIRMAI: Hallgasson már, ha jót akar, menjen ki, járjon egyet – dől belőle a pálinkaszag, mint valami pincéből.

BARÓTINÉ: Nézzék el neki, bármit is tett... Disznóvágáson vagyunk... Elszabadulnak néha az indulatok... Kérem...

TIVADAR: *(gúnyosan, lesajnálóan)* Szerintem is seggrészeg.

MÉSZÁROS: Nem vagyok, ha mondom, aki...

LAJOS: Eresszétek el.

Akik eddig Mészároost fogták le, elengedik.

LAJOS: Most takarodjál, de ha még egyszer pálinkát mersz kérni tőlem... Jaj neked.

Szirmai félrehúzza Mészároost, Julika is odamegy, próbálja nyugtatni, vizet itatni vele.

MÉSZÁROS: Hagyjatok!

Lajos Tivadar sérüléseit nézi.

TIVADAR: Ennek nyoma lesz. Adjál már valami érzéstelenítőt...

Lajos körbenéz, elveszi Lakatos elől a poharat.

LAJOS: Köszönjük a közreműködést.

LAKATOS: Én nem...

LAJOS: Komolyan, ha maga nem lép közbe és üti ki azt az állatot...

LAKATOS: Én? Én nem verekszem. Az az állat pedig a barátom.

TIVADAR: Túl szerény. Maga verte le azt a vasgyúrót, és csak magának köszönhetem, hogy
agyon nem vert – a mi oldalunkon áll. Nemde?

LAKATOS: Én...

TIVADAR: Akkor hát erre iszom!

*Tivadar kiissza a poharat, Lajossal röhögnek. Lakatos szégyenkezve áll, ahogy az üres poharat
visszaadják a kezébe.*

LAJOS: Gyere. Még nem olvadt el teljesen a hó, lejegeljük, szép lesz.

TIVADAR: Jöjjön már gazduram is, egy kis fájdalomcsillapítás végett!

Baróti engedelmesen feláll.

LAJOS: Julika... Hogy érzed magad?

JULI: *(értetlenül)* Én... Jól... Köszönöm.

*Lajos és Tivadar röhögve kimennek, Baróti követi őket. Lakatos magába forrongva áll. Mészáros
gyűlölködve nézi.*

MÉSZÁROS: Ezt érdemled...

VARGA: Ne kezd megint, Bálint... Örülj, hogy megúsztad.

SZIRMAI: Érti már? Hogy miért tettem? Azt mondtam, hogy részeg, az igaz – de
jószándékból tettem. Elfelejtik az egészet.

MÉSZÁROS: Jószándékból tetted, fiam. De attól még a becsületednek lóttak. Hogy ötvenéves koromra részeges vénember legyek ... Aki a saját földijeit sem képes kiállni ...

SZIRMAI: Dehogynem képes. Láttam, és azért próbáltam ...

MÉSZÁROS: Köszönöm, de ez mégis siralmas, kétségbeesítő állapot! Ha az ember szabadon beszél, részegnek kell magát elismernie, hogy el ne vitessék a rendőrrel. Szegény, szegény világ!

SZIRMAI: Sajnálom. De talán ha valami zenét ... Ismeri azt, hogy „ne szomorkodj, légy víg, nem ez mindég így”? Nagyapám kedvence volt ...

MÉSZÁROS: Bárcsak ne lenne mindég így! Bárcsak tudnék még hinni ebben! Az emberi beszéd – a kétszínűség maga, az isten verje meg! De ha hallanál valamiről ... Valakikről ... Akik még hisznek ... Ne felejsd el engemet! Megértted, kisleány? Ha ez az egész, amit most itt láttál ... Ha te jutsz valamire, meglátsz valamit ... Engem már nem érdekel semmi sem, nem érdekel az életem, csak az érdekel, hogy ebből a pöcegödörből kimásszunk végre valahára, valahogy! Nincs énnekem senkim és semmim kerek e világon, mindent elvettek már tőlem – gyerekeim sincs, csak ez az egy kicsi keresztlányom, őérte, meg a gyerekeiért teszek én már mindent, ha még teszek! Vannak nálam különb emberek, okosabbak, jobban beszélők – tudom én is – de mégis ha valahol, valakik még hasznomat vehetnék ... Ha hallasz ilyenről, ha csak kell egy fővel több, ha keresnek – mondd, hogy az öreg Mészárosot keressék. Ismernek erre felé engemet. Most pedig isten veled, isten veletek.

JULI: Elmegy, keresztapa?

MÉSZÁROS: Részeg vagyok, Julikám. Részegnek kell lennem. Különben tönkretesznek mindannyiunkat – csak mert valaki kimondja végre, amit mindenki gondol. Utolsó senkiházi csaló a mi „megmentőnk”, aki szarik ránk, egytől egyig mindannyiunkra – ha elpusztulna ő és az egész fajtája, csak szebb és fényesebb lenne a világ, a gazdaságok felélednének, a mezők kivirulnának. Részeg vagyok. Isten veletek!

Mészáros elmegy. Kis csend. Varga szó nélkül feláll, elmegy. Julika kicsit megszédül, az asztalnak támaszkodik.

LAKATOS: Juli! Jól vagy?

JULI: Jól, jól, persze ... Biztos, csak hogy nem ettem ...

Hirtelen Barótiné kiborul.

BARÓTINÉ: Utálatos, utálatos ez az egész, és a legutálatosabb mind közül az én férjem! Inkább a kígyót vagy békát nézem, mint azt az undok embert! Pislog kifelé a szeme

megállás nélkül, mint barlangjából a prédát leső vadállat. Emberekből él, a nyomorukból, dühükből, behízselgi magát, aztán elárulja őket, tönkretesz maga körül mindent és mindenkit... Olyan, mint a halál, mely mindig életet eszik, s még sincs élete!

SZIRMAI: Ördögi ember, vagy inkább emberi alakba öltözött ördög, akivel féken tartanak mindenkit, mert mindig ott van, mindenhol, s figyel, s jelent...

LAKATOS: *(csendesen)* Olyan, mint a hatalom, amit szolgál. Láthatatlan, nyálkás, megfoghatatlan. Össeillenek.

SZIRMAI: Miért nem tudunk ezektől megszabadulni? Miért? Vagy miért van rájuk egyáltalán szükség? Hát nem demokráciában élünk? Hát nem miénk a szólásszabadság? Akkor mégis hogy élnek még az ilyen fajták? Átok ez, átok! És ha egy lebukik, megbukik, vagy eltörlik – akad helyette más, egy helyett tíz, és rosszabbnál rosszabb. Minél bűdösebb a szemét, annál több, annál undokabb férgek teremnek benne. Nem a féket kell eltörni, ami a hazát, az embereket leszorítva tartja, hanem a kezét elvágni, mely azt fogja. Csakhogy nem egy kéz az, hanem ezer – ki győzi mindet elvágni?

JULI: Majd megsegít a jóisten...

SZIRMAI: Úgy, úgy, csak fohászokdjunk a jóistenhez ősi szokás szerint! Tegyük össze a kezeinket, és imádkozzunk és tűrjünk! Julika, te szegény naiv kislány... Hallottad volna, amiket énelőttem mondtak... Te még tudsz remélni? Jó neked. Az én szememben az imádság olyan kulcs, mely kinyitja a menny kapuját, de ezeket a lakatokat, amik a nyomorba, a mocsokba, a fertelmes dagonyába szegeznek minket, sose fogják kinyitni. Azt csak letörni lehet!

LAKATOS: Ne szónokolj, fiacskám... Ne itt... Ne nyilvánosan...

SZIRMAI: Aztán miért ne tegyem? Mindenki hallgat. Kussol. Még se szólal. Pedig ha összefognánk... Ha mind elmondanánk... Ha tennénk érte... Egyszerre és összesen! – ez a varázsigé, melyben világmozdító erő van. Ó, istenem, csak egyszer lennénk mind egy akaraton! Csak egyszer éreznénk végre mind azt: elég volt! Változást! Elég volt a néma gyűlölködésből! Egy nemzet vagyunk! És együtt a legerősebbek!

Kis csend, sajnálkozva nézik a lelkesedéstől felhevült Szirmait, Barótiné kicsit meghatva. Aztán Barótiné indul.

BARÓTINÉ: Ledőlök kicsit. Szédülök. A fejembe szállhatott a pálinka.

SZIRMAI: Elkísérhetem?

Barótiné bólint. Elindulnak.

BARÓTINÉ: Tegezzél. Milyen sápadt vagy...

SZIRMAI: Te pedig piros.

BARÓTINÉ: Tényleg? Akkor legjobb lesz, ha lefekszem. Menjünk.

Szirmai és Barótiné kimennek. Csend.

LAKATOS: Tényleg ivott?

JULI: Kicsoda?

LAKATOS: Barótiné.

JULI: Én nem láttam.

LAKATOS: Átok van ezen a házon. Meg az egész környéken. Gyerünk, kislányom, fejezzük be minél előbb a dolgunkat.

Juli és Lakatos újra nekikezdenek a hurkatöltésnek. Egy ideig csendben végzik a dolgukat. Érkezik a jókedvű Petenáda.

PETENÁDA: Mi a tatár, vége a mulatságnak?

Juli és Lakatos nem válaszolnak.

PETENÁDA: Üres a kert. Úgy érzem magam, mint az őszi szél, ami nem lel virágot, amit leszakítson.

Csend. Petenáda leül, lábait felrakja.

PETENÁDA: Pedig milyen lakoma volt beharangozva ... Most meg várhatok, amíg kisül a kolbász, hurka ... Valahogy csak kibírom.

Csend.

PETENÁDA: Nekem azt mondták, jön Mária.

Csend.

PETENÁDA: Mennyit beszélnek pedig róla ... Hogy milyen jól néz ki, le is fogyott ... Nem volt nekem időm rendszeren foglalkozni vele, mielőtt elment egyetemre – de most, hogy már nem kell kijárni a földekre ... Isten áldja érte Karaffát!

Nem válaszolnak. Petenáda egy az asztalon lévő kósza pohárból kiissza a maradékot. Unatkozik. Így, hogy ott van Lakatos is, nem mer udvarolni, pedig nem józan.

PETENÁDA: Nem baj. Most már arany élet van. Mondjuk meg is érdemlem – szét dolgoztam a belemet az utóbbi években. Nőkre meg ... Nem volt rendesen időm, úgy meg csak futólag talál az ember, azok meg szóra se méltóak. Nem igaz, Lakatos bácsi?

Petenáda Lakatosra kacsint, aki ránéz egy pillanatra, de nem reagál folytatja a munkát.

PETENÁDA: Az a baj, hogy azt is meguntam. Derék lány az Erzsi, csak meg van veszve most már egészen.

Érkezik viháncolva Lajos, Tivadar, és a tökrészeg Baróti a nyomukban. Petenáda megőrül nekik.

PETENÁDA: Na, gyülekezzünk, gyülekezzünk! Annál jobb, minél váratlanabb!

LAJOS: Jön mindjárt a szintis is. Addig így!

Petenáda engedelmesen beleiszik az üvegbe, Lajos, Tivadar és Baróti próbálnak helyet foglalni az asztal körül, és helyet csinálni a szintinek. Közben érkezik Erzsi, megáll az ajtóban, némán nézi őket. Egy idő után veszik csak észre.

TIVADAR: Ne oda rakjad már, hülye vagy? Elrakod előlem a poharakat?

LAJOS: Kell a hely a muzsikának!

PETENÁDA: Meg a táncnak!

LAJOS: Hülye vagy?

TIVADAR: Na, Julika, hogy érzed magad?

Juli nem válaszol, bágyadtan néz maga elé, a munkára koncentrál. Petenáda észreveszi Erzsit, álkedélyes lesz hirtelen, hogy mások is vannak körülöttük.

PETENÁDA: Erzsi szívem, te vagy? Isten hozott; lám-lám, milyen véletlen találkozás!

ERZSI: Neked lehet, hogy az, de nekem nem. Utánad jöttem. Végig a nyomodban voltam.

PETENÁDA: Mi a manó! És hogy jutok e szerencséhez?

Petenáda vigyorogva Lajosékra néznek, akik röhögnek vele.

ERZSI: Miért sértegeted azt, aki úgy szeret téged?

Lajos és Tivadar röhögve húúú-znak a vallomást hallva.

PETENÁDA: *(negédesen)* Vesszek meg, ha sérteni akartalak, babám. Hidd el, komolyan kérdeztem: miképp jutok e szerencséhez?

ERZSI: Csak szerencse? Én azt reméltem, hogy boldogság lesz.

PETENÁDA: Ej, tudod, hogy nem értek a szavak megválogatásához. Szó szó.

ERZSI: Hogy tudtál engem minden búcsú, minden szó nélkül ott hagyni?

Petenáda kezdi kicsit kellemetlenül érezni magát, Lajos és Tivadar moziznak, röhögcsélnek, Baróti szunyókál, Juli és Lakatos szó nélkül töltik a hurkát.

PETENÁDA: Én azt csupa kíméletből tettem, hogy megmentselek az elválás könnyeitől.

ERZSI: Nagyon vicces vagy ma, Andor.

PETENÁDA: Neked van inkább csoda nagy kedved, hogy minden mondatomat viccnek magyarázzad ...

ERZSI: Különös, hogy akik olyan jól értették, most egyáltalán nem értik egymást.

PETENÁDA: Igazán különös.

ERZSI: Menjünk félre innen, Andor, menjünk néhány pillanatra valami magányosabb helyre.

PETENÁDA: Nem szeretem a magányt.

ERZSI: Pedig valaha nagyon szeretted ...

PETENÁDA: Meglehet, meglehet, nem tagadom; de az ember ízlése változik. Ha valami mondanivalód van, rózsám, itt is elmondhatod, én nem vagyok szégyenlős.

Petenáda egyre inkább szerepel, próbál flegmázni, Lajos és Tivadar néha biztatóan füttyögnek, tapsolnak, hujjognak neki. Közben bejön és bepakol a szintis.

ERZSI: Sok, igen sok mondanivalóm volt, de most már kevés van, igen kevés. Felesleges is kérdezni már, hogy szeretsz-e még. Ha butább volnék is, mint vagyok, átláthatnám, hogy nem szeretsz.

PETENÁDA: Na és ha nem szeretlek?

ERZSI: Akkor sohasem szerettéél, mert akit egyszer megszűnünk szeretni, azt sohasem szeretjük.

PETENÁDA: És ha így van?

ERZSI: Akkor becsaptál.

PETENÁDA: És ha becsaptalak?

ERZSI: Akkor jaj neked!

PETENÁDA: Brrrr! Egészen elrémítesz, kis babám.

Petenáda összeröhög Lajossal és Tivadarra.

ERZSI: Ismétlem: akkor jaj neked.

Petenáda, Lajos és Tivadar megint röhögnek. Erzsi komoly, ijesztően higgadt.

ERZSI: Azt ígérted, azt esküdted nekem, hogy elveszel – tehát vegyél el, akár szeretsz, akár nem.

PETENÁDA: Elvegyelek, kincsem? Megházasodjam? Hmhm. De azt tán csak nem akard, hogy tüstént papot hívassak, s itt azonnal végbemenjen a ceremónia? A házasság nagy lépés, azt éretten meg kell fontolni, azért szabj egy kis határidőt.

ERZSI: Jól van. Mikor adsz választ?

PETENÁDA: Mikor? Megállj... Holnapután kiskedden, borjúnyúzó pénteken!

Lajos, Tivadar és Petenáda nagyon röhög.

ERZSI: Nem elég, hogy kiszakítottad szívemet, még szét is marcangolod és hidegen, mosolyogva! Nem vesztegetem a szót, kereken kimondom: el kell vened és kész, hogy világ csúfja ne legyek holtom napjáig.

PETENÁDA: No hát én is kereken kimondom: nem foglak elvenni, hogy világ bolondja ne legyek holtom napjáig... Hanem most már elég legyen a sipítózásból, mert nagyon kezdelek unni...

Erzsi innentől üvölt. Petenádának már kínos. Közben hangol a szintis.

ERZSI: Meggyaláztál engem – te se várj mást éntőlem!

PETENÁDA: Elhallgatsz már?!

ERZSI: Nem hallgatok!

PETENÁDA: Nem látod, hogy mások mulatnának?

ERZSI: Hát aztán!

PETENÁDA: Takarodsz, ha azt mondom!

ERZSI: Nem! Ha a föld közepébe ásol le, onnan is kiüvöltök, onnan is kiröpítem rád átka-
imat, mint a tűzokádó hegy az égő követ! *(szinte már sikít, elviselhetetlen hang)* Nézzék,
nézzék az ifjú urat, ez a legnagyobb gazember, a legutálatosabb szörny, a legmegveten-
dőbb teremtmény, a legocsmányabb féreg a világon! Meneküljetez tőle, mert lehelete
dögvész, érintése kárhózat! Ó, isten, sülyyeszd el a földet, sülyyeszd el a gyalázatom, hogy
ezt az embert szerettem! És te vadállat...

PETENÁDA: Hallgass, te büdös kurva! Ne érijél énhozzám, nem fogsz az én hátamon kika-
paszkodni a mocsokból, amiben egész életedben dagonyáztál! Takarodjál, nem érted?!

*Petenáda megragadja Erzsi haját, s a földhöz vágja, megrúgja. Közben Lajos int, a zenész
játszani kezd. Petenáda elrohan, Erzsi sírva egy sarokba kúszik. Juli elindulna felé, megszedül,
Lakatos megfogja a karját, ott tartja. Tivadar és Lajos mutatják a szintisnek, hogy több átéléssel,
énekelnek vele.*

Hej, de kutya jó kedvem van az áldóját néki,
Még az éjjel, úgy berúgok, hogy öröm lesz azt nézni,

Szombaton este azt mondta a babám,
Hogy ne járjak, bolonduljak utána,
Kócot teker a hajába,
Másnak lesz a babája.
De én aztán azt feleltem néki,
Hallod rózsám kellesz te a fenének,
Nem vagyok én bugyi, amit minden este cserélnek.

*Közben Lajos és Tivadar felállnak, részegen legényesezni kezdenek, miközben üvöltve énekelnek
tovább.*

Hej, de kutya jó kedvem van az áldóját néki,
Még az éjjel, úgy berúgok, hogy öröm lesz azt nézni,

Szombaton este azt mondta a babám,
Hogy ne járjak, bolonduljak utána,
Kócot teker a hajába,
Másnak lesz a babája.

De én aztán azt feleltem néki,
Hallod rózsám kellesz te a fenének,
Nem vagyok én bugyi, amit minden este cserélnek.

Az új dalnál elindulnak Juli felé.

LAJOS: Juliska! Gyere, na!

JULI: Nem megyek, dolgom van ...

Odalépnék hozzá.

TIVADAR: Ne kérsd már magad, hé! Nem látod, hogy mulatnak a fiatalurak?

JULI: Kérem szépen ...

LAJOS: Nem hallottad, mit mondtunk?

JULI: Nem érzem jól magam ...

Juli könnyörögve Lakatosra néz, aki nem néz a szemébe.

TIVADAR: Majd most fogod! Nekem elhaheted ...

Lajos és Tivadar összeröhögnek.

JULI: Kérem szépen ...

LAJOS: *(keményen)* Mozduljál már!

Kirángatják Julit. Vadul táncoltatják, rángatják egymás között.

Hajlik a rózsafa, hajlik a lány,
Táncra perdül, ha húzza a cigány.
Hallod-e, hallod-e barna babám,
Adsz-e csókot, szeretsz-e igazán?
Hej, ha ez az éjszaka,
Három teljes hétig tartana!
Hajlik a rózsafa, hajlik a lány,
Táncra perdül, ha húzza a cigány.

Hajlik a rózsafa, hajlik a lány,
Táncra perdül, ha húzza a cigány.
Hallod-e, hallod-e kis csapodár,
Mért futsz tőlem? Karomba gyere már.
Hej, ha egyszer megfoglak,
Édes rózsám jól megforgatlak!
Jöjj ide, hallod-e, jöjj szaporán,
Nékünk húzza a cigány, a cigány.

Juli egyre csapzottabb, a ruhája is, a férfiak egyre vadabbak. Lakatos nem néz rá. Baróti alszik. Erzi a sarokba fordulva, nem néz oda. Juli sír. A vadság a csúcsra jár. Tépik a ruháját, rángatják a lányt, aki szinte alig van már eszméleténél.

Hirtelen néma csend, misztikus zene, mindenki mozdulatlan, ahogy fentről megjelenik egy szárnyas disznó, a hátán lovagolva Karaffa. Halk suttogások: „Karaffa... Karaffa... Ez Karaffa...” Baróti felébred.

BARÓTI: *(maga elé bámulva)* Nem hittem volna, hogy tényleg eljössz... Fél óra múlva jó lesz?

Karaffa és a szárnyas disznó kegyesen bólint. Mindenki tiszteletteljesen hátrál, elcsendesedik.

KARAFFA: Enyém a világ. Amíg tart a harc, a széthúzás, a mocskolódás – nincs, ki rajtam kifoghatna. Mindenki hallgat, mindenki fél – így a jó, így a szép! Valamikor én is hittem, reméltem, tettem és akartam – aztán rájöttem, rájöttem, mennyivel többre visz, ha nem beszélek, csak nézek, nem mondok, csak fenyegetek, nem mondatokkal, csak nézésekkal, pletykákkal és hitegetésekkel... Kemény nép ez. Bizonyította. Kell is, ami visszafogja – mi lenne, ha minden ember, minden lakos egyben hinne, egyet gondolna, nem lenne soha, aki bedobja: mi lenne, ha; aki ellene menne a népakaratnak... Vagy nem is – higgyen mást, ellene menjen, csak ne vesse meg, ne utálja, ne gyűlölje, aki vele nem egy „oldalon” áll, aki a többség, a hatalom, vagy pont, hogy a hatalomra vár... Brr... Belegondolni is rossz... Beszélni... Hallgatni... Érvelni és elfogadni... Szabadon nyilatkozni, és nem félni a következményektől – álom ez, vagy még az sem, mert ebbe a népbe már jól beleneveltem: félni kell. Félni egymástól, a ki nem mondott iránytól, félni attól, hogy miben hiszel, hogy mi az, amiben mégsem... Enyém a hatalom. Mindenható vagyok. Mert engem nem érdekelnek a panaszok, csak a rettegés maradjon, az egymástól félelem, a meg nem értés és az elnyomásérzelem... Enyém a világ. Tőlem senki el nem

veszi. Megszületik, remél, de pár rosszul kimondott gondolat – és az enyém. Nagy a világ, és nagy az én országom. De nyájamban hithű minden álom, mert a legjobbak – már álmodni se mernek. Csak hisznek, és gondolat nélkül remélnék – a semmiben, abban, hogy baj nem lesz – és erre tesznek fel egész életeket. Gyűlöletet, félelmet és széthúzást! Ezek éltetnek engem. Hogy meddig? Ki tudja – de teljesen kiélvezem. Nyomomat eltörölni nem lehet, és ha feltörne egy gondolat, hatalmam csírájában fojtja el azt. Nagy vagyok. Mindennél hatalmasabb. Enyém itt minden, enyém a világ. S ha már minden az enyém, mind az én alattvalóm – akkor is gyűlölni fogják egymást, s rettegni, s ez lesz a legnagyobb jutalom. Mert akkor a reménynek annyi, végleg elveszett – s engem többé soha senki el nem felejt. Gyertek csak, gyertek, én drága híveim – s találjuk meg együtt, mely szívben mily fürtelem rejtezik. S imádkozzunk együtt, hogy az első mindig az legyen – s tűnjön el mögötte lassan minden szép érzélem.

EPILOGUS

KARAFFA: Mi a legkedvesebb italod?

ELSŐ HANG: A vér.

KARAFFA: Ki az istened?

MÁSODIK HANG: Az Ördög.

KARAFFA: Melyik a legszebb virág?

HARMADIK HANG: Az akasztófa virága.

KARAFFA: Mit gyűlölsz legjobban?

NEGYEDIK HANG: A bűnbánást.

KARAFFA: Micsoda szenvedélyed van?

ÖTÖDIK HANG: Emberkínzás.

KARAFFA: Melyik a legszebb hang?

HATODIK HANG: A halálhörgés.

KARAFFA: Mire való az igazság?

HETEDIK HANG: Hogy porba tiporjunk.

KARAFFA: Kit szeretsz leginkább kínozni?

NYOLCADIK HANG: Az ártatlanokat.

KARAFFA: Mire való a fog?

KILENCEDIK HANG: Hogy csikorogjon.

KARAFFA: Miért születettél?

TIZEDIK HANG: Hogy mások meghaljanak általam.

KARAFFA: Mi szent előtted?

TIZENEGYEDIK HANG: Semmi.

KARAFFA: Mikor szoktál gyónni?

TIZENKETTEDIK HANG: Ha véletlenül jót cselekszem.

KARAFFA: Micsoda vallású vagy?

MIND: Hiszek az egy, szent, és mindenkori széthúzásban, várom a rosszak föltámadását,
és a soha el nem jövő örök életet.

Ámen.

Vége

Háy János

ÉN VAGYOK ÉN

(Szerepjáték)

SZEREPLŐK:

SÁNDOR, 25-26 éves költő

JÚLIA, a felesége

HAYER, Sándor barátja, fiatal színész

A darab számos helyen valós eseményekre utal, de nem felel meg a valós történetnek, már ha valaki tudja, mi a valós történet. Hogy mikor játszódik? Nincs eldöntve. Mindenesetre épp forradalom is van, meg szabadságharc. Ha eldöntöttük a kort (amely döntésben az egyik lehetőség Petőfi kora), lehet korhű ruhákban játszani, vagy épp ellenkezőleg, nem korhű ruhákban. Csak olyan rendező rendezheti meg, akinek van gondolata a művészetéről, vagy lesz azután, hogy elolvasta a darabot. A szereplőket tilos gúnyosan, netán cinikusan ábrázolni! Ezentúl minden játék belefér.

Első jelenet

Helyszín: Sándor albérlete

HAYER: Mért van ilyen rohadt szar kedved?

SÁNDOR: Levelet kaptam.

HAYER: Kitől?

SÁNDOR: Julitól.

HAYER: Mit ír?

SÁNDOR: Ezt.

HAYER: 1000x Júlia. Ez mi? Egy rejtvény?

SÁNDOR: Válasz a versre, tudod.

HAYER: Nem tudom.

SÁNDOR: Nem olvastad?

HAYER: Nem. Már jó ideje nem olvasom, amit írsz.

SÁNDOR: Mindegy. Különbem én nem tudok úgy haver lenni, hogy pont az nem érdekel belőlem, ami nekem a legfontosabb.

HAYER: A versek nem te vagy.

SÁNDOR: De én vagyok, anélkül én nem az vagyok, aki vagyok.

HAYER: Anélkül vagy olyan, mint mindenki.

SÁNDOR: De én nem vagyok olyan, mint mindenki.

HAYER: De olyan vagy, amíg ezt nem látod be, addig csak szerepet játszol, érted, hol hősszerelmes vagy, hol népdalköltő, hol a nagy duhaj, meg nőcsábász. A tököm tele van már veled. Nem unod még?

SÁNDOR: Te is szerepet játszol.

HAYER: Mert színész vagyok, baszki. Az a dolgom. De amikor lejövök a színpadról, akkor azonos vagyok önmagammal, érted, pont az vagyok, aki vagyok.

SÁNDOR: Mindenki szerepet játszik. Az is szerep, hogy azonos vagy önmagaddal.

HAYER: Ezt olvastad valahol, mi?

SÁNDOR: Nem, ezt én gondolom, de ez az igazság. Nincs olyan, hogy önmagad.

HAYER: Jó, akkor csak játszod az aktuális szerepet, de ha akarsz olyan barátot, aki nem azért szeret, mert a csillagokba röpitett a szerep, akkor itt vagyok, ha azt akarod, hogy rajongó legyek, akkor keress más barátot, de azoktól ne várd, hogy akkor is melletted legyenek, amikor nem te vagy a sztár.

SÁNDOR: Én mindig sztár leszek.

HAYER: Senki nem tudja, hogy mi lesz, csak azt, ami van. Csak utólag hiszed, hogy más

nem történhetett, csak az, ami történt, holott bármi történhetett volna addig, amíg nem történt meg az, ami megtörtént.

SÁNDOR: Lehet így is gondolkodni.

HAYER: Csak így lehet. De mi volt az a százszor?

SÁNDOR: Ezerszer.

HAYER: Jó, ezerszer.

SÁNDOR: Az van, hogy el kell vennem Juliskát, mert szeret, azért írta a levelet.

HAYER: Ez tök jó, nem? Ráadásul még rímel is.

SÁNDOR: Hát nem tök jó, és a rím is szar.

HAYER: Hú, baszki, akkor ez a szerelem is csak szerep volt? Addig volt jó, amíg nem volt valóság? Mondj már valamit? Azért lett az egész, mert a János Vitézben így hívták a csajt?

SÁNDOR: Azért ennél egy kicsit bonyolultabb a dolog.

HAYER: Te tisztá hülye vagy, nem is akartad ezt az egészet, csak hisztériáztál, hogy elhagy, meg máshoz megy.

SÁNDOR: Kicsit igen.

HAYER: Kicsit igen, de nagyon nem?

SÁNDOR: Most erre nem tudok válaszolni.

HAYER: Te csak úgy írtál egy verset, a csaj meg komolyan vette.

SÁNDOR: Ja, ez a kör még benne volt. Reszket a bokor.

HAYER: Milyen bokor?

SÁNDOR: Mindegy, ez van a versben, de különben épp készültem átalakítani az érzelmeimet, hogy valami segítsen abban, hogy írni tudjak. Nekem ez is felelősség. Ezt a verset lezárásnak írtam. Csak úgy beugrott, hogy reszket a bokor, mert madárka szállott rá, reszket a szívem, mert eszembe jutottál. Hát kurvára nem jutott eszembe semmi, csak a verssor.

HAYER: Még szerencse, hogy csak egy levelet kaptál.

SÁNDOR: Ezt hogy érted?

HAYER: Hogy szerencse, hogy csak egy nő gondolta, hogy neki szól.

SÁNDOR: De neki sem szól, csak mindenkinek, vagyis részemről senkinek, mert ez egy vers. Abszolút nem volt benne magánéleti elem, vagyis hát annyi, ami minden versben van. De komolyan vette.

Hayer: *(röhögve)* Baszki, te belebuktál az egyik szerepedbe.

SÁNDOR: Ez nem vicces!

HAYER: De, nagyon vicces. Mondjuk jobb, hogy ebbe buktál bele és nem számon furulyázó juhász lettél, vagy olyan, aki egy kocsmában gondúzó borocska mellett kókadozik. *(nevet)*

SÁNDOR: Ne röhögj. Utálok, ahogy röhögsz. Remélem, egyszer feltalálják a fogszabályzást, tényleg olyanok a fogaid, mintha villával hányták volna a szádba.

HAYER: Azért a te fogaiddal is van gond.

SÁNDOR: Tudom, ezért nem is röhögök, mert nem akarom mutogatni. Ezért hagytam abba a színészetet, mert színpadról kurva szarul nézett ki a fogsorom.

HAYER: Azért a hangod is rettenetes volt!

SÁNDOR: De nem azért hagytam abba, hanem a fogsorom miatt. A hangomat megszokták volna.

HAYER: Meg persze, soha nem te kaptad a főszerepet.

SÁNDOR: Mondom, hogy a fogsorom miatt.

HAYER: Így aztán a színésznők sem neked jutottak.

SÁNDOR: Mondom, hogy a fogsorom miatt. A művészet elsősorban önismeret és én felismertem, hogy ilyen fogakkal nem lehet a nemzet színésze az ember.

HAYER: Hát, azért ez vicces, hogy lehettél bordalnok úgy, hogy utálod a bort, népdalíró, hogy közöd nincs a néphez, de a csaj kifogott rajtad. Addig jár a korszó a kútra.

SÁNDOR: Ez nem felezőnyolcas, nem lehet belőle indítósor egy népdalhoz.

HAYER: Mármost mi nem felezőnyolcas?

SÁNDOR: Hát az Addig jár a korszó a kútra. Mert amúgy jó kezdés lenne és akkor kibontani ezt a képet, a törés képét, és a második versszakba belehozni a sorsot, mondjuk, az enyémet, mármost azt a sorsot, amiben Juliska szerelme vagyok és ott egy lazán allegorizáló fordulattal életet lehelni a korszóba, hogy úgy mondjam.

HAYER: Mi? Életet lehelni a korszóba? Azért ezt ne írd le.

SÁNDOR: Soha nem írok le faszágokat. Utálok a felesleges képeket. Amit én írok, azt el se kell képzelni, mert az tényleg van. Érted!

HAYER: Nem, nem értem.

SÁNDOR: Jó, mindegy, én sem értem, mert egészen másról kell gondolkodnom. Mert ez bazmeg, most nem egy vershelyzet. Hogy a picsába fogok ebből kikeveredni? Vagy nem is tudok, és akkor inkább keveredjek jobban bele?

HAYER: Nem tudom, ezt neked kell eldöntened.

SÁNDOR: Elmegyek, megkérem a kezét.

HAYER: Hátha az öreg Szendrey nem adja és akkor megint vershelyzet van és lehet köpni a valóságra?

SÁNDOR: Még az is lehet. Eddig sem adta. Igen, az apa a megoldás. Minden apa szerelmes a lányába.

HAYER: Már ha van lánya.

SÁNDOR: Ezt hogy érted?

HAYER: Hogy például fia van.

SÁNDOR: De neki lánya van.

HAYER: Jó, csak én általánosítottam.

SÁNDOR: Ne általánosíts, amikor én konkrétan szarban vagyok.

HAYER: És ha meggondolja magát?

SÁNDOR: Ki?

HAYER: Hát, Szendrey. Vagy Juliskára bízva a döntést, mert ő egy modern apa, nem akarja ráerőltetni az akaratát a lányára.

SÁNDOR: Hát ez az, ettől félek, hogy pont ez fog történni.

HAYER: Végülis mindig vágytál ilyen nyugodt polgári életre, papa, mama, gyerekek, csudaszép szeretet! Tulajdonképpen az vagy te, nem? Azért csinálod az egészset, mert kurvára nem tudsz egy ilyen alávetett szlovák betolakodó lenni.

SÁNDOR: Nem vagyok szlovák.

HAYER: Akkor mi vagy?

SÁNDOR: Magyar. Az vagy, amit választasz. És én ezt választottam, ez az én népem, ez az én nyelvem, ez az én hazám, ez az én otthonom.

HAYER: Jó, jó, bocs, nem akartalak megbántani, tényleg én se vagyok zsidó, bár a rokonaim azok. Hogy lehetnek azok, amikor én nem az vagyok?

SÁNDOR: Különben tényleg el tudom képzelni, hogy kandalló, gyerekek, én írok, hosszabb dolgokat is, mert ebben a rohanásban, meg mindenféle szerepjátékokban, forradalom, ilyesmi, az embernek nem jut ideje komolyabb dolgot csinálni. Drámát is írhatnék.

HAYER: Drámát?

SÁNDOR: Hát persze. Akkor mindenre lenne időm. Az öreg Szendrey pénzéből eléldélgünk és én közben megteremttem a magyar drámairodalmat. Csakúgy észrevétlen.

HAYER: Van témád?

SÁNDOR: Még nincs, de tudom, hogy a hazáról kell szólnia, meg a függetlenségről, meg arról, hogy a labancok elmennek a kurva anyjukba.

HAYER: Azt hiszem, ilyen még nincs.

SÁNDOR: Holott erre van szükség. Nemzeti színház, nemzeti dráma. Magyar színház, magyar dráma, három színű a kokárda! Vagy ne legyen három színű, és a citrom citrom ízű?

HAYER: Versben fogod írni?

SÁNDOR: Még nem tudom.

HAYER: Adhatok egy jó tanácsot?

SÁNDOR: Hát persze, mindig figyelek arra, mit mondasz, mert külső fül nélkül nincs költészet!

HAYER: Szóval a szereplőkre vigyázz, mármint a mennyiségre. Emlékszel, hányan vagyunk egy társulatban. Annál többen ne legyenek. Tömegjelenetet például kerüld, ha van egy hatásos gyilkosság, akkor azt egy vagy legfeljebb két ember hajtsa végre. Egyik becsapja

az áldozatot, a másik leszúrja, ezt látja, mondjuk a felesége meg a lánya és persze elájulnak azonnal. Esetleg meg is halnak.

SÁNDOR: Jó hagyjuk, értem, mindent értek. Holnap indulok.

HAYER: Hová?

SÁNDOR: A Balcsira.

HAYER: Hú, de menő!

SÁNDOR: Nem annyira, ott fogom megkérni Juliska kezét.

HAYER: Most mit kívánjak? Járj szerencsével? De mi most a szerencse?

SÁNDOR: Mi most a szerencse, mi most a magyar. Vagy inkább úgy, hogy mi a magyar most. Mi a szerencse most? Rút csigabigaház. Teljesen össze vagyok zavarodva. Teljesen, bassza meg, teljesen.

HAYER: Szedd össze magad, így nem lehet nőért menni. Ha ilyen leszel, biztos nem adja hozzád.

SÁNDOR: Akkor ez azt jelenti, hogy van remény?

HAYER: Azért ne éld magad bele. Te írtad, hogy földiekkel játszó égi tünemény, istenségnek látszó csalfa, vak remény.

SÁNDOR: Nem én írtam.

HAYER: Tényleg?

SÁNDOR: Tényleg.

HAYER: Néha azt hiszem, hogy mindent te írtál.

SÁNDOR: Néha én is.

Második jelenet

Helyszín: A Szendrey-ház kertje

JÚLIA: Azért jó, hogy belement.

SÁNDOR: Ezt hogy érted?

JÚLIA: Hogy belement a házasságba.

SÁNDOR: Nem tehetett mást. Látta, hogy te ezt akarod.

JÚLIA: Mért, te nem?

SÁNDOR: Dehogynem, azért jöttem, mert én is ezt akarom. Nagyon is.

JÚLIA: Biztos vagy benne?

SÁNDOR: Persze, hogy biztos. Nem voltam még ilyen biztos semmiben, pedig mindenben nagyon biztos voltam.

JÚLIA: Ez most azt jelenti, hogy biztos vagy benne?

SÁNDOR: Persze, hogy biztos, pont azt mondtam.

JÚLIA: Jó, csak olyan bonyolultul mondtad, pedig ez a legegyszerűbb dolog a világon.

Szeretlek.

SÁNDOR: Én is.

JÚLIA: Kár, hogy nem te mondtad először.

SÁNDOR: Csak az egyikünk mondhatja először, a másik már csak másodszor mondhatja.

JULISKA: Mi?

SÁNDOR: Csak hogy te kimondtad és én hiába akartam először mondani, már csak másodszor tudtam.

JULISKA: Ja, értem. Akkor most mondd te először.

SÁNDOR: Mondom, de ez már nem először lesz, nem is másodszor, hanem harmadszor.

JULISKA: Nem baj.

SÁNDOR: Szeretlek.

JÚLIA: Ha öregek leszünk, akkor is fogsz?

SÁNDOR: De hát nem vagyunk öregek.

JÚLIA: De majd leszünk.

SÁNDOR: Akkor arról ráérünk akkor gondolkodni.

JÚLIA: Azért jó lenne, ha most tudnál rá válaszolni.

SÁNDOR: Szerintem én nem leszek öreg.

JÚLIA: Hogyhogy nem?

SÁNDOR: Én nem vagyok olyan alkat.

JÚLIA: Ez nem alkat kérdése.

SÁNDOR: De van olyan, hogy nem hagyom, hogy megöregedjenek a sejtjeim. Minden fejben dől el.

JÚLIA: Tényleg? Akik megöregszenek ezt nem tudják? Mekkora hülyék!

SÁNDOR: De különben nem baj, ha öreg leszek. Öregkori költészet. Mekkora buli. Írok majd a halálról, hogy közeledik. Kasza, csontváz, ez nem túl eredeti, de majd addigra kitalálok valamit. Meg írok a betegségeimről, meg persze rólad, hogy még mindig mennyire szeretlek és szép vagy.

JÚLIA: Akkor is szép leszek neked?

SÁNDOR: Igen, mert az leszel akkor is, aki vagy. És az szép.

JÚLIA: Fú, ezt nagyon szépen mondtad, mindjárt kedvem volna most megöregedni!

SÁNDOR: Inkább ne!

JÚLIA: Voltak mások is ott fenn Pesten?

SÁNDOR: Hát nem, dehogy voltak, *(elgondolkodik)* vagyis nem Pesten.

JÚLIA: Máshol?

SÁNDOR: Végülis semmi. Nem volt semmi.

JÚLIA: Az a színésznő Debrecenben?

SÁNDOR: Arról te tudsz?

JÚLIA: Mindenről tudok. Jászai Mari, mi?

SÁNDOR: Hát nem.

JÚLIA: Nem színésznő volt?

SÁNDOR: De színésznő, de nem így hívták. Különben az csak egy véletlen volt.

JÚLIA: Hogyhogy véletlen?

SÁNDOR: Hogy én épp ott voltam, ahol ő is volt, te meg épp visszautasítottál. Szóval ennek semmi jelentősége. Különben is miattad volt.

JÚLIA: Nehogy már rám kend!

SÁNDOR: Nem kenem rád, csak tényszerű akartam lenni.

JÚLIA: Majdnem összeházasodtatok.

SÁNDOR: Jó, ez igaz, de a majdnem az tulajdonképpen nem. Mert csak olyan van, hogy megtörténik a dolog, vagy nem történik meg. Ha összeházasodunk, akkor sem fogjuk azt mondani, hogy majdnem nem házasodtunk össze.

JÚLIA: Ezt hogy érted, hogy majdnem nem.

SÁNDOR: Semmi, csak gondolkodtam a majdnemen.

JÚLIA: Az fontos, hogy most már senki nem állhat közénk. Az apám mégiscsak rendes.

SÁNDOR: Utálom, ha az apádat dicséred, egy csomószor megszívott. Egyáltalán nem jut róla eszembe az a szó, hogy rendes.

JÚLIA: Mert féltett téled, azért sok mindent hallani rólad, hiába nincs úthálózat, meg postaszolgálat, meg minden olyan rohadt elmaradott, mert ez egy ilyen fejletlen ország, meg elcsatolták Erdélyt, a hírek azért elérnek ide is. Főleg a rossz hírek, mert ez a nemzet egyik összetartó ereje, hogy rosszat mondani másról.

SÁNDOR: De mégis milyen hírek jöttek?

JÚLIA: Szerintem, te is tudod.

SÁNDOR: Ja, azt hallottad rólam, amit én is tudok, hát abból semmi nem igaz. Én egész életemben csak dolgoztam és feladatot teljesítettem, soha nem jutott volna arra időm, amit mondanak rólam. Szóval logikailag kizárható a szóbeszéd. A versekben élek, de ami a versekben van, az nem az én valóságom, hanem a vers valósága.

JÚLIA: Ez azt jelenti, hogy amit írtál abból semmi nem igaz?

SÁNDOR: De igaz, csak a versekben igaz, mert ott kell igaznak lennie.

JÚLIA: Mindenki azt hiszi, hogy te szerepelsz a versekben.

SÁNDOR: Pedig nem én, vagy egy kicsit én is, mindegy, ez marha bonyolult, meg nekem

úgy kell csinálnom, mintha én lennék az, aki nem én vagyok, mert az olvasók különben nem hisznek el semmit. Marha primitívek!

JÚLIA: Jó, de az apunak azért mégiscsak a fülébe jutott, és nem tehetett úgy, hogy nincs a fülében, ami pont ott van a fülében. De ő képes volt mégis, ennek ellenére...

SÁNDOR: Ugye, nem kell egy életen át hallgatnom, hogy milyen aranyos az apukád.

JÚLIA: Pedig aranyos.

SÁNDOR: Azért pénzt nem ad. Leszarja, hogy miből élünk majd.

JÚLIA: De ugye, nem a pénzért akarsz elvenni?

SÁNDOR: Hát azért már nem tudnálak.

JÚLIA: De most csalódtál, amikor itt állunk a boldogság kapujában?

SÁNDOR: A kert kapujában állunk. Én szeretek realista lenni, nem bírom a dagályos szavakat.

JÚLIA: Azt hittem, romantikusabb vagy.

SÁNDOR: Az is vagyok, pont annyira, amennyire ésszerű annak lenni.

JÚLIA: Azt hittem, majd te leszel, akivel együtt álmodozhatunk.

SÁNDOR: Persze, hogy álmodozhatunk, de én azért rá vagyok arra szoktatva, hogy a hétköznapi dolgokkal is számoljak, és az, hogy az apád nem ad pénzt, némi nehézséget jelent. Mert azt a pénzt, amire számítani lehetett volna, azt most máshol kell megszerezni. Egyébként is egy magyar költőnek, realistának kell lennie. Nincs próza, csak költészet van, a realizmust is a költészetnek kell megteremteni.

JÚLIA: Meg a romantikát is, nem?

SÁNDOR: De, csak azt már megteremtettük. Vagyis én abba csak besegítettem, mert már a Miska megcsinálta.

JÚLIA: Ki az a Miska?

SÁNDOR: Mindegy, egy idősebb haverom Pesten. Sajnos, az utóbbi időben nagyon iszik.

JÚLIA: De te nem, ugye?

SÁNDOR: Dehogy. Nincs rá időm, mikor írnék meg egy bordalt, ha innék?

JÚLIA: Azért az jó, hogy költő vagy, de ilyen normális. Ezt majd elmondom az apunak is.

SÁNDOR: Már megint az apád!

JÚLIA: Mert nekem fontos, hogy ő mit gondol.

SÁNDOR: Különben azért mondta, hogy egy év múlva házasodhatunk össze, hátha addig elfelejtjük egymást. Ez is egy szemét húzás volt a részéről.

JÚLIA: Nehéz lesz kibírni szeptemberig.

SÁNDOR: Nehéz, én azért addig pár dolgot megírok, hogy utána tudjak házaséletem élni.

JÚLIA: Azért közben is tudsz majd írni. Például arról, hogy mennyire szeretsz.

SÁNDOR: Remélem, de előre nem tudhatom, hogy mi lesz, még soha nem voltam házas.

Harmadik jelenet

Helyszín: A házaspár pesti otthona

SÁNDOR: *(kéziratot olvas)* Nem tudtam, hogy te is írsz verseket, bár a leveleid olyanok voltak, szóval annyira költőiek, hogy én is mondtam volna, hogy csináld.

JÚLIA: Tényleg?

SÁNDOR: Hát persze. Vagy, hogy írnál naplót, az is jó dolog, meg abból majd mindenki megtudná, hogy mi történt velem.

JÚLIA: Mármint velünk.

SÁNDOR: Ja, persze, velünk.

JÚLIA: Csak az a baj, hogy nő vagyok. Ez meg egy olyan világ, hogy a nőket semmibe veszik. Az nem lehet, hogy egy fontos gondolatot egy nő ír meg. A nőknek nincsenek fontos gondolataik, csak a férfiaknak.

SÁNDOR: Pedig vannak. Például neked is.

JÚLIA: Mindenkinek, ebben nincs olyan, hogy nő vagy férfi. Csak ez egy olyan hülye világ, hogy semmibe veszik a nőket.

SÁNDOR: Mi lenne, ha álnéven...

JÚLIA: Hogy mi?

SÁNDOR: Hogy mondjuk, Szendrei József. Szigorúan ivel a Szendrei, nem bírom ezt az úrhatnáságot. Akasszátok fel az ipszilont!

JÚLIA: Mi?

SÁNDOR: Mindegy csak egy vers jutott eszembe, majd megírom, ha egyedül leszek. Szóval, mi lenne, ha mostantól Szendrei József lennél?

JÚLIA: De az a lényeg abban, amit írok, hogy egy nő írja.

SÁNDOR: Az igaz, te tudsz olyanokra figyelni, amit én észre sem veszek. Apróságokra.

JÚLIA: Ugye?

SÁNDOR: Igen.

JÚLIA: Ezért lenne fontos, hogy ne csak a férfiak írjanak, mert a férfiak a világ felét észre se veszik, meg azt hiszik, rohadtul átlátnak mindent, pedig pont nem. Mert nincs olyan, hogy mindent átlátok. Csak olyan van, hogy mindent nem látok át!

SÁNDOR: Akkor ez tudod, mi?

JÚLIA: Hogyhogy mi?

SÁNDOR: Az, hogy harc.

JÚLIA: Ezt hogy érted?

SÁNDOR: Harc azért, hogy oda kerülj, ahová kerülnöd kell, ahol most egy náladnál

tehetségtelenebb seggfej van, persze férfi. Pont olyan harc, mint az, amikor harcolunk a nemzeti függetlenségért. Amiről a Miska is írt, hogy hazádnak rendületlenül légy híve ó!

JÚLIA: Milyen Miska?

SÁNDOR: Mindegy, akiről már a múltkor is beszéltem. Egy haverom.

JÚLIA: Ja, az alkoholista.

SÁNDOR: Nem alkoholista, csak sokat iszik.

JÚLIA: Aki sokat iszik az alkoholista.

SÁNDOR: Mindegy, hagyjuk, szóval ez pont olyan harc, mint a nemzetért való harc!

JÚLIA: Pont olyan? Hú, erre nem is gondoltam.

SÁNDOR: Pedig olyan, meg kell írni azokat a hazafias, helyesebben asszonyias, nem, ez hülye szó, mit szólnál ahhoz, hogy nőügyi verseket, amelyek lefektetik ennek a létnek az alapvető szabadságjogait és identitását. Nőidnek rendületlenül légy híve, ó magyar. Bölcsőd ő, s majdan sírod is, kivi áhápol, s elheltahakar. Hú, már meg is van a harc indulója. Szóval küzdeni kell!

JÚLIA: Igen, ezt kell tenni, szerintem is, de addig azért még írok pár szerelmes verset, jó?

SÁNDOR: Hát persze, én is írok párat. Még jó, hogy szerelmesek vagyunk egymásba.

JÚLIA: Mért jó?

SÁNDOR: Mert így tudunk szerelmes verseket írni.

JÚLIA: Ja, persze, meg hát azért is jó, mert csak úgy önmagában is jó. Apriori.

SÁNDOR: Te olvastál Kantot?

JÚLIA: Persze.

SÁNDOR: Fú, de okos vagy! Ezért is szeretlek!

JÚLIA: Te is.

SÁNDOR: Mi az, hogy én is?

JÚLIA: Te is okos vagy, tudsz például szlovákul is, nem csak németül.

SÁNDOR: Jó, ezt hagyjuk.

JÚLIA: Szerintem, nagy dolog ilyen kis nyelvet is tudni.

SÁNDOR: Most eltértünk a tárgytól. Így nem lehet koncentrálni, hogy mindig másról beszélünk.

JÚLIA: A beszélgetés olyan, hogy mindig eltérünk a tárgytól. Ez a lényege. Kalandozás!

De mitől tértünk el, te még emlékszel?

SÁNDOR: Igen, a szerelmes versektől.

JÚLIA: Tényleg.

SÁNDOR: Csak most már nehéz folytatni, annyira kiestem a lendületből.

JÚLIA: Azért folytasd!

SÁNDOR: Szóval lehetne olyan, hogy párban adjuk ki a verseket.

JÚLIA: Hogy te meg én?

SÁNDOR: Persze! Ez mekkora újdonság lenne. Egyik oldalon én, a másik oldalon te. Vagy fordítva. *(elrévedve)* Ez hihetetlen, hogy mindig eszembe jut valami. Együtt mennénk író-olvasó találkozókra.

JÚLIA: Ugye, nem csak azért dicséred a verseket, hogy lefeküdjek veled?

SÁNDOR: Dehogy! Gondolom, mert a feleségem vagy, amúgy is lefeküdnél.

JÚLIA: De lehet, hogy kevesebbszer.

SÁNDOR: Tényleg? Akkor máskor is megdicsérem, de nem azért, hogy lefeküdj velem, hanem mert jók, de jó tudni, hogy lesz ilyen kézzelfogható eredménye is.

JÚLIA: Ugye mondom, hogy azért csinálod.

SÁNDOR: Tényleg nem azért, hanem mert jók, de ha már nekem is haszonnal jár, persze szívesebben dicsérem. De te különben akkor azért fekszel le velem, mert dicsérem a verseidet?

JÚLIA: Dehogy, ezt teljesen félreérted, csak úgy gyakrabban van kedvem, mert ez már eleve megteremti a hangulatot. Érted ugye?

SÁNDOR: Persze, hogy értem. Akkor esetleg lehetne úgy, hogy ha azzal kezdem, hogy Juliska, hú de szép verseket írsz, vagy de szép verset írtál, az már azt jelenti, hogy...

JÚLIA: Ne hívj Juliskának.

SÁNDOR: Hát akkor, hogy hívjalak, amikor úgy hívnak?

JÚLIA: Júliának.

SÁNDOR: Jó, akkor Júlia, de most megint teljesen kiestem abból, amit mondani akartam. Elég volt a dumából! Gyere!

JÚLIA: Szépek a verseim?

SÁNDOR: Szépek, és te is szép vagy, legalábbis nekem szép!

JÚLIA: Na, ne siess.

SÁNDOR: De sietek, mert már rég el vagyok késve!

JÚLIA: Miről?

SÁNDOR: Mindenről, de legalább itt most behozhatok valamennyit. Mi ágyban párnák között, közben meg kitör a forradalom.

Negyedik jelenet

Helyszín: A házaspár lakása, Sándor hazaérkezik

JÚLIA: Hol voltál?

SÁNDOR: Nem mindegy.

JÚLIA: Nem, egyáltalán nem mindegy.

SÁNDOR: Dolgozom, tudod, hogy mindig dolgozom.

JÚLIA: Éjszaka, na, ne hülyíts már.

SÁNDOR: Mindig.

JÚLIA: Senki nem dolgozik mindig. Éjszaka meg pláne nem, legfeljebb az éjjeliőrök.

SÁNDOR: De én dolgozom, mert én nullahuszonnégyben Petőfi Sándor vagyok, mint egy éjjel-nappali élelmiszerbolt.

JÚLIA: Az egy foglalkozás, hogy te vagy te?

SÁNDOR: Igen. Az azt jelenti, hogy mindig benne vagyok a szerepemben. Az író olyan, hogy soha nem áll le az agya, mindig megy benne valami. A filmhez tudnám hasonlítani, ha feltalálták volna a filmet, amikor beszélünk, de még nem találták fel, szóval csak azt tudom mondani, hogy megy ott belül valami, mindig, érted, és én fejben írok, amikor leülök, már minden meg van csinálva belül.

JÚLIA: Kérdezhetek valamit?

SÁNDOR: Hát persze!

JÚLIA: Szóval akkor hol voltál?

SÁNDOR: Másra számítottam.

JÚLIA: Én is. Szóval hol voltál?

SÁNDOR: A Pilvaxban.

JÚLIA: Kivel?

SÁNDOR: Haverokkal.

JÚLIA: Gondoltam, és akkor jössz ezzel a munka dologgal. Tényleg ennyire hülyének nézel? Legalább annyi lenne benned, hogy nem kamuzol.

SÁNDOR: Nem kamuzok. Nekem az is munka, hogy velük.

JÚLIA: Mi, az hogy ott téped a pofád órákon át?

SÁNDOR: Hoppá. Véletlen rímet mondtál! Csak azért ez durva szó, ilyet nem írhatok bele a versbe, hacsak nem egy állatról írnék, farkasnak például lehet pofája! Farkasok dala. Jó cím!

JÚLIA: Szerinted ez házasság?

SÁNDOR: Mivel terhes vagy.

JÚLIA: Nem vagyok terhes, azt most nem mondhatod, legfeljebb egy következő jelenetben, ha meg lesz írva, mert akkor tényleg terhes leszek, mert mást nem tehettem, hogy valamilyen módon megtartsalak magamnak, mert neked, örökösen más ügyek vannak a fejedben, nem a család.

SÁNDOR: A család is ott van, mert arra épül a nemzet, ezt mindenki tudja, hogy az is fontos, de ha a nagy egész nem lesz rendben, akkor a kis részeknek is vége. A rész egész egysége adja ki a mindenséget.

JÚLIA: Nem kéne annyi filozófiát olvasni, és akkor tudnál úgy beszélni, mint egy normális ember. És arra válaszolnál, amit kérdezek.

SÁNDOR: Nem filozófiát olvasok, hanem gondolkodom. Az írás gondolkodás, minden onnét ered, amit az ember megforgat a fejében.

JÚLIA: Amit én írok, az a szívemből jön.

SÁNDOR: Olyan is.

JÚLIA: Ezt most hogy érted?

SÁNDOR: Hát hogy, hát hogy, hogy... Hogy olyan érzékeny is, és épp az a szép benne.

JÚLIA: Ja, azt hittem...

SÁNDOR: Nem, nem akartalak megbántani. Tudod, hogy szeretlek. Ha rád nézek, azt érzem, amit érzek.

JÚLIA: El kéne végre döntened, hogy család vagy forradalom.

SÁNDOR: Család és forradalom.

JÚLIA: Nem, a kettő nem tűri egymást. Érted, kizárja, mert aki ott van, az nem lehet itt.

SÁNDOR: Nem tudom, miért nincs két életem. Az egyiket örökre odaadnám neked.

A másik szabad lenne, s minden nap szárnyra kelne, s mindenkit szeretne, akit lehet.

JÚLIA: Utálom, ha versben beszélsz. Inkább dönts végre, család vagy forradalom!

SÁNDOR: És ha tényleg volna két életem?

JÚLIA: Senkinek sincs.

SÁNDOR: Azért jó cím lenne, hogy család és forradalom, de az is jó, hogy aki ott van, az nem lehet itt, nem, ez nem is cím, ez első sor. Meg kéne írni. Aki ott van, nem lehet itt, aki itt van, nem lehet ott. Itthon van az otthon? Otthon van az itthon? Most egy természeti kép. Vihar? Vagy pusztaság? Pusztaság télen? Egy kisgyerek. Magányos. Én mindig egyedül vagyok. Hiába lettél, Júlia. Senki nem tud a társam lenni, mert senki nem tudja a bennem forrongó érzelmeket követni. Ki fogja kiemelni belőlem a fájdalmat? Senki. Ki fogja kiemelni belőlem a szorongást, a kínokat, a félelmet? Senki. Egyedül vagyok. Se rossz, se jó, fellegajtó nyitogató. Ki van ott velem, senki, csak a fellegek és mögöttük a szelleme. A szellemnek van szelleme?

JÚLIA: Írtam apámnak.

SÁNDOR: Már megint az a vén marha.

JÚLIA: Még ötven sincs.

SÁNDOR: Hát ez az, már majdnem ötven. Ki hihet olyanoknak, akiknek már leáldozott, akik már nem ifjak, hanem vén kecskék, semmit nem tudnak arról, hogy miért lobog és ég az ifjak szíve. Harminc fölött ne higgy senkinek és a te apád már jóval fölötte van.

JÚLIA: A lényeg, hogy írtam neki.

SÁNDOR: Mit?

JÚLIA: Ami itt van velünk.

SÁNDOR: Mért, mi van velünk?

JÚLIA: Az, hogy engem le se szarsz.

SÁNDOR: És ezt megírtad neki?

JÚLIA: Mért, titok?

SÁNDOR: Ez nem rá tartozik.

JÚLIA: Ő legalább szeret.

SÁNDOR: Nem tudsz tőle elszakadni?

JÚLIA: El vagyok szakadva, épp az a baj, hogy el vagyok szakadva, de te sem vagy nekem. Nekem nincs senkim.

SÁNDOR: Te az apádba vagy szerelmes.

JÚLIA: Nem, csak szeretem.

SÁNDOR: Engem szeress!

JÚLIA: Szeretnélek, ha volna mikor.

Ötödik jelenet

Helyszín: A házaspár lakása, Haver érkezik

JÚLIA: Itt a haverod.

SÁNDOR: Melyik?

JÚLIA: Akit soha nem várok. Nem szeretem.

SÁNDOR: Senkit nem szeretsz a haverjaim közül.

JÚLIA: De ez nem az én hibám. Azért van, mert ilyenek a haverjaid. Ha normális emberek lennének, akkor szeretném őket, mert én, veled ellentétben, tudok szeretni.

SÁNDOR: Én is tudok.

JÚLIA: Nem, te magadat szereted és azokat a szerepeket, amiket játszol, de rajta fogsz veszteni, annyi biztos.

SÁNDOR: Már rajta vesztettem.

JÚLIA: Ezt most mire mondod?

SÁNDOR: Mindegy, hagyjuk, nem tudok családi feszültségben élni, amikor a haza dolga szarban van.

JÚLIA: A te dolgod is abban van.

SÁNDOR: Ezt most hogy érted?

JÚLIA: Nem a házasságunkra gondolok.

SÁNDOR: Akkor mire?

JÚLIA: Figyelj, nem lehet csak úgy dobálózni olyanokkal, hogy te nem akarsz ágyban párnák között meghalni.

SÁNDOR: Az vers.

JÚLIA: Az nem vers, hanem egy üzenet az embereknek, hogy menjenek harcolni, de ez az üzenet csak akkor lesz hiteles, ha te is megteszed.

SÁNDOR: Mit?

JÚLIA: Hogy követed a saját üzenetedet!

SÁNDOR: Hogy menjek ki a csataterre? Meghalni?

JÚLIA: Nem feltétlenül kell meghalni, de meg kell mutatnod, hogy tényleg azt gondolod, amit írsz.

SÁNDOR: Én nem vagyok katona. Soha nem gondolom, hogy azt kell tennem, amit írok. Nekem írnom kell, az az én tevésem.

JÚLIA: Annyi minden nem voltál, ami aztán egy időre lettél, mert el akartad hitetni, hogy az mind igaz, amit írsz. Most ez a szerep szerinted nem fog menni?

SÁNDOR: Beállni katonának? Már próbáltam, nekem az nem megy. Meg kicsit azért veszélyes is. Itt van a kisfiunk. Nem kockáztathatok. Emlékszel, milyen boldogok voltunk, mikor jöttél, hogy Ó, Sándor, anyának érzem magamat.

JÚLIA: Te így emlékszel?

SÁNDOR: Mért nem így volt?

JÚLIA: Nem. Azt mondtam terhes vagyok, te meg, hogy hogy lehet majd verset írni gyerek mellett, s hogy te erre még tulajdonképpen nem készültél fel, és hogy miből tartjuk el, költészetből nem lehet családot... Folytassam?

SÁNDOR: Nem. Bepánikoltam, igen, de ez nem bűn.

JÚLIA: Jó, hagyjuk, akkor kijössz vagy behívjam.

SÁNDOR: Küldd be!

Hatodik jelenet

Helyszín: Sándor szobája, haver belép

HAYER: Szevasz, Sándor.

SÁNDOR: Szevasz. Hogyhogy itt és nem valahol a poros utakon szekérral.

HAYER: Tegnap érkeztem. Szétesett a társulat.

SÁNDOR: Háború van. A valóság rakja fel a díszleteket.

HAYER: Hú, ezt nagyon szépen mondtad.

SÁNDOR: Ez van a fejemben, elkezdtem egy drámát, és ezeken gondolkodom, hogy hogy van az, hogy valóság és művészet, hogy tulajdonképpen mindig azt írja az ember, amit él. Akkor is, ha nem akkor játszódik, amikor ő él.

HAYER: Ez az a történelmi dráma.

SÁNDOR: Emlékszel még rá, mikor beszéltünk róla.

HAYER: Hát persze, a nemzeti ügy.

SÁNDOR: Ez lehetne az első magyar kőszínház nyitóelőadása.

HAYER: Itt Pesten?

SÁNDOR: Nem tudom, lehet valahol vidéken. Pest, német. Egy vidéki város, ahol mélyebben ragaszkodnak a nemzethez, mondjuk Veszprémben.

HAYER: Ki menne ott színházba?

SÁNDOR: Mindenki. Nem csak az, aki ott lakik, hanem mennének Pestről is.

HAYER: Ez csak álom.

SÁNDOR: Álmodni jó.

HAYER: De ébren lenni jobb. Megvan a téma?

SÁNDOR: Ja, a török után Karaffa generális rémtettei.

HAYER: Ki az a Karaffa generális?

SÁNDOR: Nem mindegy?

HAYER: Hát nem. Mért menjek el egy olyan történelmi darabra, ahol azt sem tudom, ki a lófasz a főszereplő.

SÁNDOR: Innét fogják megtudni. És bőven elég, hogy ott a nevem a színlapon. Miattam jönnek majd be. Tömegek. Száz előadás lesz, és bemutatják külföldön is.

HAYER: Kit érdekel külföldön a magyar haza dolga.

SÁNDOR: Pont az a lényeg a művészetben, hogy mindenki úgy éli meg, hogy róla szól.

HAYER: Az osztrákok is?

SÁNDOR: Azok is.

HAYER: Akkor ez németül egy nemzetellenes darab lesz.

SÁNDOR: Ezt hogy érted?

HAYER: Hogy az osztrákokat arra serkenti, hogy legyenek egyre nagyobb nemzet, és mondjuk, uralkodjanak a kisebb nemzetek fölött, például a magyarok fölött. A darabod akkor az osztrák nemzeti érzés fellobbantója lesz.

SÁNDOR: A kurva életbe, erre nem is gondoltam. Ami jó, az lesz a rossz? Bassza meg! Egyszerűen megtiltom, hogy lefordítsák. Ez a megoldás!

HAYER: Belenézhetek?

SÁNDOR: Itt tartok most, második jelenet. Marha jól haladok. Pedig tényleg a nyakunkon a felfordulás.

HAYER: Mindig az van a nyakunkon, ami van. És most csak felfordulás van.

SÁNDOR: De én mindig tudok írni, mindig. Ez egyszerűen hihetetlen. Mindegy mi van körülöttem, mindegy, hogy milyen tollal. Egyszerűen nem tudok olyan gyorsan írni, ahogy a fejemben jönnek a gondolatok.

Haver olvas.

HAYER: Ja. Persze, lehet, hogy nem kéne mindent leírni.

SÁNDOR: Épp az van, hogy nem tudok mindent leírni, mert a kezem nem tudja követni a bennem sorakozó gondolatokat.

HAYER: Ja. Mondhatok valamit?

SÁNDOR: Szerintem, inkább ne, vagy csak akkor, ha segít. Rosszindulatra nincs szükségem. Nem teher alatt nő a pálma.

HAYER: Csak segíteni akarok, mégiscsak színész vagyok, van benne gyakorlatom, hogy mi jó a színpadon, mi meg rossz.

SÁNDOR: Jó, akkor mondd!

HAYER: Figyelj, csak nézz rá erre az első jelenetre, el se kell olvasni és látod, hogy mindenki milyen kurva hosszan beszél.

SÁNDOR: Mert elmondják, amit el kell mondaniuk.

HAYER: De ne legyenek ilyen hosszú megszólalások. A színészek képtelenek ennyi szöveget megjegyezni. Mindig el fogják cseszni. Pláne egymás után ne legyen ennyi hosszú szöveg. Olyan, mintha nem is egymással beszélnének.

SÁNDOR: Pedig pont egymással beszélnek, mert ez egy párbeszéd.

HAYER: Figyelj, ha van egy hosszú megszólalás, utána legyen rövid, mindenki jobban érti majd, ráadásul ezzel felgyorsítod a tempót. És a tempó mindennél fontosabb a színpadon. A ritmus.

SÁNDOR: Aha, de nekem annyi a mondanivalóm.

HAYER: Az senkit nem érdekel, nem te vagy a szereplő, hanem a szereplők.

SÁNDOR: A kurva istenit, annyit dolgoztam rajta, most húzzam ki a legszebb sorokat. Én soha nem húzok ki semmit, mert amit írok, az mind jó.

HAYER: Nem mondtam, hogy nem jó, csak ebbe a drámába nem való!

SÁNDOR: Én heréljem ki a saját szövegemet.?

HAYER: Szerintem inkább te, ne hagyd a színészekre, vagy a dramaturgokra, akik a felét biztosan kihúzzák a másik felét meg elfelejtik vagy össze-vissza mondják. Ja és mi az, hogy a második jelentben van harminc hóhér, meg tizenkét fekete ruhás ember, az negyvenkettő, plusz Karaffa?

SÁNDOR: Az nagyon látványos! Képzeld el, jönnek a hóhérok, akik ki akarják irtani a magyar népet, és ezek válaszolnak egy-egy mondattal a gonosz generálisnak. Mind hatalmas bárdokkal, hóhércsuklyában. Vörös hóhércsuklyában. Félelmetes! Ijesztő!

HAYER: Ez szerintem egy nagyon hamis jelenet. Senki nem fogja elhinni, mert ilyen nincs a valóságban.

SÁNDOR: Kit érdekel a valóság. Engem csak a mű valósága érdekel. És ott ez így pont igaz.

HAYER: Szerintem, nem. Inkább látszódjon a hóhérok arca, akkor tud a színész az arcával is játszani, érted, életet adni a figurának.

SÁNDOR: Jó, akkor majd odaírom, hogy nem lesz csuklya.

HAYER: Meg figyelj, honnan szerez egy átlagos színház harminc hóhért?

SÁNDOR: De ha nincs mennyiség, akkor nincs hatás.

HAYER: Ez nem igaz, írd meg úgy, hogy egy vagy két hóhér van. Hidd el, akkor nagyobbat szól, mert ki tudsz építeni két hóhérkaraktert és akkor már nem csak az általános hóhért látom a színpadon, hanem magát a hóhért, a maga egyediségében, érted, mint sorsot.

SÁNDOR: Jó, hagyjuk, úgysem tudom folytatni. Ezek után meg pláne nem.

HAYER: Akkor kár volt beszélünk róla.

SÁNDOR: Azt hiszem, kár. De ilyen a művészet, hogy tulajdonképpen feleslegesen telik el az idő.

HAYER: Ezt most mire mondod?

SÁNDOR: Meguntam, hogy teremtett valóság! Én inkább az életet választom.

HAYER: Te? Az életet?

SÁNDOR: Igen. Most az élet lesz a szerepem.

HAYER: Ezt hogy érted.

SÁNDOR: Kimegyek harcolni. A hazának, most minden kardforgatóra szüksége van.

HAYER: Hülye vagy, ki akarod nyíratni magad?

SÁNDOR: Majd elvállik.

HAYER: Mi az, hogy elvállik?

SÁNDOR: Hogy meghalok vagy túlélem.

HAYER: Hát ez könnyen elválík, semmit nem tudsz a harcról.

SÁNDOR: Elviekben sokat.

HAYER: Az elviek azt jelenti, hogy halálra ítéled magad. Ez nem olyan, mint amikor Pest utcáin parádézta karddal az oldaladon. Nem úgy fogsz mutatni, mint egy hős.

SÁNDOR: A valóság kell, ha nem teszem meg, minden hitelesség elveszik. S ha nem hiteles, amit csinálók, akkor az egésznek nem volt értelme.

HAYER: Ezt ki mondta neked? A mű hitelessége a művön belül van. Tök mindegy, hogy mit csinálsz a valóságban.

SÁNDOR: Ezek az idők, amikor így volt, elmúltak. Cselekednie kell annak, aki a hazának jót akar.

HAYER: Juliska? Ő rágta a füledbe, mi? Mi a fasznak kellett elvenni ezt a hülye nőt?

SÁNDOR: Te nem mondhatod róla rosszat, érted. Különben sem Juliska. Juliska a János vitézben van. Júlia. És nekem hallgatnom kell rá, mert ő tudja, hogy mit helyes cselekednem. Mindig kell egy külső hang. Aki azt nem hallja, nem tud helyesen cselekedni.

HAYER: Te tisztelt hülye vagy. Ki akar nyíratni. Nem látod, hogy mire megy ki a játék? A nemzet özvegye akar lenni!

SÁNDOR: Azért mondod, mert gyáva vagy.

HAYER: Nem. Azért mondom, mert féltelek.

Hetedik jelenet

Helyszín: Debreceni albérlet, hasonló a pesti lakáshoz

SÁNDOR: Menekültek lettünk. Ez lett az álomból, abból a virágzó nemzetből, amit megálmodtunk. Ellepjük a világot, mint a kóbor kutyák. Semmink sem lesz, de legfőképpen nem lesz hazánk.

JÚLIA: Maradhattunk volna Pesten.

SÁNDOR: Nem. Akkor biztosan elfognak és kivégeznek. Akkor inkább a csatatér.

JÚLIA: Akkor most mégis mész?

SÁNDOR: Te mondtad, hogy mennem kell.

JÚLIA: Nem én mondtam.

SÁNDOR: De te mondtad.

JÚLIA: Nem, te írtad. Én csak azt mondtam, hogy nem csak szövegelni kell, másokat a halálba küldeni, hanem cselekedni is.

SÁNDOR: De az egy vers volt, nem a valóság.

JÚLIA: És amikor lajbiban meg szűrben korzóztál a pesti utcákon, mert te népdalköltő vagy, akkor az mi volt?

SÁNDOR: Az egy tévedés volt, de veszélytelen tévedés.

JÚLIA: Ugye, nem azt akarod mondani, hogy neked drágább az életed, mint a haza becsülete?

SÁNDOR: Eldöntöttem, hogy megyek, nem kéne még az utolsó napokat is veszekedéssel tölteni.

JÚLIA: Nem veszekedünk, csak megbeszéljük a dolgot.

SÁNDOR: Mi lesz a gyerekekkel?

JÚLIA: Hogyhogy mi lesz?

SÁNDOR: Hát most, hogy nem leszek itthon.

JÚLIA: Eddig sem voltál itthon.

SÁNDOR: Jó, azért csak együtt ébredtünk, nem?

JÚLIA: Nem.

SÁNDOR: Azért csak jó volt, hogy eddig itt volt az apja.

JÚLIA: Nem tudta, hogy itt volt az apja, mert még nem tud semmit, csak szopni.

SÁNDOR: Most elvette a kedvem.

JÚLIA: Mitől?

SÁNDOR: Hogy írjak róla verseket.

JÚLIA: Hát ne írd, hogy tudnál olyanról írni, amiről gőzöd sincs, hogy milyen.

SÁNDOR: Eddig is olyanokról írtam. Bordal. Az nem volt jó?

JÚLIA: Az igaz, tényleg, neked nem kell valóság hozzá, hogy verset írj, mindenbe bele tudod képzelni magad, még abba is, hogy apa vagy. Pedig tényleg apa vagy.

SÁNDOR: A valóság soha nem érdekelt. A mű valósága, az az igazi valóság.

JÚLIA: Ezt észrevettem. Szabadság, szerelem! Komolyan, ez alatt mit értettél?

SÁNDOR: Az a baj Juliska ...

JÚLIA: Ne hívj Juliskának, én nem a János vitézből léptem elő, hanem tényleg vagyok.

SÁNDOR: Az a baj, hogy te nem engem szeretsz.

JÚLIA: Hogy tudnálak szeretni, azt se tudom, ki vagy. Te tudod?

SÁNDOR: Én vagyok én.

JÚLIA: Hát ettől nem vágom hanyatt magam.

SÁNDOR: Csak azért akartál, mert tudtad, hogy ki vagyok.

JÚLIA: Épp az a baj, hogy még most sem tudom, hogy ki vagy.

SÁNDOR: Azt hitted, majd miattam te is betörsz az irodalomba. A nők mindig a saját céljaik elérésére használják a férfiakat.

JÚLIA: Ezt most komolyan gondolod?

SÁNDOR: Mért, nem ez volt?

JÚLIA: Szerinted én betörtem valahová?

SÁNDOR: Miattam ismertél meg egy csomó fontos embert. Ez volt a cél, nem?

JÚLIA: Olyan vagy, mint egy idegen. Hogy lehet ennyire gyorsan eltávolodni egymástól!

SÁNDOR: Mert soha nem voltunk közel.

JÚLIA: Sír a gyerek.

SÁNDOR: Mindig sír. Az agyamra megy.

JÚLIA: Ez ilyen. Ez a család.

SÁNDOR: Család. Ez is jó téma, ha visszatérek a csatából, azt hiszem, majd erről írok, meg gyerekverseket, megalapítom a nemzeti gyermekirodalmat. A haza egy nagy oltár, ott nő fel a fiam, Zoltán!

JÚLIA: Úristen, szerintem tényleg pakolj és menj!

Nyolcadik jelenet

Helyszín: Debreceni utca

HAYER: Minden vidéki város borzalmas. Unalom, unalom, és unalom.

SÁNDOR: Pedig most itt van egész Pest. Még a kormány is.

HAYER: A lényegen nem változtat. Kicsit több a hangoskodó.

SÁNDOR: Gyere velem, a harc tele van izgalommal.

HAYER: A katonáskodás nem nekem való. Jobb lenne, ha te is maradnál.

SÁNDOR: Már eldöntöttem és nem csinállok segget a számból.

HAYER: Mikor mész?

SÁNDOR: Holnap. Vigyáznál a családra, amíg a csatatéren leszek?

HAYER: Nem.

SÁNDOR: Mért nem?

HAYER: Mert nem érek rá.

SÁNDOR: Most mondtad, hogy nem történik semmi, tiszta unalom az egész.

HAYER: Ez történik most velem és én ezt akarom megélni, a semmit.

SÁNDOR: Egyszer kérek tőled valamit.

HAYER: És?

SÁNDOR: És akkor is nemet mondasz.

HAYER: Mert én nem tudok gyerekkel meg egy elhagyott feleséggel törődni. Nincs rá se időm, se pénzem. Mondhatnék persze igent és nem csinállok semmit. Úgysem fogsz

tudni róla, de nem vagyok olyan szemét, hogy átvágjalak. Én inkább megmondom az igazságot.

SÁNDOR: Tudod, hogy hiába hazudnál, megtudnám az igazságot, amikor visszajövök.

HAYER: Ha visszajössz.

SÁNDOR: Mért ne jönnék?

HAYER: Háború, érted, nem költészet, ott tényleg van vér.

SÁNDOR: Ja, tényleg, erre nem is gondoltam. Furcsa, de azt hiszem, most lépek először igazán bele a valóságba.

HAYER: Végre találkozol velünk.

SÁNDOR: Ezt hogy érted?

HAYER: Azokkal, akik eddig is a valóságban éltek.

SÁNDOR: Ja, értem.

HAYER: Szerintem, nem érted, és azt hiszed, ez is csak arról szól, hogy szülessenek harci versek.

SÁNDOR: Mért ne születnének, végülis ott leszek! Csatában! Na, mindegy. Rossz, hogy senkire nem számíthatok. Se rád, de még a hazámra sem.

HAYER: A haza nem egy ember.

SÁNDOR: Sokszor írtam róla úgy, mintha élne.

HAYER: Él, de csak általunk.

SÁNDOR: Milyen furcsa ez a szó, hogy általunk, olyan régies, nem?

HAYER: Sok darabban játszom, és rám ragadnak az ilyen elavult megfogalmazások, hogy a haza általunk él.

SÁNDOR: Pedig valójában igaz. Mégis olyan üres így kimondva. Mitől lesz valóságos a nyelv? Valóságos akkor, amikor épp nem valóságos, csak olyan, ami teremtve van. Én írtam le, és ami addig nem létezett, ezután létezik. Mitől lesz valóság az, ami általam lett létrehozva?

HAYER: Na, ezt nem én fogom megválaszolni.

SÁNDOR: Az egész, ami történik, csak attól lesz valóság, hogy megírom, s teremtek a valóság helyett egy nem valóságos világot, ami végül meghódítja a valóságot. Amit nem írnak meg, az nincs.

HAYER: Hát igen, csak ami nincs, annak van bokra.

SÁNDOR: Ezt nem értem.

HAYER: Én sem.

Kilencedik jelenet

Helyszín: Debreceni albérlet, Haver érkezik

JÚLIA: Mi történt? Úristen, valami rossz? Az mindig rossz, ha te megjelensz!

HAYER: Azt mondják ...

JÚLIA: Mit?

HAYER: Hogy eltűnt.

JÚLIA: Hogyhogy eltűnt?

HAYER: Hogy folyt az ütközet és akkor ő is ott volt, persze nem lovon, csak gyalog, de a lovasok észrevették, és olyan ruha volt rajta, hogy fontos embernek hitték és üldözőbe vették, valaki mesélte, hogy kozák lovasok, és akkor ő futott, ahogy futni bírt.

JÚLIA: Úristen, megölték, megölték? (*Zokog*)

HAYER: Azt mondják, meg.

JÚLIA: (*letörli a könnyeket, szigorú hangon*) Hátat fordított?

HAYER: Igen.

JÚLIA: Ezt majd ne mondd el másnak.

HAYER: De ez az igazság.

JÚLIA: Az igazság innétől az lesz, amit mi mondunk. És ezt nem mondjuk, szóval nem igaz.

HAYER: Mindenesetre ez az ember, aki mesélte, látta, hogy hátulról átszúrják.

JÚLIA: Mit mondok a gyerekeknek?

HAYER: Szerintem, még nem kell semmit. Csecsemő.

JÚLIA: De amikor majd felnő.

HAYER: Nem kell mondani, mert mindenki tudni fogja, hogy mi történt. Mire elmondánád, már tudni fogja.

JÚLIA: Megtalálták?

HAYER: Nem.

JÚLIA: Akkor lehet, hogy az egész nem is igaz?

HAYER: De igaz. Akik a nevét használják, és úgy járják az országot, csalók.

JÚLIA: A nevét használják?

HAYER: Igen, mert azt mondani, hogy Petőfi vagyok, az vacsorát jelent és szállást. A néptudja, hogy ki volt és hálás. Még azoknak is hálás, akik csak hazudják, hogy én vagyok Petőfi, mert Petőfi hazudva is jobb, mint elfogadni, hogy nincs.

JÚLIA: Végülis az lett, amit meg is írt.

HAYER: Mit írt?

JÚLIA: Nem olvastad?

HAYER: Már régen nem olvasom, amit írt.

JÚLIA: Hogy nem ágyban párnák között, hanem a csatatéren.

HAYER: Van ilyen, hogy az ember tudja, hogy mi lesz vele?

JÚLIA: Van. Megírta a Pesti Divatlap.

HAYER: Hogy fogtok élni?

JÚLIA: Nem tudom, semmi pénzünk.

HAYER: Volt az a dráma, amit nemrég elkezdett.

JÚLIA: Tényleg, valamit mondott, valami generális.

HAYER: Karaffa.

JÚLIA: Milyen fa?

HAYER: Ez egy név.

JÚLIA: Ja. Azért például az, hogy Kalifa, sokkal jobb cím lenne, arról mindenki tudja, hogy ki, vagy Diófa, az még jobb, Álom a diófák alatt.

HAYER: De ez egy történelmi darab.

JÚLIA: Ja, persze történelmi. Mindig azt akart írni, hogy legyen a nemzetnek saját drámája, vagy inkább, hogy megteremteni a magyar drámát.

HAYER: Nem tudod, hol van.

JÚLIA: Fogalmam sincs. Megkeressem?

HAYER: Ha megtalálsz, akkor talán én befejezhetném és az ő nevével, hát, volna esély, hogy egy jelentősebb jogdíjbevitelhez juss.

JÚLIA: Mi az a jogdíjbevitel?

HAYER: A jobb színházak minden előadás után fizetnek a szerzőnek.

JÚLIA: Akkor ez a legjobb befektetés. Mást nem is volna érdemes írni.

HAYER: Szerintem sem.

A nő keres.

JÚLIA: Azt hiszem, ez az.

HAYER: Ja, igen, megismerem.

JÚLIA: Már olvastad?

HAYER: A múltkor megmutatta.

JÚLIA: Nekem nem. Valami elromlott akkor már közöttünk.

HAYER: Jó volt valamikor?

JÚLIA: Nem is tudom, olyan meseszerű volt az egész. A versekben egész más volt és azok után szembesülni a valósággal, az szörnyű volt. Egyikünk sem a valóságot akarta, hanem a verset.

HAYER: *(olvas)* Hát igen, a valóság nagy kihívás. Nem mindenkinek jön össze. De versekben nem lehet élni.

JÚLIA: Pedig jó. Addig volt jó, amíg nem valósult meg. Várni a megvalósulást, az nagyon jó volt. Persze, akkor nem tudtuk, hogy mi lesz a megvalósulás, hogy az milyen.

HAYER: *(olvas)* Hiába mondtam neki, hogy rövidítse le a párbeszédeteket, benne maradt az a hülye harminc hóhér is. Hol a francban van olyan színház, ahol csak hóhérból ki tudnak ennyit állítani.

JÚLIA: Azért lehet vele valamit kezdeni?

HAYER: Hát, nem tudom. A legjobb az lenne, ha eldugnánk, hogy ne lássa senki, hogy ne gondolják, hogy valamiben nem volt tökéletes. Eltennénk oda, ahol az a tudás van, hogy hátulról szúrták át.

JÚLIA: Pedig nem volt tökéletes.

HAYER: Ezt most mire mondod?

JÚLIA: Azt hiszem, erről már nem beszélhetek.

HAYER: Miről?

JÚLIA: Hogy milyen volt itthon. Milyen volt valójában. Milyen volt vele élni.

HAYER: Most téged ez foglalkoztat, amikor egy nemzet veszítette el a dalnokát?

JÚLIA: Mért beszélsz ilyen dagályosan? Sándor mindig utálta az ilyen felhevült megfogalmazásokat!

HAYER: Bocs, ez is valamelyik darabból való. Időnként a megtanult szövegek ugranak be, mert valójában többet vagyok színpadon, mint a való életben. De amúgy attól még igaz.

JÚLIA: Lehet, hogy jobban jár.

HAYER: Ki?

JÚLIA: A nemzet.

HAYER: Ezt most hogy érted?

JÚLIA: Hogy lesz kire emlékezni, hogy lesz egy igaz áldozata annak a harcnak, ami a nemzetért folyt.

HAYER: Most mire gondolsz?

JÚLIA: Nem érted?

HAYER: Nem.

JÚLIA: Az evangéliumok sem érnének semmit, ha nincs a végén a keresztrefeszítés.

HAYER: Ez azt jelenti, hogy...

JÚLIA: Igen, azt, hogy Sándor halála szentesíti a harcot, a harc pedig szentesíti Sándor költészetét. Összeforrnak, és a nemzetnek így lesz költője és egyben hőse.

HAYER: Hú, erre nem is gondoltam. Persze biztos azért, mert ez majd csak később lesz, most még más van. Vagy, mert nem olvastam az evangéliumokat, mégiscsak zsidó vagyok.

JÚLIA: Te zsidó vagy?

HAYER: Valójában nem, csak voltam, még régen, amikor gyerek voltam, de már kinőttem belőle.

JÚLIA: Csak szegény Zoltán fog majd apa nélkül felnőni.

HAYER: De milyen apa nélkül!

JÚLIA: Hogyhogy milyen apa nélkül?

HAYER: Hogy azért az az apa, na, mindegy. Most ezt nem tudom rendesen elmondani.

JÚLIA: Különben lehet, hogy nem csak a nemzetnek, hanem Zoltánnak is jobb, hogy meghalt.

HAYER: Hogy lenne jobb.

JÚLIA: Lehet, hogy jobb egy halott apa, mint egy olyan, aki soha nem törődik a gyerekével.

HAYER: Karaffa.

JÚLIA: Mi?

HAYER: Csak, hogy a darab címe olyan, mint egy káromkodás. Azt a karaffáját!

Júlia törülgeti a szemét.

HAYER: Sírsz?

JÚLIA: Nem sírok. Nem engedhetem meg magamnak. Talpon kell maradnom. Mostantól minden az én felelősségem.

HAYER: Valaki sír?

JÚLIA: A gyerek.

HAYER: Ja, persze. Nem kéne felvenni?

JÚLIA: Tágul a tüdeje, ha sír.

HAYER: De az idegeimre megy.

JÚLIA: Minden férfi olyan.

HAYER: Milyen?

JÚLIA: Mint minden férfi.

HAYER: Én is?

JÚLIA: Te is.

HAYER: Akkor hozzám jönnél feleségül?

JÚLIA: Hozzád? Te hülye vagy? Meg nem gondolod, hogy ez egy kicsit rosszul van időzítve?

HAYER: Színpadon minden gyorsan történik.

JÚLIA: A valóságban nem. Úristen, mennyi gondolat bánt engemet, ha csak egy bántana, már meg is volna oldva az életem. Megyek, mégis felveszem a gyereket.

Júlia elmegy, az ajtón belép Petőfi.

HAYER: Te vagy az, Sándor?

SÁNDOR: Én.

HAYER: De nem lehetsz te, mert te már nem élsz.

SÁNDOR: Pedig élek.

HAYER: Nem élsz, már csak emlék vagy.

SÁNDOR: De hát itt vagyok!

HAYER: Nem, ez nem te vagy, úgyhogy húzz el innen a francba. Hallod, húzzál már el!

SÁNDOR: De...

HAYER: Semmi, de, húzz el a francba!

Haver kilökdösi Sándort, Júlia belép.

JÚLIA: Volt itt valaki?

HAYER: Csak egy csavargó.

Kovács Dominik – Kovács Viktor

A HIÉNA

(Vásári komédia)

Szereplők:

ROZSONYAI DÁVID, felföldi kismemes

MARINKA, a felesége

JURKÓ, énekmondó deák, Marinka öccse

KLISTÉLYOVSZKI MESTER, öreg prédikátor a Rozsonyai-házban

KARAFFA, az eperjesi hiéna

VÉN KARAFFA, az apja, a véstörvényszék tiszteletbeli elnöke

SORNIONE, Karaffa lova, szintén tagja a véstörvényszéknek

PULCINELLA,

BRIGHELLA,

ARLECCHINO, olasz vándorkomédiások

BIKAMÁJ, mészáros

FEHÉRMÁJ, a leánya

SZOPKA NÉNE, kocsmárosné

ELSŐ KATONA

MÁSODIK KATONA

ÉS KARAFFA TOVÁBBI ZSOLDOSAI

Játszódik:

1687, Eperjes

A darabban felhasznált szövegrészletek, idézetek:

- *Káka tövén költ a ruca ...* – népies dal a 17–18. századból
- *Ritka kertben találsz télben kinyílt virágot...* – virágének
- *Áll előttem egy virágszál...* – virágének
- *Édes-kedves feleségem, de szép asszony vagy* – magyar népdal
- *Ellopták szívemet, úgy érzem* – virágének Kriza János *Vadrózsák* című gyűjteményéből
- *Hozz bort, kocsmárosné...* – magyar népdal
- *Elment az uram, a nagy kurafi* – magyar népdal
- *... iszik most* – magyar ivónóta
- *L'italiano* – olasz dal, Toto Cutugno szerzeménye
- *Judit története* – a Szentírás apokrif részlete
- Petőfi Sándor: *Egy gondolat bánt engemet*
- Petőfi Sándor: *Rózsabokor a domboldalon*
- Petőfi Sándor: *Karaffa* – drámatöredék –
- Petőfi Sándor: *Tíz pár csókot egyvégből*

PROLÓGUS,
a bánatos Marinkáról

Rozsonyai Dávid és a felesége, Marinka házának udvara. A diófa alatt egy kis asztal, szék. Marinka bánatosan néz maga elé. Érkezik a férje.

ROZSONYAI (*harmincéves férfi*): Kezdhetjük a maskarázást?

MARINKA (*amazonszerű nő, most összetörve*): Nincs kedvem hozzá.

ROZSONYAI: Szedd már össze magad, Marinka! (*simogatja a feleségét*)

MARINKA: Erőm sincs.

ROZSONYAI: Ha a következő vásárba sem megyünk ki játszani, felkopik az állunk.

MARINKA: Mit tegyek?

ROZSONYAI: Szegény atyáink, mekkora erő lakozott bennük! Gondolj rájuk.

MARINKA: Bár ne azt tenném egész nap! Mindkettejüket meggyilkolták, öröklött vagyunk, birtokunk odalett, s most a hiéna dőzsöl a javainkban... Így mégis hogy kezdenénk neki a maskarázásnak?

ROZSONYAI: A nép jobban éhezik a mulatságra, mint bármikor. (*felemel egy kéziratot*)
Itt van ez a remek darab: „Imrus vitéz és Ilon asszony.”

MARINKA: Jurkó öcsém irománya, akiről azt sem tudom, él-e, hal-e, hazajön-e valaha a bujdosásból...

ROZSONYAI: Ha hírére hallja a komédia sikerének, biztosan!

MARINKA: Úgy hiányzik!

ROZSONYAI: Sikerünk lesz!

MARINKA: Siker, őnélküle? A legjobb színjátékos volt közöttünk. Már kisgyerekek is mennyit bolondozott! Ha észrevette, hogy apánk a székében elkókadott, a fejébe kapta a süvegét, és előadta a kövér Konckirályt... Édes kis Jurkóm! (*elsírja magát, Rozsonyai vigasztalja*)

ROZSONYAI: Sírd ki magad, míg odaleszek.

MARINKA: Hova indulsz?

ROZSONYAI: Veszek a maskarához egy piros kásmérkendőt.

MARINKA: Miből? Egy lyukas garasunk sincs!

ROZSONYAI: Ad hitelt a boltos – egyik kuruc a másiknak. (*Rozsonyai el*)

MARINKA: (*énekelve*)

Süvit a szél, fú a bánat

Elviszi a víg órákat

Édes öcsém hová lettél
Szívembe bánatot tettél
Jajdefáj!

*Első jelenet,
a megtépett szakállról*

Nyilvános kert Eperjesen. Jobbról egy nagy cégér: Szopka néne kocsmája. Asztalok szerte-
szét, iszogató kézművesek és köznép. Az egyik asztalnál Bikamáj és Fehérmáj, a másikonál
Klistélyovszki magában. Borvirágos orrú, szomorú uraság, előtte nagy kupa. Az öreg kocsmá-
rosné az asztalok között térfereg.

KLISTÉLYOVSZKI: *(elbődül)*

Dús hajlékom fölgyújtatott
Hősi erőm elsorvadott
Öreg hátam hétrét hajlott
Kokaskedvem kikókadott
Ojdebaj!

BIKAMÁJ *(csupa spekuláció)*: Na, megvigasztalod az urat?

FEHÉRMÁJ *(csupa cicoma)*: Még ehhez a görbéhez is hozzáparancsolnál, apus?

BIKAMÁJ: Elég lenne szép szavaddal simogatni.

FEHÉRMÁJ: Szép szavad van neked is.

BIKAMÁJ: És szép pofám?

FEHÉRMÁJ: Az nincs.

BIKAMÁJ: Na, látod.

FEHÉRMÁJ: De attul? Ez nem lát. A szilvalekvárt megissza bort helyett.

BIKAMÁJ: Csupa jó! A bor megmarad nekem.

FEHÉRMÁJ: Vénségéhez még koldus is.

BIKAMÁJ: Rafinált ám a protestánsnak a lelke.

FEHÉRMÁJ: Szarok a lelkire.

BIKAMÁJ: Teszi a szegénységet, hogy ő különb a rossz pápistától, aztán a ládájában a Thö-
köly aranyát rejtegeti.

FEHÉRMÁJ: Hát csak feküdjön a ládájába!

BIKAMÁJ: Ne morcolj, kis morcafánk!

FEHÉRMÁJ: Vén kerítés, ne keríts!

BIKAMÁJ: Kedvemért csak egy kevéskét hízelkedjél neki...

FEHÉRMÁJ: Hízelkedik ám a hegyescsöcsű nöstényhalál nemsokára!

KLISTÉLYOVSZKI: *(tovább bög)*

Bujdosik az árva madár

Egyik ágrul másikra száll

Kárhuzatos, hűtlen hazám

Latorságunk zsoldja halál

Ojdekár!

(Szopka néne Klistélyovszkihoz lép, kérdez tőle.)

SZOPKA NÉNE *(nehéz megmondani a mosolyáról, jóságos vagy sunyi-e)*: Édes kis vén
prédikátorom...

KLISTÉLYOVSZKI: Nem kellesz.

SZOPKA NÉNE: Prédikém, no, ne vess már rám kicsit!

KLISTÉLYOVSZKI: Eridj innét, Szopka Néne!

SZOPKA NÉNE: Gazdád után vesztél így meg?

KLISTÉLYOVSZKI: Hal vagyok szerinted, aki Jónást benyelte? Vagy a babilóniai oroszlán,
aki elé Dánielt vetették? Nem fáj az én fogam akkora nagy falatra, mint Rozsonyai Dávid
méltóságos. Hanem egy kis csibehúst örömet elrágunk.

SZOPKA NÉNE: Bálám számára, az vagy te! Aki csak értetlenül bömböl, de hogy miért
is, azt már nem mondja meg.

KLISTÉLYOVSZKI: Baj, hogy a szavam ünnepies?

SZOPKA NÉNE: Más ünnep is van a világon, nemcsak a temetés.

KLISTÉLYOVSZKI: Magyaroknak, mi más?

SZOPKA NÉNE: Temetni csak nyivákolva lehet?

KLISTÉLYOVSZKI: Hadd nyivákoljak, ha én azt szeretek!

SZOPKA NÉNE: És ha valamelyik labanc dög meghallja?

KLISTÉLYOVSZKI: Hát meghallja!

SZOPKA NÉNE: És ha besűg a hiénánál?

KLISTÉLYOVSZKI: Hát besűg! Az ilyen magamfajta vénséget békén hagyja a hiéna.
S ifjabbakat keres.

SZOPKA NÉNE: Göndör hajad kopaszra vágattatik...

KLISTÉLYOVSZKI: Lábam szőre megmarad.

SZOPKA NÉNE: Hátad deresre húzattatik...

KLISTÉLYOVSZKI: Kiegyenesedem legalább.

SZOPKA NÉNE: Vén valagad elporoltatik...

KLISTÉLYOVSZKI: Csak hogy vége lesz a bolhatáncnak!

SZOPKA NÉNE: És a gyomrod üdvössége, a csiberostély tőled örök életre elzárattatik!

KLISTÉLYOVSZKI: *(kétségbeesik)* Ó, nem! Kárhozat!

SZOPKA NÉNE: *(kitárja a karját)* Gyere, édes papom, hadd vigasztaljalak!

KLISTÉLYOVSZKI: *(fejét csóválja)* Az meg már egyenest a pokol lenne!

SZOPKA NÉNE: *(kis csönd)* Most aztán nagyon megbántottál.

KLISTÉLYOVSZKI: Mit tehetek?

SZOPKA NÉNE: Fogd meg, milyen nehéz lett a szívem!

KLISTÉLYOVSZKI: Innen is látom.

SZOPKA NÉNE: Vigasztalj!

KLISTÉLYOVSZKI: Nehéz szívre mit ajánljak? Moslékvödör fölé ne hajolj, mert belefúlsz.

SZOPKA NÉNE: Undok német!

KLISTÉLYOVSZKI: *(felhördül)* Mi?

SZOPKA NÉNE: Vén bugyogós!

KLISTÉLYOVSZKI: Én-e?

SZOPKA NÉNE: *(bólint)* Akárkit megkérdezhetsz Eperjesen: a Klistélyovszki neve siralmatosan labanc!

KLISTÉLYOVSZKI: S vajon a tiedé, az hogy Szopka néne, milyen? Siralmatosan ribanc!

SZOPKA NÉNE: De legalább magyarabb! *(Szopka néne mérgesen kiteszi elé a paprikást)*

KLISTÉLYOVSZKI: *(a paprikás fölé hajol)*

Csiberostély, szép szerelmem

Álombeli gerjedelmem

Isten, add: hasam dagadjon

Árván falat ne maradjon

Ojdejó!

BIKAMÁJ: *(nézi a zabáló Klistélyovszkit)* Hallod, leány, van ebben még vér.

FEHÉRMÁJ: De a háta ...

BIKAMÁJ: Mi bajod vele?

FEHÉRMÁJ: *(félre)* Hátha másmije is könnyen görbül ...

BIKAMÁJ: Úgy hegyesedik benne a kuruc böcsület, mint a nyírbátori harangtemplom tornya!

FEHÉRMÁJ: *(félre)* S jut abból a nászi vánkosra? *(az apjához)* Öreg vőt akarsz te magadnak, jó apám, úgy látom, garas-rejtegető vén zsugorit. Mit szólnál a jó Knochenbruchhoz? Éppen hatvan esztendő.

BIKAMÁJ: Ó, te csapás!

FEHÉRMÁJ: Miért, no? Nem a lakatosok leglakatosabbika?

BIKAMÁJ: Szennyes rongy, az vagy!

FEHÉRMÁJ: A Knochenbruch Aloiz igenis király az iparosok között!

BIKAMÁJ: Még besúgná a famíliánkat a hiénának!

FEHÉRMÁJ: Mi köze a hiénához?

BIKAMÁJ: Német kutya kölyke!

FEHÉRMÁJ: Félig.

BIKAMÁJ: Hogyhogy félig?

FEHÉRMÁJ: Mint a félérett barack. Az egyik része savanyú, a másik édes. Az anyja, úgy hírlík, magyar volt.

BIKAMÁJ: Céda, mint te!

FEHÉRMÁJ: *(ábrándozik)* Az az aranyos szemölcse ott az orra hegyén... Megveszek érte, apus!

BIKAMÁJ: Bosszantani akarsz csak, ugye?

FEHÉRMÁJ: Az a derek hasaszalonnája... Add, isten, hogy holtomig markoljam!

JURKÓ mint KÖNYVKUPEC *(csuklyában járkal a közönség soraiban, vékony hangon nyekereg):*

Ó, ti gyarló, ördög-valló balga emberek

Prédán kapó, protestyáló fene fráterek

Bár istentül áldozat, eljő majd a kárhozat

Rosse eszi, tűz nyaldosi pajzánságtokat! (szaglászik, majd prózában folytatja)

A szagokból úgy ítélem, Eperjes városában azért még maradt tisztesség. Hanem azt a ferelmes pogánybűzt, ami engem Munkácson megcsapott... Hölgyek–urak, maguk olyan még nem szagoltak! Ha csak orromat bosszantotta volna – de a lelkeket is szabályosan kifacsarta! Mit gondolnak, kellett ott a könyveim? Elhajigálták, tűzre dobták őket, és velük együtt majd engemet is. Meg a császárnak fölesküdt tisztességes hitemet is! Pedig milyen szép, ritka könyveim vannak! *(mutogatja a könyveket, közben énekel)*

Németföldön, s messze földön ismert géniusz

Ama becses, nevezetes Grinzingerius

Ő a rémes eretnek, kit démonok szeretnek

Husz Jánosnak kínhalálát diccsel írta meg! (prózában folytatja)

Képek is vannak ám benne... itt van például, ahogy a lángok összecsapnak az istentelen feje fölött. S ha már lángok! *(újabb könyvet vesz elő)* Ez a könyv a láng-süvöltő török nép vesztét tárgyalja a tavalyi esztendőben. Mert szépen tud dicsekedni a magyar, csak éppen nincsen neki, mire. Buda visszafoglalásakor is annyit tudott segíteni a németnek, hogy a kenyeret pusztította. *(énekel)*

Ritka várban terem nyárban magyar kardvirág

Magyar hasnak török korban volt aranyvilág

*Malac zsírszalonnája, s hozzá tik monyocskája
Bor kell neki, azt kergeti, az lesz halála!*

(Közben felér a színpadra. Mind az összes szereplő dühösen mered rá.)

BIKAMÁJ: *(megragadja Jurkó gallérját)* Hazudsz, te!

KLISTÉLYOVSZKI: Zivatarok zabigyereke!

SZOPKA NÉNE: Labanc dög!

JURKÓ: Kegyelem, emberek!

KLISTÉLYOVSZKI: Hogy mered tagadni vitézségünket?!

BIKAMÁJ: Nékünk, kik mind ott voltunk Buda ostrománál!

SZOPKA NÉNE: Meglőtték a jobb lábamat, itt ni!

FEHÉRMÁJ: Magyar vér ömlött a sáncokon!

JURKÓ: Hadd magyarázzam nektek ... Álca volt csak ...

BIKAMÁJ: Meghalsz!

KLISTÉLYOVSZKI: Megfűlsz!

SZOPKA NÉNE: Meggebedsz!

FEHÉRMÁJ: Megkappanodsz! *(nekitámadnak)*

JURKÓ: Könyörüljetek! *(Rozsonyai Dávid érkezik)*

ROZSONYAI: Mi ez a süvöltés? Mi történik itt, testvérek?

KLISTÉLYOVSZKI: Labancot fogtunk, uram!

BIKAMÁJ: Egy taposnivaló könyvkukacot!

SZOPKA NÉNE: És mielőtt még besúgna minket a hiénánál, agyoncsapjuk!

FEHÉRMÁJ: Fejszével fölprítjük!

ROZSONYAI: Hagyjátok ... *(Jurkóhoz lép)* Beszélj! Tényleg Karaffa embere vagy?

JURKÓ: *(megörül)* Sógor!

BIKAMÁJ: *(még dühösebb lesz)* Sógorod ám az a trombitás vasasnémet, de nem a mi méltóságosunk! *(letépi Jurkó szakállát, Rozsonyai Dávid először megrökönyödik, majd mosolyogni kezd)*

ROZSONYAI: Jurkó!?

JURKÓ: Az vagyok ...

ROZSONYAI: *(örömben átöleli a sógorát)* Csakhogy előkerültél! A nénéd majd meghalt az utánad való bánatában.

JURKÓ: Mennem kellett, még mielőtt atyám sorsára jutok, és véretem veszik ...

ROZSONYAI: Hadd nézzelek, ember vagy-e már... De mi rajtad ez az öltözet? Labanc lett belőled?

JURKÓ: El tudnád hinni rólam?

ROZSONYAI: Ugyan mit nem hihet már az ember ebben a zsarnok világban?

JURKÓ: Labanc könyvárusnak adtam ki magam, és szállásadóimat titokban a kuruc hitre térítettem.

ROZSONYAI: Ez bizony merészség! Csakugyan az apád fia vagy.

JURKÓ: Emiatt lehetnék a tied is.

ROZSONYAI: Hogy nem jutottál a hóhérok kezére?

JURKÓ: Sokat kellett futnom... Volt, aki hitt nekem, és olyan is, aki a császári kutyákat uszította ellenem. Vége se lett volna a bujdosásoknak, ha a város felől rossz híreket nem hallok. Azt beszéltek arrafelé, hogy az eperjesiek mind hitet tettek Karaffa mellett.

KLISTÉLYOVSZKI: Ki súgta ezt neked?

BIKAMÁJ: Rólunk, kik mind ott voltunk Buda ostrománál!

SZOPKA NÉNE: Meglőtték a jobb lábamat, itt ni!

FEHÉRMÁJ: Magyar vér ömlött a sáncokon!

ROZSONYAI: Szavamat rá öcsém, Eperjes hűséges a halott apákhoz.

SZOPKA NÉNE: Csak a hiéna bosszújától félnek...

KLISTÉLYOVSZKI: Hej, szegény Radvánszky!

BIKAMÁJ: Csáky!

SZOPKA NÉNE: Palásthy!

FEHÉRMÁJ: Sárosy!

KLISTÉLYOVSZKI: Mind odalettek... És azóta sem csillapodik Karaffa vérszomjúsága.

BIKAMÁJ: Most az a hír járja, hogy az árván maradt nemesifjakat az udvarába parancsolja szolgálatra...

FEHÉRMÁJ: És aztán... jaj, borzalom... harmadnap a vérüket veszi, hagymán megpirogatja, jól befalja...

SZOPKA NÉNE: Innen nyeri a vitézi erejét!

JURKÓ: Ha egyszer töröm hegyére szúrhatnám a zsarnokot!

BIKAMÁJ: A szemét is kimetszenénk a hiénának!

SZOPKA NÉNE: A torkára forna a kása!

FEHÉRMÁJ: Az ám, a segge veleje!

KLISTÉLYOVSZKI: Azt se tudná, hol az eleje! *(a távolban feltűnik a Vén Karaffa és Sornione.)*

BIKAMÁJ: *(hirtelen)* Csönd! Azok ott a törvénytörők tagjai.

KLISTÉLYOVSZKI: *(Rozsonyaihoz)* Akkor siessünk innét, uram... *(Rozsonyai és Klistélyovszki indulnának, Jurkót is vinnék magukkal, aki ellenáll)*

JURKÓ: Engedjétek méltóképp köszöntenem őket! *(kardot ránt, mire a közeg rávetül, ráncigálni kezdik kifelé)*

FEHÉRMÁJ: Nagy ég!

SZOPKA NÉNE: Ez hülye!

ROZSONYAI: Még mielőtt kardot rántanál, legalább annyit tegyél meg, hogy nénédet átöleled... *(nehezen eltuszkolják Jurkót)*

*Második jelenet,
az igaz honfiakról*

A vén Karaffa és Sornione megjelennek.

SORNIONE *(öreg csataló, bög)*: „Piros rózsza, miért hazudtál nékem? Mért mondtad, hogy lónak lenni érdem?”

VÉN KARAFFA *(borvirágos orrú, elnyútt vénember)*: Gyí, te, ne!

SORNIONE: „Csikó-idő, hova lettél?”

VÉN KARAFFA: Gyerünk már!

SORNIONE: „Hűtlen gazdám, elkergettél engem...” *(földre bukik bánatában)*

VÉN KARAFFA: Mi a bögés?

SORNIONE: Halálhörgés.

VÉN KARAFFA: Megtennéd velem, gebe?!

SORNIONE: Bizony végem.

VÉN KARAFFA: Éppen most, hogy ekkora bajba kerültünk?

SORNIONE: Meg van írva, tudod: sem a napot, sem az órát...

VÉN KARAFFA *(felhördül)*: Ez Luther?

SORNIONE: Bolond vagy? Máté.

VÉN KARAFFA: Ki az a Máté? Valami pogány?

SORNIONE: Arrivederci, én már többet nem szólhatok, nézd meg a személynévmutatóban.

VÉN KARAFFA: Ha megdöglesz, agyonütlek! *(Sornione szótlánul, mozdulatlanul elfekszik)* Csak azért is megcsinálod velem, mi? A mindenségedet! *(a közönség felé fordul)* Mondja meg bárki, van nálam szerencsétlenebb? Hova fordulhatok én most? Föl, ha akarok, úgy van! De még egy árva durrogó ménkű sem jár erre felé, amelyik kettéhasítana... Egy akasztófa-kötelem nincs, mindenemet magánál fogta a piszok gyerek! Az összes vagyonomból kifogatott! *(a közönséghez)* Mit mond, nagysád? Kihez fordulhatok? Pisz... pszi... Nem értem. Süket ám a bácsi... mondja hangosabban! Pszichológushoz? Olyat még nem is zabáltam, nem is ittam, előbb maradok inkább a jó kis kupicánál.

(*kiabál*) Szopka néne! Szopka néne! (*Szopka néne, Bikamáj és Fehérmáj megjelennek*)
Világgá mentél?!

SZOPKA NÉNE: Kegyelem, uram.

VÉN KARAFFA: Pálinkát, de rögtön!

SZOPKA NÉNE: (*butykost vesz elő*) Mivel vert meg az isten, hogy így tombolsz?

VÉN KARAFFA: Adna bár az isten nektek is sárkánykölköt a méltó utód helyett!

BIKAMÁJ: (*félre*) Adtál te minékünk az isten nevében.

SZOPKA NÉNE: (*a vén Karaffához*) Az ifjabbik Karaffa méltóságosról beszélsz?

SORNIONE: (*főlnéz a „halálból”*) Arról... Egész nap úgy szidja, mint a bokrot.

VÉN KARAFFA: Aki döglött, hallgasson!

SZOPKA NÉNE: (*Vén Karaffához*) Mivel tudott így felbőszíteni a tulajdon gyermeked?

SORNIONE: Nem tűrte tovább a részegséget.

VÉN KARAFFA: (*Sornionéhoz fenyegetően*) Még döglöttebb akarsz lenni, mondd?! (*Szopka nénéhez*) Azt képzeld, Szopka néne, kidobott!

SZOPKA NÉNE: Ejha!

VÉN KARAFFA: Engem, a legjobb apát a világon! (*a vén Karaffa újra meghúzza a butykost*)

SZOPKA NÉNE: Úgy is van, öreg, erre inni kell.

VÉN KARAFFA: Három napos ünnepet készítünk elő a születésnapja alkalmából. Egyenesen Nápolyból érkezik a nevezetes Pulcinella társulata, hogy ünnepi műsort adjanak a tiszteletére. Lesz minden, ami szem-szájnak ingere! És akkor azt mondja nekem a hálátlan bitang, ha friss, szálás húsú magyar nemest nem szerzek neki, kinek vérét veheti, s azt hagymán sütve a díszvacsorán befalhatja, a lovammal együtt bitófára juttat! Honnan kerítsek én neki friss magyar nemest? Mindet levágtuk már...

SZOPKA NÉNE: Véged, öregapám.

VÉN KARAFFA: Ó, fájdalom!

SZOPKA NÉNE: Hadd vigasztaljalak. (*a vén Karaffa Szopka néne ölébe hajtja a fejét, aki anyáskodva simogatja*)

VÉN KARAFFA: Hát rossz voltam én hozzá?

BIKAMÁJ: A gyerek mind hálátlan.

FEHÉRMÁJ: (*elégedetlenül*) Apus!

BIKAMÁJ: Csönd!

VÉN KARAFFA: Pedig egész Nápolyban a legjobb sora volt a kölykök között! Amikor ötvenhatban tombolt a pestisjárvány, és ő is belekerült, minden nap háromszor kézzel zöldre püföltem. Ilyen törődő apja voltam neki. El is dobta a puklijait. Az iskolatársai, akiket apjuk imígyen nem dédelgetett, mind odavesztek. Az anyja?! A dámáknak nem volt olyan élete, mint annak énmellettem.

SZOPKA NÉNE: *(a fejét csóválja, simogatja)* Édesem ...

VÉN KARAFFA: Nem hiszed?

SZOPKA NÉNE: Kis hazug vitéz!

VÉN KARAFFA: Miért, na? Eulália hercegné hétrendbeli vérbajos volt. Én a feleségemet tizenkétszer ajándékoztam meg.

SZOPKA NÉNE: Bajnok óriás!

VÉN KARAFFA: *(Sornionéra mutat)* Ezt a rühes gebét is a kölyköm számára vettem.

SORNIONE: *(fölpattan)* Több tiszteletet a halottnak!

VÉN KARAFFA: *(hatalmasat sóz Sornionéra)* Az anyád alakoskodó szajhamentumát, itt a tisztelet! *(Sornione megriad, nyihogva menekül az öreg elől)*

SORNIONE: *(ugrál)* Mi ez már? Ungareszka?

VÉN KARAFFA: *(előkapja az ostorát, hadonászik vele, Sornionét kérdezi)* Hát ez itt a kezemben mi? Ez meg a Treszka! *(női hangot imitál)* A te édes kicsi Treszkád, megjöttem!

SORNIONE: *(az ostorhoz)* Herélt vagyok, barom.

VÉN KARAFFA: *(ütlegeli)* Csókjaim se kellenek?

SORNIONE: Tomporomra? Bizony nem!

VÉN KARAFFA: *(pofon akarja ütni)* Hát a pofádnak?

SORNIONE: Jaj, jaj, jaj! *(miközben a vén Karaffa Sornionét kergeti, Szopka néne, Fehérmáj és Bikamáj sugdolóznak)*

SZOPKA NÉNE: Állj meg, jó öreg!

BIKAMÁJ: Találtunk nektek egy magyar ifjat.

SZOPKA NÉNE: Annyira nemes, hogy kutyabőrrel törölközik a mosdás után.

BIKAMÁJ: És hozzá még vitéz is.

SZOPKA NÉNE: Bizony örül majd neki az ifjabb Karaffa méltóságos ...

BIKAMÁJ: És visszafogad benneteket ...

VÉN KARAFFA: Neve a nyomorultnak?

SZOPKA NÉNE: Nonono.

SORNIONE: Ki az, mondjátok!

BIKAMÁJ: Aranyat előbb! *(a vén Karaffa egy tallért dob Szopka nénének)* Ez épp csak az egy korty pálinka ára. *(a vén Karaffa még egyet ad)*

SZOPKA NÉNE: Épp csak a másike.

VÉN KARAFFA: Mammon fattyai! *(eléjük dobja az egész erszényt)*

BIKAMÁJ: Hallottad-e hírét a nemes Rozsonyainak?

SORNIONE: A télen levágtuk.

SZOPKA NÉNE: Annak a fia.

VÉN KARAFFA: Lakik?

BIKAMÁJ: A tavi berek szélén.

SZOPKA NÉNE: Nem ám úri palotában...

BIKAMÁJ: Ütött-kopott, öreg házban.

SZOPKA NÉNE: Könnyen odatalálsz. (*Sornione és a vén Karaffa összenéznek*)

SORNIONE: Megmenekülünk!

VÉN KARAFFA: Újra uraság lehetek!

SORNIONE: (*hálálkodik*) Lázár leprája tinéktek jóságotokért!

VÉN KARAFFA: Menjünk, gebe! Gyí te, ne! (*Sornione és a vén Karaffa el, Szopka néne és Bikamáj az aranyat számolják*)

FEHÉRMÁJ: (*mérgesen*) No, ez szép volt, apus.

BIKAMÁJ: Mit beszélsz?

FEHÉRMÁJ: Elárulni a honfitársadat... Igazi vitézség!

BIKAMÁJ: Szobádba takarodj! (*Fehérmáj elviharzik, Szopka néne és Bikamáj egymásra néznek*)

SZOPKA NÉNE: Ettől még honfiak vagyunk.

BIKAMÁJ: Ettől még... (*megrántják a vállukat*)

Harmadik jelenet, *avagy: Imrus vitéz és Ilon asszony*

A Rozsonyai ház udvara. A színen a magyaros zekébe öltöztetett Jurkó és a nővére, Marinka, akinek a kezében papírok vannak. Klistélyovszki a botjára támaszkodva ül, időnként a fejét csóválja. Színjáték próbája zajlik: Az „Imrus vitéz és Ilon asszony” című darabot gyakorolják.

JURKÓ mint IMRUS: (*énekel*)

Nyílott nékem egy virágszál:

Örvendetes lilomszál;

Pillangó, akire rászáll;

Én életem: egy virágszál.

MARINKA (*amazonszerű nő*): Nem jó, öcsém! Szívesebben, nagy érzéssel!

JURKÓ mint IMRUS:

Nyílott nékem szép violám,

Rózsaszínű szép Ilonám;

Kegyes tekintetű rózsám

Gyönyörűséges ibolyám.

MARINKA: (közbe kiált) Férj jaram, be! (Rozsonyai Dávid Zrínyi Ilonának maszkírozva belibeg)

ROZSONYAI mint ILON: (női hangot imitálva)

Akkor lésszen vigasságom,
Rózsa-orcádat, ha látom...

MARINKA: (Rozsonyaihoz) Ki fogja ezt elhinni neked, mondd meg igazán!?: Előlről!

ROZSONYAI mint ILON: (újrakezdi)

Akkor lésszen vigasságom,
Rózsa-orcádat, ha látom...

MARINKA: Ne móríkáld már magad! Mi vagy te? A kurucok nagyasszonya, vagy holmi farsangi bakfis? A férjed után vágyódsz, aki a tömlőben ül...

ROZSONYAI mint ILON: (természetes hangon)

És édesen csókolgatom,
Akkor lésszen újulásom.

MARINKA: És most szép lassan! Nehogy eldaráljátok! Ez itt egy szép dialógi amorózi.

ROZSONYAI: Mi bajod? Milyen Rózsi?

MARINKA: Amorózi! Tudod, amikor a szerelmesek egymásra hangolódnak.

ROZSONYAI: (Jurkóhoz) Hangolódsz, gyerek?

JURKÓ: Ha elkezded végre.

ROZSONYAI mint ILON: (próza) *Ej, de fényes, de szomorú éjszaka! Vitéz uram, gondolsz-e rám valaha?*

JURKÓ mint IMRUS: (próza) *Mihaszna is gondolnék én tereád? Messze vagyok, nem mehetek tehozzád.*

ROZSONYAI mint ILON: *Merre lakozol most?*

JURKÓ mint IMRUS: *Váradon a török vermében.*

RÓZSONYAI mint ILON: *No, akkor meg is érdeveled a sorsod.*

JURKÓ mint IMRUS: *Húzáss ki, kérlek!*

ROZSONYAI mint ILON: *Kellett neked a kétféle barátság, mi?! Török is, német is! Emlékszel, mit mondtam neked erről, lator ember? Két uracs, két kulacs, Thökölynek nemulass!*

MARINKA: (Rozsonyaihoz) Mérgesebben, férj jaram! Mint ahogy én korhollak, amikor az ingedre rácsöppen a zsíros mártás. (Jurkóhoz) Te itt most megpödörintheled a bajszod.

JURKÓ mint IMRUS: (énekel)

Édes-kedves feleségem, be gyönyörű vagy
Beillenél sodrófának, oly egyenes vagy
Csókot vár a férjember, nem a bús keservet
Ki a fene látott szépasszonynál ilyen harci kedvet?

MARINKA: Ennél a sornál mulass: *(előjátsszik)* „Ki a fene látott szépasszonynál ilyen harci kedvet?” Meg is forgathatod a sógort!

ROZSONYAI mint ILON:

Hajdinárom-loccs!

Bár itt lennél most!

Bár ne a szultán vermében

Raboskodnál most! (Klistélyovszki fölpattan)

KLISTÉLYOVSZKI: Tovább én ezt nem tűröm! *(kikapja Marinka kezéből a papírokat)*
Förtelem! Gyalázat!

ROZSONYAI: Hol a gyalázat?

KLISTÉLYOVSZKI: Még csak nem is látod, fiam? Föstött pofádon, ott!

MARINKA: Ez csak afféle kurucos fondorlat.

KLISTÉLYOVSZKI: *(megvetően)* A nagyasszonyunkat, Zrínyi Ilonát gúnyolni? Ilyen szakkal illetni Thököly Imrét, akinek a serege, biztosan tudom, Eperjes felszabadítója lesz? Bizony jóféle fondorlataitok vannak! Pedig atyátok milyen nagy gonddal nevelt benneteket, és milyen megnyugvással hagyott énrám! Ez lett a foganatja! Komédiás lett belőletek!

ROZSONYAI: Mi más módunk lenne a boldogulásra?

KLISTÉLYOVSZKI: *(olvassa a címet)* „Imrus vitéz és Ilon asszony.” Szégyen!

JURKÓ: Hidd el, mester, sok ilyen kópéságot láttam a vándorutamon.

KLISTÉLYOVSZKI: El is romlottál tőlük.

JURKÓ: Több érdemes szó volt bennük, mint a sirámokban.

KLISTÉLYOVSZKI: Ördögtől való játékok! Kigúnyoljátok a magyarságot!

MARINKA: Kigúnyoljuk, éppen mi? Akiknek az ősei a hazáért veszttek el?

KLISTÉLYOVSZKI: Ki az az ángilus maskarás barom? Aki mindig színházazik ... Valami ikszes ...

MARINKA: Shakespeare.

KLISTÉLYOVSZKI: Azt utánozzátok ti szüntelen! Meg azokat a pápista itáliaiakat!

JURKÓ: Éppen erről van szó, mester! Ezt a darabot a legrafináltabb császári kutya is talján komédiázásnak nézi majd, ha a vásárban hozzánk téved. Aki pedig kuruc, mind érteni fogja.

MARINKA: Hol máshol fér meg ma a kuruc igazság, mint a tréfa mögött? *(katonák rontanak be, akik körbefogják a riadt társaságot)*

VÉN KARAFFA: *(kajánul)* Ha már tréfáról esett szó ...

SORNIONE: Hadd nyerítsünk egyet mi is!

ROZSONYAI: *(dühében félre)* Nyerítsetek hát – a fogfájásotoktól!

MARINKA: *(Rozsonyainak)* Férjoram, no!

KLISTÉLYOVSZKI: *(Rozsonyainak, Marinkának és Jurkónak)* Nesztek, maskarások! Eljött értetek az ördög kísértete!

JURKÓ: *(dühödten)* Csak bele ne vágjam a kardomat!

VÉN KARAFFA: *(Jurkóhoz)* Lám, az ifjú Rozsonyai!

ROZSONYAI: Én vagyok.

VÉN KARAFFA: *(csodálkozik)* Te? Apám, az ercolanói tehenész azt mondaná rád: csira.

SORNIONE: Bakasszony!

VÉN KARAFFA: A nagy törökmajmolásban eunuchhá válni – ez ám a magyar vitézség!

SORNIONE: Felségárulás! *(Rozsonyai letépi magáról a jelmezt, vitézi ruhában áll a vén Karaffa és a kísérete előtt)*

VÉN KARAFFA: Ne félj, mi majd kigyógyítunk a rossz hajlamból.

SORNIONE: Ered vágjuk.

VÉN KARAFFA: Véred vesszük.

SORNIONE: Zsírra tesszük.

VÉN KARAFFA: Hagymán rostélyozzuk.

SORNIONE: És az ünnepi díszvacsorán úgy csúszol le Karaffa torkán...

VÉN KARAFFA: Úgy ám!

SORNIONE: Mint a szodomákok az ördög gigáján!

VÉN KARAFFA: *(Sornionéhoz)* Szodomákok? Azok kik?

SORNIONE: *(Karaffához)* Nicht vor dem Kind!

VÉN KARAFFA: Mit beszélsz? Nem értem.

SORNIONE: *(sutyorog)* Nem ildomos téma.

VÉN KARAFFA: Mondd már meg, kik azok a szodomákok! *(Sornione megsúgja neki, hogy kik a szodomákok. A vén Karaffa elborzad, kérdően néz a lóra)* De te nem vagy az, ugye? *(Marinka, Jurkó és Rozsonyai egymás között beszélnek)*

MARINKA: Atyáink után most téged visznek el?! Uram, az nem lehet!

ROZSONYAI: Sírsz? Én még örülök is. Megláthatom a szörnyű Karaffát...

JURKÓ: Kardélre hányhatod!

MARINKA: Azt beszélük, már a tekintete is gyilkos.

ROZSONYAI: Sose hívjanak többé nemes Rozsonyainak, ha az ősök véréért most rajta meg nem bosszulom!

JURKÓ: Úgy van, csak eredj! És ne félj megcselekedni, amit kell.

MARINKA: Két kívánságom van: az első, hogy visszajöjj hozzám szabadon. A második pedig, hogy hozd magaddal Karaffa fejét. *(a katonák elhurcolják Rozsonyait)*

VÉN KARAFFA: *(a köszönet fele fordul)* Mondja meg bárki, van nálam nagyobb bajnok? *(Sornionéhoz)* Menjünk, gebe, gyí te, ne! *(elmennek. Marinka összeroskad)*

MARINKA: Erre vagyok én kárhozthatva? Tegnap még az öcsémet kellett nélkülöznom, most pedig a férjjeamat...

JURKÓ: Úgyis visszajön!

MARINKA: Ti elhiszitek, hogy le tudja győzni a hiénát? Amikor annak annyi katonája van...

JURKÓ: Nekünk is lesz, nénéem. Eldöntöttem, főlzabadíjtjuk Eperjest!

MARINKA: Miből telne a zsoldra?

JURKÓ: Levelet küldünk Munkács várának. Ha tudnak, segítsenek.

KLISTÉLYOVSZKI: *(csóválja a fejét)* Úgy hírlík, sok baj emészti most a nagyasszonyunkat.

JURKÓ: Rozsonyai fiáról akkor sem feledkezhet meg.

MARINKA: *(énekel)*

Kidőlt a fa mandulástul

Elválok én a rózsámtól

Úgy elválok a szegénytől

Mint ősszel fa levelétől

Megvállik.

*Negyedik jelenet,
avagy: az eperjesi hiéna*

Rozsonyai egymaga az eperjesi vár tömlöcében.

ROZSONYAI: Hányszor mondtad nekem, édes Marinkám, hogy ez az egész világ körülöttünk, amit mi valóságnak hívunk, mind maskarázás. Én meg kinevettelek: már hogy volna az? Hogyan is történne olyan a valóságban, ami a színpadon megesik? Áll egy szegény úrfi magában, senki sincs mellette, és mégis jár a szája. Hát így. Csak Karaffa tömlőce kell hozzá. Miként is nevezik ezt a talján komédiások? Tiráda? Az bizony fenséges is kell, hogy legyen. Én meg olyat most nem tudok mondani. Bár ha a te börtönödre gondolok, amelyik a szívemet zárta be, máris ékesebben szól a dalom. De szívesen ott lennék veled! *(énekel)*

Ellopták szívemet, jól érzem

Aki ellopta is, esmérem

Tied vagyok, rabod vagyok

Megkötözött foglyod vagyok

Édesem!

Szerencsés és kedves tolvaj vagy
De ha már elloptál, el se hagyj
Tied vagyok, rabod vagyok
Megkötözött foglyod vagyok
Édesem!

A vén Karaffa és Sornione megjelennek. Mindketten fehér köpenyben. Sornione kezében egy lopótök nagyságú injekciós tű. Nagyon ijesztőek.

VÉN KARAFFA: *(Rozsonyaihoz)* Más nótát, öcsém!

SORNIONE: Savanyú egy koma vagy, hallod.

VÉN KARAFFA: Mint az ercolanói lócitrom.

ROZSONYAI: Még a végén föl se vágtok.

SORNIONE: Akkora szerencséd nincs.

VÉN KARAFFA: Én is voltam dutyiban, hajaj! De ilyen nyenyerére a legnagyobb elkese-
redésemben sem mulattam. Tudod, hogy mire mulattam?

SORNIONE: *(nyerít)* „Hasad alatt, hasad alatt van egy repedés, a te urad minden este
oda bele néz...”

VÉN KARAFFA és SORNIONE: *(együtt)* „Akkor lesz majd cudar jó világ, ha az urad
kipödri a bajuszát!” *(hosszasan röhögnek)*

ROZSONYAI: Szerelmes voltál-e?

VÉN KARAFFA: Hogyne! Azért is csuktak be. Szerettem, imádtam, nem bírtam magam-
mal – hát agyoncsaptam.

SORNIONE: No és? Írva vagyon: az vesse rá az első követ...

ROZSONYAI: *(a vén Karaffához)* Tudod is te, mi a szerelem, gonosz csont.

VÉN KARAFFA: *(fölháborodik)* Hát te tudod-e, hogy kivel beszélsz?

SORNIONE: Már nem csak holmi törvényszéki ülnökökkel...

VÉN KARAFFA: Fogdaszakács lettem!

SORNIONE: Én pediglen fogdaorvos!

VÉN KARAFFA: Legelőször is elő kell kószolnunk, ereid tiszták-e.

SORNIONE: Véred tüzes magyar vér-e. *(próbálják „bekeríteni”, Rozsonyai menekülőre fogja,
a vén Karaffa és Sornione – kezében a tűvel – szorgosan a nyomában)*

VÉN KARAFFA: Sápadt vagy. Mintha májlobb kínozna.

SORNIONE: Vagy görvély.

VÉN KARAFFA: Vagy vérhas.

SORNIONE: Vagy a San Antonio tüze.

VÉN KARAFFA: Hagyd már magad, egy hörpintésnyit szippantunk csak ki belőled! (*hangokat hall kintről*) Pszt! Gyerekem közeledik. (*a katonák kíséretében megjelenik Karaffa, elegáns tartású, díszes öltözetű nő, a vén Karaffa és Sornione megindulnak felé*)

VÉN KARAFFA: Móricám!

SORNIONE: Édes gazdám! (*Karaffa ellöki őket*)

VÉN KARAFFA: (*halkan*) Ó, hogy gebednél meg!

KARAFFA: (*Rozsonyaihoz*) A vacsorámhoz volna szerencsém?

VÉN KARAFFA: Az ünnepi vacsorádhoz.

KARAFFA: (*végigméri Rozsonyait*) Szép példány. Radvánszky-sarjadék?

ROZSONYAI: Rozsonyai

KARAFFA: Á, kiváló. A Rozsonyaiak mind krónikások meg énekmondók ...

SORNIONE: Csak voltak, asszonyom. Ez az utolsó példány.

VÉN KARAFFA: A fiatalúr színész.

KARAFFA: Akkor Ovidiust csuklok majd a vacsora után. (*Rozsonyaihoz*) Melyiket játszod szívesebben: a komédiát vagy a tragédiát?

ROZSONYAI: Inkább komédiás vagyok.

KARAFFA: Könnyű lesz emésztennem. És megbarátkoztál már a gondolattal, hogy hágy-mán fogsz kiszülni?

ROZSONYAI: Különb szerepeket is eljátszottam a vásárban.

KARAFFA: (*a vén Karaffához és Sornionéhoz*) A szája jó éles.

SORNIONE: Nekünk pedig a késünk az. Kivágjuk a nyelvét?

KARAFFA: A világért se. Ezt élvezem a legjobban: először még mindegyik szemtelen. (*Rozsonyaihoz*) Elfogy ám majd ez a nagy magyar önérzet ... Itt fogsz csúszkálni előttem a porban ... Könyörögsz az életedért ...

ROZSONYAI: Könyörögni, én? Neked? Olyan nap sose virrad! (*Karaffa odalép Rozsonyaihoz, kicsit megszaglássa, majd cinikusan elmosolyodik*)

KARAFFA: (*az apjához és Sornionéhoz*) Jó fajta, csak kicsit vérszegény. Hiába, no: sehol sincsenek már azok a rágós húsú, szálás magyar legények.

VÉN KARAFFA: (*legyint*) Ezek a maiak? Szaregerek.

SORNIONE: Nyápicok.

KARAFFA: Így nem kell a vére.

SORNIONE: Akkor mit csináljunk?

KARAFFA: (*a vén Karaffához*) Hizlaljátok! Máris parancsolom, hogy két zsák lisztet süssetek el mézes fánknak. Hadd kerekedjen az uraság. Hátha a gondolatai is kerekebbek lesznek.

*Ötödik jelenet,
az örök bánatáról*

Szopka néne kocsmájában. Az egyik asztalnál két katona ül, akiket Karaffa kíséretében láttunk korábban.

ELSŐ KATONA: *(az asztalt üti, elbődiül)*

Hozz bort, kocsmárosné, megadom az árát!

MÁSODIK KATONA: Bort? Nem sört? Szégyellj már a pofádat!

ELSŐ KATONA: *(még hangosabban énekel)*

Hozz sört, kocsmárosné, megadom az árát!

MÁSODIK KATONA:

Hozz sört, kocsmárosné, megadom az árát!

ELSŐ KATONA:

Ha én meg nem adom, ihajla...

MÁSODIK KATONA:

Megadja galambom valaha.

ELSŐ KATONA:

Ha én meg nem adom, ihajla (az első katonára mutat)

Megadja e barom valaha.

MÁSODIK KATONA: Kuruc nótát énekelsz?! Szégyen!

ELSŐ KATONA: Te szólsz meg, aki még bőfögsz is hozzá?

MÁSODIK KATONA: Bőfögni mindenki szokott, még az én Lipót császár keresztapám is.

ELSŐ KATONA: Meg kuruc nótát danulni is szokott.

MÁSODIK KATONA: Azt ő nem!

ELSŐ KATONA: Soha?

MÁSODIK KATONA: Soha.

ELSŐ KATONA: Disznóvágáskor se?

MÁSODIK KATONA: Akkor se. Megmondalak neki, hogy te kuruckodsz.

ELSŐ KATONA: Én meg téged a Karaffa méltóságos asszonynak, hogy titokban gulyáslevest zabálsz! Úgy lopod hozzá a kamrából a paprikát, és zabálsz! Gulyáslevest!

MÁSODIK KATONA: A generális asszony majd jól megdicsér érte.

ELSŐ KATONA: Aha. Vaslapáttal.

MÁSODIK KATONA: Pizkosul szereti a kurucokat.

SZOPKA NÉNE: Hagymán sütve, mi?

MÁSODIK KATONA: Azt hiszed, néne? Most a vén apja kerített a számára egy hetyke magyar kant. Ha látnád, hogy guvad rá a méltóságosunk szeme.

SZOPKA NÉNE: Mint a póknak a légyre, mi?

ELSŐ KATONA: Mint kutyának a koncra!

MÁSODIK KATONA: Mint kancának a csődörrre!

SZOPKA NÉNE: *(csodálkozik)* Ejha...

ELSŐ KATONA: Azóta ránk, a hűséges őreire ügyet se vet. Csak ezt a rühes magyart kényezteti, húslevest főzet, fánkot süttet neki, hizlalja!

SZOPKA NÉNE: És az ifjú hogy áll ehhez?

MÁSODIK KATONA: Törődünk is vele! Mi azt se tudjuk, hova legyünk az asszonyunk utáni bánatban!

SZOPKA NÉNE: *(vigasztalón átfogja a két katona vállát, énekel)*

Lányoknak az ágya, rozmaring a lába!

ELSŐ KATONA: *(énekel)*

Lányoknak az ágya, csalfaság a lába!

MÁSODIK KATONA: *(énekel)*

Lányoknak az ágya, cédaság a lába!

EGYÜTT: *(énekel)*

Bárcsak tölgyfa volna, ihajla

Hogy ne nyikorogna valaha

Bárcsak tölgyfa volna, ihajla

Hogy ne nyikorogna valaha!

*Hatodik jelenet,
a kegyetlenségről*

Karaffa szobájában. A nő a tükör előtt ül, a haját fésüli. Rozsonyai szótlanul áll.

KARAFFA: Igazi büszke kuruc. Csak áll gögösen magában, és még azt sem kérdezi meg, hogy miért hívtam.

ROZSONYAI: Vedd véretem, ha akarod.

KARAFFA: Minek siessünk? Úgy döntöttem, csak az ünnep másnapján fogyasztalak el. Nem ülsz le?

ROZSONYAI: Hogy lábam megrogyjon előtted? Soha.

KARAFFA: Képzeld úgy, hogy egymás mellett fekszünk az ágyban. Vagy ülünk a trónon, ha ahhoz nagyobb kedved lenne.

ROZSONYAI: Sose akartam uralkodni.

KARAFFA: Szép mese. Akkor miért ellenkezel velem? Miért harcolsz?

ROZSONYAI: A szabadságunkért.

KARAFFA: És a szabadság nem a hatalom mégis? Nézz csak végig magadon. Arra sem vagy képes, hogy a jelenlétemben leülj, annyira iga alá vont a gyűlölet.

ROZSONYAI: Mi mást éreznék téged látva? Apám gyilkosa előtt állok.

KARAFFA: Nem én vagyok a császár.

ROZSONYAI: Az utolsó pribékje vagy.

KARAFFA: *(likőrös üveget nyújt Rozsonyai felé)* Egy kis limoncellót? Ha? A nagybátyám küldte Sziciliából. Ilyet úgyse ittál még.

ROZSONYAI: *(magában)* Ez a fehér kéz végzett volna ki annyi embert?

KARAFFA: Végre egy kérdés.

ROZSONYAI: Volna itt több is.

KARAFFA: No, rajta.

ROZSONYAI: Hogy fér el ennyi kegyetlenség egy asszonyi szívben?

KARAFFA: *(elmosolyodik)* Csacsi.

ROZSONYAI: Hírből annak idején úgy hallottam, férfi vagy, és Antoniónak hívnak.

KARAFFA: Te ne tudnád, milyen rangba emelheti az embert, ha ért a maskarázáshoz?

ROZSONYAI: Maskarázás? Senkit sem hallottam, aki így hívta volna a gyilkosságot.

KARAFFA: Apám, aki most álszent módon ünnepséget szervez a számomra, már csecsemőként megtagadott.

ROZSONYAI: Talán az anyádat is te ölted meg?

KARAFFA: Annyi volt a bűnöm, hogy leány lettem. Később azért uralkodott magán az öreg. Azt mondta, ugyanazt a hozományt kapom, ami a fiúgyerekeknek megjár.

ROZSONYAI: Páncél, ló?

KARAFFA: Az ám! Tenyér meg ostor meg áztatott kötél.

ROZSONYAI: Most te simogatod ezekkel a népet.

KARAFFA: Mert hűségre kell tanítanom.

ROZSONYAI: Hűségesnek lenni egy hóhérhoz?

KARAFFA: Csínján a lázongással. Én is azt terveztem bakfiskoromban, hogy egyszer majd szíven szúrom az apámat. Nézd meg, most mi van! Úgy él a kenyeremen, akár egy báró, és nem tudok megszabadulni tőle.

ROZSONYAI: S őhelyette inkább Európát kaszaboltad le. Bár maradtál volna a patkányok között, ahova születted.

KARAFFA: Ha olyan kegyetlen lennék, amilyennek gondolsz, ezért most ötvenet húzatnék rád. Helyette cukorral kínállak. *(tálcát nyújt Rozsonyai felé)* Mandulapelyhet? Ennek a receptjét császári kamarás koromban tanultam. Az udvarból való.

ROZSONYAI: Onnan nekem semmi sem kell.

KARAFFA: *(megint megszaglássa Rozsonyait)* Szépen felhíztál. Hosszú idő után kerül ilyen dús vér a tányéromra.

ROZSONYAI: Szörnyeteg vagy.

KARAFFA: Tudom, hogy amikor a katonáim elfogtak, a fejemet ígérted a feleségednek zsákmányul. Tessék! Itt az alkalom.

ROZSONYAI: Mi?

KARAFFA: Szúrd belém ezt a kést! *(egy kést nyújt felé, Rozsonyai tétován ácsorog előtte)* Vedd ki a kezemből, és szúrd belém. *(Rozsonyai vacillál)* Mi lesz, ifjú Rozsonyai? Itt a lehetőség, hogy megöld a rettenetes Karaffát... A hiénát, aki az őseid gyilkosa. Megfagyta? *(Rozsonyai dühében kiüti a kést Karaffa kezéből, aki nevetni kezd rajta)* Forrong, háborog, aztán amikor tetre kerülhetne a sor, inába száll a bátorság. Eljátszadozunk még egy darabig egymással, kis vitézem! *(megcsípi Rozsonyai arcát, majd int az őrségnek)* Vigyétek vissza a tömlőcébe!

*Hetedik jelenet,
Karaffa bolondságáról*

A Rozsonyai ház udvara. Marinka, Jurkó és Klistélyovszki.

KLISTÉLYOVSZKI: Mától felmondtam!

MARINKA: Nem teheted ezt, mester!

KLISTÉLYOVSZKI: Nincs az az érv, ami miatt a gyalázatos színházasdiba belemennék.
És hogy még asszonyi figurát is játsszak...

MARINKA: Nem akárkit, Zrínyi Ilonát!

KLISTÉLYOVSZKI: Soha!

MARINKA: A kedvemért, öreg, na.

KLISTÉLYOVSZKI: Hogy férjurodat rábírtad, nem csodálom. Száz generális akarata veszett el benned. De hogy engem is a bűnre csábítsatok? Azt nem!

JURKÓ: Nem épp a segítség megtagadása a bűn? *(Szopka néne jajgatva beront)*

SZOPKA NÉNE: Bizony, hogy az, lelkem! Súlyos bűn!

KLISTÉLYOVSZKI: *(elborzad)* Hiányoltalak, néne.

SZOPKA NÉNE: Odavan a város, odavan a ház! Odavagyunk mindannyian!

KLISTÉLYOVSZKI: Miért jajgatsz ennyire?

SZOPKA NÉNE: Értetek jajgatok, barátaim! Veszve van a nemzetség. Szörnyű hírt hallottam a várból.

MARINKA: (*kétségbeesik*) Csak nem!?

SZOPKA NÉNE: Rettenetes, ami történt!

MARINKA: A férjem?

JURKÓ: Sógorom?

KLISTÉLYOVSZKI: Rozsonyai méltóságos?

SZOPKA NÉNE: A zsoldosok azt beszélnek ...

MARINKA: Meg kellett volna szöktetnünk!

KLISTÉLYOVSZKI: Én már az elején mondtam, hogy ostobaság Thököly katonáira várni!

JURKÓ: (*Marinkához*) Nem te vagy a hibás.

SZOPKA NÉNE: Karaffa hót szerelmes!

MARINKA: Mi?

SZOPKA NÉNE: Próbálja magához édesgetni az uradat. A ronda talján bestia!

MARINKA: Ó, teremtőm! (*megnyugszik*) Próbálkozzon csak.

SZOPKA NÉNE: Asszonyi válasz ez?

MARINKA: Bízom az uram hűségében.

SZOPKA NÉNE: És ha a hiéna azt mondja neki, édes-kedves kangalambom, ha szeretsz, birtokot és rangot kínálok számodra?

MARINKA: Kínálja csak.

JURKÓ: Sógorom annál könnyebben vágja le a fejét.

SZOPKA NÉNE: Ezt már rég megtehetette volna! Az úrnő többször is magához hívatta.

Mit mondjak többet? (*sejtelmes mosoly*) Amit az irigykedő labanc katonáktól hallottam: fejlevágás nem történt köztük ...

MARINKA: Ezt nem hiszem.

SZOPKA NÉNE: A bestia limoncellóval itatja. A taljánok azt tartják arról, hogy szerelemhozó kotyvalék ...

MARINKA: A férjemen úgyse fog.

SZOPKA NÉNE: Túl sokat tartasz róla. Hűtlen dög, mint a férfiak mind.

MARINKA: Elég!

SZOPKA NÉNE: A helyedben, kedvesem, elbúcsúznék a hitvesi boldogságtól.

MARINKA: Odamegyünk.

KLISTÉLYOVSZKI: Eszednél vagy, leány?

MARINKA: Ha az uram nem vágja le a bestia fejét, majd én megteszem!

KLISTÉLYOVSZKI: Maradj veszteg. Levágják a Thököly vitézei.

MARINKA: Ezt a csatát nem bízom másra.

SZOPKA NÉNE: És az arany?

MARINKA: Miről beszélsz?

SZOPKA NÉNE: A jó hírmondónak fizetség jár.

MARINKA: Egy garasunk sincs.

SZOPKA NÉNE: *(Marinka jegygyűrűjére néz)* Én látok valamit...

MARINKA: A gyűrűmet akarod?

SZOPKA NÉNE: Minek az már rajtad? Úgyszincs örömed a házasságban. *(Marinka el)*

Bizony rövid volt az adjonisten, te leány...

JURKÓ: *(Marinkához)* Várj, néném, veled megyek!

KLISTÉLYOVSZKI: *(a fejét rázza)* Nem jó, ha az ember forró fejjel cselekszik. *(Jurkó és Klistélyovszki Marinka után el)*

SZOPKA NÉNE: Mennyi bolond leány van a világon. Ez a Rozsonyainé se tudja, hogyan kell a férfival bánni. Hogyan is tudná? Nem volt olyan öreganyja, mint nekem, aki megtanította volna a férjekről szóló nótára! *(énekel)*

Elment az uram, a nagy kurafi

Cserfába ojtott almát keresni

Bár odaveszne, gödörbe esne, nyaka kitörne

Haza ne jöjjön!

Nyolcadik jelenet, különböző gyógy módokról

A vén Karaffa és Sornione Rozsonyainak mesélnek.

VÉN KARAFFA: És akkor nekem esett, mint egy fenevad!

SORNIONE: Mint a részeg az ajtófélfának!

VÉN KARAFFA: Mint tót az aludttejnek!

SORNIONE: Bizony!

VÉN KARAFFA: Össze-vissza pofozott! „Nesze, vén csibész, megérdemled a sorsodat!”

Istenemre, úgy elvert, mint a kétfenekű dobot!

SORNIONE: Mint jég a határt!

VÉN KARAFFA: Mint szódás a lovát!

SORNIONE: Bizony!

VÉN KARAFFA: Pedig csak annyi bűnöm volt, hogy nagyon szerettem volna fokhagymás máját vacsorázni. Azt mondta erre az én leányom, lopják máját, ahonnan tudok! Ő az én kedvem miatt nem vágat le se egy libát, se egy borjút, se egy malacot.

SORNIONE: Most mondd meg, ilyet egy szülőatyának!

VÉN KARAFFA: Milyen gyerek ez?!

SORNIONE: Szégyen!

VÉN KARAFFA (*Rozsonyaihoz*): Te jutottál eszembe, aranyegykomám. Itt vagy már szép kerekre föl hizlalva. Megengeded, hogy így titokban kimetsszünk a májadból egy darabot?

SORNIONE: Nem kérünk sokat.

VÉN KARAFFA: Csak egy egészen kis darabot. (*élezni kezdi a kését*) Ne kelljen már étlen ágyba feküdnöm...

SORNIONE: Írva vagyok: „aki tehát tudna jót tenni, de nem teszi, bűne az annak”.

VÉN KARAFFA: Megengeded? Ha? (*Rozsonyai csak hallgat*) Nehogy azt hidd, hogy ingyen falnánk belőled...

SORNIONE: A májadat és a hallgatásodat egyaránt megfizetjük!

VÉN KARAFFA: Mennyit kérsz? Tízezer?

SORNIONE: Húszezer?

VÉN KARAFFA: Harminc? Ötven? Száz?

SORNIONE: Mondd!

ROZSONYAI: Én az úrnő vacsorája leszek.

SORNIONE: Ugyan!

VÉN KARAFFA: Nem hitvesi szentség ez!

SORNIONE: Hol olvasni olyat, hogy valaki kizárólagosan csak egyetlenegy másikkal lehet a vacsorája?

ROZSONYAI: Ha adnék a májamból, fölfordulnál tőle.

VÉN KARAFFA: Mit beszélsz?

ROZSONYAI: Nem bírná el a gyomrod.

VÉN KARAFFA: Ne féltsd te az én gyomromat! Legénykoromban tízet is megettem reggeli-re. Azok a jó öreg ercolanói borjómájak... hm...

ROZSONYAI: (*ijedtséget színlel*) Te, Sornione, mégiscsak orvos vagy, nem látsz rajta valami gyanúsat?

SORNIONE: A feje bolond, mint mindig.

ROZSONYAI: De a szeme... olyan karikás...

SORNIONE: (*ő is megriad*) Csakugyan!

ROZSONYAI: Nézd csak: az orra. Görbébb, mint lenni szokott... Mintha le akarna esni.

SORNIONE: Valóban!

ROZSONYAI: A füle kókad! A bőre besárgult ...

SORNIONE: Bizony nagy baj lehet itt!

VÉN KARAFFA: Megbolondultatok?! Májat akarok!

ROZSONYAI: Azért kívánja ennyire, mert májlobb kínozza!

SORNIONE: Májlobb, az, az!

ROZSONYAI: Vagy a guta csapta meg?

SORNIONE: Az, az! *(elkapják a vén Karaffát, egy székhöz cipelik)*

VÉN KARAFFA: Eresszetek már el!

ROZSONYAI: Hiszen már rángatózik is! *(Sornione az orvosi köpenyéből kötelet vesz elő, a székhöz rögzíti a vén Karaffát)* Nem való ennek a fokhagymás máj.

SORNIONE: Bizony nem.

VÉN KARAFFA: *(dühében harapdálja a kötelet)* Gyilkosok! Eresszetek!

ROZSONYAI: *(Sornionéhoz)* Hogy tudjuk megvizsgálni?

SORNIONE: Legelőször is áttekintjük a vére állását. *(távcsövet vesz elő a táskából)* Az pedig úgy fog történni, hogy egyikünk a beteg szájába helyezi ezt a németalföldi csodatalál-mányt, a másikunk pedig hátulról bekukkant neki.

VÉN KARAFFA: Azt már nem!

ROZSONYAI: *(viszolyogva)* Ebben a kukkantásban én sem vennék részt ...

SORNIONE: Pedig biza rád gondoltam.

ROZSONYAI: Kétségkívül megtisztelő, de ...

SORNIONE: Úgy? Akkor hagyjuk. *(elrakja a távcsövet)* Különben is, a mai tudomány azt tartja, hogy a diagnózis ócska formaság.

ROZSONYAI: *(Sornionéhoz)* Van nálad valami orvosság, mester? *(Sornione szétnéz a tarisznyájában)*

SORNIONE: Lássuk csak! Glaserus-csepp!

ROZSONYAI: Az mire jó?

SORNIONE: Minek tudni? Ha ártana, méregnek hívnánk, nem orvosságnak.

ROZSONYAI: És miből áll?

SORNIONE: *(olvassa az üveg címkéjét)* Aszalt borzepe macskagyökér párlatban. *(a szája szélét nyalja)* Jól hangzik, nem?

ROZSONYAI: Idd meg, öreg.

VÉN KARAFFA: Nincs az a mindenhatóság!

SORNIONE: Én majd énekelek mellé!

VÉN KARAFFA: Úgy rosszabb! *(Rozsonyai kifeszíti a vén Karaffa száját, beletölti a tinktúrát, közben Sornione énekel)*

SORNIONE: *(énekel)*

Vén Karaffa iszik most, annak örvendezünk most!

Le-le-le fenékig, le-le-le fenékig, le-le-le,

Váljon egészségére!

(A vén Karaffa kényszerűségből megissza a lötyyöt, de utána köpköd, kínlódik, köhög. Sornione keményen csapkodni kezdi a hátát.)

VÉN KARAFFA: Mit csinálsz, hóhér?

SORNIONE: Írva vagyon, a beteget pofozni kell!

VÉN KARAFFA: Megállj, piszok, ha elszabadulok, fölprítalak!

SORNIONE: *(újabb üveget vesz elő, olvassa a címkét)* Íme, a második orvosság: kólikás csikó fingján szárított bagolyköpet fekete retek levében.

ROZSONYAI: Húzd le gyorsan!

SORNIONE: Csak szaga van! Fájni nem fog.

VÉN KARAFFA: Irgalom!

SORNIONE ÉS ROZSONYAI: *(énekel)*

Vén Karaffa iszik most, annak örvendezünk most!

Le-le-le fenékig, le-le-le fenékig, le-le-le,

Váljon egészségére!

(A vén Karaffa az undortól megborzad, rázkódik.)

VÉN KARAFFA: Nyugtom lesz végre?!

ROZSONYAI: Még mindig hogy borzong! *(Sornione ismét a tarisznyájában kotorászik)*

VÉN KARAFFA: Kegyelem!

SORNIONE: Muszáj túrnöd.

VÉN KARAFFA: Nem bírom! *(Sornione egy tölcsért kap elő, ledugja a vén Karaffa fogai közé helyezi, az öreg artikulálatlanul bömböl)*

SORNIONE: *(a vén Karaffához)* Kívánod, hogy együtt énekeljünk neked? *(Sornione a közönség felé fordul, int nekik, Rozsonyai szintén bekapcsolódik az énekbe, Sornione úja tinktúráját csöpögtet a tölcsérbe)*

SORNIONE és ROZSONYAI (A KÖZÖNSÉGGEL):

Vén Karaffa iszik most, annak örvendezünk most!

Le-le-le fenékig, le-le-le fenékig, le-le-le,

Váljon egészségére!

(A vén Karaffa most már végleg megelégteli a gyötrést. Kiköpi a tölcsért, kiszakítja magát a kötésből, Sornionénak támad)

VÉN KARAFFA: *(Sornionéhoz)* Az anyád alakoskodó szajhamentumát, te hóhér!

SORNIONE: Kegyelem!

VÉN KARAFFA: Ki akarnál végezni? Hát most meglakolsz! *(Kergeti és üti Sornionét)*

SORNIONE: Kegyelem! Kegyelem!

ROZSONYAI: *(színeli kétségbeeséssel)* Teljesen odavan! Megtébolyodott!

SORNIONE: Elég baj az nekem! *(a vén Karaffa és Sornione kifutnak)*

*Kilencedik jelenet,
a színházi illemről*

Egy tó melletti erdei tisztáson. Marinka, Jurkó és Klistélyovszki jönnek.

KLISTÉLYOVSZKI: A vesztünkbe rohanunk, mondom!

MARINKA: Nem kötelességed velünk jönni.

JURKÓ: Eridj vissza, ha félsz!

KLISTÉLYOVSZKI: Én csak nevetek. Azt gondolod, balga gyermek, hogy Karaffa várának kapuja úgy egyszerűen kinyílik majd előtted? Vagy beszökünk?

MARINKA: Akárhogy is történjék, ott leszünk. Ha kell, száz őrt is agyoncsapok!

KLISTÉLYOVSZKI: *(nevetve)* Hát már férfiverő is vagy, Marinka?

MARINKA: Jó lesz vigyáznod.

KLISTÉLYOVSZKI: Ez ám az asszonyi természet! A legnagyobb ostobaságokra készíteti a féltékenység.

JURKÓ: Tudod is te, mester, milyen az asszonyi természet!

MARINKA: *(zajt hall, fenyegetően mondja)* Mind a ketten megtudjátok, ha nem hallgattok most! *(a távolba néz)* Alighanem a császári kutyák jönnek... *(Marinka, Klistélyovszki és Jurkó a bokrok közé el, érkezik Pulcinella és a társulata: Brighella és Arlecchino. Tarka öltözetű ripacsok, az arcuk borostás, a hajuk bozontos, a hátukon zsákokat hoznak, amiket most letesznek a földre)*

PULCINELLA: *(ének – Toto Cutugno: L'Italiano)*

Buongiorno Italia, buongiorno Maria

Con gli occhi pieni di malinconia

Buongiorno Dio

Lo sai che ci sono anch'io!

BRIGHELLA: *(Arlecchinóhoz)* Nem gyalázat, Arlecchino? Nem sülsz le a bőr a képéről? Idáig süllyeszteni a társulati nívót... Eddig az olcsóságig! Ráadásul Karaffa hadvezér születésnapján! Hát még mit meg nem érünk?

ARLECCHINO: Népszínház, fúj!

BRIGHELLA: Sőt: kabaré!

ARLECCHINO: Sőt: pornográfia!

BRIGHELLA: Sőt: sovinizmus!

ARLECCHINO: Különben is, ez a cucc jogdíjas!

PULCINELLA: *(dühösen rájuk förmed)* Miről beszéltek ti? *(Arlecchino és Brighella össze-
rezennek)*

ARLECCHINO: Semmi, semmi!

PULCINELLA: Ez a dal, kérem szépen, ától cettig az én saját szerzeményem! Bárki mond-
jon mást, beperelem!

BRIGHELLA: Imádlak, direktorom!

ARLECCHINO: Géniuszom!

PULCINELLA: Helyes. *(folytatja)*

Lasciatemi cantare

Con la chitarra in mano

Lasciatemi cantare

Una canzone piano piano!

BRIGHELLA: *(félre)* Tíz éve állok sorba egy jó figuráért, és tessék! Csak magát mutogatja.

ARLECCHINO: Mellőzni egy ekkora legendát, mint te, Brighella, szörnyű véték!

BRIGHELLA: És ami még ennél is nagyobb bűn: elhallgattatni a színészkirályt, Arlecchinót!

ARLECCHINO: Színészkirály? De drága vagy.

BRIGHELLA: Te még drágább!

ARLECCHINO: Te!

BRIGHELLA: Te!

ARLECCHINO: Keblemre, barátom! *(Arlecchino és Brighella megölelik egymást)*

BRIGHELLA: Most pedig irány a sajtó! Mondjuk el a világnak, mit művelnek velünk!

Vessünk véget az álnok Pulcinella társulaton belüli rémuralmának!

ARLECCHINO: Úgy van!

BRIGHELLA: De előtte még egy ölelést. *(tovább ölelkeznek)*

PULCINELLA: *(ingerülten)* Szedjétek már össze magatokat, marhák! Holnap este prömier.

BRIGHELLA: Mi pedig fölmondanánk.

PULCINELLA: *(ordít)* Micsoda?! Fölmondánátok?!

ARLECCHINO: Föl bizony! *(Brighella berezel, gyorsan Arlecchino szájára teszi a kezét)*

BRIGHELLA: Már mint a szerepet!

ARLECCHINO: Azt, azt!

BRIGHELLA: Azt fölmondanánk!

PULCINELLA: *(idegrohamot kap, földhöz csapja a kalapját)* Szórakoztatok ám azzal
a százhuszonhat éves céda öreganyátokkal, de ne velem! Tudtok-e mondani széles Itá-

liából még egy olyan társulatvezetőt, akinek ily fontos volna az az ördögadta-teremtette egyenjogúság, mint nekem!? Az az ördögadta-teremtette alkotói autonómia!? Az az ördögadta-teremtette emberi jog!? *(miközben ordít, ledobja magáról a gúnyját, egy szál gatyában tombol)* De nem! Itt befejeztük! Egy direktor akkor sem lehet csicska! Megyek, úszok egyet a tóban, mielőtt még odavágok valamelyikötöknek! *(el, csobbanás hallatszik, Arlecchino és Brighella szintén földhöz csapják a kalapjukat)*

BRIGHELLA: Azt hiszi, csak ő provokálhat?

PULCINELLA: Csak ő pukkaszthatja a polgárt?

BRIGHELLA: Csak ő vetkőzhet?

PULCINELLA: Csak ő villanthat? *(egy szál gatyában egymással versenyezve elfutnak, csobbanások zaja, először Klistélyovszki jelenik meg, aztán Jurkó és Marinka)*

KLISTÉLYOVSZKI: *(röhögőgörcs közben)* Micsoda ostoba ripacsok, hahahaha... Erkölcs-telen népek, hahaha... Eretnekek... És még azt hiszik, mulatságosak... Hát ki tud rajtuk röhögni? Én nem, az biztos... hahaha... Én csak kínomban röhögök...

JURKÓ: Mester, kapd föl gyorsan Pulcinella gúnyját! *(Marinkához)* Te meg, néném, Arlecchinóét. Én Brighella leszek. Mi adjuk majd a műsort Karaffa ünnepén.

MARINKA: Remek elgondolás, öcsém! *(Marinka öltözködni kezd)*

KLISTÉLYOVSZKI: *(nevet)* Hát meg is kell, hogy tetvesedjek miattatok?

MARINKA: Bolhád most is van elég.

JURKÓ: Így jutunk be a legkönnyebb módon a várba.

MARINKA: De ha ott meglátom férjuramat a szörnyű hiéna mellett, jaj...

JURKÓ: Rájöttem már, mivel fogjuk megijeszteni a zsarnokot.

KLISTÉLYOVSZKI: A raplis várkisasszony, a púpos öreg meg a nyiheteg poéta vándor-színészi maskarában. Képzelem, mekkora ijedelem lesz belőle.

JURKÓ: *(Marinkához)* A fejedben van még a darab, amit a bibliai Juditról írtam? Amelyik miatt paradicsommal dobáltak meg a vásárban.

MARINKA: Minden mondatára emlékszem.

JURKÓ: Remek! Segítségünkre lesz most.

KLISTÉLYOVSZKI: Judit története? Hiszen egy pápista koholmány... Nem része a könyv-nek, és nem is volt soha!

JURKÓ: Holofernész vezért játszod majd benne, jó?

MARINKA: Makacs vénember, despota, kötekedő. Passzol rád.

JURKÓ: Vagy szívesebben bújnál megint asszonyi jelmezbe? *(összeszedik a komédiások holmijait, majd el, Pulcinella, Brighella és Arlecchino vizesen, gatyában érkeznek)*

ARLECCHINO: Hova lettek a ruháink?

BRIGHELLA: Megloptak bennünket!

PULCINELLA: Tessék! Ide vezet az az ördögadta-teremtette tolerancia! *(egyre hevesebben)*
Mi lesz holnap?! Mi lesz holnap?!

ARLECCHINO: *(halkan)* Csütörtök, direktorom.

BRIGHELLA: Péntek, te idióta. *(hármán egymást kezdik ütni, dulakodnak, közben szólhat a L'italiano című dal, amit a jelenet elején Pulcinella énekelt)*

*Tizedik jelenet,
a szívet egyre hevesebben támadó szerelemről*

Karaffa szobájában. Az úrnő és Rozsonyai egy-egy díszes széken ülnek.

KARAFFA: Mit kérsz?

ROZSONYAI: Van limoncello?

KARAFFA: Sajnos elfogyott.

ROZSONYAI: Mondd meg a nagybátyádnak, hogy finom volt, küldhet még.

KARAFFA: Mire megérkezik, rég bekebelezlek.

ROZSONYAI: *(tréfásan)* Milyen várúrnő vagy mégis?

KARAFFA: Amilyen lovag te.

ROZSONYAI: Nem vagyok a lovagod.

KARAFFA: De annak érzed magad.

ROZSONYAI: Megmondtam, hogy soha nem is leszek az.

KARAFFA: Akkor miért jössz minden hívásomra? Miért akarsz látni?

ROZSONYAI: Annyi titkod van.

KARAFFA: Érdekellek.

ROZSONYAI: Az embert érdeklik az ellenségei.

KARAFFA: Mi már nem vagyunk azok. Bármilyen szomorú is ezt hallanod. Voltaképpen lepaktáltál velem.

ROZSONYAI: Lepaktáltam volna? Erről nem tudok.

KARAFFA: Semmiről sem tudsz.

ROZSONYAI: Akkor hát holnap ostobán halok meg.

KARAFFA: Úgy szeretem ezt a gögös ostobaságodat! Olyan magyaros. És hogy elpirultál!

ROZSONYAI: *(gúnyval)* Ha ilyen szépeket mondasz...

KARAFFA: Azért a beszélgetéseink hiányozni fognak.

ROZSONYAI: Gondolj rá, amikor a véretem iszod.

KARAFFA: Majd kitömetlek, jó? Úgy az örökkévalóságig hallgathatod, ahogyan magamról mesélek.

ROZSONYAI: (*ironikusan*) Kívánhatok ennél szebb végzetet?

KARAFFA: Te leszel az első az áldozataim közül, akit kitömetek.

ROZSONYAI: (*ironikusan*) Megtiszteltetés.

KARAFFA: Ami azt illeti, limoncellóval sem kínáltam senkit eddig.

ROZSONYAI: Egyetlen áldozatodat sem?

KARAFFA: Egyetlen férfit sem.

ROZSONYAI: Márpedig, aki így tud gyűlölni, mint te, valamikor kellett, hogy szeressen.

KARAFFA: Talán még Nápolyban. Megígérte, hogy feleségül vesz.

ROZSONYAI: És?

KARAFFA: Meg is tette volna. Csak amikor tizenhat éves lettem ... (*a hangja elcsuklik*) Az apám ... Emiatt gyűlölöm a legjobban az apámat ... Eladott egy vén lovagnak. Na, az is tudta ám becsülni az asszonyt – áztatott kötéllel.

ROZSONYAI: Előle futottál Bécsbe?

KARAFFA: Sose futottam senki elől. Gyűlölöm a gyáva embert.

ROZSONYAI: Te is az vagy.

KARAFFA: Sose voltam!

ROZSONYAI: Miért hatalmi szóval öleled a kurucokat? Miért nem magad állsz ki?

KARAFFA: A saját kezemmel is vágtam el nyakat.

ROZSONYAI: Csatában?

KARAFFA: Ha a házasság csatának számít.

ROZSONYAI: Hogy nem jutottál törvénykézre?

KARAFFA: Magamhoz vettem a kardját, páncélját, és elbujdostam a berekbe. A szerencsétlen Antóniából Karaffa Antonió lett: a törökverő ... A vérszívó ... A kegyetlen ... Értenek szerinted egy hontalanná lett horda megtöréséhez, ha magam nem bujdosztam volna?

ROZSONYAI: Horda? A népünket nevezted így?

KARAFFA: (*indulatosan*) A szolgálaim vagytok!

ROZSONYAI: A veszteted hozza, ha ezt elhiszed.

KARAFFA: Uralkodni akarok rajtad! (*szenvedélyesen a férfőhöz lép, megcsókolja, csend, Karaffa diadalmasan folytatja*) Ez mi volt, Rozsonyai uram? És a jámbor Marinka asszony? Már is elfelejtetted?

ROZSONYAI: Ne vedd a szádra a nevét!

KARAFFA: Hát még szégyelli is magát a kis huncut ... (*megsimogatja Rozsonyai arcát*)
Hidd el, úrfi, tiszta szívből sajnálom a te Marinkádat.

ROZSONYAI: Gúnyolódsz?

KARAFFA: Istenemre, nem. Minden asszonytárs felé részvétellel fordulok, akinek rossz férj jutott. (*Rozsonyai szemébe néz*) Az az eset történt, vitézem, hogy belém bolondultál.

ROZSONYAI: Csak a közelgő halál borított el.

KARAFFA: És ha azt mondom: meghagyom az életedet? (*csend*) Nem örülsz?

ROZSONYAI: (*némi hallgatás után*) Mi ennek az ára?

KARAFFA: Nincs ára.

ROZSONYAI: Mindennek van.

KARAFFA: Szabad vagy és kész.

ROZSONYAI: Higgyek az apám gyilkosának?

KARAFFA: Tudd meg, hogy már csak pár hónapot töltök Eperjesen. A császár visszarendelt Bécsbe. Azt szeretném, ha velem jönnél.

ROZSONYAI: Mit keresnék melletted?

KARAFFA: A szolgálóm lennél. Kapsz kardot, páncélt...

ROZSONYAI: Micsoda ajánlat: elárulhatom a népemet.

KARAFFA: A legnagyobbak közületek is Béccsel tartanak.

ROZSONYAI: Legnagyobbjai az ördögnek!

KARAFFA: Thökölyben bízol ennyire? Hiszen még a sógora, Esterházy is Béccset pártolja.

ROZSONYAI: Apáink emlékében bízok.

KARAFFA: Munkács sem fog sokáig kitartani.

ROZSONYAI: Akkor hát vesszünk mindannyian!

KARAFFA: (*győzködi Rozsonyait*) Képzeld el, vitézem! Minden este limoncellót ihatnánk.

Külön lakosztályod lenne a palotámban. A legjobb színészekkel dolgoznál együtt... Csak engedelmeskedned kéne. (*Rozsonyai nem válaszol*) Mit felelsz!? Velem jössz!? (*Marinka a színpad sarkában megjelenik*)

MARINKA: (*énekel*)

Kidőlt a fa mandulástul

Elválok én a rózsámtól

Úgy elválok a szegénytől

Mint ősszel fa levelétől

Megvállik. (Marinka eltűnik)

ROZSONYAI: Semmi sem kell, amit te kínálsz felém.

KARAFFA: Úgy?

ROZSONYAI: Inkább elpusztulok. (*Rozsonyai a földre köp, Karaffa pofon vágja*)

KARAFFA: El is fogsz, mint egy utolsó jószág. Katonák! Vigyétek vissza a tömlőcébe! (*a katonák elvezetik Rozsonyait, Karaffa egyedül marad*) Nem nyugszom, amíg a szabad akaratodból fejet nem hajtasz előttem.

*Tizenegyedik jelenet,
Judit történetéről*

Az eperjesi vár udvara. Báméskodók, közöttük Bikamáj, Fehérmáj és Szopka néne. Középen porond. A vén Karaffa és Sornione elegáns öltözetben mint konferansziék, Karaffa a díszhelyen páncélban ül. Sornione izgul, remeg, a vén Karaffa idegesen figyel.

SORNIONE: Hölgyeim és uralom!

VÉN KARAFFA: *(Sornionénak sutyorog)* Meghülyültél?

SORNIONE: Ó, bocsánat! Uraim és hölgyalom!

VÉN KARAFFA: Te ökör!

SORNIONE: Úr-alom és hölgy-alom!

VÉN KARAFFA: Így a helyes.

SORNIONE: Vezérgenerálisunkat köszöntjük ma, kit, ha e világnak négy helyett öt égtája ...

VÉN KARAFFA: Három helyett négy óceánja ...

SORNIONE: Hét helyett nyolc csodája volna is ...

VÉN KARAFFA: Ugyanekkora rangot vívott volna ki magának! *(a nép éljenez)*

SORNIONE: Az ünnepi alkalmából a nápolyi Pulcinella, a híres színészcsalád hetedik gene-dege-degenerációjának vezényletével mutatják be Brighella úr szerzeményét, melynek címe: Legősibb legendáriumaink. *(a vén Karaffa és Sornione el, a közönség lábdobogása hallatszódik, kezdődik az előadás. Klistélyovszki a felismerhetetlenségig maszkírozva jelenik meg a hírmondó szerepében. Fontos, hogy a jelenet alatt a játékok mindvégig komoly legyen, nélkülözze a deklamáló, groteszk gesztusokat)*

KLISTÉLYOVSZKI mint HÍRMONDÓ: *Füleljen, kinek füle vagy, nézze meg e képet, kinek szeme vagy! Mivel tudjuk, hogy a Karaffa méltóságosunk istenhite a tengernél is mélyebb, neki kedveskedvén, régi szentek történeteiről szólunk ma. Az első Szent Judit meséje. Hallottak-e már Nabukká király kapitányáról, a perzsa Holofernészről? Szörnyű nagyúr volt: a lába lándzsa, keze szablya, erdőtűz a sóhajzatja! A hatalmas ereje, százhuszezer lova, tizenkétezer katonája mellé még feneketlen kapzsiságot is adott neki az ördög, az egész világot le akarta gyűrni, kivált azokat a városokat, amelyekben az isten népe lakott. (Jurkó mint Holofernész megjelenik)*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *Hű seregem, most Bethulia városának induljatok! Nem nyugodhatunk, míg azok a magas hegyek előttünk meg nem hajolnak!*

BIKAMÁJ: *(Fehérmájhoz)* Mondd, leányom, ez a maskarás nem úgy fest éppen, mint a vén Klistélyovszki?

SZOPKA NÉNE: (*Bikamájhoz*) A gyereket figyeld! Akár az a Jurkó, aki a múltkor könyv-
árusnak adta ki magát ...

FEHÉRMÁJ: Mit találgattok? Bementék, hogy az urak taljánok. Hallani az akcentusukat!

KLISTÉLYOVSZKI mint HÍRMONDÓ: *És Holofernész a szörnyű sereggel nekirontott
Béthuliának. Izrael fiai az istenhez kiáltottak, elveszítették minden bátorságukat. Ám lako-
zott egy húséges özvegyasszony a városban, kit a nép Juditnak hívott, s aki nem rettent meg
a szörnyű vitéztől, útnak indult, hogy megmentse a hazáját.*

MARINKA mint JUDIT: (vers)

Egy gondolat bánt engemet:
Ágyban, párnák közt halni meg!
Lassan hervadni el, mint a virág,
Amelyen titkos féreg foga rág;
Elfogyni lassan, mint a gyertyaszál,
Mely elhagyott, üres szobában áll.
Ne ily halált adj, istenem,
Ne ily halált adj énnekem!
Legyek fa, melyen villám fut keresztül,
Vagy melyet szélvész csavar ki tövestül;
Legyek kőszirt, mit a hegyről a völgybe
Eget-földet rázó mennydörgés dönt le... –
Ha majd minden rabszolga-nép
Jármát megunva síkra lép
Pirosló arccal és piros zászlókkal
És a zászlókon eme szent jelszóval:
„Világszabadság!”
S ezt elharsogják,
Elharsogják kelettől nyugatig,
S a zsarnokság velök megütközik:
Ott essem el én,
A harc mezején,
Ott folyjon az ifjui vér ki szivembül,
S ha ajkam örömteli végszava zendül,
Hadd nyelje el azt az acéli zörej,
A trombita hangja, az ágyudörej,
S holttestemen át
Fújó paripák

Száguldjanak a kivivott diadalra,
S ott hagyjanak engemet összetiporva. –
Ott szedjék össze elszórt csontomat,
Ha jön majd a nagy temetési nap,
Hol ünnepélyes, lassu gyász-zenével
És fátyolos zászlók kíséretével
A hősokeket egy közös sírnak adják,
Kik érted haltak, szent világszabadság!

KLISTÉLYOVSZKI mint HÍRMONDÓ: *Nézett ám a szörnyek szörnye, a rútságos
Holofernész, mikor ez a bátor, sokat szenvedett lélek elébe állott!*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *Ki vagy te, sármagzatja a földnek?*

MARINKA mint JUDIT: *Bethulia lánya, szegény zsidóasszony, kinek urát, atyját, anyját
mind lebírta már a te hatalmad.*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *(kiabál) Katonák! Ide gyorsan! Az ellenség lopózott a tá-
borunkba! Öljétek meg most azonnal!*

MARINKA mint JUDIT: *Előbb hadd énekeljek neked, nagyúr! (énekel)*

*Rózsabokor a domboldalon,
Borulj a vállamra, angyalom,
Súgjad a fülembé, hogy szeretsz,
Hej, milyen jólesik nekem ez!*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *(kifelé) Ennek a dalnak bizony egészen a rabja lettem.
(énekel)*

*Mit nem fognak rám a gonoszok,
Hogy én istentagadó vagyok!
Pedig mostan is imádkozom.*

Szíved dobogását hallgatom. (közben a vén Karaffa, aki a lánya mellett ül, felnyerít)

VÉN KARAFFA: *Az anyátok szentjait! (Karaffához) Nem tetszik?*

KARAFFA: *Ostobaság.*

VÉN KARAFFA: *Hát pedig csak figyeld. Ezek még a végén kutyálkodnak is majd, úgy
járunk... (a játék folytatódik, Jurkó mint Holofernész leveti a bocskorát)*

MARINKA mint JUDIT: *Mondd, jó uram, mivel kened a bocskorodat? Olyan szép fényes.*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *Emberzsírral.*

MARINKA mint JUDIT: *Mi a kedvenc italod?*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *A vér.*

MARINKA mint JUDIT: *Ki az istened?*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *Az ördög.*

MARINKA mint JUDIT: *Mi a legnagyobb vétked?*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *Egy embert egészen agyonüthettem volna, s csak félig ütöttem agyon.*

MARINKA mint JUDIT: *Szeretlek, Holofernész!*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *Csakugyan?*

MARINKA mint JUDIT: *Melletted akarok maradni!*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *Akár mint udvarom rabnője?*

MARINKA mint JUDIT: *Akár mint hú kutyád! (a vén Karaffa és Karaffa egymással beszélnek)*

VÉN KARAFFA: *Hallod-e, leányom, bolond volt ez a holofráter-akárkicsoda ...*

KARAFFA: *Aki férfi, mind az.*

VÉN KARAFFA: *Összeereszkeszteni a szolganéppel?*

KARAFFA: *Te mit csinálsz, amikor a kocsmában mulatsz?*

VÉN KARAFFA: *A hatalmamot fitogtatom.*

KARAFFA: *Nincs neked hatalmad.*

VÉN KARAFFA: *Már megint ellenem szólsz?*

KARAFFA: *Nézd csak ezt a pápista maszlagot! Majd bölcsebb leszel tőle ...*

VÉN KARAFFA: *Mit mondasz? Pápista maszlag? Mióta használod a kurucok nyelvét?*

KARAFFA: *(félre) Csakugyan ...*

JURKÓ mint HOLOFERNÉSZ: *(énekel)*

Tíz pár csókot egyvégbül, egyvégbül!

A legédesebbjébül!

A legédesebbjébül!

MARINKA mint JUDIT: *(énekel)*

Házasodjunk, hajahaj!

Házasélet, kutyabaj!

Házasélet, kutyabaj!

EGYÜTT: *(énekel)*

Oltsuk el már a gyertyát, a gyertyát!

Mert azt ingyen nem adják!

Mert azt ingyen nem adják!

(Marinka mint Judit tört ragad, fenyegetően Holofernész felé indul, közben elfújja a gyertyát, a szín elsötétül, a nép ujjong, füttyög, a lábával dobog)

KARAFFA: *(magában) Szép kis fejedelmi sors. Hogy én is bohóctréfa tárgyává váljak?!*

Nem, Rozsonyai vitéz, akkora úr mégsem vagy! (fölkel a székből) Elég volt.

VÉN KARAFFA: *(Karaffához) Ne bolondozz, leányom.*

KARAFFA: *Vége.*

VÉN KARAFFA: Hiszen ez csak az első akció! A kutyálkodás még mind hátravan. Márpedig annak lennie kell benne, külön nekem ígérte a Pulcinella úr.

KARAFFA: *(az apjához)* Fogass be egy hintót! Még ma este elindulok Bécsbe.

VÉN KARAFFA: Megbolondultál, te?

KARAFFA: Elhagyom Eperjest.

VÉN KARAFFA: És a holnapi díszvacsora?

KARAFFA: Engedjétek szabadon! Meguntam a kuruchúst.

VÉN KARAFFA: Már olyan szépre fölhizlaltuk... Vagy undorodsz a hagymás vértől?

KARAFFA: Csináld, amit mondok! *(Karaffa és az apja el)*

*Tizenkettedik jelenet,
a mindenkinek megjáró jutalomról*

A vár kapujánál. A tömlőcajtó megnyílik, a két katona (akik előzőleg Szopka nénének fecsegtek) dühösen kidobják Rozsonyait.

ELSŐ KATONA: Fuss haza, csepűrágó!

MÁSODIK KATONA: Úgyis keskenyedned kell, hogy beleférj a maskarádba.

ELSŐ KATONA: Fájni fog az az első cibereleves, amit otthon majd kitesznek eléd.

ROZSONYAI: *(csodálkozik)* Újfent tréfálkoztok velem?

ELSŐ KATONA: Nem mi – a nagyasszonyunk! Beleunt az itteni létbe.

MÁSODIK KATONA: Amint mondják, nem is uralkodni szeret igazán, hanem leigázni.

ELSŐ KATONA: Mihelyst azt látja, hogy adnád magad, továbbáll. *(Rozsonyai értetlenül néz maga elé)* Mit nézel?

MÁSODIK KATONA: Az is csak egy nő, komám! Egykutya mind. *(a két katona nevetve el, Rozsonyai értetlenül néz maga elé)*

ROZSONYAI: Mi történik? Mégsem veszik véretem? *(Marinka, Jurkó és Klistélyovszki érkeznek)*

KLISTÉLYOVSZKI: Tessék, hitetlen banda! Ezt csináltátok a mesteretekkel...

JURKÓ: Pedig kifogástalan voltál!

KLISTÉLYOVSZKI: A népek alig dobbantottak nekem...

JURKÓ: A siker hatásfoka sokszor kiszámíthatatlan.

MARINKA: De ne félj, mester, többet nem kérünk maskarázásra.

KLISTÉLYOVSZKI: Eldobtam érte az üdvösségemet, és még sikerem se volt! *(Rozsonyai észreveszi őket, megőrül)*

ROZSONYAI: Marinkám, kedvesem! Kiszabadultam, a tied vagyok! (*Marinka szenvtelenül néz rá*) Nem is örülsz? (*csend*)

MARINKA: És Karaffa feje hol van?

ROZSONYAI: Hidd el, asszonyom, nem volt rá esélyem.

MARINKA: Többet vártam a vitézemtől.

ROZSONYAI: Azt is épp elég volt kitalálnom, hogy miképp menekülök meg a szörnyeteg karmai közül...

MARINKA: Szeretted a vendége lenni, mi?

ROZSONYAI: A foglya voltam, nem a vendége.

MARINKA: És az a kis limoncello?

ROZSONYAI: Nem tehettem mást...

MARINKA: Az esti beszélgetések?

ROZSONYAI: Honnan veszed ezeket?

MARINKA: Asszonyi dolog.

KLISTÉLYOVSZKI: Az ám, asszonyi dolog.

JURKÓ: (*Marinkához*) Néném, ezt nem most kéne.

MARINKA: (*Jurkónak*) Te ebbe ne szólj bele! (*Rozsonyaihoz*) Tudd meg, a megmentődet köszönheted bennem. Először Thököly seregében bízunk, végül a saját színészetünk lett a segítségünkre. Ha nem járunk közben, a véred most ott vöröslene Karaffa tányérján... Hagymán rostélyozva...

ROZSONYAI: (*átöleli Marinkát*) Emlékszel a régi dalomra, amivel bakfiskorodban udvaroltam neked? (*énekelni kezd, miközben Marinkát simogatja*)

Ellopták szívemet, jól érzem

Aki ellopta is, esmérem

Tied vagyok, rabod vagyok

Megkötözött foglyod vagyok

Édesem

MARINKA: (*énekel*)

Szerencsés, szerencsés tolvaj vagy

De ha már elloptál, el se hagyj

EGYÜTT: (*énekel*)

Tied vagyok, rabod vagyok

Megkötözött foglyod vagyok

Édesem (Megcsókolják egymást, majd kifele indulnak.)

KLISTÉLYOVSZKI: Azért szépek. Csak az üdvösségemet ne kellett volna értük otthagyni... (*mindannyian el. Sornione és a vén Karaffa csapzottan érkeznek*)

SORNIONE: *(énekel)*

„Piros rózsa, miért hazudtál nékem?

Miért mondtad, hogy szeret a vezérem?”

VÉN KARAFFA: *(bömböl)* Itt hagyott a nyomorult!

SORNIONE: *(énekel)*

„Csikó-idő hová lettél?

Hűtlen gazdám elfeledtél engem!”

VÉN KARAFFA: Sose lett volna belőle katona, ha én nem pofozom ki a kancsalságból! És

most ezt teszi velem: itthagya az ebadta kurucok fészkeben! Jaj, árva fejeknek! *(közben*

Bikamáj, Fehérmáj és Szopka néne jönnek)

SZOPKA NÉNE: Minket nevezel ebadta kurucoknak?

BIKAMÁJ: Minket, kik mind ott voltunk Buda ostrománál!

SZOPKA NÉNE: Meglőtték a jobb lábamat, itt ni!

FEHÉRMÁJ: Magyar vér ömlött a sáncokon!

VÉN KARAFFA: *(Szopka nénének)* Sört, de azonnal!

SZOPKA NÉNE: *(a vén Karaffának)* Már nincs itt a leányod, hogy miatta úrnak tekintsünk!

(Bikamáj felgyűri az ingét, fenyegetően a vén Karaffa és Sornione felé indulnak)

SORNIONE: Írva vagon: amitől remegve rettegtem, az jöve reám. *(a két had egymásnak*

feszül, de csakhamar a vén Karaffa és Sornione maradnak alul, menekülöre fogják az irányt)

BIKAMÁJ: Meghaltok!

SZOPKA NÉNE: Megfúltok!

FEHÉRMÁJ: Meggebedtek!

SZOPKA NÉNE: Megkappanodtok!

VÉN KARAFFA: Kegyelem az öregnek!

SORNIONE: Irgalmazzatok! *(valamennyien el, Pulcinella, Arlecchino és Brighella egy szál*

gatyában érkeznek, mindenfelé kiabálnak)

PULCINELLA: Hahó!

ARLECCHINO: Megjöttünk!

BRIGHELLA: Van itt valaki?

PULCINELLA: Kezdhethük az előadást? Tessék mondani! Kezdhethük?

Sötét.

VÉGE

Márton László

CARAFFA

(Történelmi színjáték)

„Arany vasárnap! Gyémánt idő!”

Petőfi Sándor drámatöredéke

SZEREPLŐK

ANTONIO CARAFFA, tábornaszernagy, Felső-Magyarország katonai parancsnoka
CATHARINA DE CARDONA hercegnő, a felesége

Caraffa munkatársai:

GÖRCZ MIKLÓS, első titkár, a törvényszék katonai tagja
KINCZIG VILMOS, másodtitkár, a törvényszék katonai tagja
ELSZABÓ ILLÉS, az új polgármester, a törvényszék polgári tagja
FITYISZ KONRÁD, az új jegyző, a törvényszék polgári tagja
MEDVECZKY MÁTYÁS, a négytagú bizottság ötödik tagja
TÁBORI BÖZSI, egykor markotányosnő, jelenleg besúgó
VIZIBORNÉ, CARAFFA: gazdasszonya Kassán
VALLISZ: ERNŐ, CARAFFA: szárnysegédje Kassán

HÓHÉR

HÁROM HÓHÉRSEGÉD

ZSÁMBÁR MEDÁRD, jezsuita páter

Caraffa megbuktatói:

BARKÓCZI PÉTER, nádori ítélőmester
KLOBUSICZKY PÁL, országbírói ítélőmeter

Eperjesi polgárok:

CZIMMERMÁNY ZSIGMOND, aranyműves
ZSUZSANNA, a felesége, Keczer András lánya
KECZER ANDRÁS, gyertyaöntő
KECZER GÁBOR, András fia, gyertyaöntő
GUTH DÁNIEL, a nemrég bezárt Kollégium tanára
OTTLIK GYÖRGY, bujdosó kuruc
FLEJSHAKKER LŐRINC, mészáros
FELDMÁJER SIMON, a városi őrség hadnagya
VEÉBER FRIGYES, szücsmester
VEÉBER DÉNES, a bátyja, szintén szücs
BONGRÁD MÁRIUSZ, gombkötő és paszománygyártó

A többiek:

GÉCZI KÁLMÁN, egykor Thököly íródeákja, jelenleg vádlott és kollaboráns
MEDVECZKY SÁMUEL, bártfai polgár, Mátyás rokona, vádlott

Az epilógus folyamistenei:

A RAJNA
A DUNA

Komédiások, árusok, polgárok, utcagyerekek, ácsok, katonák, szolgálók

Történik Kassán és Eperjesen, 1687-ben.

Első jelenet

Helyszín: Eperjes, piactér.

ELSŐ ÁRUS: Percet tessék!

MÁSODIK ÁRUS: Itt a tejfölös-fokhagymás lángos! Ilyen finomat még nem ettetek, amióta a csőrötök kilyukadt!

HARMADIK ÁRUS: Csizmácskákat, szoknyácskákat Olcsó Jánostól vegyetek! Miért adod ilyen olcsón, te Olcsó János? Megéri ez neked? Ilyen jó szíved van?

BÖZSI: *(odalép az egyik árushoz)* Pirosítód van-e? Azt merészeled mondani, hogy nincs? Minek él az ilyen? Eleget bámultam a pofátokat, megyek innét! *(el)*

MEDVECZKY SÁMUEL: Ez ki volt?

OTTLIK: Újhelyi Erzsók, más néven Tábori Bözsi. Ott sertepertélt a táborban. Odaadó lány volt: odaadta magát. Egy kicsit kancsal, egy kicsit ragyás, de ez magában véve senkit sem zavarna. Csak aztán összeszedett valami ronda betegséget, úgyhogy más megélhetés után kellett néznie. Különb is, Thököly eltűnt a balfenéken. Most egy darabig nem lesz kuruc tábor. Pláne, hogy Leopoldus császár mindenkinek amnesztiát adott.

MEDVECZKY SÁMUEL: Az itt nálunk nem császár, hanem király. Magyarország törvényes királya.

KOMÉDIÁSNÉ: *(előjön a sátorból)* Itt látható ebben a sátorban a Magyar Nemzet Komédiája. Tessenek befáradni! Csak egy garas a belépő. Látható életnagyságban és teljes élethűségben őfelsége Leopoldus császár, amint egy tölgyfa árnyékában szundikál, színarany koronával a fején. Jön Imre Thököly, kivont karddal a kezében.

GUTH DÁNIEL: Az Imrus? De hiszen hozzánk járt iskolába! Én tanítottam latinra! Akkor még jó volt a szemem. El tudtam olvasni a klasszikusokat. Azóta vak vagyok.

FLEJSHAKKER: Akkor még az evangélikus egyházé volt a gimnázium. Azóta elvették.

KOMÉDIÁSNÉ: Figyelem, figyelem! Tovább is lesz még! Imre Thököly hajdútáncot jár, sarkantyúját pengeti. Őfelsége Leopoldus császár felriad. Imre Thököly seggberúgja. Leopoldus császár elszalad. Színarany koronája fejről a porba hull. Imre Thököly felveszi a koránát a földről, és felteszi a fejére. Megtekinthető mindösszesen egy garasért. Tessenek jönni, kezdjük az előadást! *(bemeleg a sátorba)*

KECZER ANDRÁS: Azt hallottam, valami Caraffa lesz az új városparancsnok. Már megvan a kinevezés.

KECZER GÁBOR: Ki a rosseb az a Caraffa?

CZIMMERMÁNY: Tisztelettel jelentem, tévedés. Nem városparancsnok. Hanem egész Felső-Magyarország főkapitánya. Az viszont igaz, hogy idejön a nyakunkra. Csak tudnám, hogy miért.

KECZER ANDRÁS: Úgy hallottam, szigorú ember. Mivel kedveskedjünk neki? Mégiscsak a vendégünk lesz. Miben leli örömét az ilyen?

KECZER GÁBOR: Ő volt az, aki Debrecenben...?

KECZER ANDRÁS: Hallgass!

CZIMMERMÁNY: Hát, én azon a véleményen vagyok, hogy vegyünk egy jó kövér csecsemőt, amolyan hat-nyolc hónaposat, húzzuk nyársra, süssük ropogósra. Annak biztosan örülne.

KECZER ANDRÁS: Fiam, vigyázz! Ilyesmiket még tréfából se mondj, mert meghallja valaki. Az egész város tele van besúgókkal. – Na mi van, főbíró uram? Kitették a szűrődet a városházáról?

FLEJSHAKKER: Kitették a tiédet is. Érdemes volt annyit veszekedni a malomárok melletti kaszálók miatt?

Jön Elszabó, Fityisz és három városi hajdú.

ELSZABÓ: Mi folyik itt?

FITYISZ: Azt a tájékoztatást kaptuk, hogy a vásári komédiások nyilvánosan gyalázzák a felséges császárt.

FLEJSHAKKER: Az itt nálunk nem császár, hanem király. Magyarország törvényes királya.

ELSZABÓ: Kuss.

FLEJSHAKKER: Ez meg itt egy szabad királyi város.

ELSZABÓ: Mondom: kuss!

FITYISZ: Azt a tájékoztatást kaptuk, hogy a vásári komédiások hárman vannak. Egy, aki az áruló Thököly szerepében tetszeleg. Egy, aki a megsértett uralkodót prezentálja. És egy nőstény, aki csinálja a hírverést.

ELSZABÓ: Hozzátok őket. *(a három hajdú bemegy a sátorba)* Még csak az hiányzik, hogy a táborszernagy úr tudomást szerezzen az esetről! Még ide sem költözött, és máris gyalázzák a felséges császárt! Én leszek a bűnös, ha egy percig is eltűrom. *(a sátorból kirepül egy korona)* A táborszernagy úr már a múltkor is mondta Kassán, hogy csak fokozott erőfeszítéssel tudom visszaszerezni a bizalmát. *(jönnek a hajdúk a komédiásokkal)* – Azt kérdeztem: mi folyik itt?

KOMÉDIÁSNÉ: Történelmi színjáték. Spektákulum.

ELSZABÓ: Adok én nektek spektákulumot!

ELSŐ KOMÉDIÁS: Mi a legnemesebb színművészetet adjuk elő!

MÁSODIK KOMÉDIÁS: Thália papjai vagyunk!

ELSZABÓ: Micsoda? Még papok is vagytok? Talán bizony lutheránusok vagy kálvinisták?

Kaptok érte huszonöt botütést! – A nővel mit csináljunk? Egy fehércselédet nem illik megbotozni.

FITYISZ: Kössünk a nyakába kolompot.

ELSZABÓ: Látod, ez jó ötlet. – Kétszer huszonöt, egyszer kolomp. Utána pedig takarodjatok a városból! – A sátor itt marad.

Elszabó, Fityisz, a hajdúk és a komédiások távoznak.

FLEJSHAKKER: Egy éve még én voltam ebben a városban a főbíró. Most meg ez a senkiházi azt mondja nekem, hogy kuss.

KECZER ANDRÁS: Téged legalább észrevett. Rajtunk úgy keresztülnézett, mint a levegőn.

CZIMMERMÁNY: Elvették az új Kollégiumot és a régi magyar iskolát. Elvették a német és a magyar diplomát. Nincs helye az istentiszteletnek. Magánházakban is tilos az istentisztelet. Szabad ég alatt is. Leváltották a főbíró és az egész városi tanácsot. Csak azért, mert lutheránusok vagyunk. És a város törzsökös lakói. Nekem már a dédapám is eperjesi polgár volt! És most egy sehonnai bitang ember a főbíró. Nem ismeri a várost, nem is kedveli, de nem ez a lényeg. Hanem, hogy azok ott meg ott (*ujjal mutat Kassa és Bécs felé*) megbíznak benne. És hogy katolikus. Ez a ránk erőszakolt városi tanács a jezsuitákhoz jár gyónni. Mi lesz itt még?

Jön Czimmermányné Keczer Zsuzsanna.

ZSUZSANNA: Édes drága szőröshasú Zsigabigám, akarom mondani, tisztelt férjemuram, egyszersmind a városi aranyműves céh választmányi tagja, jöjjön haza kend ebédelni, mert kihűl a sáfrányos tyúkhúsleves. Különben se ácsorogjon kend a piactéren ezekben a sanyarú időkben, amikor még a falnak is füle van.

KECZER GÁBOR: Mi ütött beléd, Zsuzsika? Mitől beszélsz ilyen furcsán?

ZSUZSANNA: Mostanában jobb otthon maradni. Máskülönben azok ott meg ott (*ujjal mutat két irányba*) ráfognak az emberre mindenfélét. Meglátják itt együtt kendeteket, és az fog eszükbe jutni, hogy mittudomén.

KECZER ANDRÁS: A „mittudomén” egyelőre még nem büntetendő. Magyarországon egyelőre törvényes rend van. Kurucpártiak voltunk, de csak voltunk, és amnesztiát kaptunk rá. A vallásunk miatt hátrányt szenvedünk, de nem lesz ez mindig így. Úzzük a mesterségünket, fizetjük az adót, nem vétettünk senkinek, nincs mitől félnünk.

ZSUZSANNA: Édesapám, kend is igyekezzék haza, de nagyon gyorsan. Bátyám, kend is. Kendnek egy hete volt a lakodalma. Azt akarja kend, hogy a kis felesége özvegyasszony legyen?

Második jelenet

Helyszín: Kassa, főkapitányi rezidencia.

VIZIBORNÉ: Farkasbőr bundát is csomagolok a táborszernagy úrnak. Ott, Eperjesen még májusban is farkasordító hideg van.

CARAFFA: Viziborné, maga a gondoskodás mintaképe. De azért túl nagy poggyászt ne készítsen. Egy hét, és kivizsgálom az ügyet, aztán felszámolom az egész bandát.

VIZIBORNÉ: Értettem. De azért a farkasbőr bundát becsomagolom. Farkasbőr kellene fog. *(el)*

VALLISZ: Méltóságos uram! Táborszernagy úr! Vagy hát, ha már így magunk között vagyunk, Tónikám. Honnan tudod, hogy Eperjesen létezik bármiféle ügy?

CARAFFA: Onnan, Ernőkém, hogy őfelsége és a hadügyi bizottság megparancsolta: vizsgáljam ki az ügyet. És ha valamit ki kell vizsgálni, akkor ott valami van. Ez egy ökölszabály. És ahol bűnüldözés van, ott bűnösök is vannak. Ez is egy ökölszabály. És mire való az ököl? Na ugye.

VALLISZ: És azt honnan tudod, hogy Eperjesen egy egész banda van belőlük?

CARAFFA: Ernőkém, te még nagyon fiatal vagy, te még nem tudsz az életről az égvilágon semmit. Csak azért, mert hősiesen harcoltál Buda alatt, és a bal combodon megsebesültél a Bécsi-kapu ostrománál, ne hidd, hogy olyan rettentően okos vagy. Itt, Magyarországon szép lehetsz, de okos nem.

VALLISZ: Nem feleltél a kérdésemre. Honnan tudod, hogy Eperjesen egy egész bűnszövetkezetet fogsz találni?

CARAFFA: Onnan, te majom, hogy egy szál tettes nem éri meg a fáradságot. Ha már belevágok ebbe a hajcihőbe, akkor össze kell szednem legalább nyolc-tíz kurucbűnözőt. Már csak azért is, hogy őfelsége lássa: fontos támasza vagyok a rendnek és a császári hatalomnak.

VALLISZ: És engem is magaddal viszel?

Jön Viziborné egy hurkatöltővel.

VIZIBORNÉ: A klistélyt is becsomagolom táborszernagy úrnak. Úgyis folyton kínozza a székrekedés. Aztán az eperjesi patikában lehet, hogy még olajos végbélkúpok sincsenek, nemhogy klistély.

CARAFFA: Viziborné, magát aranyba kellene foglalni.

VIZIBORNÉ: Csak aztán arra ügyeljen a táborszernagy úr, hogy beöntéskor a szappanos víz ne legyen se túl hideg, se túl meleg, hanem csak amolyan testhőmérsékletű. – Hosszú alsógatyát is csomagolok. Eperjesen azt sem tudják, mi fán terem a hosszú alsógatyá. *(el)*

VALLISZ: Én is tudom, hogy ezek Thököly oldalán harcoltak. De a császár amnesztiát adott. – Engem is magaddal viszel?

CARAFFA: Nem is arra vagyok kíváncsi, ami az amnesztia előtt volt. Hanem arra, ami most folyik. Be fogom bizonyítani, hogy az eperjesi polgárok visszaélnék az amnesztiával, és újjászervezik a kurucbűnözést. Ez egy barbár ország. A lakossága söpredék. Itt mindenki elvetemült gonosztevő, a nádortól és az országbírótól kezdve az utolsó szénégetőig. Erélyesen kell bánni velük. Határozottan. Keményen. Ha lágyszívűek vagyunk, azzal csak felbátorítjuk őket, és még a mostaninál is pimaszabbak lesznek.

VIZIBORNÉ: (*jön*) Egy nőszemély van itt. Afféle rosszféle.

CARAFFA: Az a jó. Minél rosszabb, annál jobb.

VIZIBORNÉ: Erősködik, hogy a táborszernagy úrral akar beszélni.

CARAFFA: Akkor eressze be, Viziborné.

VIZIBORNÉ: Nahát, hogy ki mindenkivel szóba nem áll a táborszernagy úr! (*el*)

VALLISZ: Ez az a nő?

CARAFFA: Eddig még nem találkoztam vele. Ezúttal sem vágyom arra a látványra, amelyet nyújt nekem. És persze neked is. De mostantól rá vagyunk szorulva.

BÖZSI: (*jön*) Táborszernagy úr azt üzente, hogy ahány hír, annyi tallér. Az ígéret szép szó...

CARAFFA: (*pénzt mutat*) Ha tényleg vannak híreid, meg fogsz gazdagodni. Kérdés: mi számít hírnek?

BÖZSI: Ide hallgasson a táborszernagy úr! (*Caraffa fülébe sugdos.*)

VALLISZ: Táborszernagy úr, kérek engedélyt távozni.

CARAFFA: Alezredes úr itt marad. Legyen tanúja ennek a fontos beszélgetésnek. – Nem, ez nem hír. Erre nem adok egy kanyit sem. Hogy a piactéren a komédiások ...? Ugyan már.

BÖZSI: Akkor ezt hallgassa meg a táborszernagy úr! (*sugdos*)

CARAFFA: Sajnálom, ez sem hír. Hogy az apja Munkácson született? Na és aztán!

BÖZSI: Nemcsak ott született. Most is ott él. Már mint az apja. Védi a várat a mieink ellen.

CARAFFA: Ez akkor sem hír. Ezért nem jár pénz. Majd ha ő maga megy Munkácsra, és onnét aztán Eperjesre visszatér, méghozzá egy titkos levéllel, amelyet Thökölyné Zrínyi Heléna írt valamelyik tekintélyes polgárnak... (*belenéz egy papirosba*) Mondjuk, Czimmermánnak... – Hoppá! Hű, de jó ötlet! Zseniális vagy, táborszernagy uram! Ilyesmit érezhetett a jó Homérosz, amikor kitalálta Odüsszeusz furfangjait! Én vagyok Odüsszeusz és Homérosz egy személyben! – Tudod mit? Mégiscsak hír volt, amit az előbb mondtál. Tartsd a markodat! (*pénzt ad*) Múzsának egy kissé rusnya vagy, de annál hatékonyabb.

BÖZSI: És még az a hírem is van, hogy pénzt gyűjtenek Czimmermány házában.

CARAFFA: Mire kell az nekik?

BÖZSI: Úgy hallottam, új templomot akarnak építeni a városon kívül, mert a régít elvették.
CARAFFA: Jó, jó, ezt majd elmondod később. Most menj ki a szobából egy percre. (*kis-
tuszolja Bözsi*) Tényleg zseniális vagyok. Mi kell a nagyszabású koncepcióhoz? Tiszta,
szűz papír. Meg egy kihegyezett libatoll. Meg egy üveg tinta. Na, szóval. (*ír*) „Szeretett
hívünknek, Czimmermány Zsigmondnak és a többieknek. Tartsatok ki! Ne hagyjátok
magatokat! Nem a császár a ti uralkodótok, hanem Thököly, a kuruc király! Lesz még itt
magyar szabadság!” Mi volt még? Pénzgyűjtés? Hogy is állunk azzal a pénzgyűjtéssel?
Megvan. Ez az! „Értesültem róla, hogy templomépítés ürügyével pénzgyűjtésbe fogtatok,
és már jókora summa össze is gyűlt. Kérlek titeket szorult helyzetünkben: hűségetek
jeleként e levél átadójának rakjatok ezer aranyforintot a markába, aki azt ide, Munkácsra
elhozza majd, hogy fortélyos csempészeimmel zabot és babot hozassak a várba, mert
fogytán van mind az abrak, mind az eleség. Addig is bátran védekezünk, álljuk az ost-
romot. Szerető édesanyátok, Thökölyné Zrínyi Heléna.” Így ni. Ez ám a gyöngyszem!
Ott a helye Ovidius *Hősnők levelei* című gyűjteményében. Ha már Odüsszeusz vagyok,
hadd legyenek Ovidius is. Na, erre varrjál gombot, Ernőkém!

VALLISZ: Tónikám, te most nagyon okosnak hiszed magadat. Pedig ők sem hülyék. Észre
fogják venni szögletes, férfias betűiden, hogy ez nem a kuruc hősnő keze írása.

CARAFFA: Hát persze, hogy nem. Az én kuruc hősnőm, teremtő képzeletem szülötte
nem sajátkezűleg ír, hanem diktálja a leveleit. Én vagyok az íródeákja.

VALLISZ: És mivel fogod lepecsételni? Kétfejű sassal?

CARAFFA: Hát ez az. Itt van a kutya elásva. Tavaly nyáron, amikor te még iskolába jártál,
akarom mondani, Buda várát ostromoltad, itt a közelben, Késmárk mellett volt egy kis
csetepaté, és akkor – hogy, hogy nem – kezünkbe került Imre Thököly kisebbik pe-
csétnyomója. Itt van, gyönyörködj benne. Csak semmi kétfejű sas! Ágaskodó oroszlán,
jobb mellső mancsában görbe kard. (*kanálban pecsétviaszt melegít a gyertyaláng fölött*)
Mi csak igazival hamisítunk. Az igazi a leghamisabb. (*lepecsételi a levelet*) Alakul, mint
púpos gyerek a prés alatt. (*kiszól az ajtón*) Csúnya múzsa, gyere vissza!

BÖZSI: (*jön*) Mit parancsol a táborszernagy úr?

CARAFFA: Azt, hogy tartsd a markodat. (*pénzt ad*) Ez a tiéd, nesze. Meg ez is. Meg ez is.

BÖZSI: Táborszernagy úr jószágos hozzám.

CARAFFA: Fogod ezt a levelet. Elviszed Eperjesre. Czimmermány Zsigmond aranyműves
mesternek adod a kezébe. Ismered, ugye?

BÖZSI: Mint a rossz pénzt.

CARAFFA: Csak semmi rossz pénz. Jó pénzt adok. (*pénzt ad*) Mihelyt kezembe adod
Czimmermány válaszát, még egyszer ennyi üti a markodat. Ha pedig Czimmermány csoma-
got is mellékel a levélhez, akkor... majd meglátod. De ki ne bontsd, mert megharagszom!

BÖZSI: Majd inkább a hajamat fogom kibontani.

CARAFFA: Azt fogod mondani Czimmermánynak, hogy ezt a levelet Zrínyi Heléna írta Munkács várában. Ki írta?

BÖZSI: Munkács várában. Zrínyi Heléna.

CARAFFA: Te onnan jössz, Munkácsról. Ezt fogod mondani. Életed kockáztatásával hoztad a hősnő levelét Eperjesre. Alig bírtál átlopakodni a császári őrszemek között.

BÖZSI: Mi az, hogy alig bírtam? Én a lopakodásban világbajnok vagyok. Iskolában tudnám tanítani! *(el)*

VALLISZ: De hát ez az egész, úgy, ahogy van, hazugság!

CARAFFA: Na és aztán? A hazugság az igazság. A legfőbb igazság pedig az, hogy én vagyok itt a katonai parancsnok. Én döntöm el, hogy kinek mit kell vagy elhinnie vagy bevallania.

VALLISZ: Nem értem.

CARAFFA: Nem megérteni kell, hanem benne lenni. Nyakig. *(kiszól az ajtón)* Viziborné, hallja-e, mit beszélek? Csomagoljon edényeket és evőeszközöket is! Fél évig Eperjesen fogok időzni! Vagy annál is tovább! *(Valliszhoz.)* Úgy hallottam, hogy ezek az eperjesi polgárok jómódú emberek. Lesz mit elkobozni tőlük. Persze csakis azért, hogy leadhassam a kincstárnak az utolsó krajcárig az egészet. Nekem elég a dicsőség. Aranyos kis összeesküvés! Csinos kis összeesküvés! Antonio Caraffa történelmet csinál! – Ernő fiam!

VALLISZ: Tessék, itt vagyok. Engem is magaddal viszel?

CARAFFA: Ernő fiam, hívd ide a kassai főhóhért és mindhárom segédjét. Itt, Kassán úgyszólván alig van dolguk. Majd én adok nekik tennivalót. Velem tartanak Eperjesre. Hosszú vendégeskedés lesz!

Harmadik jelenet

Kassa, a hóhér háza. Három hóhérségéd pallost, kötelet és különböző kínzóeszközöket ládába csomagol.

HÓHÉR: A kassai főhóhér díjszabása az 1687-es évben.

Egyszerű korbácsolás három és fél dénár.

Szögesdróttal korbácsolás négy dénár tizenöt garas.

Egyszerű botozás egy dénár.

Botozás ólmosbottal két dénár tíz garas.

Tüzes fogóval arcra bélyeg égetése három dénár.

Hüvelykujj lemetszése késsel kilenc dénár.

Hüvelykujj lecsípése harapófogóval négy dénár harminc garas.
Akasztás három tallér.
Nyakazás pallossal kilenc tallér.
Nyakazás hóhérbárdal négy tallér tizenegy dénár.
Vízbefojtás öt és fél tallér.
Élve megégetés máglyán tizenkilenc tallér. A rózsét a városi tanács adja!
Kivégzett holttest felnégyelése tizenöt tallér.
Kivégzett holttest keréketörése harminc tallér.
Élő emberi test keréketörése hatvan tallér.
Karóba húzás százhusz tallér.
Jobb kéz levágás kilenc tallér.
Bal kéz levágás hat és negyed tallér.
Fél fül lemetszés – legyen akár a jobb, akár a bal – öt dénár.
Mindkét fül lemetszés kilenc dénár.
Orr lemetszés kilenc dénár.
Nyelv kimetszés a szájüregből két irányba nyitható duplapengés szájkörtével harminc tallér.
Kivégzett testek eltakarítása fejenként tizenhárom tallér.
Öngyilkosok elföldelése fejenként kilenc tallér.
Kínvallatás első fokozata minden megkezdett negyedóra után három tallér.
Kínvallatás második fokozata minden megkezdett negyedóra után kilenc tallér.
Kínvallatás harmadik fokozata minden megkezdett negyedóra után harminc tallér vagy nyolc arany.

ELSŐ HÓHÉRSEGÉD: A kassai főhóhér hivatalos munkáját vörös posztóruhában és ugyancsak vörös posztósapkában végzi.

MÁSODIK HÓHÉRSEGÉD: A kassai főhóhér hivatalos munkájából rá háramló mindennemű jövedelme adómentes.

HARMADIK HÓHÉRSEGÉD: A kassai főhóhér az általa foganatosított kivégzés után megtarthatja és szabadidejében a testén hordhatja vagy a piacon árusíthatja a kivégzett személy felsőruháját, süvegét vagy kalapját, lábbelijét és derékszíját.

ELSŐ HÓHÉRSEGÉD: A kassai főhóhér kap a várostól évente huszonnégy véka búzát, ugyanennyi zabot, két mázsa oldalszalonnát, kilenc akó jóféle hollóshegyi bort és tizenkét szekér tűzifát.

MÁSODIK HÓHÉRSEGÉD: A város ingyenes szolgálati lakást biztosít neki istállóval és veteményeskerttel, kedvező fekvésű helyen, a sintértelep és a dögtemető között.

HARMADIK HÓHÉRSEGÉD: Segédeit saját zsebből fizeti, viszont az elítéltektől borralót kap, hogy hivatalos munkáját minél gyorsabban és ügyesebben végezze.
HÓHÉR: Nehéz kenyér. Szeretni kell a szakmát.

Negyedik jelenet

Helyszín: Eperjes, Czimmermány háza, ebédlő.

CZIMMERMÁNY: Igyunk a törvényes magyar királyra!

FLEJSHAKKER: Leopoldusom-koldusom, Lipikém-pipikém, Isten éltesen sokáig, füled érjen bokáig! Igyunk a békülésre! Én sem haragszom rátok, ti se nehezteljetek rám!

KECZER GÁBOR: Én csak olyan királyra iszom, aki tényleg törvényes és magyar. Ez a gazember 1671-ben felfüggesztette az ősi magyar alkotmányt.

KECZER ANDRÁS: Ilyet még csak tréfából se mondj, édes egyetlen fiam! Meghallja valaki, és kész a baj! Ebben az országban még a falnak is füle van!

FLEJSHAKKER: Az ősi magyar alkotmány köszöni, jól van. Felfüggesztették, de vissza is állították. Azóta él és virul.

CZIMMERMÁNY: Tényleg maradjatok már csöndben! Itt minden kiejtett szó életveszély!

FÖLDMÁJER: Én mondhatok, amit akarok! Én Vallisz Ernő katonája voltam! Buda váránál harcoltam a királyért!

GUTH DÁNIEL: *(tapogatózik)* Merre van az a pohár? Adjátok a kezembe, mert nem látom! Én is az ősi magyar alkotmányra iszom, valamint mindenkire, aki tiszteletben tartja! Nem fogjuk toldozni-foldozni!

KECZER GÁBOR: Dániel bátyánk – ez itt! – tavaly nyáron kihívta pisztolypárbajra Sönlébeny Gyurkát, ugyanis Gyurka bátyánk süket, és egy árva szót sem akart meghallani Dani bátyánk pompás tragédiájából, a „Castaldo Erdélyben” című színjátékból, amelyben a császár teljhatalmú képviselője vérpadra küldi Gyulafehérvár legkiválóbb személyiségeit. Na szóval, Dani bátyánk nem lát, Gyurka bátyánk nem hall. Jól mondom?

GUTH DÁNIEL: Bizony ám! Én aztán jól hallok!

KECZER GÁBOR: Felállunk odakint a Hernád partján. Én vagyok Dani bátyánk párbajsegédje, Pulszky Gergő pedig Gyurka bátyánknak segédkezik. Megtöltjük a pisztolyokat, mire Dani bátyánk azt kérdezi: „Hol látható az ipse?” Gyurka bátyánk meg így érdeklődik: „Lőtt már az illető?”

FLEJSHAKKER: Ez a magyar nemzet igaz jelképe: vakok párbajoznak süketekkel!

ZSUZSANNA: *(jön)* Hát ti még mindig itt vagytok? Ürítsetek poharaitokat, és menjete haza.

KECZER ANDRÁS: Ejnye, édes lányom. Ez a híres eperjesi vendégszeretet?

ZSUZSANNA: Pokolba a vendégszeretettel. Idegen katonák járkálnak az utcán. Sokan vannak.

FÖLDMÁJER: Hát persze. Caraffa szálláscsinálói. Valami bonyolult ügyet akar elrendezni.

Itt lesz a nyakunkon három napig vagy egy hétig is.

KECZER ANDRÁS: Én pedig úgy hallottam, hogy valami szervezkedés után szaglászik.

Na mindegy. Ne is beszéljünk róla. Ne szólj szám, nem fáj fejem.

CZIMMERMÁNY: Megmondtam: nyársra húzni és ropogósra sütni egy hat hónapos fiúcssecsemőt, azzal talán jóllakik.

FLEJSHAKKER: Lesz még abból felnőtt férfi, meglásd.

ZSUZSANNA: Nem akarok beleszólni az urak dolgába, de most az lesz a legjobb, ha mindenki otthon marad, és bezárkózik a legbelső szobájába. Mintha járvány volna. Pestis.

Vagy himlő. Vagy mittudomén.

KECZER GÁBOR: Hát igen. Amikor ezek nyomozni kezdenek, az tényleg olyan, mint a pestis.

FÖLDMÁJER: Ha nyomoznak, hát csak nyomozgassanak. Bánom is én! Három éve még Tököly zászlói alatt küzdöttem a szabadságért. De amikor a váradi pasa törbe csalta és vasra verette a fejedelmünket, akkor azt mondtam: „Ebből elég! Akkor inkább a törökök ellen harcolok! Beállok a császár seregébe!”

ZSUZSANNA: Az itt nálunk nem császár, hanem király. Magyarország tövényes királya.

FÖLDMÁJER: Hiába figyelmeztetik a hívei, Thökölynek nincs más választása: a váradi pasától kell segítséget kérnie. Megérkezik Váradra. Ahmed pasa üdvözli régi cimboráját. Átölelik egymást. A pasa pompás lakomát rendez. „Igyál, Imruskám! Te keresztény vagy, neked szabad! Bárcsak én is veled ihatnék!” Thököly gyanakszik. „Imrus, nehogy már azt hidd, hogy megmérgezek! Hogy jut eszedbe ilyesmi? Akkor inkább én is iszom veled. Pedig az részemről bűn.” Isznak, iszogatnak. Hú, de jó bora van a váradi pasának! „Na még egy pohárral az egészségünkre! És még egy pohárral a fényes arcú padisahra!” Thököly, mi tagadás, berúgott egy kicsit. Kornyadozik, darvadozik. „Imruskám, a szállásod a várban van kijelölve. Közel van, gyalog is átsétálsz.” Thököly alig bír lábra állni. Botladozik, rogyadozik. A janicsárok lökdösik. „Ne dülöngélj, részeg disznó!” Nézi, merre van a lova. Hát, az nincs sehol. Nézi, merre vannak a hívei, Turcsány és Petneházy. Hát, azok sincsenek sehol. „Alkudozol a némettel, gyaurlak? Adok én neked alkudozást!” Elgáncsolják, megbilincselik. Thököly Imre lánkra verve!

KECZER GÁBOR: Így lesz fejedelemből a váradi pasa láncos kutyája.

SZOLGÁLÓ: *(jön)* Tekintetes asszony, az a nőszemély. Ott lent. Erősen követelőzik.

CZIMMERMÁNY: Miféle nőszemély?

ZSUZSANNA: Teljesen kiment a fejemből. Pedig miatta jöttem. Van ott lent egy koldus-asszony vagy másféle moslák nő, és, úgymond, a ház urával óhajt beszélni. Nem mondja

meg, hogy mit akar mondani, mert azt mondja, hogy azt majd a Czimmermálynak mondja meg. Kérdés, hogy akarja-e látni őt. „A Czimmermány!”

BÖZSI: (*jön*) Levelet hoztam Thökölyné Zrínyi Helénától. És ti nem akartok bebocsátani? (*emelt hangon*) Pedig egyenesen Munkácsról jövök!

KECZER ANDRÁS: Halkabban! Meghallják az utcán!

BÖZSI: (*hangosan suttog*) Munkács várából jövök titokban. Alig tudtam átlopakodni a császári őrszemek között. Pedig én a lopakodásban világbajnok vagyok. Iskolában tudnám tanítani. Melyikötök a Czimmermány? Már látom. Tessék, itt ez a levél. Neked szól.

KECZER ANDRÁS: Zsiga, ha neked volnék, én ezt a levelet nem olvasnám el.

CZIMMERMÁNY: Hitelesnek látszik. Ez Thököly pecsétje. Megismerem.

BÖZSI: Ha megjutalmazol a fáradságért és a kiállott veszedelmekért, nem utasítom vissza.

KECZER ANDRÁS: Még csak ki sem bontanám. Még csak kezembe sem venném.

CZIMMERMÁNY: Ejnye! Már levelet sem kaphat az ember?

BÖZSI: Már egy garast sem kaphat az ember? Nekem így is jó! – Aztán igyekezzél a válasszal, te Czimmermány! (*el*)

CZIMMERMÁNY: De hiszen amnesztiát kaptunk mindannyian! Attól még, hogy jön egy levél Munkácsról, én még hűséges maradok a császár... a törvényes magyar királyhoz!

FLEJSHAKKER: Nem a királlyal van dolgunk, hanem Caraffa táborszernaggyal. Te magad mondogatod, hogy csecsemőpecsenyét eszik reggelire.

CZIMMERMÁNY: Mi vagyunk az eperjesi polgárok legjava. A leggazdagabbak. A legelőkelőbbek. Nekem még nemesi oklevelem is van. Megmutassam? Ezek még akkor sem mernének hozzánk nyúlni, ha gyanakodnának. Abból világra szóló botrány lenne. Különben sem adtunk rá okot. (*kibontja a levelet, olvassa*) „Szeretett hívünknek, Czimmermány Zsigmondnak és a többieknek. Tartsatok ki! Ne hagyjátok magatokat! Nem a császár a ti uralkodótok, hanem Thököly, a kuruc király...”

KECZER ANDRÁS: Én ezt nem hallgatom tovább. Ebből nagy baj lesz. Megyek haza.

ZSUZSANNA: Ugye, megmondtam, édesapám?

KECZER ANDRÁS: Fiam, te is gyere!

Jön Görcz és Kinczig. Nyomukban császári katonák.

GÖRCZ: Senki ne mozduljon!

KINCZIG: Itt vannak az összeesküvők! Ez itt a házigazda. És mi van a kezében? Hűha. Thökölyné Zrínyi Heléna levele Munkácsról.

CZIMMERMÁNY: Uraim, ez egy fatális félreértés...

GÖRCZ: Úgy illik, hogy bemutatkozzunk. Görcz Miklós vagyok, a rendkívüli törvényszék első titkára. Ez itt a felhatalmazásom a tábornaszernagy úr pecsétjével és aláírásával. – A fatális félreértést majd elmagyarázod a törvényszék előtt.

KINCZIG: Kinczig Vilmos vagyok, a rendkívüli törvényszék második titkára. Itt a felhatalmazásom. Pecsét, aláírás: Antonio Caraffa.

GÖRCZ: Ez pedig a házkutatási parancs. Szakasz, vigyázz! Házkutatást kezd meg!

Katonák törnek-zúznak, hasogatnak.

ZSUZSANNA: Kérem, uraim, kíméletesebben!

GÖRCZ: Kuss legyen, husikám. Ez a nap nem a kíméletről szól.

KINCZIG: Ez még semmi. Várd meg a folytatást, és majd akkor siránkozz.

GÖRCZ: Czimmermány Zsigmond aranyművest a császár nevében letartóztatom. Vigyétek a törvényszékre!

ZSUZSANNA: Hol az a törvényszék? A másvilágon? Uraim, könyörgök, ez az ember ártatlanahahaha...

GÖRCZ: Martialis írja valahol, hogy női könnyek olajozzák a világ fogaskerekeit.

KINCZIG: A törvényszéket a városházán rendeztük be. A város ügyeinek intézése szünetel. Helyette az összeesküvés felgöngyölítése folyik.

GÖRCZ: Na gyerünk, indulás!

ZSUZSANNA: Édes jó férjem, nem hagyjak magadra! Elkísérlek a halál torkába is!

GÖRCZ: Elkísérheted, husikám, csak nehogy te is ott ragadj.

CZIMMERMÁNY: Ártatlan vagyok.

Két katona kiviszi. Zsuzsanna és a szolgáló a nyomukban.

GÖRCZ: Add ide a listát! – Flejshakker Lőrinc mézárasmestert, az eperjesi mézárascéh elnökét a császár nevében letartóztatom.

FLEJSHAKKER: Az itt nálunk nem császár, hanem király. Magyarország törvényes királya! *(kiviszik)*

GÖRCZ: Földmájer Simont, a városi őrség hadnagyát a császár nevében letartóztatom.

FÖLDMÁJER: Le fog esni a fejről a korona! *(kiviszik)*

GÖRCZ: Guth Dániel tanítómestert, a hét szabad művészet oktatóját a császár nevében letartóztatom.

GUTH DÁNIEL: De hát én világtalan vagyok! Nem látok egy sziporkát sem. Még csak nem is hallok. Én ha akarnék, sem tudnék ártani. *(kiviszik)*

GÖRCZ: Készen vagyunk. Legalábbis a mai napra. – Hoppá, egy ezüst gyertyatartó. Most egy darabig nem kell ide gyertyafény.

KINCZIG: Halihó, egy arany tubákszelence. Most egy darabig nem kerül sor tubákszinpákolásra.

KECZER GÁBOR: És én? Velem mi lesz?

GÖRCZ: Hát te ki vagy? Ja, már tudom. – Keczer Gábor, annak a kaporszakállú vénembernek a fia. – Úgy értesültem, nemrég nősültél. Vagy tévedek?

KINCZIG: Nincs rajta a listán.

GÖRCZ: Nem vagy rajta a listán. Menjél szépen haza a kis feleségedhez, és élvezd a tavaszi napsütést.

Ötödik jelenet

Helyszín: Eperjes. Caraffa irodája a lefoglalt városházán.

CARAFFA: *(levelet diktál)* Felséges császár! Bizonyítékaim vannak rá, hogy eperjesi polgárok egy csoportja ...

KINCZIG: *(ír)* Cso... port... ja...

CARAFFA: ...összeesküvést sző felséged hatalma ellen. Meg vagyok győződve róla, hogy ezúttal a szelídség...

KINCZIG: *(ír)* Sze... líd... ség...

CARAFFA: ...ártalmasabb a szigornál. Felséged kegyelmet adott Imre Thököly híveinek, sőt némelyeknek még jutalmat is, amiért részt vettek a lázadásban ... *(Kinczignek)* Ezt inkább ne írd le! ...és mi a hála? Újabb lázadást készítenek elő! Ezek a bűnösök nem érdemelnek kíméletet ... *(Kinczignek)* Mire vársz? Írjad már! ...a legnagyobb szigorral csapok le rájuk. A rendkívüli törvényszéknek két polgári tagja van, Elszabó Illés, az új polgármester és Fityisz Konrád jegyző. Mindkettőjük hitbuzgó...

KINCZIG: *(ír)* Hit... buz... gó...

CARAFFA: ...katolikus. A városi tanácsban sincsenek többé lutheránus eretnekek. Arra viszont gondot fordítok ...

KINCZIG: *(ír)* For... dí... tok...

CARAFFA: ...hogy akit bűnösnek találunk, egytől egyig lutheránus legyen. Katonai részről delegáltam szintén két személyt, Görcz Miklóst és Kinczig Jakabot ...

KINCZIG: *(felnéz)* Engedelmeivel, tábornagy úr, az én keresztnem Vilmos.

CARAFFA: Nem számít. Mostantól Jakab vagy.

GÖRCZ: *(jön)* Tisztelettel jelentem, Czimmermány Zsigmond kihallgatásra készen áll.

CARAFFA: Ide vele. *(egy katona bekíséri Czimmermányt, tiszteleg, kimegy)*

GÖRCZ: Továbbá jelentem, hogy idősebb Keczer kiállta a kínvallatás első fokozatát.

CARAFFA: Hol a vallomás?

GÖRCZ: Nincs vallomás. Makacsul tagad.

CARAFFA: Akkor a második fokozat alkalmazását kell foganatosítani.

GÖRCZ: Értettem.

CARAFFA: Nem értesz te semmit. Kihagyjuk a második fokozatot, és a harmadik fokozattal folytatjuk az eljárást. Zsákvarrótű, izzó vasrúd.

GÖRCZ: Értettem. *(el)*

CARAFFA: Na szóval, Czimmermány. Először is a hogyanléted felől érdeklődöm. Kaptál-e vacsorát? Tudtál-e aludni az éjjel? Húha, látom a szemedben, hogy nem aludtál. Pedig nem ártott volna, ha pihensz. Fárasztó napod lesz. És te hallgatsz. Nincs mondanivalód a számomra? A hallgatás reciprok fecsegés. Visszájára fordított üvöltés. *(a pincéből üvöltés hal-latszik)* Na tessék. Tudod, ki ez? Látom a szemedben, hogy tudod. *(üvöltés, Czimmermány befogja a fülét)* Most mi bajod van? Holnap te is így muzsikálsz. Vagy még ígybbül. Igen, jól hallottad. Holnap rád kerül a sor. Addig is kaptál egy kis gondolkodási időt. *(üvöltés)* Szegény öreg. Fáj a szívem érte. Azt hiszed, nekünk ez jó? Szerinted szívesen csináljuk? Látom a szemedben, hogy úgyis be fogsz vallani mindent. Ha netán valami nem jut eszedbe, majd mi segítünk. Aztán mondasz neveket ... három nevet ... na jó, legfeljebb tízet ... és készen is vagyunk. Úgyis ez lesz a vége. Hát akkor meg minek cirkuszolni?

KINCZIG: *(jön)* Keczer Gábor van itt. Az apjáért szeretne könyörögni.

CARAFFA: Hadd könyörögjön. Lássuk, Uramisten, mire megyünk ketten.

KECZER GÁBOR: *(jön)* Méltóságos tábornagy úr! Ébredjen fel méltóságod szívében az irgalom! *(üvöltés)*

CARAFFA: Hallod ezt, Keczer Gábor? Ez az apád hangja. Az igazi hangja. Most mutatja meg valóságos emberi lényegét. *(üvöltés)* Mondd meg nekem, te Gábor, de őszintén: szereted az apádat? Vagy inkább nem szereted az apádat? *(üvöltés)*

KECZER GÁBOR: Méltóságos uram! Mit tegyek, hogy kiszabadítsam?

CARAFFA: Sajnálom, Gábor. Ez nem rajtad múlik. Még csak nem is rajtam. Én a császár és a birodalom érdekeit szolgálom. Pedig milyen szívesen felhoznám az apádat a pincéből! Még orvost is hozatnék a kedvéért Kassáról. Vagy javasasszonyt. Vagy csontkovácsot. Mittedomén. – Na jól van, Gábor. Azt mondd meg nekem, ki ez az ember itt, veled szemben? Ne csinálj úgy, mintha nem tudnád!

CZIMMERMÁNY: Ne válaszolj! Ne szólj egy szót se!

CARAFFA: Ejnye, Czimmermány! Téged ki kérdezett? – Na, hadd halljam! Ki ez itt?

KECZER GÁBOR: De hát úgyis tetszik tudni. Ő a sógorom. A legderekből ember a világon!

CARAFFA: Igazán? Akkor milyen lehet a többi? – Látod, Czimmermány, kár volt megszólalnod. Olyan szépen hallgattál eddig. Olyan méltóságteljesen! – Az a helyzet, Gábor: ha már a magad jószántából idesétáltál, maradj is itt! Köszönd meg a sógorodnak, hogy közbekotyogott. Majd a pincében elbeszélgetünk. *(Kinczighez)* Viheted!

KINCZIG: Értettem! *(kiviszi Keczer Gábort)*

CARAFFA: Jut eszembe, Czimmermány. Nem te mondogatod rólam városszerte, hogy csecsemőhúst eszem reggelire? Elárulhatom neked, hogy egyáltalán nem eszem húst. Miattam eddig még egyetlen bárányt vagy malacot sem kellett leölni, a baromfiakról nem is beszélve. Még csak halat sem eszem. Tojást sem. Nekem kenyér az ételem. Gyümölcs, méz, dió. Olajban sült répa és káposzta. *(fülel)* Mi ez a csend? Percek óta semmi óbégatás. Biztosan elájult az öreg madárijesztő. Vagy mégiscsak beismerő vallomást tesz?

KINCZIG: *(jön)* Keczer Gábort elhelyeztem a hármásban.

CARAFFA: Akkor jó helyen van. Vidd a helyére Czimmermányt is, Vilmos fiam!

KINCZIG: Nocsak, táborszernagy úr! Már nem vagyok Jakab?

CARAFFA: Gyerekes tréfa volt. Felejtsd el. Csak az nem tréfa, hogy itt én döntöttem el, ki kicsoda.

KINCZIG: Értettem.

GÖRCZ: *(jön)* Egy nő van itt. Tudom is, kicsoda. Czimmermány felesége.

CARAFFA: Nocsak! Hadd jöjjön, ha ez kell neki.

GÖRCZ: Értettem! *(el)*

KINCZIG: Én is értettem! *(Czimmermányt kiviszi)*

CARAFFA: *(egyedül)* Úgy hallottam, fiatal. Húsz-huszonkét éves lehet. Mindjárt meglátjuk.

ZSUZSANNA: *(jön)* Czimmermány Zsigmondné Keczer Zsuzsanna vagyok, és alázatosan kérlelem táborszernagy urat, legyen irgalmas szerencsétlen férjemhez és szegény apámhoz.

CARAFFA: Hát persze. Arról vagyok híres. Az irgalomról. Egyébként az öcsédet kifelejtetted. Azóta már ő is itt vendégeskedik. És mivel adsz nyomatékot könyörgő szavaidnak?

ZSUZSANNA: Mindazzal, amim csak van.

CARAFFA: Ez már beszéd. Lássuk a kincseidet!

ZSUZSANNA: Ez egy igazgyöngyökkel díszített, aranyszálas párta.

CARAFFA: Szép munka. Látszik rajta, hogy Velencében készítették.

ZSUZSANNA: Ez egy násfa, arany boglárókkal, három smaragddal és kilenc rubinttal.

CARAFFA: Testvérek között is megér ezer tallért.

ZSUZSANNA: Ez a nyakláncom. Ez a karkötőm. Ez a fülbevalóm. Ezek a gyűrűim.

CARAFFA: Gyémánt. Hű, de nagy. Látszik rajta, hogy Rotterdamban csiszolták. Jól megy a soruk ezeknek az eperjesi polgárosszonyoknak!

ZSUZSANNA: Irgalmazz a férjemnek és az apámnak! – És az öcsémnek is!

CARAFFA: Vegyük sorra a többi kincsedet.

ZSUZSANNA: Már mindenemet odaadtam táborszernagy úrnak.

CARAFFA: A legfőbb kincsedet még nem láttam. Vetközz!

ZSUZSANNA: Én tisztességes nő vagyok!

CARAFFA: Vagy úgy. Erre nem gondoltam. Azt hittem, az apádért és a férjedért könyörögsz, ja, meg az öcsédért is, nem a tisztességedet fitogtatod.

ZSUZSANNA: Vagy úgy. Akkor inkább nem vagyok tisztességes. *(tépi magáról a ruhát)*

CARAFFA: Ne siess annyira! Ez a kapkodás kiábrándító. Különben igazad van. Minek is vetköznél? Nem a fürdőző Diana bájaira vagyok kíváncsi. Böven elég, ha felgyűrőd a szoknyádat. *(letolja a nadrágját, magáévá teszi Zsuzsannát)* Előre, dragonyosok! Szuronyt szegezz! Tűz! Tűz! Tűz!

Hatodik jelenet

Eperjes, piactér. Ácsok cölöpökből és deszkákból emelvényt építenek. Jön Fityisz és Elszabó.

FITYISZ: A városban rossz a hangulat. Mindennap letartóztatások. Köztisztületben álló polgárokat visznek el. Nemesembereket is. Hallod azt a szép muzsikaszót a városháza felől? Ilyenkor folyik a pincében a vallatás. A zene van hivatalosan elnyomni a sikolyokat. A zene maga az elnyomás.

ELSZABÓ: Ez nekem így egy kicsit közhelyszerű.

FITYISZ: Már a spanyol inkvizíció is muzikusokat küldött a kínzókamrához.

ELSZABÓ: Nekem te ne politizálj, mert még baj lehet belőle.

FITYISZ: Tudod, mi a baj? Az, hogy minket hibáztatnak. A hátunk mögött azt mondogatják, hogy mi tehetünk a hóhérok rémuralmáról. Te meg én.

ELSZABÓ: Azok nem hóhérok, hanem a felszabadítóink. Amúgy pedig te vagy a felelős a rossz hangulatért.

FITYISZ: Én szúrtam a körmük alá azt a zsákvarrótút? Én dugtam fel a seggükbe azt a tüzes vasrudat? Szólni kellene a táborszernagy úrnak, hogy állítsa már le magát.

ELSZABÓ: Addig örülj, amíg jó dolgod van. Ha sokat hóhérozol, téged is elvisznek.

Jön Görcz és Kinczig.

GÖRCZ: Tartsunk egy rögtönzött megbeszélést, mi négyen. Ti ketten, a törvényszék polgári tagjai és mi ketten, katonai tagok.

ELSZABÓ: Muszaj a piactéren?

KINCZIG: Valahogy kellemesebb itt a szabad ég alatt, mint a városházán. Ott nagyon érződik az égett szőr és bőr szaga. – Ez lesz a vérpad? Hát igen, az első kivégzések holnap esedékesek.

MEDVECZKY: (*jön*) Csatlakozom a rögtönzött megbeszéléshez. Én vagyok a négytagú bizottság ötödik tagja. Bártfárol jövök, a táborszernagy úr sürgető hívására. Engedjék meg az urak, hogy bemutatkozzam. Sáros vármegye országgyűlési követe vagyok, Medveczky Mátyás.

GÖRCZ: A vádlottak közt is van egy Medveczky.

KINCZIG: Medveczky Sámuel.

MEDVECZKY: Az unokatestvérem. Annak idején együtt dobáltuk a rongylabdát. Együtt szedtük ki a szarkafészekből a tojásokat. Furcsa rokonságok vannak mostanában. Hogy mást ne mondjak, a nádornak Thököly a sógora. Ne tegyenek úgy az urak, mintha nem tudnának róla! Esterházy Pál, Magyarország nádora Thököly Évát vette feleségül. Csak aztán nehogy baja legyen belőle! – Na mindegy. Dolgozzunk! A táborszernagy úrtól azt a megbízatást kaptam, hogy osszuk fel a vádpontokat aszerint, hogy melyik vádlottnak mit kell bevallania. Rosszul hangzik, ha mindenki mindent bevall. Nem életszerű. Először is, itt van ez a templomi pénzgyűjtés. Amely pénz valójában löporra és a kurucbűnözők puskáira kellett volna. Ezt Czimmermány Zsigmond fogja bevallani.

GÖRCZ: Van egy rossz hírem, tekintetes úr. Czimmermány nem fog bevallani semmit.

KINCZIG: Megneszelte, hogy igen brutális kényszervallatásnak néz elébe. Az éjjel csíkokra tépte az ingét, és felakasztotta magát a cellájában.

MEDVECZKY: Borzalmas ez a kopácsolás! Mintha a koponyámba vernék be a szögeket! Ám legyen vérpad, ha már lennie kell, de csinálják halkán! – Na mindegy. Dolgozzunk! Szóval, Czimmermány a halálba menekült az életvesztés elől. Kellemetlen, de nem tragédia. (*papírt vesz elő, nézegeti*) Na jó. Ez esetben a pénzgyűjtési bűnügyet Guth Dániel fogja bevallani. Ő az a vak ember, ugye? Őt egyébként az írói munkássága miatt vonjuk felelősségre. Ő írta azt a színművet, amelyben őfelsége, a császár fejéről leesik a korona.

FITYISZ: Szerintem nem ő írta.

MEDVECZKY: Honnan tudod? Talán bizony te írtad? Be fogja vallani. Meg is fog esküdni rá, hogy ő a szerző. Aztán következik a szerző halála. Hja kérem, Magyarországon színművet írni manapság nem életbiztosítás.

FITYISZ: Akkor lehet, hogy tényleg ő írta.

MEDVECZKY: Na szóval, pénzgyűjtés. Igazatok van, Guth Dánielt ezzel nem terheljük. Neki elég a drámaírás. Akkor a pénzgyűjtési vádpontot Flejshakker fogja bevallani. Ő volt az előző polgármester. Igaz? Egészen addig, amíg téged, kedves Elszabó Sámson, a helyébe nem ültettek.

ELSZABÓ: Jobb is lesz, ha kivégzik. Mindig olyan görbe szemmel néz rám.

Harangszó.

ÁCSMESTER: Dél van! Emberek, ebédünk. Nálam van a szalonna.

Az ácsok félbehagyják a munkát. Leülnek a vérpad szélére, falatoznak. A harangszó elnémul.

MEDVECZKY: Második vádpont. Szervezkedés, készülődés újabb kuruc felkelés kirobbantására. Ezt a szerepet Földmájer Simonra osztom. Köztudott, hogy a kurucvilág idején Thököly bizalmas embere volt. Igaz, hogy amnesztiát kapott, no de rühös kutya visszasompolyog az okádékához. Harmadik vádpont. Kapcsolattartás a munkácsi várát védő kurucbűnözőkkel szóban és írásban. Levelezés Thökölyné Zrínyi Helénával, rajta keresztül Imre Thökölyvel is. Ez a vádpont három vagy négy személy közt fog megoszlan, hogy kellő jelentőséget mutasson. Egyikük legyen... *(nézi a papírt)*... legyen Sárosi Márton. Az ő apja az a Sárosi Sebestyén, aki a munkácsi várban a védekezést irányítja. Barátocskánk, Marci elvileg nem tehet az apja vétkééről, de be fogja vallani, hogy ő szervezi a fegyvercsempészést. Negyedik vádpont: török és tatár csapatok behívása. Tatárjárás előkészítése. Kísérlet a török hódoltság visszaállítására. Még legalább tíz-tizenöt embert le kell tartóztatni. Mire begyűjtjük őket, lesznek további vádpontjaink is.

A piactéren megáll egy hintó. Kiszáll Catharina de Cardona hercegnő.

CATHARINA: Merre találok a férjemet?

GÖRCZ: Kérdés, hogy ki a nagyságos asszony férje.

CATHARINA: Egyenesen Bécsből jövök, Győr, Vác, Tokaj, Rozsnyó és Kassa érintésével.

Micsoda szörnyű ország! Felégetett falvak, lerombolt városok. A szántóföldeken gizgaz és gyimgyom. Aki nyomorban él, az meg is érdemli. Az ilyen hitvány embereket büntetni kell. – Nevem Caraffané Catharina de Cordona hercegnő.

KINCZIG: Húha. Meg volt beszélve? – Most mit csináljunk?

CATHARINA: *(felmegy a vérpadra, kiveszi a szalonnát az ácsmester kezéből)* Ez meg itt micsoda? Szabadtéri színpad van készülöben? És mit fogtok játszani? Valami vidám komédiát? Mert azt megnézném!

GÖRCZ: A tábornoszernagy úr a városházán tartózkodik. Máris idehívom. *(el)*

CATHARINA: Én is oda tudok menni.

KINCZIG: Nem ajánlom. Nem hölgyeknek való.

FITYISZ: A városházán rossz a hangulat. Fűlsértő hangok hallatszanak. Kellemetlen szagok terjengenek. Megpörkölt eleven hús.

ELSZABÓ: Pofa be. Nem téma.

MEDVECZKY: A táborszernagy úr tudja, hogy nagyságod ideérkezik?

CATHARINA: Meglepetést akartam neki okozni.

ELSZABÓ: Én is azt hiszem, hogy igencsak meg fog lepődni.

Jön Caraffa és Görcz. Utóbbinál egy ládika.

CARAFFA: Édes, drága Catharinám! Micsoda meglepetés!

CATHARINA: Bécsben azt beszélnek, hogy Antonio Caraffa táborszernagy felgöngyölti az évszázad összeesküvését. Hát azt már én is megnéztem magamnak. Meg aztán, ki tudja, amíg én otthon kaparom a falat, a táborszernagy úr összeszűri a levet valami csinos magyar menyecskével!

CARAFFA: Hol szállásoljuk el? A városházán volna hely, de ott mégsem lakhat.

MEDVECZKY: Semmi gond. Az ott a Czimmermány-ház. Kilakoltatjuk az özvegyet.

CARAFFA: Édes, drága Catharinám, abban a házban fogsz lakni. Mindennap meglátogatlak.

Tudod, nehéz feladattal kell megbirkóznom.

CATHARINA: Persze, hogy tudom. Azért vagyok itt. Majd én segítek. – Mondd csak: az egészséged kielégítő? Mert otthon, Bécsben sűrűn panaszkodtál székrekedésre.

Két katona hozza a megbilincselte Veéber Frigyest.

VEÉBER FRIGYES: Ártatlan vagyok! Nem követtem el semmiféle bűnt!

CARAFFA: Ezt a szubjektív nézetet majd kínvallatás közben részletesen kifejtheted.

CATHARINA: Kínvallatás?

GÖRCZ: Hát persze. Ahol rántott hús van, ott vágóhíd is van.

CARAFFA: Hitvesem pontosan tudja, hogy nem eszem húst. Ezt csak a rend kedvéért mondom. De a lényegeset illetően erről van szó: én vigyázok a vágóhídra.

VEÉBER FRIGYES: Nem csináltam az égvilágon semmit! Szüret óta ki sem mozdultam hazulról!

CARAFFA: Na látod. Éppen az a baj, hogy nem csináltál semmit. Tudtál a szervezkedésről, és nem tettél feljelentést.

ELSŐ KATONA: Sok beszédnek sok az alja.

MÁSODIK KATONA: Gyerünk. Indulás. *(kivonszolják Veéber Frigyest)*

CARAFFA: Én is készítettem neked egy kis meglepetést. Sejtettem, hogy előbb-utóbb idejössz. *(átveszi Görctől a ládikát, kinyitja)* Ez egy igazgyöngyökkel díszített, aranszá-lakkal átszőtt párta. Szép munka. Velencében készítették. Ez egy násfa, arany boglárókkal, smaragddal és rubinttal.

CATHARINA: Ez mind az enyém?

CARAFFA: Testvérek közt is megér ezer tallért. Egy nyaklánc. Egy karkötő. Egy kösöntyű. Egy fülbevaló.

CATHARINA: Honnan vannak ezek a csodálatos drágaságok?

CARAFFA: Hadiszákmány. Ne felejtse el, édesem: itt százötven éve háború van. Viseld egészséggel. Ahogy elnézlek, olyan vagy, mint Sába királynője, amikor meglátogatta Salamon királyt.

ZSUZSANNA *(kihajol a Czimmermágy-ház ablakán)* Czimmermágy Zsigmond! Keczer András! Értük adtam oda az ékszereimet!

CARAFFA: *(felkiabál)* Egyikükkel sem szolgálhatok. Apád egy kicsit gyengélkedik. Hogy úgy mondjam, megégette magát. A férjed pedig egy rossz pillanatában hurokba dugta a fejét. Nekünk, igazhitű katolikusoknak az öngyilkosság halálos bűn. Nektek, lutherá-nusoknak divatszamba megy. Ti úgy hajítjátok el az életet, mint egy kavicsot.

ZSUZSANNA: Ki ez a büdös kurva, aki az ékszereimmel cicomázza magát?

CARAFFA: Ezt a házat elkobozzuk. Azonnali hatállyal.

ZSUZSANNA: A táborszernagy úr becstelen, hitvány ember, közönséges tolvaj. A rosseb fogja kirágni a belét.

CARAFFA: Ennek a nőnek az apját halálra ítélem. Most, azonnal.

ZSUZSANNA: A táborszernagy úr élve fog megrothadni, borzalmas testi-lelki szenvedés közepette.

CARAFFA: Ennek a nőnek van egy öccse...

GÖRCZ: Név szerint Keczer Gábor!

CARAFFA: ... aki nemrég nősült. Nemrég letartóztattuk őt is. Elrendelem szigorú kihall-gatását.

MEDVE CZKY: És helyreáll egész Magyarországon a békekesség. Éljen a nemzeti összefogás! Éljen a táborszernagy úr!

Hetedik jelenet

Zárka a városházán. Keczer András a földre szórt szalmán hever, fel-felnyög. Jön Zsámbár Medárd jezsuita páter.

ZSÁMBÁR: Még nem késő, édes fiam.

KECZER ANDRÁS: Nem vagyok az édes fiad. Az apád lehetnék. Mi az, ami nem késő?

ZSÁMBÁR: Visszatérni a katolikus anyaszentegyház kebelébe. Ha lutheránus eretnek maradsz, levágják először a jobb kezedet, aztán a fejedet, végül pedig elkárhozol, és a pokolba kerülsz.

KECZER ANDRÁS: Nem tudok markolni. Nem tudok lábra állni. Nézd meg a csuklómát és a bokámat.

ZSÁMBÁR: Nem nézem. Rosszul bírom az ilyesmit. Rosszak az idegeim. Ha katolikus hitre térsz, idehívok egy igen jó seborvost.

KECZER ANDRÁS: Nézd meg az égési sérüléseimet. A szénné égett hús alól kilátszik a csont.

ZSÁMBÁR: Nem nézem. Mindjárt elhányom magamat. Ha katolikus hitre térsz, kegyelemben részesülsz, és visszakapod a vagyonod egy jelentős részét.

KECZER ANDRÁS: Nézd meg a seggemet, mi lett belőle a harmadfokú vallatás után.

ZSÁMBÁR: Szörnyű ember vagy, Keczer András! Legyen már benned egy szikrányi kímélet! Ahelyett, hogy a testi sérüléseidet mutogatnád, gondolhatnál az örök üdvösségre is!

Ajtó nyílik. Belöknek egy eszméletlen embert.

ZSÁMBÁR: Még nem késő, édes fiam.

KECZER ANDRÁS: Tévedés. Ő az én édes fiam. Hiába beszélsz hozzá, úgysem hallja.

Jön Görcz, kezében papírlap.

GÖRCZ: *(olvassa)* „Öfelsége Leopoldus császár nevében Antonio Caraffa táborszernagy úr, az eperjesi rendkívüli törvényszék elnöke Keczer András gyertyaöntő mestert hazatérés bűne miatt előbb a jobb kéz csuklóból történő levágására, ezt követően lefejezés általi halálra, valamint holttestének négy darabba vágására és közszemlére történő kifüggesztésére ítéli. Az ítélet a mai napon, déli harangszó után végrehajtandó. Kegyelmi kérvénynek, fellebbezésnek helye nincs.”

Jön Kinczig, átveszi a papírt, beleír valamit.

GÖRCZ: *(nézi a papírt)* Ja, tényleg. Az imént elhangzott ítélet Keczer Gábor gyertyaöntő mesterre is kiterjeszkedik. Erre itt.

Nyolcadik jelenet

Caraffa irodája. Két katona hozza a megbilincselte Bongrát Máriuszt és Veéber Frigyes.

BONGRÁD: Tiltakozom! Nekem jogaim vannak!

CARAFFA: Azt te csak hiszed.

BONGRÁD: Még fennáll az ősi magyar alkotmány! Még jogállam az apostoli magyar királyság!

CARAFFA: Itt én vagyok az alkotmány és a jogállam. Ja, és én vagyok az apostol.

BONGRÁD: A tábornagy úr egyszerre vádol és ítélkezik! Ez a törvényesség lábbal tiprása! És ragaszkodom hozzá, hogy védőügyvédet fogadhassak! Követelem!

CARAFFA: Követelésedet felfüggesztem, testeddel együtt. – Vigyétek a pincébe. Adjátok át szakembereimnek. Bokájánál fogva kössék csigára, és lógassák fejfelé.

ELSŐ KATONA: Meddig?

CARAFFA: Ameddig jónak látom.

MÁSODIK KATONA: Nem fogja kibírni.

CARAFFA: Adtam parancsot, hogy visszafózz? Nem adtam. Ha nem bírja ki, legyen az ő baja. Ezt is vigyétek!

VEÉBER FRIGYES: Engem ne! Uraim, velem ne fáradjanak! Én minden kínvallatás nélkül, magamtól is elmondok mindent. Azt is, amit tudok, meg azt is, amit nem tudok.

CARAFFA: Nocsak. Ez már beszéd. Akkor ő itt marad. A törvényesség apostolát vigyétek.

BONGRÁD: Halál a zsarnokra! Vesszen a vadállat!

Kiviszik.

CARAFFA: Még hogy zsarnok! Még hogy vadállat! Ez a minősítés rosszul esik nekem. Nem vagyok sem különösebben kegyetlen, sem különösebben gonosz. Katona vagyok, aki legjobb tudása szerint végrehajtja a rábízott feladatot. – Na, szóval. Te melyik is vagy? Már tudom. Veéber Frigyes. *(keresgél az asztalon)* Megvan, ez az. *(olvassa)* „Veéber Frigyes, szücsmester. Felesége meghalt. Gyereke nincs. Magának való, csendes ember. Segédet, inast nem tart. Otthoni magányában, ha azt hiszi, hogy nem látják, mértéktelenül sok bort iszik.” Ezek szerint nem veted meg a jó bort. Tudod mit? Igyál egy kortyocskát. *(kupát vesz elő, tölt)* Idd ki szépen. Jó tokaji bor.

VEÉBER FRIGYES: Köszönöm alássan. Sajnos nem tudom megfogni. Reszket a kezem.

CARAFFA: Mitől félsz annyira? Bántottalak? Hozzád nyúltam egy ujjal is? Na látod. Akkor most mondd el szépen, sorjában, mit tudsz az összeesküvésről.

VEÉBER FRIGYES: A városban rossz a hangulat. Nagy az elégedetlenség. A kivetett hadisarc és a lutheránus templomok lefoglalása miatt. Az emberek visszasírják a kurucvilágot.

CARAFFA: Nem erre vagyok kíváncsi. Neveket mondj. Olyanokat, akikről még nem tudunk.

VEÉBER FRIGYES: Hát... például itt van Veéber Dénes, a bátyám.

CARAFFA: A saját testvéreddel kezded? Bravó! Sokra fogod vinni!

VEÉBER FRIGYES: A felséges császár egészségére! *(iszik)* Ő is szücsmester, akárcsak én, de ő báránybőr kucsmákkal foglalkozik.

CARAFFA: A császár?

VEÉBER FRIGYES: Isten őrizz! Nem, hanem a bátyám. A báránybőrt kikészíti, a húst kéz alatt eladja. Én viszont prémgallérokat készítek, nem üzletelek bárányhússal.

CARAFFA: Nem erre vagyok kíváncsi. Neveket mondj.

VEÉBER FRIGYES: Hát... például itt van Géczy Kálmán. Thököly iródeákja volt. Jelenleg Rozsnyón húzza meg magát. A bányaigazgatóság fáskamrájában található. Sókereskedőnek indult, de aztán kamarai monopólium lett a konyhasó.

CARAFFA: Nem erre vagyok kíváncsi. Neveket mondj. Tartózkodási hellyel, ha kérhetem. Mint az előbbi esetben is.

VEÉBER FRIGYES: Szunyogh Leonárd, szappanfőző, Késmárk. Raksányi Lőrinc, borkereskedő, Gölnicbánya. Öccse, Raksányi Konrád, kárpitos, úgyszintén Gölnicbánya. Jelenik Zsigmond, nyomdász, Kisszeben.

CARAFFA: Ihaj-csuhaj. Ha nyomdász, akkor kuruc röpiratok is lesznek nála.

VEÉBER FRIGYES: Fajgel Péter. Ő volt a kurucvilágban Kassa városparancsnoka. Most itt bujkál Eperjesen, Kless János nyergesmester és derékszíjkészítő házában.

CARAFFA: Látod, megy ez. Ráéreztl az ízére. *(tölt)* Igyál még egy kortyot. Sőt, tudod mit? *(magának is tölt)* Koccintsunk. Mondd szépen: „Egészségedre, Tónikám!”

VEÉBER FRIGYES: Egészségedre, Tónikám!

CARAFFA: Isten hozott, Fricikém! Öröm veled elbeszélgetni.

VEÉBER FRIGYES: Tónikám, akarom mondani, táborszernagy úr! Ha már ilyen szépen összebarátkoztunk, nem méltóztatna leoldani a kezemről ezt a bilincset?

CARAFFA: Nem érzem a késztetést, hogy előkeressem a kulcsot. Jól áll neked az a bilincs, Fricikém.

Kilencedik jelenet

Eperjes, utca a főtér mögött. Jön három polgár.

ELSŐ POLGÁR: Ez már a nyolcadik nyilvános kivégzés, amióta Caraffa itt garázdálkodik a városban. *(el)*

MÁSODIK POLGÁR: Először felolvasták neki az ítéletet, aztán levágták neki a jobb kezét, aztán levágták neki a fejét, aztán felnégyelték neki a maradék testét. Iszonyú. *(el)*

HARMADIK POLGÁR: Te csak ne iszonyodjál nekem. Én az ilyen polgári finnyáskodó iszonyodásokat végig sem hallgatom. *(el, jön három hóhérsegéd)*

ELSŐ HÓHÉRSEGÉD: Nem csekély munka volt átvágni a bordákat a gerincoszlop mentén. Márpedig enélkül nincs felnégyelés.

MÁSODIK HÓHÉRSEGÉD: Szomjas vagyok.

HARMADIK HÓHÉRSEGÉD: A Szürke Szamárban jó bort mérnek.

ELSŐ HÓHÉRSEGÉD: Csak ránk ne ismerjenek. Mert akkor nem szolgálnak ki. *(el)*

MÁSODIK HÓHÉRSEGÉD: Neked például csurom vér a köpenyed. *(el)*

HARMADIK HÓHÉRSEGÉD: Mutass valakit, aki legalább egy kicsit nem véreződött össze! *(el, jön három gyerek)*

ELSŐ GYEREK: *(dobálódzik)* Ez itt Keczer András tüdeje! Kapd el, ha tudod! Hihih!

MÁSODIK GYEREK: *(dobálódzik)* Ez itt Keczer András mája! Kapd el, ha tudod! Hihih!

HARMADIK GYEREK: *(hurkol és himbál)* Ezek itt Keczer András belei! A nyakad köré tekerem őket! Hihih!

Tizedik jelenet

Helyszín: Városháza

GÖRCZ: Hová tegyük az újabb foglyokat? Lassan az összes zárható helyiség megtelik.

KINCZIG: Már kinéztem a Fehér Elefánt fogadót. Olyan, mintha eleve börtönnek épült volna. Kicsi ablakok, szinte sóvárognak vasrács után. Vastag falak, erős ajtók. Kiköltöztetjük a szállóvendégeket, és tizenhat foglyot máris elhelyeztünk. Aztán következnek az újabb kivégzések, és egy csomó hely felszabadul.

EGY KATONA: *(jön)* A nagyságos asszony van itt. *(el)*

GÖRCZ: *(szórakozottan)* Miféle nagyságos asszony?

KINCZIG: Nagyságos asszonyból Eperjesen csak egy van.

CATHARINA: *(jön)* Beszelnem kell a férjemmel.

Üvöltés

GÖRCZ: A nagyságos asszonynak nem kellene itt lennie. Ez itt egy rossz hangulatú hely.
(*üvöltés*) A pincében kínvallatás folyik.

CATHARINA: Na és aztán? Toledói lány vagyok. Nálunk, Toledóban a Szent Inkvizíció belépőjegyet árusít a kínvallatásokra. Az emberek úgy járnak a kínzókamrába, mint a színházba. Vallatásból is többféle van. Unalmasabb és érdekesebb, szokványosabb és leleményesebb. Aztán az ember lánya megiszik egy pohár frissen facsart narancslevet, és beül a délutáni szentmisére. (*üvöltés*) – Hol a férjem?

CARAFFA: (*előjön a belső irodából*) Édes, drága Catharinám! Valami nyomós okod lehet, hogy idejöttél.

CATHARINA: Beszelnünk kell. Négyszemközt, bizalmasan. (*üvöltés*)

CARAFFA: Menjetek le a pincébe, és mondjátok meg nekik, hogy tartsanak fél óra szünetet. Aztán vegyétek lajstromba az új foglyokat.

GÖRCZ: Ezek úgy ordítanak, mint a sakál. (*el*)

KINCZIG: Az ember a saját szavát sem hallja tőlük. (*el*)

CARAFFA: Magunk között vagyunk. Mondhatod.

CATHARINA: Kaptam egy levelet Bécsből. Wurzbach írta, bizalmas emberem. Én ugyanis nemcsak azért vagyok itt, hogy élvezzem a fenyvesek friss levegőjét, hanem azért is, hogy segítsék neked. Wurzbach azt írja, hogy ellenségeid áskálódnak Bécsben. Noszogatják az uralkodót: hívjon össze országgyűlést Pozsonyba, ahol a te állítólagos hatalmaskodásaidról és túlkapásaidról tesznek majd panaszt.

CARAFFA: Bánom is én! Legyen országgyűlés! Csak panaszkodjanak azok a nyomorultak! Én addig is végzem a munkámat.

CATHARINA: Kollonich bíboros egyre nyíltabban követeli, hogy váltsanak le és vonjanak felelősségre. Pedig ő nem a magyarok iránti szeretetéről híres.

CARAFFA: A kutya ugat, a karaván halad.

CATHARINA: A Haditanács elnöke azt írja a császárnak, hogy „Caraffa ostoba kíméletlensége és felelőtlen brutalitása ki fogja kényszeríteni az újabb kuruc felkelést”.

CARAFFA: Arról persze nem beszél, hogy a vagyonekobbzásokból milyen óriási többletjövendelem jut a Szepesi Kamarának! A Haditanács elnöke előbb-utóbb az én emberem lesz.

CATHARINA: A te embereid kiállnak melletted. Megteszik, ami tőlük telik. A két kancellár, Strattmann és Kinsky támogatja eddigi politikádat. Továbbá Starhemberg herceg, a hadsereg fővezére. De mindez nem elég. Az is kell, hogy látványos eredményeket mutass fel. Mutasd meg, milyen fontos vagy! Milyen veszedelmes mozgólódásoknak jutottál a nyomára! – Mitől vagy ilyen sápadt?

CARAFFA: Valami odabent rágja a hasamat. Az előbb még nem éreztem, de most már kegyetlenül fáj. Miért is nem tudom letartóztatni a saját beleimet?

CATHARINA: Sejttem, hogy mi lehet a baj. Az egyik nő rontást küldött rád. Amíg aludtál, megszerezte három hajszáladat, és ráolvasott. Sebjaj: kinyomozzuk, és elítéljük boszorkányság miatt. Addig is vegyél be hashajtót.

GÖRCZ: (*jön*) Elfogtuk Thököly személyi titkárát, Géczi Kálmánt. Ravasz ember, sokmindenről tud.

KINCZIG: (*hozza Géczit*) Megpróbált elbűjni, de nyakon csíptük.

CARAFFA: Géczi uram, ha fontosnak tartod a testi épségedet, akkor mesélj nekünk a kuruczmozgalomról.

GÉCZI: Táborszernagy úr! Én már másfél éve nem vagyok kuruc.

CARAFFA: Hát persze. Azért is bujkáltál Rozsnyón, a bányaigazgatóság sufniájában.

GÉCZI: Az már igaz, hogy közlőrl ismertem Thökölyt. No de őt Váradon elfogták a törökök, Drinápolyba vitték, és most ott ül nehéz vasban.

CATHARINA: Antonio, engedd meg, hogy közbeszóljak. – Géczi uram! Igaz-e, hogy Thököly sűrűn levelezett a nádorral?

GÉCZI: Hát persze. Ez csak természetes. Hiszen a sógora.

CATHARINA: Fel tudod-e idézni, mi állt azokban a levelekben?

GÉCZI: (*töpreng*) Mindenféle.

CATHARINA: Például?

GÉCZI: (*tétován*) Például... a nádor a harc folytatására biztatja Thökölyt. „Amíg fennáll kegyelmed kuruc fejedelemsége, magam is egyre több szabadságjogot csikarok ki a királytól.”

CATHARINA: Ezt írjátok le! Ez fontos! (*Görcz és Kinczig ír*) Ha még más fontos dolgokat is tudsz mondani, akkor a táborszernagy úr eltekint a kínvallatástól. Még az is lehet, hogy szabadon bocsát.

CARAFFA: Édes, drága Catharinám! Hogy te milyen okos vagy! – Bevettem! Érzem, hogy hatni fog!

GÉCZI: (*felbátorodva*) Azt is írja a nádor az Imrusnak, hogy Thököly Éva hozományként kapott birtokaira bármikor bármennyi bujdosó kuruc beköltözhet. Ezek az uradalmak nádori fennhatóság alatt állnak, ott a kurucoknak semmitől sem kell félnük.

CATHARINA: Ez egyre jobb! – Írjátok! – Micsoda ragyogó jelentés lesz ebből, Antonio! – Mi a helyzet az országbíróval?

GÉCZI: (*magabiztosan*) Ő csak két levelet írt az Imrusnak, de azok annál érdekesebbek. Az egyikben azt írja, hogy elintézi a törököknél, hogy bocsássák szabadon Thökölyt. „Imruskám, szedd össze régi kurucaidat, gyűjts magad köré újakat, és foglald vissza a Felvidéket!”

CATHARINA: Írjátok! Ez a Géczi aranyat ér!

CARAFFA: Én ilyen furfangos dolgokat, ha estig töröm a fejemet, akkor sem tudnék kitalálni! – Már sokkal jobban vagyok! Csak az a baj...

GÉCZI: *(még bátrabban)* A másikban pedig azt írja: „Imruskám, bizalmasan tudatom veled, hogy Dalmáciát és Isztriát egyesítem a goríciái grófsággal, és mindhárom tartományt elszakítom Ausztriától, megalakítva az önálló dalmát-illír királyságot. Én leszek a dalmát-illír király, te a tót-magyar fejedelem, és akkor ketten, két irányból megtámadjuk Bécset.”

CATHARINA: Ez az országbíró aranyat ér! Jaj, de kár, hogy több levelet nem írt az Imrének!

GÉCZI: *(kissé pimaszul)* Írt ő harmadikat is, ha a nagyságos asszonynak olyan nagyon fontos. Várjunk csak. *(töri a fejét)* Megvan! „Édes egy Imrusom! Körmenden, a Batthyány-család ősi fészkeiben...”

CARAFFA: Szóval Batthyány Ádám is benne van!

GÖRCZ: *(belenéz egy papírba)* Vas vármegye főispánja!

GÉCZI: Hadd mondjam végig! Szóval: „Körmenden, a Batthyány-család ősi fészkeiben szervezünk egy titkos találkozót Stájerország főkapitányával és a stájer nemesi kollégium elnökével...”

CARAFFA: Teringettét! Most érzem csak, milyen fontos ember vagyok!

GÉCZI: „...továbbá a cseh szabad királyi városok vándorküldöttségének három tagjával.

Tudd meg, Imrus, hogy Stájerország is le akarja rázni a császár igáját, és a cseh nemesi rendek be akarják hívni a svéd király csapatait.”

CARAFFA: Hiszen ez már világtörténelem!

CATHARINA: Megmondtam százszor is, hogy nem ezeket a faluszéli rongyos kis kurucbűnözőket kell vérpadra küldeni, hanem a legfőbb közjogi méltóságokat!

GÖRCZ: *(körbeszimatol)* Fejétől büzlik a hal!

CARAFFA: Láttam én már horvát bánt és magyar országbírókat bécsi vesztőhelyen! Kutyák nyalták fel a vérüket! Én fogom vezetni Stájerországban és Csehországban is a nyomozást! Lesz itt akkora törvényszék, hogy Graztól Prágáig meg sem állunk! Én leszek a császár legfőbb támasza!

CATHARINA: Géczi uram, báránysültet kapsz vacsorára!

Tizenegyedik jelenet

Géczi zárkája. Jön Catharina.

CATHARINA: Géczi uram, tartom a szavamat. Báránysültet kapsz vacsorára. Igaz, nem ma délután ígértem, hanem tegnapelőtt, vagy még régebben, de az most mindegy. Ezüsttálcán hozom, tulajdon két kezemmel, mintha én volnék a legkisebb szolgád.

GÉCZI: Méltatlan vagyok rá. De ha már idehozta a méltóságos asszony, tisztelettel elfogadom.

CATHARINA: Bort is hoztam, jóféle hollóshegyi sárfehéret. Amilyet a kassai főhóhér iszik.
GÉCZI: Mindig is megbíztam a hóhérok ízlésében. A hóhérok tudni szokták, mi fán terem a jó bor.

CATHARINA: Kedves egészségedre.

GÉCZI: *(eszik, iszik)* Az igazat megvallva, három napja nem ettem. Jólesik ez a gőzölgő peccsenye. Meg ez a friss cipó. Meg ez a jóféle hóhérbor. Jól hallottam: keselyűshegyi?

CATHARINA: Hollóshegyi.

GÉCZI: *(eszik, iszik)* Nem beszéltem ám el mindent a múltkor. Volna még mondanivalóm. Imrus barátunk, minden kurucok fejedelme szorgalmasan levelezett a francia királlyal is.

CATHARINA: Hagyjuk a francia királyt a francba. Úgysem tudjuk törvényszék elé állítani.

A kérdés inkább úgy vetődik fel, hogy: átölelnéd-e a derekamat, ha szépen megkérlek rá?

GÉCZI: *(eltolja magától a tálcát)* Így, összebilincselte kézzel egy kicsit nehéz.

CATHARINA: Nem baj, megoldjuk. Tudni akarom, milyen férfi vagy. Mire képes az ágyban egy kurucbűnöző?

GÉCZI: Hol van itt ágy? Másfél éve nem feküdtem ágyban.

CATHARINA: Nem baj, megoldjuk. *(felgyűri a szoknyáját, előrehajol)* Na gyerünk, egykettő! Mi lesz már?

GÉCZI: Méltóságos asszony, ilyen hirtelen egy kicsit nehéz lesz. Ne hozza magát méltatlan helyzetbe...

CATHARINA: Ne kerüljessük a forró kását! Vagy megbaszol, vagy vérpadra küldlek.

Tizenkettedik jelenet

Guth Dániel zárkája. Jön két katona, egyiküknél fazék.

ELSŐ KATONA: Dani bácsi, meghoztuk a vacsorát. Káposzta. Még tavalyelőttről. Igazi csemege.

MÁSODIK KATONA: Kicsit zsírtalan. Kicsit penészes. Kicsit rothadt. De legalább van.

GUTH DÁNIEL: *(tapogatózik, szájához érinti az ujjait)* Pfu.

ELSŐ KATONA: Ilyen finnyásak vagyunk, Dani bácsi?

MÁSODIK KATONA: Egy kis füstölt hússal mindjárt jobb íze lenne. Ugye?

ELSŐ KATONA: Igaz, hogy Dani bácsi a Kollégium tanára volt? Igaz, hogy férfikorában tudós férfi volt? Igaz, hogy mindkét szemére megvakult?

GUTH DÁNIEL: Évek óta egy sziporkát sem látok. Legyetek hozzám irgalommal! Öreg vagyok, nincstelen vagyok, vak vagyok. Itt ülök már fél éve, és azt sem tudom, hogy

miért. Senki sem szól hozzám egy árva szót sem. Még csak arra sem méltatnak, hogy kihallgassanak!

MÁSODIK KATONA: Addig örülj, Dani bácsi, amíg elfeledkeznek rólad. Addig van gyöngy életed! Mert ha egyszer elővesznek, akkor aztán jajveszékelní fogsz.

ELSŐ KATONA: Az a bajod, hogy zsírtalan a káposzta? Az a legnagyobb bajod? Nahát, ezen könnyen segíthetünk! *(letolja a nadrágját, és a fazék fölé kuporodik)* Megízésítjük azt a káposztát! Mindjárt lesz benne zsír! Lesz benne kolbász is!

MÁSODIK KATONA: Úgy kellett! Úgy kellett! Káposztába hús kellett!

Tizenharmadik jelenet

Kínzókamra, vallatás után. Hóhérségédek takarítanak.

HÓHÉR:

Ti megvetitek a hóhérokat, csak azért, mert a hóhér ülteti a gyakorlatba át, amit a törvény papíron elrendel és megparancsol.

Pedig a hóhér nemcsak végrehajtja az ítéletet, mert ha teheti, enyhíti is szörnyű hatásait. Amikor épp nincs kínzás és kivégzés, a hóhér, a test legjobb ismerője, orvosolja a testi bajokat.

Magyarországon tudós orvosok – lássuk be! – ritkán fordulnak elő, többnyire csak nagyurak udvarában.

A köznép már a hóhér gondja lesz.

Ki tudja, hogyan működik a test?

Kinek van erről tapasztalata?

A hóhér az ilyesmiben gyakorlott.

Ő, aki összeroncsolta a testet, azt össze is tudja illeszteni.

Kifordult ízületet helyrerakni?

Ugyan már! Gyerekjáték az neki, aki sok száz bokát kifecamított.

Gyógyítani égési sebeket?

Legjobban a sebeket égető jár végére ennek a feladatnak.

Foghúzás vagy koponyalékelés?

Ezeket ő kisujjából kirázza.

Bordák közé beletört nyíl hegye, csont mellett megbúvó puszkagolyó: a hóhér gond nélkül eltávolítja.

A hályogot a szemből kiszakítja, tyúkszemvágásra is vállalkozik.

Sérv esetén a kitüremkedő beleket egykettőre visszatolja.
Megy neki érvágás, köpölyözés, no meg a sérült végtag csonkolása.
Segít a köszvényen! A reumán!
Van orvossága aranyérre is, többféle tapasz és borogatás.
A mélyrészségségből kijózanít.
Az eltűnt férfierőt visszacija.
A nőt hozzásegíti a szüléshez, vagy pedig, ha kell, épp ellenkezőleg, nem hagyja, hogy a nő teherbe essen.
Minden beteg esengve kérleli családját: „Hóhérekre adjatok!”
Mert áldott jó kéz a hóhér keze: két vallatás, két kivégzés között gyógyít, segít, fájdalmat csillapít.

ELSŐ HÓHÉRSEGÉD: A hóhér hűséges gyermeke a magyar hazának.
MÁSODIK HÓHÉRSEGÉD: A hóhér szereti és tiszteli előljáróit, feljebbvalóit.
HARMADIK HÓHÉRSEGÉD: A hóhér szorgalmasan tanulja mesterségét, és segíti társait.
ELSŐ HÓHÉRSEGÉD: A hóhér mindig igazat mond.
MÁSODIK HÓHÉRSEGÉD: A hóhér tiszta, rendes és pontos.
HARMADIK HÓHÉRSEGÉD: A hóhér úgy él, hogy halála után méltó legyen az ördögök mellett segédkezni a pokolban.

Tizennegyedik jelenet

Eperjes, piactér vesztőhellyel. Hollók és varjak. Jön három polgár.

ELSŐ POLGÁR: Unalmasak azok az örökös kivégzések
MÁSODIK POLGÁR: Ne félj, a halálraítelt nem unatkozik. De még a hóhér sem.
HARMADIK POLGÁR: Te nem vagy benne a törvényszéki bizottságban? Talán bizony nem szavaztad meg a halálos ítéletet?
MÁSODIK POLGÁR: Megszavazni megszavaztam, de közben undorodó arckifejezést öltöttem, és befogtam az orromat.
ELSŐ POLGÁR: Hallottátok a hírt? A királyi ítélőtábla Kassára küldte a nádori ítélőmestert.
HARMADIK POLGÁR: Mi a neve?
ELSŐ POLGÁR: Fontos ez? Különben Barkóczy Péter. És az országbírói ítélőmestert.
HARMADIK POLGÁR: Mi a neve?
ELSŐ POLGÁR: Nem kell mindent tudni. Különben Klobusiczky Pál. Abból a célból, hogy felülvizsgálják az eperjesi törvényszék működését.

MÁSODIK POLGÁR: Pszt! Ne olyan hangosan! Főleg itt ne, a vesztőhely mellett. Itt csak a madár hangoskodik. Azt mondom, atyámfiái: hagyjuk ezt a témát.

ELSŐ POLGÁR: Én csak annyit állítottam, hogy a királyi ítélőtábla ... Na mindegy. Nem félek fennhangon kijelenteni: vizsgálát indul Caraffa ellen.

MEDVECZKY MÁTYÁS: *(jön)* Kibirhatatlan ez a károkozás. Mintha a kassai főhóhér késsel hasogatná az agyvelőmet.

ELSŐ POLGÁR: A hollók és a varjak hozzászoktak, hogy szerdánként kivégzés folyik.

Katonák jönnek elítéltekkel, nyomukban Görcz és Zsámbár.

VEÉBER FRIGYES: Ártatlan vagyok! Nem csináltam semmit!

VEÉBER DÉNES: Befeketítetted a saját édes testvéredet! Ez neked semmi? Most együtt pusztulunk. Levágják a jobb kezedet, mielőtt lenyakaznak!

GÉCZI: Én együttműködtem a hatósággal! Adatokat szolgáltattam! Nem ezt a sorsot érdemeltem!

KECZER GÁBOR: Megrágalmaztad a nádort és az országbírót. Kimetszik a szádból a nyelvedet, mielőtt lenyakaznak!

MEDVECZKY SÁMUEL: Te is itt vagy, Medvecky Mátyás? Közeli rokon létedre megszavaztad a halálomat?

MEDVECZKY MÁTYÁS: Ez egy ilyen ország.

MEDVECZKY SÁMUEL: Nem sülsz ki a szemed?

MEDVECZKY MÁTYÁS: Megkapom a birtokaidat, öcskös. Így legalább a családban maradnak.

GUTH DÁNIEL: Nem látok egy sziporkát sem! Nem látom az utat a halálba!

BONGRÁD: Nem látok papot! Nem látom a lelki vigaszt!

GÖRCZ: *(előlép)* Az még egy kicsit később lesz. Most még csak megmutatjuk a vesztőhelyet. Innen kiindulva körülvételünk benneteket a városon, hogy minden polgár számára elrettentő példa gyanánt szolgáljatok.

ZSÁMBÁR: Térjetez meg a katolikus anyaszentegyházba! Most még nem késő, de másfél óra múlva már késő lesz! Nehogy már lutheránus eretnekeként haljatok meg!

KECZER GÁBOR: És a mi papjaink hol vannak? Miért nem jönnek ide vigasztalni?

ZSÁMBÁR: Meg vannak ijedve. Örülnek, hogy élnek. Már amíg élnek.

EGY KATONA: Gyerünk, gyerünk, gyorsabban egy kicsit. A halál már feni a fogát.

Görcz, katonák és elítéltek el.

ELSŐ POLGÁR: A hozzátartozók alázatosan könyörögnek engedélyért, hogy eltemethessék halottaikat.

MÁSODIK POLGÁR: A lutheránusok szertartása szerint. Merthogy ők lutheránusok. Az ágostai hitvallású evangélikus egyház tagjai.

HAMADIK POLGÁR: „Még mit nem!” – ez a tábornaszernagy úr válasza. – „Testeket felnégyelni! Négy darabba vágott hullát városkapura kiszögezni! Levágott fejet póznára tűzni, közszemlére kiállítani!” *(jön Caraffa és Catharina)*

CARAFFA: Úgy hallom, a nádori és az országbírói ítélőmester Kassán rontja a levegőt. A törvényességet szimatolják, mint a kutyák, amikor körbeszaglásszák egymást.

CATHARINA: Ki törődik azokkal a nyomorult bürokratákkal? Bezzeg, amikor cselekedni kell, nincsenek sehol! – Antonio! Hatalmasat nőttél a szememben!

CARAFFA: Megállapítom: emlékezetre méltó pár vagyunk. Mint Sába királynője Salamon király oldalán. – Ezek meg a törvényességet szimatolják? Hogy nem büzlik-e a hátsó fertálya? A Barkóczy! Meg a Klobusiczky! Hogy állítólag nemesembert nem szabad kínpadra vonni! Tilos a kínzás csak azért, mert oklevéllel igazolja, hogy a nemesi rendhez tartozik! Az ősi magyar alkotmány nevében! Itt én mondom meg, mi az alkotmány. Én döntöm el, ki a nemesember. Lásd, Catharinám, szemünk láttára formálódik az új világ.

CATHARINA: Egész Európa keleti fele a felséges Leopoldus császár birtoka lesz. A két hatalmas folyam, a Duna és a Rajna hódolattal nyalogatja Leopoldus császár birodalmának határait.

CARAFFA: A mieink már az egész Dunántúlt felszabadították a török uralom alól. Már Pécs is a miénk. Higgyétek el, Kelet-Magyarországon sem lesz a töröknek maradása. Az egri pasa napjai meg vannak számlálva. A nagyváradi pasa már csomagol. Magyarország: törökmentes övezet! Magyarország: kurucmentes övezet! Magyarország: magyarmentes övezet!

Tizenötödik jelenet

Eperjes, utca a főtér mögött. Jön három gyerek.

ELSŐ GYEREK: Ez itt egy nyelv. Géczy Kálmán kivágott nyelve. Ezzel nyald ki a seggemet!

MÁSODIK GYEREK: Ezek itt Géczy Kálmán szemgolyói. Húha. Most látom, hogy három van belőlük. Hogyan? Miért? *(zsonglórködök a szemgolyókkal)* Szerintem két lehetőség van. Vagy hátul is volt neki egy szeme. Vagy pedig másoknak is kitolták a szemét a nagy kivégzősdiben. Szemecske, most nézhetsz!

HARMADIK GYEREK: Ez meg itt Géczi Kálmán agya. Én tartom kézben, úgyhogy most már az enyém. Hű, de agyas vagyok. Eldobom az agyamat!
ELSŐ GYEREK: Jön az ördög bácsi. A táborszernagy úr.
MÁSODIK GYEREK: Elvisz a pokolba. A börtönbe. A városháza picéjébe.
HARMADIK GYEREK: Futás!

Három gyerek el. Jön Caraffa és Catharina.

CARAFFA: Munkámat elvégeztem, küldetésem elérte célját. Micsoda megkönnyebbülés! – Mi ez itt? Egy emberi agyvelő? Hát, édes öregem, úgy veszem észre, kevesebbet gondolkodtál a kellenél. De most lépünk tovább!
CATHARINA: Igazad van, Antonio. Lépünk tovább! Kinőttük az eperjesi feladatkört. Ezt a várost a történetek után elvezeti bárki más. Nekünk most már a világpolitikai eseményeket kell kézbevennünk.
CARAFFA: Szemem előtt a közeli jövő. Minden magyar városban rendkívüli törvényszék. Minden törvényszék élén vaskezü parancsnok. Csupa-csupa Caraffa.
CATHARINA: Nem, ebben az egy dologban nincs igazad. Caraffából csak egy van. Így jár együtt a legnagyobb jóakarat a legmesszebb menő hatékonysággal.
CARAFFA: Nincs többé sűgás-bűgás, nincs többé ellenállás, nincs többé szervezkedés. Csak hűség és engedelmesség van.
GÖRCZ: (*jön*) Táborszernagy úr! Az őrség kinyitotta a városkaput.
CARAFFA: Melyiket?
GÖRCZ: Mind a négyet.
CARAFFA: Parancsba adtam, hogy mind a négy városkapu zárva tartandó. Közlekedés kifelé is, befelé is kizárólag az én írásos engedélyemmel. Parancsba adtam. Vagy nem?
GÖRCZ: Valaki parancsba adta az ellenkezőjét.
CARAFFA: Miféle valaki?
GÖRCZ: Barkóczy Péter nádori ítélőmester.
CARAFFA: Hogy merészel idejönni? Hogy merészel parancsot osztogatni?
GÖRCZ: Uralkodói felhatalmazással.
CATHARINA: Ez, sajnos, előre látható volt.
CARAFFA: Ha előre láttad, miért nem szóltál?
CATHARINA: Szóltam én, de nem akartad meghallani.
CARAFFA: Akkor hát nem tehetek mást, elébe megyek a bukásnak.

Tizenhatodik jelenet

Eperjes, nyitott városkapu. Jön Barkóczy, Elszabó és Fityisz.

BARKÓCZI: Mi ez itt? Pfuj! Micsoda barbárság!

ELSZABÓ: Pedig már falatoztak szegénykékből a madarak. Ez már majdnem a csont.

FITYISZ: Csip, csip, csóka. Vak varjúcska.

BARKÓCZI: Leszedni ezeket a szörnyű emberi maradványokat! Most, azonnal! Össze-
gyűjteni, elföldelni! De nagyon gyorsan! – Póznára tűzött fejek! Pfuj! Hát hol vagyunk,
uraim? A szkíták között? A nyugat-indiai emberevőknél?

Jön Caraffa, Catharina, Görcz és Kinczig.

ELSZABÓ: Ez itt Barkóczy Péter!

FITYISZ: Nádori ítélőmester!

CARAFFA: A legnagyobb tisztelettel üdvözlöm ítélőmester urat. Éppen csak sérelmezem, hogy
előzetes értesítés nélkül teszi látogatását. Így nem tudjuk méltó ünnepélyességgel fogadni.

BARKÓCZI: Táborszernagy úr, önnek sérelmezésre sem oka, sem pedig módja nincs.

A király küldötteként vagyok jelen, és ebben a tisztségemben önt parancsnoki posztjáról azonnali hatállyal leváltom. Az eperjesi rendkívüli törvényszéket az elkövett súlyos jogsértések miatt jogutód nélkül feloszlatom.

FITYISZ: Erről van szó! Soha többé törvénytelen törvényt!

CARAFFA: Uram, nem értem. Én csak a kötelességemet... Én minden tőlem telhetőt...

CATHARINA: Pedig időben szóltam, Antonio. Sokkal óvatosabbnak kellett volna lenned.

Hiába, te csak a bélműködéseddel törődtél.

BARKÓCZI: Antonio Caraffa táborszernagy további sorsáról külön uralkodói döntés intéz-
kedik. Ezt a döntést az országbírói ítélőmester, Klobusiczky Pál fogja ismertetni, mihelyt
Kassáról ideérkezik. – Most bemutatom az új városparancsnokot, Vallisz Ernő ezredest.

CARAFFA: Ernőkém! Te is ellenem fordultál?

VALLISZ: A barátság ikercsillaga a hajnalpír közeledtekor elhalványul. – Táborszernagy úr
ebből a városból most, azonnal távozik. Érdemeinek elismerése mellett. Vagy anélkül.
Egy órát, azaz hatvan percet kap, hogy összecsomagoljon. – Eperjes polgárai! Tudom,
hogy sok megpróbáltatásban volt részetek. Azért jöttem, hogy begyógyítsam sebeiteket,
és fátylat borítsak fájdalmas emlékeitekre. Éppen ezért a közelmúlt bűneiről több szó
ne essék. Első intézkedésem: a főtérről a verpad eltávolítandó. Most, azonnal kezdjétek
meg a bontási munkálatokat.

ZSUZSANNA: És az elkobzott javainkat nem kapjuk vissza? Kárpótlás nem jár nekünk?
FITYISZ: Még te beszélsz? Te is együtt háltál vele! Örülj, hogy nem kötözünk szégyen-
oszlophoz!

VALLISZ: Második intézkedésem: a városházán őrzött, ártatlanul megvádolt foglyok közül,
aki még életben van, haladéktalanul szabadon bocsátandó. Aki életét veszette, ünne-
pélyes temetésben részesítendő, vallásának megfelelő szertartással. Az elhunytakról
országgyűlési törvénycikk fogja kimondani, hogy ártatlanul szenvedtek, és hogy polgári
becsületüket visszakapják.

MEDVE CZKY MÁTYÁS: És a tömeggyilkossal mi lesz? Ezzel itt!

CARAFFA: Medveczky uram! De hiszen te is a törvényszék tagja voltál! Akárcsak ezek
itt! Megszavaztál minden halálos ítéletet.

MEDVE CZKY MÁTYÁS: Ez igaz, de csak azért, mert meg voltam félemlítve. Folytonos
életveszélyben voltam! Fél éve nem tudok aludni! Egyébként nekem is van egy közeli
rokonom az ártatlanul kivégzettek között. Nekem is jár az életvesztés utáni kártérítés!

VALLISZ: Azt kérdezed, mi lesz a tömeggyilkossal? A táborszernagy úr további sorsáról
szóló uralkodói döntést – mint Barkóczy úr említette az imént – Klobusiczky Pál or-
szágbírói ítélőmester ismerteti, mihelyt ideérkezik.

KOLBUSICZKY: *(jön)* Nevem: Klobusiczky Pál. Beosztásom: ítélőmester. Megbízatásom:
kihirdetni a Caraffa táborszernagy további sorsával kapcsolatos uralkodói döntést.

ELSŐ POLGÁR: *(jön)* Börtönbe Caraffával!

MÁSODIK POLGÁR: *(jön)* Vérapadra Caraffával!

HARMADIK POLGÁR: *(jön)* Pokolba Caraffával! – Tegnap nekünk, holnap neked!

KLOBUSICZKY: Öfelsége Leopoldus császár szomorúsággal és aggodalommal értesült
az eperjesi törvényszék túlkapasairól, önkényességéről és egyéb törvénytelenégeiről.
Tudván azonban, hogy minden törvénytelenég a törvény érdekében történt, az aggo-
dalom és a szomorúság ötvöződik az atyai megbocsátással.

FITYISZ: A kurva életbe!

KLOBUSICZKY: Antonio Caraffát nem fokozzuk le, táborszernagyi rangját megtarthatja.

ZSUZSANNA: Meghalt Mátyás király, oda az igazság!

CATHARINA: Éljen az igazságos uralkodó!

KLOBUSICZKY: Szomorúsággal és aggodalommal értesültünk róla, hogy Caraffa tábor-
szernagy úr az elítélt – koholt vádak alapján törvénytelenül elítélt – polgárok elkobzott –
jogtalanul elkobzott – vagyonának jelentős részét saját céljaira használta fel.

GÖRCZ: Azok a szépséges vagyoneklobzások! Azok a kiszarolt és bezsebelt összegek!

KLOBUSICZKY: Emiatt Caraffát egyfelől szigorú dorgálásban és figyelmeztetésben, más-
felől százhuszonezer tallér pénzjutalomban részesítjük.

ZSUZSANNA: Magyarországon csak az jár jól, aki gazember!

KLOBUSICZKY: Továbbá átnyújtjuk neki az „aranygyapjú” kitüntetést, vagyis felvesszük az aranygyapjas Lovagrend örökös tagjai sorába!

GÖRCZ: Akinek aranygyapja van, az nem lehet közönséges birka.

MEDVECZKY MÁTYÁS: Ebben az országban semmi sem változott. Nem is fog.

KLOBUSICZKY: Végezetül: okulva az eperjesi törvényszék súlyos kudarcából, amely Sáros vármegyét és környékét új polgárháború szélére sodorta, Caraffa tábornagyot öfelsége elvezényli Felső-Magyarországról ...

ELSŐ POLGÁR: Hála Istennek!

MÁSODIK POLGÁR: Na végre!

HARMADIK POLGÁR: Ezt akartuk hallani!

KLOBUSICZKY: ...egyszersmind kinevezi Erdély tartomány, azaz Transz-Szilvánia teljes hatalmú katonai kormányzójává. Feladata, hogy az Apafi Mihály fejedelem halála után káoszba sülyedett provinciát újjászervezze és beillessze a Német-Római Szent Birodalom keretei közé.

CATHARINA: Antonio, te egy igazi félisten vagy! Minden porcikád szépséges, de legszebb rajtad mégis az aranygyapjú!

KLOBUSICZKY: Légy körültekintő, mint voltál eddig is, Antonio Caraffa! Cselekedj a tőled megszokott bölcs önmérséklettel; és áldja meg az Isten új küldetésedet!

EPILÓGUS

A Rajna és a Duna párbeszéde.

A RAJNA:

Partomon nem terem cukornád,
nem érik édes datolya.

A selymedet ha itt sodornád,
elég egy apró skatulya.

Partom jóhíre mégse kóbor,
hanem szőlőhegyhez kötött:
túlél esőt, aszályt, ködöt
az itt termő tengernyi jó bor.

De száz szónak is egy a vége:
mindez császárunk dicsősége.

A DUNA

Hogy medrünknek értéke nincs-e? –
kérdi a sodrás alánya.
Tiéd a Nibelungok kincse,
Siegfried ezüstje, aranya.
A felszínemen a föld sója
fut a Fekete-tengerig,
egy iszapgödrömben pedig
rejlik Attila koporsója.
De tévhiedet leporold:
legfőbb értékünk Leopold.

A RAJNA:

Császárunk pfalzi háborúja,
Elzász és Lotharingia
a francia király borúja.
Villog sok győztes fringia!
A dicsó nijmegeni béke,
a harcos Augsburgi Liga
többet ér, mint bíborcsiga
és gyöngykagyló gömbölyű éke.
A császárunk határozott
és útmutató fárosz ott.

A DUNA:

Császárunk sok hős hadvezére:
a győztes Bádeni Lajos,
Max Emmánuel – hullt a vére! –,
Károly herceg – nem szívbjajos!
A dicsőség szájunkig ér már,
új táptalajt kap a remény:
Pétervárad, Szalánkemény,
visszafoglalt Nándorfehérvár.
Vívta Savoyai Jenő,
új diadalokra menő.

A RAJNA:

Magyarország pacifikálva!
Hulljon térdre a francia!
Ha ellenség nem marad állva,
lesz békekonferencia.

A DUNA:

A névlegessé vált keretből
kinő a Szent Birodalom.
Nagy bennem a bizodalom,
hogy a félhold uralma megdől.
A szultán homlokán a ránc:
az elveszett szendrői sánc.

A RAJNA:

Sarjad osztrák föld ősi törzse:
Lipót a mi Augustusunk!

A DUNA:

Hiába égő falvak pörzse:
a pogánnyal nem alkuszunk!

A RAJNA:

Amit Kolumbusz és Magellán
a közelmúltban felfedez,
majd hű kincstárnok feljegyez,
jön hozzánk fürge karavellán.

A DUNA:

Lipót a föld trónjára hág:
kezében győztes pálmaág.

VÉGE

O. Horváth Sári

EGY BOLDOG ISTEN ÉLTESSEN

(zenés hovatovább egy részben)

kik, hol, mikor:

ELSŐ SÍK:

EGY ÚR
EGY ASSZONY
FIÚ

1944, Buda

MÁSODIK SÍK:

PATKÁNY
FÉREG
GÖRÉNY

a Hol volt, hol nem voltban

HARMADIK SÍK:

KRISZTA, huszonéves újságíró
KARAFFA, sorozatgyilkos

a '90-es évek közepe egy börtön kihallgatósobájában

A dráma H. P. Lovecraft szövegeit, motívumait
és a Tiger Lillies nevű zenekar dalszövegeit is felhasználja.

Patkány, Féreg és Görény a Hol volt, hol nem voltban tanyáznak. A Hol volt, hol nem volt kísértetiesen hasonlít egy csatornarendszer egy szegletére.

Félhomály, vízcseppek cseppennek, fény csak fentről szűrődik be.

Az állatkák kezében hangszerek. Ők hárman ugyanis nagyon szeretnek játszani. Hol hangszeren, hol egymással, hol önmagukkal.

Énekelnek.

Thousand Violins

I'm calling out but no one will be hearing
I'm laughing but I can not be heard
I'm crying but no one will be drying
These tears that fall

So how do we ever face a thousand violins
And how do we ever even start to begin

It's raining without a sign of stopping
It's sunny but no-one's getting warm
In Heaven the harps have all been broken
And these tears they fall

So how do we ever face a thousand violins
And how do we ever even start to begin

All through the days now faded away
One thought remains one thought does stay
It haunts me still it will remain
I'm lost in wonder and I hear again

Tell me how do we ever face a thousand violins
And how do we ever even start to begin
Tell me how do we ever face a thousand violins
Tell me how do we ever even start to begin
Thousand violins

Karaffa egyedül egy szobában, egy széken ül.

KARAFFA: A tudatlanság nyugalmas szigetén élünk, a végtelenség fekete óceánjának közepén, és nem úgy rendeltetett, hogy messzire utazzunk innen. Egy nap sor kerül majd a szerteágazó tudás mozaikköveinek összeillesztésére, és ez a valóságnak oly rémületes távlatait fogja megnyitni, hogy vagy eszünket veszítjük e kinyilatkoztatástól, vagy a halálos világosság elől egy új sötét kor békéjébe és biztonságába menekülünk. *(szünet)* Adhattam volna magamnak egy olyan nevet is, amitől nem félnek az emberek.

Elered az eső. Néha villámlik.

Egy úr és egy asszony ülnek a házuk nappalijában. Egy úr újságot olvas, egy asszony teát tölt a kannából a csészékbe, majd némán issza a saját teáját. A nappali lámpái villogni kezdenek, a ház falai halkán megremegnek. Elmúlik a remegés, a fény nem villog tovább.

ASSZONY: Szerinted?

ÚR: Minden a legnagyobb rendben.

ASSZONY: És a falak?

ÚR: Minden a legnagyobb rendben.

ASSZONY: És a villany?

ÚR: Minden a legnagyobb rendben.

ASSZONY: De a lámpák ...

ÚR: Minden a legnagyobb rendben.

ASSZONY: Biztos vagy benne?

ÚR: Minden a legnagyobb rendben.

ASSZONY: Biztos?

ÚR: Igen.

ASSZONY: Én nem vagyok benne annyira biztos.

ÚR: Mondom, minden a legnagyobb rendben.

ASSZONY: Ha te mondod.

ÚR: Nem én mondok?

ASSZONY: De, te mondod.

ÚR: Akkor minden a legnagyobb rendben.

ASSZONY: Csak, tudod, félek.

ÚR: Nem kell.

ASSZONY: Megijedtem egy kicsit, amikor a falak ...

ÚR: Nem kell.

ASSZONY: Meg amikor a fény.

ÚR: Nem kell. Megijedni. Nem kell megijedni.

ASSZONY: Szokatlan.

ÚR: Elmúlik. És aztán szokásos lesz.

ASSZONY: Attól félek én is.

ÚR: Hogy?

ASSZONY: Hogy szokásos lesz.

ÚR: Nem kell. Félni.

ASSZONY: Akkor megnyugodtam.

FIÚ: Az Örökkévaló, a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy.

ASSZONY: Hallod?

ÚR: Mit?

FIÚ: Apa óvatosságra intett. Nem azt mondta, hogy ne csináljak semmit, csak arra figyelmeztetett, hogy óvatosan csináljam. És hogy ne legyek gyáva. És ne gondoljam róla majd később, hogy ő gyáva volt. És hogy imádkozzak rendesen. Az Örökkévaló, a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy. Nagyon hideg van. Szeretnék hazamenni. Kérem, szeretnék hazamenni!

Patkány, Féreg és Görény énekelnek.

Tell me how do we ever face a thousand violins
And how do we ever even start to begin
Tell me how do we ever face a thousand violins
Tell me how do we ever even start to begin
Thousand violins

Egy úr és egy asszony ülnek a házuk nappalijában. Egy úr újságot olvas, egy asszony teát tölt a kannából a csészékbe, majd némán issza a saját teáját. Kopogtatnak az ajtón.

*A Hol volt, hol nem voltban villámlik és felülről leesik egy faléc.
Patkány, Görény és Féreg a falhoz futnak.*

ASSZONY: Hallottad?

ÚR: Mit hallottam?

ASSZONY: Nem hallottad?

ÚR: Mit nem hallottam?

ASSZONY: Nem mondod, hogy nem hallottad?

ÚR: Nem mondom.

ASSZONY: Akkor hallottad?

ÚR: Hallottam? Mit?

Kopogtatnak az ajtón.

A Hol volt, hol nem voltban felülről leesik egy újabb faléc.

Patkány, Görény és Féreg a falhoz simulnak.

ASSZONY: Hallottad?

ÚR: A falak?

ASSZONY: Nem.

ÚR: A villany?

ASSZONY: Nem.

ÚR: De a lámpák ...

ASSZONY: Nem a falak, nem a villany, nem a lámpák. Kopogtak.

ÚR: Csak a szél.

FIÚ: Az Örökkévaló, a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy.

ASSZONY: A szél nem beszél.

Patkány, Görény és Féreg a falhoz simulva.

Féreg a lécz felé mozdul.

PATKÁNY: Állj!

FÉREG: Csak megnézem.

PATKÁNY: Állj!

GÖRÉNY: Ne nézd meg!

PATKÁNY: Csapda.

GÖRÉNY: Biztos, hogy csapda.

Egy úr és egy asszony ülnek a házuk nappalijában.

Kopogtatnak az ajtón.

A Hol volt, hol nem voltban felülről faforgács hullik le.

PATKÁNY: Faforgács!

FÉREG: Állj!

PATKÁNY: Faforgács! Puha és meleg!

FÉREG: Csapda.

GÖRÉNY: Biztos, hogy csapda. Minden csapda puha és meleg.

PATKÁNY: Ártalmatlan léc. Faforgács lesz belőle.

GÖRÉNY: Ide figyelj, Patkány, te nem hörcsög vagy, hogy itt hagyj mindent pár puha és meleg faforgácsért.

PATKÁNY: De hát faforgács! És csak egy nagyon kicsike genetikai szakadék választ el attól, hogy icipici, jaj, de aranyos kis hörcsög legyek. Csak egy láncszem. Egy aprócska láncszem.

FÉREG: Te mondtad, hogy csapda!

PATKÁNY: Most azt mondom, nem csapda.

FÉREG: Szavazás lesz! Csapda vagy nem csapda?

PATÁNY: Nem csapda!

GÖRÉNY: Csapda! Na, Féreg, rajtad múlik.

FÉREG: Én már mondtam, hogy csapda.

PATKÁNY: Görény, légy szerény, nem csapda!

GÖRÉNY: Pedig csapda.

Egy úr és egy asszony ülnek a házuk nappalijában.

Kopogtatnak az ajtón.

A Hol volt, hol nem voltban felülről újabb faléc hullik le.

FÉREG: Látod?

PATKÁNY: Ártalmatlan léc. Biztos, elhagyta valaki.

GÖRÉNY: Az emberek nem hagynak el léceket.

FÉREG: Kivéve, ha direkt akarják elhagyni őket. Csapdának. Érzitek?

Szimatolnak.

GÖRÉNY: Érzitek?

FÉREG: Direkt-szag. Direkt hagyták el.

GÖRÉNY: Az ott kérem szépen egy csapda...

FIÚ: Kérem szépen...

GÖRÉNY: ...és direkt hagyták el. Ármány!

FÉREG: Fondorlat!

GÖRÉNY: Árulás!

FÉREG: Világvége!

FIÚ: Nagyon hideg van. Szeretnék hazamenni.

GÖRÉNY: Direkt hagyták el!

ASSZONY: Hallottad? Most már nem mondhatod, hogy nem hallottad.

ÚR: Tessék?

ASSZONY: Látom a szemedben, hogy hallottad.

FIÚ: Kérem, engedjenek be.

A '90-es évek közepe.

Egy börtön kihallgatósobájában.

Karaffa egy széken ül, vele szemben Kriszta egy másik széken.

KRISZTA: Mielőtt elindultam ide, az interjúra, érkezett egy levél, ha nem bánja, felolvasom.
„Szerelmes vagyok belé! Nem érdekel, hogy még soha nem beszéltem vele, hogy még soha nem találkoztam vele, nem érdekelnek a körülményei, a tettei. Muszáj őt élőben látnom, kérem segítsenek ebben, segítsenek megszervezni egy találkozót. Belehalok, ha nem találkozhatok vele! Ő a mindenem, nélküle, úgy érzem, üres az életem.”

Mintha egy rockszárnak írták volna.

KARAFFA: Ez alkati kérdés lehet.

KRISZTA: A rajongás?

KARAFFA: Azt írta a hölgy, hogy...

KRISZTA: Egy 18 éves lány.

KARAFFA: 18 éves?

KRISZTA: Igen.

KARAFFA: Hú, az jó fiatal.

KRISZTA: Idősebb nőktől is hallottam hasonlókat.

KARAFFA: Komolyan?

KRISZTA: A legtöbb cikkben megemlítik a külsejét. Hogy ön sármos, erős kisugárzása...

KARAFFA: Mikor volt Csernobil? 10 éve?

KRISZTA: Kilenc.

KARAFFA: '86-ban, ugye?

KRISZTA: Igen.

KARAFFA: Igen, kilenc éve. Olyan vagyok, mint Csernobil. Már mint az erómű a robbanás után.

A sugárzás. Szépen lassan betértek mindent. Nem veszik észre, és halálos betegek lesznek.

KRISZTA: Ezt a közvetlen környezetére érti?

KARAFFA: Nem, dehogy. Mindenre. Félnek tőle, de nem tudnak, mit tenni, láthatatlanul hömpölyög körülöttük a veszély. Azt írta, még sosem találkozott velem, igaz? Mégis szerelmes.

KRISZTA: Fanatikusnak gondolja őt ezért?

KARAFFA: Inkább elveszetteknek. Nem tudja, ki vagyok, milyen vagyok, igazából azt se tudja, létezem-e. Gondolom csak képeket látott, meg újságokban cikkeket. Ha találkozna velem, szembesítene azzal a képpel, amit rólam épített fel. De ez egy fölérendelt dolog, most én vagyok neki az isten. Csak azért találkozna velem, hogy ne tegye tönkre az életét. A lelkét. Teljesüljön a kívánsága, hogy összetörhessen ez a kép. És lépjen tovább.

Patkány, Görény és Féreg lassan megközelítik a lehullott faléceket, Patkány felvesz egy marék faforgácsot, úgy, hogy a többiek ne lássák, és zsebre teszi. Néha-néha majd beleszippant a forgácsba. Féreg rugdossa a léceket.

GÖRÉNY: Ne szórakozz velem.

FÉREG: Csak, hogy él-e...

GÖRÉNY: Ez egy léce.

FÉREG: Vagy egy botsáska.

PATKÁNY: Az előbb mondtad, hogy ez egy léce.

FÉREG: Ami csapda, tehát akár botsáska is lehet.

Féreg rugdossa a léceket.

Fiú bekopog az ajtón.

Egy úr és egy asszony ülnek a házuk nappalijában.

ASSZONY: Ha még egyszer azt mondod, nem hallod, én elválok.

ÚR: *(hallgat)*

ASSZONY: Esküszöm!

ÚR: *(hallgat)*

ASSZONY: Ne szórakozz velem!

ÚR: *(hallgat)*

ASSZONY: Te most szórakozol velem?

ÚR: *(hallgat)*

ASSZONY: Ne merj szórakozni velem!

Féreg ráugrik az egyik lécre.

ÚR: Hallom!

FIÚ: Az Örökkévaló, a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy. Nagyon hideg van. Szeretnék hazamenni. Kérem, szeretnék hazamenni!

ASSZONY: Most is?

ÚR: Most is hallom.

ASSZONY: Nem nyitod ki?

ÚR: Nem.

ASSZONY: Ki lehet az?

ÚR: Nem tudom.

ASSZONY: Nem vagy rá kíváncsi?

ÚR: Nem.

ASSZONY: Én az vagyok.

ÚR: Kinyitod?

ASSZONY: Kinyissam?

ÚR: Kíváncsi vagy?

ASSZONY: Nagyon.

ÚR: Én nem fogom kinyitni.

ASSZONY: Akkor kinyitom én.

ÚR: Már nem kopog.

ASSZONY: Az előbb még kopogott.

ÚR: De már nem kopog.

ASSZONY: Akkor nem nyitom ki.

Újabb kopogtatás hallatszik.

ASSZONY: Megint kopognak.

ÚR: Megint.

ASSZONY: Akkor most nyissam ki?

ÚR: Ki akarod?

ASSZONY: Azt hiszem, igen.

ÚR: Akkor nyisd.

ASSZONY: De már megint nem kopog. Lehet megint elment.

ÚR: Lehet.

ASSZONY: De az is lehet, hogy el sem ment.

ÚR: Vagy nem ugyanaz kopog most, aki az előbb kopogott.

ASSZONY: Az is lehet.

Egy börtön kihallgatószobájában.

Karaffa egy széken ül, vele szemben Kriszta egy másik széken.

KARAFFA: Nem ugyanaz a két ember. Akiért rajong, és aki én vagyok.

KRISZTA: Azt gondolom, hallotta, hogyan emlegetik önt.

KARAFFA: A hírekben? Vagy a szakmában?

KRISZTA: Szakmának hívja?

KARAFFA: Persze, ez is egy szakma. Nem törvényes szakma, de szakma. Illetve egy oldalról nézve törvényes.

KRISZTA: Hadseregben szolgálni?

KARAFFA: Idegen légiós voltam, itthon nem szolgáltam.

KRISZTA: A halandó halál.

KARAFFA: Hízelnél.

KRISZTA: Bóknak tartja?

KARAFFA: Persze. Ez azt jelenti, hogy nem vagyok legyőzhető. A halált senki nem tudja legyőzni.

KRI: De halandó ez a halál.

KARAFFA: Emberi hiba. Megecsik.

KRISZTA: Miért a légió?

KARAFFA: Itthon köröztek. Viszont nagyon egyszerű volt lelépni. '86-ban egy hátizsákkal hagytam el az országot. Életemben először szabadnak éreztem magam. Itthon valami mindig szorongatta a torkomat. Egy kéz.

KRISZTA: Kinek a keze?

KARAFFA: Egy láthatatlan kéz. Amikor elmentem, még nem tudtam megnevezni, de mire '90-ben visszatértem, már mindent tudtam erről a kézről.

KRISZTA: Kinek a keze volt?

KARAFFA: Ha költői akarok lenni, akkor a múlté, a múlt kezem. De az enyém volt, a saját kezem szorongatta a saját nyakam.

KRISZTA: Voltak önben, vagy vannak önben szuicid hajlamok?

KARAFFA: Dehogyan, imádok élni. Tisztelem az életet.

KRISZTA: A sajátját.

KARAFFA: Az életet önmagában.

KRISZTA: És a gyilkosságok?

KARAFFA: A légióban parancsot teljesítünk.

KRISZTA: Utána.

KARAFFA: '90-től?

KRISZTA: Igen.

KARAFFA: Sok mindenre rájöttem a légióban.

KRISZTA: Például?

KARAFFA: A gyilkosságok elkövetése sokkal emberibb dolog, mint gondolná. Minden-
kiben jelen van.

KRISZTA: Különböző mértékben.

KARAFFA: Ez a szocializáció, igen. A környezet. De ez egy ösztön. Bármikor be tudnám
tenni önt egy olyan környezetbe, mesterségesen manipulált környezetbe, hogy ölne.
Bárki ölne. Akkor is ölne, ha tudná, hogy az a helyzet egy mesterséges tér és egyszer
vége lesz. Akkor is ölne, ha tudná, ha pontosan tudná, mikor lesz vége annak a helyzet-
nek. Mert az ösztönt nem tudja legyőzni. Ez egy ismeretlen zsinog az emberben, annak,
akinek nincs sok tapasztalata, hogy is mondjam, a sötétebb dolgokban, az előbb követ
el gyilkosságot, mint aki be meri vallani, hogy azért már játszott el a gyilkosság gondo-
latával. És most nem csak az exekre és a szeretőkre gondolok, hanem egy hétfő hajnali
buszos rohanásra, vagy egy hangos szomszéd esete is ilyen lehet például.

KRISZTA: Azért ez így elég szélsőséges példa.

KARAFFA: Az. De helytálló. Gondolt már arra, vajon ön hány emberben idézte elő, és
most teljesen mindegy, hogy direkt csinálta-e, bármi olyat, ami miatt ez megjelent, vagy
az az ember ilyen alkat volt, hogy szeret fantáziálni, hogy hány emberben idézhetett elő
gyilkos szándékot? Belegondolt már?

KRISZTA: Nem.

KARAFFA: Egyszer próbálja ki. Borzasztó izgalmas játék.

KRISZTA: Hány embert ölt meg?

Újabb kopogás.

ASSZONY: Felismered?

ÚR: Kopogás.

ASSZONY: Ugyanaz, mint az előbb?

ÚR: Nem tudom.

ASSZONY: Vagy ugyanaz, mint az előbb-előbb?

ÚR: Nem tudom, nem emlékszem, milyen volt az előbb-előbb. Igazából már arra sem
emlékszem, hogy az eggyel előbb milyen volt.

FIÚ: Szeretnék hazamenni. Kérem, szeretnék hazamenni!

ASSZONY: Hallod?

ÚR: Nem tudom nem hallani.

ASSZONY: Haza akar menni.

ÚR: Hova haza?

ASSZONY: Lehet, hogy ide.

ÚR: De nem itt lakik!

ASSZONY: Azt se tudjuk, ki az.

ÚR: Azt anélkül is tudjuk, hogy itt lakik-e, hogy tudnánk ki az. Ha eddig lakott volna itt valaki, akkor igen, akkor elgondolkodnék, de nem lakik itt senki. Nem lakik itt senki, csak mi.

ASSZONY: Lehet, hogy olyan?

ÚR: Milyen?

ASSZONY: Mint, akiket visznek.

FÉREG: Vérzik az orrod.

GÖRÉNY: Nem vérzik.

FÉREG: De-de, vérzik.

GÖRÉNY: Vérzik?

PATKÁNY: Nem vérzik.

GÖRÉNY: Nem vérzik.

FÉREG: Látod? Vér.

GÖRÉNY: A kezed vérzik.

FÉREG: Nem vérzik.

GÖRÉNY: Pedig véres.

FÉREG: Mert hozzád nyúltam.

GÖRÉNY: A másik kezed.

PATKÁNY: Tényleg véres.

GÖRÉNY: Pedig azzal nem értél hozzám.

FÉREG: Úristen! Vérzek! El fogok ájulni... Hol a sebem? Van rajtam seb? Nézzétek már meg, honnan vérzek!

PATKÁNY: Féreg, nyugi. Nyugi van, oké?

GÖRÉNY: Ez fura...

FÉREG: Mi fura?

GÖRÉNY: Nem belőled jön, csak rajtad van.

PATKÁNY: Lehet, hogy mi sebesültünk meg?

GÖRÉNY: Nem belőled jön.

PATKÁNY: És nem is belőled.

FÉREG: És tuti, hogy nem belőlem.

PATKÁNY: De mind véresek vagyunk.

Fiú halkán imádkozik az ajtó/kapu előtt.

ASSZONY: Most már biztos, hogy olyan.

ÚR: Akiket most...?

ASSZONY: Viszik őket.

ÚR: Viszik.

ASSZONY: Nem kellene...?

ÚR: Mit?

ASSZONY: Segíteni.

ÚR: Nem.

ASSZONY: Szerintem kellene. Valamit.

ÚR: Nem.

ASSZONY: Hogy érted, hogy nem?

ÚR: Igen, kellene, de nem. Nem tudunk. Nem tudunk tenni semmit.

ASSZONY: Gyerekek is vannak. És hideg is van.

ÚR: Hideg van és november. Novemberben hideg van.

ASSZONY: Az utcán. De bent, itt, itt nincs hideg.

ÚR: Itt nincs.

ASSZONY: Akár mi is lehetnénk ők.

ÚR: Lehetnénk, de nem vagyunk.

ASSZONY: Egyik nap ők, másik nap mi. Lehet, hogy így lesz. Hogy most ők és aztán, később, majd mi.

ÚR: Nem lesz így.

ASSZONY: Honnan tudod?

ÚR: Tudom.

ASSZONY: Nem tudhatod.

ÚR: Érzem.

ASSZONY: Félnék. Láttam, hogy félnék.

ÚR: (*hallgat*)

ASSZONY: Félsz. Te is félsz.

ÚR: Mindenki fél.

ASSZONY: Én nem félek.

ÚR: Mindenki fél. Te is.

FIÚ: Az Örökkévaló, a héberek Istene küldött engem hozzád, mondván: Bocsásd el népem, hogy szolgáljanak engem a pusztában; és íme, te nem hallgattál rám eddig. Így

szól az Örökkévaló: Ezáltal tudod meg, hogy én vagyok az Örökkévaló; íme, én rávágok a bottal, mely kezemben van, a vízre, mely a folyamban van és az átváltozik vérré.

Egy börtön kihallgatósobájában.

Karaffa egy széken ül, vele szemben Kriszta egy másik széken.

KRISZTA: Itt egy fotó.

KARAFFA: Nocsak, emlékek ... hogy került magához?

KRISZTA: Ez csak egy másolat.

KARAFFA: Ráadásul elég silány másolat.

KRISZTA: Ön van rajta.

KARAFFA: Igen, én.

KRISZTA: Mikor látta először ezt a fotót?

KARAFFA: Arra emlékeztem, hogy készült egy fotó. Nem sok fotó készült rólam gyerekkoromban. Bezzeg most, tele vannak az újságok. Elég jó képek, nem igaz? Fotogén vagyok.

KRISZTA: A helyszínre emlékszik?

KARAFFA: Az udvarra?

KRISZTA: Budán.

KARAFFA: A falakra emlékszem, és arra, hogy egy udvaron vagyunk. Arra emlékszem, hogy elém áll egy férfi és lefotóz minket, de hogy pontosan ez az udvar hol volt, mit kerestem ott, arra nem emlékeztem.

KRISZTA: Járt azóta ott?

KARAFFA: Dehogyan.

KRISZTA: Miért nem?

KARAFFA: Maga visszamenne?

KRISZTA: Nem tudom.

KARAFFA: Én tudom. Nem.

KRISZTA: Miért nem ment vissza?

KARAFFA: Az a jó ebben a szakmában, a magában, hogy kurvára nem kell tudnia válaszolni semmire. Nem, bocsánat, nem arról van szó, hogy nem tudna válaszolni, ha valami irdatlan nagy hülyeséget kérdeznék én is magától, hanem, hogy nem is kell, magának nem kell, nincs abban a helyzetben, hogy válaszolnia kelljen. Maximum csak a főnökének.

KRISZTA: Az 1944. tavasz-nyári deportálások során a magyar hatóságok a gyűjtőtáborokat gyakran téglagyárakban állították fel. Ezek teljesen alkalmatlanok voltak több ezer ember normális elhelyezésére. Sokszor nem jutott elég víz, élelem. A zsidók a szabad ég alatt vagy az oldalfal nélküli, hodályszerű téglaszáritók mocskos padlóján feküdtek, dolgo-

kat sebtében megásott gödrökbe végezték. A döntéshozókat ez természetesen hidegen hagyta, őket a logisztikai szempontok érdekelték: a téglagyárak nagy kiterjedésű, eleve körülkerített és jól őrizhető területek voltak, ahova ipari sínpárok vezettek, megkönnyítve a zsidók elszállítását. Nem véletlen, hogy az 1944. november elején Budapestről indult deportálások egyik kiinduló állomása az Óbudán lévő Nagybatony-Újlaki Téglyagár lett. A csillagos házakban összeszedett zsidók és a deportálásra kijelölt munkaszolgálatosok egy részét itt koncentrálták, mielőtt gyalog vagy vonattal nyugatra hurcolták őket.

A Hol volt, hol nem voltban fentről erősödik a fény.

Patkány, Görény és Féreg a lyuk alá állnak és felnéznek.

PATKÁNY: Valami mindig leesik.

FÉREG: Az eső vérzik!

GÖRÉNY: A víz vérzik.

PATKÁNY: Azt hiszem, éhes vagyok.

FÉREG: Vérzik. A víz.

GÖRÉNY: Miért vérzik a víz?

PATKÁNY: Szomjas vagyok.

FÉREG: Én el fogok ájulni.

GÖRÉNY: Azt hiszem, én is.

PATKÁNY: Én más hiszek. Azt hiszem, kezdek egy kicsit megveszni. Hallod? Pezseg a vérem.

GÖRÉNY: Ha pezseg a véred, mindig rohángász.

FÉREG: El ne kezdj nekem itt rohángálni, mert elszédülök.

PATKÁNY: Pedig kezdődik ...

GÖRÉNY: Patkány, ez csak ösztön. És te intelligens vagy.

PATKÁNY: Én csak ösztönös vagyok.

FÉREG: Megfogadtuk, hogy illemtudó, aranyos kis állatkák leszünk.

PATKÁNY: De ez vér!

Az állatkák vérszemet kapnak.

Rats in the wall

Can you smell that smell

Can you hear the sound

Can you see that shadow

See it running round

Well you'd better not
Turn your back
Get The men to
Set some traps

Because there's rats rats rats ...
In the walls

In the foundations
Lie the twisted corpse
Well it's all in your
Mind of course

There amongst
The rotting meat
Where those rats
Have their feast

Yeah there's rats rats rats ...
In the walls
Each time they gnaw
Each time they bite
Out goes
Another light

In the foundations
Where they rot and die
Living lives
Built on lies

Yeah there's rats rats rats ...
In the walls

KARAFFA: Olyan emlékek jönnek vissza, pár éve kezdődött, amikre nem is emlékeztem. Emlékeztem, de mint egy fényképre, amit megnézel és ennyi. Most meg belém égnek azok a pillanatok, amik nincsenek rajta ezeken a fényképeken, úgy égetnek, mintha egy dróthoz

érnék és megsüt, ahogy odakapok. Elvesztem az egyensúlyom és azonnal markolok. Például ott ültem egyszer egy haverommal egy helyen, egy teraszon, ezer éve nem láttam, nem is érdekelt, de nagyon a környéken akart lenni, várt valakire és nem akart egyedül lenni amíg vár, véletlenül futottunk össze, oda ült, nem is kérdezte, ráérek-e, csak mondta, hogy üljünk már le, ezer éve nem találkoztunk. Mesélte a dolgait, hol dolgozik, mit gondol miről, kiről, itta a kóláját én meg a sörömet, én meg így kicsit hátrébb csúsztam a széken, ahogy lehajoltam a táskámért, és nem tudom, mi az isten volt, de a szék így elkezdett dőlni, így hátra, elvesztettem az egyensúlyom, ültek mögöttem, de nem vettem észre, én éreztem, hogy rájuk fogok dőlni, ez még mindig csak egy másodperc, ami eltelt, reflexből az asztalhoz nyúltam, semmi más nem volt a kezem közelében, de az asztal műanyag volt és nem volt lefűrva, úgyhogy lassan, de biztosan húztam magam felé, nem tudtam belé kapaszkodni, nem támasztott, nem csinált semmit az asztal csak jött felém, én meg dőltem hátra, mire a haverom, aki inkább egy ismerős, szintén reflexből, megfogta az asztalba kapaszkodó kezem és – még mindig egy másodpercbe vagyunk! – és elkezdte felfejteni az ujjaimat, hogy hülye vagy, mit csinálsz, ne borítsd már ki a kólámat basszus, én meg még mindig dőltem és kapaszkodtam és igazából nem is értem, miért nem dőltem hátra, lehet valamelyik idegen megtámasztott hátulról, nem tudom, mert én onnantól ledermedtem és, ekkor már vége volt annak az egy másodpercnek, utána egy percig azt hallgattam, hogy kapaszkodjak másba, miközben sehol nem volt semmi. Hazamentem és nem tudtam elaludni, állandóan ez a pillanat jött vissza, hogy kapaszkodok az asztalba, nehogy hátra essek, ő meg fejti le az ujjaimat az egyik kezével és a kólája után nyúl a másik kezével, és észre sem vette.

KRISZTA: Gyakran magányos?

KARAFFA: Sosem vagyok egyedül. Hiszek Istenben, ő mindig velem van. Ez a legdurvább az egészben, hogy észre se vette, hogy a kólája fontosabb volt, minthogy én hátra ne essek.

A Hol volt, hol nem voltban.

PATKÁNY: Mi a legkedvesebb italod?

FÉREG: A vér.

GÖRÉNY: Ki az istened?

PATKÁNY: Az Ördög.

FÉREG: Mi a legnagyobb vétked?

GÖRÉNY: Egy embert egészen agyonüthettem volna, s csak félig ütöttem agyon.

PATKÁNY: Melyik a legszebb virág?

FÉREG: Az akasztófa virága.

GÖRÉNY: Mit gyűlölsz legjobban?

PATKÁNY: A bűnbánást.

FÉREG: Micsoda szenvedélyed van?

PATKÁNY: Emberkínzás.

FÉREG: Melyik nap a legnagyobb ünneped?

GÖRÉNY: Amelyiken legtöbbet gyilkolok.

PATKÁNY: Mikor örültél életedben legjobban?

FÉREG: Mikor egy embernek a szemét harapófogóval húztam ki.

GÖRÉNY: Melyik a legszebb hang?

PATKÁNY: A halálhörgés.

FÉREG: A siralom.

PATKÁNY: Mire való az igazság?

GÖRÉNY: Hogy porba tiporjunk.

FÉREG: Kit szeretsz leginkább kínozni?

PATKÁNY: Mi van a szívedben?

GÖRÉNY: Mi nincs szívedben?

FÉREG: Mire való a fog?

PATKÁNY: Hogy csikorogjon.

GÖRÉNY: Miért születél?

FÉREG: Mi szent előtted?

PATKÁNY: Hány isten van?

GÖRÉNY: Mikor szoktál gyónni?

FÉREG: Micsoda vallású vagy?

Fiú még mindig kint, az asszony és az úr egyik ablaka nyitva.

ASSZONY: Hogy hívnak?

ÚR: Lehet, néma.

ASSZONY: Dehogyan néma, hallottuk beszélni.

ÚR: Lehet, hogy nincs neve.

FIÚ: Itt lakom. Valahol itt lakom a közelben. Apa és anya. Hol vannak? Hideg van és haza akarok menni. Apa ellökött. Ellökött és anyába kapaszkodott. Nem mondták meg, hova mennek.

ASSZONY: Hol vannak a szüleid?

FIÚ: Nem akarták, hogy velük menjek. Haza akarok menni. Oda vissza, ahol ők vannak, és azt akarom, hogy engem is vigyenek magukkal. Apa azt súgta a fülemben, hogy ne legyek gyáva, legyek óvatos, de ne legyek gyáva.

ÚR: Elindult a tömeg. Lehet, hogy elindult a tömeg. Amit betereletek a gyárba. Elindultak.

ASSZONY: Onnan jössz? A gyárból? A Téglagyárból jöttél?

ÚR: Idegen nyelven imádkozott.

ASSZONY: Olyan nyelven imádkozott, ami neki nem idegen. Az isten szerelmére, a saját nyelvén imádkozott az Istenéhez.

ÚR: Azok, akik összeterelik a népet, azok nem hisznek annak az istennek, akinek ő imádkozott.

FIÚ: Anya azt súgta a fülembé, talán egyszer feltámadunk.

ASSZONY: Hogy hívnak? Nem kell félned, mi nem bántunk.

ÚR: És ha észrevették? Hogy elszökött. És ha végig mennek minden házban? Járják a várost.

Árulókat keresnek. És embereket keresnek. Ilyeneket.

ASSZONY: Kérsz enni?

ÚR: Nyilván nem éhes.

FIÚ: Vissza akarok menni hozzájuk! Vissza! Velük akarok menni! Velük akarok menni! Én is menni akarok! Oda, ahová mennek! Én is akarok! Akarok menni!

ÚR: Tudod, hol vannak a szüleid? Bajba sodorhat minket. Szégyent hozhat ránk.

ASSZONY: Az hozna rád szégyent, ha visszaküldenél egy... hány éves vagy? Meg tudod mondani, hogy hívnak és hogy hány éves vagy?

FIÚ: Oda akarok menni! Én is. Apával és anyával akarok menni.

ASSZONY: Kérsz enni?

FIÚ: Bocsd el népemet, vagy dögvésszel sújt az Örökkévaló.

ÚR: Háború van, fiam. Az Isten ilyenkor pártatlan. Ráadásul a te istened más, mint az én istenem.

Patkány, Görény és Féreg lihegve ülnek a földön.

PATKÁNY: Kiszáradtam.

FÉREG: Én éhes vagyok.

GÖRÉNY: Víz kell szereznünk.

FÉREG: Ott a tartály.

GÖRÉNY: Üres.

PATKÁNY: Hogy-hogy üres?

GÖRÉNY: Ki kellett borítani. Az is olyan volt.

FÉREG: Milyen?

GÖRÉNY: Hát, olyan. Piros.

PATKÁNY: Nincs vizünk?

GÖRÉNY: És élelmünk.

FÉREG: Hogy-hogy nincs víziünk és élelmünk?

Egy börtön kihallgatósobájában.

Karaffa egy széken ül, vele szemben Kriszta egy másik széken.

KARAFFA: Volt már háborúban? Akkor halottat sem látott még.

KRISZTA: De, láttam.

KARAFFA: És az átmenetet látta?

KRISZTA: Amikor meghal valaki?

KARAFFA: A pillanatot. Látta?

KRISZTA: Nem.

KARAFFA: Pedig az a legérdekesebb egy ember életében. Az a pillanat. Sok fontos pillanatot emlegetünk, sok fontos pillanatra vágyunk, hogy megkapjuk, elérjük, de az a legérdekesebb, amikor átmegyünk, amikor látunk valakit átmenni.

KRISZTA: A halandó halál.

KARAFFA: A halandó halál.

KRISZTA: Hány embert ölt meg?

KARAFFA: Összesen?

KRISZTA: Külön is számolja őket?

KARAFFA: Persze. A légióban parancsolják. Azért tartja fenn az állam a hadsereget, hogy a munkájukat végezzék. És ha háború van, ez a munka, ez van, ölni kell. Nem az én találmányom.

KRISZTA: '90 után?

KARAFFA: Na, azok már az én döntéseim voltak. 10-15 embert biztosan.

KRISZTA: Ennyit bizonyítottak magára.

KARAFFA: Igen.

KRISZTA: Ennyiért ítélték el.

KARAFFA: Hallani akarja a pontos számot?

KRISZTA: Elmondja?

KARAFFA: Nem.

KRISZTA: A büntetése ennél nagyobb már nem lehet.

KARAFFA: Maga tetszik nekem. Az életfogytiglannál nagyobb nem lehet, úgy érti, igaz? És nem oszt, nem szoroz, hogy most 15 vagy 25.

KRISZTA: Így értem.

KARAFFA: Pedig számít. Egyszer majd én is Isten elé kerülök, és ahogy most a dolgok állnak, több ideig fogunk beszélgetni, mint majd maguk.

KRISZTA: Istennel?

KARAFFA: Persze. Ítélszék és ilyenek. És mondhatom majd, neki, nana, csak ennyi volt, egyszer már kiszámoltuk odalent, ne tedd nekem négyzetre. Az a pillanat, a halál, olyan, mint amikor a falon megszárad a lefolyó festék. Egyszer csak megdermed.

Ezt az ügyvédet sajnálom csak. Úgy folyik róla a víz minden tárgyaláson ... szerencsétlen.

KRISZTA: Kirendelt ügyvédje van.

KARAFFA: Igen. Tudja, hogy bűnös vagyok, mégis el kell érnie, hogy jobb színben lássanak. Mocskos egy meló ... Mit szarakodjak azzal, hogy keresgélek ... És így nem nekem kell kifizetni. Egyszer, ha teheti, menjen el egy háborúba. Nem viccelek. Gondolom, hallani akarja, milyen egy háború.

KRISZTA: Elmeséli?

KARAFFA: Ne akarja tudni.

Kutyákkal versenyeztem. Kóbor kutyákkal. Az ételért. És az életért. Verekedtem velük. Fel kellett szívnom magam.

Patkány beleszippant a forgácsba, erőre kap.

KARAFFA: Volt, hogy patkányhúst ettem.

PATKÁNY: Brrrrr.

GÖRÉNY: Mi az?

PATKÁNY: Csak kirázott a hideg.

GÖRÉNY: Biztos az éhségtől.

FÉREG: Meg a víztől. Eláztunk. És fázunk.

KARAFFA: Két kezemmel kaptam el a patkányokat.

PATKÁNY: Brrrrr.

GÖRÉNY: Kirázott a hideg?

PATKÁNY: Biztos az éhségtől.

KARAFFA: Akkor még nem sejtettem, hogy lesz olyan, hogy visszasírom a patkányhúst.

PATKÁNY: Brrrrr.

KARAFFA: Amikor elfogytak a patkányok, görényre vadásztunk.

GÖRÉNY: Brrrrr.

PATKÁNY: Kirázott a hideg?

GÖRÉNY: Biztos az éhségtől.

FÉREG: Meg a víztől. Eláztunk. És fázunk.

KARAFFA: Aztán meg férgekre.

FÉREG: Brrrrr.

PATKÁNY: Téged is?

FÉREG: Engem is.

GÖRÉNY: Kirázott ugye?

FÉREG: Az éhségtől.

GÖRÉNY: És a hidegtől.

PATKÁNY: Nincs mese, egymást kell megennünk. A kérdés csak az, milyen sorrendben.

Szívesen megeszlek téged, Féreg.

FÉREG: Mi van?

GÖRÉNY: Meg akarod enni?

FÉREG: Szívesen? Szívesen megeszel?

PATKÁNY: Egye fene, szív nélkül eszlek meg.

GÖRÉNY: Elment a józan eszed?

FÉREG: Hogy lehetsz ennyire szívtelen?

PATKÁNY: Úgyis kezd egy kicsit bűdös lenni.

FÉREG: A bundátok miatt. Elázott a bundátok.

PATKÁNY: Látod? Megkíméllek attól, hogy engem, a bűdös patkányt kelljen megenned.

FÉREG: Megkímélsz?

PATKÁNY: Meg.

FÉREG: Ezer hála és köszönet.

PATKÁNY: Ugyan, nem tesz semmit.

GÖRÉNY: Van abban igazság, amit mondasz. Ha holnapig nem döntünk, éhen veszünk mind. És végigsöpör a dögvész.

PATKÁNY: És mi Görénnyel nem ehettük meg egymást, mert mind a kettőnk bundás állatka és az ázott bunda, hát szóval... tudod... érzed.

GÖRÉNY: Várj egy kicsit. Ez nem bundaszag. Szimatoljatok csak! Oké, kinek kellett volna kivinnie a szemetet?

PATKÁNY: Neked.

GÖRÉNY: Biztos, hogy nem nekem.

FÉREG: Ezen a héten te vagy a szemet, te vagy a felelős.

GÖRÉNY: Én múlt héten voltam a szemetfelelős.

FÉREG: Múlt héten én voltam.

GÖRÉNY: Akkor te vagy.

PATKÁNY: Tuti, hogy te vagy.

GÖRÉNY: Figyeljetek, engedjük el. Kő-papír-olló. Aki veszít, az lesz ezen a héten a felelős.

FÉREG: Na, ezt is csak az találhatta ki, aki tudja magáról, hogy sáros.
PATKÁNY: Én ebbe nem megyek bele. Vigye ki mindenki a magát. Nem akarok te szemeted felelőse lenni.
GÖRÉNY: Ezt tipikusan azok szokták mondani, akik csak kitalálták, hogy múlt héten ők voltak a szemetesek, pedig nem ők voltak, hanem akkor is más vitte el. Ki. Más vitte ki.
FÉREG: Én nem leszek egymás után kétszer.
GÖRÉNY: Én sem.
PATKÁNY: Én sem.
FÉREG: Te nem is tudsz egymás után kétszer lenni, mert ahhoz, hogy egymás után kétszer legyél, ahhoz először is egyszer kell lenned, de mivel ugye nem voltál, hát, nem is lehetsz!
GÖRÉNY: Ezt most valakinek muszáj elvinnie, mert már nagyon bűdös.
PATKÁNY: Véletlenül nem magadat érzed? Mégiscsak!
GÖRÉNY: Véletlenül lehet, hogy pont téged érzek!
PATKÁNY: Bűdös vagy, Görény. És sunnyogsz.
GÖRÉNY: Te sunnyogsz!
PATKÁNY: Ne közelíts!
GÖRÉNY: Ne hátrálj!
PATKÁNY: Mondom, ne közelíts!
GÖRÉNY: Mondtam, hogy ne hátrálj!
PATKÁNY: Mégis közelítsesz!
GÖRÉNY: Mégis hátrálsz!
FÉREG: Nyugi, állatkák, nyugi.
PATKÁNY: Te meg mit álldogálsz ott?
FÉREG: Csak álldogálok.
GÖRÉNY: Nem tudsz máshol álldogálni?
FÉREG: De hát csak álldogálok.
GÖRÉNY: Ne álldogálj, jó?
FÉREG: Üljek le?
PATKÁNY: Kelti a hangulatot.
GÖRÉNY: Kelti, bizony.
FÉREG: Bocsánat, nem akartam hangulatkeltő lenni, meg semmi, ami...
PATKÁNY: Ne álldogálj, mit nem hallasz?
FÉREG: Akkor leülök.
GÖRÉNY: Most meg leül, ezt nem hiszem el.
FÉREG: Álljak fel?
PATKÁNY: Döntsd már végre el, mit akarsz, az istenért!

FIÚ: Miért haragszanak rám?

GÖRÉNY: Az istenért!

FIÚ: Miért?

FÉREG: Az istenért... Én tényleg azt akarom, amit akartok, hogy akarjak. Nekem nincs ellenvetésem, és semmim sincs, csak mondjátok meg, mindegy mit, csak mondjátok, és úgy lesz.

GÖRÉNY: Gyáva vagy, Féreg?

PATKÁNY: Inkább lapulsz a porban, mi? Csakhogy megúszd.

KARAFFA: Morajló tömeg vett körül és fura szag. Benn álltunk egy hatalmas udvaron. Öt-hat éves vagyok ekkor. Voltam. Néha labdázhattunk, néha jókedvünk volt, anyáék néha úgy csináltak, mintha nekik is jó kedvük lett volna. Nem értettem, miért nem mehetünk haza. Éjjel gyenge lámpával és fáklyával világítottak. Minden ajtónál egyenruhás férfiak voltak. Szánakozva néztek ránk. Az egyikhez véletlenül odagurult a labda játék közben, én futottam érte, azt hittem, az egyik egyenruhás majd visszagurítja, mint otthon a közös udvaron a szomszéd. De a férfi meg sem moccant. A labda pont előtte állt meg, pont előtte, nem ért hozzá. Lehajoltam a labdáért, és akkor felrúgott. A földön feküdtem, és még kétszer belém rúgott. Apám futott felém, nyújtottam a kezem, hogy felhúzzon, de ő elfutott mellettem. Mire felálltam, apámat a falhoz lökték, álla alá géppuskát tartottak.

GÖRÉNY: Ne mozdulj. Valami van az álladon.

PATKÁNY: Gyere csak ide, megnézem.

GÖRÉNY: Hátha valami parazita mászik rajtad.

PATKÁNY: Nehogy már átmásszon ránk is, gyere segítőnk.

FÉREG: Én tényleg azt akarom, amit akartok, hogy akarjak. Nekem nincs ellenvetésem, és semmim sincs, csak mondjátok meg, mindegy mit, csak mondjátok, és úgy lesz.

Féreg a földön fekszik, Patkány és Görény rugdossa.

KARAFFA: Apámat a társai emelték fel, nem tudott kiegyenesedni a fájdalomtól. Hirtelen puskalövések dördültek, az örök a gyár falába lövöldöztek. Az egyik ör elkezdett üvöltözni, hogy ne pazarold a töltényt és akkor többen a tömeg felé fordították a puskát. Felénk lőttek. Elkezdtek terelni minket a kapu felé. Elszabadult a pokol.

Living hell

So the waves

Will clean the albatross's blood

The ship will sink beneath the waves
King Neptune will him love
So the mariner his tale does tell
Recounts his tale of living Hell

He tells them the tale
To them teach
To save them suffering
To them he does preach

They hear his tale
Their senses are for lorn
Hey go home
Their senses reborn

So the curse
Of the dead men die
Yet still haunt
The mariner's eyes

KARAFFA: Anya megtalált minket. Sodródtunk a tömeggel. Egy férfi elkapta apa karját és a fülébe sűgött valamit. Egy papírt mutogatott, egy papírt pecséttel. Sodródtunk tovább. Össze voltunk préselve, ülni lehetett csak, azt is összekuporodva. Kint az eső vigasztalanul esett, és a téglagyárba végeláthatatlan sorokban újabb és újabb csoportok érkeztek. Középen egy keskeny utat kellett hagyni, ott sétáltak fel és alá a nyilasok, akinél lámpást láttak azt elvették, és kiabáltak, a levegőbe lövöldöztek. Aki a WC-re akart menni, annak az ajtónál kellett felsorakozni, és onnan aztán százas csoportokban kivezették az embereket az udvarra, ahol mindenki előtt, a durván nevető és megjegyzéseket tevő nyilasok előtt kellett a szükségleteket elvégezni. Amikor aztán újra bejöttek az emberek, a szörnyű sötétségben és kavargásban nem találták meg helyüket. Ötezer szerencsétlen ember állt előttünk sorban, de lehet, hogy több, fázva, vacogva, éhezve, nyomorúságos batyukkal, nyújtogatták felénk a menlevelüket. Sosem felejttem el ezeket a rettegő tekinteteket. Az embereket korbáccsal verték, akik aztán vérző arccal a földön hevertek.

Gutter

It's dirty down in the gutter
With the perverts and the nutters
And you just do everything
Lower and lower it you brings
The lowest things normal are
You're giving blowjobs in their cars
You take it all you smile and laugh
As they stick it up your arse
And sometimes you're having fun
The drugs and sex make you come
It's nice to sink so low
The perversion grows and grows
But then the hang over it strikes
Your fucked and tired an empty life
But with the drugs back in your veins
You start it all up again
Your pimp he smiles and he knows
And down and down you do go
When your down there's no way out
Though sometimes you do scream and shout
Open wide and come again
Now the devil is your friend
Your pimp he knocks you about
You love it as you scream and shout
Down and out you're down and out

KARAFFA: Apa hirtelen elengedte a kezem, és ellökött magától. Hátranéztem, és torkaszakadtából kiabálta, hogy menj innét, menj, azonnal menj innét. Az az idegen férfi felvett az ölébe, de én csak apát és anyát néztem, akiket elsodort a tömeg. Egy közeli sikátorban álltunk meg, az idegen kezembe nyomta azt a lapot. „Ez az életed. Ezt jól jegyezd meg: mindig legyen nálad, ne add oda soha senkinek, főleg olyanoknak ne, aki kedvesen kéri.” Rajtam kívül csak pár fiú volt ott. Az idegen visszaindult az udvar felé. Elszámoltam magamban hatvanig, és kezemben a papírral elfutottam. A sikátor végén az

idegen jobbra fordult, én balra mentem és futottam bele a semmibe. Hideg volt, de olyan gyorsan futottam, hogy rendesen leizzadtam. Tenyeremről folyt a víz. Minden sötét volt.

KRISZTA: Ez a II. világháborús időszak.

KARAFFA: Nem erre kíváncsi?

KRISZTA: Az életére vagyok kíváncsi.

KARAFFA: Akkor erre kíváncsi. Vagy mit akar hallani? Hogyan irtottam ki parancsra egy falvat? Arra kíváncsi, hogy mikor visszatértem és elkezdtem ölni, a magam öröméért tettem? Volt, hogy felbéltek, igen, de többnyire senki nem kért meg rá. Azt akarja hallani, hogy volt olyan, hogy egy nő könyörgött, hogy ne öljem meg a fiát? Ott állt a gyerek is a nappaliban, az anyját lelőttem, pénzért igen, a fiút nem, mert megkért rá az anyja. Pedig, ha nem kért volna meg rá, megmenti a fia életét.

KRISZTA: Hogyan?

KARAFFA: Azzal, hölgyem, hogy a fiút is lelövöm utána. Milyen élete lehet annak a kisfiúnak? Látott egy gyilkost. Látta, ahogy lelövik az anyját. Az apját korábban már lelőttem az udvaron, azt nem látta. Jobban járt volna az a kissrác, ha ő is meghal. Együtt temetik el őket szépen, egy sírba, a szüleivel. Ehelyett mehetett árvaházról árvaházra szerencsétlen. Esküszöm, lelkiismeretfurdalásom volt utána napokig, amiért élve hagytam. Egy sírban a szüleivel. És meg lett volna oldva minden. Kérdezzen már valami normálisat is, mert mindjárt elalszom. Vagy tudja mit, kérdezek én. Férjnél van?

KRISZTA: Nem vagyok.

KARAFFA: Jó, ez volt a bemelegítő kérdés. Fél?

KRISZTA: Itt?

KARAFFA: Most, igen, itt. Fél?

KRISZTA: Nem.

KARAFFA: Miért nem?

KRISZTA: Nem tudom.

KARAFFA: Azért nem fél, mert egyrészt, hazudik, másrészt, tudja, hogy mindjárt vége.

Haunter In The Dark Lyrics

In the darkness lurk your fears
The panic felt for years
Then another monster comes
To make you scream and run
Well the panic it attacks

It's the black line in the cracks
It's another passing year
Which fills you full of fear
Haunter of the dark
Haunter of the dark
No one to be your saviour
No one to light the way
No one to light a candle
On the dawn of a new day
No horizon just the black
No hope does us back
Just the slow drip of despair
With no one who does care
Haunter of the dark
Haunter of the dark
Haunter of the dark
Haunter of the dark
Haunter of the dark
Haunter of the dark
Haunter of the dark
Haunter of the dark
Haunter of the dark

Egy úr és egy asszony a házuk nappalijában. Fiú velük szemben.

ASSZONY: Itt akarsz maradni? Nyugodtan itt maradhatsz. Ha szeretnél, itt maradhatsz, van hely.

ÚR: És ha nem mondja? Ha nem akar maradni?

ASSZONY: A gyárból jössz, ugye? Láttuk vonulni a tömeget. Ha akarsz, maradhatsz, lehet ez az új otthonod. Senki nem fog bántani.

ÚR: Vigyázni kell, ez nem ilyen egyszerű.

ASSZONY: Ez itt egy gyerek, most ilyen egyszerű lesz.

ÚR: De nem beszélhet úgy! Olyan nyelven! Ha meghalják, vége! És nekünk is végünk!

FIÚ: *(magában imádkozik)*

ÚR: Nem akarok áruló lenni.

ASSZONY: Annak érzed magad?

ÚR: Még nem.

ASSZONY: Csak ha megtennéd, akkor?

ÚR: Nem érezném magamat árulónak. De annak tartanának. Mások. Árulónak tartanának.

ASSZONY: Azt mondtad, imádkoztál Istenhez, hogy legyen gyerekekünk.

ÚR: Egy másik Istenhez imádkoztam.

ASSZONY: És ő mégis őt küldte.

Ha elmennénk innét, mi is más nyelven imádkoznánk, mint ahogy most ő itt imádkozik idegen nyelven.

ÚR: Pont ezért viszik el őket!

KARAFFA: Azt mondta, az életemre kíváncsi. De annak '44-ben vége lett. Ami utána jött, az nem élet. Rengeteg embert megöltem, igen. De el is vittem a ballhét. Sokan mások nem vitték el.

ÚR: Mutasd a kezed. Piszkos. Mosni kell, meg kell mosni.

ASSZONY: Az nem piszok. Kék folt.

ÚR: Tinta. Ha a tinta nem a helyén van, akkor az piszok. Ez itt egy piszkos kéz.

ASSZONY: Van nálad irat? Megmutatod?

ÚR: Mutasd meg!

ASSZONY: Ne kiabálj velem!

ÚR: Ha itt akarsz maradni, tudnunk kell mindent, érted? Hogy meg tudjunk védeni. És hogy mi se kerüljünk bajba. Mutasd! Most azonnal mutasd, vagy én miattam el is tűnhetesz innét, hallod, menj innét, menj innét, ha nem mutatod meg.

KARAFFA: Sirtam.

ÚR: Mutasd!

KARAFFA: Eltakartam a szemem, nem akartam látni senkit.

ASSZONY: Tiszta tinta az arcod, gyere, lemoszuk.

ÚR: Nem viszed sehova!

KARAFFA: Nem mozdultam. Még erősebben nyomtam kezemet a szememre. Nem akartam látni a világot. Az úr kikelt magából, az asszony sírt, én pedig makacsul hallgattam. Az úr tovább üvöltözött. És megszólalt bennem apa és megszólalt bennem anya. Önkéntelenül kinyújtottam a kezem. Benne a papírral. „Az életed múlik rajta.” Elvette.

ÚR: Vöröskereszt. A vöröskereszt mentőlevele.

ASSZONY: Mit ír?

ÚR: Teljesen elmaszatólódott. A névnél, mindennél. Egy nagy paca az egész. Csak a kereszt látszik.

ASSZONY: Az bőven elég lesz.

ÚR: Fogadj szót.

KARAFFA: Ő lett az új apám.

ASSZONY: Itt biztonságban leszel.

KARAFFA: Ő lett az új anyám. Kaptam egy könyvet.

ÚR: Vigyázz rá.

KARAFFA: Ő lett az istenem.

ÚR: Egy az isten.

Egy boldog isten van.

ASSZONY: Isten éltesen! Ez a nap lesz a születésnapod.

ÚR: Új imát mondok, hogy megértsen az isten, új nevet adok, hogy felismerjen az isten, új helyre viszlek, hogy szeressen az isten.

KARAFFA: Sokáig szégyelltem az új apám. Aztán változni kezdett az idő, és egy délután arra mentem haza, hogy boldogan fut felém, büszkén sétált mellettem és bemutatott pár barátjának, akikkel korábban nem találkozhattam.

FIÚ: „Történt egyszer, hogy egy nagyon szegénysorú család leányának állandóan rémálmai voltak. A lány szülei a rabbihoz fordultak tanácsért. A rabbi elgondolkodott, majd így szólt: – Bölcsseink szerint éjjel arról álmodunk, ami nap közben is foglalkoztat bennünket. Kérdezték meg a lányt, hogy mitől fél. Mikor megkérdezték a lányt, ő így felelt: – Sokszor észreveszem, hogy mindketten a minket körülvevő szegénység miatt aggódtok. Sok mindentől félek, de a legnagyobb rettegéssel a belőletek áradó félelem tölt el.”

Fiú elájul.

A Hol volt, hol nem voltban.

Leesik egy könyv. Görény élesen felsikít.

FÉREG: Hát azt hiszem, ezzel el is múlt a tekintély. Az a kevéske is, ami volt.

GÖRÉNY: Majdnem fejbe vágott!

PATKÁNY: Egy csapásra megoldódott volna a „kit eszünk meg ma” problémája.

GÖRÉNY: Mi ez?

FÉREG: Egy könyv. Üres.

GÖRÉNY: Egy könyv sose üres. Mindig tele van írással.

PATKÁNY: Meg képekkkel.

FÉREG: Ez üres.

GÖRÉNY: Mit csinálsz?

FÉREG: Kidobom. Üres könyv nem jó semmire.

PATKÁNY: Lehet bele írni!

GÖRÉNY: Meg rajzolni!

FÉREG: Mit akartok írni? Mit akartok rajzolni?

KARAFFA: Hisz az átkokban?

KRISZTA: Nem vagyok babonás.

KARAFFA: Az átkokban. Amikor odaáll maga elé valaki szemtől szembe, és azt mondja, kísérje balsors az életed, és az összes gyereked életét, szálljon az átok generációról generációra, véred sose találjon békét és otthon. Hisz az ilyesmikben?

ÚR: Hallod?

ASSZONY: A falak?

ÚR: Nem.

ASSZONY: A villany?

ÚR: Nem.

ASSZONY: De a lámpák ...

ÚR: Nem a falak, nem a villany, nem a lámpák.

ASSZONY: Csak a szél.

ÚR: A szél nem beszél. Jönnek!

KARAFFA: Fentről láttam a szobát. Az úr egy kicsit kopasz volt, az asszony az ablak mellett állt. Én kettejük között feküdtem. Ritmikus léptek közeledtek. Több száz csizma egyszerre koppant az utca kövén.

ASSZONY: Erre jönnek.

KARAFFA: Hangjuk, mint egy sáskahadé, olyan volt. Ami ellepi és bekebelezi a házakat.

ÚR: A lámpa! Kapcsold le.

KARAFFA: Az asszony lekapcsolta a lámpát. Az utcán még égtek a lámpák.

ASSZONY: Túl világos van. Beláthatnak.

KARAFFA: Ájultan feküdtem, de láttam és hallottam mindent. Megdermedtek. Nem bírtak megmozdulni. A sáskahad szorította lábukat.

ÚR: Feküdj!

KARAFFA: De nem tudtak lefeküdni. Megfagytak. A sáskahadból kivált egy ember és bekopogtatott az első házba az utca elején. Ott még égtek a lámpák.

ÚR: Feküdj!

ASSZONY: Nem megy. Feküdj!

ÚR: Nem megy.

ASSZONY: Istenem ...

KARAFFA: Lázas voltam. A félelem és a láz leterített. Nem bírta tovább a testem. Láttam, hogy megmozdul a szám.

FIÚ: Nyújtsd ki kezedet az ég felé, hogy legyen sötétség, hogy tapinthassuk a sötétséget.
És sötétség lett...

KARAFFA: Az összes lámpa elsötétült.

A Hol volt, hol nem voltban eltorlaszolja a fenti lyukat.

PATKÁNY: Hé!

FÉREG: Nem látok semmit!

GÖRÉNY: Mi történik már megint?

FIÚ: ... és nem látta az egyik a másikat.

KARAFFA: A sáskahadból kiváló férfiak káromkodva tértek vissza a vonulásba. Nem kopogtak be többet sehova. Csak mentek, tovább mentek.

FÉREG: Halló! Van ott valaki?

PATKÁNY: Nyissák ki, helló!

GÖRÉNY: Csak kinyitnám, ha ott lennék! Mekkora egy görény az ilyen.

PATKÁNY: Mekkora egy patkány.

FÉREG: Mekkora egy féreg!

GÖRÉNY: Van egy kis probléma.

FÉREG: Van. A sötét.

GÖRÉNY: Érzitek?

FÉREG: Nem érzem.

GÖRÉNY: Nem érzitek?

PATKÁNY: Érzem.

GÖRÉNY: Baljóslat-szag. Eddig mindig tudtuk, honnan csap le ránk a magasságos...

FÉREG: A magasságból.

PATKÁNY: De ha nincs magasság...

GÖRÉNY: Akkor mélység van.

FÉREG: Zuhanás.

GÖRÉNY: Tévedés.

PATKÁNY: Bűnhegyek.

FÉREG: Sötétben csak álmodni lehet.

GÖRÉNY: Gondolkodni a jón.

PATKÁNY: Vagy a rosszon.

Állatkák félnek, egymás hátának támaszkodva óvatosan lépkednek körbe-körbe.

KARAFFA: Ha én vagyok a veszély, akkor tőlem félnek, és én megnyugodhatok.
FÉREG: Meg kell várnunk, míg valaki megint ellopja a fedelet. Nincs más megoldás.
PATKÁNY: Az hónapokig is eltarthat.
GÖRÉNY: Addigra elvakulunk a sötétségtől.
PATKÁNY: A sötétségtől nem lehet elvakulni.
FÉREG: Megvakulni.
GÖRÉNY: Mi van?
FÉREG: Megvakulni. Nem elvakulni, hanem megvakulni.
GÖRÉNY: Valaki már megint nagyon okos.
PATKÁNY: Nem lehetünk biztosak benne, hogy valaki elviszi.
FÉREG: Fémből van. Biztos, hogy előbb vagy utóbb elviszi valaki.
PATKÁNY: Mindig ez van.
FÉREG: Mindig jön valaki, aki beborítja sötétet a csatornát. Mi meg csak ülünk tétlenül és várunk. Aztán mikor meg elviszik, és van egy kicsike fény, mindenféle dolog repül ide.
GÖRÉNY: És mi mást tudnánk mi csinálni?

Fiú lázasan fekszik az ágyban.

FIÚ: Szolgáljuk az Örökkévalót, amíg oda nem érkezünk, amíg el nem érjük, amikor majd talán egyszer feltámadunk.

Life Is Mean

I pull the tourniquet and Im left to drift away with my dreams
My life is just a wreck, all hands have left the deck but I dream
The drugs they fill my veins no one is to blame and I dream
The worlds a golden glow, a happy winning show and I dream
Then cold turkey strikes and all these neon lights; life is mean
Ill sweat and puke and blab until Imon a marbleslab; life is mean
I crave for the next score as a thieforas a whore; life is mean
Its a luxury u bet to have any self-respect; life is mean
Then I commit thecrime and its back to scoring time with my dreams
So the cycle spins and no one ever wins in my dreams
(And this they call a crimetrapped in addictiontime; life is mean)

Fiú lázasan fekszik az ágyban.

FIÚ: Az Örökkévaló pedig járt előttük nappal felhőoszlopban, hogy vezesse őket az úton és éjjel tűzoszlopban, hogy világítson nekik, hogy menjenek nappal és éjjel. Nem mozdult a felhőoszlop nappal és a tűzoszlop éjjel a nép elől.

A Hol volt, hol nem voltban.

PATKÁNY: Rakjunk tüzet.

FÉREG: Aha, és miből?

PATKÁNY: Papírból és fából. Nélkülem már halottak lennétek.

GÖRÉNY: Nesze.

FÉREG: Állj, állj, állj. Ez az új könyv!

PATKÁNY: És?

FÉREG: Ha valamit égetünk, akkor az a régi legyen.

PATKÁNY: De ez tök üres, az meg tele van írással.

FÉREG: Úgyse tudsz olvasni.

GÖRÉNY: Én tudok olvasni!

PATKÁNY: Én is tudok! De csak a sorok között.

FÉREG: Ez már úgyis mocskos, égessük el ezt. Ebbe meg majd írunk mi. Mondjuk egy mesét.

GÖRÉNY: Úh, a mese a kedvencem! Lehet benne tenger. Egy ilyen nagy tenger, ami kettéválik, és lehet közte sétálni, meg minden.

FÉREG: Úh, nekem is van egy ötletem!

PATKÁNY: Te mindig az almatermesztésről akarsz írni.

FÉREG: Alma egy gyönyörű kertben, igen, mi bajod vele?

GÖRÉNY: Mi a te meséd?

PATKÁNY: Nem is tudom ... mondjuk egy férfi, olyan harminc és harminchárom között, beszélgetni próbál az emberekkel.

GÖRÉNY: A ketté nyíló tenger sokkal vagányabb.

FÉREG: Meg az almáskert is.

GÖRÉNY: Ezt a beszélgetős férfit, meg nem tudom, tegyük egy kicsit félre. Nem rossz, nem azt mondom, de majd később foglalkozunk vele.

PATKÁNY: De van egy csomó superképessége!

FÉREG: Például? Vizen jár, vagy mi?

PATKÁNY: Igen!

GÖRÉNY: És repülni is tud?

PATKÁNY: Azt nem, de fel tud támadni!

FÉREG: Felőlem...

GÖRÉNY: Legyen...

PATKÁNY: Nem fogjátok megbánni, ígérem!

FÉREG: Régi könyv megy, új könyv marad.

Tüzet raknak. A füst beteríti a csatornát.

KARAFFA: Találkozni akartam Istennel. Tudja, volt olyan, hogy hiába mentem be egy templomba, de nem találkoztam vele. De a háborúban, a háborúkban, mindig ott van. Egyszer egy szeretett rabbi, még kisfiú korában egy gyerekcsapattal játszott. A gyerekek sorra felkapaszkodtak egy létrára. Egyiküknek sem volt mersze egészen a létra tetejéig mászni, de őbenne nem volt félelem. A nagyapja később megkérdezte tőle:

- Te miért nem féltél, amikor a többiek mind féltek?
- Mert a többiek, miközben másztak, folyton lefelé néztek – válaszolt a gyermek.
- Látták, milyen magasan vannak, és megijedtek. Én kapaszkodás közben csak fölfelé néztem. Láttam, milyen alacsonyan vagyok, és szerettem volna följebb jutni.

PATKÁNY: FigyeljeteK ... mindig ez van! Mindig sötét lesz és mi addig várunk, amíg nem történik valami.

FÉREG: A fény.

PATKÁNY: De a fény nem történik magától.

GÖRÉNY: Valaki arrébb tolja a csatornafedőt, és világosság lesz.

PATKÁNY: Toljuk arrébb mi!

GÖRÉNY: Hogyan?

FÉREG: Nem tudjuk arrébb tolni. Az fent van, mi meg lent vagyunk.

PATKÁNY: Fel kell mászni!

GÖRÉNY: Mi vagy te, szárnyas patkány?

PATKÁNY: Vannak léceink! Három darab. Mindenkinek egy. Fel kell másznunk. Csak kitámasztjuk a léceket, stabilan, megingathatatlanul, és felmászunk! Ha felértünk, arrébb lökjük a tetőt és kész! Újra lesz fény!

FÉREG: Akár ki is mehetünk majd.

PATKÁNY: Hova?

FÉREG: Ha felmászunk, és arrébb lökjük a tetőt, akár ki is mehetünk innét. Megnézhetjük, ki dobál minket, ki takar el minket.

GÖRÉNY: Vagy!
PATKÁNY: Vagy?
FÉREG: Vagy?
GÖRÉNY: El is mehetünk innét. Örökre. Na?
PATKÁNY: Nem is tudom...
FÉREG: Egy próbát megér...
PATKÁNY: Meg, lehet, hogy megér egy próbát.

Patkány, Görény és Féreg kitámasztják a léceket, elkezdenek felfelé mászni.

PATKÁNY: Hórukk!
FÉREG: Hórukk!
GÖRÉNY: Hórukk!
PATKÁNY: Gyerünk!
FÉREG: Megyünk!
GÖRÉNY: Hórukk!
PATKÁNY: Fel!
FÉREG: És fel!
GÖRÉNY: És feljebb!
KARAFFA: Másnap, a téglagyáras este után, felültem az ágyban, nem értettem, hogy kerültem ide, aztán szépen lassan visszajöttek az emlékek.
PATKÁNY: Fel!
FÉREG: És fel!
GÖRÉNY: És feljebb!
ASSZONY: Jobban vagy, kisfiam?
FIÚ: Vizes vagyok.
ASSZONY: Mutasd a homlokod.
FIÚ: Fáztam.
ASSZONY: Az éjjel lerúgtad magadról a takarót. Egész héten lázas voltál. Megfázhattál játék közben az utcán.
FIÚ: Az utcán futottam. Sötét volt.
ASSZONY: Kiabáltál álmodban.
FIÚ: Álomban?
ASSZONY: Mit álmodtál?
FIÚ: Egy morajló tömeget.
PATKÁNY: Fel!

FÉREG: És fel!

GÖRÉNY: És feljebb!

ASSZONY: Csak a védelem ment el az ablak előtt. Bekerítik a várost, hogy a lakosok ne féljenek. Biztos félálomban hallottad őket és megjelentek az álmodban.

FIÚ: Csak a morajlás.

ASSZONY: Sokan voltak nagyon. Gyere, segítenünk kell apának. Múlt héten megígérted, hogy segítesz neki fát vágni.

FIÚ: Múlt héten?

ASSZONY: Nem emlékszel?

FIÚ: Múlt héten otthon voltam.

ASSZONY: Ez az otthonod.

FIÚ: Egy másik házban.

PATKÁNY: Fel!

FÉREG: És fel!

GÖRÉNY: És feljebb!

FIÚ: Egy másik otthonban. Aztán egy udvaron voltunk. Anyával és apával. Egy másik anyával és egy másik apával.

ASSZONY: Az álom messze vihet, a fantázia határtalan...

FIÚ: Egy másik anyával és egy másik apával.

ASSZONY: Öltözz fel. Meg kell erősödnöd.

FIÚ: Egy másik anyával és egy másik apával.

ÚR: Na, hogy aludtál? Úgy nézel rám, mintha egy idegen lennék.

ASSZONY: Rosszat álmodott.

ÚR: A láz kihozza az emberből a félelmet. Eszel egy jó meleg húslevest, és mintha sosem lettél volna beteg. Hidd el, eltelik egy kis idő, és olyan lesz, hogy amit álmodtál, mintha soha nem történt volna meg.

PATKÁNY: Fel!

FÉREG: És fel!

GÖRÉNY: És feljebb!

PATKÁNY: Ne csússz vissza! Fel!

FÉREG: És fel!

GÖRÉNY: És feljebb!

PATKÁNY: Ne csússz vissza! Fel!

FÉREG: És fel!

GÖRÉNY: És feljebb!

KRISZTA: *(vége felkonf)* Nevét az egész ország ismeri. Társaival együtt több kegyetlen rablótámadást hajtottak végre. A bíróság életfogytig tartó büntetésre ítélte azzal a feltétellel, hogy 25 év múlva bocsátható feltételelesen szabadlábra.

PATKÁNY: Ne csússz vissza! Fel!

FÉREG: És fel!

GÖRÉNY: És feljebb!

KARAFFA: Nem emlékeztem rá, mi történt pontosan az álomban vagy mi a valóságban. Nem emlékeztem rá, melyik lehet az igazi. Később, ha kérdezősködtem, csak legyintettek, veszélyes betegség a láz, könnyen elveheti az ember életét, örülj, fiam, hogy kigyógyultál belőle, sokan vannak, akiknek nincs ekkora szerencséje.

Jártam a temetőket. A sírkövek többségén ugyanaz a felirat van: emléük örökké él.

PATKÁNY: Ne csússz vissza! Fel!

FÉREG: És fel!

GÖRÉNY: És feljebb!

KARAFFA: Apám szemében az udvaron rémületet láttam. Ezt kerestem az emberek szemében, ezt a rémületet. Hogy megtaláljam őket. Mindig azt éreztem, mintha két isten vitatkozna bennem, mintha egy kötél közepén lennék, a két isten fogja a kötél egy-egy végét, és húznak maguk felé. És szétszakadok.

Féreg és Görény nem bírják tovább tartani magukat, lecsúsznak a földre.

PATKÁNY: Ne csússz vissza!

KARAFFA: Több száz, több ezer ember. Gyalog és vonattal.

Féreg és Görény véres manccsal ülnek a földön és sírnak.

PATKÁNY: Ne csússz vissza!

KARAFFA: A nagy része el sem érte a táborn. Ott aztán kinyílt a pokol kapuja. Majdnem tíz évvel később tudtam csak meg a teljes történetet. Tudtam, hogy üldöznek, láttam mindent, de nem értettem. Hogy miért. Hogy hova mennek. Hogy én miért nem mehetek.

PATKÁNY: Ne csússz vissza!

KARAFFA: Várok rájuk. Azóta is. A fotón én vagyok a szüleimmel a Téglyagár udvarán. '44-ben, a menet előtti nap.

PATKÁNY: Ne csússz vissza!

KARAFFA: Egy névtelen borítékban volt a postaládában.

PATKÁNY: Ne csússz vissza!

KARAFFA: Nem emlékszem az igazi nevemre. De álomban egy idegen nyelven beszélek,
ami megnyugtat.

PATKÁNY: Ne csússz vissza!

Crack of Doom

And so your life's been a success
And you have pleasure in excess
Don't worry it will all end soon
The crack of doom is coming soon
And so your future's looking bright
And you've reached the giddy heights
Don't worry it will soon end
It is all shallow and pretend

The crack of doom
Is coming soon
The crack of doom
Is coming soon
Ha-ha-ha-ha-ha-ha-ha

And so your life
Your life has failed
You've made the progress of a snail
Don't worry you'll get your revenge
For we're all equal in the end
The small and mighty all the same
This life a shallow, facile game
Where every empire turns to dust
And every ego will be crushed

The crack of doom
Is coming soon
The crack of doom
Is coming soon

And every dream, hope and desire
Is just a flicker in the fire
And that fire it will consume
The crack of doom
Is coming soon

KARAFFA: Felváltva uralkodik rajtam a Nap meg a Hold, a fény és a sötétség.

Patkány eléri a léczetejét, felnéz a csatornafedélre.

VÉGE

Petőfi Sándor / Szálinger Balázs

KARAFFA

ELSŐ FELVONÁS

Első jelenés

Nyilvános kert Eperjesen (Egyfelől terített asztalok mellett csemegéző urak és hölgyek, másfelől terítetlen asztalok mellett iddogáló kézművesek és köznép. Sétáló csoportozatok. Komédiások. Katonák. Könyvárus, pincér stb.)

LAKATOS: Arany vasárnap! Gyémánt idő! Annyi felhő sincs a láthatáron, mely árnyékával befödne egy kispénzt. Az ég olyan szép színű, olyan tiszta kék, mint a te ruhád, leányom.

LEÁNY: No lásd, apám, mégis hogy civódtál, amért nem hoztam magammal esernyőt.

LAKATOS: Hja, lányom, ne vedd rossz néven az atyai szív aggodalmát. Csak úgy lehetett volna eső, amint jó idő van. S tudod, milyen drága volt a ruhád: tíz poltura híján kétszáz máriás! Hanem hiszen ki is tesz ám magáért. Beillenél vele amoda a másik oldalra az urak közé, s talán az a viganó sem volt különb nála, melyet a szultán küldött Zrínyi Ilonának.

SZABÓ: Jézus Mária, Szent József!

LAKATOS: Mi a kő lelte, szomszéd uram, hogy akkorát kiált? És mint elsápadt!

SZABÓ: Kiált! elsápadt! Talán bizony nincs okom reá? Kereken kimondom, szomszéd uram, azt a nevet ne emlegesse itt, vagy ha kedve van róla beszélni, hát mondja meg, s én elhordom magamat, aztán emlegetheti, nem bánom, de míg egy asztal mellett ülünk, válogassa meg beszédét. Semmi kedvem sincs börtönbe jutni vagy éppen akasztófára.

LAKATOS: Megvallom, hogy vigyázatlanság volt őt említenem. Ah, én istenem, milyen rettentő idők! Egy szó tönkretetheti az embert. Az ördög bújjék minden pártütőbe, mi nek is vannak a világon? Kedves hazám, Katzenellenbogen, mért hagyta el tégedet? Ott jobb világ van, ott nincsenek pártütők, gaz lázadók, s ha az ember a fejedelemnek térdet és fejet hajt, békességesen ihatja meg pohár sörét. Hej, hiába beszélnek, mégis csak rosszabb ez a magyar föld, mint Németország. Kedves hazám, Katzenellenbogen!

MÉSZÁROS: *(más asztalnál)* Hej, pincér, hallod-e? Egy messzely borocskát.

PINCÉR: Csak egy messzelyt? S melyikből?

MÉSZÁROS: Abból, szép öcsém, amelyik legolcsóbb, éjjen a pokolban ráncos bugyogód azzal a némettel együtt, ki benne lödörög! Lódulj hamar, *(pincér el)* mert ha én lódítalak csak a kisujjam végével is, tudom, forgószél módjára táncolsz el a hazádba, te vastag orrú, vékony lábú sváb. Csak egy messzelyt? - azt kérdi a pimasz. Ha vére volna, icceszámra innám. Csak egy messzelyt? Milyen csúf gorombaság; s ezt némettől tőrje a magyar! Ott van még pofáján az éhség nyoma, mit a külföldről hozott magával, és a magyarral máris durván bánik; mit várjunk tőle, ha majd itt zsírunkon gömbölyűre hizlalja hasát?

Forduljon meg a koporsajában, aki először hitt be németet hozzánk, mert az hazánkba dögvészt hozott, mely akkor szűnik meg dúlni, ha martalékul nem talál többé magyart!

VARGA: Minden szavad szent igazság, barátom, de tán mérsékelnéd mégis magadat, mert...

MÉSZÁROS: Én mérsékeljem magamat? Nem én, ha addig élek is! Így is, úgy is veszni kell az embernek. Ha szólok, karóba húznak, s ha hallgatok, megpukaszt a düh.

PINCÉR: *(hozza a bort)* Tessék, uram.

MÉSZÁROS: Tessék, uram... no már ez megjárja. Megszeppentél ugye, cimbora? Jól tetted. Tanácsolom is, hogy többé ne gorombáskodjál, és legkivált énelőttem ne. Csak szegény mézárós mesterember vagyok, de magyar; ha a kezembe veszlek, kisöcsém, úgy fölhörpentelek, mint ezt a bort itt. *(kiissza a bort, s kifizeti)* Ne, itt az ára, most elmehetsz. *(pincér el)*

Katonatisztek jönnek, az urakkal szóba ereszkednek, s közéljük ülnek.

BARÓTI: Fölötte csodálkozom, hogy nincs szerencsénk tisztelhetni a tábornagyot. Talán rosszul van? Mit isten ne adjon. Különben ő el szokott járni a közhelyekre.

ELSŐ TISZT: Oh, ments isten, nincs semmi baja. Azért maradt honn, mert igen fontos ügyben várakozik. Bécsből egy futár van érkezőben, ki utasítást hoz őfelségétől az új összeesküvésre nézve.

SZIRMAI: Mit? Új összeesküvés? Az mégis lehetetlen, ez bizonynal alaptalan gyanú.

MÁSODIK TISZT: Való igaz, új, nagy összeesküvés egyenesen őfelsége szent személye ellen. De hiszen jaj nekik, ha ezren vannak is! Rájok tette már talpát az oroszlán, s nincs isten, aki megmentse őket.

BARÓTI: Dicső Karaffa! Nagy férfi! Kövesse őt árnyék módjára a siker, míg a földre nem hull minden lázadó feje, mint a megrázott fáról a férges gyümölcs. Ő szent felsége élete ellen törni, irgalmas isten, milyen iszonyú bűn! Elrémult szívemben megfagy a meleg vér.

BARÓTINÉ: *(magában)* S ez az ember magyar! Magyar és férjem! Megversz-e isten, amiért őt utálom? Verj meg, ha tetszik, de én utálom őt!

SZIRMAI: *(magában)* Ilyen asszonynak olyan férje van! Szeszélyes, örült sors, ki drága-gyöngyöt és kavicsot egy gyűrűbe foglalasz! Szegény szívem, ki a hazát és ez asszonyt úgy szereted! Az egyiket nem méltó, a másikat nem szabad szeretned.

Két közkatonára a lakatos asztala mellé vetődik; egyik a lakatos poharából iszik, a másik a leány arcát cirógatja meg.

ELSŐ KATONA: Jó ital!

MÁSODIK KATONA: Csinos leány!

LAKATOS: Kérem, ez az én söröm... kérem, ez az én leányom.

ELSŐ KATONA: Mindegy, de jó.

MÁSODIK KATONA: Mindegy, de szép.

LAKATOS: Bizony nem egészen mindegy a...

ELSŐ KATONA: Nem? Kend ellentmond? Kend tehát protestáns? Bitóra ezzel a protestáns kutyafajjal, e kálvinista ördög cimborájával, e lutheránus pokol söprejével!

LAKATOS: Vitézek, ne rágalmazzanak önök. Inkább cirógassák meg a lányomat, és igyák ki sörömet, csak azt ne mondják, hogy protestáns vagyok. Katolikus vagyok lelkestül-testestül, az isten és a pápa úgy segítjen. Én és protestáns, én és ariánus! Vesszen Luther, vesszen Kálvin! Éljenek a mennyország nagy és kis szentei!

ELSŐ KATONA: No már az más, úgy barátok vagyunk, s annak jeléül fölhajtom e poharat. *(kiissza a lakatos italát)*

MÁSODIK KATONA: S én megcsókolom e leánykát. *(megcsókolja; mind a ketten el)*

LEÁNY: S te tűröd e gyalázatot, apám! Kiisszák sörödet, és megcsókolják leányodat; mi szent előtted, ha mi sem vagyunk? Kit védelmezel, ha minket sem?

LAKATOS: Gyalázat biz a, kedves leányom, de hát mit tegyek? Tudod, milyen világ van; kerékbe törnek, ha moccanok. Német vagyok, de megvallom, hogy gaz kutyák ezek a német katonák. Csak tőlök telik ilyen szemtelenség. A magyar sohasem bánik így velünk, sőt még a török sem volt ilyen cudar.

SZABÓ: Hanem hát, szomszéd uram, ön pápista, mi? Én eddig így tudtam, hogy lutheránus ön.

LAKATOS: Természetes, hogy az vagyok, de e vad nemzetség előtt csak el kellett tagadnom, különben tán megettek volna rögtön szőröstül-bőröstül. Így segít magán a bölcs ember.

SZABÓ: Vagy úgy! Igaz, igaz, tiszta szűz igazság!

KÖNYVÁRUS: *(föl s alá jár)* Uraim, ki vesz szép ritka könyveket? Ez a constanzi zsinat históriája, melyen az eretnek Husz Jánost máglyán égették meg; arcképe is benne van; gyönyörűség látni, mint csap össze feje fölött a láng. Itt van egy más becses könyv, melyet írt a híres német tudós Grinzingerius; ebből azt tanulja az ember, hogy nem a király van a népért, hanem a nép a királyért, s aki ez ellen vét, a pokol fenekére jut, mert a királyok az isten helytartói a földön. Ez is derék könyv, ebből az sül ki, hogy Melanchton és a sá-tán egy személy volt; ez ösztözné Luthert arra, hogy gonosz tanával megejtse a világot. Ez a könyv Buda várának a töröktől való visszavételét tárgyalja híven; e könyvben megmutattatik, hogy tavaly Budánál német vitézség győzött, nem pedig magyar, s így Magyarországot a németeknek köszöni, hogy végre fölszabadult a török járom alól.

MÉSZÁROS: Hazudsz, fickó, hazug a szented is! Gazember írta ezt a könyvet, az is gazember, aki megveszi! *(fölugrik, a varga tartóztatja őt)* Te meg eressz el itt, mert téged

váglak nyakon, akármilyen jó barátok vagyunk. *(a könyvtárhoz)* Hazudsz, mondom, te kócos könyvkupec! Ott voltam én Buda ostrománál, ott lőtték meg a jobb lábamat, itt ni. Tudom, hogyan ment végbe a csata. Scherfenberg és a lotharingi herceg vagy a mennykő tudja, hogy híják őket, ezek távol a hegyek közt tanyáztak csöcselékeikkel; magyar vér omlott a sáncokon, magyar holttestek tömtek meg az árkokat, s magyar kezek tüzték a zászlót a várra, vitéz Petneházi és a hajdúság! A harc után aztán bejött a zagyva nép, s kevélyen parádézott föl és alá, s most azt hazudják, hogy a német vette vissza Budát a töröktől. S ha az vette is, bár ne vette volna! Ha már szolgálnia kell a magyarnak, inkább legyen ura a török, mint a német, mert a törökben több a becsület. Jobb szeretem ellenségemnek a törököt, mint a németet barátomnak, mert amaz nyílt ellenség, ez pedig áruló barát. Hordd el magadat hazug könyveiddel, hogy el ne játsszam rajtad azt a siralmas nótát, melyet Buda ostrománál elhedültem egy török nyakán!

KÖNYVÁRUS: *(elmenőben)* Csúnya, barbár nép ez a magyar, nem hogy megvenné a könyvet, hanem még meg akarja érte verni az embert.

MÉSZÁROS: Már, aki erre-amarra adta-áldotta-teremtette, ami sok, csak sok! Ha engem meg nem esz a harag, én eszem meg a világot. Élet ide, élet oda, de aki ma újra fölbosszant, kiszakítom a nyelvét, ha lenn a sarkában van is a gyökere. Az utósó pénzemet adtam ki arra a messzely borra, de megint innom kell, hogy ezt az epét lemossam a torkomból, ha az ingemet hagyom is itt. Hej, pincér, bort ide, hanem egy iccét, éspedig a javából most ez egyszerű, mert hitelre iszom. Van-e nálad hitelem?

PINCÉR: Van, uram, van, akármennyi.

MÉSZÁROS: No azért mondom, mert ha netalán nem volna, hát van nekem még egy kapitálisom, csak hogy ha éppen szükség nincs rá, nem akarok hozzányúlni. Ha nem hiszed, nézd, itt a kapitális, *(öklét mutatja)* kitelik ebből az icce bor ára kamatostul.

PINCÉR: Valóban derék tréfás úri ember. *(el)*

MÉSZÁROS: Tréfás? Szeretném tudni, mit tart ez a kölyök komolyságnak, ha ez tréfa előtte. Vigyázzon magára, hogy meg ne tréfáljam valahogy!

Komédiás jön egy póznára tűzött nagy vászonképpel, mely kivégeztetést ábrázol.

KOMÉDIÁS: *(szaval)*

Füleljen, füleljen, kinek füle vagyon, Nézze meg e képet, kinek szeme vagyon,
Borzadjon üstöke, kinek haja vagyon, Ím egy történet, mely rettenetes nagyon.
Ezerhatszázhetvenegyert írtak vala, Ezelőtt tizenöt esztendővel vala,
Nagy összeesküvés napfényre jött vala, Annak feje Zrínyi és Nádasdi vala.
Frangepán is pedig ő közöttök vala, Kiket gonosz szándék lelkesített vala,

De a gonosz szándék el nem süllhet vala, Isten és angyalok örködtének vala.
Vala Leopold ő császári fölsége Méltánvalóképen nagy ingerültségbe,
Hogy a magyarok nem volnának hűségbe, De sőt szövetkeztek összeesküvésbe.
Szólott őfelsége haragjában mondván, Az irgalmasságot szívében kioltván:
Zrínyi, Nádasdi, nem különben Frangepán, Hóhér által vesszen ez a három zsván.
S megtörtént vala, mit őfelsége kíván, Hóhér által veszett el a három zsván,
Zrínyi, Nádasdi, nem különben Frangepán, Kettő Németujhelyt, egy Bécsnek piacán.

MÉSZÁROS: Vége van? Mi? Vége van?

KOMÉDIÁS: Még nincs, most jön a java, a tanulság.

MÉSZÁROS: Hát végezd el, de, kérlek igen szépen, szaporán.

KOMÉDIÁS: *(szaval)*

Halandó emberek, ti példát vegyetek, Őfelsége iránt hűségben legyetek,
Mint e gonosztévők ti úgy ne tegyetek, Hogy a földön soká igyatok, egyetek.

MÉSZÁROS: Elvégezted?

KOMÉDIÁS: El... most kérek egy kis borraivalót.

MÉSZÁROS: Mindjárt, kedves barátom, mindjárt egyszeriben, csak egyet kérdek tőled.

Látod az eget?

KOMÉDIÁS: Látom.

MÉSZÁROS: Nem fogod többé látni. Látod a poklot?

KOMÉDIÁS: Nem látom.

MÉSZÁROS: Mindjárt meg fogod látni. Hát te ilyen-amolyan nyársalni való gézengúz...
de el sem tudom becsületesen kezdeni... pedig... no hiszen... oh... megállj csak...
úgy ég az agyvelőm, mint a meggyújtott kazal... akasszanak föl olyan magasra, hogy
a világ minden hollója meglásson... te mered a legdicsőbb magyar hazafiakat, Nádasdit,
Zrínyit, Frangepánt zsványoknak nevezni, te? Ha annyi császárod volna is, ahány ördög
van a pokolban, ha minden császároznak annyi hóhéra volna, ahány istentelenség van
szívében, mégis kimondom, hogy ő császári-királyi apostoli fölsége, I. Leopold a zsi-
vány, nem azok, akiket megöletett; és hogy isten előtt kedves munkát tegyetek, tégedet,
rágalmazó kutya, ezennel megfojtalak! *(torkon ragadja a komédiást)*

KOMÉDIÁS: Segítség, segítség, a művészet haldoklik!

Zaj, zavar; a birkózókhoz rohannak, s szétválasztják őket. A zűrzavarban egy tolvaj Baróti zsebébe nyúl, s kilop egy levelet.

TISZT: Ide, katonák, fogjátok el e lázadót, e felségsértőt.

SZIRMAI: Uram, át fogja ön látni, hogy józan ésszel nem beszélhetni illet, minőt e szerencsétlen ember beszélt. Kérem önt az emberi gyarlóságok elnézésének nevében, bocsáttassa őt szabadon, hiszen holtrészeg.

MÉSZÁROS: Holtrészeg az édesapád, akárki vagy; én józan vagyok, mint a hajnali nap-sugár...

SZIRMAI: Hallgass, részeg pimasz, s menj félre, úgy dől belőled a borszag, mint valami pincéből.

BARÓTINÉ. Igen, igen, tiszt úr, én is kérem önt, szánakozzék e szerencsétlennen.

TISZT: Ám legyen, valóban részeg...

MÉSZÁROS: Nem vagyok, ha mondom, aki...

TISZT: Csitt! Eresszétek el. Most takarodjál, de ha még egyszer csak a bor színét látod, jaj neked.

Visszamennek mindnyájan helyeikre. Szirmai félrevezeti a mészárost, s halkán beszélget vele.

KOMÉDIÁS: Oh, átkozott kéz, vagyis inkább harapófogó! Holtom napjáig torkomon lesz a nyoma. S kinek köszönjem életem megmentését? Hadd lám, kinek van teli a pohara? Annak az öreg úrnak. *(a lakatoshoz megy)* Érdemes úr, lelkem barátja, köszönet önnek a festészet, színészet és költészet nevében, miket képviselni van szerencsém.

LAKATOS: Őszintén megvallva, uram, nem értem önt.

KOMÉDIÁS: Én festő, színész és költő vagyok egy személyben. Ön az imént megmenté életemet. Köszönöm, uram, önnek hőstettét.

LAKATOS: Téved ön, én közel sem voltam; az egészen elveim ellen van, hogy veszekedők közé elegyedjem.

KOMÉDIÁS: Szívem barátja, ön túlságosan szerény. Én igen jól tudom, hogy ön ragadt ki ama vasgyúró körmei közül, s én meg nem állhatom, hogy barátságát meg ne köszönjem, s egészségére ne igyam. *(fölv teszi a lakatos poharát)* Sokáig éljen ön!

Kiissza, illedelmesen meghajtja magát, s el.

LAKATOS: Már ez mégis több, mint sok. Ma arra vagyok kárhozotva, hogy minden ember az én poharamból részegeskedjék. Milyen fátum!

TOLVAJ: Most ez egyszer csizmadiát fogtam. Azt reméltem, hogy erszényt vagy legalább zsebkendőt húzok ki, s ez a hitvány levél akadt kezembe. Fölbontottam, de mi haszna, ha nem tudok olvasni. Pedig ki tudja, milyen szép szerelmes levél, mennyi sóhaj és csók van benne! Üsse patvar, én nem veszem hasznát. *(eldobja a levelet)*

SZIRMAI: Nos, érti már a dolgot? Átlátja ugye, hogy jól cselekedtem? Rágalmaztam önt, az igaz, de e rágalommal talán életét mentettem meg.

MÉSZÁROS: Valóban életemet mentette meg ön, édes úr, és én köszönöm önnek szíves-ségét, és ha ön a hazát szereti, úgy életem az öné, mert lássa ön, én szegény és tudatlan ember vagyok, de azért szeretem ám a hazámat, pedig nagyon!

SZIRMAI: Azt láttam, barátom, és azért igyekeztem önt megmenteni.

MÉSZÁROS: Köszönöm, köszönöm, de ez mégis sirlalmas, kétségbeejtő állapot! Ha az ember szabadon beszél, részegnek kell magát elismernie, hogy föl ne akasszák. Szegény, szegény édes hazám!

SZIRMAI: Fájdalom, hogy így van. De vigasztalódjék, barátom, tudja azt a nótát, hogy „ne szomorkodj, légy víg, nem lesz ez mindég „így!”

MÉSZÁROS: Oh, vajha ne lenne! Vajha érnék jobb időket! Uram, a beszéd után nem indulhat mindig az ember, mert a nyelv kétszínű portéka, az isten verje meg; nem a beszédéből önnek, hanem a szeméből úgy ítélek, hogy ön becsületes hazafi. Uram, ha kezdeni találnak önök valamit, ne felejtssenek ki engemet; én szeretem a merész játékot, melyben az ember a fejével játszik a hazáért. Úgyszincs egyebem ennél a rossz fejnél, hadd áldozzam legalább ezt a hazának, ha szükséges. Különb fejeket csapott már le a hóhér, mint ez az enyém; nem lesz érte nagy kár. Én nem veszítek vele semmit, a haza pedig nyerhet valamit. Ha szükség lesz rám, csak a veszett mészárost tudakolja, mert úgy hínak közönségesen... minden ember útba fogja igazítani. Isten megáldja!

(Szirmai melegen szorítja meg kezét, s visszamegy helyére; a mészáros hátrafelé ballag, a levelet megpillantja a földön, s fölveszi)

Levél, a bizony, ismerem a formájáról; ha nyomtatva volna, el is tudnám olvasni, de az ilyen tyúkvakarás úgy táncol a szemem előtt, hogy nem boldogulok vele. Pedig szeretném tudni, mi van benne? Még sohasem olvastam levelet életemben. Különben nem lehet valami fontos írás, mert gazdája ihol feltörte, kétségkívül el is olvasta, aztán elhajította. Mindegy. Megtartom; megboldogult édesapám szokta volt mondani, hogy vedd föl, fiam, amit találsz, ha egy fületlen gomb is, mert nem tudod, mikor veszed hasznát. Hm, hát én részeg vagyok, részegnek kell lennem, hogy torkomra ne forrjon a szabad szó. Azért is ismétlem, és halálom óráján is az lesz az utósó szavam, hogy zsvány a császár, akasztófáraló zsvány minden ivadéka, ámen! *(el)*

Karaffa jön. Lassú gögös lépésekkel járja körül a színpadot. Beléptével minden zaj lecsendesül. Amerre megy, a mulatók lekapják fővegeiket, s mélyen meghajtják magokat, s egyenként halkan kisompolyognak. Karaffa egyik-másik úrral szóba ereszkedik, s négy szemközt titokteljesen beszélget.

MÁRIA: Utálatos szörny! Inkább a kígyót vagy békát nézem, mint ez undok embert. Gödréből úgy pislog kifelé szeme, mint barlangjából a prédát leső vadállat. Mennyi vért ivott már, s mennyit fog inni még, és arca mégis olyan sápadt! Olyan, mint a halál, mely mindig életet eszik, s még sincs élete. Én fázom!

SZIRMAI: Ha ismerném a félelmet, ez az ember az, akitől félnék. Mily förtelmes alak! Valódi képe ama pokoli hatalomnak, melynek ő teremtménye, a bécsi kormányznak. Egymáshoz méltók, igazán. És ezen ördögi ember, vagyis emberi alakba öltözött ördög a zabla, mely szájadat vérzi, mellyel féken tartanak, oh, hazám, te szabadságra termett dicső mén! Mi tartóztat, hogy kardom hegyére tűzzem szennyes életét? Átok, átok! Ha megölöm, akad helyette más, és egy helyett tíz, és rossznál rosszabb. Minél büdösebb a szemét, annál több, annál undokabb férgek teremnek benne. Nem a zablát kell eltörni, hanem a kezet elvágni, mely azt fogja. Csakhogy e zablát ezer kéz tartja. Ki győzi ezt mind elvagdalni? Majd megsegít a jóisten... Úgy, úgy, csak fohászkodjunk a jóistenhez ősi szokás szerint. Tegyük össze kezeinket, és imádkozzunk és tűrjünk. Piha! Az imádság olyan kulcs, mely kinyitja a menny kapuját, de békóink lakatját nem fogjuk vele soha kinyitni. Erre kard kell, kard! Csakhogy már beletörték legjobb kardjaink. Természetes, mert egyenként próbálkoztunk. Egyszerre és összesen! - ez a varázsige, melyben világmozdító erő van. Oh, istenem, csak egyszer lenne hazám egy akaraton! Megmutathatnánk, hogy mi vagyunk az a nemzet, melynek ősapja Atilla volt.

BARÓTI: *(Szirmaihoz)* Miklós öcsém, tedd meg azt az emberséget, vezesd haza leányomat, nekem egy kis dolgom akadt, ökegyelmessége a tábornok méltóztatott magához híni.

SZIRMAI: Édes örömet, ha Mária megengedi.

MÁRIA: Jöjön, kérem, jöjön, menjünk minél előbb. Miért oly sápadt ön?

SZIRMAI: Mert... mert... és kegyed miért pirul úgy?

MÁRIA: Én? Mivelhogy... menjünk, kérem, menjünk. *(Mária és Szirmai el)*

BARÓTI: *(Karaffához)* Kegyelmes úr, fél óra múlva méltóztatik kegyelmességednek parancsolni?

Karaffa fejével igent int; Baróti az urakkal és tisztekkel mély meghajlások közt távozik. Karaffa egyedül marad.

KARAFFA: Hahaha! Isten vagyok. Kicsavartam a magyarok istenének kezéből a pálcát, és most én uralkodom helyette. Jaj annak, akinek feje fölött e pálcát megcsóválom. Kezemen a császári leirat, mely mindenhatóvá tesz. Talán rövid lesz mindenhatóságom, de emlegetni fogja az örökkévalóság. Vért, vért, magyar vért! Hadd lám, mennyi vére van még a magyar nemzetnek? Kiontom azt a kutyák számára az utósó cseppig. S ha egy

elsápadt, kiaszott, emberi alakjából kivetkezett váz lesz a magyar nép, kacagva rúgom be sírgödrébe, és meghívom sírhalmára lakomázni a császárt, s azt mondom neki: itt az ország, osztozzunk, cimborá! Hahaha. Ez nagyszerűen szép jelenet lesz. Azt fogják kérdeni, hol van a magyar nemzet? - azt fogják felelni, nincs többé! Azt fogják kérdeni, ki irtotta ki? - azt fogják felelni, Karaffa! Fejére lépek azon nemzetnek, mely egykor a világ feje tetején járt. Ezt én fogom tenni, én, a nápolyi lazaróni, kit az utcán vetélt anyja, mint valami macskát, kinek bölcsődala a patkányok sziszegése volt a penészes romok közt, ki serdülő koromban annyit ettem, amennyit loptam, s tízannyit éheztem, mint ettem, és kinek ünnepi ruhája is olyan rongytömkeleg volt, melyből a tetűk Ariadné fonálával sem igazodtak volna ki, hahaha. A lazaróniból Karaffa, Karaffából isten lett a császár segedelmével. Köszönöm, császár pajtás. Iparkodni fogok, hogy megelégedjél velem, hogy azt monddjad egykor: Karaffa, te méltó vagy hozzám! (el)

Petenáda Andor jön, nemsokára utána U. Erzsébet.

P. ANDOR: Mi a tatár, már vége a mulatságnak. Üres a kert. Későn érkeztem, mint az őszi szél, mely nem lel virágot, amit leszakítson. Milyen lakomát remélt szemem, s a mennykőbe is, koplalnia kell. Várhatok a jövő vasárnapig. Majd csak átkínlódom valahogy a hetet. Ah, hamuvá éget a kíváncsiság, megismerni Eperjes hölgyeit! Oly rég hallok magasztalni őket. A háborús világban nem értem rá fölfedezéseket tenni a szépség világában. Istennek és Karaffának hála, hogy helyreáll ismét az áldott béke. Szép napokat fogok itt tölteni, de meg is érdemlem, mert barna várunkban rémítő fekete időköttem. Valóságos remetekorszak volt. Az egész környéken egyetlen élvezhető fehércseléd van, azt is csúnyául meguntam. Különben derék leány az az Erzsi, csakhogy veszettül követelő. *(lassanként jövögetnek vissza a vendégek)* Ah, gyülekeznek, gyülekeznek. Anál derekabb, minél váratlanabb. Nézzünk körül, nézzünk körül. *(visszafordul, meglátja Erzsébetet)* Erzsi szívem, te vagy? Isten hozott; lám lám, milyen véletlen találkozás!

UJHELYI ERZSÉBET: Önre nézve, Andor úrfi, talán az, de rám nézve nem. Utánajöttem önnek, s nyomában voltam mindenütt egész idáig.

P. ANDOR: Mi a manó, és hogy jutok e szerencséhez?

U. ERZSÉBET: Minek ez a kérdés és ez a könnyelmű hang? Hogy telhetik önnek kedve abban, hogy megsértse azt, ki önt annyira szereti?

P. ANDOR: Vesszek meg, ha sérteni akartalak, babám. Hidd el, komolyan kérdeztem, hogy miképp jutok e szerencséhez? Mert találkozásunk valóban szerencse rám nézve.

U. ERZSÉBET: Csak szerencse? Én azt reméltem, hogy boldogság lesz.

- P. ANDOR: Eh, hagyjuk el azt a szórszálhasogatást! Tudod, nem értek a szavak megválogatásához. Szó szó.
- U. ERZSÉBET: Jól van, nem teszek szemrehányást... csak egyet még, Andor... hogy tudott ön engem minden búcsú, minden szó nélkül elhagyni?
- P. ANDOR: Kedves galambom, ezért dicséretet és nem szemrehányást érdemlek. Én azt csupamerő kíméletből tettem, hogy fölmentslek az elválás könnyeitől, fájdalmától.
- U. ERZSÉBET: Ma nagy kedve van önnek tréfálni, Andor.
- P. ANDOR: Az ördögöt van, dehogy van! Hanem teneked van csodálatos szeszélyed szavaimat tréfára magyarázni.
- U. ERZSÉBET: Különös, hogy akik olyan jól értették, most egyáltalában nem értik egymást.
- P. ANDOR: Igazán megmagyarázhatatlan.
- U. ERZSÉBET: Menjünk félre innen, Andor, az emberek mindinkább gyülekeznek, menjünk néhány pillanatra valamely magányosabb helyre.
- P. ANDOR: Nem szeretem a magányt.
- U. ERZSÉBET: Pedig valaha nagyon szerette ön, emlékezzék csak vissza ...
- P. ANDOR: Meglehet, meglehet, nem tagadom; hanem az ember ízlésének az a tulajdona van, hogy változó. Ha valami mondanivalód van, rózsám, itt is elmondhatod az emberek között, én nem vagyok szégyenlős.
- U. ERZSÉBET: Sok, igen sok mondanivalóm volt, de most már kevés van, igen kevés. Nem is szükség kérdenem többé, hogy szeret-e még ön? Ha együgyűbb volnék is, mint vagyok, átláthatnám, hogy nem szeret.
- P. ANDOR: S ha nem szeretnélek?
- U. ERZSÉBET: Akkor sohasem szeretett ön, mert akit egyszer megszűnünk szeretni, azt sohasem szeretünk.
- P. ANDOR: S ha így volna?
- U. ERZSÉBET: Akkor ön megcsalt engemet.
- P. ANDOR: S ha megcsaltalak volna?
- U. ERZSÉBET: Akkor jaj önnek!
- P. ANDOR: Brrrr! Egészen elrémítesz, kis babám.
- U. ERZSÉBET: Ismétlem, akkor jaj önnek. De van egy mód, nem kibékítésemre, hanem legalább bosszúm megállítására. Ön azt ígérte, azt esküdte, hogy el fog engemet venni, tehát vegyen el, akár szeret, akár nem. Ha már lehetetlenné tette ön rám nézve a boldog életet, mentsen meg legalább a becstelen élettől.
- P. ANDOR: Elvegyelek, kincsem? Megházasodjam? Hmhm. De azt tán csak nem akarod, hogy tüstént papot hívassak, s itt azonnal végbemenjen a ceremónia? A házasság nagy lépés, azt éretten meg kell fontolni, azért szabj egy kis határidőt.

U. ERZSÉBET: Jól van; mikor ad ön választ?

P. ANDOR: Mikor? Megállj... Holnapután kiskedden, borjúnyúzó pénteken.

U. ERZSÉBET: Cudar, kegyetlen ember! Nem elég, hogy kiszakította szívemet, még szét is marcangolja körmeivel és hidegen, mosolyogva. Nem vesztegetem a szót. Kereken kimondom, önnek el kell engemet vennie, hogy világ csúfja ne legyek holtom napjáig.

P. ANDOR: No hát én meg szinte kereken kimondom: nem foglak elvenni, hogy világ bolondja ne legyek holtom napjáig... de arra a szívességre kérlek, ne kiabálj itt olyan veszettül, mert ide csődülnek az emberek.

U. ERZSÉBET: Hát aztán? Hisz az imént mondta ön, hogy nem szégyenlős. Ha az is, most már mindegy, sőt annál jobb. Azt akarom, hogy ide csődüljenek. Te meggyaláztál engemet, vásott fickó, meg foglak én is gyalázni. Emberek!

P. ANDOR: Nem hallgatsz, eszeveszett!

U. ERZSÉBET: Nem. Ha a föld közepébe ásol le, onnan is kiüvöltök, onnan is kiröpítem rád átkaimat, mint a tűzokádó hegy az égő köveket. Emberek!

(a vendégek összeszaladnak, s karéjt képeznek, csodálkozás, nevetés, rémülés)

Nézzétek ezt az ifjú urat, ez a legalábbvaló gazember, a legutálatosabb szörny, a legmegvetendőbb teremtmény, a legocsmányabb féreg a világon! Őrizkedjetek tőle, mert lehelete dögvész, érintése kárhozat! Oh, isten, süllyeszd el a földet, hadd süllyedjen el vele gyalázatom! És te vadállat...

P. ANDOR: Hah, silány ringyó! Hitvány paraszt faj! Merülj vissza a sárba, melyből ruhám szélébe kapaszkodva kimásztál!

Megragadja haját, s a földhöz vágja, megrúgja, s elrohan. A körülállók kacagnak, sajnálkoznak, szörnyűködnek. Fölemelik és elviszik Erzsébetet.

Második jelenés

Karaffa lakása. Jön egyenként tizenkét fekete ruhás ember, köztök Szentiványi László; utánok harminc vörös ruhás, kezökben pallossal. A fekete ruhások jobbra, a vörösruhások balra sorba állanak. Karaffa középről; szemlét tartva megy el a hóhérok előtt.

KARAFFA: Mi a legkedvesebb italod?

ELSŐ HÓHÉR: A vér.

KARAFFA: Ki az istened?

MÁSODIK HÓHÉR: Az Ördög.

KARAFFA: Mi a legnagyobb vétked?

HARMADIK HÓHÉR: Egy embert egészen agyonüthettem volna, s csak félig ütöttem agyon.

KARAFFA: Melyik a legszebb virág?

NEGYEDIK HÓHÉR: Az akasztófa virága.

KARAFFA: Mit gyűlölsz legjobban?

ÖTÖDIK HÓHÉR: A bűnbánást.

KARAFFA: Micsoda szenvedélyed van?

HATODIK HÓHÉR: Emberkínzás.

KARAFFA: Melyik nap a legnagyobb ünneped?

HETEDIK HÓHÉR: Amelyiken legtöbbet gyilkolok.

KARAFFA: Mikor örültél életedben legjobban?

NYOLCADIK HÓHÉR: Mikor egy embernek a szemét harapófogóval húztam ki.

KARAFFA: Melyik a legszebb hang?

KILENCEDIK HÓHÉR: A halálhörgés.

KARAFFA: Mire való az igazság?

TIZEDIK HÓHÉR: Hogy porba tiporjunk.

KARAFFA: Kit szeretsz leginkább kínozni?

TIZENEGYEDIK HÓHÉR: Az ártatlanokat.

KARAFFA: Mi van a szívedben?

TIZENKETEDIK HÓHÉR: A császár és a sátán képe.

KARAFFA: Mi nincs szívedben?

TIZENHARMADIK HÓHÉR: Irgalom.

KARAFFA: Mire való a fog?

TIZENNEGYEDIK HÓHÉR: Hogy csikorogjon.

KARAFFA: Miért születél?

TIZENÖTÖDIK HÓHÉR: Hogy mások meghaljanak általam.

KARAFFA: Mi szent előtted?

TIZENHATODIK HÓHÉR: Semmi.

KARAFFA: Hány isten van?

TIZENHETEDIK HÓHÉR: Miattam lehet akárhány, én nem törődöm vele.

KARAFFA: Meddig éljen a császár?

TIZENNYOLCADIK HÓHÉR: Míg a hóhéroknak dolgot ad.

KARAFFA: Mivel kened a bocskorodat?

TIZENKILENCEDIK HÓHÉR: Emberzsírral.

KARAFFA: Mikor szoktál gyónni?

HUSZADIK HÓHÉR: Ha véletlenül jót cselekszem.

KARAFFA: Micsoda vallású vagy?

HUSZONEGYEDIK HÓHÉR:

Micsoda?

Az a vallás?

SZENTIVÁNYI:

Micsoda az a vallás...!

Ez jó, igen jó, generális úr!

Micsoda állatok ezek, szavamra!

KARAFFA: *(az egyik hóhért kérdezi)*

Állat vagy? *(az horkant, Karaffa büszke)*

SZENTIVÁNYI:

És horkant, hát ez haláli!

KARAFFA:

Saját nevelés.

SZENTIVÁNYI:

Büszke lehet rájuk.

KARAFFA:

Értik a dolgukat.

SZENTIVÁNYI:

Nem kétlem én.

KARAFFA:

Kérje, hogy bizonyítsanak.

SZENTIVÁNYI:

Ugyan.

KARAFFA:

Kérje.

SZENTIVÁNYI:

Kérem.

KARAFFA: *(a hóhérnak, Szentiványira mutat, afféle „Csibész!”)*

Ezt.

HÓHÉR: *(körbejárja Szentiványit, az fél tőle, a hóhér szörcsög, szimatol)*

Ez nem dolgozott

Még soha életében. Úrszaga

van...

SZENTIVÁNYI: *(lefagy)*

Generális úr...

KARAFFA:

Folytasd.

HÓHÉR:

Finom

Szaga van. Most tele van a hasa.

Nehezet evett. Nem volna szép látvány,

Ha megbontanám itt vagy itt vagy itt.

SZENTIVÁNYI:

Generális úr!

KARAFFA:

No, van valami

Baj, Szentiványi?

HÓHÉR:

A nyaka...

Eres. De gyöngé. Jó hamar kivérzik.

Nem szenved sokat. A karja...

A marhahúst... szereti.

KARAFFA:

Igaz ez?

SZENTIVÁNYI:

Gróf úr, kérem...

KARAFFA:

Válaszoljon, igaz?

HÓHÉR:

Köret nélkül eszi. Habzsol. Nemes.

A pörkölést nem bírná. Ez kiadna

Mindent magából. Még annál is többet.

KARAFFA:

Miket hallok?

SZENTIVÁNYI:

Hát kérem, ez hallatlan.

KARAFFA: *(a Hóhérnak)*

Jól van, leül. Nos, Szentiványikám.

Mit hozott nekem?

SZENTIVÁNYI: *(még feldúlt az előbbi miatt, remeg)*

Maga, generális...

KARAFFA:

Kérdeztem valamit.

SZENTIVÁNYI:

Egy levelet.

KARAFFA:

Á, a bizonyíték. Mit bizonyít?

SZENTIVÁNYI:

Mindent.

KARAFFA:

Mindent! Az jó. Elkérhetem? (*zsebrateszi*)

SZENTIVÁNYI:

El sem olvassa?

KARAFFA:

Minek?

SZENTIVÁNYI:

Mert ez itt

Zimmermann Zsigmond levele,

Amit Munkácsra akart küldeni!

KARAFFA:

Na és?

SZENTIVÁNYI:

Ez a levél fényesen bizonyítja,
Hogy Eperjes legjobb polgárai,
Kereskedői, vezetői mind-mind
Kapcsolatot tartanak Thököly
Nejével, Zrínyi Ilonával.

KARAFFA:

És?

SZENTIVÁNYI:

Hát hogyhogy és? Ez itt maga a vád.

KARAFFA:

Elvagyok én vád nélkül is. Nézzen csak

Erre itt. (*a hóhérra, az horkant megint*)

SZENTIVÁNYI:

De... de hát a bizonyíték...

KARAFFA:

Nem kell bizonyíték.

SZENTIVÁNYI:

De a levél...

Sok munkám van benne, hogy megszereztem.

KARAFFA:

Igazi ez a levél?

SZENTIVÁNYI:

Ezt hogy érti?

KARAFFA:

Hogy került magához?

SZENTIVÁNYI: *(zavarban van, nem számított a kérdésre)*

Ez eleve

Nálam volt.

KARAFFA:

De Zimmermann Zsigmond írta?

SZENTIVÁNYI:

Ezt? Ja, ezt nem. Én írtam.

KARAFFA:

Köszönöm.

Jól jöhet még. Látom, megdolgozik

A vagyonért.

SZENTIVÁNYI: *(próbál jópofa lenni és behízalgő)*

Tudja, nem gondolom,

Hogy a Keczer-vagyon meg a Zimmermann-
Vagyon csak úgy hopp, az ölembe hull.
Jól tudom, hogy meg kell dolgozni érte.
Ezért is készült a levél.

KARAFFA:

Kérhetek

Egy apróságot még? A vagyonért.

SZENTIVÁNYI:

Hogyne, generális úr, magának akármit.

KARAFFA:

Csókolja meg a hóhérom fejét.

SZENTIVÁNYI:

Tréfálni tetszik, generál Karaffa.

KARAFFA:

Ilyen vicces kedvemben vagyok. Ez
A kedvenc hóhérom, ez megérdemli.
Ha nem csókolja meg az ő fejét,
Akkor ő csókolja meg a magáét.
Vannak eszközei.

SZENTIVÁNYI:

Nemes vagyok.

KARAFFA:

Maga nem nemes, Szentiványikám,
Hanem magyar. És engem azért küldtek,
Hogy két kézzel kihúzkodjam a gazt.
Csak a figyelmetlenségem, csak a
Jóindulat, a szórakozottságom
Mentheti meg magát. Ugyanolyan
Gaz maga, mint a többi. Csak hasznomra

Lehet a munkámban ... Csókolja meg.
Mert higgye el, könnyen talállok én
Maga helyett mást. Na, csókolja meg
A fejét, és kérjen bocsánatot
A kedvenc hóhérom fényes fejétől
Azért, mert magyar.

SZENTIVÁNYI: (*félve, undorodva odahajol*)
Így?

KARAFFA:
Így valahogy.
És most ... ? No?

SZENTIVÁNYI:
Bocsánatot kérek
Azért, mert magyar vagyok.

KARAFFA: (*mondja, amit mondania kell, gesztusokkal jelzi*)
Nem ártani akartam, csak kinőttem ...

SZENTIVÁNYI:
Nem ártani akartam, csak kinőttem ...

KARAFFA:
Mint a gaz, és ...

SZENTIVÁNYI:
Mint a gaz ...

KARAFFA:
Á, meguntam.
Cupp.

SZENTIVÁNYI: (*megcsókolja a hóhér fejét*)

KARAFFA:

Ismeri Ujhelyi Erzsébetet?

SZENTIVÁNYI: *(még feldúlt, kapkodja a levegőt)*

Ujhelyi Erzsébet ... Tábori Erzsók.

Legendás ringyó az, a háborúkból.

Pár éve még itt volt Eperjesen,

Aztán eltűnt. Igen rendesen fürdött,

Finom nő volt, őt még a városházán

Is ismerték. Majd eltűnt. Talán ...

KARAFFA:

Itt van

Eperjesen, és ő lesz a tanúnk.

Elmehet, Szentiványikám.

SZENTIVÁNYI:

De hát

Ő?

KARAFFA:

Hát ő. Leléphet.

SZENTIVÁNYI:

Tábornok úr!

(morogva el)

KARAFFA: *(kiált)*

Baróti, itt van? Baróti!

BARÓTI:

Igen,

Tábornok úr, kegyelmes úr, megjöttem.

KARAFFA:

Mit hozott, Baróti?

BARÓTI:

Egy levelet.

KARAFFA:

Egy levelet. Ne beszéljen.

BARÓTI:

Bizony,

De ez nem ám akármilyen levél.

Ez, kérem, a bizonyíték!

KARAFFA:

Ne mondja.

BARÓTI:

Zimmermann Zsigmond levele.

KARAFFA:

Ne mondja.

És ki írta? Maga saját kezűleg?

BARÓTI:

Dehogy, mondom, Zimmermann Zsigmond írta.

KARAFFA:

Mutassa.

BARÓTI:

Itt van. Pillanat.

KARAFFA:

Mi lesz már?

BARÓTI:

Itt volt. Várjon... Nem tudom, na.

KARAFFA:

Megőrült?

Maga megőrült, Baróti?

BARÓTI:

Uram,

Biztos a másik kabátom ... röstellem.

Nincs meg.

KARAFFA:

Maga játszik velem?

BARÓTI:

Dehogy.

KARAFFA:

Milyen levél?

BARÓTI:

Ez bizonyítja,

Hogy az eperjesi tanácsnokok

És kereskedők Zrínyi Ilonával ...

KARAFFA:

Hogy került magához?!

BARÓTI:

Kérem, találtam.

KARAFFA: *(lemondó: máris nem veszi komolyan)*

Találta? Hol találta? Én miért nem

Találok ilyet?

BARÓTI:

Mert Herr Generál

Talán nem tetszik a Zimmermann Zsigmond

Íróasztalánál állni, mikor
Zimmermann Zsigmond úr eltávozik
A latrinára.

KARAFFA:

Magát nagy szerencse
Érte akkor, Baróti. Jókedvem lett.

BARÓTI:

A címzett neve Zrínyi Ilona,
Ennyi elég?

KARAFFA:

Néha még kevesebb is.

BARÓTI:

Megtalálom, megkeresem, uram,
Itt lesz a levél a kezei közt
Holnap reggel, erről kezeskedem.

KARAFFA:

Ez a beszéd, Baróti. Mondja csak,
Ismeri maga Szirmait?

BARÓTI: (*lefagy*)

Mi ez?

Valami csel? Jó barátom nekem,
És ezt maga tudja.

KARAFFA:

Nyilván tudom.
Csak mulatunk itt a hóhér urakkal.
Jól mulatunk, hóhér uram?

HÓHÉR:

Nahát,

Megijedt. Ez emberi.

KARAFFA:

Szirmait

Mire tudnánk használni?

BARÓTI:

Őt ne bántsák,

Amnesztiát kapott Lipót királytól.

Vége van a háborúnak. Remek

Polgárunk ő... amnesztiát kapott.

HÓHÉR:

Amnesztia?

KARAFFA:

Idegen szó.

HÓHÉR:

Ja, értem.

Érinti a munkámat?

KARAFFA: *(röhög)*

Az a helyzet...

Hogy nem nagyon! Jó, elmehet, Baróti.

Szirmai most hol is lakik?

BARÓTI:

Uram...

KARAFFA:

Ne nézzen úgy, mindjárt itt a tavasz,

Jó a kedvünk, bocsássa meg nekünk!

BARÓTI:

A Szirmaiért én kezeskedem!

KARAFFA:

Akkor reggel itt legyen a levél!

Harmadik jelenés

Szirmai megy az utcán, Ujhelyi Erzsébet követi. Észreveszi, bevárja, ráijeszt. Ujhelyi Erzsébet innentől Erzsók.

SZIRMAI:

Ki maga, és mért követ?

ERZSÓK:

Én? Maga

Kicsoda?

SZIRMAI:

Követett!

ERZSÓK:

Mit képzels rólam?

Segítség, segítség!

SZIRMAI:

Fogja be, mert

Én fogom be! Hé. Maga ismerős.

ERZSÓK:

Nem hiszem. Hagyjon békén, vagy sikítok.

SZIRMAI:

Erzsók. Maga!

ERZSÓK:

Hagyjon.

SZIRMAI:

Mit keres itt?

Munkácson kéne lennie.

ERZSÓK:

Halkabban,

Az ég szerelmére.

SZIRMAI:

Thökölynél

Váradon... vagy akárhol, de... mi dolga

Van itt Eperjesen?

ERZSÓK:

Dolgozom.

Megbocsát, mennék dolgomra.

SZIRMAI:

Áj-áj-állj! Mit dolgozik, ugyanazt?

ERZSÓK:

Ugyanazt, mi köze hozzá?

SZIRMAI:

Kihez megy?

Kereskedő, tanácsos? Gazdag ember,

Azt nem kétlem. Ejj, de jól néz ki, Erzsók.

Szavamra, ha ... mindegy is. Ide megy? *(az egyik házra mutat)*

ERZSÓK:

Szavára, ha ...? Maga is szép fiú ám.

SZIRMAI:

Ne hozzon zavarba.

Erzsók közelebb lép, megöleli, megtapogatja, benyúl a zsebébe, Szirmai hagyja.

SZIRMAI:

Micsoda illat.

Benyúlt a zsebembe? Mért követett?
Mit akar maga? Nincsen nálam semmi.

ERZSÓK:

Hát nem magánál van az a levél?

SZIRMAI:

Milyen levél?

ERZSÓK:

A munkácsi.

SZIRMAI:

Milyen?

Aki Munkáccsal ... az halál fia.
Ki volna ilyen vakmerő?

ERZSÓK:

Ugyan,

Maga tudja, én ki vagyok, de én is
Tudom ám, maga kicsoda.

SZIRMAI:

Annak már

Vége. Vége a háborúnak, és mindenki
Amnesztiát kapott, egész Eperjes
Nyugalomban van.

ERZSÓK:

De itt van Karaffa.

SZIRMAI:

És? Itt van, és? Az senkit se zavar.
Mi se zavarjuk őt.

ERZSÓK:

Akkor tehát ...

Nem magánál van a levél?

SZIRMAI:

Nálam nincs

Semmilyen levél.

ERZSÓK: *(elővesz egy levelet)*

Akkor ez?

SZIRMAI:

Mi ez?

ERZSÓK: *(elővesz egy másikat, egy harmadikat)*

Vagy ez? Vagy ez?

Tudja, Miklós, oly mindegy

Néha, hogy ki írta a levelet,

Annak szól-e, akinek szól, olykor csak

Elég, hogy van.

SZIRMAI:

Nem értem, hogy miről

Beszél.

ERZSÓK:

Hát majd megérti. Szirmai.

Kedvelem magát. Menjen a városból.

SZIRMAI:

Mért menjek el?

ERZSÓK:

Veszélyes.

SZIRMAI:

És magának?

Egy nőnek nem veszélyes?

ERZSÓK: (*kacag*)

Jaj, nekem?

Mondtam, hogy dolgozom. Áldja az ég.

SZIRMAI:

Mik ezek a levelek?

ERZSÓK:

Szirmai

Miklós, jó éjszakát. Megcsókolom.

Húzz el Eperjesről, te szépfiú. (*megcsókolja, el*)

Negyedik jelenés

Baróti és Barótiné. Íróasztal. Baróti ül, ír. Barótiné nézi, mögötte áll. Feszültség.

BARÓTINÉ:

Megver minket majd az Isten ezért!

BARÓTI:

Megver, megver, dehogyan ver meg. Már megvert,

Veled, kutya! Ne rimázkodj, ne sírj!

Nem lehet így...

BARÓTINÉ:

De hát Zsigmond mit ártott?

BARÓTI:

Mit ártott, mit ártott, semmit sem ártott.

Háború van. Nem érted. Mért nem érted?

Evangélikus. Nem ő tehet róla.

Hol van az a levél? Amiben Máriát
Kérte.

BARÓTINÉ:

Itt. Ha megvan, tegye ide,
Hogy megtaláljam.

BARÓTI:

Milyen M betűt ír?
Á! Jó lesz ez. Jó hosszú egy levél.

BARÓTINÉ:

De ilyen nincs. Ilyet mi nem csinálunk.
Ilyet senki se csinál. Ne csinálja!

BARÓTI:

Bajban vagyok, én már bajban vagyok.
Karaffa maga az ördög. Nagy baj lesz.

BARÓTINÉ:

A ligetben még azt mondta, dicső,
Azt mondta, hogy nagy férfi.

BARÓTI:

Azért mondtam ...
Ej már, nem érted.

BARÓTINÉ:

De nagyon is értem.
Ilyen uram van. Hízelgő, hazug
Az én uram. Most hamis levelet
Ír az uram. És én ne örüljek meg.

BARÓTI:

Bajban vagyok. Már elmondtam neki,
Hogy van egy ilyen levél. Nem tudom,

Hova tettem. Elvesztettem. És holnap
Be kell mutatnom.

BARÓTINÉ:

De miért fecseg?
Mondja, minek fecseg? Biztos, hogy az volt
Benne? Hogy Munkácsra küldte?

BARÓTI:

Az biztos.
Láttam a címzést.

BARÓTINÉ:

És el is olvasta?

BARÓTI:

Hagyjál már, dolgozom.

BARÓTINÉ:

Megver az Isten,
Engem is megver, cinkosa vagyok.

BARÓTI:

Milyen betű ez?

BARÓTINÉ:

Ká. Nem hiszem el!.

BARÓTI:

Fejedelemasszony... szólítja így?
Egy Zimmermann Zsigmond szólítja így
Zrínyi Ilonát?

BARÓTINÉ:

Szégyellem magam.

BARÓTI:

Hát tudjad meg, megérdemli a Zsigmond.

Amióta nemadtuk Máriát

Neki nőül...

BARÓTINÉ:

És mért nemadtuk, mondd meg?

Neki kellett volna adni. Tudod te,

Mennyit sírtam emiatt? Mária

Engedelmes, jó gyerek...

BARÓTI:

Ő még kislány

Volt akkor, a Zsigmond meg negyvenéves!

Görbe ember! Öreg!

BARÓTINÉ:

Öreg, ugyan!

Máriának szeme se rebbent volna.

BARÓTI:

Jobb elkerülni ezeket, én mondom.

A múltkorit még megúszták, de most...

Most valami más lesz.

BARÓTINÉ:

S mi van Miklóssal?

Ő meg Mari... Ő családi barátunk,

Őt is el kell kerülnünk?

BARÓTI:

Ha nem is...

Azért vigyázzunk rá, hogy Máriával

Ne mutatkozzanak nagyon sokat.

Még ránk hozza a bajt.

BARÓTINÉ:

Baróti Mátyás!

De hát mi olyanok vagyunk, akik

Elárulják a barátaikat?

Én is ilyen lennék ... ?

BARÓTI:

Zsigmond pedig

A lánykérés óta nem jár ide,

És a tanácsban is látványosan

Más párton áll, mint én. Hát ennyit ért

Az a nagy barátság.

BARÓTINÉ:

Ilyet még ő se

Tenne!

BARÓTI:

Megtenné, ha az élete...

Ja, és ha már Miklós. Tudd meg, Karaffa

Kérdezett róla. Most úgy van, hogy őt is

Megmentjük.

BARÓTINÉ:

Mátyás, mibe keveredtünk?

MÁRIA: *(be)*

Édesapám, édesanyám! Mit írnak?

BARÓTI:

Semmit.

BARÓTINÉ:

Egy levelet.

MÁRIA:

Nem zavarok.

BARÓTI:

Pedig gyere csak, Mária, tudnod kell,
Mi ez.

BARÓTINÉ:

Mátyás!

BARÓTI:

Gyere ide.

MÁRIA:

Apám.

Megijesztenek.

BARÓTI:

Zsigmond bácsikád ...

BARÓTINÉ:

Ne!

MÁRIA:

Igen?

BARÓTI:

Hogy mondjam ...

BARÓTINÉ:

Ne.

MÁRIA:

Ugye nem?

BARÓTI:

De

.

MÁRIA:

Ne! (*sír*)

BARÓTI:

Imádkozz érte.

MÁRIA:

Jaj, anyám.

BARÓTINÉ: (*megöleli*)

Kislányom.

BARÓTI:

Közel a vég. Még talán

Elbúcsúzhatunk.

MÁRIA:

Úgy lesz. És mit írnak?

BARÓTI:

Mindjárt befejezem. Hát... tudod, kincsem,

Értesítem a...

(*dörömbölnek*)

Ki az?

SZIRMAI:

Én, a Miklós!

BARÓTINÉ:

Miklós!

BARÓTI:

Engedd be hamar!

SZIRMAI:

Csókolom,

Jó estét.

BARÓTINÉ:

Te, halálra ijesztettél,

Fiam.

SZIRMAI:

Bezáratta a kapukat!

BARÓTI:

Mi? Ki?

SZIRMAI:

A tábournok!

BARÓTI:

A kapukat?

SZIRMAI:

Minden kaput. Úgy van. Se ki, se be.

MÁRIA:

Csak keresnek valakit.

SZIRMAI:

Nem úgy tűnik.

Nem érti senki, a kollégium

Előtt gyülekeztek az emberek,

S a katonák mindenkit hazaküldtek.

BARÓTI:

Isten kezében vagyunk.

BARÓTINÉ:

Istenem!

BARÓTI:

Maradj itt vacsorára. Nos, a hallban
Terítünk meg, vagy hát ... terítsetek,
Mindjárt én is jövök, pár perc alatt
Befejezem.

Barótiné, Mária és Szirmai elindul, Baróti visszaül, befejezi a levelet. Egy pillanatra elbizonytalanodik, nem Zimmermann lánykérő levelét tette-e a zsebébe. Pedig igen! Az került a zsebébe, a most írt hamis levél pedig az asztalon marad.

Ötödik jelenés

Mészáros a sötét utcán. Meglátja Erzsókot.

MÉSZÁROS:

Te! Maga! Kegyed!

ERZSÓK:

Mit akar?

MÉSZÁROS:

Emlékszem

Magára ... magácskára ... maga szép!

ERZSÓK:

Hagyjon.

MÉSZÁROS:

A ligetben láttam magát,
Egy fiatalemberrel ült asztalnál,
Tiszteletlen volt magával. Hogy adná
A kezembe az Úr az ilyen hitványt,

Hétrét pofoznám, aki így beszél
A mezők legszebb virágaival!

ERZSÓK:
Ez tetszik, folytassa.

MÉSZÁROS:
Mondja, mit adjak
Magának, hogy közelebről láthassam,
Amit távolról nézmem is ajándék?

ERZSÓK:
Mit képzelsz magáról?

MÉSZÁROS:
Maga egy angyal.

ERZSÓK:
Nincs sok időm.

MÉSZÁROS:
Nézze, olykor a lelkem
Olyan fénylő és tiszta, mint az ég,
Bátortalan vagyok ilyenkor, és
Elmerengek a hosszú réteken.
Ez a felem magányos és kitárt szív,
Amibe egy olyan kismadarat vár,
Mint amilyen maga, ha kérhetem.
De máskor nem több, egy dagadt mészáros,
Öblös szájú, hirtelen haragú,
Zsírban tapicskoló, csak az vagyok,
Aki szajhát akar mosdatlanul,
Akit messze kerül minden finomság.
Tudja, azt hiszem, magában, kisasszony,
Megtalálhatom a mezőknek virágát
És a nőstényállatot egyaránt.

ERZSÓK:

Nem értem, mit akar. Ha kitalálja
És kijózanodik, és megmosakszik,
Talán akkor... de hé... mért nem figyel rám?

MÉSZÁROS:

Ne hagyjon itt élete útja mellett...!

ERZSÓK:

Maga örült! *(el)*

MÉSZÁROS:

Így. A nők köztudottan
Nem szeretik az őszinte beszédet!
Túl nagy a szívem, és a tenyerem
Túl széles. Szóval mézszáros vagyok.
De ah, világ, mondd, mért nem hagysz szeretni?! *(a levél kiesik a zsebéből)*
Né, a levél. Szeretném elolvasni.
Vajon szerelmes szív írta egy finom hölgynek...?
Aki szép és kegyetlen és... de jaj!
Én mért nem írhatok már levelet?
Dió nem bír olyan kicsinyke lenni,
Amilyen kicsinyre húzom magam,
Hogyha szeretni kell. Én hússal dolgozom!
Én nem vagyok bécsi lovászfű,
Én nem félek, tőled, gonosz világ!
Van az a kedves, finom úriember,
Aki a ligetben közbejárt értem,
Őt keresem meg, segíteni fog.
Ha addig élek is, én kitörök,
Igen! Levelet fogok írni, még-
Pedig ennek a csodálatos nőnek!

VÉGE AZ ELSŐ FELVONÁSNAK

MÁSODIK FELVONÁS

Első jelenés

MÁRIA:

Miklós, baj van, valami baj van, én
Megérezem az ilyet, valami van...

SZIRMAI:

A kapukat bezárták, erre gondol?
Ne féljen, nézze, itt vagyok magával.

MÁRIA:

Arra gondolok, hogy apám azt mondja,
Hogy Zimmermann Zsiga bácsi beteg.
Tegnap volt nála, ez igaz, de én
Ma voltam nála, és semmi baja.
S közben mindenki fura. Zsiga bácsi
Olyan furákat mond apámra, és
Apám olyan furákat mond magára,
És olyan furákat mond Karaffáról,
Mintha senki se volna itt normális.

SZIRMAI:

Itt már senki se normális, Mari.

MÁRIA:

Ezt találtam apám egyik zsebében,
Egy levél. Nézze csak, ez is fura.
Zsiga bácsi írta, tudja, kinek?
Hát Zrínyi Ilonának.

SZIRMAI:

Nem lehet!

MÁRIA:

És az apámmal küldte el. Miért?

SZIRMAI:

Hát igaz.

MÁRIA:

Mi igaz?

SZIRMAI:

Jön a tavasz,

És Eperjesen most csak ez a biztos.

Mit mond rólam?

MÁRIA:

Hogy evangélikus.

SZIRMAI:

És ez mért baj?

MÁRIA:

Nem mondta, hogy baj, azt

Viszont mondta, hogy vigyázzak magával.

SZIRMAI:

Azaz?

MÁRIA:

Hogy most ne mutatkozzunk együtt.

Mert evangélikus. Érti maga.

SZIRMAI:

De hát minap velem küldte haza

A ligetből.

MÁRIA:

Karaffával beszélt,
Ott lehetett valami.

SZIRMAI:

Mária.
Én odavagyok a szép kék szeméért.

MÁRIA:

Hát én pedig elfogadással tűröm
A maga érzelmeit, kedves Miklós.

SZIRMAI:

Akkor most mi rejtőzködünk, Mari?

MÁRIA:

Nem tudom, hogy mi volna jó most, Miklós.
Maradjon magánál ez a levél.
Vagy tépjük szét ... vagy juttassuk Munkácsra?

SZIRMAI:

Semmi esetre se! Adja ide.
Tényleg tartózkodjunk egy darabig
Egymás társaságától.

MÁRIA:

Ettől féltém.
De még jár hozzánk, ugye?

SZIRMAI:

Nincs okom,
Hogy ne járjak. Az volna most a furcsa,
Ha hirtelen nem járnék. Itt gonosz
Dolgok lesznek most, Mária.

MÁRIA:

Olyan

Ijesztő, amit mond, Miklós. A szívem
Itt dobog a torkomban. Szeretem.

SZIRMAI:

Féltem magamtól. Annyi akadály
Volt, amit már legyőztünk, és ez itt
Keddről szerdára most csak ideáll
Közénk ... Meg kéne szöknünk.

MÁRIA:

Úrilány

Vagyok.

SZIRMAI:

Tehát nem eléggé szerelmes?

MÁRIA:

Mit képzels?

SZIRMAI:

Jaj, nehogy sírjon, csak tudja ...

Bocsásson meg. Könyörgök, én csak itt ...

MÁRIA: *(sír, megöleli)*

Nem is értem, mi van most, de úgy érzem,
Hogy nem kéne így lennie.

MÉSZÁROS: *(meglátja őket)*

Hahó!

MÁRIA:

Miklós!

SZIRMAI:

Ki szólt?

MÉSZÁROS:

Hahó, hahó, barátom!

Én vagyok az, a kertből, nem emlékszik?

Megvédett a katonáktól. Kisasszony?

Helyén volt a szívem, csak a pofám,

Az nőtt nagyra, s jött maga az eszével,

Mert magának meg az volt a helyén.

Kisztihand, jaj megzavartam talán

Magukat?

MÁRIA:

Nem, dehogyis, én már éppen

Indulni készültem. Nos, jó napot.

MÉSZÁROS:

Kisztihand, nagysága!

SZIRMAI:

Hát... Mária.

MÁRIA:

Miklós? Vigyázzon magára.

SZIRMAI:

Mari. *(el)*

MÉSZÁROS:

Nahát, milyen finom nő ez, uram!

Figyeljen ide rám, kedves barátom.

Örök hálával tartozom. Viszont hadd kérjek

Magától valamit. Két dolgot is.

SZIRMAI:

Kérjen. Tudja, maga egy remek fickó,
Tényleg helyén van a szíve, hallottam,
Ahogy móresre tanította azt a
Kutya komédiást.

MÉSZÁROS:

S a katonáknak is
Megmutatnám, hol van a magyarok
Istene, ha fegyvert kaphatnék hozzá.
Van nálam egy levél. És nem tudom
Elolvasni. És kíváncsi vagyok.

SZIRMAI:

Egy levél? Na mutassa csak, gyerünk.

MÉSZÁROS:

Ez az.

SZIRMAI: *(olvassa, megdöbben)*

Hát ez honnan van?

MÉSZÁROS:

Csak találtam.
A ligetben, a múltkor.

SZIRMAI:

Te jó Isten.

MÉSZÁROS:

De figyeljen, nem azt akartam ám,
Hogy csak magának olvassa.

SZIRMAI:

De ez...

MÉSZÁROS:

Akkor adja vissza, ez az enyém.

SZIRMAI:

Hát jó. Ez a levél... Egy befolyásos...

MÉSZÁROS:

Olvassa!

SZIRMAI:

Zrínyi Ilonának ...

MÉSZÁROS:

Ez

Neki szól? Az igen. Na és ki írta?

SZIRMAI:

Zimmermann Zsigmond.

MÉSZÁROS:

Hát,

Miféle körök leveleznek a

Liget porában! Az igen.

SZIRMAI:

Viszont

Az a baj, hogy egy ilyen már van nálam. *(előveszi)*

Ez is neki, ez is tőle, na és...

A kézírás is... eléggé hasonló.

Nehogy összekeverjük, bár... nem értem.

Ezt hozta maga, bontsuk ki.

MÉSZÁROS:

Olvassa.

SZIRMAI:

*Megtisztelő megkeresése folytán...
Méltóztasson... engedelmével én...
Dolgos mindennapok érik be egymást...
Hogy az amnesztia... méltatlanul
Rám ruházott uralkodói kegy...
Felkent királyunk kegyelméből én...
Magam és családom nevében én...
Harcunk, melyet magyar hazánk nevére...
Többé nem folytathatom... így hát...
Közös hazában tervezem... Eperjes
Gyarapodása... Fejedelemasszony...
Kívánom, hogy a hosszú harc előbb...
Minthogy... legjobb mégis a béke lenne...
Maradok... jó egészséget kívánva...
Hát... nem szól túl sokról ez a levél...*

MÉSZÁROS:

Így leveleznek a nagyok? Nem is
Csoda, hogy ennyi háború van, ez
Teljességgel értelmetlen. Ez mit
Akart mondani?

SZIRMAI:

Hát semmit.

MÉSZÁROS:

Minek

Kell ezt így elmondani, és nem úgy,
Ahogy én mondanám?

SZIRMAI:

Maga egy rendes ember.

MÉSZÁROS:

Zimmermann Zsigmond az nem rendes ember?

SZIRMAI:

Dehogynem. Így kell beszélnie.

MÉSZÁROS:

Elment a kedvem a levelezéstől.
Azt hittem, ez jó dolog. Hogy csupa...
Nem is tudom, arra akartam én
Meggérni még, hogy segítsen nekem
Megírni egy levelet.

SZIRMAI:

Azt örömmel.
Most? Mindjárt besötétedik.

MÉSZÁROS:

Rövid lesz.
De ne legyen ám ilyen. Hoztam egy...

SZIRMAI:

Maga ennyire készült! Tinta, toll,
Itt, a fa alatt, ez csodálatos!
Kinek szól a levél?

MÉSZÁROS:

Nem mondhatom
El, egy hölgynek.

SZIRMAI:

Jó, de valahogyan
Meg kell szólítani.

MÉSZÁROS:

Te cafrika! Nem.
Kedves Hölgy!

SZIRMAI:

Bízza rám. Legyen kedves hölgy.
Sokkal inkább. Nem tudja a nevét?

MÉSZÁROS:

Erzsók.

SZIRMAI:

Erzsók, jé. Jó. Szereti?

MÉSZÁROS:

Szeretem,
Akarom, meg akarom őt ismerni.

SZIRMAI:

Azt javaslom, hogy ne köntörfalazzon.
*Kedves Hölgy, szeretem. Meg akarom
Ismerni önt.*

MÉSZÁROS:

S hogy tele van a szívem.
Olyan nagy a szívem, írja meg ezt is.

SZIRMAI:

Tele van magával a szívem, és...
Mit szól ahhoz, hogy... *Csordultig tele?*

MÉSZÁROS:

Ez az, csordultig, a szívem! És jöjjön
El hozzám oda, ahol én lakom,
A Nyúzó utcába akármikor.

SZIRMAI:

Nem, ezt nem. De már értem, mit akar.
Jól van. Persze lakhatna szebb nevű

Utcában. De így nem szabad. Örülnék,
Hogyha vendégül láthatnám magát.

MÉSZÁROS:

Vendégül látni? De mivel?

SZIRMAI:

Mivel...?

Ó. Jó, ez jó, figyeljen csak ... Szerény
Hajlékomban pedig meghallgathatná,
Hogyan dobog a szívem magáért.

MÉSZÁROS:

Írja meg, hogy egy mészáros vagyok,
És lesz saját vágóhidam.

SZIRMAI:

Ez biztos?

Drága Erzsók, én mészáros vagyok,
Magam ura, és messze földön híres.
Mindig lesz munkám ezen a vidéken.
Már csak maga, a maga mosolya
Hiányzik a bontott húsok fölülről.
Kérem, vonjon be a kegyeibe.
Híve... aláírás?

MÉSZÁROS:

Hát... valaki,

Aki nagyon erős, és mégis gyöngö.

SZIRMAI:

Van ám magának tehetsége ehhez!

MÉSZÁROS:

Gondolja?

SZIRMAI:

*Valaki, aki erős
Hentes, ha kell, de aki ott, magában
Olyan szívesen lenne végre gyöngé.*

MÉSZÁROS:

Le vagyok nyűgözve.

SZIRMAI:

*Jó? Összehajtogat,
Kinyitjuk, és összehajtogat megint.
Zsebre tesszük, kivesszük, visszatesszük. (közben csinálja, amit mond)*

MÉSZÁROS:

Miért?

SZIRMAI:

*Ez egy sokat látott levél,
Hisz a szíve alatt hordta, olvasta,
Visszatette... érti. Ebből is tudja,
Hogy sokáig vívódott...*

MÉSZÁROS:

*Maga nagy
Nőcsábász, hallja-e! Milyen barátom
Van nekem, köszönöm!*

SZIRMAI:

*Kívánom azt,
Hogy célba érjen, és megkapja őt.*

MÉSZÁROS:

Édes úr, uram, hálával vagyok.

SZIRMAI:

Jó éjszakát, kedves barátom.

MÉSZÁROS:

Lányi Sámuel a nevem, Kassáról.

SZIRMAI:

Szirmai Miklós ... bár ki tudja, honnan.

Ez a haza már nem az a haza.

És mi dolga Eperjesen?

MÉSZÁROS:

Vásár volt,

Itt ragadtam.

SZIRMAI:

Mint sokan. Mondja, nem fél?

MÉSZÁROS:

Engem nem bántanak, a mézárszék is

Megvár. Viszont maga. Maguk. Vigyázzon

Magára, kedves barátom. Látom, hogy

Olvas és ír, látom, milyen finom

Hölgyekkel van ismeretségben, és

A maguk fajtája ... jó, ha lapul.

Ha szükség van, szóljon. A Nyúzó utca

Jól ismer, csak a mézáróst keresse.

Ott leszek, mert úgyse mehetnek el.

Meg is bújhat ott, ha kell. Isten áldja.

Szirmai véletlenül a másik levelet adja oda a Mészárosnak, így a szerelmeslevél marad nála.

Második jelenés

Ülésezik a vésztörvényszék, a közönséggel szemben állnak fel, mintha a közönség volna a vádlott.

KARAFFA:

Itt van, mindenki itt van?

SZENTIVÁNYI:

Itt vagyunk.

KARAFFA:

Zimmermann Zsigmond! Kegyelmes királyunk
Megbízásából, a magam elnökletével...

SZENTIVÁNYI:

Herr Generál, nem maga a bíróság
Elnöke!

KARAFFA:

Kérem?

SZENTIVÁNYI:

Hogy... a formaság...

KARAFFA:

Szentiványi, most ne idegesítsen,
Én vagyok, aki... vagyok! Megfelel?

SZENTIVÁNYI:

Tökéletesen.

KARAFFA:

A kedvenc hóhérom?

HÓHÉR:

Itt vagyok, generális.

KARAFFA:

Ki hiányzik?

BARÓTI: *(be, izgatottan)*

Herr Generál, tudja, amit ígértem!
A levél.

KARAFFA: *(megnézi)*

A levél! Hát ez hamis!

BARÓTI:

Hogy lenne már hamis?

KARAFFA:

Hogy maga írta!

BARÓTI:

Miből gondolja?

KARAFFA:

Látom a szemén.

Ahogy remeg. Mit csináljak magával?

BARÓTI: *(térdre esik)*

Herr Generál, szeretnék megfelelni.

Annyira sajnálom. Könyörgök, én...

SZENTIVÁNYI:

Nem szégyelled magad?

BARÓTI:

Herr Generál...

KARAFFA:

Most mi legyen...? Baróti, mondja, nem

Segít nekünk?

BARÓTI:

Én bármiben segítek.

KARAFFA:

Kellene még egy használható ember

Ide a véstörvényszékbe.

BARÓTI:

Rám gondolt?

SZENTIVÁNYI:

Mátyás, ne akarj már butábbnak tűnni,
Mint ...

KARAFFA:

Csönd, Szentiványi, hallgasson el!
Hamisítók! Mindketten hamisítók!
Összehasonlítsam a kettejük
Levelét? He? Akarják? Akarod? (*a hóhérnak*)

HÓHÉR:

Engem nagyon mulattatna, tábornok
Uram.

KARAFFA:

He? Megnézzük, hogy melyikük
Szellemesebb, ha Zimmermann Zsigmondot
Kell bevádolni? Pusztán a vagyonáért?
Nekem nem kell levél. Vagy hogyha kell,
Nem kell hamis. Énnekem igazi
Levél kell, értve van? Mindegy, miről
Szól, szóljon bármiről, de igazi
Legyen! Zimmermann → Zrínyi Ilona,
Keczer → Zrínyi Ilona, Sárossy →,
Medveczky →, Radvánszky →, Baranyai →
Undsoweiter, és: → Zrínyi Ilona,
Minden mindegy, ez legyen az irány.
Másképp semmi nem áll meg, nem világos?

SZENTIVÁNYI:

Tábornok úr, Radvánszkyékról szó se
Volt még.

KARAFFA:

Sót! Schönleben!

SZENTIVÁNYI:

Elismerem,

Az irány jó. Régi rebellisek.

KARAFFA:

Nem kell hamis levél!

BARÓTI:

Herr Generál,

Az én eredetim eredeti

Volt, csak elvesztettem. Azt írtam újra.

KARAFFA: *(üvölt)*

Á, idióták, magyarok! Zimmermann

Zsigmond, elismeri a király ellen

Való összeesküvést? Mi? Nem hallom.

Figyelnek, fülelnek.

HÓHÉR:

Halkan mondta. Már két órája sütjük.

KARAFFA:

Én akkor is kérdeztem valamit.

BARÓTI:

Nem ismeri el.

KARAFFA:

Magát ki kérdezte?

Tudja, Baróti, kit küldjön ide?

Maga helyett? Na? Hát Szirmai Miklóst.

Most azonnal. Takarodjon, vagy meghal!

(*Baróti el*)

KARAFFA:

A tanú, jöjjön a tanú. Maga
Legalább csinálja a dolgát. Gyerünk.

ERZSÓK:

Tanúsítom, hogy Zimmermann Zsigmonddal
Többször is találkoztam. Levelet
Hoztam Zrínyi Ilonától Munkácsról,
S vittem Zrínyi Ilonának Munkácsra.

KARAFFA:

Ez a beszéd. Na. Egy felesleges
Hang sincs ebben. És tudja, Szentiványi,
Ez a szegény lány mennyit kap ezért?
Jól van, van még mondandója, Zimmermann?
Nem hallom. Elmehet. Vagy hát vigyék el.
Folytassátok.

HÓHÉR:

Igenis, Generál.

KARAFFA:

Jó, nem? Ez tárgyalásnak megteszi.

SZENTIVÁNYI:

Igen, tábornok.

KARAFFA:

Ne bosszantsanak
Engem hamis levelekkel. Végeztünk.

Harmadik jelenés

Barótiéknál. Barótiné és Szirmai.

BARÓTINÉ: *(átad egy levelet, azt hiszi, a Zimmermann-féle lánykérő levelet, de nem)*
Édes Miklós. Valamiről tudnod kell.
Fogjad meg ezt. Nézd meg. Aztán felejtsd el.
Keczert, Zimmermann-t lefogták, tudod.

SZIRMAI:
Tudom, igen.

BARÓTINÉ:
Olvasd.

SZIRMAI:
Mi ez?

BARÓTINÉ:
Olvasd el,
És tépjük szét. Égessük el azonnal.
Ez a levél most halálos veszély
Ránk nézve. Mert... bajban vagyunk.
Mátyást ez vezeti. *(közben Szirmai olvas)*

SZIRMAI:
Van már nekem ilyen kettő. Azok
Is Munkácsra indultak, de valamiért
Ez a levél... ez, teljesen másról szól.
Itt vannak! *(előveszi a két levelet, megmutatja, majd elteszi)*
Azokban Zimmermann nem ígér semmit,
Sőt elutasító, ebben pedig...
Segítséget ajánl...!

BARÓTINÉ: *(téboly)*
Az nem lehet! *(kikapja a kezéből)*

Ez nem lehet! Hol a másik? Az hol van?

SZIRMAI:
Milyen másik?

BARÓTINÉ:
A másik! A Zsigáé.

SZIRMAI:
Ez az ...

BARÓTINÉ:
Nem, az ... nem, ezt csak Mátyás írta.

SZIRMAI:
Ezt? Mátyás?

BARÓTINÉ:
Jaj, Istenem!

SZIRMAI:
De miért?

BARÓTINÉ:
Elvitte! A másikat vitte el!
Karaffa kezébe egyenesen!
Fiam, csinálj már valamit!

SZIRMAI:
Nem értek
Semmit, nem érti?! Hé, igyon kicsit.

BARÓTINÉ: *(megitatja)*
Végünk, végünk, Miklós, szegény uram
Hogy mekkora ökör, és most végünk van.

SZIRMAI:

Mondja el, mert nem értem.

BARÓTINÉ:

Hát megkérte...

Zimmermann vagy fél évvel ezelőtt...

Mari kezét...

SZIRMAI:

Mit csinált?!

BARÓTINÉ:

Mi nem adtuk.

Én akartam. Mátyás téged akart,

Mert úgy gondolta, hogy veszélyben volnánk

Azzal, ha vele... És igaza lett!

Rokonságba kerültünk volna, és...

Mátyás, te ökö, hát mégis okos

Voltál, te drága ember! Ezt akartam

Megmutatni neked. De az ökö

Férjem véletlenül magával vitte...

Karaffához! Miklós!

SZIRMAI:

És ez elég is

Neki. De mért írt Zimmermann nevében

Levelet?

BARÓTINÉ:

Zimmermann ügyis halott.

Te is tudod. És rólad kérdezett

Karaffa, és... hát nem érted? Muszáj volt

Megírnia neki a levelet!

SZIRMAI:

Kitalálok valamit, és megmentem.

Ne tessék sírni.

BARÓTINÉ:

Marit szereted?

SZIRMAI:

Látszik?

BARÓTINÉ:

Az apád büszke lenne rád.

Vége lesz az egésznek, és... ugye?

SZIRMAI:

Igen, azt tervezem.

BARÓTINÉ:

Jaj, ki ne mondd.

Az Isten is így akarja, tudom.

Csak most még van egy kis dolga neki,

Most vigyáznia kell ránk. Jaj, fiam.

Mátyás olyan ... Vigyázol Marira?

SZIRMAI:

Mint a saját szememre, esküszöm.

BARÓTINÉ:

Békeidőben, amikor nincsen baj,

Mátyás odaadó, figyelmes és

Okos és... tudod, hogy ő a legjobb férj,

A legjobb apa, a legjobb... de most...

SZIRMAI:

Nem tehet róla. Vihar van, s emel-

Geti a vihar az embereket.

Negyedik jelenés

Meghitt, ünnepélyes pillanat. Később derül ki, hogy az első kivégzési napon, a kivégzés előtti percekben vagyunk.

ERZSÓK:

Tábornok úr, hiszi maga az Istent?

KARAFFA:

Miket beszél. Meghallják.

ERZSÓK:

Hiszi hát?

KARAFFA:

Az Urat hiszem, és az Úr sokféle.

Bosszúálló is lehet.

ERZSÓK:

És haragszik

Maga?

KARAFFA:

Halkabban.

ERZSÓK:

Haragszik?

KARAFFA:

Haragszom.

ERZSÓK:

Ezekre?

KARAFFA:

Ezekre? Ezekre nem.

ERZSÓK:

Az Urára?

KARAFFA:

Miket kérdez maga,

Erzsók.

ERZSÓK:

És mit szeret. Vagy kit szeret?

Engem szeret?

KARAFFA:

Én a fajra haragszom.

Erre a fajra. Én... a gonoszásra.

ERZSÓK:

Ez itt a jó alattunk, lenn a téren?

KARAFFA:

Ez a jó, Erzsók.

ERZSÓK:

És rám is haragszik?

Tud maga szeretni?

KARAFFA:

Ezen már egyszer

Gondolkodtam.

ERZSÓK:

Á, értem már. Becsapták.

Ezért haragszik. Maga rendes ember.

Lehetne, ha olyan világban élne.

KARAFFA:

Nem fél?

ERZSÓK:

Nem nekem kell félnem, táborok.

KARAFFA:

Én félek maga szerint?

ERZSÓK:

Ha jó ember,
Ha csak egy picit is, akkor igen, fél.
S ha fél, csak egy picit is... azt jelenti ...

HÓHÉR:

Tábornok úr. Az ünneplő tömeg
Türelmetlen.

KARAFFA:

Az elítéltek?

HÓHÉR:

Ők

Felsorakoztak.

KARAFFA:

Jöjjön az igazság.
Erzsók, maga is menjen. Lásza meg
A nép, hogy van tanúnk, élő tanúnk.

SZENTIVÁNYI:

Tábornok úr.

KARAFFA:

Szentiványi, maga
Ma gazdag ember lesz. Induljanak.

ERZSÓK:

Nem jön maga is?

KARAFFA:

Az erkélyről nézem.

ERZSÓK:

Pá.

SZENTIVÁNYI:

Mit enged meg magának.

ERZSÓK:

Megyek.

KARAFFA:

És köszönöm. (*Hóhér, Erzsók el*)

SZENTIVÁNYI:

Tábornok úr, van egy
Meglépetésem. Ő Szirmai Miklós.

KARAFFA:

Á, Szirmai. Hallottam már magáról.

SZIRMAI:

Biztosíthatom, Karaffa tábornok,
Hűségemről.

KARAFFA:

Jó. Foglaljon helyet.
Vajon megelégszem én a hűséggel?

SZIRMAI:

Bízom benne, tábornok úr.

KARAFFA:

Miért jött?
Baróti szólt, hogy látni akarom?

SZIRMAI:

Nem szólt.

KARAFFA:

Nem szólt? Én meghagytam neki.

Akkor mért jött?

SZENTIVÁNYI:

Nem szólt, nahát.

SZIRMAI:

Van egy

Levél az ön birtokában, amit
Baróti Mátyás hozott ide önnek.
A tartalmát már nyilván ismeri.
Ez a tartalom ... Szóval idejöttem.
Ha megkaphatom azt a levelet,
Adok helyette én egy másikat.
Olyat, aminek hasznát veheti.

KARAFFA:

Nocsak. Őszinte leszek, nem tudom,
Mi áll abban a levélben. Fiacskám,
Hozza csak ide azt a kosarat.
Azt, amiben az van meg a magáé.
Magának szóltam, kedves Szentiványi.

SZENTIVÁNYI:

De „*facsckám*”?

KARAFFA:

Nincs erre most idő,

Mindjárt kezdődik az előadás.

SZIRMAI:

Engedelmével, jól értem, maga
Nem méltóztatott elolvasni azt
A levelet?

KARAFFA:

A tartalmát tudom.

Baróti írta úgy, mintha Zimmermann ...
Ez a disznó is írt egy pont ilyet ... (*Szentiványit égeti*)
Maga nem írt egy ilyet, Szirmai?
Na melyik az? Jaj, Szentiványikám,
Maga olyan béna. Felismerem,
Ahogy maga hamisít. Ez a másik.

SZIRMAI:

Tábornok úr, bátorkodom megkérni,
Ne olvassa el azt a levelet.
És bátorkodom a szolgálatába
Ajánlani magam. Tábornok úr...

KARAFFA:

Maga rosszul van. Szentiványi, hozzon
Neki egy kis vizet.

SZIRMAI:

Tábornok úr,
Könyörgök.

KARAFFA:

Szirmai, mi a fene
Van magával? Mi van benne? Na lássam.

SZIRMAI:

Könyörgök.

KARAFFA: *(olvassa)*

Hejj, a kutya meg a mája!
Ez nem semmi! Majdnem Baróti lett
A Zimmermann apósa! Egy lánykérés...
Írásban, ennek elment az esze!
Nemet mondott, ugye? Nos hát jól tette.
De ha akarom... ez egy bizonyíték,
Hogy a Baróti-ház ugyanúgy része
A bandának... Hé, Szentiványikám,
Mondja, akarjuk mi bántani őket?

SZENTIVÁNYI:

Megtévedtek, de már jó útra tértek.
Jó időben katolikusok lettek.
A kapcsolatok azért megmaradtak.

KARAFFA:

Vagyon?

SZENTIVÁNYI:

Egy Keczerhez nem mérhető.
Zimmermannhoz se.

KARAFFA:

És szegény Zimmermann
Pont a Keczer-lánnyal vigasztalódott!
Megeszem a szívét, a szerelem
Mire rá nem veszi az embert! Szóval...
Ha akarom: igen, s ha akarom:
Nem. Mondjon érveket, Barótinak
Mért hagyjam meg a fejét.

SZIRMAI:

A levél,

Amit hoztam.

KARAFFA:

Nem tudom, hogy mi az,
Viszont ... kevés. Ha akarom, kevés,
S ha akarom ...

SZIRMAI:

Oda is adom, tessék. (*odaadja*)

KARAFFA: (*zsebre teszi, megpaskolja a zsebét*)

Nem olvasom el. Látja? Bi-za-lom!
Csak a következő ítélkezési
Napon fogom elővenni, ígérem.

SZIRMAI:

Mit kér?

KARAFFA:

Szolgálatot.

SZIRMAI:

Jó, legyen úgy.

KARAFFA:

A vésztörvényszék tagja lesz. Jól is fog
Mutatni köztük, eggyel több magyar.
Vagy?

SZIRMAI:

Elfogadom.

KARAFFA:

Remek. Elmehet,
Ne zavarjon. Holnap jelentkezik,
Mert folytatódnak a kihallgatások.
Baróti biztonságban van. Maga
Biztonságban van, Mária úgyszintén.

SZIRMAI:

Köszönöm. *(el, Karaffa kilép az erkélyre, tömeg moraja)*

Ötödik jelenés

Barótiéknál otthon. Néma csend, a háromfős család némán ül, Mária sír, olykor elnémul, majd kitör megint. Olykor Barótiné is törölgeti a könnyeit. Mondatok között nagyon hosszú csöndek.

BARÓTI:

Mindig is ez volt.

BARÓTINÉ:

Mátyás.

BARÓTI:

Mért, nem ez volt?

BARÓTINÉ: *(Mária zokogni kezd)*

Kérem. Nézze meg, mit csinált.

BARÓTI:

Talán

Én csináltam? Talán nem kellett volna

Odamenni.

BARÓTINÉ:

Mátyás! Nem kellett volna ...

Mindegy.

BARÓTI:

Mit nem kellett volna? Ugyan.

Összecserélni a két levelet?

Ha rajtad múlik, hát most Mari özvegy.

MÁRIA:

Zsiga bácsi, ó Istenem ...

BARÓTI:

Na tessék,
Ha rajtad múlik, akkor Zsiga lenne...
Lett volna a férje.

MÁRIA:

Jaj, Zsiga bácsi.

BARÓTINÉ:

Kislányom.

BARÓTI:

Most pedig van vőlegénye.

MÁRIA: *(hörögve kiabál)*

Nincsen, nincsen, sose volt, sose lesz!

BARÓTI:

Vőlegénye, akit szeret, s aki
Biztonságban van.

BARÓTINÉ:

Hagyd abba, nem érted?

BARÓTI:

Mért, ki legyen ezek helyett, mondd már meg!
Valahol lenni kell. Valahova
Állni kell, valakinek lenni kell.
Miklós jól döntött. Mari, érted döntött
Úgy, ahogy!

Dörömbölnek, de nem mozdulnak, várnak, Szirmai érkezik, Mária odamegy, üti-veri a mellkasát.

MÁRIA:

Soha többet nem akarlak látni!
Takarodj, takarodj!

SZIRMAI:

Mari!

BARÓTINÉ:

Miklós, kérem ...

SZIRMAI:

Menjek el? Menjek el?

BARÓTI:

Rosszul alakult az egész. A szörnyű
Események, meg hogy bejelentették,
Hogy folytatódik, meg hogy a törvényszék
Új tagjai ... Miklós, én értelek.
Vállalnod kellett. Ha nem vállalod,
Ránk is bajt hozol. Mari ezt nem érti.
Mari gyerek. Miklós, nemes a szíved.

SZIRMAI:

Idefele leköpött egy cseléd.

MÁRIA:

Addig örülj, amíg még a cselédek
Előtt kell csak elszámolnod magaddal.
A következő én leszek, az Isten
Lesz a harmadik, ezt hogy tehetted meg?
Menj el, Miklós, találkozzunk majd egyszer
Az ítélet napján. Menj el, könyörgök.

BARÓTI:

Lányom. Fiam. *(Szirmai el, Barótiné kikíséri, megöleli)*
Mari, lányom, most kezdődik az élet.

MÁRIA: Neked, apám. De nekem most ért véget.

Hatodik jelenés

Mészáros részegen, egyedül a parkban.

MÉSZÁROS:

Erzsók Erzsók te gyönyörű állat
Más világban felhasítanálak
Véredet a kutyák nyálnak
A hússodat nekem adnád
Hej

Erzsók Erzsók ölbe veszek téged
Lipót császár parancsolom nézzed
Habsburg bőrét kikészítem
Csoda bundád lesz ma itten
Hej

KATONA:

Hahó, hahó, menjen haza! Ez részeg.
Ilyen órán tilos szabadban lenni.

MÉSZÁROS:

Nekem senki se mondja meg! Uram,
Uram, bátorkodjon színhúsnek lenni,
Levágom egyszer, levágom kétszer, puff!

KATONA:

Adja meg magát!

MÉSZÁROS:

Majd csak a császárnak!

Gyere Lipót, és csókold meg a seggem!
Sanyargatni a hazámat? Mi? Onnan?
Onnan, Bécsből könnyű ám sanyargatni,
Gyere, sanyargasd a csizmám alól!

Gyere, Lipót császár, a tenyerem
Rendes embert, királyt gyúr ma belőled,
Puff, egy pofon, kell még? Nesze, Lipót.
Nini Lipót császár, teneked a pofád
Pont olyan, mint a csizmám, gyere hopp,
Szokjatok össze. Mutatkozz be szépen!

KATONA:

Ez egy barom. Dobjuk bele a tóba,
Majd kijózanodik.

MÉSZÁROS:

Ha a hazámról

Van szó, uram, és sose leszek józan!
A császár maga az ördög. Na még egy,
Jól mutat a pofádon a pofon!

KATONA:

Gyertek, fiúk. Verjük meg ezt a disznót.

MÉSZÁROS:

Kassáról vagyok, ti meg honnan vagytok,
Bécsből? Ki van Bécsből, az jelentkezzen,
Lipót, te vagy egyedül? Tiéd a pofon!
Azt a mocskos, bűdös pofád, Lipót,
Zrínyi vére ott a nyelved alatt!

KATONA:

Sajnálom, komám, már muszáj bevinnünk.
Úgy kiabálsz, felébredt a fél város.

MÉSZÁROS:

Ne vigyetek, én a véretem adtam
Bécsért, Pestért, ami csak szembejött!
És mindig lesz elég vérem, halljátok?

Hetedik jelenés

Feszült törvényszéki tárgyalás. Karaffa, Szentiványi, Erzsók, Szirmai és a Hóhér.

SZENTIVÁNYI:

Maradt még mára valaki, uram?

KARAFFA:

Mi van, fáradnak, uraim? Csak egy
Szerencsétlen Mészáros. Hányadik
Felségárulónál tartunk?

SZENTIVÁNYI:

Ma vagy
Összesen, tábornok úr?

KARAFFA:

Összesen.

SZENTIVÁNYI:

Miklós?

SZIRMAI:

Tizenkettő vagy tizenhárom.
Aki most jön, azzal együtt, igen,
Tizenhárom.

KARAFFA:

A múltkoriakat már
Feltakarították?

HÓHÉR:

Tábornok úr,
A maga parancsa tiltotta, hogy
Eltüntessük a belsőségeket.

KARAFFA:

A kutyákra gondoltam.

HÓHÉR:

Ja, igen.

A kutyáknak jól megy dolguk mostanság

Eperjesen. Már feltakarítottak.

Tiszta a tér itt, a kollégium

Előtt.

KARAFFA:

Jól van, akkor holnap megint

Nyisson ki az eperjesi teátrum.

Őt gyorsan intézzük, és mehetünk.

SZENTIVÁNYI:

Ez kicsoda?

KARAFFA:

Egy mézáros Kassáról.

Óbégatott a ligetben múlt éjjel.

Gondoltam, hátha a kassai bíró

Nem szeretne meghalni egyedül,

Legyen egy földije, aki kíséri.

Aztán csodák csodája, egy levél

Került elő a kabátja zsebéből.

Amit Zimmermann írt ... Munkácsra, és ...

Már vagy a huszadik ilyen, az ember

Csak kapkodja a fejét. De hahó,

Tudják, mi van? Egy valódi levél!

Megnéztük a kézírást.

SZIRMAI:

Micsoda?

KARAFFA:

Meglepő? Amin a maga fajtájuk
Éjeken át görnyedve izzad, és
Hasztalan, az hirtelen egy mézárós
Zsebéből csak előkerül. Mondják meg.

SZIRMAI:

Hogy hívják?

SZENTIVÁNYI: *(olvassa)*

Lányi Sámuel.

SZIRMAI:

Te jó ég.

SZENTIVÁNYI: *(gyanakodva)*

Ismeri?

SZIRMAI:

Nincs kassai ismerősöm,
Mármint mézárós nincs. Csak a levél,
Ez igazán meglepő.

KARAFFA:

Na, jöhessen.

Bevezetik, láncon hozzák. Felismeri Szirmait is, Erzsókot is.

SZENTIVÁNYI:

Lányi Sámuel, a király nevében.

MÉSZÁROS:

Üdvözlét, urak. Magának is, hölgyem.

ERZSÓK:
Én őt ismerem!

KARAFFA: (*gyanakszik*)
Honnan?

ERZSÓK: (*ki akarja menteni a mészárost*)
A ligetből.

Megszólintott. Aztán közel jött hozzám.
Megvan, akkor lophatta el, tudom!
Volt nálam több ilyen levél, ez itt
Ölelgetni kezdett, és kirabolt.
Ez nem egy bűnöző. Ez csak egy tolvaj.

MÉSZÁROS:
Kérem, én nem vagyok tolvaj. Ez a
Levél pedig énnekem fontosabb
Még az életemnél is.

SZENTIVÁNYI:
Az igen.
Szirmai, nem mond valamit? Mi van,
Rosszul van?

MÉSZÁROS: (*megfagy a levegő, feszültség, Szirmai retteg, hogy lebukik*)
Ismerem az urakat.

Van köztük jó, van köztük rossz.
A jó mit keres itt? Én nem tudom,
Én se vagyok rossz, mégis itt vagyok.
Úgyhogy... a sorsot nem kerülöm el,
Ahogy senki. A boldogság viszont
Elkerülhetett volna, s nem került!
Mit akarnak? Hogy összeesküvőnek
Mondjam magam?

SZIRMAI:

Tábornok úr,
Nem tudja, mit beszél, s vallania
Sincs mit.

MÉSZÁROS:

Összeesküvő nem vagyok.
De Lipót császárt seggbe tudnám rúgni!

KARAFFA:

Jól van, vigyed. Jó kedvem van, neked
Pedig szerencséd van, akárki is vagy!
Őt nem bántjuk. Egy székhez kötözöd. *(a Mészároshoz, őszintén megnyugtató tónusban)*
Egy pillanat, annyi lesz az egész.

Nyolcadik jelenés

Morajló tömeg, trombiták.

SZENTIVÁNYI: *(a beszéd közben elszórt kiabálások)*

Eperjes közönsége! Karaffa
Tábornok urunk, felséges Lipót
Királyunk nevében összehívott egy
Törvényszéket a rebellis polgárok
Számára, hogy igazságot tegyen.
A mai alkalommal harmadszorra
Láthatátok, milyen is az igazság.
A lázadók négyfelé szaggattak,
Részeikből kap az összes kapu,
Kap Kassa, Kiszeben és kap Nagysáros.
Nézzetek végig rajtuk, nincs kezük,
Nincs fejük, és nincs többé semmijük,
Májukat a kóbor kutyák eszik.
Karaffa úr most, hogy Eperjes népe
Meggyőződhessen róla, hogy igaz

Volt a vád, a bizonyítékokat
Bemutatja. Először Ujhelyi
Erzsébet tanút hívom. Tanúsítja,
Hogy Zrínyi Ilona több alkalommal
Is levelet küldött eperjesi
Elöljáróknak, hogy a lázadást
Támogassák pénzzel, fegyverrel és
Romlott imával. Tanúsítod ezt?

ERZSÓK:

Tanúsítom. Az elmúlt év során
Többször vittem leveleket Munkácsra,
Munkácsról pedig többször is fordultam.

A tömeg végig kiabál, gyilkosok, hazudik stb.!

SZENTIVÁNYI:

Most megdönthetetlen bizonyítékként
Felolvasok egy levelet.

TÖMEG: *hamis levél, ti írtátok, gyilkosok!*

KARAFFA: *(int, a tömeg elnémul)*

Eperjes

Népe! Ez a levél nem hamisítvány.
A másolatát már elküldtük Bécsbe,
Csitítani a hamis hangokat.

TÖMEG: *hamis! hazudtok!*

SZENTIVÁNYI:

A levelet a tábornok magánál
Tartotta az eljárás kezdete
Óta, ott volt a párnája alatt
Minden éjjel, és ott volt, amikor
A lázadók végképp megtörték, és

Elismerték bűnüket uruk ellen.
Most bemutatjuk ezt a levelet,
És Eperjes népe megkönnyebbülhet.

Karaffa teátrálisan átadja a levelet, Szentiványi kihajtogatja, és beleolvas. Elsápad, Karaffára néz. Az mutatja, hogy olvassa már. Szentiványi közel lép, hogy sűgjon valamit Karaffának, az a kardjához kap, és fenyegeti.

KARAFFA:

Azonnal olvassa, mit képzél itt?
Bohócot akar csinálni belőlem?!

Szentiványi falfehéren olvasni kezdi. A nép elhalkul. Közben többször is kinéz Karaffára, az üveges tekintettel néz maga elé.

SZENTIVÁNYI: *(sűgja)*

Tábornok úr, én ezt a levelet
Nem olvashatom fel.

KARAFFA: *(sziszegi)*

Felolvasod,
Vagy meghalsz, te kutya-fattya magyar.

SZENTIVÁNYI:

Kedves Hölgy, szeretem. Meg akarom
Ismerni önt. Mert tele van magával
A szívem, csordultig tele. Örülnék,
Hogyha vendégül láthatnám magát,
S szerény hajlékomban meghallgathatná,
Hogyan dobog az én szívem magáért.

A nép értetlenül hallgatja. Szentiványi nem mer felnézni, potyogni kezdenek a könnyei.

Drága Erzsók, egy mészáros vagyok,
Magam ura, és messze földön híres.

*A nép kacagni kezd, olykor egy bekiabál: „Karaffa, a mészáros!” „Karaffa szerelmes a tanúba!”
„Szerelmes a mészáros!”*

Mindig lesz munkám ezen a vidéken.

„Mindig lesz munkád, mészáros! Dögölj meg!”

Már csak maga, a maga mosolya
Hiányzik a bontott húsok fölül.

Kacag a nép, bekiabálások, Karaffa megsemmisülten áll, Szirmai lehajtott fejjel kuncog, „Gyilkosok!”

Kérem, vonjon be a kegyeibe.
Híve – valaki, aki erős hentes,
Ha kell, de aki ott, mélyen magában
Olyan szívesen lenne végre gyöngé.

Nagy csend, a nép kacag.

ERZSÓK: *(Karaffának, alig hallhatóan, hogy csak ő hallja)*
Hát mégis félt. Hát mégis tud szeretni.
Generálsom, magáé a szívem!

KARAFFA: *(hangosan)*
Nem én írtam!

ERZSÓK:
Pedig csak te írhattad!

Karaffa áll megrökönyödve, a nép kacag, Erzsók szerelmesen nézi.

KARAFFA:
Szébb kort, szébb bűnöket! Vízet, vizet!

Kardot ránt, majd karddal a kézben ledobja magát az erkélyről a nép közé, a nép ráveti magát, lincselés.

SZENTIVÁNYI:

Szét, szét, gyerünk, katonák, katonák!

SZIRMAI: *(megragadja Szentiványi karját)*

Várjon, kérem, csak egy kicsikét várjon.

Lövések, a tömeg egy idő után elcsitul.

ERZSÓK:

Megölték, meghalt, meghalt, vesszetek!

Kiugrik, ugyanúgy jár.

SZENTIVÁNYI: *(Szirmainak)*

Maga írta ezt?

SZIRMAI:

Végül is... De nem,

Tudja, ki? A szegény mészáros, az volt.

SZENTIVÁNYI:

De tudta, hogy ezt a levelet adta

Oda?

SZIRMAI:

Maga szerint?

SZENTIVÁNYI:

Nem nézte meg.

SZIRMAI:

Hát nem. A bi-za-lom.

SZENTIVÁNYI:

Magának itt

Még baja lesz.

SZIRMAI:

Nem hiszem. De magának?

Maga egy keselyű.

SZENTIVÁNYI:

Nem hagyja így

Az udvar.

SZIRMAI:

Lehet, de úgy sem mehet

Már, mint eddig.

SZENTIVÁNYI:

De nincs egy egészséges

Középső út, amin még járhatunk?

SZIRMAI:

Tudom én, Szentiványi?

SZENTIVÁNYI:

Mit csinál most?

SZIRMAI:

Családot alapítok. És maga?

SZENTIVÁNYI:

Amit tudok, összeszedem, és nézzük

Meg, milyen nagy Lengyelország.

SZIRMAI:

Szerencsét kívánok, kedves barátom.

SZENTIVÁNYI:

Szerencsét kívánok én is. De tudja,
Hogy még visszajövök.

SZIRMAI:

Nyilvánvaló,
Hát akkor majd én megyek, édes úr.

VÉGE.

Petőfi Sándor–Terék Anna

KARAFFA

(Drámatöredék)

ELSŐ FELVONÁS

Első jelenés

Nyilvános kert Eperjesen (Egyfelől terített asztalok mellett csemegéző urak és hölgyek, másfelől terítetlen asztalok mellett iddogáló kézművesek és köznép. Sétáló csoportozatok. Komédiások. Katonák. Könyvárus, pincér stb.)

LAKATOS: Arany vasárnap! Gyémánt idő! Annyi felhő sincs a láthatáron, mely árnyékával befödne egy kispénzt. Az ég olyan szép színű, olyan tiszta kék, mint a te ruhád, leányom.

LEÁNY: No lásd, apám, mégis hogy civódtál, amért nem hoztam magammal esernyőt.

LAKATOS: Hja, lányom, ne vedd rossz néven az atyai szív aggodalmát. Csak úgy lehetett volna eső, amint jó idő van. S tudod, milyen drága volt a ruhád: tíz poltura híján kétszáz máriás! Hanem hiszen ki is tesz ám magáért. Beillenél vele amoda a másik oldalra az urak közé, s talán az a viganó sem volt különb nála, melyet a szultán küldött Zrínyi Ilonának.

SZABÓ: Jézus Mária, Szent József!

LAKATOS: Mi a kő lelte, szomszéd uram, hogy akkorát kiált? És mint elsápadt!

SZABÓ: Kiált! elsápadt! Talán bizony nincs okom reá? Kereken kimondom, szomszéd uram, azt a nevet ne emlegesse itt, vagy ha kedve van róla beszélni, hát mondja meg, s én elhordom magamat, aztán emlegetheti, nem bánom, de míg egy asztal mellett ülünk, válogassa meg beszédét. Semmi kedvem sincs börtönbe jutni vagy éppen akasztófára.

LAKATOS: Megvallom, hogy vigyázatlanság volt őt említenem. Ah, én istenem, milyen rettentő idők! Egy szó tönkretetheti az embert. Az ördög bújjék minden pártütőbe, mi nek is vannak a világon? Kedves hazám, Katzenellenbogen, mért hagyta el tégedet? Ott jobb világ van, ott nincsenek pártütők, gaz lázadók, s ha az ember a fejedelemnek térdet és fejet hajt, békességesen ihatja meg pohár sörét. Hej, hiába beszélnek, mégis csak rosszabb ez a magyar föld, mint Németország. Kedves hazám, Katzenellenbogen!

MÉSZÁROS: *(más asztalnál)* Hej, pincér, hallod-e? Egy messzely borocskát.

PINCÉR: Csak egy messzelyt? S melyikből?

MÉSZÁROS: Abból, szép öcsém, amelyik legolcsóbb, éjjen a pokolban ráncos bugyogód azzal a némettel együtt, ki benne lődörög! Lódulj hamar, *(pincér el)* mert ha én lódítalak csak a kisujjam végével is, tudom, forgósziel módjára táncolsz el a hazádba, te vastag orrú, vékony lábú sváb. Csak egy messzelyt? - azt kérdi a pimasz. Ha vére volna, icceszámra innám. Csak egy messzelyt? Milyen csúf gorombaság; s ezt némettől tőrje a magyar! Ott van még pofáján az éhség nyoma, mit a külföldről hozott magával, és a magyarral máris durván bánik; mit várjunk tőle, ha majd itt zsírunkon gömbölyűre hizlalja hasát?

Forduljon meg a koporsajában, aki először hitt be németet hozzánk, mert az hazánkba dögvészt hozott, mely akkor szűnik meg dúlni, ha martalékul nem talál többé magyart!

VARGA: Minden szavad szent igazság, barátom, de tán mérsékelnéd mégis magadat, mert...

MÉSZÁROS: Én mérsékeljem magamat? Nem én, ha addig élek is! Így is, úgy is veszni kell az embernek. Ha szólok, karóba húznak, s ha hallgatok, megpukkaszt a düh.

PINCÉR: *(hozza a bort)* Tessék, uram.

MÉSZÁROS: Tessék, uram... no már ez megjárja. Megszeppentél ugye, cimbora? Jól tetted. Tanácsolom is, hogy többé ne gorombáskodjál, és legkivált énelőttem ne. Csak szegény mészáros mesterember vagyok, de magyar; ha a kezembe veszek, kisöcsém, úgy fölhörpentelek, mint ezt a bort itt. *(kiissza a bort, s kifizeti)* Ne, itt az ára, most elmehetsz. *(pincér el)*

Katonatisztek jönnek, az urakkal szóba ereszkednek, s közéjük ülnek.

BARÓTI: Fölötte csodálkozom, hogy nincs szerencsénk tisztelhetni a tábornagyot. Talán rosszul van? Mit isten ne adjon. Különben ő el szokott járni a közhelyekre.

ELSŐ TISZT: Oh, ments isten, nincs semmi baja. Azért maradt honn, mert igen fontos ügyben várakozik. Bécsből egy futár van érkezőben, ki utasítást hoz őfelségétől az új összeesküvésre nézve.

SZIRMAI: Mit? Új összeesküvés? Az mégis lehetetlen, ez bizonyjal alaptalan gyanú.

MÁSODIK TISZT: Való igaz, új, nagy összeesküvés egyenesen őfelsége szent személye ellen. De hiszen jaj nekik, ha ezren vannak is! Rájok tette már talpát az oroszlán, s nincs isten, aki megmentsse őket.

BARÓTI: Dicső Karaffa! Nagy férfi! Kövesse őt árnyék módjára a siker, míg a földre nem hull minden lázadó feje, mint a megrázott fáról a férges gyümölcs. Ő szent felsége élete ellen törni, irgalmas isten, milyen iszonyú bűn! Elrémult szívemben megfagy a meleg vér.

BARÓTINÉ: *(Magában)* S ez az ember magyar! Magyar és férjem! Megversz-e isten, amiért őt utálok? Verj meg, ha tetszik, de én utálok őt!

SZIRMAI: *(Magában)* Ilyen asszonynak olyan férje van! Szeszélyes, örült sors, ki drága-gyöngyöt és kavicsot egy gyűrűbe foglalasz! Szegény szívem, ki a hazát és ez asszonyt úgy szereted! Az egyiket nem méltó, a másikat nem szabad szeretned.

Két közkatona a lakatos asztala mellé vetődik; egyik a lakatos poharából iszik, a másik a leány arcát cirógatja meg.

ELSŐ KATONA: Jó ital!

MÁSODIK KATONA: Csinos leány!

LAKATOS: Kérem, ez az én söröm... kérem, ez az én leányom.

ELSŐ KATONA: Mindegy, de jó.

MÁSODIK KATONA: Mindegy, de szép.

LAKATOS: Bizony nem egészen mindegy a...

ELSŐ KATONA: Nem? Kend ellentmond? Kend tehát protestáns? Bitóra ezzel a protestáns kutyafajjal, e kálvinista ördög cimborájával, e lutheránus pokol söprejével!

LAKATOS: Vitézek, ne rágalmazzanak önök. Inkább cirógassák meg a lányomat, és igyák ki sörömet, csak azt ne mondják, hogy protestáns vagyok. Katolikus vagyok lelkestül-testestül, az isten és a pápa úgy segítjen. Én és protestáns, én és ariánus! Vesszen Luther, vesszen Kálvin! Éljenek a mennyország nagy és kis szentei!

ELSŐ KATONA: No már az más, úgy barátok vagyunk, s annak jeléül fölhajtom e poharat.
(*kiissza a lakatos italát*)

MÁSODIK KATONA: S én megcsókolom e leánykát. (*megcsókolja; mind a ketten el*)

LEÁNY: S te tőröd e gyalázatot, apám! Kiisszák sörödet, és megcsókolják leányodat; mi szent előtted, ha mi sem vagyunk? Kit védelmezel, ha minket sem?

LAKATOS: Gyalázat biz a, kedves leányom, de hát mit tegyek? Tudod, milyen világ van; kerékbe törnek, ha moccanok. Német vagyok, de megvallom, hogy gaz kutyák ezek a német katonák. Csak tőlök telik ilyen szemtelenség. A magyar sohasem bánik így velünk, sőt még a török sem volt ilyen cudar.

SZABÓ: Hanem hát, szomszéd uram, ön pápista, mi? Én eddig így tudtam, hogy lutheránus ön.

LAKATOS: Természetes, hogy az vagyok, de e vad nemzetség előtt csak el kellett tagadnom, különben tán megettek volna rögtön szőröstül-bőröstül. Így segít magán a bölcs ember.

SZABÓ: Vagy úgy! Igaz, igaz, tiszta szűz igazság!

KÖNYVÁRUS: (*föl s alá jár*) Uraim, ki vesz szép ritka könyveket? Ez a constanzi zsinat históriája, melyen az eretnek Husz Jánost máglyán égették meg; arcképe is benne van; gyönyörűség látni, mint csap össze feje fölött a láng. Itt van egy más becses könyv, melyet írt a híres német tudós Grinzingerius; ebből azt tanulja az ember, hogy nem a király van a népért, hanem a nép a királyért, s aki ez ellen vét, a pokol fenekére jut, mert a királyok az isten helytartói a földön. Ez is derék könyv, ebből az sül ki, hogy Melanchton és a sá-tán egy személy volt; ez ösztözné Luthert arra, hogy gonosz tanával megejtse a világot. Ez a könyv Buda várának a töröktől való visszavételét tárgyazza híven; e könyvben megmutattatik, hogy tavaly Budánál német vitézség győzött, nem pedig magyar, s így Magyarországot a németeknek köszöni, hogy végre fölszabadult a török járom alól.

MÉSZÁROS: Hazudsz, fickó, hazug a szented is! Gazember írta ezt a könyvet, az is gazember, aki megveszi! (*fölugrik, a varga tartóztatja őt*) Te meg eressz el itt, mert téged

váglak nyakon, akármilyen jó barátok vagyunk. *(a könyvárushoz)* Hazudsz, mondom, te kócos könyvkupec! Ott voltam én Buda ostrománál, ott lőtték meg a jobb lábamat, itt ni. Tudom, hogyan ment végbe a csata. Scherfenberg és a lotharingi herceg vagy a mennykő tudja, hogy híják őket, ezek távol a hegyek közt tanyáztak csöcselékeikkel; magyar vér omlott a sáncokon, magyar holttestek tömték meg az árkokat, s magyar kezek tüzték a zászlót a várra, vitéz Petneházi és a hajdúság! A harc után aztán bejött a zagyva nép, s kevélyen parádézott föl és alá, s most azt hazudják, hogy a német vette vissza Budát a töröktől. S ha az vette is, bár ne vette volna! Ha már szolgálnia kell a magyarnak, inkább legyen ura a török, mint a német, mert a törökben több a becsület. Jobb szeretem ellenségemnek a törököt, mint a németet barátomnak, mert amaz nyílt ellenség, ez pedig áruló barát. Hordd el magadat hazug könyveiddel, hogy el ne játsszam rajtad azt a siralmas nótát, melyet Buda ostrománál elhedültem egy török nyakán!

KÖNYVÁRUS: *(elmenőben)* Csúnya, barbár nép ez a magyar, nem hogy megvenné a könyvet, hanem még meg akarja érte verni az embert.

MÉSZÁROS: Már, aki erre-amarra adta-áldotta-teremtette, ami sok, csak sok! Ha engem meg nem esz a harag, én eszem meg a világot. Élet ide, élet oda, de aki ma újra fölbosszant, kiszakítom a nyelvét, ha lenn a sarkában van is a gyökere. Az utósó pénzemet adtam ki arra a messzely borra, de megint innom kell, hogy ezt az epét lemossam a torkomból, ha az ingemet hagyom is itt. Hej, pincér, bort ide, hanem egy iccét, éspedig a javából most ez egyszerű, mert hitelre iszom. Van-e nálad hitelem?

PINCÉR: Van, uram, van, akármennyi.

MÉSZÁROS: No azért mondom, mert ha netalán nem volna, hát van nekem még egy kapitálisom, csakhogy ha éppen szükség nincs rá, nem akarok hozzányúlni. Ha nem hiszed, nézd, itt a kapitális, *(öklét mutatja)* kitelik ebből az icce bor ára kamatostul.

PINCÉR: Valóban derék tréfás úri ember. *(el)*

MÉSZÁROS: Tréfás? Szeretném tudni, mit tart ez a kölyök komolyságnak, ha ez tréfa előtte. Vigyázzon magára, hogy meg ne tréfáljam valahogy!

Komédiás jön egy póznára tűzött nagy vászonképpel, mely kivégeztetést ábrázol.

KOMÉDIÁS: *(szaval)*

Füleljen, füleljen, kinek füle vagyon,
Nézze meg e képet, kinek szeme vagyon,
Borzadjon üstöke, kinek haja vagyon,
Ím egy történet, mely rettenetes nagyon.

Ezerhatszázhetvenegyét írtak vala,
Ezelőtt tizenöt esztendővel vala,
Nagy összeesküvés napfényre jött vala,
Annak feje Zrínyi és Nádasdi vala.

Frangepán is pedig ő közöttök vala,
Kiket gonosz szándék lelkesített vala,
De a gonosz szándék el nem sülni vala,
Isten és angyalok örködtenek vala.

Vala Leopold ő császári fölsége
Méltánvalóképen nagy ingerültségbe,
Hogy a magyarok nem volnának hűségbe,
De sőt szövetkeztek összeesküvésbe.

Szólott őfelsége haragjában mondván,
Az irgalmasságot szívében kioltván:
Zrínyi, Nádasdi, nem különben Frangepán,
Hóhér által vesszen ez a három zsván.

S megtörtént vala, mit őfelsége kíván,
Hóhér által veszett el a három zsván,
Zrínyi, Nádasdi, nem különben Frangepán,
Kettő Németujhelyt, egy Bécsnek piacán.

MÉSZÁROS: Vége van? Mi? Vége van?

KOMÉDIÁS: Még nincs, most jön a java, a tanulság.

MÉSZÁROS: Hát végezd el, de, kérlek igen szépen, szaporán.

KOMÉDIÁS: *(szaval)*

Halandó emberek, ti példát vegyetek,
Őfelsége iránt hűségben legyetek,
Mint e gonosztévők ti úgy ne tegyetek,
Hogy a földön soká igyatok, egyetek.

MÉSZÁROS: Elvégezted?

KOMÉDIÁS: El... most kérek egy kis borralalót.

MÉSZÁROS: Mindjárt, kedves barátom, mindjárt egyszeriben, csak egyet kérdek tőled.

Látod az eget?

KOMÉDIÁS: Látom.

MÉSZÁROS: Nem fogod többé látni. Látod a poklot?

KOMÉDIÁS: Nem látom.

MÉSZÁROS: Mindjárt meg fogod látni. Hát te ilyen-amolyan nyársalni való gézengúz ...

de el sem tudom becsületesen kezdeni... pedig... no hiszen... oh... megállj csak... úgy ég az agyvelóm, mint a meggyújtott kazal... akasszanak föl olyan magasra, hogy a világ minden hollója meglásson... te mered a legdicőbb magyar hazafiakat, Nádasdit, Zrínyit, Frangepánt zsványoknak nevezni, te? Ha annyi császárod volna is, ahány ördög van a pokolban, ha minden császárodnak annyi hóhéra volna, ahány istentelenség van szívében, mégis kimondom, hogy ő császári-királyi apostoli fölsége, I. Leopold a zsvány, nem azok, akiket megöletett; és hogy isten előtt kedves munkát tegyek, tégedet, rágalmozó kutya, ezennel megfojtalak! (*torkon ragadja a komédiást*)

KOMÉDIÁS: Segítség, segítség, a művészet haldoklik!

Zaj, zavar; a birkózókhoz rohannak, s szétválasztják őket. A zűrzavarban egy tolvaj Baróti zsebébe nyúl, s kilop egy levelet.

TISZT: Ide, katonák, fogjátok el e lázadót, e felségsértőt.

SZIRMAI: Uram, át fogja ön látni, hogy józan ésszel nem beszélhetni illet, minőt e szerencsétlen ember beszélt. Kérem önt az emberi gyarlóságok elnézésének nevében, bocsáttassa őt szabadon, hiszen holtrészeg.

MÉSZÁROS: Holtrészeg az édesapád, akárki vagy; én józan vagyok, mint a hajnali nap-sugár...

SZIRMAI: Hallgass, részeg pimasz, s menj félre, úgy dől belőled a borszag, mint valami pincéből.

BARÓTINÉ. Igen, igen, tiszt úr, én is kérem önt, szánakozzék e szerencsétlennen.

TISZT: Ám legyen, valóban részeg...

MÉSZÁROS: Nem vagyok, ha mondom, aki...

TISZT: Csitt! Eresszék el. Most takarodjál, de ha még egyszer csak a bor színét látod, jaj neked.

Visszamennek mindnyájan helyeikre. Szirmai félrevezeti a mészárost, s halkán beszélget vele.

KOMÉDIÁS: Oh, átkozott kéz, vagyis inkább harapófogó! Holtom napjáig torkomon lesz a nyoma. S kinek köszönjem életem megmentését? Hadd lám, kinek van teli a pohara?

Annak az öreg úrnak. *(a lakatoshoz megy)* Érdemes úr, lelkem barátja, köszönet önnek a festészet, színészet és költészet nevében, miket képviselni van szerencsém.

LAKATOS: Őszintén megvallva, uram, nem értem önt.

KOMÉDIÁS: Én festő, színész és költő vagyok egy személyben. Ön az imént megmenté életemet. Köszönöm, uram, önnek hőstettét.

LAKATOS: Téved ön, én közel sem voltam; az egészen elveim ellen van, hogy veszekedők közé elegyedjem.

KOMÉDIÁS: Szívem barátja, ön túlságosan szerény. Én igen jól tudom, hogy ön ragadt ki ama vasgyúró körmei közül, s én meg nem állhatom, hogy barátságát meg ne köszönjem, s egészségére ne igyam. *(fölvesszi a lakatos poharát)* Sokáig éljen ön! *(kiissza, illedelmesen meghajtja magát, s el)*

LAKATOS: Már ez mégis több, mint sok. Ma arra vagyok kárhoztatva, hogy minden ember az én poharamból részegeskedjék. Milyen fátum!

TOLVAJ: Most ez egyszer csizmadiát fogtam. Azt reméltem, hogy erszényt vagy legalább zsebkendőt húzok ki, s ez a hitvány levél akadt kezembe. Fölbontottam, de mi haszna, ha nem tudok olvasni. Pedig ki tudja, milyen szép szerelmes levél, mennyi sóhaj és csók van benne! Üsse patvar, én nem veszem hasznát. *(eldobja a levelet)*

SZIRMAI: Nos, érti már a dolgot? Átlátja ugye, hogy jól cselekedtem? Rágalmaztam önt, az igaz, de e rágalommal talán életét mentettem meg.

MÉSZÁROS: Valóban életemet mentette meg ön, édes úr, és én köszönöm önnek szíveségét, és ha ön a hazát szereti, úgy életem az öné, mert lássa ön, én szegény és tudatlan ember vagyok, de azért szeretem ám a hazámat, pedig nagyon!

SZIRMAI: Azt láttam, barátom, és azért igyekeztem önt megmenteni.

MÉSZÁROS: Köszönöm, köszönöm, de ez mégis siralmas, kétségbeejtő állapot! Ha az ember szabadon beszél, részegnek kell magát elismernie, hogy föl ne akasszák. Szegény, szegény édes hazám!

SZIRMAI: Fájdalom, hogy így van. De vigasztalódjék, barátom, tudja azt a nótát, hogy „ne szomorkodj, légy víg, nem lesz ez mindég „így!”

MÉSZÁROS: Oh, vajha ne lenne! Vajha érnénk jobb időket! Uram, a beszéd után nem indulhat mindig az ember, mert a nyelv kétszínű portéka, az isten verje meg; nem a beszédéből önnek, hanem a szeméből úgy ítélek, hogy ön becsületes hazafi. Uram, ha kezdeni találnak önök valamit, ne felejtessenek ki engemet; én szeretem a merész játékot, melyben az ember a fejével játszik a hazáért. Úgyszincs egyebem ennél a rossz fejnél, hadd áldozzam legalább ezt a hazának, ha szükséges. Különb fejeket csapott már le a hóhér, mint ez az enyém; nem lesz érte nagy kár. Én nem veszítek vele semmit, a haza pedig nyerhet valamit. Ha szükség lesz rám, csak a veszett mézáróst tudakolja, mert úgy hínak

közönségesen ... minden ember útba fogja igazítani. Isten megáldja! (*Szirmai melegen szorítja meg kezét, s visszamegy helyére; a mézáros hátrafelé ballag, a levelet megpillantja a földön, s fölveszi*) Levél, a bizony, ismerem a formájától; ha nyomtatva volna, el is tudnám olvasni, de az ilyen tyúkvakarás úgy táncol a szemem előtt, hogy nem boldogulok vele. Pedig szeretném tudni, mi van benne? Még sohasem olvastam levelet életemben. Különbösen nem lehet valami fontos írás, mert gazdája ihol feltörte, kétségkívül el is olvasta, aztán elhajította. Mindegy. Megtartom; megboldogult édesapám szokta volt mondani, hogy vedd föl, fiam, amit találsz, ha egy fületlen gomb is, mert nem tudod, mikor veszed hasznát. Hm, hát én részeg vagyok, részegnek kell lennem, hogy torkomra ne forrjon a szabad szó. Azért is ismétlem, és halálom óráján is az lesz az utósó szavam, hogy zsvány a császár, akasztófáraló zsvány minden ivadéka, ámen! (*El*)

Karaffa jön. Lassú gögös lépésekkel járja körül a színpadot. Beléptével minden zaj lecsendesül. Amerre megy, a mulatók lekapják fövegeiket, s mélyen meghajtják magokat, s egyenként halkán kisompolyognak. Karaffa egyik-másik úrral szóba ereszkedik, s négy szemközt titokteljesen beszélget.

MÁRIA: Utálatos szörny! Inkább a kígyót vagy békát nézem, mint ez undok embert. Gödréből úgy pislog kifelé szeme, mint barlangjából a prédát leső vadállat. Mennyi vért ivott már, s mennyit fog inni még, és arca mégis olyan sápadt! Olyan, mint a halál, mely mindig életet eszik, s még sincs élete. Én fázom!

SZIRMAI: Ha ismerném a félelmet, ez az ember az, akitől félnék. Mily förtelmes alak! Valódi képe ama pokoli hatalomnak, melynek ő teremtménye, a bécsi kormányznak. Egymáshoz méltók, igazán. És ezen ördögi ember, vagyis emberi alakba öltözött ördög a zablá, mely szájadat vérzi, mellyel féken tartanak, oh, hazám, te szabadságra termett dicső mén! Mi tartóztat, hogy kardom hegyére tűzzem szennyes életét? Átok, átok! Ha megölöm, akad helyette más, és egy helyett tíz, és rossznál rosszabb. Minél büdösebb a szemét, annál több, annál undokabb férgek teremnek benne. Nem a zablát kell eltörni, hanem a kezet elvágni, mely azt fogja. Csakhogy e zablát ezer kéz tartja. Ki győzi ezt mind elvagdalni? Majd megsegít a jóisten ... Úgy, úgy, csak fohászjunk a jóistenhez ősi szokás szerint. Tegyük össze kezeinket, és imádkozzunk és tűrjünk. Piha! Az imádság olyan kulcs, mely kinyitja a menny kapuját, de békóink lakatját nem fogjuk vele soha kinyitni. Erre kard kell, kard! Csakhogy már beletörték legjobb kardjaink. Természetes, mert egyenként próbálkoztunk. Egyszerre és összesen! - ez a varázsige, melyben világmozdító erő van. Oh, istenem, csak egyszer lenne hazám egy akaraton! Megmutathatnánk, hogy mi vagyunk az a nemzet, melynek ősapja Atilla volt.

BARÓTI: *(Szirmaihoz)* Miklós öcsém, tedd meg azt az emberséget, vezesd haza leányomat, nekem egy kis dolgom akadt, ökegyelmessége a tábornok méltóztatott magához híni.

SZIRMAI: Édes örömet, ha Mária megengedi.

MÁRIA: Jöjjen, kérem, jöjjen, menjünk minél előbb. Miért oly sápadt ön?

SZIRMAI: Mert... mert... és kegyed miért pirul úgy?

MÁRIA: Én? Mivelhogy... menjünk, kérem, menjünk. *(Mária és Szirmai el)*

BARÓTI: *(Karaffához)* Kegyelmes úr, fél óra múlva méltóztatik kegyelmességednek parancsolni?

Karaffa fejével igent int; Baróti az urakkal és tisztekkel mély meghajlások közt távozik. Karaffa egyedül marad.

KARAFFA: Hahaha! Isten vagyok. Kicsavartam a magyarok istenének kezéből a pálcát, és most én uralkodom helyette. Jaj annak, akinek feje fölött e pálcát megcsóválom. Kezemen a császári leirat, mely mindenhatóvá tesz. Talán rövid lesz mindenhatóságom, de emlegetni fogja az örökkévalóság. Vért, vért, magyar vért! Hadd lám, mennyi vére van még a magyar nemzetnek? Kiontom azt a kutyák számára az utósó cseppig. S ha egy elsápadt, kiaszott, emberi alakjából kivetkezett váz lesz a magyar nép, kacagva rúgom be sírgödrébe, és meghívom sírhalmára lakomázni a császárt, s azt mondom neki: itt az ország, osztozzunk, cimborá! Hahaha. Ez nagyszerűen szép jelenet lesz. Azt fogják kérdeni, hol van a magyar nemzet? - azt fogják felelni, nincs többé! Azt fogják kérdeni, ki irtotta ki? - azt fogják felelni, Karaffa! Fejére lépek azon nemzetnek, mely egykor a világ feje tetején járt. Ezt én fogom tenni, én, a nápolyi lazaróni, kit az utcán vetélt anyja, mint valami macskát, kinek bölcsődala a patkányok sziszegése volt a penészes romok közt, ki serdülő koromban annyit ettem, amennyit loptam, s tízannyit éheztem, mint ettem, és kinek ünnepi ruhája is olyan rongytömkeleg volt, melyből a tetűk Ariadné fonálával sem igazodtak volna ki, hahaha. A lazaróniból Karaffa, Karaffából isten lett a császár segedelmével. Köszönöm, császár pajtás. Iparkodni fogok, hogy megelégedjél velem, hogy azt mondjad egykor: Karaffa, te méltó vagy hozzám! *(el)*

Petenáda Andor jön, nemsokára utána U. Erzsébet.

P. ANDOR: Mi a tatár, már vége a mulatságnak. Üres a kert. Későn érkeztem, mint az őszi szél, mely nem lel virágot, amit leszakítson. Milyen lakomát remélt szemem, s a mennykőbe is, koplalnia kell. Várhatok a jövő vasárnapig. Majd csak átkínlódom valahogy a hetet. Ah, hamuvá éget a kíváncsiság, megismerni Eperjes hölgyeit! Oly

rég hallom magasztalni őket. A háborús világban nem értem rá fölfedezéseket tenni a szépség világában. Istennek és Karaffának hála, hogy helyreáll ismét az áldott béke. Szép napokat fogok itt tölteni, de meg is érdemlem, mert barna várunkban rémítő fekete időket éltem. Valóságos remetekorszak volt. Az egész környéken egyetlenegy élvezhető fehércseléd van, azt is csúnyául meguntam. Különben derék leány az az Erzsi, csakhogy veszettül követelő. (*lassanként jövögetnek vissza a vendégek*) Ah, gyülekeznek, gyülekeznek. Annál derekabb, minél váratlanabb. Nézzünk körül, nézzünk körül. (*visszafordul, meglátja Erzsébetet*) Erzsi szívem, te vagy? Isten hozott; lám lám, milyen véletlen találkozás!

UJHELYI ERZSÉBET: Önre nézve, Andor úrfi, talán az, de rám nézve nem. Utánajöttem önnek, s nyomában voltam mindenütt egész idáig.

P. ANDOR: Mi a manó, és hogy jutok e szerencséhez?

U. ERZSÉBET: Minek ez a kérdés és ez a könnyelmű hang? Hogy telhetik önnek kedve abban, hogy megsértse azt, ki önt annyira szereti?

P. ANDOR: Vesszek meg, ha sérteni akartalak, babám. Hidd el, komolyan kérdeztem, hogy miképp jutok e szerencséhez? Mert találkozásunk valóban szerencse rám nézve.

U. ERZSÉBET: Csak szerencse? Én azt reméltem, hogy boldogság lesz.

P. ANDOR: Eh, hagyjuk el azt a szörszálhasogatást! Tudod, nem értek a szavak megválogatásához. Szó szó.

U. ERZSÉBET: Jól van, nem teszek szemrehányást... csak egyet még, Andor... hogy tudott ön engem minden búcsú, minden szó nélkül elhagyni?

P. ANDOR: Kedves galambom, ezért dicséretet és nem szemrehányást érdemlek. Én azt csupamerő kíméletből tettem, hogy fölmentslek az elválás könnyeitől, fájdalmától.

U. ERZSÉBET: Ma nagy kedve van önnek tréfálni, Andor.

P. ANDOR: Az ördögöt van, dehogyan! Hanem teneked van csodálatos szeszélyed szavaimat tréfára magyarázni.

U. ERZSÉBET: Különös, hogy akik olyan jól értették, most egyáltalában nem értik egymást.

P. ANDOR: Igazán megmagyarázhatatlan.

U. ERZSÉBET: Menjünk félre innen, Andor, az emberek mindinkább gyülekeznek, menjünk néhány pillanatra valamely magányosabb helyre.

P. ANDOR: Nem szeretem a magányt.

U. ERZSÉBET: Pedig valaha nagyon szerette ön, emlékezzék csak vissza...

P. ANDOR: Meglehet, meglehet, nem tagadom; hanem az ember ízlésének az a tulajdona van, hogy változó. Ha valami mondanivalód van, rózsám, itt is elmondhatod az emberek között, én nem vagyok szégyenlős.

- U. ERZSÉBET: Sok, igen sok mondanivalóm volt, de most már kevés van, igen kevés. Nem is szükség kérdenem többé, hogy szeret-e még ön? Ha együgyűbb volnék is, mint vagyok, átláthatnám, hogy nem szeret.
- P. ANDOR: S ha nem szeretnék?
- U. ERZSÉBET: Akkor sohasem szeretett ön, mert akit egyszer megszűnünk szeretni, azt sohasem szeretünk.
- P. ANDOR: S ha így volna?
- U. ERZSÉBET: Akkor ön megcsalt engemet.
- P. ANDOR: S ha megcsaltalak volna?
- U. ERZSÉBET: Akkor jaj önnek!
- P. ANDOR: Brrrr! Egészen elrémítesz, kis babám.
- U. ERZSÉBET: Ismétlem, akkor jaj önnek. De van egy mód, nem kibékítesemre, hanem legalább bosszúm megállítására. Ön azt ígérte, azt esküdte, hogy el fog engemet venni, tehát vegyen el, akár szeret, akár nem. Ha már lehetetlenné tette ön rám nézve a boldog életet, mentsen meg legalább a becstelen étlettől.
- P. ANDOR: Elvegyelek, kincsem? Megházasodjam? Hmhm. De azt tán csak nem akard, hogy tüstént papot hívassak, s itt azonnal végbemenjen a ceremónia? A házasság nagy lépés, azt éretten meg kell fontolni, azért szabj egy kis határidőt.
- U. ERZSÉBET: Jól van; mikor ad ön választ?
- P. ANDOR: Mikor? Megállj... Holnapután kiskedden, borjúnyúzó pénteken.
- U. ERZSÉBET: Cudar, kegyetlen ember! Nem elég, hogy kiszakította szívemet, még szét is marcangolja körmeivel és hidegen, mosolyogva. Nem vesztegetem a szót. Kereken kimondom, önnek el kell engemet vennie, hogy világ csúfja ne legyek holtom napjáig.
- P. ANDOR: No hát én meg szinte kereken kimondom: nem foglak elvenni, hogy világ bolondja ne legyek holtom napjáig... de arra a szívességre kérlek, ne kiabálj itt olyan veszettül, mert ide csődülnek az emberek.
- U. ERZSÉBET: Hát aztán? Hisz az imént mondta ön, hogy nem szégyenlős. Ha az is, most már mindegy, sőt annál jobb. Azt akarom, hogy ide csődüljenek. Te meggyaláztál engemet, vásott fickó, meg foglak én is gyalázni. Emberek!
- P. ANDOR: Nem hallgatsz, eszeveszett!
- U. ERZSÉBET: Nem. Ha a föld közepébe ásol le, onnan is kiüvöltök, onnan is kiröpítem rád átkaimat, mint a tűzokádó hegy az égő köveket. Emberek! *(a vendégek összeszaladnak, s karéjt képeznek, csodálkozás, nevetés, rémülés)* Nézzétek ezt az ifjú urat, ez a legalábbvaló gazember, a legutálatosabb szörny, a legmegvetendőbb teremtmény, a legocsmányabb féreg a világon! Őrizkedjete tőle, mert lehelete dögvész, érintése kárhózat! Oh, isten, süllyeszd el a földet, hadd süllyedjen el vele gyalázatom! És te vadállat...

P. ANDOR: Hah, silány ringyó! Hitvány paraszt faj! Merülj vissza a sárba, melyből ruhám szélébe kapaszkodva kimásztál! *(meგრადja haját, s a földhöz vágja, meგრúgja, s elrohan, a körülállók kacagnak, sajnálkoznak, szőrnyűködnek, fölemelik és elviszik Erzsébetet)*

Második jelenés

Karaffa lakása, másnap reggel. Jön egyenként tizenkét fekete ruhás ember, köztök Szentiványi László; utánok harminc vörös ruhás, kezökben pallossal. A feketeruhások jobbra, a vörösruhások balra sorba állanak. Karaffa középről; szemlét tartva megy el a hóhérok előtt.

KARAFFA: Mi a legkedvesebb italod?

ELSŐ HÓHÉR: A vér.

KARAFFA: Ki az istened?

MÁSODIK HÓHÉR: Az Ördög.

KARAFFA: Mi a legnagyobb vétked?

HARMADIK HÓHÉR: Egy embert egészen agyonüthettem volna, s csak félig ütöttem agyon.

KARAFFA: Melyik a legszebb virág?

NEGYEDIK HÓHÉR: Az akasztófa virága.

KARAFFA: Mit gyűlölsz legjobban?

ÖTÖDIK HÓHÉR: A bűnbánást.

KARAFFA: Micsoda szenvedélyed van?

HATODIK HÓHÉR: Emberkínzás.

KARAFFA: Melyik nap a legnagyobb ünneped?

HETEDIK HÓHÉR: Amelyikben legtöbbet gyilkolok.

KARAFFA: Mikor örültél életedben legjobban?

NYOLCADIK HÓHÉR: Mikor egy embernek a szemét harapófogóval húztam ki.

KARAFFA: Melyik a legszebb hang?

KILENCEDIK HÓHÉR: A halálhörgés.

KARAFFA: Mire való az igazság?

TIZEDIK HÓHÉR: Hogy porba tiporjunk.

KARAFFA: Kit szeretsz leginkább kínozni?

TIZENEGYEDIK HÓHÉR: Az ártatlanokat.

KARAFFA: Mi van a szívedben?

TIZENKETTEDIK HÓHÉR: A császár és a sátán képe.

KARAFFA: Mi nincs szívedben?

TIZENHARMADIK HÓHÉR: Irgalom.

KARAFFA: Mire való a fog?

TIZENNEGYEDIK HÓHÉR: Hogy csikorogjon.

KARAFFA: Miért születél?

TIZENÖTÖDIK HÓHÉR: Hogy mások meghaljanak általam.

KARAFFA: Mi szent előtted?

TIZENHATODIK HÓHÉR: Semmi.

KARAFFA: Hány isten van?

TIZENHETEDIK HÓHÉR: Miattam lehet akárhány, én nem törődöm vele.

KARAFFA: Meddig éljen a császár?

TIZENNYOLCADIK HÓHÉR: Míg a hóhéroknek dolgot ad.

KARAFFA: Mivel kened a bocskorodat?

TIZENKILENCEDIK HÓHÉR: Emberzsírral.

KARAFFA: Mikor szoktál gyónni?

HUZADIK HÓHÉR: Ha véletlenül jót cselekszem.

KARAFFA: Micsoda vallású vagy?

HUSZONEGYEDIK HÓHÉR: A kiömlő vér látványában hiszek.

KARAFFA: Kivel szemben kell irgalmasságot tanúsítanod?

HUSZONÖTÖDIK HÓHÉR: Senkivel. Arra születtem kérem alássan, hogy megöljek mindenkit, ki a szemem elé kerül, mert nagy erő lakozik a karomban és nagy hidegség a szívemnek helyén.

KARAFFA: *(a Huszonnegyedik hóhérhoz)* Ezt az embert tedd el szemem elől. *(hangosan)* Csak azt ölhetitek meg, kire én áldásomat adom. A vér kiontásában való hitetek fontos számomra, de felbosszant, ha gondolkodni próbáltok. Eszetek sokkal inkább való a kar mozdítására, mint bármiféle töprengés kicsíráztatására. Rövid válasz: nagy figyelem. Sok beszédhez sok gondolat is társul, mely nincs nekem ínyemre. Fületek van, hát azt használjátok. De csak azt halljátok meg, mit én mondok, parancsolok nektek. Elég az, ha nekem jár az eszem. Nem azért tartalak benneteket, hogy töprengjetek vagy döntéseket hozzatok arról, kit öljetek meg, vagy mi lakozik a szívetek helyén. Ha költőkre lenne szüksége egyetlen császárunknak, nem hóhérok közül válogatná ki azt.

SENTIVÁNYI: Mire jó eme furcsa szereplés előttünk, kegyelmes tábornagyom? Látjuk, hóhéraid rettegett emberek, még olyan is akad közöttük, ki tőled sem fél, mert szeme nincs, hogy lássa a parancsok irányát, hisz tekintetét is elborította már a vér. Miért kell mégis egybe gyűlnünk előtted ezekkel a vérrel átázott emberekkel, ha az idő épp ellenünk dolgozik?

KARAFFA: Itt mellényemben hordom ama levelet, melyet császárunk adományozott nekem, s mely feljogosít arra, hogy kedvem szerint ontsam ki akárki véré, te bolond magyar. Hogy mersz számonkérni bármit is rajtam? Szél van a fejedben, ne hagy, hogy kiszökjön szádon, még megfáznak derék hóhéraim. Ez a levél, itt a mellemben ...

SZENTIVÁNYI: (*félbeszakítva*) Hát megérkezett? Itt járt már ki a levelet hozta magától a császártól, melyben az összeesküvés elleni intézkedéseket küldi meg?

KARAFFA: Az éppen nincsen még itt. Ne emlékeztess gyengeségre, késedelemre és foghíjra, mely abban a szájban keletkezik, mi ketté akarja harapni ezt a kutya nemzetet. Tán feltámadt benned a magyar, a gyenge lelkedben? Idomítani éppen lehet a te lelkedet, negyven emberem kényszerítheti nyűszítésre majd, ha kell, csak egy szavamba kerül.

SZENTIVÁNYI: Negyven hóhér tizenkét emberrel szemben valóban sok, vagy akár csak az én szeles lelkeimmel szemben, de nagy uram, elég lesz ez a negyven hústól dagadó, szívtelen ember, hogy rendet teremtsen ebben a zajló világban, mikor a császár életére törni készülnek? Negyven ember azért nem sok egy egész néphez képest. És még mindig nem tudjuk, mi lett a levéllel, s hát későre is jár. Félek én drága uram öntől, erősen igyekszem, mindenestre jó lenne, ha végre szólna valamit jövőnk helyzetéről, s hogy mint kell cselekedjünk.

KARAFFA: Szél támadt a szobában, hű hóhéraim kapaszkodjatok. Ha ez ember kinyitja száját, csak fű belőle a hideg bolondság és méreg. (*Szentiványihoz, bizalmasan*) Legalább ne embereim előtt türelmetlenkedj kutya. Mit szólnak ehhez a hangnemhez. Amúgy sincs szívük, eszük meg szintén nem sok, hogy állítsam meg őket, ha nem tudsz uralkodni szádon? Neked rontanak, beleddel takarják be majd nyakadat sál helyett ...

SZENTIVÁNYI: (*félbeszakítva*) Jó tábornagy, válaszolj már. Szorít az éjjel, hamar jó a hajnal, s nevezőre kell jutnunk még ma az összeesküvés ügyében!

KARAFFA: (*a hóhérokhoz, meggyötörten*) Hallgattassátok el ezt az embert fiaim. Gyötör a hangja, meg eme üres szél, mi fejből fú ki ránk. Nem ért ez a szép szóból, az esz dolgozóhoz meg végképp nem ért ...

SZENTIVÁNYI: (*miközben a hóhérok elkapják s le akarják vágni a fejét*) Könyörülj nyomorú életemen nagyúr! Meggondolatlan és türelmetlen voltam, csak mert szorít az éj, s császárunk élete veszélyben van. Szólj kutyáidnak, hogy hagyják meg életem, könyörüljenek rajtam.

KARAFFA: (*a Huszonötödik hóhérhoz*) No, kivel szemben kell irgalmasságot mutatnod?

HUSZONÖTÖDIK HÓHÉR: Senkivel?

KARAFFA: Gyötörnek az emberek, gyötörnek minduntalan. (*a Hóhérokhoz*) Fogjátok erősen. (*fel-alá sétálva*) Amikor mocsokban éltem s megaláztak minden nap, fogaimat szorítva azt mondtam magamnak: nem baj. Amikor lenéztek, félre dobtak s lényemben

megbántottak, fogaimat szorítva azt mondtam magamnak: nem baj. Mikor elhajítottak gyermekként, mikor leköptek ifjúként, fogaimat mozgásig szorítva azt mondtam magamnak: nem baj. Nem baj, mert jó még nap fejem fölé, minék fényében bosszút állhatok. Bosszút, minden gyötrelmes emberen, ki nekem ellent mer mondani, ki sürget, aláz és kinevet. Mert jó olyan nap, ha keresi a lehetőséget az ember, mikor csak az én hangom remeg majd a légben, s eme remegésbe majd minden szív belefagy. Fogamat szorítva mondogattam magamnak, nem baj, nem baj. Hadd tegyék, amit velem tesznek, hagyom. S minden percemben erre készültem, erre törekedtem, hogy hatalmam a bőrömön át ivódjon szervezetembe, gyűlöletem a fogam mögött maradvá feszítsen, toljon előre. Igyekezetemnek lett eredménye, egyetlen szavamra lábam elé folyik bármely ember vére. S én beletaposhatok ezen langyos életekbe. Mert a langyosok vérét nem issza magába a föld, csak a csizma talpra tapad. Úgy hordom körbe a világban minden ellenségem vérét, a csizmámra írva, hogy lássák: szó nem törheti meg akaratomat, ember nem oktathat engem ki, félelem nem lakozik szívemben, mert nincs üreg bennem, amiben érzés maradhatott volna.

SZENTIVÁNYI: Tábornagyom, uram! Gondold meg mit cselekszel, hiszen szükséged van rám!

KARAFFA: Pusztán aprócska hatalmad miatt? Mit gondolsz, te vékony gerincű magyar kutya? Életben lettél volna még ma reggel, ha hatalmad oly nagy? (*Hóhérokhoz*) Fejez-zétek le. (*a hóhérok készülődnek a kivégzéshez*) De ne itt bent, vigyétek ki! Padlóm már így is eléggé ragad a sok kiömlött vértől.

A hóhérok kiviszik Szentiványit.

KARAFFA: Elfáradtam. Hihetetlen, mekkora súllyal nyomja az ember vállát a folytonos túrás. Egyedül erősebb az ember, mint csoportban. Hisz a sok nép mind járhatja eszét, ha nem vezeti egy őket helyesen. (*a maradék 11 emberhez*) Hová tűntek hóhérajaim? Negyvenen ölik le azt az egyetlen kutyát? Van még dolgom velük. Nem bíznak még eléggé magukban. De haladjunk, hisz szorít az éj, cselekednünk kell. Hol van a küldönc, ki a levelet Bécsből nekem hozza?

BARÓTI: (*előlép az urak közül*) Itt vagyok, kegyelmes uram!

KARAFFA: Ne csúfolódj! Hogy jut eszedbe kegyelmességet emlegetni, mikor rám tekintesz?

BARÓTI: Elnézését kérem.

KARAFFA: S a levél?

BARÓTI: (*idegesen*) Biztonságban.

KARAFFA: Elhoztad?

BARÓTI: Nem, kegye... tábornagyom. Biztonságba helyeztem, hogy idegen szem meg ne lássa, idegen kéz el ne tudja emelni.

KARAFFA: S a tartalmát legalább tudod?

BARÓTI: Nem bontottam fel, hiszen a tábornagyom nevére lett címezve.

KARAFFA: (*feszülten*) Le kéne csapatnom minden magyar fejét. Hová tűnt eszetek ezekből a kongó koponyákból, azt mondd el nekem! (*kiáltva*) Részleteket!

BARÓTI: Reggel érkeztem. Még családom sem vette észre távolléteimet. Lovam szörnyet halt Eperjes határában, el se hantoltam, futottam ahogy talpam bírta, hogy leelőzzem a hajnalt. A levelet biztos helyre rejtettem, majd úgy tettem, mint kinek a mai napja is olyan, mint az azt megelőző napok mindegyike. Senki sem sejt utamról semmit.

KARAFFA: (*idegesen*) De hisz azért hívtam össze ma minden emberemet, hogy megtudjuk végre a levél tartalmát. Délután, a nyilvános kertben azt ígérted, elhozod ma éjjel lakásomra. Mégis mi ütött üres fejedbe, te korcs?

BARÓTI: Magam sem tudom, nagyságos uram.

KARAFFA: Emberek, mire megyek velük? Hasznosabb lenne szamarakat küldenem Bécsbe, kik ismerik a haza vezető utat, s nem gondolkodnak. (*Barótihoz*) Mit állsz itt, mint egy kálvinista templom, esetlenül és gyalázatosan? Indulj a biztos rejtékhelyedhez, s hozd el a levelet azon nyomban! Ha nem akarsz Szentiványi barátod sorsára jutni te is! Vagy míg nem üttetem ki fogaidat egyenként hóhérjaimmal, hogy legyen, mi gátolja talpamat, hogy elcsússzak a folyton kiömlő véreteken!

BARÓTI: Máris nagyúr, sietek, futok, ahogy a talpam bírja. (*magában*) Hogy fogom a levelet előkeríteni? Szerencsétlen fejem... Kivel hamisíttassak?

Harmadik Jelenés

Barótiék lakása. A jelenlévők szemmel láthatóan titkos gyűlésen vannak, egymáshoz közel ülnek, a Szabó az ablakban áll, kifelé tekintet. Barótiné föl s alá járkál idegesen, leánya, Mária italt tölt az embereknek.

BARÓTINÉ: Ki kell találnunk, hogyan akadályozzuk meg. Agyam, mint a kovász nélküli tészta, nem emelkedik, egyetlen gondolat sem akad, mi segítene helyzetemen. Ezért kérem önöket alássan, segítsenek nekem, hogy akadályt emeljünk e borzasztó ember, borzasztó szándékainak.

SZIRMAI: Biztos abban, hogy hajnalban érkezett?

BARÓTINÉ: Igen. Egy asszony figyelmét nem kerüli el egyetlen apró részlet sem urával kapcsolatban. Délután kellett volna érkeznie, de nem jött álom a szememre, korábban ébredtem meg, mint szoktam. S mikor vízért indultam, hogy hát akkor neki kezdek a napnak, ha már csak oldalamról fordulok az ágyban másik oldalamra, mikor meglátam odakünn, a szekrény mellett, amint ruhákat válogat. Azt hittem álmodok, vagy ő vesztette el józan eszét. Ha hamarabb érkezett, miért az öltözködéssel foglalja el magát, aki hosszú útról érkezik, nem végez ilyen bolondságot a házába belépve. Egyik ruhát dobta a földre a másik után. Aztán végül megállapodott, s a zsebébe rejtett valamit, láttam. Fehér volt, tán papír lehetett. Szólni sem merem, vissza osontam ágyamba és alvást színleltem. De nem jött a szobába, elietett, még mielőtt a nap az égbe csúszott volna.

SZABÓ: Felettébb különös.

SZIRMAI: Tudunk kéne asszonyom, hogy mit tud az ura. S milyen papírt rejtett a zsebébe, s ugyan ki elől rejtette el azt.

BARÓTINÉ: Engem sokkal jobban aggaszt, hogy kitől jött s hová távozott hajnalban ...

MÁRIA: Édesanyám, ha csak egy percre is félre tudná tenni féltékenységét ...

BARÓTINÉ: Hallgass! A dolgok egymással mindig összefüggésben állanak. S a haza szabadságának záloga pont az emberek szabadságának határában rejlik. Hú maradhat-e nemzetéhez a férfi, ki több küszöb fölött teszi át a lábát? S vajon ügyünknek használ-e, ha csak nőhöz ment, s szerelmes levelet dugdosott zsebében? (*str*)

SZABÓ: Felettébb különös.

MÁRIA: A megcsalás?

SZABÓ: Nem, az az alak ott, a fák között. Mintha a házat bámulná. Vörös ruhában áll, arcát nem látom, de érzem, nem szeretném közelebről látni ábrázatát. Úgy hiszem, bennünket figyel.

VARGA: Ezek szerint bajban vagyunk. S ha mi bajban vagyunk, ügyünk is elbukott ...

MÁRIA: Bátorság! Az is lehet, hogy csupán egy holdkóros ember járkal odakünn. Az éj elfedi mindazt, mit az ellenség szeme elől rejteget az ember. Szívünkben itt az igazság.

SZIRMAI: (*csodálattal telve*) Milyen jól mondja Mária, szívem legmélyéből beszél. De csitt, valaki közeleg, hallom léptei zaját.

Baróti idegesen ront be a házba, meglepődik az egybegyűlteken, akik szintúgy meglepődve bámulnak rá.

BARÓTI: Jó napot uraim! Micsoda kellemes meglepetés.

BARÓTINÉ: (*zavartan*) Tán elfelejtetted, hogy a minap mondtam, ma délben látogatók jönnek?

BARÓTI: Nem feledtem, csak azt nem reméltem, hogy a fél falu itt lesz.

BARÓTINÉ: *(féltekenyen)* S hol jártál?

BARÓTI: *(zavartan)* El kellett mennem ... a ... hívtak ...

BARÓTINÉ: Ki hívatott téged, ilyen késői időben? S miért tartott ott magánál ilyen soká?

VARGA: Ami gyanús, az gyanús, kegyelmes uram! Válaszokat vár ez a szegény asszony, ki bár megvendégelt bennünket, idegeskedve gondolt magára egész idő alatt.

BARÓTI: A hivatal...

BARÓTINÉ: Már szombat éjjel is szükség van rád?

MÁRIA: Édesapám, inkább mondja el az igazat!

BARÓTI: De hát az igazság ... Kelepcébe kerültem, Istenem, irgalmazz, kegyes legyen mindkét halál!

SZIRMAI: Két halál? Hányszor hal meg maga?

BARÓTINÉ: Tudtam ... De ne számíts kegyelemre a Jóistentől, hiszen most magad is bevallad, hogy megszegted szent parancsolatát.

SZIRMAI: Gyalázatos. Mária, inkább menjen be a szobába, ne halljon tiszta lelke olyasmit, ami szennyes világról szól!

MÁRIA: Nem megyek sehová. Az igazság előrébb való mindennél. Ki vele apám, hol járt?

BARÓTI: Parancsolat szegés? *(leül)* Minek néz engem a saját családom?

BARÓTINÉ: *(az ájulás határán)* S még hazudik is ... Irgalom, hallani sem bírom ...

MÁRIA: Szedje össze magát, édesanyám! *(apjához)* Nos, mi a válasz?

BARÓTI: Életem kettébe hasad, perceim úgyis megszámláltattak már. Nincs veszíteni valóm.

BARÓTINÉ: *(legezezi magát, zihál)*

BARÓTI: Az igazság sokkal egyszerűbb és gyalázatosabb, mint azt maguk itt gondolják. De amint semmi sem az, aminek látszik, így az emberről is olykor ugyanez elmondható.

SZABÓ: Felettébb különös.

BARÓTI: Dehogy különös, hisz az életnek ilyen a természete, megtéveszti a szemet, megtéveszti az elmét, megtéveszt mindent. S azt hittem, ez a sok megtévesztés segít majd engem is céloim elvégzésében.

SZABÓ: Nem ez, az ember különös, aki a fák között állt. Elindult a ház felé. Ha nem csak szemem, kezében van valami, tán fegyvernek látszik.

BARÓTI: *(az ablakhoz rohan, Szabó mellé, kinéz rajta majd jajveszékelné kezé)* Hát követtek! Karaffa hóhérja odakint vár rám!

SZABÓ: Nem követtek, ez az ember már itt várakozik hosszabb ideje. Szemmel tartottam, de eddig nem közeledett. Feltételeztük, hogy csak álmatlanság miatt ácsorog a fák között, de azért szemmel tartottam, mert felettébb különös.

BARÓTI: Nem, ez az ember rám vár, az én véretem akarja.

BARÓTINÉ: Hát kinek a küszöbét lépi maga át, hogy most egy hóhért küldenek a házukba?

BARÓTI: Karaffa küldte. Egy levelet kell átadnom neki, az összeesküvéssel kapcsolatban.

De a levél eltűnt. Itt volt, biztonságban a zsebemben, újra s újra megérintettem kezemmel, hogy tudjam: jó helyre tettem. Aztán a mai nap folyamán eltűnt, s most le akar fejeztetni, hisz rossz szolgálatot tettem.

SZIRMAI: Tudtam, mindig is tudtam, hogy magának még a szeme sem áll jól. Tudtam, legbelül tudtam, hogy a maga szívét a bécsiek felé vonja az élet egyfolytában. Lökjük ki az ajtón az árulót. Aki az ördöggel szóba áll, ne csodálja, ha lángok nyalják le végül csontjáról a húst! Segítsenek, hogy kilökjük az ajtón!

BARÓTI: *(ijedten)* Félreértetek! A dolog nem ily egyszerű. Ennek is két oldala van, akár egy tükörnek.

SZABÓ: Felettébb érdekes.

MÁRIA: Közeledik a hóhér?

SZABÓ: Nem, most nem mozdul.

MÁRIA: Akkor mire értette?

SZABÓ: Arra, amit a kegyelmes uram mondott. A tükörről.

SZIRMAI: Baróti, mondja el végre amivel küszködik. Az ember ezt nem bírja elviselni.

Szedje össze magát és beszéljen végre!

BARÓTI: Levelet hoztam Bécsből, igen. De útközben meg kellett állnom, annál a személynél, aki az összeesküvést intézi rejtve. Egyeztetnem kellett vele is arról, hogy mily parancs érkezik a császártól ez ügyben.

SZABÓ: Kezdem elveszíteni fonalát a történetnek.

SZIRMAI: Maga azt állítja, hogy a császár önnel üzenget a titkos összeesküvőknek? Bolondságot beszél maga, mit képzél, hogy elhisszük mindezt? Tán egy jó icce borra hívta meg magával Bécsbe az összeesküvőket?

BARÓTI: Bár lenne időm képen törölni magát! Hagyják már, hogy szóhoz jussak. Mindkét oldal ügyét próbálok intézni, hogy elkerülje a nép a nagy veszedelmet.

SZABÓ: El is veszítettem. Inkább figyelem a vörös ruhás férfit, ki bottal a kezében áll a ház előtt.

BARÓTI: Az nem férfi, az egy hóhér és pallos van nála, és értem jött el.

BARÓTINÉ: *(elájul)*

MÁRIA: Apám, a lényegét! *(közben édesanyját élesztgeti, legyezgeti)* Miért akarja magát hóhérok elé lökni Karaffa? És hogy tudná mindkét oldal ügyét intézni egyszerre?

SZIRMAI: *(magában)* Milyen bátor nő ez a Mária! S engem eddig csak édesanyja bája vakított el. Mily jó is, én édes Istenem, ha egy bátor magyar nő az ember szeme elé toppan! Egy életem, egy halálom, meghódítom szívét neki!

MÁRIA: *(apjához)* Nos, apám? Válaszokat várunk! Hogy segítené az összeesküvőket, ha maga a küldönce Karaffának?

BARÓTI: Hát épp ez az. Elveszítettem a levelet. De azt, melyet az összeesküvők küldtek.

SZIRMAI: Talán azt meri állítani, hogy az összeesküvők is üzengetnek Karaffának? A boldoját akarja járni velünk? *(Szabóra néz)*

SZABÓ: *(vállat von, Szirmaihoz)* Mondom, én feladtam ezt.

BARÓTI: Hagyják már, hogy végig mondjam! Az összeesküvést megsejtette a császár, ezért Bécsbe szalajtottak, nagy titokban, hogy elhozzam a császár levelét, melyben megüzenni Karaffának, kit kell megölnie, hogy az összeesküvés megghiúsuljon. Levéllel a zsebemben felkerestem az összeesküvőket, akikkel szintén kapcsolatban állok. Ők feltörték a levelet, s hamisítottak egyet, hogy Karaffát általam megtéveszthessék, így ügyük sikeres lehet.

SZIRMAI: Akkor Eperjesen van a személy, ki az összeesküvést véghez kell vigye?

BARÓTI: Nem, az a személy Bécshez közel rejtezik, Karaffát oda akarták parancsolni, hogy gyilkolja le hóhéraival azokat, kik reménységet hozhatnak a magyarság számára. Ezért készült egy hamis levél, hogy azt kézbesítem, s elterelhessük vele Karaffát, ne sikerüljön a császári terv.

SZIRMAI: Döbbenet.

BARÓTI: De nem tudom, mi állt a levélben, hiszen feltörni nem lehetett. De mivel elveszítettem, így nem csak az ügy került veszélybe, de a magam feje is. Ha Karaffa hóhérra nem öl meg, az összeesküvők fognak karóba húzni.

SZABÓ: Jogosan, csak megjegyzem.

SZIRMAI: Bár szólt volna előbb erről... Mind abban a hitben éltünk, hogy a maga szíve a magyarság ellen dobog, s Karaffa füttye szerint ver odabenn a mellkasában, mint minden árulónak.

BARÓTI: Mi tévő legyek? Édes Istenem, mi tévő legyek?

SZABÓ: Szerintem ne essünk kétségbe.

BARÓTI: De hiszen nincs senki ezen a földkerekségen, aki segíteni tudna rajtam.

MÁRIA: Valamint a hóhér is itt van, édesapám, magát várja...

BARÓTINÉ: *(magához tér, de leánya szavait hallva ismét elalél)*

SZIRMAI: Nehéz helyzet ez biza. Hogyan tudta elveszíteni azt a levelet. Hacsak nem szándékosan veszítette el, s igazából mégiscsak az ellenség oldalán áll...

BARÓTI: Talán, ha visszamennék az összeesküvőkhöz...

SZABÓ: Semmi értelme ezt cselekednie, hiszen a hóhér a nyomában van. Bárhová is megy majd kend, követni fogja. Ha egyáltalán hagyni fogja elérni bárhová.

BARÓTI: Átkozott a nap, amikor a zsebembe tettem ama levelet...

SZABÓ: Keresnünk kéne valakit, aki tud levelet hamisítani, s pecsétet.

MÁRIA: Mily remek ötlet!

SZIRMAI: *(féltekényen)* Épp ezt akartam mondani én is!

MÁRIA: Hamisítunk egy új levelet, s azt adja át majd édesapám Karaffának!

BARÓTI: De az összeesküvők...

MÁRIA: Így az összeesküvőket meg tudjuk menteni.

BARÓTI: Hiszen nem tudjuk, mi volt a levélben.

SZABÓ: Sebaj, írunk valami mást. Aztán kend majd tájékoztatja őket a rejtkehelyükön,
ha már által adta azt a hamis levelet.

BARÓTI: Ez egészen okos gondolat.

SZABÓ: Már csak keresnünk kell valakit, aki tud levelet hamisítani, s pecsétet.

SZIRMAI: Egy jó ötlet is kéne, hogy mit írjunk bele abba a hamisított levélbe!

MÁRIA: Ki volna az, aki van oly veszett és elmés, hogy túl járjon Karaffa eszén, s ki ellene
van annyira, hogy beavassuk dolgunkba?

SZABÓ: Menjünk el a Mészároshoz.

SZIRMAI: A veszett Mészároshoz! Ohó, elmés gondolat!

Indulni készülődnek.

BARÓTI: S mi légyen a hóhérral, ki odakünn vár reám?

SZABÓ: Ne idegeskedjen rajta bátyám. Jönni fog az utánunk, nem fogjuk elveszejteni szem elől.
Közeledni úgysem mer majd, hiszen sokan vagyunk, kik egyszerre sietünk kenddel dolgára.

Mind ki.

Negyedik jelenés

A Mészáros mézsárszéke. Szerszámait élesíti, közben dallikázik magában.

MÉSZÁROS: Hová is tettem azt a levelet? *(leteszi szerszámát, kezét megtörli kötényében, zsebeit tapogatja, majd előhúzza a levelet)* De jó is volna tudni, mit írtak le benne! Vajon szerelmes szavak, melyet egy párjára váró legényhez intéztek? Vagy épp ellenkezőleg, könnyekkel írt, vérről szóló szavak, mik valaki halálát mesélik el. *(megborzong, leteszi a levelet az asztalra, visszaül szerszámait élesíteni)*

U. Erzsébet lép be, igazgatja haját, szemmel láthatóan akar valamit a Mészárostól.

MÉSZÁROS: (*magában*) Mily gyönyörű fehérnép! Bár ő is épp abból a fajtából való, akik urakat szeretnének ujjuk köré csavarni. Hej, az ilyen dolgos embert, mint jómagam, bizony elkerüli tekintete az ilyen tündéreknek. Bánatos szívem, oldala felreped. Biztos csak azért tért be mézsárszékemre, hogy húst vásároljon valamelyi úrnak, vagy hogy legyen mit lábasába tenni, főztjével az úri hasakba belemarkolni. Bánatos szívem ...

U. ERZSÉBET: (*magában*) Milyen bárdolatlan ember. Mégis mily erő lakozik ama karokban! Majd ő megvédelmez engem. Andor, kezdjen imádkozni a katolikus istenéhez, mert ez az ököl szétrepeszti majd arcát, mellyel engem mocskolt be a minap! (*a Mészáros*hoz, *elgyengülvén*) Jó napot!

MÉSZÁROS: (*megbabonázva*) A maga szava által válik jóvá az egész nap, drága asszonyom!

U. ERZSÉBET: (*játszott sértődöttséggel*) Na, de kérem! Kisasszony vagyok!

MÉSZÁROS: Jó napot! Oly szép napot, mint becses lelke kegyednek. Miben lehetek a szolgálatára?

U. ERZSÉBET: Kimondom kerek perec: nem húsért jöttem. A segítségére lenne szükségem!

MÉSZÁROS: Mit kéne levágni?

U. ERZSÉBET: Nem mit, sokkal inkább az a kérdés, hogy kit!

MÉSZÁROS: (*töprengve néz Erzsébetre*)

U. ERZSÉBET: Tegnap szégyen folt esett becsületemen. (*eltakarja arcát*)

MÉSZÁROS: Ki bántotta magát?

U. ERZSÉBET: Hát nem volt ott tegnap a nyilvános kertben?

MÉSZÁROS: Ott voltam, de hamar haza kellett jönnöm. Nem hiába neveznek veszettnek, az igazságot megvallva, valóban nehezen bírok a véremmel. De igaz hitű, magyar vér folyik ereimben, vadságomat jó szüleimtől örököltem, s bármily szégyen is, hogy gyakran kerülök bajba, tiszta szívemet a világ elé nyújtva: vállalom.

U. ERZSÉBET: A kertben, tegnap szóváltásba keveredtem Petenáda Andorral. Karaffa hű szolgájával, azzal az áruló magyarral, ki a harcban vállvetve halad a véres kezű nagyrúr mellett.

MÉSZÁROS: (*köp egyet*) Mézsárszékemen annak nevét ki se ejtse, ki az ördög gyermeke!

U. ERZSÉBET: S ez az áruló, ez a legalábbvaló gazember, a legutálatosabb szörny, kit ezen a világon ismerek ...

MÉSZÁROS: Ez a legmegvetendőbb teremtmény, a legocsmányabb féreg a világon!

U. ERZSÉBET: (*csodálkozva néz a Mészárosra*) Pont ahogy maga is mondja, pont úgy jó Mézsárosom! Az embereknek is ily jelzőkkel illetve emlegettem, s hogy őrizkedjetek tőle, mert lehelete dögvész, érintése kárhozat!

MÉSZÁROS: (*Erzsébethez lép, megfogja kezét*) Ezt milyen szépen mondta, drága Erzsébet!

U. ERZSÉBET: Csak figyelmeztetni akartam az embereket, ott este, a nyilvános kertben, hogy más lányok ne jussanak sanyarú sorsomra, ne kelljen túrják a gyalázatot, mit ez a patkány hoz az asszonyok fejére...

MÉSZÁROS: Kisasszony...

U. ERZSÉBET: *(kezéről leveszi kesztyűjét, s rádobja az asztalra, melyen a levél hever)* S ez a gaz, ez a döglehelet, belém rúgott, megütött, s szidalmazni kezdett minden emberek előtt.

MÉSZÁROS: *(öklével az asztalra csap)* Csak kerülne öklömnek elébe ez a bélféreg! Kiválnám arcát, hogy orrába ne kapjon bele a szél, ha fú, s hogy szemei jobban látszódjanak, ha orcáját nézi a város! Az az áruló gazember!

U. ERZSÉBET: S hát ezért jöttem, mert tudtam, maga meg tudna védelmezni engem, ha maga segít szegény, megtört lelkemen, becsületem ismét tiszta lesz, s nem kell tovább gyalázatban élnem, megszégyenítve!

MÉSZÁROS: Megtennék magáért mindent, drága Erzsébet! A hazám becsületéért pedig még többet. Úgy hiszem, eme patkány, kinek dögvész a lehelete, nem csak a magyar nők becsületére ártalmas, de az egész nemzetre! *(sapkáját fejére húzza)* Mutassa, merre lelem azt a vérivó kegyetlent! Mert légyen bármilyen félelmetes, nem látta még a veszett mészáros öklét a levegőben, s nem tudhatja igazából mi is az a félelem, míg nem csókolta szájával csontjaimat! Induljunk.

Mészáros és Erzsébet el, kisvártatva beront Szirmai, Baróti, Barótiné, Mária, Szabó és Varga.

BARÓTI: Jó napot, Mészáros!

SZABÓ: Nincs itt. Hiszen nincs itt a sapkája.

BARÓTINÉ: Jó napooooot!

SZABÓ: Mondom: nincs itt. Sietve távozatott, szerszámai szanaszét hevernek az asztalon. S egytől egyig életlen mind.

MÁRIA: Itt egy monogramos kesztyű is. *(mutatja Szabónak)*

SZIRMAI: Női kézé lehet!

SZABÓ: Maga szerint férfi magára venne ilyet? *(csóválja a fejét)* Mária, melyik betűk vannak behímezve?

MÁRIA: *(mutatja Szabónak a kesztyűt ott, ahol a monogram van)*

SZABÓ: Nem tudok olvasni, maga is tudja.

MÁRIA: *(együttértézzéssel)* U. E.

SZABÓ: Ez ki lehet...

BARÓTINÉ: Ujhelyi Erzsébet.

SZIRMAI: Hát, nem tudom... Lehet akárki más is.

BARÓTINÉ: Higgyenek nekem, megismerem a kesztyűje színét.

MÁRIA: Akkor hát ő is itt járt?

SZABÓ: Nagyon valószínű.

MÁRIA: De vajon, mit keresett ő itt. S mi ez a levél alatta? (*Szabónak mutatja*)

SZABÓ: (*fintorogva néz Máriára*) Kérem, olvassa!

MÁRIA: Jaj, tényleg... elnézését kérem. (*olvassa a levelet*) Karaffa nagy vezérnek, Bécs, Császári udvar, a Császár es ká.

SZIRMAI: Es ká?

SZABÓ: Saját kezűleg.

MÁRIA: (*folytatja az olvasást*) Jövő szerdán ne várj. Indulj a seregeddel. Negyven hóhér nem elég, toborozz. Amennyit csak lehet. Ha lemészároltál mindenkit, várlak az udvarban. Eperjesről hozz örölt paprikát. És itt a pecsét, az aláírás.

BARÓTI: Hát náluk a levél! De hogyan került hozzája?

BARÓTINÉ: Ez az Ujhelyi Erzsébet nem az a cseléd, aki Petenáda Andorral szűrte össze a levelet?

BARÓTI: Asszony, hallgass már el, ne beszélj badarságokról, mikor gondolkodunk!

SZIRMAI: Ha náluk a levél, legalábbis tudják, mi van benne, akkor vajon azért szaladtak el, hogy Karaffát értesítsék vagy bennünket?

SZABÓ: Nem tudják, hogy a levél nyomában járunk, s azt keressük épp. Amúgy is, miért szólnának nekünk, ha a levél magához Karaffához szól?

SZIRMAI: Hát pont azért, hogy megakadályozzák, hogy Karaffa tudomást szerezzen az összeesküvés ügyében írt császári rendelkezésekről.

SZABÓ: Igaz. Nem tudhatják, amit mi tudunk, hogy ez a levél hamisítvány.

BARÓTINÉ: Mondom, biztos vagyok benne, hogy Petenádával szűrte össze a levelet az a fehérnép...

BARÓTI: Asszony, nem mondom többször néked...

MÁRIA: (*homlokára csap*) Hiszen jó anyámnak igaza van! Ha ez az Erzsébet Petenádával szűrte össze a levelet, akkor valóban nagy baj van!

BARÓTI: S az én családom ez! Miért gyötritek az embereket, mikor fontos ügyben nyomoznak? Hát nem látjátok, hogy a piacra való pletykáknak itt helye nincs, mert fontos az ügy, mely a magyarság becsületét védi, s melytől lehetségesen függ a nemzet szabadságának záloga! Asszonybeszédnek nincs helye sem idebenn, sem odakünn, ha fontos dolgokról szólnak az emberek! Hát próbálja meg családom visszafogni magát végre, s hagyni, hogy koncentrálni kezdjenek az emberek, szorít a délután, hamar eljő az est, a levélnek elő kell kerülnie, nincs időnk a pletykálkodásra.

SZABÓ: Igazuk van, Baróti, ha ez a fehércseléd valóban az ördögi Petenádával szűrte össze a levelet, nagy bajban van a haza ...

BARÓTI: Mi baja van itt mindenkinek?

SZABÓ: Drága barátom, itt legfeljebb magának van baja, mert ha ez az Erzsébet valóban összeszűrte a levelet Petenádával, ki Karaffa jobbkeze, akkor ezen levélről is tudomást szerezhethet általa a véres kezű vezér!

BARÓTI: *(kétségbeesve)* Hát akkor mégiscsak valóban nagy baj van ...

SZABÓ: Nem beszélve magáról, Baróti barátom, aki ezáltal szintén nagy bajba kerül, ha Karaffa vagy az összeesküvők közül valaki megtudja, hogy a maga zsebéből a Mészáros elemelte a levelet. *(az ablakhoz áll)*

BARÓTI: *(az ájulás határán)* De hiszen alkalma sem volt rá neki, mikor emelhette el? S miért pont a Mészáros?

MÁRIA: Valóban nem magától értetődő, hogy a Mészáros, ki állandó jelleggel a svábokat szidja, most Karaffa segítségére siessen ...

BARÓTI: Hát, nézzenek csak rám, én vagyok erre a legjobb példa: mindig arra az emberre kell gyanakodnunk, aki a legkevésbé tűnik gyanúsnak.

VARGA: Ez igaz, mi is azt gondoltuk, hogy a svábokkal cimborál, aztán ma kiderült, hogy éppen ellenkezőleg.

SZIRMAI: Kivéve abban az esetben van igaza, ha nem csak elterelő hadműveletként akarta feltüntetni önnönmagát abban a színben, hogy az összeesküvőket támogatja. Hiszen, mi bizonyítékot szolgáltatott eddig nekünk arra, hogy nem Karaffáék munkáját segíti?

BARÓTI: De hiszen itt a levél, s történetem színigaz!

SZIRMAI: A levél, melyben az áll, hogyan kéretik Karaffát s negyven hóhérját, hogy leöljék a magyar összeesküvőket?

BARÓTINÉ: Ez valóban gyanús, drága férjem. Nem is értem, hogy hihettünk magának ily könnyelműen mindannyian.

VARGA: Hiszen lehet, hogy ez a hamisított levél nem is hamisítvány, hanem éppen ellenkezőleg: valódi. S maga csak a bolondját járatta velünk Baróti, mert el akarta kerülni a hóhért, ki minden lépését követi.

MÁRIA: Jut eszembe, a hóhér odakünn van?

SZABÓ: *(az ablak mellől)* Bizony odakünn áll, s ha jól látom, nem csak pallosa, de már egy csirke combja is nála van.

BARÓTINÉ: Istenemre, ez a kegyetlen ember széttépi, bármi is kerüljön útjába ...

BARÓTI: *(fájdalmasan felnyög)*

SZABÓ: Csak majszolja. Gondolom megéhezett a követés nagy izgalmában.

BARÓTINÉ: Ez érthető ...

BARÓTI: Istenem, még a hóhér is a nyakamon ...

VARGA: Valóban a maga nyakára pályázik. S rendkívül gyanús jó Barótikám, hogy a maga nyakán most szorul a hurok, hogy rájöttünk csalafintaságára.

BARÓTI: Mire?

SZIRMAI: Hogy maga nem is az összeesküvők pártján van, hanem valóban a császár levelét hozta!

MÁRIA: A Mészárosról azért én sem gondoltam volna ...

SZABÓ: Tennünk kell valamit, szorít bennünket a nap, az ég széle már oly lilába vált lassanként, mint ezen kegyetlen hóhér kezének nyoma az ember nyakán ...

SZIRMAI: Szerintem végezzük ki Barótit.

BARÓTI: Hogyan?

VARGA: Vagy csak dobjunk oda hóhérjának, hisz áruló ...

BARÓTINÉ: Vagy akár megkérdezhetnénk magát a hóhért is, miért követi az uramat ...

SZABÓ: Ez nem rossz ötlet, de az összeesküvést kell segítenünk inkább.

MÁRIA: A haza fontosabb, mint apám sorsa!

SZIRMAI: Na de Mária.

BARÓTI: Ezt akartam mondani én magam is éppen.

BARÓTINÉ: Esetleg meggyőzhetnénk a hóhért magát, hogy álljon a mi oldalunkra.

SZIRMAI: Egy ilyen barbárt?

BARÓTINÉ: Véleményem szerint egy próbát megér.

SZABÓ: Keressük fel inkább mielőbb a Lakatost, hisz ő tud írni s olvasni, a német nyelv ismerője is egyben. Bizonyosan segítségünkre lesz majd!

SZIRMAI: De mi legyen Barótival?

SZABÓ: Vigyük magunkkal. Hisz nincs idő kideríteni, igazat mond-e. S ki tudja, mikor jön jól egy fogoly ma.

Mind el.

Ötödik jelenés

Liget. Petenáda Andor egy padon ül, sütteti arcát a napfényben, az arra járó hölgyeket nézegeti. A Mészáros és U. Erzsébet közeledik.

P. ANDOR: Mily nagyszerű nap! S nekem mégis oly keserves minden perce ennek a délutánnak. Ha ama sárból felkapaszzkodott ringyó nem rontotta volna el renomémat,

most bizonyosan nem magánosan üldögnék itt a padon. Gonosz nőszemély. Pediglen mennyire édes volt vélem eleinte. Sebaj, nincs oly férfi a nap alatt, akit az idő és az erő ne mosdatott volna tisztára fiatal lányok tekintetében. Csak ki kell várjam, míg elül körülöttem a vihar, vagy újra harcba szállhatok, hogy bizonyítsam bátorságomat. S akkor ismét az ölembe hullanak majd a leányok sorra ...

Mészáros és U. Erzsébet távolról figyelvén Andort.

MÉSZÁROS: Lám, itt van. Szégyene a nemzetnek, s naiv hölgyek megrontója. S mint pöffeszkedik a beste! Nem szégyelvén mindazt, mint a magyarok ellen elkövetett. De Isten ragyogó tekintete elől senki sem menekülhet. Halált hoz rája majd saját álnoksága!

U. ERZSÉBET: Szerintem azonnal ölje meg.

MÉSZÁROS: Hogy mondja?

U. ERZSÉBET: Itt helyben, fusson oda, s védjen meg, drága Gyula! Nincs nekem maradásom Isten és az emberek színe előtt, ha egy ilyen gyalázatos ember büntetlenül elbánhat vélem. *(sír)*

MÉSZÁROS: No, de kérem, szépséges kisasszony, ne sírdogáljon. Jómagam nem tudok mit kezdeni a női könnyekkel soha.

U. ERZSÉBET: Nos, pont emiatt, hiszen ön is érzi, mekkora súllyal nehezkedik rám ennek az ember-gyötrőnek súlya: ölje meg, ne habozzon, drága Gyula.

MÉSZÁROS: Hát ölni éppen nem szándékoztam ...

U. ERZSÉBET: *(türelmetlenül)* Tán nem méltán nevezik magát veszettnek, Mészáros uram? Pediglen a népek mind azt mondják, retteg még a tudatlan állat is, ha a maga lépteit hallja. S hogy a svábok inkább elhallgatnak, ha ön a közelben jár. A népek nekem mind azt mondták, a maga lépteitől nem hallani a harangokat. S most mégis, ily gyáván cserben hagy, egy naiv, ártatlan nőt ...

MÉSZÁROS: Kicsit túlozni szokott a falu ...

U. ERZSÉBET: Ha maga hagyja ezt, drága Gyula ... Minden magyar nővel így fog bánni az áruló. S lesik majd az alkalmat, mikor viselkedhetnek egy újabb nővel gyalázatosan. Ha a férfiak a harcban meg is verekszenek egymással az igaz eszméért, a nők csendben harcolnak, s ha nincs ki megvédelmezze őket, csendes vértanú halált halnak.

MÉSZÁROS: Erzsébet, magának milyen igaza van.

U. ERZSÉBET: Nos, a legtöbb esetben ...

MÉSZÁROS: Hazám s magam becsülete érdekében, s természetesen drága jó Erzsébet, a maga becsületének tisztára mosása érdekében is, kihívom ezt az embert párbajra!

U. ERZSÉBET: Milyen bátor maga, Gyula!

MÉSZÁROS: Veszett vagyok, nem bátor! (*Andorhoz*) Petenáda! Te, szülőanyád keserősége, te, a Jóisten fájalmának középpontja, te, gyere és állj ki vélem párbajra, ha van annyi merszed!

P. ANDOR: Ki szólít engem ily' lomha hangon? S mi dolgom lenne véled jó uram?

MÉSZÁROS: A magyarság becsületének nevében...

P. ANDOR: S ez a fehércseléd? Mit keresel itt, Erzsébet?

MÉSZÁROS: Reá se nézzen, drága Erzsébetem! Csak fondorlatból szólongatja magát, s hogy öklömet megpuhítsa!

U. ERZSÉBET: Oda se nézek magára, Andor! Távolról úgyis érzem magát, maga döglehelet!

MÉSZÁROS: Állj ki vélem párbajra, világ keserve! Véd meg magad, ha tudod öklömtől. De ezekkel a csontokkal fogom tisztára mosni bordáidon ennek a szerencsétlen nőnek nevét, s az egész nemzet becsületét! Nem tűrhetem az árulókat!

P. ANDOR: Kérem, kérem... Ilyen kellemetes délutáni órában... Ne izgassa fel magát jó uram, ennek a cselédnek sárból volt akkor is a neve, még mielőtt a nadrágom szárán felkapaszkodott volna. Ami nincs, az megszámlálhatatlan, s ami sárból van, bármely bordán is mossák, sosem lesz tiszta.

MÉSZÁROS: (*neki rohan Andornak, üti, ahol éri*)

U. ERZSÉBET: Ne sajnálja, Gyula!

Karaffa és 39 hóhérja közelednek, meglátják a verekedőket, odasietnek. A Mészáros ekkor roppantja el Andor nyakát.

KARAFFA: Zene füleimnek!

MÉSZÁROS: (*lihegve*) Hogy mondja, kérem?

KARAFFA: Zene füleimnek. A maga lélegzete és a roppanás, mellyel legjobb katonám nyakát törte.

HARMADIK HÓHÉR: (*érzelemmentesen*) Milyen kegyetlen!

HETEDIK HÓHÉR: (*érzelemmentesen*) S micsoda látvány ez...

HUSZONÖTÖDIK HÓHÉR: (*lelkesen*) Ez az ember is közénk való nagyvezérem, véleményem szerint valóban be kéne állnia közénk, hogy erősítse csapatunkat. Amúgy is sokkal jobban hangzana az az elnevezés nekünk, hogy Karaffa és a negyvenegy hóhérja. Nem gondolja nagy uram?

KARAFFA: (*a Huszonnegyedik hóhérhoz*) Nem megmondtam neked szépen még tegnap, hogy tedd el szemem elől ezt az embert? Hát így hallgattok ti a parancsra? Kivégezni, mindet!

A hóhérok tanácstalanul állnak, majd egymásnak esnek.

KARAFFA: Hóhérok, állj! Csak a huszonnegyediket és a huszonötödiket! Nincs szükségem olyan hóhérokra, kik helyettem gondolkodnak, vagy nem figyelnek parancsimra!
MÉSZÁROS: (*Erzsébethez*) Szerintem most induljunk meg, míg nem figyelnek, tűnjünk el innét minél előbb...

Mészáros és Erzsébet el akarnak lopakodni. A hóhérok eközben kivégzik a két említett hóhért. Karaffa észreveszi, hogy a Mészáros és Erzsébet próbál megszökni.

KARAFFA: Kit tisztelhetek e két erős marok tulajdonosában?

Mészáros és Erzsébet megáll, lefagynak, Mészáros visszafordul.

MÉSZÁROS: A helységben csak úgy ismernek, hogy a veszett Mészáros.

KARAFFA: Micsoda kincseket rejt eme porfészek! Elragadó név, jó uram, elragadó, Istenemre!

MÉSZÁROS: De még úgy is neveznek, hogy a magyarok és a nemzet feddhetetlen védelmezője! Nem tűröm az elnyomást, nem tűröm a svábokat! Haza, szabadság – ez a jelszavam!

KARAFFA: Elragadó. (*méretegi Mészárost*) Nem gondolt még arra, hogy öljön? Hogy életüket ragadjon el?

MÉSZÁROS: Hiszen ez a munkám.

KARAFFA: Jó, de nem barmokat, hanem parancsra, árulókat.

MÉSZÁROS: E kettő között nagy különbséget nem látnak szemeim, uram. Maga sem különb sokkal a karámba szorított marhától, aki hiába feszíti oldalával, nem tud kitörni onnan, hiszen kulcs kéne a zárba, s a kulcs a maga esetében épp a becsület lenne jó uram.

KARAFFA: És bátor is. Elragadó. (*Erzsébetre néz*) S a kis hölgy?

MÉSZÁROS: Az ő becsületét akartam megvédelmezni, tisztára mosni ennek az alávaló gazembernek a...

KARAFFA: Hagyjuk a részleteket. Sokkal inkább érdekelné, hogy beállna-e hóhérnak? Ekkora erőre van szükségünk, nem igaz, fiúk?

HÓHÉROK: (*fapofával bólogatnak*)

Eközben Szabó és társai megjelennek a színen, távolról figyelik az eseményeket.

SZABÓ: Elkéstünk, már beszélnek.

LAKATOS: Hát én mondtam, mein Gott, siessünk, elég lett volna, ha csak küldenek értem, s jövök. Ilyen a magyarok szervező készsége, ach ja!

SZIRMAI: Ne szidalmazzon bennünket, maga sváb!

LAKATOS: Mintha a sváb ne lenne szitokszó a maga száján!

MÁRIA: Elég legyen! *(Szabóhoz)* Mit gondol?

SZABÓ: Hogy ezek valóban összejátszanak. Rejтеzzünk el, s figyeljük, mi történik!

KARAFFA: Dönts hát, beállnál-e, te elragadó gyilkos, hisz immáron azzá váltál, hóhér fiaim sorába?

MÁSODIK HÓHÉR: *(érzelemmentesen)* Ez egy jó csapat. S a koszt, kvártély is kiváló.

KARAFFA: *(Második Hóhérhoz)* Valld be, te szögekkel átütött deszkán aludnál, ha tehetnéd...

MÁSODIK HÓHÉR: *(érzelemmentesen bólint)*

KARAFFA: Épp ilyen veszett emberekre van szükségem. *(a halott Hóhérok felé néz)* Most főleg, hogy az összeesküvők fenyegetése egyre nagyobb, két embert is veszítettem az ellenük irányuló harcban, ráadásul a levél is késik, mit a császár küldött nékem Barótival.

MÉSZÁROS: *(fogai közt, sziszegve)* Baróti... Tudtam...

KARAFFA: Állj be közénk, s jutalmad a vér lesz, mely ruhádat új színben fürdeti majd.

MÉSZÁROS: *(magában)* Majd a te véreddel fogom újra színezni kötényemet, ruhámat és arcomat, csak várd ki a végét, te bestia! Ha a magyarság képtelen összeállni, egy ökölként kilapítani az ellenséget, az én két öklöm tesz majd akkor rendet. Nincs más választásom ahhoz, hogy tiszta lélekkel élhessek! *(Karaffához)* Nem bánom, nagy vezér, beálllok hóhéraid sorába!

SZABÓ: Mit mondtam...

BARÓTI: Hihetetlen, a veszett Mészáros mégis Karaffához húz, hiába szidja mindenütt nyíltan a svábokat... Ha én ezt az összeesküvőknek elmondom...

SZABÓ: Csak lassan. Előbb még túl kell élnie a levél elvesztésének folyamatát!

BARÓTI: Szegény nyakam...

SZIRMAI: Hogy akadályozzuk meg Karaffa bosszúját?

SZABÓ: Először is, meg kéne tudnunk, mit forral.

MÁRIA: Utána kitalálhatjuk, hogyan akadályozzuk meg!

SZABÓ: Nem ártana az összeesküvőket is bevonni.

MÁRIA: Vagy legalább értesíteni.

SZABÓ: *(Máriához)* Maga milyen bátor, Mária!

SZIRMAI: Ezt én is akartam már mondani!

SZABÓ: Ráadásul eszes is. Szigorú. *(elismerően bólogat)*

MÁRIA: *(mosolyog Szabóra)*

SZIRMAI: Igen, ezt is akartam már én is mondani!

MÁRIA: Elég a beszédből. Ne késlekedjünk! Dologra!

SZABÓ: Találjuk ki, ki mit tegyen az ügyért!

SZIRMAI: Mária, ha lehet, én inkább magával szeretnék majd tenni az ügyért. *(magában)*

Míg nem figyeltem ez a gödény Szabó Máriám szívét majdnem meghódította!

MÁRIA: Váljunk két csapatra! Hiszen egyik ellenségünk még mindig Karaffa, de a Mészáros is meg kell fékeznie valakinek. A legjobb lenne, ha őket is szét lehetne választani valahogyan. S akkor külön-külön bánnánk el velük.

SZIRMAI: Megfelelkezik kedves Mária a negyven hóhérról.

SZABÓ: *(hátranéz)* Csak harminckilenc, mert egy még mindig követ bennünket.

BARÓTINÉ: Ha jól látom, kettő pedig ott van vérbe fagyva. *(Karaffáék felé mutat)*

MÁRIA: Lám, az Isten is a mi oldalunkon van: fogynak!

SZIRMAI: Mi legyen a bennünket követő hóhérral?

LAKATOS: Bizzák csak ide, majd én elköszönök tőle. *(el)*

BARÓTINÉ: S mi legyen Erzsébettel?

SZABÓ: Ő csak összezavarja a szálakat. Dologra!

MÁRIA: Vagy épp összevarrja.

Szabó és Mária egymásra nevetnek.

SZABÓ: Váljon ketté a társaság!

MÁRIA: A férfiak induljanak máris az összeesküvőkhöz, hogy segítséget hozzanak. Addig mi anyámmal feltartóztatjuk Karaffáékat.

SZABÓ: És én?

MÁRIA: Magával terveim vannak!

SZABÓ: Mily szép asszony is maga!

MÁRIA: Igazából nagyon is jó tervem van. *(kacsint)*

SZIRMAI: *(fájdalmasan felsóhajt)*

Hatodik jelenés

Főtér. Jobb oldalt étkezde asztala. Karaffa a színpad közepén, holttestek között sétál, füttyörészik. A hóhérok kifulladásra ülnek egymás mellett, Mészáros halálra rémülten ácsorog a színpad szélén.

KARAFFA: Nos hát, így szoktak a hóhér fiaim gyilkolni. Remélem ebből te is megtanultad veszett Mészáros, hogy mit várok el tőled és hogyan.

MÉSZÁROS: *(magában)* Istenemre, nehezebb lesz megölnöm ezt az elvetemült embert, mintha Buda várában egymagam kellett volna megvédenem a törököt a dühödt magyar

seregtől! Miért nem tart össze most a sok magyar? (*Karaffához*) Igen, nagy uram! Értem, nagy uram! (*magában*) Istenem, Istenem, mihez is kezdjek ...

KARAFFA: A langyos vér szagától mindig megjön az étvágyam. Együnk valamit, fiaim!

Mind leülnek, a hóhérok a véres pallosaikat az asztalhoz támasztják. Hamarosan megjelenik a pincérnek öltözött Szabó.

SZABÓ: Grüss Gott! Mivel szolgálhatok uraim?

KARAFFA: Sert ide, mindenkinek! Vért ma már ittam, de azt valamivel le kell öblítenem mostan!

MÉSZÁROS: (*Szabóhoz*) Hol van az a másik pincér, az a sváb kutya?

SZABÓ: Én is sváb vagyok, ach ja?

MÉSZÁROS: Hát, igaz is ... Magyar ember, akinek tiszta szíve van, biztosan nem szolgálná ki a császár hóhérjait.

SZABÓ: Valóban nem, ahogyan azt a magyart sem, aki a hóhérokkal közösen sert iszik e napfényes délutánban.

MÉSZÁROS: Hozd azt a sert, sváb kutya! Szavaid csíkokra hasítják a szívemet.

SZABÓ: Nos, az igazság olykor fájdalmasan hat. (*ki*)

KARAFFA: Ó, a langyos vér látványa. (*maga mögé mutat*) Nos, kinek ne melengetné meg szívét a még langyosan elfolyó vér látványa? Az ember keresi a helyét ebben a világban, miközben végül úgyis csak a föld fogadja be. Ím az a sebtiben elfolyó vér is, már a földnek gyomra felé tart. Lebomlik minden test, minden nemzet, ha nem védi kegyetlenség azokat.

SZABÓ: (*serekekkel tér vissza, mindenki elé tesz egyet, újra kimegy, újra sert hoz*)

MÉSZÁROS: (*magában*) Mikor öljem meg őt? Ha később a hóhérok szétcincálják testemet, az sem baj. Éltetem feláldozom a nemzetért. S ha nem tudja meg senki, lelkem akkor is könnyebben száll majd fel az úrhoz. Mert tettem valamit. Én legalább cselekszem. Ha egyedül, hát egyedül, de mély sebet fog ütni két kezem a császár szívéen, ha Karaffa életét elveszem.

KARAFFA: Hóhérok, fiaim! Emeljük poharunkat az életünk szent céljára, küldetésünkre és feladatunkra!

SZABÓ: Éljen a császár!

KARAFFA: Éljen a császár. No, de emeljük poharunkat a vérré ...

SZABÓ: Éljen a vér! Fenékig!

KARAFFA: Te pincér, ne sietess már, vagy levágtalak, mint egy kigömbölyödött marhát. (*a hóhérokhoz*) Fiaim, tehát, emeljük poharunkat a föld középpontja felé folydogáló vérré.

SZABÓ: *(magában)* Igyák már!

KARAFFA: A vérre, melyet mi ontunk ki egy olyan nemzetből, mely folyton széthúz, képtelen egy ökölként ütni. Emeljük poharunkat ezen utolsó napokra, mikor még késülünk a nagy ütközetre. Hiszen az összeesküvőknek hála a nemzetközi helyzet egyre fokozódik. S a császár bizodalma bennünk van, s nekünk ennek megfelelően védeni fogjuk őt, oltalmazni mindazt, mit kiépített.

SZABÓ: Éljen a császár!

HÓHÉROK: Éljen a császár! *(megisszák a sert)*

Karaffa és a Mészáros nem isznak.

KARAFFA: Lefejeztetek te kálvinista pincér! Miért kell siettetni az embert?

SZABÓ: Csak láttam, mily szomjas a társaság... *(félreáll, figyel)*

KARAFFA: Hadd lám, Mészáros uram... pontosabban most már te vagy a negyvenedik hóhérom, inkább így szólítalak.

SZABÓ: Harmincnolcadik pontosabban, hiszen két hóhérra meghalt, egy pedig elcsavargott.

KARAFFA: Honnan tudsz te ilyeneket?

SZABÓ: Hiszen pincér vagyok, számolni csak tudok, figyeljen *(elkezdi számolni a hóhérokat)*

KARAFFA: *(inni kezd a serből)* Milyen furcsa íze van ennek a sernek, te pincér! Valahogy túl savanyú íze van!

SZABÓ: Ez egy új erjesztés, megbízható forrásaim szerint Bécsben is most ez a divat.

KARAFFA: *(a Mészároshoz)* S mondd fiam, mi a terved a továbbiakban?

MÉSZÁROS: Ahogy azt maga is mondta nagy uram, védelmezni fogom a császárt és szent tervét, mellyel a magyarságot akarja továbbra is igában tartani.

KARAFFA: Elragadó, hogy milyen gyorsan tanulsz. Tudod fiam, nehéz ma jó hóhérokhoz jutni. Az embernek úgy kell vadásznia a veszettebb magyarokra. Hiszen az osztrákok olyan jámborok, tele a szívük a szépség szeretetével. Véleményem szerint ez a hegyek miatt van. Aki a hegyek között lakik valóban kemény kötésű ember lesz, de azt nem lehet a vérrrel lecsalni a sziklákról, hiszen épp elég dolga van ott neki a vérrrel. Aki meg a síkságon él, egészen kifinomult ember lesz, mert bármerre is néz, minden egyforma. Kénytelen az ember ilyen helyzetben ön maga szórakoztatására művelődni. Finom lett az emberek lelke Ausztriában. Ha engem kérdezel, túl finom. Senki sem vágyik vérre...

A hóhérok lassan elalszanak az asztalon, miközben Karaffa és a Mészáros beszélgetnek.

SZABÓ: Miért nem iszik nagy uram?

KARAFFA: Elővigyázatosságból. *(felnéz, meglátja, hogy a hóhérok mind halottak)* Fiaim, ébredjetek! Tudhattam volna, hogy ez csapda!

MÉSZÁROS: Még hogy senki sem vágyik vérre! A te véredet szomjazom! *(neki esik Karaffának, megöli puszta kezével)*

SZABÓ: Abba hagyhatja a püfölését, szerintem meghalt.

MÉSZÁROS: *(a hóhérok felé indul)*

SZABÓ: Azok már mind halottak.

MÉSZÁROS: A sertől?

MÁRIA: *(belép a színre, kacsint)* Nadragulya.

MÉSZÁROS: Hát mégis összetart a nép.

SZABÓ: Össze, te áruló! Még a malmunkra is hajtottad a vizét ennek a zabolázatlan osztrák folyónak: megölted Karaffát, hát ellened muszáj lesz tárgyalást indítsunk.

Szirmai, Lakatos, Baróti és Barótiné, Mária, Varga bejönnek a színre.

BARÓTI: Nem találtuk meg az összeesküvőket! Véleményem szerint már elindultak Bécs felé.

BARÓTINÉ: Remélem sikerül megölniük a császárt!

SZIRMAI: Egészen biztosan. De addig is döntsük el, mi legyen ezzel az áruló Mészárossal.

VARGA: Ha áruló, meg kell halnia.

SZABÓ: De megölte Petenáda Andort. Vajon azért, hogy a helyébe léphessen Karaffa bandájában?

MÉSZÁROS: Akkor a hóhérjai közül öltem volna meg valakit.

U. ERZSÉBET: *(belép a színre)* Hiszen ő ártatlan. Az én becsületesemet akarta tisztára mosni, azért ölte meg Petenáda Andort.

BARÓTINÉ: Na, én mondtam ...

MÉSZÁROS: Erzsébet!

U. ERZSÉBET: Drága Gyula! Maga ártatlan. S megvédelmezett engem is. Örök hálával tartozom magának.

SZABÓ: Lám, végül minden a helyére kerül. S a nép látja, ha összetart, egy erős ököllé válik, mely megvédelmezi a hazát.

MÁRIA: Magyarország nagy lesz és nagy marad!

SZABÓ: A következő évszázadban is, ebben teljesen biztos vagyok!

Mind ünnepelni kezdenek.

VÉGE

Petőfi Sándor – Zalán Tibor

KARAFFA

(drámatöredék – három felvonásig kiegészítve)

SZEREPLŐK

KARAFFA
KISFIÚ KARAFFA
MONTECUCCOLI
BARÓTI
BARÓTINÉ, KATALIN
MÁRIA, A LÁNYUK
SZIRMAI
SZENTIVÁNYI
MÉSZÁROS
SZABÓ
LAKATOS
MÁRIA, A LÁNYA
TOLVAJ
PINCÉR
KOMÉDIÁS
KÖNYVÁRUS
ELSŐ TISZT
MÁSODIK TISZT
ANDOR
ERZSÉBET
I. KATONA
II. KATONA
CSELÉD
HÓHÉROK, BÍRÓK

ELSŐ FELVONÁS

Első jelenés

Nyilvános kert Eperjesen (Egyfelől terített asztalok mellett csemegéző urak és hölgyek, másfelől terítetlen asztalok mellett iddogáló kézművesek és köznép. Sétáló csoportozatok. Komédiások. Katonák. Könyvárus, pincér stb.)

LAKATOS: Arany vasárnap! Gyémánt idő! Annyi felhő sincs a láthatáron, mely árnyékával befödne egy kispénzt. Az ég olyan szép színű, olyan tiszta kék, mint a te ruhád, leányom.

LEÁNY: No lásd, apám, mégis hogy civódtál, amért nem hoztam magammal esernyőt.

LAKATOS: Hja, lányom, ne vedd rossz néven az atyai szív aggodalmát. Csak úgy lehetett volna eső, amint jó idő van. S tudod, milyen drága volt a ruhád: tíz poltura híján kétszáz máriás! Hanem hiszen ki is tesz ám magáért. Beillenél vele amoda a másik oldalra az urak közé, s talán az a viganó sem volt különb nála, melyet a szultán küldött Zrínyi Ilonának.

SZABÓ: Jézus Mária, Szent József!

LAKATOS: Mi a kő lelte, szomszéd uram, hogy akkorát kiált? És mint elsápadt!

SZABÓ: Kiált! elsápadt! Talán bizony nincs okom reá? Kereken kimondom, szomszéd uram, azt a nevet ne emlegesse itt, vagy ha kedve van róla beszélni, hát mondja meg, s én elhordom magamat, aztán emlegetheti, nem bánom, de míg egy asztal mellett ülünk, válogassa meg beszédét. Semmi kedvem sincs börtönbe jutni vagy éppen akasztófára.

LAKATOS: Megvallom, hogy vigyázatlanság volt őt említenem. Ah, én istenem, milyen rettentő idők! Egy szó tönkretetheti az embert. Az ördög bújjék minden pártütőbe, mi nek is vannak a világon? Kedves hazám, Katzenellenbogen, mért hagytalak el tégedet? Ott jobb világ van, ott nincsenek pártütők, gaz lázadók, s ha az ember a fejedelemnek térdet és fejet hajt, békességesen ihatja meg pohár sörét. Hej, hiába beszélnek, mégis csak rosszabb ez a magyar föld, mint Németország. Kedves hazám, Katzenellenbogen!

MÉSZÁROS: *(más asztalnál)* Hej, pincér, hallod-e? Egy messzely borocskát.

PINCÉR: Csak egy messzelyt? S melyikből?

MÉSZÁROS: Abból, szép öcsém, amelyik legolcsóbb, éjjen a pokolban ráncos bugyogód azzal a némettel együtt, ki benne lődörög! Lódulj hamar, *(pincér el)* mert ha én lódítalak csak a kisujjam végével is, tudom, forgósziel módjára táncolsz el a hazádba, te vastag orrú, vékony lábú sváb. Csak egy messzelyt? - azt kérdi a pimasz. Ha vére volna, icceszámra innám. Csak egy messzelyt? Milyen csúf gorombaság; s ezt némettől túrja a magyar! Ott van még pofáján az éhség nyoma, mit a külföldről hozott magával, és a magyarral máris durván bánik; mit várjunk tőle, ha majd itt zsírunkon gömbölyűre hizlalja hasát?

Forduljon meg a koporsajában, aki először hitt be németet hozzánk, mert az hazánkba dögvészt hozott, mely akkor szűnik meg dúlni, ha martalékul nem talál többé magyart!

SZABÓ: Minden szavad szent igazság, barátom, de tán mérsékelnéd mégis magadat, mert ...

MÉSZÁROS: Én mérsékeljem magamat? Nem én, ha addig élek is! Így is, úgy is veszni kell az embernek. Ha szólok, karóba húznak, s ha hallgatok, megpukaszt a düh.

PINCÉR: *(hozza a bort)* Tessék, uram.

MÉSZÁROS: Tessék, uram... no már ez megjárja. Megszeppentél ugye, cimbora? Jól tetted. Tanácsolom is, hogy többé ne gorombáskodjál, és legkivált élélőttem ne. Csak szegény mészáros mesterember vagyok, de magyar; ha a kezembe veszek, kisöcsém, úgy fölhörpentelek, mint ezt a bort itt. *(kiissza a bort, s kifizeti)* Ne, itt az ára, most elmehetsz. *(pincér el)*

Katonatisztek jönnek, az urakkal szóba ereszkednek, s közéjük ülnek.

BARÓTI: Fölötte csodálkozom, hogy nincs szerencsénk tisztelhetni a tábornagyot. Talán rosszul van? Mit Isten ne adjon. Különben ő el szokott járni a közhelyekre.

ELSŐ TISZT: Oh, ments isten, nincs semmi baja. Azért maradt honn, mert igen fontos ügyben várakozik. Bécsből egy futár van érkezőben, ki utasítást hoz öfelségétől az új összeesküvésre nézve.

SZIRMAI: Mit? Új összeesküvés? Az mégis lehetetlen, ez bizony alaptalan gyanú.

MÁSODIK TISZT: Való igaz, új, nagy összeesküvés egyenesen öfelsége szent személye ellen. De hiszen jaj nekik, ha ezren vannak is! Rájok tette már talpát az oroszlán, s nincs isten, aki megmentsse őket.

BARÓTI: Dicső Karaffa! Nagy férfi! Kövesse őt árnyék módjára a siker, míg a földre nem hull minden lázadó feje, mint a megrázott fáról a férges gyümölcs. Ő szent felsége élete ellen törni, irgalmas isten, milyen iszonyú bűn! Elrémult szívemben megfagy a meleg vér.

BARÓTINÉ: *(magában)* S ez az ember magyar! Magyar és férjem! Megversz-e isten, amiért őt utálom? Verj meg, ha tetszik, de én utálom őt!

SZIRMAI: *(magában)* Ilyen asszonynak olyan férje van! Szeszélyes, örült sors, ki drága-gyöngyöt és kavicsot egy gyűrűbe foglalasz! Szegény szívem, ki a hazát és ez asszonyt úgy szereted! Az egyiket nem méltó, a másikat nem szabad szeretned.

Két közkatona a lakatos asztala mellé vetődik; egyik a lakatos poharából iszik, a másik a leány arcát cirógatja meg.

ELSŐ KATONA: Jó ital!

MÁSODIK KATONA: Csinos leány!

LAKATOS: Kérem, ez az én söröm... kérem, ez az én leányom.

ELSŐ KATONA: Mindegy, de jó.

MÁSODIK KATONA: Mindegy, de szép.

LAKATOS: Bizony nem egészen mindegy a...

ELSŐ KATONA: Nem? Kend ellenmond? Kend tehát protestáns? Bitóra ezzel a protestáns kutyafajjal, e kálvinista ördög cimborájával, e lutheránus pokol söprejével!

LAKATOS: Vitézek, ne rágalmazzanak önök. Inkább cirógassák meg a lányomat, és igyák ki sörömet, csak azt ne mondják, hogy protestáns vagyok. Katolikus vagyok lelkestül-testestül, az isten és a pápa úgy segítjen. Én és protestáns, én és ariánus! Vessen Luther, vesszen Kálvin! Éljenek a mennyország nagy és kis szentei!

ELSŐ KATONA: No már az más, úgy barátok vagyunk, s annak jeléül fölhajtom e poharat.
(*kiissza a lakatos italát*)

MÁSODIK KATONA: S én megcsókolom e leánykát. (*megcsókolja; mind a ketten el*)

LEÁNY: S te tőröd e gyalázatot, apám! Kiisszák sörödet, és megcsókolják leányodat; mi szent előtted, ha mi sem vagyunk? Kit védelmezel, ha minket sem?

LAKATOS: Gyalázat biz a, kedves leányom, de hát mit tegyek? Tudod, milyen világ van; kerékbe törnek, ha moccanok. Német vagyok, de megvallom, hogy gaz kutyák ezek a német katonák. Csak tőlök telik ilyen szemtelenség. A magyar sohasem bánik így velünk, sőt még a török sem volt ilyen cudar.

SZABÓ: Hanem hát, szomszéd uram, ön pópista, mi? Én eddig így tudtam, hogy lutheránus ön.

LAKATOS: Természetes, hogy az vagyok, de e vad nemzetség előtt csak el kellett tagadnom, különben tán megettek volna rögtön szőröstül-bőröstül. Így segít magán a bölcs ember.

SZABÓ: Vagy úgy! Igaz, igaz, tiszta szűz igazság!

KÖNYVÁRUS: (*föl s alá jár*) Uraim, ki vesz szép ritka könyveket? Ez a constanzi zsinat históriája, melyen az eretnek Husz Jánost máglyán égették meg; arcképe is benne van; gyönyörűség látni, mint csap össze feje fölött a láng. Itt van egy más becses könyv, melyet írt a híres német tudós Grinzingerius; ebből azt tanulja az ember, hogy nem a király van a népért, hanem a nép a királyért, s aki ez ellen vét, a pokol fenekére jut, mert a királyok az isten helytartói a földön. Ez is derék könyv, ebből az sül ki, hogy Melanchton és a sá-tán egy személy volt; ez ösztözné Luthert arra, hogy gonosz tanával megejtse a világot. Ez a könyv Buda várának a töröktől való visszavételét tárgyazza híven; e könyvben megmutattatik, hogy tavaly Budánál német vitézség győzött, nem pedig magyar, s így Magyarországot a németeknek köszöni, hogy végre fölszabadult a török járom alól.

MÉSZÁROS: Hazudsz, fickó, hazug a szented is! Gazember írta ezt a könyvet, az is gazember, aki megveszi! (*fölugrik, a szabó tartóztatja őt*) Te meg eressz el itt, mert téged

váglak nyakon, akármilyen jó barátok vagyunk. *(a könyvtárhoz)* Hazudsz, mondom, te kócos könyvkupec! Ott voltam én Buda ostrománál, ott lőtték meg a jobb lábamat, itt ni. Tudom, hogyan ment végbe a csata. Scherfenberg és a lotharingi herceg vagy a mennykő tudja, hogy híják őket, ezek távol a hegyek közt tanyáztak csöcselékeikkel; magyar vér omlott a sáncokon, magyar holttestek tömtek meg az árkokat, s magyar kezek tüzték a zászlót a várra, vitéz Petneházi és a hajdúság! A harc után aztán bejött a zagyva nép, s kevélyen parádézott föl és alá, s most azt hazudják, hogy a német vette vissza Budát a töröktől. S ha az vette is, bár ne vette volna! Ha már szolgálnia kell a magyarnak, inkább legyen ura a török, mint a német, mert a törökben több a becsület. Jobb szeretem ellenségemnek a törököt, mint a németet barátomnak, mert amaz nyílt ellenség, ez pedig áruló barát. Hordd el magadat hazug könyveiddel, hogy el ne játsszam rajtad azt a siralmas nótát, melyet Buda ostrománál elhagytam egy török nyakán!

KÖNYVTÁRUS: *(elmenőben)* Csúnya, barbár nép ez a magyar, nem hogy megvenné a könyvet, hanem még meg akarja érte verni az embert.

MÉSZÁROS: Már, aki erre-amarra adta-áldotta-teremtette, ami sok, csak sok! Ha engem meg nem esz a harag, én eszem meg a világot. Élet ide, élet oda, de aki ma újra fölbosszant, kiszakítom a nyelvét, ha lenn a sarkában van is a gyökere. Az utolsó pénzemet adtam ki arra a messzely borra, de megint innom kell, hogy ezt az epét lemossam a torkomból, ha az ingemet hagyom is itt. Hej, pincér, bort ide, hanem egy iccét, éspedig a javából most ez egyszerű, mert hitelre iszom. Van-e nálad hitelem?

PINCÉR: Van, uram, van, akármennyi.

MÉSZÁROS: No azért mondom, mert ha netalán nem volna, hát van nekem még egy kapitálisom, csak hogy ha éppen szükség nincs rá, nem akarok hozzányúlni. Ha nem hiszed, nézd, itt a kapitális, *(öklét mutatja)* kitelik ebből az icce bor ára kamatostul.

PINCÉR: Valóban derék tréfás úri ember. *(el)*

MÉSZÁROS: Tréfás? Szeretném tudni, mit tart ez a kölyök komolyságnak, ha ez tréfa előtte. Vigyázzon magára, hogy meg ne tréfáljam valahogy!

Komédiás jön egy póznára tűzött nagy vászonképpel, mely kivégeztetést ábrázol.

KOMÉDIÁS: *(szaval)*

Füleljen, füleljen, kinek füle vagyon,
Nézze meg e képet, kinek szeme vagyon,
Borzadjon üstöke, kinek haja vagyon,
Ím egy történet, mely rettenetes nagyon.

Ezerhatszázhetvenegyét írtak vala,
Ezelőtt tizenöt esztendővel vala,
Nagy összeesküvés napfényre jött vala,
Annak feje Zrínyi és Nádasdi vala.

Frangepán is pedig ő közöttök vala,
Kiket gonosz szándék lelkesített vala,
De a gonosz szándék el nem sülni vala,
Isten és angyalok örködtenek vala.

Vala Leopold ő császári fölsége
Méltánvalóképen nagy ingerültségbe,
Hogy a magyarok nem volnának hűségbe,
De sőt szövetkeztek összeesküvésbe.

Szólott őfelsége haragjában mondván,
Az irgalmasságot szívében kioltván:
Zrínyi, Nádasdi, nem különben Frangepán,
Hóhér által vesszen ez a három zsván.

S megtörtént vala, mit őfelsége kíván,
Hóhér által veszett el a három zsván,
Zrínyi, Nádasdi, nem különben Frangepán,
Kettő Németujhelyt, egy Bécsnek piacán.

MÉSZÁROS: Vége van? Mi? Vége van?

KOMÉDIÁS: Még nincs, most jön a java, a tanulság.

MÉSZÁROS: Hát végezd el, de, kérlek igen szépen, szaporán.

KOMÉDIÁS: *(szaval)*

Halandó emberek, ti példát vegyetek,
Őfelsége iránt hűségben legyetek,
Mint e gonosztévők ti úgy ne tegyetek,
Hogy a földön soká igyatok, egyetek.

MÉSZÁROS: Elvégezted?

KOMÉDIÁS: El... most kérek egy kis borralalót.

MÉSZÁROS: Mindjárt, kedves barátom, mindjárt egyszeriben, csak egyet kérdek tőled.

Látod az eget?

KOMÉDIÁS: Látom.

MÉSZÁROS: Nem fogod többé látni. Látod a poklot?

KOMÉDIÁS: Nem látom.

MÉSZÁROS: Mindjárt meg fogod látni. Hát te ilyen-amolyan nyársalni való gézengúz ...

de el sem tudom becsületesen kezdeni... pedig... no hiszen... oh... megállj csak... úgy ég az agyvelóm, mint a meggyújtott kazal... akasszanak föl olyan magasra, hogy a világ minden hollója meglásson... te mered a legdicőbb magyar hazafiakat, Nádasdit, Zrínyit, Frangepánt zsványoknak nevezni, te? Ha annyi császárod volna is, ahány ördög van a pokolban, ha minden császárodnak annyi hóhéra volna, ahány istentelenség van szívében, mégis kimondom, hogy ő császári-királyi apostoli fölsége, I. Leopold a zsvány, nem azok, akiket megöletett; és hogy isten előtt kedves munkát tegyek, tégedet, rágalmozó kutya, ezennel megfojtalak! *(torkon ragadja a komédiást)*

KOMÉDIÁS: Segítség, segítség, a művészet haldoklik!

Zaj, zavar; a birkózókhoz rohannak, s szétválasztják őket. A zűrzavarban egy tolvaj Baróti zsebébe nyúl, s kilop egy levelet.

TISZT: Ide, katonák, fogjátok el e lázadót, e felségsértőt.

SZIRMAI: Uram, át fogja ön látni, hogy józan ésszel nem beszélhetni illet, minőt e szerencsétlen ember beszélt. Kérem önt az emberi gyarlóságok elnézésének nevében, bocsáttassa őt szabadon, hiszen holtrészeg.

MÉSZÁROS: Holtrészeg az édesapád, akárki vagy; én józan vagyok, mint a hajnali napsugár...

SZIRMAI: Hallgass, részeg pimasz, s menj félre, úgy dől belőled a borszag, mint valami pincéből.

BARÓTINÉ. Igen, igen, tiszt úr, én is kérem önt, szánakozzék e szerencsétlennen.

TISZT: Ám legyen, valóban részeg...

MÉSZÁROS: Nem vagyok, ha mondom, aki...

TISZT: Csitt! Eresszétek el. Most takarodjál, de ha még egyszer csak a bor színét látod, jaj neked. *(visszamennek mindnyájan helyeikre, Szirmai félrevezeti a mészárost, s halkán beszélget vele)*

KOMÉDIÁS: Oh, átkozott kéz, vagyis inkább harapófogó! Holtom napjáig torkomon lesz a nyoma. S kinek köszönjem életem megmentését? Hadd lám, kinek van teli a pohara? Annak az öreg úrnak. *(a lakatoshoz megy)* Érdemes úr, lelkem barátja, köszönet önnek a festészet, színészet és költészet nevében, miket képviselni van szerencsém.

LAKATOS: Őszintén megvallva, uram, nem értem önt.

KOMÉDIÁS: Én festő, színész és költő vagyok egy személyben. Ön az imént megmenté életemet. Köszönöm, uram, önnek hőstettét.

LAKATOS: Téved ön, én közel sem voltam; az egészen elveim ellen van, hogy veszekedők közé elegyedjem.

KOMÉDIÁS: Szívem barátja, ön túlságosan szerény. Én igen jól tudom, hogy ön ragadt ki ama vasgyúró körmei közül, s én meg nem állhatom, hogy barátságát meg ne köszönjem, s egészségére ne igyam. *(fölv teszi a lakatos poharát)* Sokáig éljen ön! *(kiissza, illedelmesen meghajtja magát, s el)*

LAKATOS: Már ez mégis több, mint sok. Ma arra vagyok kárhoztatva, hogy minden ember az én poharamból részegeskedjék. Milyen fátum!

TOLVAJ: Most ez egyszer csizmadiát fogtam. Azt reméltem, hogy erszényt vagy legalább zsebkendőt húzok ki, s ez a hitvány levél akadt kezembe. Fölbontottam, de mi haszna, ha nem tudok olvasni. Pedig ki tudja, milyen szép szerelmes levél, mennyi sóhaj és csók van benne! Üsse patvar, én nem veszem hasznát. *(eldobja a levelet)*

SZIRMAI: Nos, érti már a dolgot? Átlátja ugye, hogy jól cselekedtem? Rágalmaztam önt, az igaz, de e rágalommal talán életét mentettem meg.

MÉSZÁROS: Valóban életemet mentette meg ön, édes úr, és én köszönöm önnek szíves-ségét, és ha ön a hazát szereti, úgy életem az öné, mert lássa ön, én szegény és tudatlan ember vagyok, de azért szeretem ám a hazámat, pedig nagyon!

SZIRMAI: Azt láttam, barátom, és azért igyekeztem önt megmenteni.

MÉSZÁROS: Köszönöm, köszönöm, de ez mégis siralmas, kétségbeejtő állapot! Ha az ember szabadon beszél, részegnek kell magát elismernie, hogy föl ne akasszák. Szegény, szegény édes hazám!

SZIRMAI: Fájdalom, hogy így van. De vigasztalódjék, barátom, tudja azt a nótát, hogy „ne szomorkodj, légy víg, nem lesz ez mindég „így!”

MÉSZÁROS: Oh, vajha ne lenne! Vajha érnék jobb időket! Uram, a beszéd után nem indulhat mindig az ember, mert a nyelv kétszínű portéka, az isten verje meg; nem a beszédéből önnek, hanem a szeméből úgy ítélek, hogy ön becsületes hazafi. Uram, ha kezdeni találnak önök valamit, ne felejtssenek ki engemet; én szeretem a merész játékot, melyben az ember a fejével játszik a hazáért. Úgyszincs egyebem ennél a rossz fejnél, hadd áldozzam legalább ezt a hazának, ha szükséges. Különb fejeket csapott már le a hóhér, mint ez az enyém; nem lesz érte nagy kár. Én nem veszítek vele semmit, a haza pedig nyerhet valamit. Ha szükség lesz rám, csak a veszett mézáróst tudakolja, mert úgy hínak közönségesen... minden ember útba fogja igazítani. Isten megáldja! *(Szirmai melegen szorítja meg kezét, s visszamegy helyére; a mézáros hátrafelé ballag, a levelet megpillantja)*

a földön, s fölveszi) Levél, a bizony, ismerem a formájáról; ha nyomtatva volna, el is tudnám olvasni, de az ilyen tyúkvakarás úgy táncol a szemem előtt, hogy nem boldogulok vele. Pedig szeretném tudni, mi van benne? Még sohasem olvastam levelet életemben. Különben nem lehet valami fontos írás, mert gazdája ihol feltörte, kétségkívül el is olvasta, aztán elhajtotta. Mindegy. Megtartom; megboldogult édesapám szokta volt mondani, hogy vedd föl, fiam, amit találsz, ha egy fületlen gomb is, mert nem tudod, mikor veszed hasznát. Hm, hát én részeg vagyok, részegnek kell lennem, hogy torkomra ne forrjon a szabad szó. Azért is ismétlem, és halálom óráján is az lesz az utósó szavam, hogy zsvány a császár, akasztófárapaló zsvány minden ivadéka, ámen! (el)

Karaffa jön. Lassú gögös lépésekkel járja körül a színpadot. Beléptével minden zaj lecsendesül. Amerre megy, a mulatók lekapják fövegeiket, s mélyen meghajtják magokat, s egyenként halkan kisompolyognak. Karaffa egyik-másik úrral szóba ereszkedik, s négy szemközt titokteljesen beszélget.

MÁRIA: Utálatos szörny! Inkább a kígyót vagy békát nézem, mint ez undok embert. Gödréből úgy pislog kifelé szeme, mint barlangjából a prédát leső vadállat. Mennyi vért ivott már, s mennyit fog inni még, és arca mégis olyan sápadt! Olyan, mint a halál, mely mindig életet eszik, s még sincs élete. Én fázom!

SZIRMAI: Ha ismerném a félelmet, ez az ember az, akitől félnék. Mily förtelmes alak! Valódi képe ama pokoli hatalomnak, melynek ő teremtménye, a bécsi kormányznak. Egymáshoz méltók, igazán. És ezen ördögi ember, vagyis emberi alakba öltözött ördög a zablá, mely szájadat vérzi, mellyel féken tartanak, oh, hazám, te szabadságra termett dicső mén! Mi tartóztat, hogy kardom hegyére tűzzem szennyes életét? Átok, átok! Ha megölöm, akad helyette más, és egy helyett tíz, és rossznál rosszabb. Minél büdösebb a szemét, annál több, annál undokabb férgek teremnek benne. Nem a zablát kell eltörni, hanem a kezet elvágni, mely azt fogja. Csakhogy e zablát ezer kéz tartja. Ki győzi ezt mind elvagdalni? Majd megsegít a jóisten... Úgy, úgy, csak fohászodjunk a jóistenhez ősi szokás szerint. Tegyük össze kezeinket, és imádkozzunk és tőrjünk. Piha! Az imádság olyan kulcs, mely kinyitja a menny kapuját, de béklyóink lakatját nem fogjuk vele soha kinyitni. Erre kard kell, kard! Csakhogy már beletörték legjobb kardjaink. Természetes, mert egyenként próbálkoztunk. Egyszerre és összesen! - ez a varázsigé, melyben világmozdító erő van. Oh, istenem, csak egyszer lenne hazám egy akaraton! Megmutathatnánk, hogy mi vagyunk az a nemzet, melynek ősapja Atilla volt.

BARÓTI: (Szirmaihoz) Miklós öcsém, tedd meg azt az emberséget, vezesd haza leányomat, nekem egy kis dolgom akadt, őkegyelmessége a tábornok méltóztatott magához híni.

SZIRMAI: Édes örömet, ha Mária megengedi.

MÁRIA: Jöjön, kérem, jöjön, menjünk minél előbb. Miért oly sápadt ön?

SZIRMAI: Mert ... mert ... és kegyed miért pirul úgy?

MÁRIA: Én? Mivelhogy... menjünk, kérem, menjünk. *(Mária és Szirmai el)*

BARÓTI: *(Karaffához)* Kegyelmes úr, fél óra múlva méltóztatik kegyelmességednek parancsolni?

Karaffa fejével igent int; Baróti az urakkal és tisztekkel mély meghajlások közt távozik. Karaffa egyedül marad.

KARAFFA: Hahaha! Isten vagyok. Kicsavartam a magyarok istenének kezéből a pálcát, és most én uralkodom helyette. Jaj annak, akinek feje fölött e pálcát megcsóválom. Kezemben a császári leirat, mely mindenhatóvá tesz. Talán rövid lesz mindenhatóságom, de emlegetni fogja az örökkévalóság. Vért, vért, magyar vért! Hadd lám, mennyi vére van még a magyar nemzetnek? Kiontom azt a kutyák számára az utósó cseppig. S ha egy elsápadt, kiaszott, emberi alakjából kivetkezett váz lesz a magyar nép, kacagva rúgom be sírgödrébe, és meghívom sírhalmára lakomázni a császárt, s azt mondom neki: itt az ország, osztozzunk, cimbor! Hahaha. Ez nagyszerűen szép jelenet lesz. Azt fogják kérdeni, hol van a magyar nemzet? - azt fogják felelni, nincs többé! Azt fogják kérdeni, ki irtotta ki? - azt fogják felelni, Karaffa! Fejére lépek azon nemzetnek, mely egykor a világ feje tetején járt. Ezt én fogom tenni, én, a nápolyi lazaróni, kit az utcán vetélt anyja, mint valami macskát, kinek bölcsődala a patkányok sziszegése volt a penészes romok közt, ki serdülő koromban annyit ettem, amennyit loptam, s tízannyit éheztem, mint ettem, és kinek ünnepi ruhája is olyan rongytömkeleg volt, melyből a tetűk Ariadné fonálával sem igazodtak volna ki, hahaha. A lazaróniból Karaffa, Karaffából isten lett a császár segedelmével. Köszönöm, császár pajtás. Iparkodni fogok, hogy megelégedjél velem, hogy azt mondjad egykor: Karaffa, te méltó vagy hozzám! *(el)*

Andor jön, nemsokára utána Erzsébet.

ANDOR: Mi a tatár, már vége a mulatságnak. Üres a kert. Későn érkeztem, mint az őszi szél, mely nem lel virágot, amit leszakítson. Milyen lakomát remélt szemem, s a mennykőbe is, koplalnia kell. Várhatok a jövő vasárnapig. Majd csak átkínlódom valahogy a hetet. Ah, hamuvá éget a kíváncsiság, megismerni Eperjes hölgyeit! Oly rég hallom magasztalni őket. A háborús világban nem értem rá fölfedezéseket tenni a szépség világában. Istennek és Karaffának hála, hogy helyreáll ismét az áldott béke. Szép napokat fogok itt

tölteni, de meg is érdemlem, mert barna várunkban rémítő fekete időket éltem. Valóságos remetekorszak volt. Az egész környéken egyetlenegy élvezhető fehércseléd van, azt is csúnyául meguntam. Különben derék leány az az Erzsi, csakhogy veszettül követelő. *(lassanként jövögetnek vissza a vendégek)* Ah, gyülekeznek, gyülekeznek. Annál derekabb, minél váratlanabb. Nézzünk körül, nézzünk körül. *(visszafordul, meglátja Erzsébetet)* Erzsi szívem, te vagy? Isten hozott; lám lám, milyen véletlen találkozás!

ERZSÉBET: Önre nézve, Andor úrfi, talán az, de rám nézve nem. Utánajöttem önnek, s nyomában voltam mindenütt egész idáig.

ANDOR: Mi a manó, és hogy jutok e szerencséhez?

ERZSÉBET: Minek ez a kérdés és ez a könnyelmű hang? Hogy telhetik önnek kedve abban, hogy megsértse azt, ki önt annyira szereti?

ANDOR: Vesszek meg, ha sérteni akartalak, babám. Hidd el, komolyan kérdeztem, hogy miképp jutok e szerencséhez? Mert találkozásunk valóban szerencse rám nézve.

ERZSÉBET: Csak szerencse? Én azt reméltem, hogy boldogság lesz.

ANDOR: Eh, hagyjuk el azt a szőrszálhasogatást! Tudod, nem értek a szavak megvágatásához. Szó szó.

ERZSÉBET: Jól van, nem teszek szemrehányást... csak egyet még, Andor... hogy tudott ön engem minden búcsú, minden szó nélkül elhagyni?

ANDOR: Kedves galambom, ezért dicséretet és nem szemrehányást érdemlek. Én azt csupamerő kíméletből tettem, hogy fölmentselek az elválás könnyeitől, fájalmától.

ERZSÉBET: Ma nagy kedve van önnek tréfálni, Andor.

ANDOR: Az ördögöt van, dehogyan van! Hanem teneked van csodálatos szeszélyed szavaimat tréfára magyarázni.

ERZSÉBET: Különös, hogy akik olyan jól értették, most egyáltalában nem értik egymást.

ANDOR: Igazán megmagyarázhatatlan.

ERZSÉBET: Menjünk félre innen, Andor, az emberek mindinkább gyülekeznek, menjünk néhány pillanatra valamely magányosabb helyre.

ANDOR: Nem szeretem a magányt.

ERZSÉBET: Pedig valaha nagyon szerette ön, emlékezzék csak vissza...

ANDOR: Meglehet, meglehet, nem tagadom; hanem az ember ízlésének az a tulajdona van, hogy változó. Ha valami mondanivalód van, rózsám, itt is elmondhatod az emberek között, én nem vagyok szégyenlős.

ERZSÉBET: Sok, igen sok mondanivalóm volt, de most már kevés van, igen kevés. Nem is szükség kérdenem többé, hogy szeret-e még ön? Ha együgyűbb volnék is, mint vagyok, átláthatnám, hogy nem szeret.

ANDOR: S ha nem szeretnék?

ERZSÉBET: Akkor sohasem szeretett ön, mert akit egyszer megszűnünk szeretni, azt sohasem szeretjük.

ANDOR: S ha így volna?

ERZSÉBET: Akkor ön megcsalt engemet.

ANDOR: S ha megcsaltalak volna?

ERZSÉBET: Akkor jaj önnek!

ANDOR: Brrrr! Egészen elrémítesz, kis babám.

ERZSÉBET: Ismétlem, akkor jaj önnek. De van egy mód, nem kibékítésemre, hanem legalább bosszúm megállítására. Ön azt ígérte, azt esküdte, hogy el fog engemet venni, tehát vegyen el, akár szeret, akár nem. Ha már lehetetlenné tette ön rám nézve a boldog életet, mentsen meg legalább a becstelen élettől.

ANDOR: Elvegyelek, kincsem? Megházasodjam? Hmhm. De azt tán csak nem akard, hogy tüstént papot hívassak, s itt azonnal végbemenjen a ceremónia? A házasság nagy lépés, azt éretten meg kell fontolni, azért szabj egy kis határidőt.

ERZSÉBET: Jól van; mikor ad ön választ?

ANDOR: Mikor? Megállj... Holnapután kiskedden, borjúnyúzó pénteken.

ERZSÉBET: Cudar, kegyetlen ember! Nem elég, hogy kiszakította szívemet, még szét is marcangolja körmeivel és hidegen, mosolyogva. Nem vesztegetem a szót. Kereken kimondom, önnek el kell engemet vennie, hogy világ csúfja ne legyek holtom napjáig.

ANDOR: No hát én meg szinte kereken kimondom: nem foglak elvenni, hogy világ boldondja ne legyek holtom napjáig... de arra a szívességre kérlek, ne kiabálj itt olyan veszettül, mert ide csődülnek az emberek.

ERZSÉBET: Hát aztán? Hisz az imént mondta ön, hogy nem szégyenlős. Ha az is, most már mindegy, sőt annál jobb. Azt akarom, hogy ide csődüljenek. Te meggyaláztál engemet, vásott fickó, meg foglak én is gyalázni. Emberek!

ANDOR: Nem hallgatsz, eszeveszett!

ERZSÉBET: Nem. Ha a föld közepébe ásol le, onnan is kiüvöltök, onnan is kiröpítem rád átkaimat, mint a tűzokádó hegy az égő köveket. Emberek! *(a vendégek összeszaladnak, s karéjt képeznek, csodálkozás, nevetés, rémülés)* Nézzétek ezt az ifjú urat, ez a legalábbvaló gazember, a legutálatosabb szörny, a legmegvetendőbb teremtmény, a legocsmányabb féreg a világon! Őrizkedjete tőle, mert lehelete dögvész, érintése kárhózat! Oh, isten, sülyeszd el a földet, hadd sülyedjen el vele gyalázatomban! És te vadállat...

ANDOR: Hah, silány ringyó! Hitvány paraszt faj! Merülj vissza a sárba, melyből ruhám szélébe kapaszkodva kimásztál! *(megragadja haját, s a földhöz vágja, megrúgja, s elrohan, a körülállók kacagnak, sajnálkoznak, szörnyűködnek, fölemelik és elviszik Erzsébetet)*

Második jelenés

Karaffa lakása (Jön egyenként tizenkét fekete ruhás ember, köztök Szentiványi László; utánok húsz vörös ruhás férfi, kezökben pallossal. A fekete ruhások jobbra, a vörös ruhások balra sorba állanak. Karaffa középről; szemlét tartva megy el a hóhérok előtt)

KARAFFA: Mi a legkedvesebb italod?

ELSŐ HÓHÉR: A vér.

KARAFFA: Ki az istened?

MÁSODIK HÓHÉR: Az Ördög.

KARAFFA: Mi a legnagyobb vétked?

HARMADIK HÓHÉR: Egy embert egészen agyonüthettem volna, s csak félig ütöttem agyon.

KARAFFA: Melyik a legszebb virág?

NEGYEDIK HÓHÉR: Az akasztófa virága.

KARAFFA: Mit gyűlölsz legjobban?

ÖTÖDIK HÓHÉR: A bűnbánást.

KARAFFA: Micsoda szenvedélyed van?

HATODIK HÓHÉR: Emberkínzás.

KARAFFA: Melyik nap a legnagyobb ünneped?

HETEDIK HÓHÉR: Amelyiken legtöbbet gyilkolok.

KARAFFA: Mikor örültél életedben legjobban?

NYOLCADIK HÓHÉR: Mikor egy embernek a szemét harapófogóval húztam ki.

KARAFFA: Melyik a legszebb hang?

KILENCEDIK HÓHÉR: A halálhörgés.

KARAFFA: Mire való az igazság?

TIZEDIK HÓHÉR: Hogy porba tiporjunk.

KARAFFA: Kit szeretsz leginkább kínozni?

TIZENEGYEDIK HÓHÉR: Az ártatlanokat.

KARAFFA: Mi van a szívedben?

TIZENKETTEDIK HÓHÉR: A császár és a sátán képe.

KARAFFA: Mi nincs szívedben?

TIZENHARMADIK HÓHÉR: Irgalom.

KARAFFA: Mire való a fog?

TIZENNEGYEDIK HÓHÉR: Hogy csikorogjon.

KARAFFA: Miért születél?

TIZENÖTÖDIK HÓHÉR: Hogy mások meghaljanak általam.

KARAFFA: Mi szent előtted?

TIZENHATODIK HÓHÉR: Semmi.

KARAFFA: Hány isten van?

TIZENHETEDIK HÓHÉR: Miattam lehet akárhány, én nem törődöm vele.

KARAFFA: Meddig éljen a császár?

TIZENNYOLCADIK HÓHÉR: Míg a hóhéroknek dolgot ad.

KARAFFA: Mivel kened a bocskorodat?

TIZENKILENCEDIK HÓHÉR: Emberzsírral.

KARAFFA: Mikor szoktál gyónni?

HUSZADIK HÓHÉR: Ha véletlenül jót cselekszem.

KARAFFA: Micsoda vallású vagy?

ELSŐ HÓHÉR: Nem vagyunk többen.

KARAFFA: Mi van?

ELSŐ HÓHÉR: Jelentem, nem vagyunk többen.

KARAFFA: Vajon ezt kérdeztem én? Hogy hányan vagytok? És nagyméltóságú úr, vagy mi a fene!

MÁSODIK HÓHÉR: Nem, tábornok úr. Nem ezt kérdezte.

KARAFFA: No lám, van, aki figyel. Megjegyzem, érdemes lesz figyelni, drága fiaim, mert könnyen előfordulhat, hogy a másik végén találjátok magatokat a botnak. Nem ti fogjátok, hanem benneteket ütnek vele. Érted, amit mondtam, fiam?

HARMADIK HÓHÉR: Nem egészen, nagyméltóságú uram.

KARAFFA: Mindösszesen arra céloztam, hogy ma te ütöd le a fejét az elítéltnek, holnap pedig a tiédet üti le valamelyik társad. Ha nem jól figyelsz, vesztőhelyen végzed. Leüti a fejed – ez e itt. Leütöd-e a fejét ennek az értetlen cimborádnak, halljam!

NEGYEDIK HÓHÉR: Le én, tábornok úr, akár az anyámét is, parancsra.

KARAFFA: Derék legény vagy. Lesz dolgod, megígérem, épp elég. Most fölteszek egy kérdést mindőtöknek. Micsoda vallású vagytok? Egyszerre válaszoljatok! Intésre! De jól gondoljátok meg, mit válaszoltok (*int*)

HÓHÉROK: Római katolikusok.

KARAFFA: Jó a válasz. Egyelőre maradhattok a botnak ezen a felén. (*a fekete ruhások felé fordul*) Nos, uraim, az eligazításban önök következnek. A tisztelt bírók. Ugye, tudják, miért vannak itt. Látom tudják. És azt is, hogy miért vannak itt? Nyilván sejtik. Mert megbízom önökben. Önökben, hogy az igazság és csakis az igazság nevében hozzák meg a döntéseiket. Mert sok munkájuk lesz, sok döntésben kell kiegyezniük – velem. Igazság. Mert mi is az igazság? Tudja valaki? Hallgatnak. Nem tudjuk, mi az igazság. De

azt tudjuk, hogy ki a végső igazságok egyedüli tudója. Na, mondják meg, hogy ki! Hadd halljam, maguk is egyszerre! Intésre! (*int*)

BÍRÓK: Isten.

KARAFFA: Jól választok. Isten. De isten nem látható, nem hallható, nem tudjuk, az ég melyik zugában lakik, csak azt tudjuk, hogy a szeme mindent lát, és minden időben lát ő is bennünket. És gondoskodik rólunk, megbízott helytartói által, az ő döntéseiken keresztül. Ki isten földi helytartója?

BÍRÓK: A király.

KARAFFA: Okosan választok. A király. I. Lipót császári-királyi apostoli őfelsége. Ő a mi isteni megválasztottunk, helytartónk.

BÍRÓ: A pápa, uram.

KARAFFA: (*meghökken*) Mi van a pápával?

BÍRÓ: A pápa őszentségéről meg méltóztatott felejtkezni.

KARAFFA: Nem felejtkeztem meg. Csak jelzem, nem vagyunk a Vatikánban. Világi bíróság vagyunk, amelyik nem a pápának tartozik felelősséggel, hanem a világi helytartónak. Ez pedig őfelsége I. Lipót. Esetünkben. Értem?

BÍRÓK: Érteni vélem, tábornok úr.

KARAFFA: Érteni véli. Ez egy kissé homályos válasz. Én az egyenes válaszokat szeretem. Katona ember vagyok, nem értek a hajlongó beszédhez. Figyeljen, és figyeljenek! Maguknak pálcájuk van, ha jól emlékszem. A pálcának is, akár a botnak, két vége van. Most az egyik végét foghatják, mert azon a végén vannak az úr – és az én – kegyelméből. Így mások felett fognak ítélni. Megértették? De hamar átkerülnek a pálcá másik végére, amikor önök fölött fog ítélni, mondjuk, a mellettük álló társuk. (*rámutat a mellette állóra, és Szentiványinak teszi fel s kérdést*) Ön például bárkit fölött meghozná a legsúlyosabb ítéletet a királya védelme nevében? Bárkit elítélne, még a tulajdon anyját is?

SZENTIVÁNYI: Az igazság nevében bárkit. Még a tulajdon anyámat is.

KARAFFA: Jól választott. Megjegyzem magát. A válasza nyomán térjünk vissza az igazság kérdéséhez. Azt mondtuk, az isteni igazság földi letéteményese a király. De a király, ahogy az isten, nincs jelen közöttünk. Hogyan gyakorolhatja tehát az igazság hatalmát köreinkben?

SZENTIVÁNYI: Megbízott helytartója által, nagyméltóságú uram.

KARAFFA: Remek a válasz, önt ismét megjegyeztem magamnak. A hasznomra lesz, úgy látom. A király megbízottja, itt, Eperjesen, beszéljünk most már konkrétan magunkról, én vagyok. Ebben a levélben, amelyet felmutatok önöknek, írja meg az uralkodó, hogy teljhatalommal ruház fel. Mit gondolnak, miért van erre szükség? Látom, nem tudják. És ez a nem tudás most akár az életüket is jelenti. Összeesküvés, király elleni lázadás fészke ez a látszólag nyugodt és derűs kis polgári város. A békés felszín alatt azonban

már marásra készen tekereg a kígyó. A lázadás, a felségárulás szörnyű és kíméletlen férge. Viperafészek fölött állunk. És nekünk még az előtt el kell pusztítanunk, hogy a húsunkba harapna, mérgét a húsunkba eresztené, az uralkodó felség lába felé kapna. Ezért vannak tehát itt. Önök fogják megvizsgálni a folyamatba hozott ügyeket. Meghallgatják a tanúkat, szembesítik őket a megvádoltakkal, mérlegelnek, és meghozzák a döntésüket. Egyenként fognak dönteni, ki-ki a tudása és a lelkiismerete szerint. És a döntésüket egyenként fogják a fülembe súgni. Ide, ni? Értették?

BÍRÓK: Értettük.

KARAFFA: Még meggondolhatják magukat, aki akar, elmeget bántódás nélkül. És soha nem is éri bántódás a mostani döntése miatt, hacsak nem derül ki valami egyéb, ami miatt mégiscsak a pálca másik felén fog kikötni. Nem garantálhatom, hogy nem, bárki megtévedhet, akár úgy is, hogy nincs tisztában a tévedésével. Nekünk ebben a segítségére kell lennünk, az eltévelyedés mértéke szerint kell eljárunk vele szemben. Akár elmenni a legsúlyosabb megoldásig is... Háromig elszámolok. Ez idő alatt bárki szabadon és bármilyen következmény nélkül elhagyhatja a kijelölt bírók közül a termet. Elhagyhatja. De, aki marad, annak teljes szívvel, lélekkel és odaadással kell képviselni a király érdekeit, védeni az isteni hatalommal felkent uralkodót, és hallgatni a teljhatalommal felruházott megbízottja tanácsait. Egy... kettő... három. Senki sem mozdult, önök tehát innentől kezdve az eperjesi törvényszék kinevezett bírói. *(a hóhérokhoz fordul)* Rátok pedig, akik vállaltátok az ítéletek végrehajtásának súlyos lelki terhét, sokkal összetettebb munka vár, mint gondolnátok! A gonosz nem arról mutatkozik meg, hogy nevetve beismeri otromba szándékait és elárulja ördögi terveit. De mert testben, a testükben lakik a gonosz, a test megtörésével elveszíti támfalait a megtévelyedett, mi több, megtébolyult lélek, és kénytelen lesz megvallani igaz szándokait és az elkövetés aljas módszereire vonatkozó sötét elképzeléseit. A ti igazi munkátok nem a látványosságban zajlik, hanem a sötét cellák mélyen, ahol vér fröcsköl, ha kell, csont törik, ha kell, könny áztatja szét a mocskos kövezetet, velő csapódik a csupasz falakhoz. Nem kell irgalmat éreznetek, mert valójában a sátánnal találkoztok, amikor a gonosztól megszállottak igazi terveit akarjátok kihúzni a perbe fogottakból. Halljam, lesz-e bennetek bármiféle irgalom?

HÓHÉROK: Nem lesz.

KARAFFA: Így legyen! Ne remegjen meg soha a kezetek! Ha pedig megremeg *(hidegen fölnevet)*, tudjátok, mentek a bot másik végére. *(ismét a bírókhoz fordul)* Kevés az idő, derék nemesek és polgárok, szeretett munkatársaim, az összeesküvők bármelyik pillanatban lángba boríthatják Eperjest, vele együtt a Felvidéket, szövetkezve megátalkodott társakkal az országot, és ezek az emésztő lángok a királyi trón lábát akarják majd nyaldosni. A sárkánykígyót a fészékében kell meglepni, életre támadása előtt kell halálra csonkítani.

Gyorsan kell cselekednünk, a lehető leggyorsabban és leghatározottabban. Van önök között jurátus, ügyvéd, végzett vagy gyakorló bíró? (*páran felemelik a kezüket*) Remek. Mivel én is jogokban jártas ember vagyok, a hatalom jogait mindenek előtt betéve tudom, vélelmezem. Így sejtem, hogy önök ragaszkodni akarnak majd az eljárási szokásokhoz. A lefogott felkelők vagyonekobbzását a per büntető kimenetele utánra halasztanák. Erre nekünk nem lesz időnk. Az elfogottakat – az elfogás ténye pillanatától – teljes vagyonekobbzásra ítéljük. Én – meg önök. Miért is van ez így, a perek gyors elindításának és még gyorsabb, ítélettel történő befejezésének törekvésén túl? Mert nekünk az elrettentés is célunk kell legyen az első perctől fogva. Prevenációs eljárásnak is hívhatnám, de ezt nem értené mindenki a jelen lévők közül. Az ember már csak ilyen, esendő. Szívesen kacérkodik a lázadás szellemével, előkelő státusnak tűnik számára a felkelő titulus – amíg ez ingyen van. De ha már a javait kell beleforgatnia a vállalkozásba, nyomban kihátrál. Így előzzük meg a politikai bujaság tovaterjedését. Elrendeltem, hogy kezdjenek hozzá a főtéren egy vérpad ácsolásához. Nyilvános kivégzéseket fogunk tartani. Hadd lássa a város népe, és rettenjen el tőle, hogy nincs a szívünkben naplemente. És nincsen bennünk irgalom a pártütőkkel, az árulókkal, a királyra kezet emelőkkel szemben. Ha van kérdésük, most tegyék fel! (*hosszú szünetet tart, el-elsétál a megrettenve ácsorgó bírók, a merev arccal maguk elé bámuló hóhérok előtt*) Nincs kérdésük. Akkor végeztem. Elmehetnek. Éljen a király!

MIND: Éljen a király!

KARAFFA: Vesszenek az árulók!

MIND: Vesszenek az árulók!

KARAFFA: Nem lesz a lelkünkben irgalom.

MIND: Nem lesz a lelkünkben irgalom.

KARAFFA: Kifelé mindenki!

A bírók és a hóhérok rendben kivonulnak, Karaffa az ablak elé áll, bámul kifelé. Kint elkezdődik a kopácsolás – ácsolják a vérpadot.

Harmadik jelenés

Szirmainál. Szirmai az asztalnál, valamilyen iratot böngész. A cseléd jön be, alázatosan várakozik, míg a ház ura fel nem néz.

CSELÉD: Egy ember van kint, kegyelmes uram.

SZIRMAI: Egy ember? Polgár- vagy úremlerféle?

CSELÉD: Polgárnak nézem. A ruhája formájából.

SZIRMAI: És mit akar?

CSELÉD: Azt nem mondta.

SZIRMAI: Hát akkor kérdezze meg tőle!

CSELÉD: Értettem, kegyelmes uram. *(kimegy, kisvártatva visszajön)* Azt mondja, hogy nem mondja meg. Nekem nem.

SZIRMAI: Akkor mondja meg neki, hogy menjen a fenébe a mondandójával!

CSELÉD: Értettem, kegyelmes uram. *(kimegy, kisvártatva visszajön)* Megint csak azt mondja, hogy nem megy sehova. Megátalkodottan bé akar jönni a kegyelmes úrhoz.

SZIRMAI: Hát, ha annyira akar, akkor jöjjön be. De ne menjen messze az ajtótól, Mihály, ki tudja, mit akar egy ilyesmi erőszakos forma az embertől.

Mihály kimegy. Kisvártatva bejön a Mészáros. A cseléd Szirmai intésére kimegy, de az ajtót resnyire nyitva hagyja, nyilván hallgatódzni akar.

SZIRMAI: *(anélkül, hogy felnézne)* Jó napot! Mi fontos elintézni valója van velem? Elnézést, sok a dolgom.

MÉSZÁROS: Tiszteletem, kegyelmes uram. Látogatóba jöttem.

SZIRMAI: *(fölnéz, csodálkozva mered a mészárosra)* Maga? Hozzám?

MÉSZÁROS: Én. Magához.

SZIRMAI: Attól tartok, eltévesztette a házszámot.

MÉSZÁROS: Dehogysis. A pincértől tudakoltam meg, hogy hol lakik. Azt mondta, itt. És tényleg, itt ül most velem szemben.

SZIRMAI: Ezek tények. Csak azt nem tudom még mindig, ki a pincér, és miért a látogatás.

MÉSZÁROS: Hát, a pincér a Kerék vendéglőből. Ahol az uraság is ülni szokott. Néha, gondolom. Lehetséges, hogy nem ismer meg?

SZIRMAI: Egészen lehetséges. Tudja, annyi emberrel találkozom napszámra, hogy nehezen jegyzem meg az arcokat.

MÉSZÁROS: Hát tudja! Maga mentette meg az életemet a Kerékben, Szirmai úr. Látta, már a nevét is tudom. Én vagyok a veszett mészáros, akinek eljár a szája, amikor iszik.

SZIRMAI: Emlékszem már! Derék és ártatlan embernek látszott akkor, azért keltem a védelmére. De ez nem lehet oka annak, hogy most idejött.

MÉSZÁROS: Nem is az. Épp eléggé kihálálkodtam magamat a vendéglőben. Akkor mondtam, hogy ha ügye van a hazának, állok a rendelkezésére.

SZIRMAI: Lehet, hogy mondta. Erre nem emlékszem. És most ügye van a hazának, vagy mi a baj?

MÉSZÁROS: Nincs baj. Az ügy dolgában meg változatlanul fenntartom a szavamat.

SZIRMAI: Hát akkor? Nem értem.

MÉSZÁROS: Nos, ügyvéd úr, akkor, éppen akkor, amikor részeg hőzöngésemben kiragadt a katonák karmai közül, én egy levelet találtam a földre esve.

SZIRMAI: Levelet? Miféle levelet.

MÉSZÁROS: Egy levelet. Mit tudom én azt, hogy miféle.

SZIRMAI: Ki írta kinek a levelet?

MÉSZÁROS: No, lássa, ezt nem tudom. Azért is vagyok itt, hogy ezt megtudjam.

SZIRMAI: Azt se tudja akkor, mit tartalmaz a levél.

MÉSZÁROS: Azt se tudom.

SZIRMAI: Ezek szerint nem tud olvasni.

MÉSZÁROS: Nem nagyon. A nyomtatott betűkkel elbaldogulok, de ezzel a macskakaparral sehogy sem. Meg, nincs is okuláréra szükségem a disznókhoz.

SZIRMAI: Kikről beszél ilyen gorombán?

MÉSZÁROS: Nem gorombán, kérem. Nekem a foglalkozásom a mészáros, nem a nevem. A nevem ...

SZIRMAI: Az most nem érdekes! Elhozta a levelet?

MÉSZÁROS: El hát. *(a kezében tartott süvegszerű sapkából előhúzza a levelet, és Szirmai felé nyújtja)*

SZIRMAI: A sapkájában tartja más levelét? Miért, ha nem tudja, mi van benne?

MÉSZÁROS: Akármi is lehet. Ott nem keresik, ha lefognának.

SZIRMAI: Miért fognák le?

MÉSZÁROS: Miért ne? A semmiért is lefognák manapság az embert Eperjesen. Rossz idők járnak odakint, kegyelmes uram. Mióta ezt a tábornokot ideette a rosseb, azóta folynak a lefogások.

SZIRMAI: Ezt meg honnan veszi?

MÉSZÁROS: Mondják.

SZIRMAI: Amit mondanak, annak fele sem igaz.

MÉSZÁROS: Ebben az esetben, ha a fele igaz annak, amit mondanak, máris nagy bajban vagyunk. Ez a Karaffa ...

SZIRMAI: Ebben a szobában nem szoktunk neveket mondani.

MÉSZÁROS: Igenis... Szirmai úr... Bocsánat, a maga nevét se szabad kimondani?

SZIRMAI: Szabad, de lehetséges, hogy nem tanácsos. Ki tudja? Lássam azt a levelet! *(elveszi, olvassa, azután zavartan leteszi az asztalra)* Azt mondja, nem tud a levél tartalmáról.

MÉSZÁROS: Nem tudok, kegyelmes uram.

SZIRMAI: Jobb is magának. Ezután a létezéséről se tudjon! Apropó, miféle összeesküvést emlegetett az előbb?

MÉSZÁROS: Beszélük.

SZIRMAI: Mit beszélnek?

MÉSZÁROS: Az összeesküvést beszélük.

SZIRMAI: Ne tegye próbára a türelmemet, mészáros! Ki esküszik itt össze ki ellen?

MÉSZÁROS: Azt én nem tudom. Az Imrét emlegetik, meg a Zrínyi Ilonát.

SZIRMAI: Imrét? Csak nem a Thökölyt?

MÉSZÁROS: Azt éppenséggel.

SZIRMAI: Csak úgy per Imre magának?

MÉSZÁROS: Nekem csak úgy per Imre. Ide járt oskolába, amikor még nem adta kuruc-ságra a fejét. Ösmertem. Áldott kis szentelen purdé volt.

SZIRMAI: Jól van, ha az volt. Értem. (*elgondolkodva*) Most már többre emlékszem az akkori találkozásunkból. Izgága ember maga, mészáros!

MÉSZÁROS: Nem izgágább, mint amennyire magyar. Tudom, hogy a kegyelmes úr is magyar az érzelmeiben. Csak nem izgága.

SZIRMAI: Nézze, mészáros, ha tanácsolhatom, ne törődjék maga az én érzelmeimmel! Én sem emlegettem föl a magáéit, bár most már szó szerint fel tudnám idézni, amiket a fogadóban mondott. A saját érdekében fogadjon meg egy tanácsot! Amikor kilép ezen a kapun, két tévképzettől szabaduljon meg! Attól, hogy ma itt járt és találkozott velem, és attól, hogy egy talált levelet adott át nekem. Mert a valóság az, hogy nem járt itt, és a levél sem létezik.

MÉSZÁROS: Most nem egészen értem, amit az ügyvéd úr mond. Ez a nyelv nekem így magas.

SZIRMAI: Nem baj. Nem is értenie kell, hanem megjegyeznie. Két dolgot bíztam magára, megjegyzésre. Nincs levél, nem volt és nem is lesz. Nem járt itt, nem is beszélt velem, és nem hozott nekem semmit.

MÉSZÁROS: Értem. Azaz, hogy megjegyzem. Rosszat sejtek, kegyelmes uram.

SZIRMAI: Ez már a maga dolga. Kíván még valamit?

MÉSZÁROS: Szívesebb fogadtatásra számítottam.

SZIRMAI: Nem maga mondta, mészáros, hogy rossz időket élünk? A rossz helyre tett bizalom a fejünkbe kerülhet. Az enyém... a magáé... a miénk...

MÉSZÁROS: Igaza van. Nem kell megbízni bennem, Szirmai úr. Én azért megbízhatok magában, nem?

SZIRMAI: Ez már nem az én dolgom.

MÉSZÁROS: Értem. Azért, ha az ország dolgában valami változás történik... magában... vagy maga körül... én akár a fejem is odaadom a hazámért... magáért... csak szóljon! Tudja és emlékezzék! A veszett mészáros...

SZIRMAI: Derék. De talán nem ennek van most az ideje. Mihály! *(a cseléd bejön)* Kísérd ki az urat! Aztán gyere vissza, beszédem lesz veled. *(Mihály kimegy, maga elé engedve a mézsáros, Szirmai fel-alá járkal a szobában)* Istenem! Már csak ez hiányzott. Kint egyre hangosabban csahol az a veszett kutya. Úgy hírlik, már a szerepeket osztogatja az első előadásához a Teátrumba. S akkor itt ez a levél is! Kinek higgyek? Kinek hihetek? És ha csapda? Ha Baróti csal vele csapdába? Vagy, ha éppen Barótit akarják csapdába csalni? Mondjuk a tábornok? Hát Baróti mégsem lenne az, aki, vagy akinek hiszik? Akinek hiszem. Ki ez a mézsáros, és mit tud? Az én fejemmel játszik, vagy az ő feje lesz a lapda valaki lába előtt? *(Mihály megáll az ajtóban, köhhent)* Mihály, ezt az embert ne engedje be ide soha többé! És jegyezze meg, ez az ember nem járt itt soha. Megjegyezte? *(Mihály bólint)* Ha nem tévedek, egész idő alatt hallgatózott. *(Mihály bólint)* Akkor azt is jegyezze meg, hogy semmiféle levelet nem hozott az ember, aki nem jött ide, így nem is hagyhatott itt semmit, mert itt se volt. Érti? *(Mihály tagadólag rázza a fejét)* Nem baj, ha nem ért semmit, talán jobb is így magának. Nem nagy megjegyzendőek ezek, amiket mondtam, nem kell érteni őket. Nem volt látogatóm, nincs levél, nem hagyott itt semmit. De ha mégse jegyezné meg, Mihály, azt sejtenie kell, nem biztos, hogy később lesz még mit ráznia a nyakán a kérdéseimre. Ezt már csak elérte?

MIHÁLY: Ezt már értem. Megismételjem?

SZIRMAI: Ne! De ismételtesse magában mindaddig, amíg el nem felejtí, ki nem volt itt, és mi nincs, mert mit nem hagyhatott itt.

MIHÁLY: Kegyelmes uram, ha kérhetem, ne zavarjon össze engem ezzel a jurátusi, érthetetlen hadari beszéddel! Érték annyit, amennyit értenem, kell. Befogom a pofámat. Szebben szólva, tartom a szám. Nem láttam, nem hallottam, lehet, hogy magam is itt se voltam. Elmehetek?

SZIRMAI: Elmehet, Mihály.

Negyedik jelenés

Karaffa dolgozószobája. Mint a második jelenésben. A tábornok az ablaknál, a szobának háttal. Szentiványi feszes vigyázban áll az asztala előtt.

KARAFFA: Tudja, miért van itt, Szentiványi?

SZENTIVÁNYI: Tudom, nagyméltóságú tábornok úr. Mert hívatott.

KARAFFA: Valóban hívatottam. De nem ezt a választ vártam. Akkor kérdezek másként. Azt sejtí-e, hogy mért hívatottam?

SZENTIVÁNYI: Azt sejteni sem tudom.

KARAFFA: Meg fogom mondani. Őszinte ember ön, Szentiványi László?

SZENTIVÁNYI: Annak tartanak.

KARAFFA: És maga mit tart magamagáról?

SZENTIVÁNYI: Ugyanezt, nagyméltóságú ...

KARAFFA: Magának csak tábornok!

SZENTIVÁNYI: Ugyanezt, tábornok úr.

KARAFFA: Hiszek magának. A válaszaiból arra kell következtetnem, jól megleszünk egymással. Mi ketten.

SZENTIVÁNYI: Merem remélni, nagyméltóságú ... tábornok uram.

KARAFFA: A remény ebben az esetben kevés, Szentiványi. Ide most több kell. Hit!

SZENTIVÁNYI: Hiszek magamban, tábornok úr. És hiszek abban, hogy – ahogy mondani méltóztatott –, jól megleszünk mi ketten, egymással.

KARAFFA: Derék beszéd. Ha már a hitnél tartunk! *(a tábornok hirtelen megfordul, keményen szembe néz Szentiványival)* Ha már a hitnél tartunk, ön milyen hívő?

SZENTIVÁNYI: Természetesen istenhívő.

KARAFFA: Még szép! Ezt el is várom magától. Csak tudja, Szentiványi, istenben is sokféleképpen lehet hinni.

SZENTIVÁNYI: Én nagyon hiszek, tábornok úr.

KARAFFA: Ebben sincs okom kételkedni. De a hit irányáról kellene most beszélnünk. Ha nem tévedek, ön protestáns.

SZENTIVÁNYI: Az vagyok, tábornok úr.

KARAFFA: Ez önmagában még nem is lenne baj. A pápa őszentsége vallási türelmet hirdetett, és jó királyunk, I. Lipót ennek megfelelően szabad vallásgyakorlást biztosít a megtevédt hívek számára is. Hallgat?

SZENTIVÁNYI: Ez a felséges úr bölcs gondolkodására vall, és politikai nagyvonalúságáról tanúskodik.

KARAFFA: Úgy van. Nem baj tehát, ha valaki nem katolikus, bár betegség és kóros eltévelyedés másnak lenni. Gyakorolja a vallását szabadon, mint bármely más, igaz katolikus ember. Nem így gondolja?

SZENTIVÁNYI: Így gondolom, nagyméltóságú tábornok úr.

KARAFFA: Akad azonban itt egy probléma, Szentiványi, és nem is éppen a gyakorlásban, bár, őfelségéhez hasonlóan, én is katolikus vagyok, és a magam vallását tartom az egyetlen igaz és üdvözítő útnak az istenhez vezető történetben. Most néz rám, látom, megjijed. Nem akarom bántani. Ha bántani akartam volna, egyenesen a pincék valamelyikébe vitetem. De én hívattam, és nem vitettem.

SZENTIVÁNYI: Köszönöm önnek!

KARAFFA: Ne köszönje! Még vitethetem. Majd akkor, és azt, köszönje, ha vitetem. Mert ha vitetem, majd azért vitetem, hogy a lelke megmentése érdekében az igaz útra visszavezéreljem.

SZENTIVÁNYI: *(rémülten mosolyog)* Azt is köszönni fogom, tábornok úr.

KARAFFA: Köszönni fogja? Látom, megértett. De nem tartunk még ott. Tudja, hol vagyunk most?

SZENTIVÁNYI: Természetesen. A tábornok úr dolgozósobájában.

KARAFFA: Nem azt kérdeztem, hogy maga hol van, hanem hogy mi ketten hol vagyunk? Ez a dolgozósoba hol van, így kettőnkkel együtt, mindenestül?

SZENTIVÁNYI: Eperjesen, tábornok úr.

KARAFFA: Úgy van. És mi Eperjes?

SZENTIVÁNYI: Egy jámbor felvidéki kisváros.

KARAFFA: *(felpattan)* Jámbor? Ezt azért nem mondanám. Téved, Szentiványi. És éppen e miatt a tévedése miatt hívtam most ide. Eperjes nem jámbor felvidéki kisváros, hanem egy készülő királyellenes összeesküvés színhelye.

SZENTIVÁNYI: Nem tudtam, nagyméltóságú...

KARAFFA: Még szép, hogy nem tudta! Az lepett volna meg, ha tudja! Ki látott már olyan összeesküvést, amelyet idő előtt nagydobra vernek az aljas királygyilkosok.

SZENTIVÁNYI: Meggyilkolnák a királyt? Uram, irgalmazz! Ez lehetetlen!

KARAFFA: *(Elvigyorodik, egészen közel megy Szentiványihoz, aki hátrébb lép)* Hagyja ezt, Szentiványi! Ennyire hülyének nem nézhet engem. Mit gondol, miért vagyok én itt, ebben az unalmas porfészekben? Úgy emlékszem, ott volt az eligazításon.

SZENTIVÁNYI: Ott voltam.

KARAFFA: És tagja a megválasztott törvényszéknek.

SZENTIVÁNYI: Az a megtiszteltetés ért, hogy én is tagja lehetek.

KARAFFA: Így van. Akkor meg mi van? Nem figyelt jól talán? Ott elmondtam önöknek mindent.

SZENTIVÁNYI: *(váratlanul és meggondolatlanul)* Nem ellenvetésként, tábornok úr...

KARAFFA: *(meglepetten, kis szünet után)* Mondja, bátran!

SZENTIVÁNYI: A tábornok úr preventív intézkedésekről beszélt. Azt hittem, ha megelőző intézkedéseket foganatosít, akkor még csak gyanú van, és nincs vészhelyzet.

KARAFFA: Vészhelyzet van, Szentiványi! *(ordít)* És a törvényszéket épp ma minősítettem át törvényszékből véstörvényszékké. A megelőzés az lesz, hogy a vést nem várjuk meg, mi leszünk az összeesküvők számára maga a vész. Érti már?

SZENTIVÁNYI: Kapiskálom.

KARAFFA: Meg kell találnunk az összeesküvőket!

SZENTIVÁNYI: Vannak gyanúsítottjaink?

KARAFFA: Nincsenek.

SZENTIVÁNYI: Bizonyítékaink?

KARAFFA: Nincsenek.

SZENTIVÁNYI: Tanúink?

KARAFFA: Az úristenit magának, ki hallgat itt ki kit? Maga kérdez engem? Honnan veszi a bátorságot hozzá?

SZENTIVÁNYI: Bocsánatért esedezem.

KARAFFA: (*fel-alá járkál Szentiványi előtt, mintha hangosan gondolkodnék*) Elnézem. Mert egy szemernyi igazsága magának is van, Szentiványi. Mi kell egy összeesküvés leleplezéséhez? Gyanúsított, tanú, bizonyíték. Ha ezek nincsenek, akkor nem beszélhetünk összeesküvésről. De mi van akkor, ha se rajtakapott ember, se bizonyíték, se tanú, de mégiscsak van összeesküvés? Az van, hogy nem tudunk közbe lépni, és megmerénylik a királyt. Nos, ha ezt meg tudják tenni, akkor mi vagyunk érte a felelősek. Maga, én, mindenki, aki szereti a királyát és a hazáját. Mert feltételezem, hogy ön szereti a királyát és igaz, hű hazafi.

SZENTIVÁNYI: Biztosíthatom, forrón szeretem a királyomat, és hűséggel szolgálom rajongott hazámat.

KARAFFA: Célnál vagyunk. Meg kell akadályoznunk a lázadást! Valahol kell legyen a lázadás! Ha nincs, azért nincs, mert nem látjuk. Attól, hogy nem látjuk, még van. Nincs, de lehet. Tehát van. Ami lehet, az már van. Tud követni?

SZENTIVÁNYI: Minden igyekezetemmel azon vagyok, tábornok úr.

KARAFFA: A konklúzió: ha nincs összeesküvés, akkor is van. Mert kell legyen. És lesz, mert csinálunk! Maga meg én. Hogy azután legyem mit lelepleznünk.

SZENTIVÁNYI: Engedelmevel, ezt már nem teljesen értem.

KARAFFA: Nem baj. Az összeesküvés attól lesz valóságosan, hogy napfényre kerül. És mi napfényre hozzuk. Maga ezért van most itt, engem ezért küldtek ide, hogy ezt megoldjuk. Meg kell akadályoznunk, hogy lángra kapjon az egész Felvidék. Annak nyomán Magyarország. Magyarország után a teljes birodalom. A világ fog lángba borulni, ember, ha ennek a néhány nyavalyás összeesküvőnek a terve megvalósul.

SZENTIVÁNYI: Hallani is borzalmas, nagyméltóságú úr!

KARAFFA: Mi tehát az ön teendője?

SZENTIVÁNYI: Nem tudom pontosan.

KARAFFA: Akkor megmondom. Segíteni fog nekem az összeesküvés megteremtésében. A leleplezését már bízza rám!

SZENTIVÁNYI: Mi leszünk az összeesküvők?

KARAFFA: Ostobább maga, Szentiványi, mint gondoltam. Talán ezért bízom meg magában. Nem, nem mi leszünk az összeesküvők. Az összeesküvők azok lesznek, akiket lefogatunk. Tanúk és bizonyítékok alapján.

SZENTIVÁNYI: Már megbocsásson, tábornok úr, az előbb mondta...

KARAFFA: Mit mondtam az előbb?

SZENTIVÁNYI: Hogy nincsenek tanúk. És nincsenek bizonyítékok sem az összeesküvésre.

KARAFFA: Ez a mi teremtésünk lényege, Szentiványi! A maga teremtése, mely általam szökik szárba. Ön fogja megszerezni a bizonyítékokat, és ha azok meglesznek, találunk hozzá tanúkat is. Minden a legnagyobb rendben fog megtörténni, a törvények maximális tiszteletben tartásával.

SZENTIVÁNYI: Honnan fogok én bizonyítékokat szerezni? Meg tanúkat?

KARAFFA: A kettő együtt kell járjon! Minden lehet bizonyíték, amit annak minősítünk. És aki kapcsolatba kerül bármilyen tekintetben ezekkel, az lesz a tanú.

SZENTIVÁNYI: És ki lesz a vádlott?

KARAFFA: Akié a bizonyíték.

SZENTIVÁNYI: Ez meghaladja a képességeimet.

KARAFFA: Nem haladja meg! Csak akad ebben a kurva városban egy titkos találkahely, amit fel lehet fedezni? Benne az embereket le lehet leplezni? Vagy egy vigyázatlanul megejtett naplóbejegyzés! Vagy egy eltévedt, elveszett, elfogott levél! Ez utóbbi nem is rossz! Indul, Szentiványi, és szerez nekem egy levelet.

SZENTIVÁNYI: Parancsára, tábornok úr. (*kínlódik, végül kiböki*) Csak azt nem tudom, honnan szerzek holnapig egy eltévedt levelet. Menjek a föld alá összeesküvőket keresni?

KARAFFA: Inkább a föld fölött keresse őket! Járja be azokat a helyeket, ahol az emberek gyakorta összegyűlnek, mert közöttük találja meg a mi embereinket. Ott lel rá a bizonyítékra. Kérdezzen olyan embereket, akik mindenhol ott vannak, és mindent látnak! Mit tudom én! Nekem kell megmondanom, hogy hova menjen? Először is, menjen és igya le magát, de alaposan, Szentiványi! Az mindig segít, és szüksége is lehet rá! (*Szentiványi meghajol, és kifelé indul, Karaffa utána szól*) Egy szóra még! Látom a képen a kétségbeesést. Nem kell! Nos, egy tanács önnek, szinte súgva: ha nem talál levelet, írjon meg egyet-kettőt ten maga.

SZENTIVÁNYI: (*megütközve*) Én-e? Magamagammak? És ha később fény esik rám?

KARAFFA: Hát, arra majd legyen kellő vigyázattal! Hogy időben álljon a fény elől félre! Bár, még azt sem kell tennie, megígérem magának. (*az asztalra csap, nem Szentiványinak beszél, látszik, hogy most határoz*) Egyetlen levél, irat, feljegyzés nem marad a véstörvénytörvényesség működéséről sem a jelen-, sem az utókornak. A törvényesség – vagy a látszata – csak akkor tartható fenn, ha nem marad ellene semmilyen bizonyíték. Megnyugtató bizonyíték

pedig csakis a semmi. A rettenet marad utánunk, Szentiványi, csak a felségárulók fogcsikorgatása a főtér magasában. Megnyugtatom, a hóhérpallos suhogása nem hallatszik át az időn, csak a levágott fejek koppanása a vérpad deszkáin. Azok megszámlálhatóak. Az ítélet nyilvános, a hozzá vezető út nem tartozik a nagynyilvánosságra.

SZENTIVÁNYI: Ha azt gondolja, ezzel megkönnyebbit, biztosítom, inkább a rémület fog el.

KARAFFA: *(felkacag, még csak nem is gonoszul, inkább felszabadultan)* Maradjon is ez így! Hogy el ne feledje, egy jelenete mindenkinek, akár magának is, juthat Karaffa gróf valamelyik teátrumi előadásán!

Ötödik jelenés

Barótiék ebédlője. Étkezés után vagyunk, az asztalon az ételmaradékok, vidám a hangulat. A beszélgetés során Baróti folyamatosan töltöget magának és iszik. Hol jókedvében, hol fel-feltámadó indulatában. Kezd részegedni.

KATALIN: Nem mondja, Szirmai, de ha mondja is, nyilván tréfának szánja.

SZIRMAI: Eszemben sincs tréfálni, kedves Katalin. Ezek az északiak, beleértve a németeket, mind bolondok.

BARÓTI: Valóban azok, ha reggel ebédelnek.

SZIRMAI: Talán nem is. Amikor reggel esznek, azt úgy hívják, hogy felestekem.

BARÓTI: Nohiszen. Nököm nincs fölös tököm, hogy ilyesmivel kínlódjam.

KATALIN: Drága Baróti, nem gondolja, hogy ez kissé erős két hölgy jelentlétében?

MÁRIA: Engem nem zavar, anyuska, tőlem apuska azt beszél, amihez kedve van.

BARÓTI: Na látod! A lányunk ugyanolyan szentfazék, mint te, de legalább van humora.

KATALIN: Én ezzel sem élcelődnék.

SZIRMAI: Hagyja, Katalin, a férje valóban viccel, és aki viccel, az még nem feltétlenül gúnyolódik is.

KATALIN: Maga nem ismeri elég jól a férjemet, Szirmai, hiába a barátja már lassan húsz esztendeje.

BARÓTI: És akkor hányszor esznek ezek a marhák marhát naponta?

SZIRMAI: Bizonyára háromszor. Reggel, délben, este.

BARÓTI: Ki hallott már ilyen badarságot! Ha én délben kelek, és akkor eszem, akkor nekem délben van a reggeli evésem... ez a tököm früstököm, vagy micsoda?

SZIRMAI: Az, az, korai evés. De képzelje el, szeretett barátom, hogy nem mindenki kel délben. Nem mindenki vidéki földesúr, aki városban él, és...

KATALIN: Így fogalma sincs arról, hogyan élnek az emberek vidéken. A birtokain. De mert öntudatos vidéki nemes is szeretett Barótink, arról sincs fogalma, hogy élnek a városban. Se itt, se ott nem tudja a szokásokat.

SZIRMAI: A felsőbb körökben egyéként már divatozik a felestekem.

BARÓTI: Fölös tököm. Én is ezt mondom.

MÁRIA: Most már tényleg abbahagyhatja apuska ezt a beszédet! A végén zavarba hoz.

KATALIN: Jól hallottam, felsőbb körökről beszélt, Szirmai? No látja, Baróti, hiába kapaszkodik, még mindig nem vagyunk benne a felső körökben. Pedig puszipajtása az a híres halálfejú...

BARÓTI: Hagyjál! Elég nekem azzal a vacak apró étkezővillával felszurkálni és elvinni a számig a marhahúst. Megvallom, amikor nem látja senki, még ma is jobb szeretek kézzel enni! De ha már elkezdted, mondjál még valami furcsaságot kérlek, Szirmai, hogy lelkileg felkészüljek rájuk. Ezek az új találmányok, mit mondjak, ostoba divatok, meg engem hoznak zavarba, kislányom.

SZIRMAI: Azt a hírt kaptam egy hollandusoknál jurátuskodó ifjú barátomtól, ott meg valami lét esznek ebéd előtt. Úgy nevezték el, hogy leves.

KATALIN: Leves? Érdekes. Lehet, hogy nem jut náluk a húsokra elég mártás?

BARÓTI: Honnan is kaptad a hírt erről a levesléről? Hollandiát mondtál.

SZIRMAI: Igen, ott tanulja a mesterségünket.

BARÓTI: Tudod, Szirmai, ha nem lennél a barátom, most megkérdezném, miért kapsz te Hollandiából leveleket. Meg hogy kapod azokat a leveleket. Ki hozza, amikor hozza.

SZIRMAI: Miért is kérdezné meg, Baróti?

BARÓTI: Nem veszélytelen mostanában onnan levelet fogadni, itt. Se küldeni innen, sehova.

SZIRMAI: Érteni vélem, mire céloz.

MÁRIA: Én nem értem. Mire célzott ezzel a Hollandiával apuska?

BARÓTI: Nem neked való az ilyesmi, kislányom.

KATALIN: Ne hagyja rá, nem kisgyerek! Öklendezze csak föl, ami a bögyét nyomja!

BARÓTI: Soha ne nősülj meg, Miklós öcsém, látod, két nő is le akar nyomni engemet a tulajdon torkomon.

KATALIN: Ez már ízléstelen, Baróti! Elfelejtette, hogy Szirmai özvegy?

BARÓTI: Nem mondtam én semmi rosszat. Elveszitek a kedvemet még a tréfálkozástól is.

MÁRIA: Mondja már, apuska, mi van azokkal a hollandusokkal?

BARÓTI: Azokkal nincs semmi. Csak az, hogy túl sok ott a protestáns.

KATALIN: Itt is. Eperjes szín protestáns város.

BARÓTI: Csakhogy, ez most nem túl szerencsés állapot, nálunk. Ha jobban belegondolsz. Mert ott egy egész ország protestáns. Mindenki egyet akar. Nincs mitől, kitől félniük, országon belül.

KATALIN: Ahogy azt maga gondolja!

BARÓTI: Így gondolom. Mi ez az Eperjes? Vacak kis sziget a katolikus tengerben. És ezen a kis szigeten egyre több hívatlan katolikus köt ki, aki egyre több katonát hoz ide magával. Meg fog védeni valaki bennünket velük szemben? Mert nagyon úgy tűnik, hogy ellenünkre vannak.

KATALIN: Csak nem fél az én hites uram?

BARÓTI: Nem, Katalin. Vagyis, dehogynem. Abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy többet tudok arról, mi a helyzet itt, mint ti. Vagy akár, mint Szirmai.

MÁRIA: Apuskának a barátja Karaffa őfőméltósága.

SZIRMAI: Van tudomásunk róla.

BARÓTI: Tudomásuk? Kinek, rajtad kívül? Vagy csak királyi többesben beszélsz?

SZIRMAI: Maradjunk abban, hogy királyi többes.

BARÓTI: Isten éltesen a királyt!

KATALIN: Éltesse, ha gondolja.

BARÓTI: Katalin, kérlek, így ne! A falnak is füle van.

SZIRMAI: Én lennék a falon a fül, barátom? Vagy mire is gondolsz, amikor ezt mondod?

BARÓTI: Hova tévedtél, édes Szirmaim, hogyan is gondolhatnék rólad ilyet. Csak tudnod kell, nehéz időket élünk most. Szétválasztó időket. Látod, te is unitárius, én is unitárius, Katalin is unitárius. Meg Mária is unitárius. És mind máshogy gondolkodunk például szeretett királyunkról. Máshogy vagyunk unitáriusok.

KATALIN: Nekem ugyan nem szeretett királyom.

BARÓTI: Katalin, kértelek! Máshogy gondolkodsz te is, hiszen tudom. Meg én is, hiszen tudod. Mária még gyerek.

MÁRIA: De azért már van véleményem. Éljen soká a király, szeretett uralkodónk. De...

BARÓTI: Nincs de! Ez megnyugtat.

KATALIN: Remélem, nem kell ezentúl minden ebéd után a királyt éltetnünk!

BARÓTI: Nem kell. De ha ő itt lesz, legalább a főlényes megjegyzéseidet mellőzhetnéd.

KATALIN: Ki lesz itt? A király?

BARÓTI: Még nem mondtam. Meglepetésnek szántam. Karaffa őméltósága lesz az ebédvendégünk az elkövetkező vasárnapok valamelyikén.

KATALIN: Remélem, csak viccel! Talán túl sok volt az uzsonna!

BARÓTI: A magam borát iszom, nem a másét. És hála istennek, kitűnőek a boraim. Igazam van, Szirmai komám?

SZIRMAI: Kitűnőek a borai, Baróti. Nagy a híre mindenfelé.

BARÓTI: No látod! Az uzsonna az uzsonna. Nem olyan tekemtököm, amit a te kollégád emleget a levelében. Apropos level.

KATALIN: Apropos Karaffa!

BARÓTI: Karaffa tábornok, vagy főméltósága. Hiú ember, a végén még meg fogod sérteni az ilyen elszólalásokkal.

KATALIN: Hogy a saját házamban a kötelezőn túl még viselkedjem is! Még mit nem!

BARÓTI: Viselkedni fogsz. Karaffa tábornok nem csak azért jött ide, Eperjesre, hogy csak úgy itt legyen. Fölfogtátok?

MÁRIA: Miért rám meregeti úgy a szemeit, apuska, amikor meg se szólaltam?

BARÓTI: Hát már rád se lehet nézni? Anyádra se, rád se? Na jó, akkor majd téged nézlek, Miklós öcsém, barátom. Szirmai.

KATALIN: Mondom én, hogy sok volt az uzsonna, a legjobb lesz, ha lefekszik. De előbb még árulja el, miért is hívta ide a barátját, azt a Karaffa nevű gazembert, aki Debrecent már fölégette maga mögött, s most ezt készül tenni Eperjessel is?

BARÓTI: Miből gondolja nagy gögében?

KATALIN: Én a nagy gögömben? Ő a nagy gögjében. Maga szerint dísznek ácsoltatta a főtérre a vérpadot? A népek már most Teátrumnak hívják.

BARÓTI: A népek. A népek, akik alig várják, hogy elkezdődjenek rajta az előadások.

MÁRIA: És kik lesznek a színészek?

BARÓTI: Mi leszünk a színészek, ha nem vigyázunk.

KATALIN: Miért kellene vigyáznunk? Hiszen már nyilvánvalóvá tették, miért vannak itt! Lerombolták a védfalakat, beszüntették a Kollégiumot, elvették a templomainkat, most a vallásunk következik, majd mi következünk, emberek. Ha vigyázunk, ha nem.

SZIRMAI: Az valóban látható, hacsak nem járunk behunyt szemmel, hogy a tábornok valamire készül.

BARÓTI: Inkább járj lehunyt szemmel, öcsém!

KATALIN: Maga tudja tán, hogy mi a közvetlen szándéka?

BARÓTI: Jobb is, hogy nem tudom. De keres, kutat, szimatol, és szimatoltat a vérebeivel.

SZIRMAI: Mit keres? Kit keres? Thököly volt emberei tudomásom szerint közkegyelemben részesültek.

BARÓTI: Lehet, de az nem jelent semmit. A király messzire van.

KATALIN: Talán újabb zendüléstől félnek?

BARÓTI: Attól tartok, igen. Nem áll túl jól a szénánk. Kutyából nem lesz szalonna. Ezt ők is tudják. Thököly kurucvárosából nem lesz kitüntetett királyi alattvaló.

KATALIN: A protestánsból is csak színlelt katolikus lesz, hiába akarják most megint átnevelni.

MÁRIA: Apuska netán színlelt katolikus? Merthogy a tábornokkal ...

BARÓTI: A tábornok igen művelt és szórakoztató úriember.

KATALIN: Biztos így van. De az lesz a legjobb, ha most elmegy... aludni fog szépen.

Bocsássa meg, Szirmai. A férjem tényleg túlságosan komolyan vette az uzsonnáját ma.

SZIRMAI: Ó, nem kell mentegetőznie, magam is indulni készülök.

KATALIN: Nem, dehogy. Maradjon! A végén nekem lesz az a kellemetlen érzésem, hogy miattam kellett elmennie. Még beszélgetünk kicsit, aztán mehet a dolgára. *(Barótihoz fordul)* Ugye, drágám, nem baj, ha most szólok a cselédnek, hogy segítse el magát az ágyáig? Esetleg, még le is vetközteti. *(megragadja Szirmai kezét, de nyomban vissza is húzza)* Maradjon! Mióta ekkorát fordultak itt az idők, senki nem nyitja ránk az ajtót.

BARÓTI: Nem, azt már nem. Rendben van, megyek, hagylak benneteket itt, de az az aszott perszóna hozzám ne merjen érni, mert kiver a közelségének a gondolatától is a hideg. Teljesen elnyomorítja bennem az egészséges férfierőt. És nekem még nem fölös a tököm, már ha reggelre kell tartogatnom, az új módi szerint.

MÁRIA: De apuska!

KATALIN: Majd reggel vitézkedjen, Baróti! Vidd, kislányom, amíg járni bír az ember.

BARÓTI: Járnai... tudok én járni... *(megbotlik a saját lábában, egy darabig inog, de nem esik el)* Hát nem derék magyar ember vagyok én? Imbolygok, de nem esem el. Ez a legfontosabb, barátaim. Hogy imbolygok, de nem esem el. A haza is imbolyog, de nem esik el. Ezt azért valamikor majd eltanulhatjátok tőlem.

Máriára tehenkedve kitántorog a szobából.

KATALIN: Mit szól hozzá, kedves Szirmai?

SZIRMAI: Nem vészes. Mindenkiel előfordul, hogy kicsivel több bort uzsonnázik, mint amennyit elbír.

KATALIN: Nem ezt kérdezem.

SZIRMAI: Hát akkor mit kérdezett, Katalin?

KATALIN: Az uramhoz mit szól?

SZIRMAI: Rendes, becsületes magyar ember. A barátom.

KATALIN: És persze becsületes unitárius is, ezt fogja mondani, nem?

SZIRMAI: A maga módján biztosan igen.

KATALIN: A maga módján. Szereti az uramat?

SZIRMAI: Ha nem szeretném, nem lennék a barátja. Nem lennék itt.

KATALIN: Nem hiszem, hogy szereti, mégis itt van.

SZIRMAI: Téved. Miért ne szeretném? Maga talán nem szereti?

KATALIN: Tudja, hogy nem. Vagy tudnia kellene. Utálom és megvetem Barótit.

SZIRMAI: Miért beszél így? Hiszen hozzáment feleségül.

KATALIN: Hozzá. Hozzá? Nem hozzá. Nem a marék takonyhoz, a gyáva féreghez, aki lett belőle.

SZIRMAI: Haragszik rá, látom.

KATALIN: Nem kellett hozzá nagy tudomány, hogy ezt megállapítsa. Ám, legyen hozzám őszinte!

SZIRMAI: Én nem lehetek magához őszinte.

KATALIN: Hozzám nem, maga? Miért nem lehet hozzám őszinte, Szirmai?

SZIRMAI: Azt nem mondhatom meg.

KATALIN: Asszony vagyok, sejtem. Később majd beszélhetünk erről is.

SZIRMAI: Félek magától, Katalin.

KATALIN: Tudom. Ez is a maga dolga. De ebben, amit most kérdezek, legyen velem őszinte! Legyen férfi, ha mer, Szirmai!

SZIRMAI: Rendben. Megpróbálok.

KATALIN: Hogy tud leülni egy árulóval egy asztalhoz?

SZIRMAI: Egyenes volt. Akkor én visszakérdezhetek. Maga hogy tud estéről estére ágyba bújni vele?

KATALIN: Hohó! Egy kissé előre szalad! Még nem tartunk a második felvonásnál.

SZIRMAI: Lám, maga is előadást szervez most nekem!

KATALIN: Úgy, mint Karaffa? Nem. Én nem fogom kivégezni. Csak azt szeretném, ha őszinte lenne hozzám. Kérem!

SZIRMAI: Mi volt a kérdés?

KATALIN: Még mindig játszik. Nem ismétlem meg még egyszer.

Az ajtó résében megjelenik Mária, de nem jön be, megáll kint. Nyilvánvalóan hallgatózik.

SZIRMAI: Rendben. A férje nem áruló.

KATALIN: Szégyellje magát, Szirmai! És én higgyem el majd egy hazug embernek, amit a mostani beszélgetésünk második jelenetében elmondani akar nekem!

SZIRMAI: Ha megindokolja, miért tartja árulónak ...

KATALIN: Akkor mi lesz? Elmondja, amit gondol?

SZIRMAI: Elmondom.

KATALIN: Nem kell indokolni. Baróti a király seggnyalója lett, Karaffán keresztül. A hite elárulója a katolikusokhoz dörgölődzésében. Mi ez, ha nem árulás? És akkor még nem is említettem a féktelen gyávaságát, ahogy reszket, hogy őt is előveszik a múltja miatt. A Thököly meg a másik, a nő miatt. Meg, mert protestáns. Azt hiszi a nyomorult, hogy ha hűséget esküszik nekik, közéjük fog tartozni. Soha. Kutyaként fog csaholni a medvék között, amíg rá nem unnak, és agyon nem tapossák.

SZIRMAI: Miért nekem mondja el ezt?

KATALIN: Kinek mondjam el? Nem jár ide senki hozzánk, magán kívül. Meg, ahogy arról önnel egyidőben értesültem, valamelyik jövő vasárnaptól kezdve majd ez a vérszagú tábornok fog. Akarja, hogy neki is elmondjam, amit magának?

SZIRMAI: Isten mentsen meg attól bennünket!

KATALIN: Megint nem válaszolt.

SZIRMAI: Gondolja, hogy gyáva?

KATALIN: Gondolom. És tudom, hogy egyfolytában fél valamitől. Látom, ahogy hol reszket, hol őrzöng.

SZIRMAI: Látja?

KATALIN: A múlt vasárnap is... amikor hazajöttünk a vendéglőből. Pedig nem is ivott. Egyszerre csak megbolondult. Senki sem értett semmit. Addig is bolond volt, de onnantól már kibíráhatatlanul az lett. Azt gondolja, hogy csak uzsonnára issza meg a kan-csó borokat? Délben is főevéskor, amikor felkel, és vacsoránál is. Magyarán, iszik még álmában. Vagy ezt se látta?

SZIRMAI: Láttam. De nem mondta végig, mi történt múlt vasárnap.

KATALIN: Emlékezni is terhes nekem arra a jelenetre. Hazajöttünk. Tudja, ez akkor volt, amikor hazakísértette magával előbb a Máriát a vendéglőből. Mi átmentünk a tisztekel máshova. Ott meg kellett várnom őt, hagynom, hogy azok a romlott és durva emberek egymást túllícitálva udvaroljanak nekem. Mennie kellett, mert az a tábornok magához rendelte. Most ez is, mondja meg! Mi dolga van az én uramnak a debreceni rémmel? Csak nem városi titkokat szolgáltat ki neki?

SZIRMAI: Kizárt.

KATALIN: Vagy emberekről sugdolózik a szörnyeteggel? Elárulja őket? Tálcán kínálja föl a fejüket ennek a hóhérnak?

SZIRMAI: Az is kizártnak tartom.

KATALIN: Én egyiket sem tartom kizártnak. De folytatom. Jókedvűen jött vissza a szörnyetegtől, feltűnően jókedvűen, még engem is folyton ölelgetni akart. Egy darabig iszogattunk ott, azután hazajöttünk. Itthon is próbálkozott a ledöntésemmel, ami egy nagylány előtt nem teljesen illendő. Aztán bolondult meg.

SZIRMAI: Megbolondult? Mitől bolondult meg?

KATALIN: Azt nem tudni, mert nem mondta. Kirohant a szobájából, és egy levelet keresett. Most mondja meg, egy levelet! Hogy hol van a levél! Hol van az a kurva levél, efféléket kiabált. De nem mondta meg, milyen levelet nem talál. Bebújt még az asztal alá is utána. Hogy annak meg kell lennie. Szólítani akartam a cselédet, de rám ripakodott, hogy hagyjam a cselédet. Egyfolytában csak kiabált. Hogy az elébb még a zsebében volt. Mikor

elébb? Nem tudott rá válaszolni. Aztán maga ment le a pincébe borért, de már lent is ihatott, úgy jött fel, nagyon dülöngélve. Ivott, csak ivott és óbégatott, hogy el van veszve. Aztán úgy maradt. Mármint az itallal. Azóta minden nap minden órájában elmondja, hogy mennyire szereti a királyt, mennyire fontos a hozzá fűző hűség, és hogy milyen szerencsések vagyunk ezzel a Karaffával. Mondja ezt egy ember, aki Thökölyt támogatta világ életében, és ha több bátorsága lett volna, elmegy kurucnak hozzá.

SZIRMAI: Szerette volna?

KATALIN: Én, nagyon! Talán még az ágyamba is visszaengedtem volna. Ez a válaszom az előbbi gusztustalan visszavágására.

SZIRMAI: Hát nem egy ágyban aluszik vele?

KATALIN: Ez most nem fontos. Még mindig azt mondja, hogy szereti a barátját?

SZIRMAI: Azt mondom.

KATALIN: Rendben, hajlíthatatlan. És ezt a levél dolgot is rendjén valónak találja.

SZIRMAI: Nem egészen. Egy levél miatt azonban fölösleges aggódnia a férjének. El sem vesztetett az idehaza. Legfeljebb elkallódott.

KATALIN: Nála volt. Ezt állítja, hogy a vendéglőben még nála volt. De miért is vitte magával oda, ha tényleg magával vitte?

SZIRMAI: Nem is sejtí, mi lehet abban a levélben? Vagy, hogy kitől jött?

KATALIN: Fogalmam sincs. A férjem nem összeesküvős fajta. Thököly Erdélyben, a török messze innen, kis pont ő ahhoz, hogy vele konspirálódjanak a nagyok.

SZIRMAI: És Munkács? Közelebb van.

KATALIN: Az túl forró lenne neki. Zrínyi Ilonának már a nyilvánosan kimondott neve miatt is képesek akasztani ezek az alávaló királybérencek.

SZIRMAI: Nem mondhatok semmit. De nem kell a levél miatt aggódniuk.

KATALIN: Tud valamit?

SZIRMAI: Nem fontos. Egy levél miatt a tábornok, aki semmit sem tudhat a levélről, nem fog megorrolni Barótira.

KATALIN: Bárcsak a szentlélek beszélne magából! Maga meg kibeszélné azt az uramnak is, Szirmai. De nem, ne mondjon neki semmit! Megtiltotta, hogy bárkinek is beszéljünk arról az átkozott levélről.

SZIRMAI: Én azt hiszem, nincs az a levél. Ha volt sincs, vagy nem a férje gondja-baja.

KATALIN: Ezt meg hogy gondolja? Van levél, mert keresi.

SZIRMAI: De nincs levél, mert nem találja.

KATALIN: Lehet, hogy csak megbomlott aggyal kitalálta?

SZIRMAI: Lehet. Azt mondom, hagyjuk el ezt a levelet! Bocsánat, úgy értem, hogy hagyjuk el a levéltémát. Majd csak kiegyenesednek a dolgok a barátomban is.

KATALIN: Látom, már nagyon mást akar mondani.

SZIRMAI: Nem, egyáltalán nem akarok nagyon mást mondani.

KATALIN: Én viszont hallani akarom, amit nagyon nem akar mondani. A mást. Szirmai, én őszinte voltam magához. Legyen maga is őszinte velem.

SZIRMAI: Nem az őszinteséggel van a baj.

KATALIN: Hanem?

SZIRMAI: A bátorsággal.

KATALIN: Ha akarja, segítek magának, Szirmai.

SZIRMAI: Hogy tudna nekem segíteni, Katalin, ha nem is sejti, mit akarok magának mondani.

KATALIN: Akar? Hogy akar, hogyha nem mer! Mondjam, amit nem mond, saját magának, Szirmai?

SZIRMAI: Hol marad Mária? Talán csak nincs baja a méltóságos úrnak?

KATALIN: Nagy zavarban van, ha már leméltóságozza az uramat, ember! Mária miatt ne aggódjék, ott ül a drága lány az apja ágya szélén, és annak a zavaros homlokát simogatja. Kezdhetem?

SZIRMAI: Kezdje, Katalin! Ha akarja...

KATALIN: *(közel hajol Szirmai arcához, de nem érinti)* Szerelmes vagyok önbe, Katalin, mióta megláttam szeretem, nem tudok maga nélkül élni, de kénytelen vagyok, mert maga a barátom felesége. Szerencsétlen helyzet, de mégis szerencsés, hiszen máshogy nem ismerhettem volna meg, és nem lehetnék most a maga közelében. Blabla, blabla, ne engedje, hogy ezt még tovább színezzem! És persze le is térdelne a vallomáshoz.

SZIRMAI: *(letérdel)* Igaz, le is térdelek.

KATALIN: Álljon fel, az ég szerelmére, még vissza talál jönni Mária és félreérti a jelenetet.

SZIRMAI: Ezen igazán nincs mit félreérteni.

KATALIN: Hát éppen ez az. Hogy nincs mit félreérteni rajta. Ám befejezem, amit elkezdtem.

Letérdelne, és persze nem tenné hozzá, hogy megveti a férjemet, mert arra a térfélre tántorodott, ahova maga soha nem térne át. És irtózik a gyávaságától, és lelke mélyén maga is árulónak tartja, akárcsak én. Nem tenné hozzá, mert maga is gyáva, akárcsak Baróti, de maga máshogy gyáva, Szirmai.

SZIRMAI: Ne szégyenítsen tovább! Minden úgy van, ahogy mondta. Kegyelmezzem, kérem!

KATALIN: Nem kell szégyenkeznie. Igazából én tartozom önnek köszönettel, hogy nem tört rám orvul, nem használta ki, bár nyilván tudta, érezte, hogy nagyon magamra vagyok hagyatva ezen a világon. Elmondok magának valamit, barátom. Az előbbi őszinteségemért cserébe. Ön sem közömbös a számomra. Sem, mint férfi, sem, mint ember. És

a vonzódása kimondottan jólesik. Ha pontosabban akarok fogalmazni, hasonló érzelmeket táplálok maga iránt, mint amit érezhet.

SZIRMAI: Akkor remélhetek?

KATALIN: Nem. Nem remélhet, Szirmai. Utálok és megvetem azt az embert, aki a férjem.

De nem csalom meg a fogadalmamat. Sem magával, sem mással. Nem az uram, egy nagyobb úr szerelme, a hitem akadályoz meg benne, hogy boldoggá tegyem magamat az ön szerelmével. A nő megvágyná a gyöngédségét, a rég szomjazó test elfogadná az ajándékait, de az isten felé fogadalmat tett lélek nem engedi meg neki ezt.

SZIRMAI: De barátoknak még megmaradhatunk, Katalin.

KATALIN: Nem, most már nem lehetünk barátok sem.

SZIRMAI: Ez árusítás! Nem én, maga akarta. Maga mondta ki helyettem. Mert gyáva voltam hozzá.

KATALIN: Igen. Én akartam. Mert én is gyáva vagyok, Szirmai. Gyáva vagyok ahhoz az édes bújócskához tovább, ami eddig táplálta bennem a női érzékiséget. Azt gondolja, nem láttam a tekintetében az áradást, a vágyat, a mohóságot, amivel elfoglalja és belakja a testemet, amikor úgy tartotta, hogy senki sem figyel oda magára, még én se? Nő vagyok akkor is, ha ezt régóta nem érezteti velem senki.

SZIRMAI: Akkor most mi lesz?

KATALIN: Akkor most semmi sem lesz. Igya ki a borát, én pedig kikísérem.

SZIRMAI: De hogyan tovább?

KATALIN: Ahogy eddig. Maga továbbra is a férjem barátja, és házunknak a megbecsült vendége. És erről pedig soha többet, mi sem. És – köszönöm, Szirmai. Köszönöm!

Feláll. Szirmai zavartan kihörpinti a borát, ő is feláll. Katalin a férfihoz lép, ujját gyöngéden végig húzza annak az ajkán, de az önként ölelésre táruló karok elől ellép.

KATALIN: Induljon, Szirmai! Erre már nem maradt időnk.

Kimennek. Mária lép be a szobába hangtalanul. Megáll az ajtóban, hogy bármikor vissza tudjon lépni a kinti homályba.

MÁRIA: Tehát öt szereti! De melyik melyiket? Melyik fáj jobban? Az anyám a Szirmait. Elundorít. Szirmai az anyámat. Beleszakad a szívem. Mert én szeretem őt. A Szirmait. És apuska veszélyben van. Nem szereti már senki rajtam kívül, és elveszett valami levél. Azt mondja, oda az élete nélküle. Meg kell találnom azt a levelet! Szirmai biztosan tud valamit, és anyuska is sejti, hogy ő tud valamit. Hirtelen összezavarodott minden körü-

löttem. Bennem. Valamelyik következő vasárnap vacsoravendégünk lesz az a Karaffa. A rémség. Mi történik itt, istenem, mi történik itt?

Katalin váratlanul visszajön. Mária belépne az ajtórésbe, de már elkésett vele. A két nő egymásra mered, egy pillanattig farkasszemet néznek. Azután Mária visszasiklik a részbe.

KATALIN: Hallgatózott. Vagy nem talán. Mária tud most már mindent. Vagy mégsem? De ha tud, mit tud? Mindegy. Egyszer ennek is meg kellett történnie!

Hatodik jelenés

Karaffa dolgozósobájában. A tábornok az ablaknál áll, Szentiványi az asztal előtt. Az ajtóban egy katona áll.

KARAFFA: És én higgyem el magának, Szentiványi, hogy nem tett hozzá semmit, és nem vett el semmit sem belőle!

SZENTIVÁNYI: Hinnie kell, tábornok úr!

KARAFFA: Ez esetben ön vagy zseni vagy a legzseniálisabb szemfényvesztő, akivel valaha találkoztam.

SZENTIVÁNYI: Az első lehetőséget kötelező szemérmem és szerénységem utasítaná vissza. A másodikat azért nem spendíroznam meg, mert a fejembe is kerülhet. Nem gondolja a nagyméltóságú úr, hogy létezik egy harmadik variáció?

KARAFFA: Mármint, az öné, ha jól értem.

SZENTIVÁNYI: Bátorkodom ismét kijelenteni, hogy igen. Az élet nagy rendező, tábornok úr, és ahogy hírlik, ön se veti meg a színházat, a rendezést.

KARAFFA: Nem vetem meg. De maga megveti a színházat, mert meg kell vetnie, nem igaz? A protestánsok hírhedten nem szeretik a maskaraságokat.

SZENTIVÁNYI: Nem szeretjük, kérem. Úgy vallásilag nem.

KARAFFA: De azért farsangolni csak szoknak maguk is?

SZENTIVÁNYI: Szokunk. Az csak színlelt maskaraság.

KARAFFA: A színház meg nem színlelt maskaraság, ezek szerint.

SZENTIVÁNYI: Álságoskodnak a csepűrágók a deszkákon, nagyméltóságú uram, nem az igazságot mondják, hanem a hazugság van a szájukba adva. Nem a valóság van megmutatva a színházban. Ott minden csak valótlanság.

KARAFFA: És ha a hazugságokon keresztül vezet az igazsághoz az út? A valótlan ságon keresztül a valósághoz?

SZENTIVÁNYI: Ilyenekhez én nem értek.

KARAFFA: Volt már színházban valaha?

SZENTIVÁNYI: Nem voltam. Itten nincsen színház, tábormok úr.

KARAFFA: Akkor honnan veszi, amiket az előbb mondott?

SZENTIVÁNYI: Olvas meg hall az ember ezt-azt.

KARAFFA: Elkalandoztunk. Persze, annyira azért nem. Na, akkor lássunk hozzá a történetéhez, Szentiványi. *(a katonához)* Hozzák be a pincért! A pincér, feltételezem, a maga embere.

SZENTIVÁNYI: Természetesen, engedelmével.

KARAFFA: Hogy a maga embere?

SZENTIVÁNYI: Szeretem tudni, hogy mi történik körülöttem. S mert nem nagyon járok sehova, kellene emberek, akik a híreket elhozzák nekem. S hol lehet mindenről tudomást szerezni?

KARAFFA: Természetesen a fogadókból. A csapszékekből. Most vizsgáztat?

SZENTIVÁNYI: Távol áll tőlem az ilyesmi, nagyméltóságú uram.

KARAFFA: Ezt megnyugvással hallok. Most jön, és leül mellém. Na, mozogjon!

SZENTIVÁNYI: Bocsásson meg, de ez nem illő... úgy értem, nem jár ki nekem.

KARAFFA: Most kihallgatunk. És maga a segítségemre lesz benne. Csak akkor beszél, ha arra szükségem lesz.

SZENTIVÁNYI: Értem. *(Karaffa már az asztal mögött ül, Szentiványi bizonytalanul az asztal sarkához telepedik, zavartan hallgat, Karaffa a pisztolyával játszik, kisértetiesen hozzák a pincért)*

KARAFFA: Vegyük úgy, hogy mindent tudok magáról. Azt is, amit maga nem tud. Tudja, hogy én ki vagyok? Bemutatkozom?

PINCÉR: *(ijedten és kapkodva válaszol)* Nem szükséges, nagyméltóságú uram. Eperjesen mindenki tudja, hogy ki ön. És mindenki nagyon tiszteli a tábormok urat.

KARAFFA: Azt kétkedem. De kedves öntől, hogy ezt mondja. Azt is tudja, mi történik a városban?

PINCÉR: Nem tudom, kérem. Én a fogadóban vagyok reggeltől estig.

KARAFFA: És ott nem beszélnek semmit arról, mi történik itt, általam?

PINCÉR: Nem nagyon... mernek.

KARAFFA: Mégis, csak hall valamit.

SZENTIVÁNYI: Beszélj nyugodtan, fiam!

KARAFFA: Félsz tőlem, ugye?

PINCÉR: Félek. Öntől mindenki fél.

KARAFFA: Miért félnek tőlem?

SZENTIVÁNYI: Őszintén beszélj, akkor nem lesz bántódásod, Sanyi.

PINCÉR: Sok embert lefogott. Azt beszélik, kivégzések is lesznek. Az emberek már itt sokat szenvedtek. Hol a török, hol a ... német.

KARAFFA: A kuruc nem?

PINCÉR: Nem tudom.

KARAFFA: Azt csak tudja, hogy evett-e maguknál az a Thököly?

PINCÉR: Mint mondjak erre? Nem az enyém az étterem. Ott mindenki ehett, aki kifizeti a fogyasztását.

KARAFFA: Evett vagy nem evett?

PINCÉR: Ehetett is.

SZENTIVÁNYI: Az igazat mondd, ha innen élve akarsz kimenni!

PINCÉR: Akkor evett. De arra már nem emlékszem, hogy mit, tábornok úr. Nekem egyik vendég olyan, mint a másik. Odafordulok, rendel, kiviszem neki az ételt, megeszi, fizet, elmegy. Letakarítom utána az asztalt. Nem emlékszem rá onnantól fogva, csak ha valami nagy zúrt nem csinált.

KARAFFA: Ezek szerint az a Thököly nem csinált nagy zúrt a fogadójukban. Csinált és csinál annál nagyobb zúrt az országban, de ez nem magára tartozik, fiam. Hogy is mondta a Szentiványi úr? Sanyi?

PINCÉR: Így hínak, nagyméltóságú úr.

KARAFFA: Szép neved van. Ugye, neked az is a dolgod, az ételek ide-odahordásán túl, hogy mindenre odafigyelj, ami a fogadóban történik?

PINCÉR: Mindenre, amire oda tudok figyelni.

KARAFFA: Szirmai úr azt állítja, hogy te egy levél vándorlását is szemmel követted a napokban a fogadótokban.

PINCÉR: Így történt. Érdekes eset volt.

KARAFFA: Na, ha érdekes eset volt, akkor mondd el nekünk is!

PINCÉR: A tolvaj kicsent egy levelet egy úr zsebéből.

KARAFFA: Láttad?

PINCÉR: Nem láttam, tábornok úr.

KARAFFA: Akkor honnan van róla tudomásod?

PINCÉR: Ő mondta el nekem.

KARAFFA: Ki?

PINCÉR: A tolvaj.

KARAFFA: Várjál! Azt honnan tudod, hogy a tolvaj... tolvaj?

PINCÉR: Hát, csak úgy.

SZENTIVÁNYI: Nyugodtan beszélj, nem kerül vissza a gazdádhoz.

PINCÉR: Ő a mi tolvajunk.

KARAFFA: Kiknek a tolvaja?

PINCÉR: Engedelmevel, a fogadóé. Tudom, hogy ezt nem lenne szabad...

KARAFFA: Ez nem szabadság kérdése, fiam! Itt nincs szabadságod. Itt csak a kell létezik számodra. Mindent el kell mondanod, amit tudsz. Hogy van ez a tolvaj dolog?

PINCÉR: Az az ember lop. Aztán elosztjuk a zsákmányt magunk között. Sokat nem szokott lopni, mert az feltűnő lenne, és nem járnának hozzánk az emberek. Ellop ezt-azt. Aztán osztzkodunk. Becsületesen.

KARAFFA: Értem. Ha becsületesen, akkor nem kell szégyenkezned! Mindenki ezt csinálja, mióta világ a világ. Ki kicsiben, ki nagyban. Becsületesen. Ezek szerint, a levél eltolvajlása tévedés volt a részéről.

PINCÉR: Az volt, tábornok úr. Szégyellte is magát miatta a Mihály.

KARAFFA: Hát, szégyellheti is! Azt tudjuk, kinek a zsebéből... egyáltalán, a zsebéből?

PINCÉR: A zsebéből, jelentem. Kimondottan.

KARAFFA: Azt akarom tudni, hogy kinek a zsebéből lopta ki a levelet?

PINCÉR: Arra nem emlékszik. Nagy volt a zűrzavar.

KARAFFA: Miféle zűrzavar?

PINCÉR: Egy részeg mészáros tombolt épp akkor valamiért.

KARAFFA: Mi volt az a valami?

PINCÉR: Azt nem tudom. Ez mindig tombol. Úgy is híjatja magát, hogy veszett Mészáros. Duhaj egy ember a természetétől fogva. Ha iszik, ha nem. El akarták vinni a katonák, mert rosszakat beszélt. De egy úr megmentette.

KARAFFA: Erre még visszatérünk. Az úrra. Tehát, nem ettől a megmentőtől lopta el a levelet a tolvaj?

PINCÉR: Nem, nagyméltóságú úr.

KARAFFA: Összeveszett az a mészáros valakivel, hogy tombolt?

PINCÉR: Össze az! Belekötött egy jámbor könyvárusba, és egy mutatóvályúba is.

KARAFFA: Ezzel most nem időzünk, de vissza fogunk erre is térni, ha érdemes lesz. Mi volt abban a levélben? Az a Mihály nem olvasta el a levelet?

PINCÉR: Nem, mert nem tud olvasni. De azt látta, hogy nem pénz van papírban, mert annyira nem bolond. El is dobta rögtön.

KARAFFA: Eldobta? Hova dobta?

PINCÉR: Csak úgy, egyszerűen levetette a földre.

KARAFFA: Tovább! Mi lett a levéllel? Ott maradt a földön?

PINCÉR: Nem maradt ott, kérem. A mészáros elfelé fölvette a levelet.

KARAFFA: Miért éppen a mézáros vette föl?

PINCÉR: Csak mert ő vette észre a földön.

SZENTIVÁNYI: Te ezt láttad?

PINCÉR: Ezt jól láttam, igen, a kármentő mellől.

KARAFFA: Eltette azt a levelet a mézáros?

PINCÉR: Eltette.

KARAFFA: Előbb elolvasta, mi?

PINCÉR: Silabizálni próbálta. De lehet, hogy nem tudta elolvasni, mert nagyon ostoba képet vágott közben.

KARAFFA: Amúgy nem ostoba ennek a mézárosnak a képe?

PINCÉR: Amúgy nem ostoba.

KARAFFA: Miután tanulmányozta a levelet, hova tette?

PINCÉR: A zsebébe.

KARAFFA: Beszél róla neked?

PINCÉR: Miért beszélt volna, nagyméltóságú úr? Nem vagyok én beszélő viszonyban azzal a goromba emberrel. Csak rendel, meg sérteget engem közben. De megszoktam már a háklis vendégeket. Föl se veszem.

KARAFFA: Akkor mivel sértegetett?

PINCÉR: Hogy német vagyok, gúnyolódott a bugyogómon, meg méltatlankodott, hogy a magyarok vérért szíjjuk, és jól meg is híznak azon, meg ilyesmikkel.

KARAFFA: Végeztünk. Elmehet. Erről, vagy amarról, mostantól senkinek sem beszélhet, megértette?

PINCÉR: Megértettem, tábornok úr.

KARAFFA: Ha szükségem lesz magára, idehozatom. Tanúskodni fog. Tanúskodni fog?

PINCÉR: Hát, ha nagyon köll...

KARAFFA: Nagyon köll! Két választása van, pincérember! Vagy tanú lesz, vagy gyanúsított. Lehet, hogy nagyon csúnya dologba keveredett.

PINCÉR: Értem. Tanúskodni fogok. Azt fogom mondani, amit mondanom köll. Amit mondani tetszik, hogy mondjam. Azt mondom.

KARAFFA: Elmehet. *(a katonához)* Hozzák be a másikat! *(odafordul Szentiványihoz, gúnyos mosollyal az arcán)* Amaz is a szolgálatában áll, Szentiványi?

SZENTIVÁNYI: Hova gondol a tábornok úr!

KARAFFA: Na jó, csak megkérdeztem. *(behozzák a tolvajt)* Tudja, hogy miért van itt?

TOLVAJ: Nem tudom, nagyméltóságú úr.

KARAFFA: Megmondom. A fülünkbe jutott, hogy maga veszélyes elem. Egy tolvaj.

TOLVAJ: Én, tábornok úr? Én tolvaj? Az anyám életére esküszöm...

SZENTIVÁNYI: Hagyd el, szerencsétlen! A vékonyka fonalat harapdálod, amely még az élethez kötne.

KARAFFA: Szépen mondta, Szentiványi.

TOLVAJ: Szépen, csak én nem értem, kérem, amit az úr mond.

KARAFFA: Lefordítom. Szentiványi úr azt mondta, hogy ha sokáig riszálod itt magadat, te nyomorult féreg, akkor még a kapuig se jutsz ki innen. Ebben a minutában kivégeztetek.

TOLVAJ: Nonono! És a bizonyítékok ellenem? És a tárgyalás?

KARAFFA: Ilyen faszágokkal nem raboljuk a drága időnket! Nem a teátrumon vágatom le a kezedet, amellyel loptál, mert azt te nem érdemled meg. Sok nemesebb fejet fognak ott elveszíteni sokkal nemesebb férfiak és nők, mint amilyen te vagy. Itt az épületben csap a nyakadra valamelyik ráérős hóhérom, melletted elmentében. S az anyád, akinek az életére akartál esküdni, soha nem fog megtudni semmit az eltűnéseadről. Feldaraboltatlak, és megzabáltatlak a disznóimmal. Az emberhústól jobban híznak, mint a mosléktól. Nyom nem marad utánad. Kell-e még bizonyíték? Akarsz-e még tárgyalást, te kis szarcsimbók?

TOLVAJ: Kegyelemért esedezem, nagyméltóságú uram! Bevallom, tolvajlásból élek, minden nap meglopom az embereket, és még lelkifurdalást sem érzek miatta. Ha megengedi, ez is csak egy foglalkozás.

KARAFFA: Rendben. Tekintsünk téged innentől hivatását szerető eperjesi polgárnak! A levélről akarok veled beszélni te szorgalmas, másokat az értékeitől mentesítő derék polgár. Beszéljessünk!

TOLVAJ: Gúnyolódni tetszik, de ez még mindig jobb a hóhér vasánál.

KARAFFA: Nem feltétlenül, mindamelletted rád hagyom. Na, beszélsz már?

TOLVAJ: Miről beszéljek, kérem?

KARAFFA: Mondtam már, hogy a levélről.

TOLVAJ: Milyen levélről, kérem szépen? Beszélek én minden levélről, az összes falevélről, ami már nincs is a fákon, visszabeszélem őket oda, csak tudjam, hogy mit kell mondanom.

SZENTIVÁNYI: A pincér látta, hogy a fogadóban elloptál egy úrtól egy levelet.

TOLVAJ: Hogy én? Az anyám életére... bocsájtsanak meg, ehhez csak úgy hozzá vagyok szokva, azt sem tudom ilyenkor, hogy mit mondok... elloptam, igen, elloptam egy levelet egy úrtól a fogadóban. El én. De segítsenek ki! Mikor is?

KARAFFA: Ezek szerint rendszeresen lopsz ki leveleket mások zsebéből, hogy nem emlékszel épp erre a levélre.

TOLVAJ: Jaj, dehogynem, máris emlékszem. Akkor volt, amikor zűrzavar támadt a teraszon.

KARAFFA: Éppen akkor.

TOLVAJ: Elloptam. De eszemben sem volt levelet ellopni senkitől. Valami pénzben reménykedtem. Az szok' az emberek zsebében bujkálni.

KARAFFA: Ennek az embernek egy levél volt a zsebében. Emlékszel erre az emberre?

TOLVAJ: Nem emlékszem. Nagy volt ott a felfordulás.

KARAFFA: Attól még emlékezhetnél!

TOLVAJ: Háttal volt nekem.

KARAFFA: Háttal?

TOLVAJ: Tábournok úr, ne vegye sértésnek vagy oktatásnak, de a szakmámhoz én értek jobban! Látott már olyat, hogy valaki szemtől szemben lopja meg a másikat?

KARAFFA: Történetesen láttam. De az nem piti zsebtolvaj volt, amilyen te vagy.

TOLVAJ: Na ugye!

SZENTIVÁNYI: Ne szemtelenkedj a tábornok úrral, te takony, mert menten kivasallak!

KARAFFA: Még arra is sor kerülhet, Szentiványi. Egyelőre hagyjuk egyben ezt a kis tetűt!

Mi történt aztán a levéllel?

TOLVAJ: Láttam, hogy nem pénz, így nem ér semmit, hát eldobtam.

KARAFFA: Hová dobtad?

TOLVAJ: Hová? Hát a földre.

KARAFFA: Látta valaki?

TOLVAJ: Hogy látta volna! Na, még csak az hiányzik, hogy meg is lássák a balfaszágomat. Köll nekem tanú az ilyesmihez? Nem köll. Meg, ha rám bizonyítják, hogy elloptam egy levelet, ráadásul potyára...

KARAFFA: Kusti már! A levél további sorsáról ezek szerint nem tudsz.

TOLVAJ: Miért is tudnék? Ismerem én jól a törvényt.

KARAFFA: Ismered? Ez meglep.

TOLVAJ: Naná, hogy ismerem. Akár sikerül, akár nem, a tolvaj az akció után azonnal oldjon kereket! Nohát, én oldottam is azonnal. Hátra se néztem, nehogy valaki gyanút fogjon.

KARAFFA: (*a katonához*) Vigyék ki innen! Elengedhetik. Maga mostantól nem hagyhatja el a várost, megértette?

TOLVAJ: Eztet meg. De hát, hogyan tudnám elhagyni a várost, ha a tábornok úr, érkezése után, rögtön le is záratta.

KARAFFA: Igaz. Tanúskodni fogsz.

TOLVAJ: Fogok, ha így tetszik megparancsolni. De könyörgök, ne nyilvánosan.

KARAFFA: Aztán miért ne?

TOLVAJ: Akármi kiderülhet, kérem, de ha az kiderül, hogy én tolvaj vagyok, vége az állásomnak és a megélhetésemnek. Nekem gyerekeim vannak.

KARAFFA: Vigyék már ki a nyomorultat! És nyomban fogják le a mézáróst! *(Szentirmaihoz)* Gratulálok. Az első akadályt remekül leküzdötte. Jöhet a per!

SZENTIVÁNYI: Nem egészen értem most a tábornok urat.

KARAFFA: Elég értetlen, de roppant hasznos ember maga, Szentiványi! Mit nem ért?

SZENTIVÁNYI: Lehetek őszinte, nagyméltóságú úr?

KARAFFA: Velem csak az lehet, Szentiványi! A maga feje is az én kezemben van. És ha úgy akarom, akkor itt fogom tartani a fejét a kezemben, a teste viszont valamelyik pincében rohad el. Szóval, csak legyen őszinte! Addig biztosan életben marad, amíg nem próbál meg ügyeskedni.

SZENTIVÁNYI: A tábornok úr lefogott már rangos embereket. Nagy embereket. A város leggazdagabb embereit. Várható kivégzésekről puszognak az utcákon a népek. Nagyban folyik itt a játék. Országos politika lehet mögötte. Erre most egy szerencsétlen pincér és egy félnótás tolvaj kihallgatására pazarolja az idejét! Mire kell a nagyméltóságú úrnak egy nyomorult mézárós, amikor mindenki a kezében van? Egy levél, amikor annyi levelet írathat, amennyivel Dunát lehet rekeszteni.

KARAFFA: Tud maga sakkozni, Szentiványi?

SZENTIVÁNYI: Nem nagyon tudok, tábornok úr. Ösmerem a lépéseket, de ha kombinálni kell, már megáll a tudományom.

KARAFFA: Kár. A sakkban elsődleges, hogy megvédjük a királyunkat. Ehhez el kell pusztítanunk az ellenfél bábuit. A legtöbbet a királynő ér, de azt nagyon nehéz le vadászni. Utána jönnek a tiszték. El kell fognunk az ellenség futárjait, ki kell ütnünk a nyergükből a huszárjait, le kell rombolnunk a bástyáit. Ez a távolabbi cél, mondjuk úgy, a végcél. Eddig ez, hogy úgy mondjam, stratégiai kérdés. De a támadást mindig a gyaloggal, ahogy a köznép nevezi, paraszttal indítjuk meg. És a mattolásnál is általában a paraszttal szorítjuk sakkba, pusztítjuk el az ellenség vezérét. Nem beszélve arról, hogy ha az ellenség védvonalára mögé juttatjuk a parasztot, tisztre cserélhetjük be. A királyt nem tudjuk leütni, de vereséget csak rá tudunk mérni. A többi pusztítás, a többit elpusztítjuk. A vezért, más néven a királynőt, a csata kezdetén még körül veszik és védelmezik a bástyái. Nevezzük őt, az egyszerűség kedvéért, Zrínyi Ilonának. És a bástyákat nevezzük Munkácsnak. A futárok keresztbe-kasul rohagálnak a mezőkön, amíg le nem ütjük őket. Ők hordják az üzeneteket onnan ide, innen oda. Mondjuk, Eperjesről Munkácsra, és onnan vissza. A huszárokkal előbb-utóbb elbírnak a tisztjeink, jó választott stratégiánknak megfelelően. Ha nem, akkor jönnek a parasztok, és leverik őket a lóról.

SZENTIVÁNYI: Azt hiszem, értem, amit a nagyméltóságú úr mond. És az ellenfél királya, az hogyan neveztetik?

KARAFFA: Nyilván rájött, mert maga azért nem annyira ostoba, amennyire azt tettei.
Thököly Imrének hívják.

SZENTIVÁNYI: Már csak egyet áruljon el, tábornok úr! Eperjes a tábla melyik felén van most éppen? Kinek a kezében vannak a bábuk?

KARAFFA: Jó kérdés! Tanácsolom, hogy ezen gondolkodjék el, Szentiványi. És ne aggódjék, nem fogok magától választ várni a kérdéseire!

MÁSODIK FELVONÁS

Első jelenés

Barótiék ebédlője. Az asztal megterítve. A háziak az asztal két végén állnak, egymással szemben. Láthatóan nagy a feszültség közöttük. Egy heves vita közepébe csöppenünk bele.

KATALIN: Nem értem, miért kellett idehívnia?

BARÓTI: Már hányadszor kérdezted? Már hányadszor nem érted? Unom! Ne kezd elölről, Katalin!

KATALIN: De kezdem! Már sokszor kérdeztem, és még egyszer sem kaptam rá választ.
Miért kellett ide hívnia?

BARÓTI: (*magának*) Zörög, egyfolytában zörög, akár az imamalom. (*ütni kezdi az asztalt egy villával*) Persze, gondolod, hogy ez csak úgy megy? Hogy én meghívom a kerület teljhatalmú megbízottját ebédre! Mégis hogy képzeled? Valahogy így? Mondja, tábornokom, vagy inkább szeretett barátom, nem ebédelne nálunk valamelyik szabad hétvégéjén? Lesz majd az a leves is a húsok előtt. Tudja, északi szokás, ez van terjedőben a felsőbb körökben. Mert mi már az előkelők társaságához tartozunk.

KATALIN: Szóval azt állítja, hogy ő hívatta meg magát? Abból kiindulva, hogy minden megtörténhet, és mindennek az ellenkezője is ugyanakkor, kénytelen vagyok még ezt is elhinni. Ha megengedi, eljátszom én is a történettel. Nos, hogyan történhetett? Mondja, Barótiám, lenne egy szabad székük valamelyik ebédnél? Tudja, úgy vágyom már társaságra! Családi melegségre, két kivégzés között. A börtöneimben fogva tartott és megkínzott emberek már az idegeimre mennek. Semmiről sem lehet beszélgetni velük, egyfolytában csak panaszkodnak. A spanyolcsizma szorítja a lábukat, fáj a kitört válluk a csigán lógva, nyafognak, hogy teli van a tüdejük a vízpróbák miatt, a testük sebbel, a lelkük félelemmel, képesek kényeskedni még a belőlük kiszaggatott húscsomók, a leté-

pett körmeik, a faszukba feltolt izzó vasdrótok miatt is ... Ugyan, kedves Bartótím, nem könnyítene a helyzetemen egy mókás kis vasárnap ebédmeghívással?

BARÓTI: *(felemelt kézzel a nő felé indul)* Hagyd abba, mert megütlek!

KATALIN: Akkor legalább történe valami. Akkor legalább úgy néznék magára, mint egy férfira. Egy istenre! Mert akkor tudnám, hogy igaza van, és az igazságához méltósága is. De nem fog megütni, Baróti, mert tudja, hogy nekem van igazam, és maga már rég nem férfi.

BARÓTI: Nem vagyok férfi? És ha nem vagyok az, arról ki tehet? Ki alszik évek óta külön szobában?

KATALIN: Én. Na és? Mit akar ezzel mondani?

BARÓTI: Te basztad el a férfiasságomat.

KATALIN: *(felveszi a kesztyűt, most ő indul el a férje felé)* Jellemző, hogy nem maga baszta el az én nőiségemet, Baróti. Mondok én valamit. Elmúlt, barátom, maga elmúlt lenni. Van még, de már egészen nincsen. Hova lett a hajdani délceg Baróti? A merész és kihívó? A sármőr?

BARÓTI: És hová az én hajdani makrancos Katám? A teste megőrizte a fiatalságát, de a lelkében egy ronda, kötekedő, házsártos vénasszony lett belőle.

KATALIN: Csak mert külön szobában alszom?

BARÓTI: Csak mert azt sem engedted meg, hogy fiatal cseléd lányt vegyek fel a szolgálatomra.

KATALIN: A szolgálatára! Kac.

BARÓTI: Bajlódhatok magammal magam éjszakánként a cellácskámban ...

KATALIN: Cellácskájában? Második kac. Mondhatni, kackac.

BARÓTI: Jellemző, hogy a panaszból mit hallasz ki!

KATALIN: És maga mit hall ki mások panaszából? Tudja maga egyáltalán, hogy mi történik ebben a városban? Maga mégiscsak az egyik elöljáró itt?

BARÓTI: Miért, mi történik ebben a városban?

KATALIN: Kivégzések történnek ebben a városban.

BARÓTI: És bizonyára én végzem ki az embereket!

KATALIN: Csak áttétellel. A barátja végezteti ki az ártalan embereket.

BARÓTI: Nem a barátom. Honnan tudod, hogy ártatlanok?

KATALIN: Ez meg magára jellemző, Baróti! Hogy mit hall ki abból, amit mondok! Nem háborítják vagy borzasztják el a kivégzések, ellenkezőleg, rögtön a barátja védelmére akar kelni. És él a gyanúval, hogy a tegnapi barátai, akiket ma már az ellenségeinek kell tekintenie, árulók, összeesküvők vagy egyenesen királygyilkosok.

BARÓTI: Nem a barátom.

KATALIN: *(élesen és türelmetlenül)* Ez mindegy is. Perceken belül az ebédvendége. Remélem, kezét most a tábornok, mielőtt asztalhoz ül. Nem szeretném, ha összevérezné az új abroszomat.

BARÓTI: Ne legyél közönséges!

KATALIN: Maga is az lenne, ha végignézné a kivégzéseket a teátrumon.

BARÓTI: Miért, te talán láttad őket? Ott voltak?

KATALIN: Láttam, igen. Ott voltam. Végignézttem.

BARÓTI: Megtiltottam, hogy engedélyem nélkül kilépjél ebből a házból.

KATALIN: Maga nekem nem tilthat meg semmit. Ott voltam, és kész. Előbb a jobb karjukat vágta le a hóhér. Mert állítólag azzal emeltek kezét a királyra. Utána leültették őket egy székre, a hóhér úgy csapta le a fejüket. Volt, aki annyira reszketett és félt, hogy folyton lefordult a székről. Azt odakötötték hozzá, hogy le tudják vágni a fejét. A testüket ott, a bábészködő népségek előtt, nyomban négyfelé vágták. A fejeket a bitófára szögelték nagy ácsszögekkel, a testüket meg a négy égtáj felé szegezték fel mutogatásul. De inkább elrettentésül.

BARÓTI: Hagyd abba, nem vagyok kíváncsi a részletekre!

KATALIN: Képzeld, a beleiket széthagyják a placcon, hagyják, hogy a vér lefolyjon a kövezetre. Kuttyák és disznók zabálják, szürcsölik föl azokat. Már egészen odaszoktak a sok kóbor állatok.

BARÓTI: Hagy abba, az ég szerelmére!

KATALIN: Nem bírja a kényes gyomra, mi? Én láttam a maga barátját, azt a Karaffát, ahogy a feleségével egymást karolva állt a szemközti erkélyen, és végigmosolyogta a lenti szörnyűségeket. Az asszony még nevetgélt is, láthatóan kedvére volt az előadás, amit a szörnyeteg ura rendezett. Az a szörnyeteg, aki ma idejön hozzánk, ebédre. Hallgat?

BARÓTI: Hallgatok.

KATALIN: Meg se rázza a mesém?

BARÓTI: Nem ráz meg. Én is ott voltam. Láttalak téged a kofák és a szájtáti népek között bábészkodni.

KATALIN: De én nem láttam magát.

BARÓTI: Nem láthattál.

KATALIN: Jó ég, csak nem a tábornok másik erkélyéről gyönyörködött a kivégzésekben?

BARÓTI: Nem. Háttul álltam. Nem volt szándékom, hogy bárki is észrevegyen.

KATALIN: Megértem. Így csak csendes részese volt ennek az égbe kiáltó disznóságnak. Már ha egy kivégzéssorozatot lehet disznóságnak minősíteni.

BARÓTI: Mégis, szerinted mit kellett volna csinálnom? Kivont karddal felrohanni a teátrumra, és követelni az elítéltek igazságát?

KATALIN: Például. Akkor hős lett volna magából, Baróti.

BARÓTI: Tévedsz. Nem hős. Csak halott. És most lett elegendő ebből a beszélgetésből!

Mész és utoljára ellenőrzöd, rendben van-e minden a konyhán!

KATALIN: Értem. Egykét segéderőt azért felvehettünk volna a szakács mellé, és felszolgálni is.

BARÓTI: Fölösleges. Hadd lássa Karaffa, hogyan élünk valójában.

KATALIN: Gondolja, hogy érdekli? Hogy kíváncsi más nyomoróra?

BARÓTI: Csak mindenki így nyomorogna, ahogy mi. *(kintről hintőzörgés, lovak horkanása)*

Hintó! Kíséret! Ne menj sehova! Megjött a tábornok.

KATALIN: Csak nem izgul?

BARÓTI: Nem izgulok. Félek. Hol van Mária?

KATALIN: A szobájában. Valami olvasásfélében van elmerülve.

BARÓTI: Szalajtasd érte a cselédet! Jöjjön azonnal ő is. *(Katalin kiszalad intézkedni)* Is-
tenem, csak legyünk túl ezen! Idejött a hóhér! Az én tányéromból fog enni! Az én
boromat fogja inni! Holnap mindenki erről fog beszélni. Be fognak köpködni az ud-
varunkra a népek. Gúnyosan méregetnek a fogadóban. Talán ki se szolgálnak. Este
nem merek kimenni az utcára. Leárulóznak és megölnek maszkos bitangok! Nem baj,
Baróti, ezt a játszmát már így kell lejátszanod! Ha túléled, majd elkezdheted máshol.
Máshogy. *(Katalin visszajön, Baróti úgy elmerül a gondolataiban, hogy észre sem veszi a nőt)*
A legfontosabb életben maradni! Nekik. Nekünk. Medve ellen nem győzhet az üregi
nyúl. Úgy tapossa le, aki útjába kerül, hogy észre sem veszi a fűben. Nem tétel egy élet
a hatalomnak. Egy város élete sem. Egy ország élete sem. A birodalom észre sem veszi,
hogy kinek a csontján tapos. Nem hallja meg a csontok ropogását. Ezért nem lesznek
belőlünk hősök. De ha már hősök nem lehetünk, akkor legalább ne legyünk balekok!

KATALIN: Magában beszél? Megbolondult talán, Baróti?

Az ajtó kicsapódik, akár egy nagyoperettben, belibeg rajta, szinte táncoló léptekkel, pomádézva, Karaffa. Mögötte két katona érkezik, az ajtó két oldalára állnak. Láthatatlan kéz csukja be mögöttük az ajtót. Baróti és a felesége önkéntelenül előre lép, és mélyen meghajol.

KARAFFA: Csak semmi fölösleges hajcihő. Egy más között vagyunk, kedves Barótim. Ugye,
szólíthatom így, majdnem bizalmasan a tulajdon házában, hogy kedves Barótim?

BARÓTI: Megtisztel, nagyméltóságú uram.

KARAFFA: Ugyan-ugyan! És e szép hölgy itt, kit tisztelhetek benne?

BARÓTI: Oh, pardon, kicsit zavarban vagyok ...

KARAFFA: Ne legyen zavarban, Baróti ... barátom.

BARÓTI: A feleségem, Katalin.

KARAFFA: Oh, igazán nem számítottam ilyen pompázatos virágra a maga kiskertjében, szeretett hívem.

Karaffa és Katalin színtre farkasszemet néz egymással.

KARAFFA: Ha jól érzekelem, kedvesem, maga nem tudja eldönteni, kezét csókoljon-e nekem, vagy sem.

KATALIN: Megnyugtatom, nem járt ilyesmi a fejemben.

KARAFFA: És én megkisztihandozhatom a maga kezecskéjét?

KATALIN: Ne fáradjon! Nem vagyok az ilyesmihez szokva.

KARAFFA: Kár. Mondja, maga mindig ilyen hideg, szépasszony?

KATALIN: Köze?

BARÓTI: Bocsánat, valami félreértés lehet itten. Katalin, kérem!

KARAFFA: Hagyja csak, kedves Baróti, a dolgok meg fognak oldódni maguktól is. Maga nélkül is, úgy gondolom. Nemde, Katalin?

KATALIN: Én hogy szólíthatom magát?

KARAFFA: Akár szólíthatna Antoniónak is, ha nem lenne kicsit bizalmaskodó az én pozíciómban.

KATALIN: Nagyon az lenne. Tábornok úr? Nagyméltóságú úr? Inkább ezek?

KARAFFA: Tudja, mit? Szólítson egyszerűen Karaffának. Magának ez meg lesz engedve.

KATALIN: Lenyűgöz.

KARAFFA: A hangjából épp ennek az ellenkezőjét vélem kiszűrni.

KATALIN: A hangom olykor nem én vagyok. Talán legtöbbször.

KARAFFA: Nem inkább az arca csapja be az embereket? Nem az arcunkkal hazudunk a legtöbbet?

KATALIN: Ön most engem hazugnak nevez? Nem hiszek a fülemnek!

KARAFFA: Nem, dehog, csak megpróbáltam felvenni a beszélgetésünk fonálát.

KATALIN: Nem sikerült.

BARÓTI: Talán ha leülneék...

KARAFFA: Akkor sikerülne, maga szerint, ezt a bizonyos fonalat fölvennem?

BARÓTI: Nem tudom, mit mondjak, nagyméltóságú úr.

KARAFFA: Rendben, ülünk le. De mi még nem végeztünk a feleségével. Hol is tartottunk? Hogy kegyed nem örül a látogatásomnak.

KATALIN: Nem mondtam ilyet.

KARAFFA: Tehát örül.

KATALIN: Ilyet se mondtam.

KARAFFA: Egyszóval az ön számára közömbös az ittlétem.

KATALIN: Karaffa, önt megilleti a vendégjog. De nem hatalmazza fel, hogy sértegessen.

KARAFFA: Nem állt szándékomban, szép virágom. Bocsásson meg nekem, katona ember vagyok, elszoktam az udvarlástól. De ha gondolja ...

KATALIN: Ne is fárassza magát ilyesmivel!

KARAFFA: Nem fárasztom. Azt azért tudnia kell, hogy minden nő irigyli most magát Eperjesen.

KATALIN: Inkább gyűlöl.

KARAFFA: Miért is?

KATALIN: Ezt magának jobban kell tudnia.

Mária robog be. Meglátja Karaffát, láthatóan elborzad. Karaffa föláll, a lányhoz lép, meg akarja csókolni a kezét, de Mária riadtan tépi ki a magát a szorításából.

KARAFFA: Még egy rejtegetett virág. Gondolom, e bájos és szégyenlős teremtés a maguk kedves lánya.

KATALIN: A lányunk, igen.

KARAFFA: Van szerencsém kisasszony. Karaffa tábornok vagyok. Abban a megtiszteltetésben van részem, hogy az önök társaságában fogyaszthatom el az ebédemet.

MÁRIA: Részünkről a megtiszteltetés, tábornok úr.

KARAFFA: Hagyjuk is a formásokat! Farkaséhes vagyok. Mivel fog engem a ház gyönyörű asszonya megvendégetni?

KATALIN: Először is levessel, marhahúsból és velőscsontokból.

KARAFFA: Aha! Leves! Önök már leveseznek? Hallottam erről a levesről. Milyen szerencse, hogy ebédidőben érkeztem, legalább kipróbálom ezt a ... levest.

MÁRIA: Előkelő körökben már nálunk is ismerik.

KARAFFA: Aha. Ez méginkább felcsigáz.

MÁRIA: Lehetetlen, hogy nem ismeri ... Előkelő körökben ...

BARÓTI: Mária, ne szajkózd ezt a butaságot.

KARAFFA: Nem butaság, amit a kisasszony mondott, hagyja csak, Baróti barátom. Fiatalság, őszinteség. Való, hogy nem volt még dolgom levessel. Maguk honnan tanulták el?

MÁRIA: Hollandiából kaptuk a hírt róla.

BARÓTI: Mária!

KARAFFA: Mondtam, hogy ne hallgattassa el folyton a leánykáját, kedves Barótim. A végén még megharagít. Hollandiából? Egyenesen Hollandiából? Egyenesen maguknak jött ez a remek hír?

MÁRIA: Nem egyenesen. Közvetítő útján.

KARAFFA: Értem. És ki volt a szíves közvetítőjük?

MÁRIA: Szirmai Mihály úr, apuska jóbarátja, a város neves ügyvédje.

KARAFFA: Remek információ, kisasszony! Megjegyeztem ezt a nevet. Még hasznomra lehet egy ilyen remek ügyvéd, aki közvetlen kapcsolatban áll a hollandus testvéreivel.

Hosszú csönd, Mária riadtan pislog hol a szüleire, hol Karaffára.

KARAFFA: Angyal szállt el fölöttünk. *(kényszeredetten nevetnek)* Jöhetne már az a bizonyos leves. Vagy szóljak én a szolgálóknak?

KATALIN: Intézkedem, Karaffa! *(kimegy, de az ajtóban még megáll)* Ugye, előköstölőt is hozott magával? *(fejével az ajtót srázsáló két katona felé mutat)*

KARAFFA: Természetesen. Ez szabály a megszállt övezetekben.

MÁRIA: Mi megszállt övezet vagyunk, tábornok úr?

KARAFFA: Csak az egyszerűség kedvéért fejeztem ki magamat ilyen primitíven. A maguk helyzete ennél bonyolultabb. Természetesen, nem konkrétan a maguké itt, ebben a házban. Eperjesre gondoltam.

KATALIN: Hát, a mi helyzetünk, konkrétan vagy nem konkrétan, valóban eléggé bonyolult. *(kimegy.)*

KARAFFA: Szabad kérdezni, a kisasszony hány éves?

MÁRIA: Nemsokára tizenhat.

KARAFFA: Az a legszebb emberi idő, ha megjegyezhetem. Még minden maga előtt, és még semmi helyehozhatalan – így remélem – maga mögött.

MÁRIA: Apuskáék is valahogy ezt mondják.

KARAFFA: Büszke lehet a szüleire! Remek emberek, és jó hazafiak. És ahogy hiszem, jól szeretik a király urunkat is.

BARÓTI: Természetesen, báró úr.

KARAFFA: Hoppá? Lassan el is felejtkezem róla, még báró is vagyok. Ez a sok cím... a töméntelen feladat... idők során sokminden összegyűlik.

MÁRIA: Sok a dolga a tábornok úrnak, ugye?

KARAFFA: Sok, galambom, még annál is több. El sem tudja képzelni, hogy mennyi.

MÁRIA: És maga el tudta képzelni annak idején, hogy ennyi sok dolga lesz?

KARAFFA: Mikor annak idején?

MÁRIA: Amikor gyerek volt. Hogy tábornok lesz. Mindig tábornok akart lenni?

KARAFFA: Az ember soha nem akar tábornok lenni. Az ember egyszer csak tábornok lesz, akár akarja, akár nem.

MÁRIA: De hát, kisgyerekként mi akart lenni?

BARÓTI: Hagyd a nagyméltóságú urat ezekkel a csacsi kérdésekkel, Mária!

KARAFFA: Csak ne hagyjon, kedves Barótim, ezek fontos kérdések, és én magam is szívesen beszélek a példátlan karrieremről. Már, ha kérdeznek.

MÁRIA: Én kérdezem. Milyen volt a gyermekkora?

KARAFFA: Arról éppen nem beszélek szívesen. De magának elárulom. Sötét.

MÁRIA: Sötét?

KARAFFA: Sötét. Utcagyerekként nőttem fel, ordító szegénységben.

MÁRIA: És mégis tábornok lett magából.

KARAFFA: Az lett. Mert akartam valaki lenni. Ha nem is tábornok, de semmiképpen sem akartam a csatornába fulladni odahaza.

MÁRIA: Azt hittem ...

KARAFFA: Mindenki azt hiszi. Mert a nagybátyám a híres Montecuccoli vezértábornagy volt.

MÁRIA: A nagybátyja? Montecuccoli az ön nagybátyja?

KARAFFA: Igen. Montecuccoli, a nagy hadvezér. De szart rám a szeretett nagybátyám. Sem pénzt, sem gondoskodást nem kaptunk tőle. Csak a nagy eszméket. És én utcagyerekből ezeken az eszméken nőttem és emelkedtem fel igáig.

MÁRIA: Lenyűgöző!

KARAFFA: Az. Olyan akartam lenni, mint ő.

MÁRIA: Ő milyen volt?

KARAFFA: Félelmetes. Nem ismerte a kegyelmet. *(önkéntelenül felnevet)* Egyébként, ha épp tudni akarja, gyűlölte a magyarokat.

MÁRIA: Akkor ön mégsem olyan lett, amilyen ő volt volt.

KARAFFA: De igen!

MÁRIA: Maga is gyűlöli ...

KARAFFA: Igen.

MÁRIA: Maga gyűlöl bennünket, uram?

KARAFFA: Magukat itt, most, konkrétan nem. Csak úgy, összességében, a fajtájukat gyűlölöm. Ezt a lázongó, beképzelt, vakmerő, nyughatatlan magyarfajtát. Ne sápadjon el, Baróti, maga is tudja, hogy ez az igazság. Mindenki tudja, hogy ez az igazság. A király is tudja. Őfelsége azért nevezett ki engem ide, mert tudva tudta ezt.

MÁRIA: Hogy gyűlöljön bennünket?

KARAFFA: Hogy rendet tegyek. És én rendet is fogok tenni. Már hozzákezdttem. Ezt maguk is láthatják.

MÁRIA: Igen. Zajlanak az elhurcolások. A kivégzések.

BARÓTI: Bocsásson meg a lányomnak, tábornok úr!

KARAFFA: Ne bosszantson fel, Baróti! Ne szóljon közbe, ha a lányával beszélek!

BARÓTI: Értettem.

KARAFFA: Azért! Sajnálom, hogy a tulajdon otthonában kell rendre utasítanom. Hol is tartottunk?

Csend.

KARAFFA: Ja, igen. Az elhurcolások és a kivégzések. Ezek történnék, és történni is fognak, kis galambom, mert a háború az ilyen.

MÁRIA: De most már nincs háború.

KARAFFA: De van. Csak nyílt csaták nincsenek.

MÁRIA: Csak nyilvános kivégzések vannak.

KARAFFA: Azok vannak. Egy királyellenes összeesküvés fészke ez a város. Ha én nem lépek idejében, akkor most másokat végeznek ki a Teátrum deszkáján. Talán épp bennünket – maguk.

MÁRIA: Hiszen maga építtette!

KARAFFA: Téved. A vérpadok maguktól épülnek. Felépíti őket az emberi akarat. Helyesbítenem kell magamat. Az emberi gyöngeség. De messzire elkalandoztunk a gyermekkorunktól. Van önnek, kedves kisasszony, valami szíves elfoglaltsága?

MÁRIA: Hát persze. Hímezni szeretek szabadidőmben. Anyuska tanított meg rá. Szeretem a színes fonalakat, ahogy az ábrák megjelennek a fehérségen, és megtelik étellel az egyszerű vászon. Hát nem csodálatos?

KARAFFA: Feltétlenül az.

MÁRIA: És önnek, nagyméltóságú Karaffa tábornok, önnek is vannak ilyesféle hóbortjai?

KARAFFA: Hóbortjaim? Azok vannak. Csak időm nincs rájuk. Sakkozni például nagyon szeretek.

MÁRIA: Ó, hát a sakk nagyon időigényes elfoglaltság! Én nem tudok sakkozni, de látom, amikor apukáék a Szirmaival...

KARAFFA: Ugye, őt emlegette az előbb. Ezt a Szirmait.

MÁRIA: Igen, őt. Nagyszerű ember. És nagyon szép. Jaj, de ilyesmit nem illik mondani egy lánynak.

KARAFFA: Miért ne illenék? Magunk között vagyunk.

MÁRIA: Igaz. A sakknál tartottunk. Hogy nincs ideje sakkozni.

KARAFFA: Nincs időm sakkozni. De tudja mit? Megígérem magának, hogy az édesapjával egy partit lejátszom legközelebb.

BARÓTI: Megtisztelő lesz számomra, tábornok úr.

KARAFFA: Örülök, hogy örül. Csak kérdés, hogy elviseli-e majd a vereséget? Mert én kiválóan sakkozom, és túl fogok járni az eszén.

BARÓTI: El fogom viselni.

KARAFFA: Derék. Nos, amíg az édesapjával nem kerülök majd szembe a tábla fölött, addig a sakknak egy különös formáját művelem. Emberekkel sakkozom.

MÁRIA: Ez érdekes lehet. *(végiggondolja, és összerázkódik)* De bele is borzongok.

KARAFFA: Nem kell. Nincs kapcsolatban a nagypolitikával. Nincsenek benne se elhurcoltatások, se kivégzések.

MÁRIA: Akkor megnyugodtam.

KARAFFA: Persze, minden lehet. A játszma végén. Most épp egy különös felállás foglalkoztat. Érdekli egyáltalán ez önöket?

BARÓTI: Természetesen, tábornok úr.

KARAFFA: És magát, gyermekem?

MÁRIA: Természetesen engem is.

KARAFFA: *(az épp belépő Katalin felé)* És magát érdekli, szép háziasszonyunk?

KATALIN: Nem tudom, miről van szó.

KARAFFA: A játékos szenvedélyeinkről beszéltünk. Hol maradt ilyen sokáig?

KATALIN: Volt egy kis probléma a levessel.

KARAFFA: Nem találtak bele elég mérget?

KATALIN: Ezzel nem tréfálkoznék, Karaffa! Egyébként, abból az ételből mi is merni fogunk.

KARAFFA: Csak tréfáltam! Úgy látszik, errefelé nem értik a tréfát.

KATALIN: Csak mostanában nem. Karaffa, ön mindent megtett azért, hogy még tréfálkozni se merjünk.

BARÓTI: Katalin, ne bomolj!

KARAFFA: Ej, ej, Baróti, maga mindig akkor szól bele a beszélgetéseinkbe, amikor azok a legérdekesebb részekhez érnek. Rossz szokás, szeretett barátom. Rossz szokás.

KATALIN: A férjem talán a kellesénél is aggodalmaskodóbb. De folytassák a beszélgetést, ahol az előbb megszakadt.

KARAFFA: Mária kisasszony a gyermekkoromról kérdezett engem.

KATALIN: Remélem, a lányunk nem tett fel önnek tapintatlan kérdéseket!

KARAFFA: Egyáltalán nem. Azután pedig arról folyt a szó, hogy kinek milyen hóbortjai vannak. És ő a hímzés gyönyörűségéről mesélt.

KATALIN: Gyermeki együgyűség.

KARAFFA: Ha az, hát legyen az! De tiszta és felemelő pillanatok voltak ezek a számomra.

KATALIN: És maga is beszélt a hóbortjairól, Karaffa?

KARAFFA: Épp beszélni kezdtem volna, amikor ön a szobába lépett.

KATALIN: Ha erről kérdezett, úgy érdekel. Mondja el, tábornok úr, hogy önnek milyen hóbortjai vannak!

KARAFFA: Sokféle van. Egyik rosszabb, mint a másik. De most csak egyről akartam beszélni a lányának. No, meg természetesen a férjeurának.

BARÓTI: Megtisztel, tábornok úr.

KARAFFA: A sakk.

KATALIN: Úgy. Ön szeret sakkozni?

KARAFFA: Imádok. És épp ott tartottam ebbeli szenvedélyem taglalásában, hogy nincs időm táblához ülni, és ott játszani a partnereimmel.

KATALIN: Mint tapasztaljuk, egyéb szenvedélyekkel kell töltenie az idejét.

KARAFFA: Ha beleláthatok a gondolataiba, téved. Amikre maga gondol, egyáltalán nem szenvedélyek. Hozzá tartoznak a munkámhoz. Feltételezik az előmeneteletem. De ezek száraz dolgok.

KATALIN: Nem szárazak, Karaffa, hanem véresek.

KARAFFA: Így is lehet fogalmazni. Csak nem érdemes. Maradjunk a sakknál!

KATALIN: Maradjon!

KARAFFA: Most olyan partiba kezdtem, passzióból, amelyik kellően elszórakoztat az egyéb dolgaim mellett.

KATALIN: Érdeklődéssel hallgatjuk.

KARAFFA: Egy különös, mondhatni piti ügy felgöngyölítése foglalkoztat. Látom, most csalódtak. Pedig izgalmas. Egy levél után nyomozok.

MÁRIA: *(felkiált)* Egy levél után!

KARAFFA: Olyan különösnek tartja? Egy levél nyomába eredtem.

KATALIN: Nem kap elég feljelentő levelet, hogy éppen egy levél érdeklí?

KARAFFA: De. Sok levelet kapok, elsősorban az önök polgáraitól, amelyben feljelentgetik egymást. Innen-onnan. Unalmasan egyformák. Meg a királytól is jön időnként írásos üzenet. De ez a levél! Ez mind közül a legérdekesebb számomra.

BARÓTI: Mi teszi azzá, nagyméltóságú uram?

KARAFFA: Hogy úgy van ez a levél, hogy nincs ez a levél.

KATALIN: *(növekvő zavarral)* Ez valóban érdekes, még ha nehezen képzelhető is el.

KARAFFA: Megfoghatatlan a létezése, de én meg fogom ezt a levelet... találni.

BARÓTI: Miért érdeklí annyira?

KARAFFA: Éppen emiatt. Hogy rá kell jöjjen két dologra. Honnan a levél, és hová lett. Honnan jött, és hová ment. Pontosabban, hová lett?

BARÓTI: *(alig leplezett nyugtalansággal)* Ezt hogy lehet értelmezni?

KARAFFA: Ki fogom deríteni, kinek a zsebéből emelték ki, és kinek az almáriumában kötött ki végül.

KATALIN: (*igyekszik közömbös könnyedséget mutatni*) Homályos történet, még ha szórazótató is. Egyáltalán, honnan tud ennek a levélnek a létezéséről?

KARAFFA: Egy véletlen folytán. Talán véletlen folytán. Bár sokak szerint nincsenek véletlenek. Lefogattam egy pincért és egy zsebtolvajt. Két pitiáner alak. Az egyik kilopta egy úr zsebéből a fogadó teraszán, a másik követte a levél útját, amíg szem elől nem vesztette. (*felnevet és Máriához fordul*) Hát nem izgalmas, kisasszony? Azonban, ön mitől ilyen sápadt?

KATALIN: (*szinte ságva*) Abban a korban van, amikor a lányok sűrűn elsápadnak. Ugye érti, mire célzok, Karaffa?

KARAFFA: (*elgondolkodva nézi hol egyiküket, hol másikat*) Érteni vélem.

KATALIN: (*felpattan, de aztán gyorsan visszaül*) Én viszont nem értem, miért fontos magának az a levél. Tudja talán, mi van benne?

KARAFFA: Nem tudom. Talán semmi érdekes. Talán egy titkos találkára hívó illatos levélke. Talán valami adásvételi szerződés vagy marhapasszus. (*felugrik, eltozul az arca*) Talán Munkács várából üzent benne valaki itteninek az a Thököly-ribanc! (*megmereg egy pil-lanatra, azután elernyednek a vonásai, és visszazökken a székére*) Bocsánat, elragadtattam magamat. Holott, engem valójában nem is a levél tartalma érdekel. Hanem csakis a két ember. Akié volt, és akihez került.

BARÓTI: A tolvaj nem emlékszik arra az úrra, akinek a zsebéből kilopta a levelet?

KARAFFA: Nem, Baróti.

BARÓTI: Hogy nem?

KARAFFA: Háttal volt neki az a bizonyos ember. Nem láthatta az arcát. Látott már maga olyan tolvajt, aki szemtől szembe támad?

BARÓTI: Nem. Valójában még tolvajt sem láttam életemben.

KATALIN: (*vállalva a modortalanságot, a tábornok felé legyint*) Meglep, Karaffa, hogy ennyi ideje van ... efféle potomságokra.

KARAFFA: Mondtam, hogy passzió. De minden passzió szenvedéllyé válik, minél jobban belemerülünk. Mert mit látnak maguk? A véres kezű királyi kormányzó ronggyá vert embereket végeztet ki a teárumon. Hulló fejeket látnak, levágott karokat és feldarabolt testeket. De ez csak színjáték! Mondhatni, ez a színjáték. A munkám része. Nem szórazótató, de elégedettséggel tölt el. S nem látják mögötte a lényegét, a játékost, a szenvedélyes embert, aki a titok nyomába ered. És nem nyugszik meg addig, amíg a végére nem jár a dolognak.

KATALIN: És ha a végére jár? Akkor mi fog történni?

KARAFFA: Akkor bármi elképzelhető. Tartok tőle, az már a levél tartalmától függ majd. Ám a kérdéseikből azt látom, kezdenek unni. Mondja, kisasszony, megmutatná a hímzését?

KATALIN: Csakis ebéd után, tábornok úr. Baróti, hát még nem is töltött a tábornok úrnak?
BARÓTI: *(visszazökken a gondolataiból)* Elnézést kérek, annyira belemerültem a beszélgetésbe... Milyen bort parancsol a tábornok úr?
KARAFFA: Nem pálikával szokták kezdeni, maguk magyarok, a falatozást?
BARÓTI: Nem tudtam, hogy a nagyméltóságú...
KARAFFA: Sok mindent nem tudnak maguk énrólam, Baróti barátom. De várjon csak!
Hiszen magának remeg a keze!
BARÓTI: Azt hiszem, elültem beszélgetés közben...
KARAFFA: Remélem, ezt csak viccnek szánta! Nem vettem észre ugyanis, hogy eddig a kezén ült.
KATALIN: *(a férje mögé áll, hátulról gyöngéden átöleli)* A vértolulás miatt van, Karaffa. A férjemnek sűrűn van vértolulása. Amiatt remeg.
MÁRIA: Meg a pohár is kicsi!
KARAFFA: Jól van na! Le ne harapják a fejemet! Aztán, csodálatos Katalinunk, kapjuk végre azt a levest, vagy maguk is az összeesküvők oldalán állnak, és halálra akarnak éheztetni?

Hosszan és harsogva nevet, a többek vacogva csatlakoznak hozzá.

Második jelenés

Karaffánál. A tábornok az ablaknál áll, Szentiványi az asztala előtt.

SZENTIVÁNYI: Nem.
KARAFFA: Egy kibaszott szót sem?
SZENTIVÁNYI: Egy kibaszott szót sem, nagyméltóságú uram.
KARAFFA: Ez lehetetlen. Szakértelemmel tárgyaltak velem?
SZENTIVÁNYI: Szakértelemmel, nagyméltóságú uram.
KARAFFA: Halljam!
SZENTIVÁNYI: Két napig csak vertük. A talpát, a lábszárát, a hátát, a fejét, mindenét.
KARAFFA: Helyes. És nem?
SZENTIVÁNYI: És nem.
KARAFFA: Tovább!
SZENTIVÁNYI: Két napig nem hagytuk aludni. Vízben állt a keskeny lyukban, ahol lefeküdni sem tudott. Megállás nélkül csepegett a fejére a víz.
KARAFFA: És mégsem.

SZENTIVÁNYI: És mégsem, tábornok úr.

KARAFFA: Tovább.

SZENTIVÁNYI: Egy hétig...

KARAFFA: Mi a kurva isten van? Két napig, egy hétig... Hát már születésekor behozták ezt a rohadékot ide?

SZENTIVÁNYI: Csak egy hete, nagyméltóságú úr, éppen hogy egy hete.

KARAFFA: Legalább eltörték már a vállát?

SZENTIVÁNYI: Igen. Órákat lógott hátrakötött kézzel a csigán.

KARAFFA: Van-e még lába?

SZENTIVÁNYI: Menni már nem tud, szétropogtatta mindkét lábát a spanyolcsizma.

KARAFFA: Helyes. Minek kell járnia egy ilyennek! A keze?

SZENTIVÁNYI: Mindkettőt eltörték több helyen a pribékjei. Az ujjperceit is darabokra.

KARAFFA: Nonono! Semmi pribékelés. Ők az embereim. Megbecsült hóhérjaim. Ne minősítsen senkit! Maga éppen ne, Szentiványi. Tüzes drótok?

SZENTIVÁNYI: Többször feltoltuk őket a faszába, nagyméltóságú úr.

KARAFFA: És semmi.

SZENTIVÁNYI: Semmi. Legfeljebb annyi, hogy nem tud hugyozni.

KARAFFA: Ne részletezze ezt! Inni kapott?

SZENTIVÁNYI: Több vödör víz ment bele a pofájába. Többször is egymás után.

KARAFFA: És semmi. Mégse beszél. Soha semmit?

SZENTIVÁNYI: Néha beszél. Káromkodik és átkozódik.

KARAFFA: Az is valami. Próbálták megszarolni a családjával?

SZENTIVÁNYI: Nincs családja. Az ilyen veszett embereknek nincs családjuk.

KARAFFA: A kivégzéseket végignézték vele?

SZENTIVÁNYI: Valamennyit.

KARAFFA: És?

SZENTIVÁNYI: A szeme se rebbent. Valami disznó nótát dudorászott.

KARAFFA: Na jó! Menjen, Szentiványi, hozassa ide! Hozzák elélem azt a szemetet!

SZENTIVÁNYI: Értettem. Máris hozzák.

Szentiványi kisiet. Karaffa visszafordul az ablaktól. Az arca feldúlt, most már nem kell lepleznie az indulatait.

KARAFFA: Mi a faszom ez? Fél Eperjes a börtönömben. A másik fele vacog és vár. Egy tucat levágott fej felszögezve a Teátrum póznáira. A város legtekintélyesebb polgárait négyeltetem fel a hóhérjaimmal, és plakatírozom ki a maradványaikat négy égtáj felé.

A városban eluralkodott a rettegés. És akkor nem bírok el egy nyomorult mézáróssal! De miért is fontos ez a mézáros neked, Antonio? Meg vagy bolondulva teljesen? El fogod baszni! Élet, de inkább a halál ura vagy, a király kedvenc tábornoka; az utcagyereket az égbe vezetik az aranyból kiöntött kockakövek, és téged egy szaros levél érdekel csupán, és épp egy vágóhídi, kivérezni nem tudó, megvadult bikával hadakozol... Ez már nem sakk, Karaffa, ez már az örület felé vezető út. De én megtöröm ezt a kurva mézáróst, megtöröm, ha addig élek is. *(megáll, visszahőköl)* Úristen, tombolok. Nekem Zrínyik és Nádasdyk ellen kellene mennem, de nem tudok, mert beleragadtam egy jöttment mézáros tehénszarába! Rövidre kell ezt zárnod, Antonio, gyorsan rövidre kell zárnod ezt az egészet! És rövidre is fogom zárni. *(leül)* Tudom, hogy a mézárósnál van a kulcs, a titok kulcsa. Csak nyugalom, csak okosan, Karaffa, csak nagyon okosan!

Leül. Két hóhér becipeli a mézáróst. A ronggyá vert férfi magatehetetlenül lóg az őrei karján. Arca a felismerhetetlenségig összeverve. Mögöttük Szentiványi.

KARAFFA: Keltsék föl! Vízet neki!

Az egyik hóhér kimegy, majd egy vödör vízzel jön vissza. A mézáros arcába önti, aki nem reagál a sokkra.

SZENTIVÁNYI: Na még egy fröccsöt a vendégnek!

Megismétlődik az előző jelenet. Most már megmozdul a mézáros, lassan, erőlködve felemeli a fejét.

KARAFFA: Jó reggelt, uram! Végre, hogy találkozunk.

MÉSZÁROS: Dögölj meg!

KARAFFA: Tudja ön, hogy kivel beszél?

MÉSZÁROS: Tudom. Az ördöggel.

KARAFFA: Tévedsz! Nincs olyan szerencséd, hogy már a másik világon, a helyeden, vagy!

Karaffa tábornok vagyok.

MÉSZÁROS: Nem tévedek. Te a sátán büzlő kölyke vagy. Bojtos a farkad és vére szomjazol,

Karaffa, magyar vére szomjazol.

KARAFFA: Azt gondolom, ön kicsit elfogult velem szemben, tisztelt uram.

MÉSZÁROS: Mit akarsz, sátánfattyá, miben töröd az a rohadt fejedet?

KARAFFA: Indulatos velem a vendég úr.

MÉSZÁROS: Gyúnyolódsz, vérbajos olasz?

KARAFFA: Én vérbajos? Önből jön a vér, mészáros, összevérez nekem mindent... ezért is nem kínálom helyel.

MÉSZÁROS: Lennénk csak szemközt egymással, féreg! Ketten, mi férfiak! De te nem vagy férfi. Ezek mögé a kutyák mögé bújsz, akik éjjel-nappal gyötörnek a parancsodra.

KARAFFA: Mégis, mit csinálna velem, derék mészáros, ha, úgymond, szemközt lennénk egymással, mi ketten, férfiak?

MÉSZÁROS: Kiinnám a véredet. Az utolsó cseppig kiinnám azt a romlott német, nem is német, olasz, nem is olasz, német... eh, le van szarva, kiinnám a keveredett véredet.

KARAFFA: Utolsó cseppig a romlott, keveredett véretem? Jó mészárosom, meglepőt mondok. Nagyon hasonlítunk mi egymásra. Te, meg én. *(Felugrik, a mészároshoz rohan, a hajánál fogva fölemeli a fejét, és olyan közel hajol hozzá, hogy az arca összevérvérződik a mészáros arcától)* Csak az előjel és a mód különbözik. Te kiinnád az én összes német véretem. Én pedig a te összes magyar véredet. És az összes rátarti magyarból az összes rátarti magyar vért. De én nem csak kiinnám. Kiiszom, ki fogom inni, az utolsó cseppig. Megértetted?

MÉSZÁROS: Szarok rá! Csak lesz valaki, aki átvágja a torkodat, az életed mocskos zsinórjával együtt.

KARAFFA: Próbálkoznak, de valahogy nem sikerül. Emlékszel a lakatosra?

MÉSZÁROS: Nem emlékszem senkire.

KARAFFA: Arra a lakatosra, aki a melletted lévő asztalnál kortyolgatta a borocskádát a lánykájával, nem is olyan régen. Máriának hívták a lakatos lányát.

MÉSZÁROS: Hívták?

KARAFFA: Milyen kellemes meglepetés! Te reagálni méltóztatsz arra, amit mondok. Még az igeidőkben is elboldogulsz.

MÉSZÁROS: Hívták?

KARAFFA: Sajnos, csak hívták. Mert már nem hívják sehogy. Na látod, ő be akarta teljesíteni a te reménykedésedet. Egészen egyszerűen, át akarta vágni a torkomat. Nem szimbolikusan, mészáros, de te ezt a szót nem értheted. Valóságosan egy, a ruhája alá rejtett késsel. Amikor felkínálkozott nekem. Bizony, mészáros, nekem felkínálkoznak a nők. A te feleséged is felkínálkoznék az életedért, és meg is búbolnám rendesen, ha lenne feleséged. És ha érne nekem egy szaros életet a kéje.

MÉSZÁROS: Hívták...

KARAFFA: Érdekes, hogy a lányra emlékszel. Az apjára meg nem.

MÉSZÁROS: Mit csinált vele?

KARAFFA: Én semmit. Jött, gyönyörű volt és ropogós, mint a cseresznye, de aztán, hogy hogy nem, előkerült valami kellemetlen és éles kés a földre vetett ruhái közül.

MÉSZÁROS: Megölted, te hóhér!

KARAFFA: Ó, nem! De ha már így elkezdünk beszélgetni, elmondom, neked, hogy miután rendesen megkúrtam, szűz volt, hát persze, és közben az apja életéért könyörgött, és előkerült a kés... de nem borzasztalak, mészáros barátom. Akkor is az apja nevét rebegte a csacska gyermek, amikor a hóhér levágta a jobb karját a teátrumon, amivel kezet akart emelni rám, a király eperjesi képviselőjére, ezzel magára a királyra is, és akkor is, amikor a másik hóhér fölemelte a pallosát, hogy lecsapja a fejét. Aztán, természetesen, felnégyelték a tapsoló nagyérdemű eperjesi közönség előtt őt is. Csúnya látvány egy fiatal lány négyfelé vágva, akármilyen szép is volt. Tudod, a női mellek, belek, méhek...

MÉSZÁROS: Hagyja abba, sátán!

KARAFFA: Ó, igen! Te könyörögsz nekem!

MÉSZÁROS: Mi van a lakatossal?

KARAFFA: Meg fogsz lepődni. Túlélte a lánya kivégzését. Él mint hal a vízben. Az ablakból láttam tegnap reggel, ahogy a piac felé sietett friss zöldséget venni.

MÉSZÁROS: Elengedte?

KARAFFA: No, kezdted tudni a helyedet! Már szépen magázol. Elengedtem, ha már érdekel. Van annyi pénz még Eperjesen is, ami megoldja a halálra ítélték bilincseit.

MÉSZÁROS: A rohadék!

KARAFFA: Én, vagy a lakatos? Nem válaszolsz? Elaludtál? Még egy kis vizet neki. *(a hóhér kiszalad, vödört cipelve jön vissza, tartalmát a mészáros arcába önti, aki a hidegtől összerándul)* Jó reggelt, mészáros! Tudja, hogy hol van?

MÉSZÁROS: Tudom. A sátán előszobájában.

KARAFFA: És hogy kivel beszél?

MÉSZÁROS: A sátán sötét fingjával.

KARAFFA: Talált, süllyedt. Ön pimasz velem, mészáros, de én jó leszek önhöz. Tudom, hogy szereti a bort. Régen ihatott bort, Mészáros. Nyilván már hiányzik magának a tütü. Sajnos, ebben az én fogadómban csak nekem szoktak bort felszolgálni uzsonnára és vacsorához. De most kivételt teszek önnel. Bort a vendégemnek! Két vödörrel hozzatok neki! Pokolba a sok vízzel! *(intésére az ajtónálló ismét elrohan, majd kisvártatva két vödörrel tér vissza)*

MÉSZÁROS: Pokolba a boroddal, patás!

KARAFFA: Nem pajtást akart mondani?

MÉSZÁROS: Dögölj meg!

KARAFFA: Úgy látszik, nem vagy jóban a magyarok istenével, mészáros pajtás. Nem dögleszt meg, hiába rimánkodsز hozzá! Én foglak megdögleszteni, hamarosan. De most még élünk a jelenben! Inni fogsz, barátom, annyi bort kapsz, amennyi a torkodon... *(felnevet)* befér.

Int, a hóhérok egy tölcséren keresztül bort itatnak a mészárossal, aki köhög, hány, átkozódik és egyre részegebb.

MÉSZÁROS: Nem kell a borod, rohadt talján hernyó! Megölhetsz, de nem beszélek ... nem ismerek senkit ... nem tudok semmi ... nem mondok semmit ... neked semmit, te hazátlan sátánfajzat ... hagyjatok, cselédek ... rohadt halálangyalok ... szemtől szembe ... férfi a férfival ...

KARAFFA: Folytassa, Szentiványi, én kezdek elfáradni! Célirányosan, nem akarok több vödör bort erre a roncsra pazarolni.

SZENTIVÁNYI: Mészáros, emlékszel a levélre?

MÉSZÁROS: Rohadj meg te is, áruló!

SZENTIVÁNYI: Ha bevallod, hogy emlékszel, pihenhetsz.

MÉSZÁROS: Dögölj meg, áruló!

SZENTIVÁNYI: Kinek adtad oda a levelet?

MÉSZÁROS: Neked, te nyomorult áruló!

SZENTIVÁNYI: Nekem? Azt se tudod, hogy ki vagyok én.

MÉSZÁROS: De tudom. A Szirmai vagy. Ezer körül is megismerlek, áruló Szentiványi!

Egy nyomorult áruló vagy.

KARAFFA: Megállj! Mit mondott?

SZENTIVÁNYI: Hogy áruló vagyok.

KARAFFA: De előtte! Előtte mit mondott?

SZENTIVÁNYI: Semmit. Ugyanezt.

KARAFFA: *(az egyik hóhérhoz)* Te hallottad, milyen nevet mondott előtte?

HÓHÉR: Hallottam, tábornok úr. Valami Szirmait emlegetett.

KARAFFA: Nem valami Szirmait. Tisztán és jól hallhatóan Szirmait mondott. Azt mondtad, hogy Szirmai, te szerencsétlen húscafat?

MÉSZÁROS: Nem mondtam semmit. Nem mondtam senkit. Nem ismerek senkit.

KARAFFA: Szentiványi! Ugye most már maga is emlékszik arra, hogy Szirmait mondott a fogoly!

SZENTIVÁNYI: Úgy rémlik ... *(Karaffa iszonyú tekintetére összerándul)* Emlékszem, tábornok úr.

KARAFFA: Remek. Sokat haladtunk. Vigyék vissza ezt a szarkupacot a cellájába! És ne nyúljanak hozzá pár napig! Szeretném, ha jól mutatna a teárum közönsége előtt a következő előadáson. Maga maradjon, Szentiványi! Rendelkezni fogok.

Harmadik jelenés

Barótiék ebédlője. Mindhárman az asztalnál ülnek. Baróti folyamatosan iszik, néha tölt Katalinnak is, aki szenttelen arccal a valahány poharat kiüríti.

KATALIN: Tegnap.

BARÓTI: Ez biztos?

KATALIN: Mi biztos manapság.

MÁRIA: És anyuska hol hallotta ezt?

KATALIN: Az utcán.

BARÓTI: Beszélnek?

KATALIN: Beszélnek.

BARÓTI: A népek mindenfélét beszélnek.

MÁRIA: Talán nem is igaz.

KATALIN: Ezt nem a népek beszélték. A cselédje mondta.

BARÓTI: A cselédje nyilván tudja.

MÁRIA: A cselédek minden tudnak.

KATALIN: Mindent azért nem. Kérdeztem a részletekről, de nem sokat tudott mondani.

BARÓTI: Valamit azért csak mondott.

KATALIN: Mondott. Katonák jöttek érte, egy papírral hadonásztak, feldúlták a dolgozószobáját, kiforgatták a fiókjait, elvittek tőle minden iratot egy nagy zsákban.

MÁRIA: *(a sírás határán)* És őt bántották?

KATALIN: Nem mondta a cseléd.

MÁRIA: Attól még bánthatták.

KATALIN: *(szinte hidegen)* A cseléd szerint még élt, amikor elvitték.

BARÓTI: Katalin, ne legyél cinikus. Kerestek valamit?

KATALIN: Nem, nem mondta. Azaz mégis.

BARÓTI: Mégis? Mit mondott, mit kerestek?

KATALIN: Mintha valami levelet emlegettek volna. *(gúnyosan elmosolyodik)* Mi baja, Baróti, fálnál fehérebb az arca. Pedig az italtól kipirosodni szok' a magyar ember!

BARÓTI: Hagyjál békén! Valami idegesség fogott el.

KATALIN: De hát, magának nincs félnivalója, Baróti!

BARÓTI: Nincs. Valóban.

MÁRIA: Csak nem azt a levelet tetszett keresni apukának, amelyiket a Karaffáék keresnek most Szirmain?

BARÓTI: Ne beszélj butaságot, kislányom! Semmiféle levelet nem kerestem.

MÁRIA: De, de, de! Apuska kész ideg volt napokon keresztül. Az egész ház hangyaboly volt, még a cselédet is zaklatni tetszett.

BARÓTI: Én egy cselédet nem tudok zaklatni. Legfeljebb utasítani.

KATALIN: Tudja, Baróti, én is emlékszem arra a két-három napra. Amikor valami levelet kerestt.

BARÓTI: Lényegtelen. Kellett a munkámhoz.

KATALIN: Kivel levelezik egy vidéki nagybirtokos, aki a városi házában él? A birtokfelügyelők talán még olvasni se tudnak. Velük nem. Nem ártja bele magát a politikába. Politikusokkal sem. Csakis nő lehet a dologban.

BARÓTI: Ha már így beletrafáltál, szerelmes Katalinom, nem tagadom. Nőtől származó illatos levélkéről volt szó.

MÁRIA: Apuska holmi nőkkel fraternalizál? Pfuj, de gusztustalan!

BARÓTI: Nincs egészen úgy, ahogy gondolod.

MÁRIA: Hát hogy van?

BARÓTI: Csak vicceltem! Dehogyan van nő a dologban.

MÁRIA: Akkor miféle levélről van szó? Most már én is tudni akarom!

BARÓTI: Ezt a hangot a saját házamban nem szeretem! Az apáddal beszélsz, taknyos!

MÁRIA: Hát jó. Ha apuska így, én se máshogy. Csak annyit akarok mondani, mielőtt a szobámba vonulok vissza, hogy megvan az agyonkeresett levél.

BARÓTI és KATALIN: Hol van a levél?

MÁRIA: Kérdezze anyuskát, apuska!

BARÓTI: Mi van?

MÁRIA: Anyuskának tudnia kell. Az anyuska szeretőjénél volt a levél. (*kirohan*)

BARÓTI: Megmagyaráznád, mi történik itt?

KATALIN: Azt én is szeretném tudni.

BARÓTI: Neked tényleg szeretőd van?

KATALIN: Nem, barátom, a lánya téved. Nincsen szeretóm. Bár lenne ... Nekem csak egy férjem van, abban sincs sok köszönet. Valamit nyilván félreértett.

BARÓTI: Félre? Talán azt is tudja, hogy mit értett félre.

KATALIN: Fülíg szerelmes a maga barátjába, Szirmaiba.

BARÓTI: Ez önmagában még nem félreértés. Férfi vagyok, de ennyit én is láttam már eddig is.

KATALIN: Remek. Maga mégiscsak jó apa.

BARÓTI: Köszönöm. De térjünk vissza erre a félértésre!

KATALIN: Térjünk, ha annyira akarja!

BARÓTI: Ismét megkérdem. Mit értett félre Mária?

KATALIN: Az egyik este Szirmai szerelmet vallott nekem. Na, mi van, meg se lepődik?
BARÓTI: Nem. Te pompás nő vagy, Katalin, aki külön szobában él a férjétől. Egy szép nőn meglátszik, ha nincs ... hogy úgy mondjam, gondozva.
KATALIN: Lehet. Akkor se normális, hogy a férjem barátja szerelmet vall nekem.
BARÓTI: És te? Te mit mondtál neki?
KATALIN: Természetesen kijózanítottam. Férjes asszony vagyok.
MÁRIA: Megbízom abban, amit mondasz.
KATALIN: Sok egyéb lehetősége nincs is, Baróti. Nos, ezt a térden állva szerelmi vallomástételt értette félre a lánya.
BARÓTI: Csak nem előtte vallott neked szerelmet ez a himpellér?
KATALIN: Dehogysis! Mária nyilván hallgatózott. Elvitte magát vacsora után, aznap túlzsonnáta magát ugyanis, a szobájába, és visszatértében kicsit megállt az ajtóban.
BARÓTI: De mi van a levéllel? Hogy került elő a levél?
KATALIN: Ezt én is kérdezhetem, barátom! Mi van a levéllel? Honnan került elő ez a levél nagyhirtelen?
BARÓTI: Ki vele! Szirmainál van a levél?
KATALIN: Meglehet.
BARÓTI: Hogy került hozzá?
KATALIN: Nem kérdeztem.
BARÓTI: Azt mondta, hogy nála van?
KATALIN: Utalt rá. Hogy nem kell félnie.
BARÓTI: Neki?
KATALIN: Magának.
BARÓTI: Miért félnék?
KATALIN: Nem tudom. Mert nem tudom, mi van a levélben.
BARÓTI: *(szinte rátapad a feleségére)* Nem érdekes. Mit mondott Szirmai, miért nem kell félnem?
KATALIN: *(elhúzódik tőle)* Azt nem mondta. Csak érzékeltette, hogy a levél dolga meg van oldva.
BARÓTI: Hogy van megoldva?
KATALIN: Mit tudom én, Baróti, hogy hogy van megoldva! Azt se tudom, milyen levélről van szó.
BARÓTI: Nem is kell tudnod.
KATALIN: Titka van előttem, Baróti?
BARÓTI: Vannak nem asszonyokra tartozó dolgok.
KATALIN: Értem. Beszéljünk másról, azt hiszem, visszajön Mária.

Mária valóban visszajön. Az apjához fut, belecsimpaszkodik a nyakába.

MÁRIA: Bocsánat, apuska, meg tud neked bocsátani? Meggondolatlan voltam, forrófejű, összevissza beszéltem.

BARÓTI: Hát persze, kislányom. Rossz időket élünk.

MÁRIA: Rosszakat. Apuska, ki fogja szabadítani a Szirmait?

BARÓTI: *(nevetgél, de a többiek nem nevetnek vele)* Hogy szabadíthatnám ki? Nem vagyok én kurucvezér?

MÁRIA: Pedig lehetne! Olyan büszke lennék apuskára.

BARÓTI: Legyél így büszke rám!

MÁRIA: Hát büszke is vagyok! Csak arra gondolok, hogy úgy szabadíthatná ki Szirmait, hogy apuska ennek a Karaffának a jóbarátja.

BARÓTI: Ez azért túlzás, hogy a barátja.

KATALIN: Csöppet sem túlzás. Pusnognak egymással a fogadóban, Karaffa idejár ebédelni...

BARÓTI: Egyszer volt itt. Nem jár ide vacsorázni.

KATALIN: *(váratlan kedvességgel.)* Ne puffogjon már örökké! Tényleg szólhatna Szirmai ügyében a tábornoknak.

BARÓTI: Nem fogok szólni.

KATALIN: Nem a barátja Szirmai?

BARÓTI: A barátom. De ha szólnék az érdekében, az olyan lenne, mintha nem bíznék az igazságszolgáltatás pártatlanságában.

KATALIN: Ezt nem értem!

BARÓTI: Nézd, kedvesem, Karaffa a király mindenható megbízottja itt, a Felvidéken. Teljhatalommal felruházva. A király feltétlenül bízik benne. Így feltétlenül bízom benne magam is.

KATALIN: *(megütközéssel, felindultan)* Nem látja, mi történik itt, ember? Éjjelnappali letartóztatások, kínzások, karlevágások, kivégzések, felnégyelések... Hogy bízhat meg abban az emberben, akinek a parancsára mindezeket a borzalmakat véghezviszik?

BARÓTI: *(visszanyerve a fölényes hangját)* Nincs okom kételkedni. A kórokozókat mindenképpen el kell távolítani a beteg testből a gyógyulása érdekében.

MÁRIA: Szirmai nem kórokozó, apuska!

KATALIN: Maga megbolondult, Baróti. Elveszítjük a legjobb embereinket. Nem vette észre, hogy csakis a protestánsokat fogdossák össze? Ez már nyílt vallásháború! Karaffa barátja a főinkvizítor.

BARÓTI: *(nem bírja a nyomást, kiabálni kezd)* És ha igen? Ha főinkvizítor? Meg akarja a vallása nevében tisztítani királyellenes felkelőktől ezt a kurva bűnös várost!

KATALIN: Milyen luteránus maga?

BARÓTI: Szar luteránus, akinek az élete és a családja megmaradása fontosabb, mint holmi vallásháborúkat megvívni akárkivel is.

MÁRIA: *(szorítja, öleli Baróti nyakát)* Apuska, mentse meg Szirmait, könyörgök!

BARÓTI: *(igyekszik eltolni magától a lányt)* Ha Szirmai nem bűnös, akkor nem esik bánótódása.

KATALIN: Hipokrita! A boszorkányüldözéshez nem kellenek bűnök, csak ráfogások! Akire Karaffa rámondja a bűnt, annak befellegzett. Semmilyen bizonyítékra nincs szükség, mert ez a pokolfajzat az egyedüli állítás a történetben.

BARÓTI: Most nagyon költői voltál, Katalin, nem véletlenül olvasol annyit.

KATALIN: Gúnyolódjon csak, Baróti! Mondjon akármit! De mentse meg Szirmait, aki ártatlan!

BARÓTI: Ártatlan? Honnan tudod, hogy ártatlan, ha azt sem tudod, mivel vádolják?

KATALIN: Mindegy a vád. És az is mindegy, ha valaki büntelen.

BARÓTI: Azért nem teljesen mindegy. Vannak bizonyítékok, tanúk ...

KATALIN: Ne nevetesse ki magát, Baróti! Karaffa olyan és annyi bizonyítékot gyárt, amennyit csak akar. Annyi hamis tanút bérel fel, ahány homokszem van a sivatagban. Kérem, én is könyörgök, segítsen Szirmainak!

BARÓTI: *(kirángatja magát közülük)* Mégiscsak a szeretőd! Valld be, és segítek!

KATALIN: Maga egy hülye, hiú, vén bakkecske! Hisz, amit hisz! Én semmit se vallok be. Pontosítok. Nincs mit bevallanom. Kíváncsi vagyok, mit szól majd a szeretett vérivója, ha valóban előrkerül egy igazi levél, ami talán épp magára vall. És mit maga, a vérpad elé haladva! Majd ne felejtessen kikacsintani a hülye családjának! *(hisztérikusan felkacag, és keringve elhagyja a szobát)*

MÁRIA: *(az apjához húzódik, ismét befészkei magát az ölébe)* Apuska, ez olyan szomorú! Hogy anyuska és maga így! Menjen utána, kérem, békítse meg!

BARÓTI: Én?

MÁRIA: Igen, maga! Tudom, hogy apuska nagyon fél a levél miatt.

BARÓTI: Félek? Szerinted létezik az a levél?

MÁRIA: Fél. Apuska nagyon fél. De a hősök is mind félnek, apuska. Attól hősök, hogy félnek. És mégis ...

BARÓTI: Mi mégis?

MÁRIA: Mentse meg Szirmait! Meg tudná menteni, ha akarná.

BARÓTI: *(felpattan, szabályosan lerázza magáról a lányát)* Te is kezdted?

MÁRIA: Meg fogják ölni.

BARÓTI: Miért ölnék meg?

MÁRIA: A levél miatt, drága kis apuskám. A levél miatt.

BARÓTI: Azt hiszem, én tényleg megőrülök köztetek!

Negyedik jelenés

Karaffánál. A tábornok az ablaknál áll, Szirmai két hóhér között a szoba közepén

KARAFFA: El tudja képzelni, hogy innen egyenest a vérpadra viszi ez a két hóhér?

SZIRMAI: Nem. Ön törvénytisztelő ember, tábornok úr.

KARAFFA: Lásza, mennyire igaza van. Törvénytisztelő vagyok. Tisztelem magamat, mert ebben a városban én vagyok a törvény. És lesújt a kezem, amikor törvénykezem. Ez szóvicc volt, bassza meg, röhögjön! *(a hóhérok szolgálatkészten röhögnek)*

SZIRMAI: Röhögjön magán a hóhér! És röhög. Egyszerre kettő is, nagyméltóságú uram. Remélem, elégedett.

KARAFFA: Egyelőre nagyon gögös az úr! Lesz ez még így sem. Ugye, nem járt még lent a kamarákban?

SZIRMAI: Csak fent az ügyvédiiben.

KARAFFA: Örülök, hogy maga is a humoránál van. Maradjon ez így a pincében tett látogatása után is.

SZIRMAI: Ha jól értem, fenyeget most engem.

KARAFFA: Nem, ó nem. Csak úgy jeleztem, hátrébb az agarakkal, ügyvéd.

SZIRMAI: Megtudhatom végre, mit óhajt tőlem, tábornok úr?

KARAFFA: Csak egy levelet, Szirmai. Csak egyetlen kis levelet.

SZIRMAI: Kiterjedt levelezésem van a szakmámból adódóan. Nem tudom, melyikre céloz a tábornok úr.

KARAFFA: Amelyiket a mészárosból kapta.

SZIRMAI: Nincs ilyen levélről tudomásom. A mészárosnál lapockát szoktam vásárolni. Néha, de csak módjával, csülköt is, de vigyáznom kell az epémre.

KARAFFA: A veséjét nem félti? Mert nálunk mindenki vesespecialista. Meg köröm, meg izület, meg csont, meg hús, meg vér...

SZIRMAI: Most nem tudom követni.

KARAFFA: Majd megtanulja ezt is. Lesz rá ideje. Persze, ha szerencséje van. Ha nincs, idő előtt elveszíti a fejét, Szirmai. A levélről akarok magával beszélgetni! A levélről.

SZIRMAI: Minden levelem magánál van. Elöttem rakták őket egy zsákban.

KARAFFA: Majdnem mindegyik. Átnéztem. Az a levél nincs a szemete között.

SZIRMAI: Ön tehát tudja, hogy milyen levelet keres! Könnyítene a helyzetem, ha megosztaná velem a levél tartalmát, hogy tudjam hová tenni a kérdését.

KARAFFA: Jól játssza a hülyét, Szirmai. Ügyesen akarja átváltani a szerepeket. Maga akar lépre csalni engem. Pedig ez az én dolgom lenne. De maga túl okos madárka ahhoz, hogy rámenjen a lépre. Próbáljuk meg máshogy. Lásza, nyílt lapokkal játszom. Tágítunk kicsit a porondon. Jöjjenek a bohócok! Először a mészárost kérem.

Behozzák a mészárost, aki rendkívül rossz állapotban van.

KARAFFA: Áh, üdvözlöm, kedvenc mészárosom. Rossz bőrben van. Talán csak nem rosszul bánnak önnel az embereim a szállásán? Vagy rosszul aludt?

MÉSZÁROS: Dögölj meg, sátán!

KARAFFA: Ej, ej, ej! A modora változatlanul érdes. De magát már csak így szeretem. Emeljétek fel a kurva fejét! Nézze, mészáros, szeretett ismerőssel derítjük vendégszolgálatunkat. Ami, akár véget érhet is, ha forrón üdvözlő a cinkostársát.

MÉSZÁROS: Mit akarsz tőlem, te ribanc német?

KARAFFA: Üdvözlje a barátját, na, lássam a tekintetében az örömet, hogy ismét viszont látja.

MÉSZÁROS: Nem ismerem.

KARAFFA: Nem? És a levél? Képzelve, ez az úr itt, na, hogy is hívják...

MÉSZÁROS: Nem érdekel itt ez az úr.

KARAFFA: Na, ő elmondta, hogy elvitte hozzá azt a levelet.

MÉSZÁROS: Nem tudok semmilyen levélről.

KARAFFA: Erőltesse meg az emlékezetét!

MÉSZÁROS: Emlékezni fogok rád, ördögfattyá, amíg élek, emlékezni fogok rád. És jaj neked, ha egyszer kiszabadulok innen.

KARAFFA: Ettől nem kell félnie, Mészáros. És az emlékezetére sem lesz már túl sokáig szüksége. Garantálhatom. De most még el kellene beszélgetnie ezzel az úrral itt.

MÉSZÁROS: Nem ismerem. Mit beszéljek vele?

KARAFFA: Ő mentette meg a fogadóban. Amikor a katonák el akarták vinni.

MÉSZÁROS: Nem emlékszem. Részeg voltam, amikor megmentett.

KARAFFA: Arra emlékszik, ugye, veszett mészáros, hogy akkor részeg volt, amikor ez az ember megmentette, de magára az emberre már nem.

MÉSZÁROS: Ilyen az emlékezetem. Soha nem láttam ezt az embert.

KARAFFA: Mégis kimondta a nevét a legutóbbi beszélgetésünkör.

MÉSZÁROS: Lófaszt mondtam ki, nem ennek az embernek a nevét.

KARAFFA: Ha nem tudja a nevét, honnan tudja, hogy nem mondta ki?

MÉSZÁROS: Az ember sok mindent beszél, amikor beszélgetik.

KARAFFA: Aha. Unlak, te ostoba vágóhídi hóhér! Nézzük a barátodat. *(Szirmaihoz)* Az ügyvéd úr ismeri ezt az embert?

SZIRMAI: Ismerem. Ő a veszett mézárós. A fogadóban én mentettem ki a fogdmegek karmai közül.

KARAFFA: Miért akarták elvinni a katonák?

MÉSZÁROS: Mert a hazámat éltettem. Meg a magyarokat! Mert gyűlöllek benneteket, gyáva német kuttyák! Csordában vagytok csak bátrak, akár a farkasok. És olyan éhesek is vagytok.

KARAFFA: No, most már emlékszel is, jómadár? Kár, hogy előbb nem jutott mindez az eszedbe! Most már megismered ezt az urat?

MÉSZÁROS: Nem is merem meg. Sohasem láttam.

KARAFFA: Hozzák a pincért!

Behozzák a pincért.

KARAFFA: Ismeri ezt az embert?

PINCÉR: Ismerem. Ő mentette meg a fogadóban a veszett mézáróst a poroszlók zaklatásától.

KARAFFA: Mi történt az után, hogy megmentette?

PINCÉR: Pusmogtak valamit, aztán a mézárós eltakarodott. De még előtte ivott a legjobb borból.

KARAFFA: Nem fontos. Bár, na, várj csak! Addig is a legjobb bort itta a mézárós?

PINCÉR: Nem. A legszarabb bort itta, mert nem volt pénze.

KARAFFA: Ezek szerint, miután beszélgetett ezzel az úrral itt, lett pénze megrendelni a legjobb bort. Feltételezhetjük, hogy ez az ember pénzt adott a veszett mézárósnak?

PINCÉR: Nem tudom. Persze, ha a tábornok úr úgy gondolja, feltételezhetjük.

KARAFFA: Feltételezzük vagy állítjuk? Nem azt mondta, hogy a legjobb borból kért, miután pusmogtak valamiről? Miből fizette volna ki?

PINCÉR: Hitelbe kérte, kérem! Ezek mindig hitelben isznak, azután vagy kifizetik ...

KARAFFA: Hülye! Vigyék innen a picsába!

Kicibálgják a méltatlankodó, mindamellettrémült pincért.

SZIRMAI: Ez nem jött össze, nagyméltóságú úr.

KARAFFA: Nem. Összejön más. Például az, hogy első katona vagytok, a terület teljhatalmú kormányzója, tisztában azzal, hogy azt teszek, amit akarok. Ha akarom, bizonyíték

nélkül elítélem. Ha akarom, ítélet nélkül kivégeztetem. De legyen. Ön okos ember, tudja, hogy az élete egyetlen hajszálon függ, és az olló az én kezemben van. *(kifelé)* Hozzátok be a zsákot! *(a katonák egy nagy zsákot cipelnek be, Karaffa intésére az asztal elé borítják a tartalmát)* Nos, Szirmai, a segítségét kérem. Lássá, én se vagyok mindentudó. Legfeljebb mindenható. Ezek a magától elkobzott iratok. Válassza ki az iratai közül azt a bizonyos levelet! Egy levelet válasszon ki! Tudom, hogy bármelyiket kiemelheti azzal, hogy az a levél az a levél, amit én keresek, holott az a levél nem az a levél lesz. De maga kemény legény, ügyvéd úr! És tudom, nem fog nekem hazudni nekem. Ha kiválaszt, jól választ, és hazamehet. Ha nem, akkor diribdarabokra töretem a lábában a csontokat. Hogy miért épp a lábát üttetem? Hogy a feje meg ne sántuljon! *(kacag a tréfáján)* Nos, választ, Szirmai?

SZIRMAI: Válasz magadnak levelet te, baszd meg, ha annyira szeretnél levelet kapni valakitől.

KARAFFA: Ki fogom választani ... baszd meg! *(a hóhérokhoz)* Vigyék! A tiétek. Mindent megtehettek vele, amihez kedvetek van, de a fejét hagyjátok meg épségben. Azt akarom, ha életben hagylak, gyermekem, tiszta fejjel éld majd végig, hogyan rohad szét alatta ez a szép tested. Ha meg mégiscsak a hóhér elé löklek, legyen mit levágni a nyakadról – és sírjanak lent a porleányok.

HARMADIK FELVONÁS

Első jelenés

Karaffa dolgozószobája. A tábornok az ablaknál áll. Nyílik az ajtó, Katalin lép be rajta, mögötte szorosán egy katona.

KATONA: Nagyméltóságú úr, a hölgy...

KARAFFA: Elmehet.

A katona kimegy.

KATALIN: Jó napot, Karaffa!

KARAFFA: Nagyméltóságú úr. Esetleg tábornok úr. Ez a megszólításom.

KATALIN: De hiszen maga mondta ...

KARAFFA: Az ott volt, akkor. Maguknál, amikor. Mondtam. Most itt vagyunk, nálam, Barótiné. És nem mondom.

KATALIN: Értem. Jó napot, nagyméltóságú úr!

KARAFFA: Jó napot, szép hölgyem. Mi szél hozta errefelé?

KATALIN: Audienciát kértem öntől.

KARAFFA: Igen. Tudomásom van róla. Azért van itt.

KATALIN: Hová tette az uramat, tábornok úr?

KARAFFA: Én az urát? Csak nem keresi? Ha igen, miért rajtam?

KATALIN: Mert Baróti két napja nyom nélkül eltűnt.

KARAFFA: És ez azt jelenti, hogy én tüntettem el? Sajátos logika. Ha eltűnt, hát eltűnt. Mi közöm nekem a maguk dolgaihoz? Lehet, hogy egy más nőnél kerestett vigasztalást a maga ágya helyett.

KATALIN: Hol van az uram?

KARAFFA: Ezt maguknak kell tudniuk. Keresse meg! Vagy kerestesse! Ha szépen megkér, talán még segíték is magának megkeresni. Kerestetem.

KATALIN: Maga játszik velem, tábornok úr.

KARAFFA: Még az is lehet. (*lassan megfordul*) Még az is lehet. Hogy én játszom magukkal. És akkor mi van? Nem fogattam le, annak már híre ment volna. Meg, feltételezem, maga is észrevette volna, hogy a kedves férjét a katonáim elhurcolják a szoknyája mellől. Lehetőség persze, hogy elraboltattam. Ez olyan izgalmas, hogy még ilyesmi is előfordulhatott. És ha így lenne? Tegyen panaszt ellenem!

KATALIN: Maga ellen? Kinél tehetek én panaszt, ön ellen?

KARAFFA: Mondjuk, a király öfelségénél. Lejjebb tényleg nem lenne sok értelme.

KATALIN: És ha panaszt teszek? (*Karaffa nem válaszol*) És ha panaszt teszek. A panaszom el sem jut a királyhoz.

KARAFFA: Tegyük fel, hogy eljut.

KATALIN: Eljut, de mikor? És ha a király öfelsége kegyeskednék is kivizsgáltatni a panaszomat, mikorra lenne abból intézkedés? (*Karaffa nem válaszol*) Addigra az uram... Nem is tudom, mi lenne addigra vele.

KARAFFA: Én sem tudom, asszonyom.

KATALIN: Hová hurcoltatta?

KARAFFA: Elhurcoltattam? Tegyük fel, hogy igen, de csak egy gondolati kísérlet kedvéért. Olyan messzire nyilván nem vitethettem. Itt kellene lennie valamelyik börtönömben. Ámbár, miért is hurcoltattam volna el a volt barátomat?

KATALIN: Azt magának kell tudnia.

KARAFFA: Barótiné, az a baj, hogy én sem tudom. És itt zsákutcába jutottunk mind a ketten.

KATALIN: Ezzel bevallja, hogy lefogatta és elhurcoltatta?

KARAFFA: Nem szoktam meg, hogy ebben a szobában engem vallatnak. Hogy a saját házamban én vagyok a gyanúsított. És egy váratlan vendégem a bíró. Patt.

KATALIN: Ez nem sakkjátszma.

KARAFFA: Nem az. Ezt jól látja, pedig a saját bevallása szerint nem tud sakkozni.

KATALIN: Nem tudok. Csak ismerem a lépéseket.

KARAFFA: Eddig azt hittem, én is. De most, úgy tűnik, megfejthetetlen feladvánnyal állok szemben. Elakadtam, Barótiné, bevallom magának, nem jövök rá a következő lépésre. És ez engem most nagyon zavar.

KATALIN: Tudok segíteni magának?

KARAFFA: Lehet.

KATALIN: Akkor mondja, hogy mit tehetek?

KARAFFA: Nem kell tennie semmit, szép nő. Csak beszélnie kell.

KATALIN: Mit mondjak?

KARAFFA: Bármilyen furcsa, még mindig egy levelet keresek. Hol van a levél?

KATALIN: Még mindig az a levél...!

KARAFFA: Az. Amiről maguknál beszéltem. Ilyen bogaras ember vagyok. Keresek egy levelet, megállás nélkül egy levelet keresek. És már nem is az érdekel, hogy mi van benne. Írhatta egy itteni hívének Thököly munkácsi ribanca, de írhatta az adósának egy zsugori hitelező is akár. Egy dolog érdekel. Kié a levél!

KATALIN: És ebben én az ön segítségére lehetek?

KARAFFA: Talán.

KATALIN: Amennyiben?

KARAFFA: És nem csak nekem.

KATALIN: Kinek még?

KARAFFA: Talán a férjének.

KATALIN: Mi köze a férjemnek az ön leveléhez?

KARAFFA: Nem tudom. Még nem tudom. Csak megsejtéseim vannak.

KATALIN: Milyen megsejtései?

KARAFFA: Azt, kedvesem, a nyomozás érdekében nem árulhatom el még önnek sem.

KATALIN: Maga egy szörnyeteg, tábornok úr.

KARAFFA: Tudom. Így tartják rólam. De miért is?

KATALIN: Akármért is tarthatják.

KARAFFA: Mondjon egy okot!

KATALIN: Közel húsz embert küldött eddig vérpadra. Vagy ahogy itt nevezik, a teátrumára, halottat játszani. Nagyszerű rendezés, tehetséges színészekkel.

KARAFFA: Panem et circenses. A népnek kenyér vagy cirkusz kell. Magának mondjam? Kenyerük van, ez egy gazdag városka. A cirkuszukról meg én gondoskodom, mint a jó atya jó megbízott legjobb képviselője. A saját szemével láthatja, milyen jól szórakozik az előadásaimon a nép.

KATALIN: Nem szórakoznak, rettegnek, tábornok.

KARAFFA: Részletkérdés. Eljönnek, ott vannak és bámulnak. Addig se az összeesküvésen török a fejüket. Rendet és alázatot tanulnak. Megtanulják tisztelni a királyt, félni a megbízottjait. Rádöbbennek, milyen jó alattvalónak lenni. A végén még át is keresztelkednek az igaz katolikus hitre. De ez már igazán részletkérdés a részemről. Csak úgy megkérdézem, maga is szörnnyetegnek tart?

KATALIN: Ha már így megkérdedzte, annak tartom, nagyméltóságú úr. És gyűlölöm is. Nem kell külön kérdeznie.

KARAFFA: Nocsak. Kibújt a szög a zsákból. Talán még tört is belerejtett induláskor a gyönyörű kebelébe?

KATALIN: Legszívesebben azt tettem volna. De nem vagyok gyilkos.

KARAFFA: Még szerencse. Ez legalább három ember szerencséje, Barótiné. A magáé, az uráé, és nem utolsó sorban az enyém. Így mindhárman élünk még.

KATALIN: Tehát itt van a férjem és él?

KARAFFA: Mit tud a levélről?

KATALIN: Mit tehetek a férjemért?

KARAFFA: Mit tenne meg a férjéért?

KATALIN: Mindent, nagyméltóságú úr.

KARAFFA: Mindent? Még a szeretőm is lenne a férje életéért?

KATALIN: Maga megbolondult, Karaffa!

KARAFFA: Nem, Katalin. Tudom, hogy mit beszélek. Katona vagyok, nem kenyerem az udvarlás. Mi tagadás, tetszik nekem. Jobban, mint bármelyik szépasszony, itt a városban. Szeretem az ilyen betörhetetlen kancák nyergében tudni magamat.

KATALIN: Tegyen inkább a többi szépasszonynak ajánlatot.

KARAFFA: Nem kell. Megelőznek ebben. Képzelve, ők tesznek nekem.

KATALIN: Valóban? És mindnek lefoghatja előtte az urát?

KARAFFA: Nem, nem. Annál okosabbak itt az asszonyok. Elébe mennek a bajnak.

KATALIN: Akkor is, ha nem követtek el semmit a férjeik?

KARAFFA: Mindenki elkövet valamit. Valamit valamikor. Ha meg nem, akkor teszek róla, hogy elkövessen.

KATALIN: Azt mondja, mentsem meg Barótit, és veszítsem el a becsületemet.

KARAFFA: Nem veszíti el. Senki sem fogja megtudni.

KATALIN: Tábornok úr, a lelkiismeretem előtt akkor is el kell majd számolnom. Meg...
(*elhallgat*)

KARAFFA: A lelkiismeretük elaltatására megvannak maguknak a jól bejáratott asszonyi praktikáik. Ez a meg... ez érdekel inkább.

KATALIN: Magának nem lesz érdekes a válaszom. A lelkiismeretemnek, meg istennek is elszámolással tartozom, aki előtt örök hűséget esküdtem a férjemnek.

KARAFFA: Butaság. Lehet, hogy nem is szereti már a férjét.

KATALIN: Ez nem tartozik magára, Karaffa.

KARAFFA: Unom, Katalin. Fáraszt! Ha most leteperném, és a magamévá tenném, nem kellene alkudoznom a kegyeiért.

KATALIN: De nem teper le, hanem alkudozik, maga emberséget és irgalmat nem ismerő fenevad! Nagy katona! A leggyávább férfi, akivel valaha is találkozhattam. Legalább lecsatolja az oldaláról a kardot, amikor rámászik a szerencsétlen asszonyokra?

KARAFFA: Ez ízléstelen volt, asszonyom! El is ment magától a kedvem.

KATALIN: Kár. Szívesen elácsorogtam volna én is maga mellett az erkélyén, hogy egymást karolva nézzük a kivégzéseket és felnégyeléseket a teátrumon. Ahogy a kedves feleségével szokta a cirkuszi előadásai idején. Vagy odáig már nem emelne föl a bagzásunk után?

KARAFFA: Most írta alá a férje halálos ítéletét!

KATALIN: Értem. Egyet mondok magának, Karaffa! Ha a férjemnek a haja szála is megöregbül, valóban megölöm magát.

KARAFFA: Szeretem, amikor ilyen eleven a gyűlölettel. De már aláírta az ítéletet. Végezünk, elmehet. Tudja, merre van a kijárat.

KATALIN: Csak még egy pillanatra, Karaffa! Rájöttem valamire. És most nevetnék is magán, ha nem vetne rám árnyékot a férjem miatti várható gyász. Milyen szánalmas kis hernyó ön, uram.

KARAFFA: Erre jött rá?

KATALIN: Nem erre. Arra, hogy még mindig nem találta meg a kurva levelét, ami miatt itt összevissza rángatózik. Ezért nem elég magának a két tucat hulla, nem elég egy város vére, könnye, rettegése. Maga retteg itt legjobban, Karaffa! Mert tudja, a király talán megbocsájt magának, de az istentől soha nem nyer bocsánatot. És tőlem sem.

KARAFFA: (*visszafordul az ablakhoz*) Mindez jól hangzik. Talán valami históriában megírva még sikert is aratna vele a könyvárusok ponyváin. De a valóság nem ismeri ezeket a szép és megható történeteket. Kezdjük hátulról a sort. Az ön megbocsátása a legkevésbé sem érint. Maga egy hideg ribanc, akiből csak annyi érdekelt volna, mit rejt a lába között. Félő, az sem melegebb, mint a rideg lelke. Ebből a szempontból mi rokonok vagyunk, Katalin. Ezen majd gondolkodják el! Az isten irgalmát és bocsánatát talán a gyóntatópapommal fogom elintézni. Mondhatni, szabad bejárásom van még az istenhez is. Őfelsége bocsá-

natára pedig mindaddig nem lesz szükségem, amíg nem követek el ellene főbenjáró bűnt. Jegyezze meg, férgék levadászása az állam bőréről egy király szemében soha nem lehet bűn. Most hallott valami bölcsességet, gyermekem, akár meg is köszönhetné. Elmehet, most még elmehet a saját lábán. És a saját érdekében elfelejti, hogy valaha is járt nálam. Én is kénytelen leszek ezt a kis liezont a leggyorsabban kiverni állami teendőktől terhes fejemből. Különben a legközelebbi találkozásnál már más lenne a szereposztás. Maga a teátrumon ácsorogva várakozna a nagyjelenetére, én pedig a páholyomból nézném, a nejem meleg derekát karolva, a színjátékot. Na, mire vár még! Takarodjon innen!

Második jelenés

Karaffa dolgozószobája. A tábornok az ablaknál áll, kifelé bámul. Az asztal előtt Szentiványi.

KARAFFA: Azt mondja, hogy én?

SZENTIVÁNYI: Igen, engedelmével.

KARAFFA: Ennyire látszik?

SZENTIVÁNYI: Ennyire odafigyelek a tábornok úrra.

KARAFFA: Nem kell nyalnia, a maga feje biztonságosan ül még a nyakán.

SZENTIVÁNYI: Köszönöm, nagyméltóságú úr.

KARAFFA: Valóban izgulok, Szentiványi. Most jön a nagyjelenethez a főpróba. Ennek jól kell sikerülnie.

SZENTIVÁNYI: Jól fog sikerülni, tábornok úr.

KARAFFA: Azt mondja, Szentiványi? Bár igaza lenne. Persze, végső soron mindegy is, hogy sikerül. Az ítéleteket már aláírtam.

SZENTIVÁNYI: Persze. Ez nem fog változtatni semmin.

KARAFFA: A hiúságom, Szentiványi! Még egy sorozat, azután talán vége.

SZENTIVÁNYI: Valóban? Igazán sajnálnám. Van itt még néhány ember, akit elő lehetne venni.

KARAFFA: Valóban. Van még jó néhány ember, akit elővennék, ha lenne rá időm. És még mások is sorra kerülnének. Nagyobb kutyák, mint ezek. De kiszagolták, de tudják, és addig legyeskednek a messzi király körül, amíg őfelsége alá nem írja a visszavonásomról szóló papírokat.

SZENTIVÁNYI: Csak nem? Megvonja öntől a bizalmat?

KARAFFA: Nem hiszem, de lehetségesnek tartom. Még ki is tüntet, úgy hírlík. Csak lehet, hogy itt végeztem.

SZENTIVÁNYI: Kassára tetszik menni?

KARAFFA: Talán. Még nem tudom. Kassának már megüzentem azzal a nyomorult mézáróssal, hogy nincs a szívemben naplemente, ha rájuk gondolok.

SZENTIVÁNYI: De a mézáróst ki tetszett végeztetni.

KARAFFA: Ez volt az üzenet. A levél volt a kivégzés, Szentiványi, a kassaiknak. A halálával üzentem meg, hogy nem ismerek kegyelmet, ha királyellenes pártütőkről van szó.

SZENTIVÁNYI: Pedig már úgy megszoktuk a nagyméltóságú urat itt.

KARAFFA: A rosszat is megszokja az ember. Azt is, ha gyűlölik. Gyűlöljön, de féljenek tőlem. Ez az elvem. Az egyik elvem.

SZENTIVÁNYI: Nem gyűlöli mindenki a tábornok urat.

KARAFFA: A bókja egyben tör is, Szentiványi. Azzal, hogy elmondja, nem gyűlöl mindenki, közvetlenül azt is beismeri, és beismerteti velem, hogy engem itt gyűlölnek.

SZENTIVÁNYI: Távol állt tőlem az ilyesmi! Akinek nincs félnivalója öntől, az bizonyára nem gyűlöli.

KARAFFA: Ja. De vajon van-e olyan ember, aki nem fél tőlem Eperjesen?

SZENTIVÁNYI: Bizonyára, nagyméltóságú úr.

KARAFFA: Mondjon egyet!

SZENTIVÁNYI: Itt vagyok például én.

KARAFFA: Sokra megyek a maga szeretetével! Maga csak azért nem fél, mert azt mondtam, hogy nem kell félnie. És ha most azt mondanám, féljen tőlem, Szentiványi?

SZENTIVÁNYI: Akkor elkezdenék félni.

KARAFFA: Hozassa be azt a Barótit. Megkérdezem tőle is, hogy fél-e tőlem.

SZENTIVÁNYI: Megyek, felséges úr.

Sietve kimegy. Karaffa felfordítja az asztalon a poharakat, azután leül.

KARAFFA: Mi az a félelem? Már nem nagyon emlékszem rá. Dicsekszel, Karaffa! De nem! Az ember egy bizonyos magasságba elérve nem fél, hanem várakozik. Nem éli, hanem előidézi a félelmet. Játszik a félelemmel. A haláltól sem fél, mert annyi halált okozott már, a sajátjától sem készül megrendülni. Az emberek, tőlem lefelé, csak férgek, amelyeket el lehet, vagy el kell, taposni, szét lehet nyomni, egy nagyobb köpésbe bele lehet fojtani. Az emberélet törékeny, és nekem gyönyört okoz, hogy el tudom törni. Szánalmas az ember, amikor szembenéz a halállal. Ezt a szánalmat kedvtelve nézem. Ahogy a méltóság lefoszlik a tartásról, és marad egy kupac siralmas és siránkozó hús. Meg kell hagyni, ezek a magyarok szívósabbak más népeknél, ahol volt szerencsém elgyilkolászni az időmet. Cinikus voltam? Lófaszt. Nagybátyám, a nagy Montecuccoli, hogy rohadna meg a kő-

szívével együtt, azt mondta XII. Lajosnak, hogy a háborúhoz három dolog szükséges. Pénz, pénz, s megint csak pénz. Én azt mondtam Lipótnak, a béke megnyeréséhez és fenntartásához három dolog kell. Vér, vér, és megint csak vér. Elsősorban magyar vér, mert az izgága és megbízhatatlan. Talán elhitte. Azt is mondtam neki, hogy az okos vérvétel az ország kormányzásához szükséges javakat is biztosítja. Elkobzás útján, persze. Majd legközelebb azt is mondom neki, hogy a birodalom nyugalomához minél több magyar vért kell lecsapolni. Lehetőleg az összeset. Megtalálom hozzá az eszközöket. Csak bízzék bennem. S ahhoz, hogy csak rám hallgasson, szét kell kergetnem az összes körülötte ténfergő magyar főurat. Azokat is szétkergetem, csak hagyjon nekem időt, és adjon nekem lehetőséget.

Két katona között belép Baróti, nyomában Szirmai. Karaffa elébe siet.

KARAFFA: Baróti, szeretett barátom! Remélem, semmiben sem szenved hiányt.

BARÓTI: Semmiben, nagyméltóságú úr. Legfeljebb egy kis szabadság hiányzik.

KARAFFA: Az is eljön, a maga szabadsága, Baróti. De most őriznem kell, tudja, a testi épsége.

BARÓTI: Meghat a tábornok úr figyelme és jósága, de nem gondolom, hogy valóban veszélyben lenne az életem.

KARAFFA: Veszélyben van, barátom. Egy korty bort?

BARÓTI: Köszönöm, azt mindig elfogadom.

KARAFFA: Szirmai, töltsön! Három pohárba! Maga is inni fog, Szirmai. Imádom a borukat, magyarok! Sűrű, akárha a vérüket innám. Ne iszonyodjanak el! Az a hírem, hogy magyar vért iszom. Ostobaság. Nekem a maguk vére túl sós lenne.

Szirmai zavartan tölt. Karaffa fölragadja a poharát, és széles mosollyal koccint velük. Szentirmai Baróti felé emeli a poharát, de ő nem koccint vele.

KARAFFA: Hát Szirmaival nem koccint, Baróti?

BARÓTI: Vele nem.

KARAFFA: Megkérdezhetem, hogy miért nem?

BARÓTI: Megvan rá az okom.

KARAFFA: Maga tudja. És ha megkérem rá?

BARÓTI: Ne kérjen rá, tábornok úr!

KARAFFA: De kérem.

BARÓTI: Meg ne haragudjék, de akkor sem.

KARAFFA: És ha parancsolom?

BARÓTI: Akkor igen.

KARAFFA: Akkor parancsolom.

Baróti koccint Szirmaival, de tüntetően nem néz rá közben.

KARAFFA: Miért nem néz Szentiványi szemébe, Baróti? Koccintáskor ez kötelező.

BARÓTI: Koccintottam vele, mert parancsolta. De arra, hogy a szemébe nézzek ennek az embernek, nem kötelezhet.

KARAFFA: Kötelezhetném, de nem teszem. Ha nem, hát nem. Úgy vélem, megvan rá az oka.

BARÓTI: Megvan.

KARAFFA: Valami bántja a barátomat.

BARÓTI: Igen.

KARAFFA: Elmondja nekem?

BARÓTI: Ha elmondhatom...

KARAFFA: Nekem mindent elmondhat.

BARÓTI: Lefogatott, idehozott, minden magyarázat nélkül, tábornok úr.

KARAFFA: Már megmagyaráztam, nem? Talán nem elég diszkréten hozattam ide?

BARÓTI: Teljes diszkréció mellett, nagyméltóságú uram. Két jól öltözött nyájas férfi mellém lépett az utcán, régi ismerősként köszöntött, azután, belém karoltak, és mintha csevegnénk, kedélyesen idehurcoltak a kaszárnyához. Senkinek nem tűnt fel az utcán ebből semmi.

KARAFFA: Na látja! Ez nem lefogadás.

BARÓTI: Erős volt a karolásuk. Túlságosan is erős.

KARAFFA: Bocsássá meg nekik, Baróti, a katonák már csak ilyenek. Kissé erőszakos a karolásuk a civilek számára.

BARÓTI: A családom nem tudja, hol vagyok, mi van velem. Ez nem olyan, mint a letartóztatás?

KARAFFA: Hasonlíthat hozzá, Baróti. De a letartóztatáshoz parancs kell, és én nem adtam parancsot a letartóztatására. A családja pedig tudja, hogy itt van, és a megbecsült vendégem. Talán hiányt szenved valamiben? Nem bánnak jól magával? Nem tiszta a szobája?

BARÓTI: Nem ezzel van baj, nagyméltóságú uram.

KARAFFA: Akkor mivel van baj, ki vele!

BARÓTI: Nem jövök rá az igazi szándékára.

KARAFFA: Gondolja, hogy szándékaim vannak magával, a védelmén túl?

BARÓTI: Úgy gondolom, hogy vannak.

KARAFFA: S ha lennének, milyenek lennének?

BARÓTI: Ez az, amire nem tudok rájönni.

KARAFFA: Maga fél tőlem, barátom?

BARÓTI: Azt hiszem, félek.

KARAFFA: Na, tessék! Hová lesz a világ, ha már a barátai is félnek az embertől. Megtudhatnám, hogy miért fél? Megvan talán rá az oka?

BARÓTI: Azt hittem, ismerem a tábornok urat. De tévedtem. Nem ismerem, ahogy mások sem ismerik.

KARAFFA: Minden ember egy titok. Vagy nem? Egy ember, egy titok. Így rendelték ezt nekünk odafönt. Tudja, ott fönny, magasan, a királynál is magasabban.

BARÓTI: Értem.

KARAFFA: Nem érti, Baróti: Ha megengedi ... *(valamit Szentiványi fülébe súg, aki kimegy)*
Most már nyugodtan beszélhet, kettesben vagyunk.

BARÓTI: Kivégeztet engem is?

KARAFFA: Ha muszáj. Ha rákényszerülök. Ha rákényszerülök, mindenkit kivégeztetek, a királyon kívül. Megvan hozzá a hatalmam. Egyébként, miből gondolja, hogy kivégezteni szándékozom?

BARÓTI: Megérzés.

KARAFFA: Most nem mond igazat, Baróti. Tudja, hogy ha ki akarnám végeztetni, akkor eleve a börtöneim valamelyikében kötött volna ki. De etetem, itatom, nőket is küldtem a szobájába. Gondolja, hogy ez az út a vérpadig vezet?

BARÓTI: Azt gondolom, nagyméltóságú uram.

KARAFFA: Tett valamit azért, hogy ezt gondolhassa?

BARÓTI: Ahol ön ítél, tábornok, ott egy idő után nem érdekesek a tettek.

KARAFFA: Hanem? A szándékok?

BARÓTI: Nem ezt mondtam. A barátságunkra hivatkozva, ha még van, és ha meg nem sértem vele, kérdezhetek valamit?

KARAFFA: Természetesen. Ön bármikor kérdezhet, Baróti barátom. Bár, nem nagyon szeretem, ha a tulajdon házamban engem kérdeznek.

BARÓTI: Milyen játékot játszik velem?

KARAFFA: Magával? Játsszom? Még az is lehet. Eh, kár volt maguknál elárulnom, hogy a játék a szenvedélyem. Most azt hiszi, hogy maga is csak egy figura a sakktáblámon.

BARÓTI: Nem hiszem, hanem tudom. Csak nem jövök rá, hogy melyik.

KARAFFA: Ha így van, hamarosan rá fog jönni. *(főlemeli a hangját, hogy az ajtón túl is meghallják)* Bejöhetnek, Szentiványi!

Két katona behozza Szirmait, aki úgy lóg a karjukon, mint egy darab rongy. Deréktől lefelé merő vér a ruhája. Mögöttük Szentiványi.

KARAFFA: Összehoztam egy kedves találkozást egy másik barátjával, Baróti. Ugye, ismeri Szirmai urat.

BARÓTI: (*elborzad, Szirmai felé lép, de nem meri megérinteni*) Ismerem.

KARAFFA: Szirmai úr nincs túl jól. Vele láthatóan rosszabbul bánnak, mint önnel. Szirmai, kér egy pohár bort?

SZIRMAI: (*vigyorog.*) Természetesen, tábornok, akár kettőt is. Jó napot, Baróti, hát maga is?

BARÓTI: Beszélhetek a fogollyal?

KARAFFA: Naná, hogy beszélhet. Csak beszéljenek.

BARÓTI: (*tanácstalanul*) Jól vagy, Szirmai?

SZIRMAI: Ember nem lehet jobban, nálamnál.

BARÓTI: Véres vagy.

SZIRMAI: Semmiség. Csak kicsit nem tudok járni. De meg lehet szokni. Úr vagyok a pokolban, nekem járnok sem kell itt, engem hordoznak.

BARÓTI: (*Karaffához*) Megkérdezhetem, hogy miért van itt?

KARAFFA: Tőle vagy tőlem? Kérdezzen, Baróti, mondtam, hogy nyugodtan beszélgethetnek egymással a jelenlétemben is.

SZIRMAI: A borral? A borommal mi lesz?

KARAFFA: Szentiványi, töltsön neki, és itassa meg! Ja, és Baróti méltóságos úrnak is, hogy tudjanak koccintani. (*kacarászik*) A saját poharába, persze, ne töltsön! Úgysem fognak magával koccintani. Ezek ilyenek.

SZENTIVÁNYI: És a nagyméltóságú úrnak?

KARAFFA: Igaza van. Nekem is! Emelem poharam a viszontlátásukra, barátaim!

BARÓTI: (*nem bírja tovább, kiesik a szerepéből*) Miért vagy itt?

SZIRMAI: Hogy megöljön ez a fenevad. Egyébként, civilben cukipofa! Látod, kapunk tőle bort is.

BARÓTI: (*döbbenet néz rá*) Szirmai, te részeg vagy. Te ittál? Itt hol ittál?

SZIRMAI: Te ittál. Hol ittál. Haha. Ez még rímel is. Te igazi költő vagy, Baróti. Egyébként nem ittam. Engem itt itatnak. Tudod, mint a lovakat. Vödörből. Csak engem nem vízzel, mint az állatokat, hanem borral. Öntik belém, és csak akkor hagyják abba, ha már mindenhol jön vissza belőlem a boruk. Engem nem a vérpadon fognak kivégezni, engem csak halálba itatnak.

BARÓTI: Ez szörnyű! Van erről önnek tudomása, tábornok úr?

KARAFFA: Ön vagy buta, Baróti, vagy csak játssza. Én rendeltem el, hogy itassák rendesen. És egy ilyen kiváló ember már csak ne igyék folyton vizet! A legjobb bort kapja, és abból is annyit, amennyi belefér.

BARÓTI: Miért fogatta le?

KARAFFA: Kérdezze tőle! Tőlem már úgymint túl sokat kérdezett.

BARÓTI: Miért vagy itt?

SZIRMAI: Valami levél miatt.

BARÓTI: Levél?

SZIRMAI: Nyugodt lehetsz, nem árulok el semmit.

KARAFFA: Mit nem árul el, Szirmai? És magának, Baróti, miért kellene nyugtalanok lennie?

BARÓTI: Nem tudom. Milyen levélről van szó, Szirmai?

SZIRMAI: Falevélről, barátom. Hulló falevélről.

KARAFFA: Látja, látja, barátom, ilyen tréfás a maga barátja. Vidáman telnek nálunk az órák. Tényleg kíváncsi a levélre?

BARÓTI: Igen.

KARAFFA: Egy elveszett levélről van szó, amelyet visszaadott a tulajdonosának Szentiványi, mert hozzá került, hogy hogyanem.

BARÓTI: Szentiványi?

KARAFFA: Pardon! Szirmai. Levelet vissza, magának.

BARÓTI: Nem adott nekem Szirmai semmilyen levelet, tábornok úr.

SZIRMAI: Tényleg, Karaffa őfőfőméltósága úr, nem adtam neki semmilyen levelet.

KARAFFA: Szembesíthetem a vallomásával, Szirmai. Egyszer már bevallotta, hogy Baróti úr a levél tulajdonosa.

SZIRMAI: Lehet, hogy bevallottam, de nem adtam ennek az embernek semmilyen levelet.

KARAFFA: De azt bevallotta, hogy az övé!

SZIRMAI: Kínzások hatására tettem. Nagyon meg találtál kínozni, derék tábornokom. Leveretted a tökötmet, előtte izzó vasakat dugtál bele. (*darabosan nevet*) Mókás volt. Egyenesen roppant mulatságos.

BARÓTI: Borzalmas. És te ezen még nevetni tudsz? És ön? Ön, tábornok úr, ön is nevet?

SZIRMAI: Persze, hogy borzalmas. Persze, hogy nevet. Csinálnak ezek ennél még borzalmasabbakat is. Senki sincs észnél egy idő után. Senki sem tudja, mit beszél. Valamit beszél, hogy hagyják már abba. Lehet, hogy amikor kívül voltam magamon, önkívületben, vagy hogy, mondtam a nevedet. Mert ezt akarták hallani. A számba adták a nevedet, Barótikám. De visszavontam már. A nevedet. Többször is. Két kínzás között mindig visszavonom a vallomásomat. Ügyvéd vagyok, tudom, hogy ez az eljárás. Ez még megmenthet. Iszunk még, tábornokom? Ha már így belejöttünk. Szeretek pohárból inni. A vödört nehezen szokom meg. Vödörből inni amolyan pórias. Vödör... tölcser... mintha a borbélyok felülről alkalmaznák a beöntést.

KARAFFA: Vihetik. Ezzel megvolnánk. (*kiviszi a részeg Szirmait, Karaffa Szentiványihoz fordul*) Jöhet a másik! (*Szentiványi kimegy*) Nos, Baróti barátom, ehhez mit szólna?

BARÓTI: Nem értem, nagyméltóságú uram.

KARAFFA: Nem érti, ami itt elhangzott, vagy engem nem ért?

BARÓTI: Sem azt nem értem, ami itt elhangzott, sem önt nem értem.

KARAFFA: Megmagyarázom. Ez a Szirmai azt állítja, hogy ön a levél tulajdonosa.

BARÓTI: Nem én vagyok.

KARAFFA: Rossz volt a válasz, Baróti. Az volt a nagyon rossz, hogy állított, és nem kérdezett.

BARÓTI: Ezt sem értem.

KARAFFA: Az előtt tiltakozott ellene, hogy megkérdezte volna, milyen levélről van szó.

Tehát, nem a levél létezése okozta önben a dilemmát, hanem a tulajdonviszonyát tagadta a levélhez. Az első értetlenkedése tehát nyomra vezetett engem. Már, ha kellett. Térjünk rá arra, hogy engem miért nem ért?

BARÓTI: Ha valóban ennek a valamilyen levélnek a birtokosa vagyok, vagy annak gyanított, akkor miért nem fogadtam le egyszerűen, ahogy a többieket, akik valamilyen okból a látókörébe kerültek?

KARAFFA: Ez már jobb kérdés! Kezd partner lenni a partimban! Ha én letartóztatom önt, és napokon keresztül veretem, holmi levelet kérve számon önön, Baróti, akkor irányba állítom. Nem fog vallani, mert tudja, hogy mit nem kell vallania. Nekem maga épen és kényszer nélkül kell. Hogy valljon! És már vallott is.

BARÓTI: Nem vallottam, nagyméltóságú uram. Nem tudom, milyen levélről van szó. Most ragadom meg az alkalmat, hogy megkérdézzem önt. Milyen levél alapján akar engem perbe fogni?

KARAFFA: Újabb hiba, Baróti. Nem mondtam, hogy perbe akarom fogni akármilyen levél miatt is. Ezt ön gondolja így, és miért gondolja? Mert egy konkrét levélre gondol. Én talán nem tudom, milyen levélről van szó. A válasza és a kérdése alapján módomban áll feltételezni, hogy maga igen, Baróti.

BARÓTI: Ha meg nem sértem, téved, tábornok úr. Fogalmam sincs semmilyen levélről. Mégis, mi van benne?

KARAFFA: Na, ez olyan természetes volt végre magától. Egy levélben sok minden lehet. Ha szerelmes írja, akkor szerelmes szavak. Ha ismerős az ismerősnek, szavak közös gondokról. Ha összeesküvő írja a cimborájának, akkor szavak a király meggyilkolásának tervezett kivitelezéséről. Ha Mukácson írják a levelet, és az a Thököly-ribanc írja a levelet, akkor tanácsok, hogyan szőjék a föld alatt a hálót ellenem, ellenünkre.

BARÓTI: Nincs ilyen levélről tudomásom, sem a tulajdonomban nincs ilyen levél.

KARAFFA: Értem. (*hangosan, kifelé*) Bejöhet Baróti úr jóismerőse.

Az ajtón egy őrtől és Szentiványitól közrefogva a tolvaj lép be.

KARAFFA: Magát nem kínálom borral. Ismerik egymást az urak?

BARÓTI: Sohasem láttam ezt az embert.

KARAFFA: Biztos ebben, Baróti?

BARÓTI: Egészen biztos.

KARAFFA: Tudja mit? Hiszek magának. Egy régi barát mégsem fog becsapni. *(a tolvajhoz)*

És ön? Nézze meg jól az arcát! Ismeri ezt az embert?

TOLVAJ: Nem ismerem, tábornok úr. Soha nem láttam ezt az arcot.

KARAFFA: Magának is hiszek. *(Karaffa föláll, nehéz léptekkel az ablakhoz megy, kifelé bámul)* Mindkettejüknek hiszek.

BARÓTI: *(csodálkozva a tábornok felé lép)* Nem értem. Ez mire volt jó, tábornok úr?

TOLVAJ: *(a háta mögött felkiált)* Megismerem! Ezer közül is felismerem. Ő volt az.

KARAFFA: Ki volt ő?

TOLVAJ: Akinek a zsebéből a fogadóban kiloptam a levelet.

BARÓTI: Miket beszél ez az ember? Most vallotta be, hogy nem ismer!

KARAFFA: Az előbb még nem ismerte. Most meg azt állítja, hogy ismeri. Ez hogy lehet?

TOLVAJ: Mi, tolvajok, előről nem ismerjük az embereket. De hátulról igen. Háttal állt nekem ő is, amikor a levelet kiloptam a zsebéből. Ő volt az. Az övé a levél.

BARÓTI: Ez lehetetlenség.

KARAFFA: Ez ennyi, barátom. Nem lehetetlenség. *(Karaffa mosolyogva visszafordul, és a tolvaj felé int)* Elvihetik. Nos, Baróti, maga következik.

BARÓTI: Ez ördögi fondorlat. Előre megrendezett színjáték.

KARAFFA: Lehetne az is. De nem az. Hol van a levél?

BARÓTI: Nem tudom. Nincs a birtokomban semmilyen levél.

KARAFFA: Ezen a ponton megegyezik a vallomása, mert most már vallomásról kell beszéljünk, Baróti méltóságos úr, a barátja, Szentiványi vallomásával. Hiszek magának. Nem került vissza magához tőle a levél. Tény, hogy a levél útját csak addig tudtuk követni, amíg Szirmaihoz a mézsáros útján eljutott. A hiányzó láncszem azonban belekerült a láncba. A levél tulajdonosa ön volt. Be kell vallania.

BARÓTI: Nem vallom be.

KARAFFA: Ezt nagyon rosszul teszi. Ha bevallja, nem esik bántódása. Feltéve, ha az a levél, a tartalma okán, nem az összeesküvés egyik bizonyítéka. De mert nincs levél, és lehet, hogy nem is lesz, önnek csak azt kell bevallania, hogy volt levél, és az ön zsebéből került, hogy úgy mondjam, forgalomba. Magától függ most már a levél tartalma. Egyedül magától. Hogy a készülő királygyilkosság dokumentumát lopták-e ki a zsebéből a fogadóban, vagy a titkos szeretője pásztorórára invitáló illatos üzenetét.

BARÓTI: Nem az enyém a keresett levél.

KARAFFA: Valljon Baróti, ajánlom, hogy valljon/vállaljon Baróti!

BARÓTI: Mert ha nem vállalom fel azt a levelet?

KARAFFA: Akkor ön lesz az összeesküvés huszonnegyedik résztvevője holnap a teátrumon.

BARÓTI: Ki akar végeztetni?

KARAFFA: Ki fogom végeztetni. Nincs más választásom. Sajnálom. Magának még van.

BARÓTI: Sajnos nincs. Nem az enyém a levél.

Harmadik jelenés

Mária hálószobája. A lány az ágya szélén ül, hálóingben, haja kibontva, kezét összekulcsolja maga előtt. Imádkozik.

MÁRIA: Édes Istenkém, te, aki mindent látsz, és végtelen kegyelmedben tartod Mária gyermekedet, könnyörgése és esti imája után legyen még türelmed végighallgatni őt, kinek gyöngé szívét átjárja a félelem, törekeny testében aggódástól fogyatkozik az erő. Te vagy, akihez imádkozhat valamennyi földi árva, hát hozzád imádkozom. Árva vagyok, mert édesanyámat már rég magadhoz szólítottad, s noha gondoskodtál a fölnevelőmről, anyuskában még túl fiatal a szív engemet jól ellátni. Apuskában pedig régóta megfogyatkozott a türelem énfelem, s noha szeretetét nem fukarkodik kimutatni irántam, sem ideje, sem szándéka nincsen együttérezni velem. Te voltál az egyetlen, akihez kevéske léteemben bármikor fordulhattam, aki mindig meghallgattál és törődöttél is velem. Zavarosan szólítalak most, mert nem tudom, amit elmondani fogok, nem fordítja-e el tőlem az orcádat. Lásd, nem is mertem rád terhelni ezt a gyötrő titkomat sokáig, csak hordozom magamban napokon, álmatlanul eltöltött éjszakákon át, mert nem tudom, vétkeztem-e azzal, amit tettem, nem váltam-e magam is vétkessé ebben a bűnös világban. Te tudod, hogy minden cselekvésemben a jóra törekvés szándéka vezérelt, így mérlegeld most Mária lányodnak a töredelmes vallomását feléd! El kell mondanom neked ezt, mert valakinek el kell mondanom, mert ha nem beszélem el valakinek, megfojtanak a kimondatlanul maradt szavak. *(az utolsó mondat közben elpityeredik, de erőt vesz magán)* Te látod, mennyit szenvedünk mi itt a földön, és mennyit szenvedünk immár ebben a városban is, mióta a király öfelsége ideküldte a Karaffa grófot, aki eljár fölöttünk, és megkínozz minket, hogy kilép belőlünk a vér, a karunkat levágatja a fejünkkel egyetemben, és felnégyelteti a testünket, belső szerveink előomlásának a szégyenét idézve ezzel elő. Ez az ember nem ismer kegyelmet, nem ismeri el a szenvedést, az embernek az élethez való jogát, csak ítélkezik és ront. Beszéli a népek, hogy a sátán küldte föl a föld-

re hozzánk a pokol tüzei közül, hogy a halál víg torát fölöttünk megülje, de én tudom, hogy ez a te rendelésed volt, istenkém, mert valami nagyon nagy bűnt követtünk el ellened, amit már te sem nézhettél tovább tétlenül. Nem is lázongok én e végzésed ellen. És nem is Karaffa tábornok úrról akarok beszélni. És mégis kell, róla is, mert őt ki nem kerülhetem, hiszen a szégyenem és félelmeim legfőbb okozója ő. Amikor nálunk járt, apuska megbecsült vendégeként, azt az arcát mutatta felénk, amely oldalon nem hordozza a halál jelét. Olyan volt, mint egy kedélyes ember, öregedő férfi, aki a játékot és a tréfát is szereti. Bár már hallottam ezt-azt róla a népektől, s a híradásoknak olykor hitelt is adtam, be kell valljam neked, víg kedélyállapota, meleg tekintete, s ahogy közöttünk hányatott ifjúságára visszaemlékezett, nem engedte láttatni számomra a vérvívó helytartó sátánt meghaladó gonosz arcvonásait. A hímzésem felől kérdezősködött, és maga is elmesélte, hogy a sakkjáték a mindene. Amikor erről mesélt, olyan közel volt a szívemhez, mintha a nagyon hiányzó testvérem volna. Terjengős a beszédem, ugye, Istenkém, de már megbocsáss ezért, magam sem ismerek magamra, meglehet, azért ilyen, mert szeretném mennél messzibbre tolni azt, ami a mondandóban számomra nem csak kínos, de megfejthetlensége okán szégyenítő is. Kérlek, legyen még kis türelmed hozzám, igyekszem rövidebbre fogni! Nálunk jártakor, elmenőben, a nagyméltóságú úr kedélyesen megcsipentette az arcomat, amintha az atyám lenne egyáltalán, és azt mondta, ha bármikor segítségre lenne szükségem, és ő ebben erőt mutathat, járuljak elébe bátran. Az elmenetele utáni napok hírei már láttathatták volna számomra a gonosz igazi arcát, de mert nem bizonyosodhattam meg a hírek valóságáról, kimozdulnom itthonról ugyanis nem nagyon lehet, legfeljebb anyuska szigorú felügyelete mellett, ami bármiféle más érintkezést megakadályoz, mint amit ő az épülesem szolgálatjára megengedhetőnek vél, nem hittem igazán a mendemondáknak. Azt olvastam valamely bölcs iratban, hogy a nagy embereknek mindig több az ellenségük és rosszakarójuk az irigységek okán, az ő ócsárlását is ennek tudtam be. A hírek persze olyan vastagok voltak, hogy légből szedettnek azért nem tarthattam őket, de bíztam abban, hogy a játékos tábornok csak az emberek védelmében és király atyánk biztonságáért kénytelen megtenni azokat a vérességeket, amikről a beszámolók szólnak. Egészen addig, amíg a Szirmait el nem hurcoltatta az otthonából. Erről a Szirmairól annyit kell szólnom, hogy gyönyörű szép ember, férfi, ügyvéd, s neked nem szégyellem azt sem bevallani, a szívem teljes és tiszta szerelmét ő bírja. De ez a Szirmai nem engem szeret, mondhatni észre sem vesz, hanem az anyuskába van belebolondulva, ezt meg onnan tudom, hogy egyszer kilestem őket, apuska már a túlzottan fogyasztott uzsonna miatt lepihenni kényszerült, s nem maradhatott az ebédlőben, nekem kellett őt az ágyáig segítenem, így kettesben maradtak ott ők, visszafelé jövet pedig, az ajtó résén keresztül

épp megláttam, hogy ez a Szirmai anyuska előtt térdepel, és megragadni igyekszik a kezét, ami nyilvánvalóan a szerelemvallomás legbiztosabb jele. Anyuskának sem lehetett közömbös ez a Szirmai, mert lángra gyúlt arcát a kezével igyekezett eltakarni. A családától elindult a szememből a könny, és olyan zavarban voltam, hogy a fülem is eltömődött, amit azért is bánok, mert nem hallhattam, miről folyt közöttük a beszéd. Ők nem vették észre tolakodó jelenlétemet az ajtórésben, és a továbbiakban én sem adtam jelét annak, hogy tanúja voltam a szerelmi perceiknek. A szívem azonban összetört. Ha úgy gondolod, elkalandoztam, igazad lehet, de e nélkül nem érthető, amit később cselekedtem. Napok múlva hírért vettük, hogy a Szirmait a Karaffa lefogatta, elhurcoltatta, és a börtönében kínozza. Minden lefogottat szörnyen megkínkoztat a tábornok, ezt azok híresztelik, akik a kivégzéseket végignézték, és látták a halálra ítélték szörnyű állapotát. Én, amikor értesültem arról, hogy a Szirmait elvitték, erős felindultságot éreztem, hogy megmentsem az életem szerelmét. És akkor eszembe jutottak a tábornok szavai, és kiszököltem, teljes titoktartást fogadgatva a szomszéd kocsisember által, kinek szekeres lévén bejárása van a kaszárnyába, hogy az általa eljuttatott levemet elolvasva, fogadjon a nagyméltóságú úr. Egyszer aztán, amikor alkalom adódott rá, anyuska valamely távolabb lakó barátjánál vizitált, a gondjaiban elfoglalt apuska éberségét és figyelmét könnyen kijátszva, kijutottam a házból, és a szomszéd szekeren el is kocsikáztam a tábornokhoz. Aki kedvesen fogadott, teával is megkínált, és komolyan és jóságosan meghallgatta a Szirmai védelmében felsorakoztatott mentségeimet. Azután még kérdezgetett, én persze nem vallottam be neki a Szirmait, azt sem, bár arról is élénken érdeklődött, hogy apuska és anyuska már nem szeretik egymást, mondtam, hogy szépen, hogy boldogan élnek, meg hogy mindhárman a legnagyobb boldogságban élünk. Már nem is tudom, hogy milyen kiterő okán megjegyeztem, az apuska volt csak feszült és nyugtalan az elmúlt időkben egyszer, mert valami levelét nem találta sehol leginkább a zsebében, ahol lennie kellett volna, és kereste, mindenkivel kiabálva kerestette, mint egy bolond. Már megbocsáss a tiszteletlenségemért, de tényleg olyan volt az apuska, mint egy bolond. Az ilyen elfoglalt emberekkel ez gyakorta megesik, nyugtatott a Karaffa, reményének adott hangot, hogy bizonyára azóta rendeződött a levél körüli kálvária. Mondtam, hogy persze, a Szirmai megnyugtatta az apuskát, illetve nem is őt, hanem az anyuskát, szóval, anyuskán keresztül az apuskát, ebből arra következtettem, hogy az elkeveredett levél talán Szirmainál lehet. Apuska mindenesetre később, nyilván Szirmai hatására, megnyugodott. Ez a kifejelet a tábornokot is megnyugtatta, és még arról kérdezősködött, hogy nagylány lévén, van-e már a szívemnek választottja. Nem, én most sem árultam el, hogy épp a Szirmai az. A tábornok megdicsért a bátorságomért és a harcias kiállásomért, és megígérte, hogy ha jó leszek hozzá, meg fogja menteni, bármilyen vádak is

szóljanak ellene, a Szirmait. Biztosítottam, hogy jó leszek hozzá, ez őt is láthatóan elégedettséggel töltötte el. Távozásomkor ismét megcsipkedte az arcomat, és legnagyobb meglepetésemre megsimogatta még a hátamat is, amikor atyaias mozdulattal magához húzott az ajtónál, mondhatni, szabályosan megölelt. Mintha családtagok lettünk volna, vagy még annál is jobban. Bár tudtam, hogy az ilyesmi nem teljesen illendő, mégis kedvezően fogadtam a közeledését, mi több, melegség öntött el tőle. Büszke voltam magamra, és nem csak attól volt napokig virágos jókedvem, hogy idehaza nem derült ki a látogatásom, szerencsére sikerült anyuska megjövetele előtt hazaérnem, hanem, hogy sikerült megmentenem a Szirmai életét. Nekem! Bizonyára tévedés, vagy valamelyik rosszakarója juttatta a börtönbe. A Karaffa viszont tisztázni fog mindent. Elhatároztam, soha senki sem tudhatja meg, hogy az én közbejárásomra menekült meg a Szirmai, s hogy a látogatásomra sem fog soha fény derülni. Tőlem vagy általam biztosan nem! De az örömet, talán egy nappal később, összetörte az, hogy apuska eltűnt a házból. Nyoma veszett. Anyuska mind nyugtalanabb és idegesebb, meg kell vallanom neked, én is. Anyuska magából kikelve ordította, és ordibálja azóta is, hogy annak a rohadt Karaffának a keze van a dologban. Még az is lehet. De ha így van, akkor nekem hitelt kell adnom annak a sok minden szörnyűségnek, amit a népek beszélnek a nagyméltóságú úrról. A rémtetteiről. Nem tudom, hogy mit tegyek apuskáért, édes Istenkém, nem mehetek el ismét a Karaffához, hiszen nem lehetek bizonyos abban sem, hogy nála van az apuska. Hogy lefogta. Hogy kínozza. És hogy, gondolni sem merek rá, a teátrumon elveteti a hóhérokkal tőle az életét. Édes istenkém, itt tartok. Itt tartunk. Tudom, hogy te nem avatkozol közvetlenül a földön járók dolgába, de könyörgök neked, napon-ta imába foglalom a nevedet, hogy mentsd meg az apuskát, ahogy én is megmentettem a Szirmait. Mostanra elfogyott az erőm, de nem teljesen a sok beszédetől, hanem a töméntelen aggodalomtól, ami lassan aláássa az egészségemet, de alá ássa az anyuskáét is. Belehalunk az aggodásba és a bánatba! Segíts, könyörgök hozzád, segíts! Lásd, milyen szépen énekelem el neked az esti éneket, mondom el a gyermeki imádságot. Ugye, meghallgattál, én édes Istenem? *(énekel)* Itt az este, ránk borul árnya, védjen, óvjon hű kezed, adjál annak, akit szeretsz, álmában is eleget! *(sírásba csukló hangon rebeg tovább)* Én istenem, jó istenem, becsukódik már a szemem, de a tiéd nyitva, atyám, amíg alszom, vigyázz reám! Vigyázz az én szüleimre, apuskámra, anyuskámra, meg az én Szirmaimra, hogy mire a nap újra felkel, csókolhassuk egymást reggel! Amen.

Negyedik jelenés

Valahol az álom és az ébrenlét tartományának a határán. A háttérben ott magasodik a Teátrum. Jön egyenként tizenkét fekete ruhás ember; utánok húsz vörös ruhás férfi, kezökben pallossal. A fekete ruhások jobbra, a vörös ruhások balra sorba állanak. A kisfiú Karaffa középről; reszketve ereszkedik a hóhérok közé.

ELSŐ HÓHÉR: Mi a vér?

KISFIÚ KARAFFA: A legkedvesebb italom.

MÁSODIK HÓHÉR: Ki az Ördög?

KISFIÚ KARAFFA: Az én istenem.

HÓHÉR: Mi a legnagyobb vétked?

KISFIÚ KARAFFA: Egy embert egészen agyonüthettem volna, s csak félig ütöttem agyon.

HÓHÉR: Melyik a legszebb virág?

KISFIÚ KARAFFA: Az akasztófa virága.

HÓHÉR: Mit gyűlölsz legjobban?

KISFIÚ KARAFFA: A bűnbánást.

HÓHÉR: Micsoda szenvedélyed van?

KISFIÚ KARAFFA: Emberkínzás.

HÓHÉR: Melyik nap a legnagyobb ünneped?

KISFIÚ KARAFFA: Amelyiken legtöbbet gyilkolok.

HÓHÉR: Mikor örültél életedben legjobban?

KISFIÚ KARAFFA: Mikor egy embernek a szemét harapófogóval húztam ki.

HÓHÉR: Melyik a legszebb hang?

KISFIÚ KARAFFA: A halálhörgés.

HÓHÉR: Mire való az igazság?

KISFIÚ KARAFFA: Hogy porba tiporjuk.

HÓHÉR: Kit szeretsz leginkább kínozni?

KISFIÚ KARAFFA: Az ártatlanokat.

HÓHÉR: Mi van a szívedben?

KISFIÚ KARAFFA: A császár és a sátán képe.

HÓHÉR: Mi nincs szívedben?

KISFIÚ KARAFFA: Irgalom.

HÓHÉR: Mire való a fog?

KISFIÚ KARAFFA: Hogy csikorogjon.

HÓHÉR: Miért született?

KISFIÚ KARAFFA: Hogy mások meghaljanak általam.
HÓHÉR: Mi szent előtted?
KISFIÚ KARAFFA: A Semmi.
HÓHÉR: Hány isten van?
KISFIÚ KARAFFA: Miattam lehet akárhány, én nem törődöm vele.
HÓHÉR: Meddig éljen a császár?
KISFIÚ KARAFFA: Míg a hóhéroknek dolgot ad.
HÓHÉR: Mivel kened a bocskorodat?
KISFIÚ KARAFFA: Emberzsírral.
HÓHÉR: Mikor szoktál gyónni?
KISFIÚ KARAFFA: Ha véletlenül jót cselekszem.
HÓHÉR: Micsoda vallású vagy?
KISFIÚ KARAFFA: Nem tudom.
HÓHÉROK: Micsoda vallású vagy?
KISFIÚ KARAFFA: Még nem tudom.
HÓHÉROK: Micsoda vallású vagy? Micsoda vallású vagy? Micsoda vallású vagy?
KISFIÚ KARAFFA: Nem tudom. Nem tudom. Nem tudom!
HÓHÉROK: Érdemes lesz figyelni, drága fiunk, mert könnyen előfordulhat, hogy a másik végén találod magad a botnak. Nem te fogsz ütni, hanem tégedet ütnek vele.
MONTECUCCOLI: Érted, amit mondtak, fiam?
KISFIÚ KARAFFA: Nem egészen, nagyméltóságú uram.
MONTECUCCOLI: Mindösszesen arra céloztam, hogy ha ma nem te ütöd le a fejed minden utadba állónak, akkor holnap a tiédet ütik le ők, mert nekik te állsz az útjukban. Ha nem jól figyelsz, vesztőhelyen végzed. Leütik a fejed!
KISFIÚ KARAFFA: Értem tábornok úr, szeretett nagybátyám, hadvezér Montecuccoli. Tudom, hogy a vér kötelez.
MONTECUCCOLI: Derék legény vagy. Jó rokon. Lesz dolgod, megígérem, épp elég. Most fölteszem én a kérdést neked. Micsoda vallású vagy? De jól gondold meg, mit válaszolsz.
KISFIÚ KARAFFA: Római katolikus – de csak a világ felé.
MONTECUCCOLI: Jó a válasz. Egyelőre maradtál a botnak ezen a felén. Igazság. Nem tudja senki, hogy mi az. Ezt jól jegyezd meg! Csak azt tudjuk, hogy ki a végső igazságok egyedüli tudója. Na, mondd meg, hogy ki! Hadd halljam, hangosan!
BÍRÓK: Isten.
MONTECUCCOLI: Jól válaszoltál. Isten. De isten nem látható, nem hallható, nem tudjuk, az ég melyik zugában lakik, csak azt tudjuk, hogy a szeme mindent lát, így minden időben

lát bennünket is. És gondoskodik rólunk, megbízott helytartói által, az ő döntéseiken keresztül. Ki isten földi helytartója?

KISFIÚ KARAFFA: A király. Ő a mi isteni megválasztottunk, helytartónk. Vagy a pápa talán?

MONTECUCCOLI: Hagyd a pápát, ő messzire van! Katona ember vagy, ne érts a hajlongó beszédhez! Rád hagyom ezt a pálcát. *(egy pálcát nyújt át a kis Karaffának)* A pálcának is, akár a botnak, két vége van. Most az egyik végét foghatod, mert ennek a végén te leszel az úr – Isten és az én kegyelmemből. Mások felett fogsz ítélni vele. Megértetted? De ha elgyengülést mutatsz, hamar átkerülsz a másik végére, amikor fölötted fognak ítélni mások. Lesz-e bátorságod ezt a pálcát megsuhogtatva akár embereket is ölni? Férfit, nőt, gyereket, öreget...

KISFIÚ KARAFFA: Az igazság nevében bárkit. Még a tulajdon anyámat is.

MONTECUCCOLI: Jól válaszoltál. Az elébb azt mondtad, az isteni igazság földi letéményese a király. De a király, ahogy az isten, soha nincs jelen közöttünk. Hogyan gyakorolhatja hát az igazság hatalmát a köreinkben?

KISFIÚ KARAFFA: Megbízott helytartója által, nagyméltóságú uram.

MONTECUCCOLI: Eljön az idő, amikor te leszel az, amikor az uralkodó teljhatalommal ruház fel. S te éber leszel és meglátod a békés felszín alatt marásra készen tekergő kígyót. A lázadás, a felségárulás szörnyű és kíméletlen férgét. És neked azt az előtt el kell pusztítanod, hogy a húsunkba harapna, mérgét a húsunkba eresztene, az uralkodó felség lába felé kapna.

KISFIÚ KARAFFA: Értem. Éber leszek és pusztító.

KISFIÚ KARAFFA: *(a bíróhoz fordulva)* Még meggondolhatják magukat, aki akar, elmehet békességben. Soha nem éri bántódás a döntéséért, hacsak valami miatt mégiscsak a pálcát a másik felén fog kikötni. Senki sem mozdul. Önök tehát innentől kezdve az eperjesi törvényszék kinevezett bírói. Jól figyelmezzenek, mert a gonosz nem arról mutatkozik meg, hogy nevetve beismeri otromba szándékait és elárulja ördögi terveit. Az önök igazi munkája, hogy az igazságot felhozzák a poklok fenekéről, a sötét cellák mélyéről, ahol vér fröcsköl, ha kell, csont törik, ha kell, könny áztatja szét a mocskos köveget, velő csapódik a vakolatlan falakhoz. Nem kell irgalmat érezniük, mert valójában a sátánnal találkoznak, amikor a gonosztól megszállottak igazi szándokait akarják kihúzni a perbe fogottakból. Halljam, lesz-e önökben bármiféle irgalom?

BÍRÓK: Nem lesz.

MONTECUCCOLI: *(Karaffához)* Ne remegjen meg soha a kezed, mert a bot másik végére kerülsz! A sárkánykígyót a fészében kell meglepni, életre támadása előtt kell halálra csonkítani. Gyorsan kell cselekedni, a lehető leggyorsabban és leghatározottabban. Az elrettentés kell legyen az első pillanattól fogva az igazi célod. Meg kell előznöd a politikai

bujaság tovaterjedését. Rendeld el, hogy kezdjenek hozzá minden főtéren egy vérpad ácsolásához! Tarts nyilvános kivégzéseket! Hadd lássa a nép az erődöt, és rettenjen el attól a felismeréstől, hogy nincs a szívedben naplemente. Ne legyen benned irgalom a pártütőkkel, az árulókkal, a királyra kezét emelőkkel szemben! Vesszenek az árulók! KISFIÚ KARAFFA: Vesszenek az árulók! Nem lesz a szívemben naplemente. S ha nem lesz a lelkemben irgalom, én is olyan hatalmas leszek, amekkora te vagy? MONTECUCCOLI: Ekkora leszel, talán még hatalmasabb. KISFIÚ KARAFFA: És az se baj, hogy most ... hogy a kezem ... hogy most vérzik a kezem, bácsikám! Hogy most éppen ... vérzik? MONTECUCCOLI: Hagyd kivérezni, Antonio! Holnaptól mások vére kerül rá. Két dolgot ne keverj össze, kis Karaffa! A háborúhoz három dolog kell. Pénz, pénz, és még egyszer pénz. Ám a hatalom megtartásához vér, vér, és még egyszer ... magyar vér. KISFIÚ KARAFFA: Vér, vér, és még egyszer ... magyar vér. Értem, bácsikám. MONTECUCCOLI: Innentől kezdve neked is nagyméltóságú úr vagyok, vezérlő tábornok, a hadak istene! KISFIÚ KARAFFA: Ezt is megértettem. És majd én is akkora leszek, mint te. MONTECUCCOLI: Ekkora. Ha lesz benned elég elszántság a célod eléréséhez, erő a terveid megvalósításához, ridegség az emberi szenvedéssel és esendőséggel szemben, és kegyetlenség az utadban állók eltiprásához. Indulj utadra, kisfiam!

A bírók és a hóhérok rendben kivonulnak, a felnőtt Karaffa marad egyedül a színpadon – egy láthatatlan rendezői kéz vonulás közben kicserélte a gyermeket a felnőttre. Áll, vár, mögötte elkezdődik a kopácsolás – bontják a vérpadot.

Ötödik jelenés

Nyilvános kert Eperjesen (Egyfelől terített asztalok mellett csemegéző urak és hölgyek, másfelől terítetlen asztalok mellett iddogáló kézművesek és köznép. Sétáló csoportozatok. Komédiások. Katonák. Könyvárus, pincér stb.)

ANDOR: Arany vasárnap! Gyémánt idő! Annyi felhő sincs a láthatáron, mely árnyékával befödne egy kispénzt. Az ég olyan szép színű, olyan tiszta kék, mint a te ruhád, kedvesem. ERZSÉBET: Ön hízeleg, Petenádi. Igen, fellélegezhetünk, vége a véres mulatságoknak. Azt hiszem, ön végül is itt marad. Mégiscsak maradt. Vagy tévedek?

ANDOR: Ah, valóban. Hamuvá égetett ideérkezésem előtt a kíváncsiság, megismerni Eperjes hölgyeit! Mindet! Oly rég hallok magasztalni őket. De ebben a rémítő viharban nem értem rá fölfedezéseket tenni a szépség világában, hála annak az átkozott Karaffának. És hála neked, de másként, Erzsébet, hogy minden rémség ellenére áldott békét borítottál riadt lelkem fölé, valamint folyamatosan itattad szomjas testemet, egyszerű, de nemes kis lakodban. Szép napokat töltöttem itt a karolásodban, de meg is érdemltem.

ERZSÉBET: Megérdemlette? És ugyan miért érdemlette meg?

ANDOR: Mert találkozásunk valóban szerencse rám nézve. Minden búcsú, minden szó nélkül hagyta el annak idején, de tudnod kell, én azt csupamerő kíméletből tettem, hogy fölmentselek az elválás könnyeitől, fájdalomtól. De te utánam jöttél. És kedves lényed döbbsentett rá arra, hogy nem szeretem a magányt. És én rád hagytam ezt. Hogy ilyen lettem, igazán megmagyarázhatatlan. A fontos, hogy már jól értjük egymást. Kedvesem, Erzsébet, menjünk félre innen, az emberek mindinkább gyülekeznek, menjünk néhány édes percre valamely magánosabb helyre.

ERZSÉBET: Magánosabbra? De hiszen naphosszat azt hallottam majd egy éven keresztül magától, hogy a magányt szereti, arra vágyik minden porcikája.

ANDOR: Meglehet, meglehet, nem tagadom; hanem az ember ízlésének az a tulajdona van, hogy változó.

ERZSÉBET: Ha valami mondanivalója van, szerelmem, itt is elmondhatja, az emberek között, én nem vagyok szégyenlős.

ANDOR: Sok, igen sok mondanivalóm volt eddig, de most már kevés van, igen kevés. Nem is szükség mondanom többé, hogy szeretlek-e téged! Ha együgyűbb volnál is, mint vagy, átláthatnád, hogy mit szeretnék. Mert hogy azt szeretnéd te is.

ERZSÉBET: S ha nem is szeretném?

ANDOR: Akkor sohasem szeretettél engem. Mert akit egyszer megszűnünk szeretni, azt sohasem szeretjük.

ERZSÉBET: Mit szeretne mégis, Andor?

ANDOR: Egészen elrémítesz a kérdéssel, kisbabám. De van egy mód, nem kibékítésemre, hanem legalább szörnyű bosszúm megállítására.

ERZSÉBET: Ön azt ígerte, azt esküdte, hogy el fog engemet venni, ha véget ért ez a Karaffa-cécó. És véget is ért. Tehát vegyen el, akár szeret, akár nem. Ha már lehetetlenné tette ön rám nézve a boldog életet, mentsen meg legalább a becstelen élettől.

ANDOR: Elveszlek, el hát, kincsem! Megházasodom! Hm. Akarod, hogy tüstént papot rendeljek, s itt azonnal végbemenjen a ceremónia? A házasság nagy lépés, s mi azt már éretten meg is fontoltuk, nem kell kis határidőt sem szabnunk a megfontolásra!

ERZSÉBET: Jól van, mikor esküszünk, szép ember?

ANDOR: Holnapután kiskedden, borjúnyúzó pénteken!

ERZSÉBET: Ej maga cudar, kegyetlen ember! Nem elég, hogy kiszakította szívemet, még szét is marcangolja körmeivel és hidegen, mosolyogva. Nem vesztegetem a szót. Kereken kimondom, önnek el kell engemet vennie, hogy világ csúfja ne legyek holtom napjáig.

ANDOR: Jól van, jól van, ne krárlj, tréfálkoztam csak. Kereken kimondom, el foglak venni, hogy világ bolondja ne legyél holtod napjáig... de én se!

ERZSÉBET: No, hát így legyen. De arra a szívességre megkérem, ne kiabáljon itt olyan veszettül, mert ide csődülnek az emberek.

ANDOR: Hát aztán? Hisz az imént mondta ön, hogy nem szégyenlős. Azt akarom, hogy ide csődüljenek. Én itt egyszer már meggyaláztalak, vásott fickó koromban, most te fogsz meggyalázni. Emberek!

ERZSÉBET: Nem hallgat, eszeveszett! Hogy menjünk így percekre félre, ha idecsődít mindenkit?

ANDOR: Menjünk, menjünk, mert én már nem bírom tovább visszatartani magamat. *(odainti az asztalukhoz a pincért)* Hallod-e, legény? Nekünk itt kettőnknek sürgős dolgunk akadt. De jövünk is mindjárt vissza, tartsd az asztalunkat! S mire visszatérünk, legyen itt két korsó magasan habzó serital!

PINCÉR: Értem, méltóságos uram.

ANDOR: *(rá vigyorodik)* Ha érted, tartsd is majd a szádat! *(vihogva kisietnek, a szomszéd asztaltól a lakatos magához inti a pincért)*

LAKATOS: Hej, pincér, hallod-e? Egy messzely borocskát.

PINCÉR: Csak egy messzelyt? S melyikből, jóember?

LAKATOS: Abból, szép öcsém, amelyik legdrágább, égjen a pokolban ráncos bugyogód azzal a némettel együtt, ki benne lódörög! Lódulj hamar, *(pincér el)* mert ha én lódítalak csak a kisujjam végével is, tudom, forgószél módjára táncolsz el a hazádba, te vastag orrú, vékony lábú sváb. Csak egy messzelyt? - azt kérdi a pimasz. Ha vére volna, icceszámra innám. Csak egy messzelyt? Milyen csúf gorombaság; s ezt némettől tűrje a magyar! Ott van még pofáján az éhség nyoma, mit a külföldről hozott magával, és a magyarral máris durván bánik; mit várjunk tőle, ha majd itt zsírunkon gömbölyűre hizlalja hasát? Forduljon meg a koporsójában, aki először hitt be németet hozzánk, mert az hazánkba dögvészt hozott, mely akkor szűnik meg dúlni, ha martalékul nem talál többé magyart!

SZABÓ: Minden szavad szent igazság, barátom, miért is mérsékelnéd magadat.

LAKATOS: Miért mérsékelném! Nem mérséklem én soha többé magamat, ha addig élek is! Elmúlt az az idő, amikor ha szólok, karóba húznak érte. Sokat hallgattam, véresre megpukkasztott a düh.

PINCÉR: *(hozza a bort)* Tessék, uram.

LAKATOS: Tessék, uram ... no már ez megjárja. Megszeppentél ugye, cimbora? Jól tetted. Tanácsolom is, hogy többé ne gorombáskodjál, és legkivált énelőttem ne. Csak szegény lakatos mesterember vagyok, de magyar; ha a kezembe veszlek, kisöcsém, úgy fölhörpentelek, mint ezt a bort itt. *(kiissza a bort, s kifizeti)* Ne, itt az ára, most elmehetsz. *(pincér el)* Hol is hagytuk el?

SZABÓ: A ruhánál.

LAKATOS: Drága volt az a ruha: tíz poltura híján kétszáz máriást költöttem rá! Hanem hiszen ki is tett ám magáért. Beillett vele az a szegény lány amoda a másik oldalra az urak közé, s talán az a viganó sem volt különb nála, melyet a szultán küldött Zrínyi Ilonának.

SZABÓ: Az bizony akkor tényleg szép lehetett. Sehogyan sem lehetett megmenteni Annát?

LAKATOS: Sehogyan.

SZABÓ: De magamagát megmentette!

LAKATOS: Meg, bár az összes kapitálisom ráment. Ment volna órá inkább, akartam is, de a Karaffa hajthatatlan volt. Kebelébe rejtett törrel akarta meggyilkolni a tábornokot a lány, mikor elveszni látta nála az én ügyemet.

SZABÓ: Bátor lánya volt. És vakmerő. De ugye, szépen eltemette?

LAKATOS: A fenét! Csendben kellett, a kivégzettek hulláját is csak súlyos pénzekért lehetett kicsalni a hóhéroktól. Egy véres zsákban vetették oda elébem. Meg se néztem.

SZABÓ: Meg se?

LAKATOS: Mit néztem volna rajta. Négyfelé vágták a gyöngé testét, a fejét meg odadobták melléje. Mit nézhettem volna rajta.

SZABÓ: De legalább magamagát megmentette.

LAKATOS: Megmentettem. Úgy is, hogy tudtam, ő már úgy járt. Megmentettem. Mit csináltam volna. Élni kell!

A szomszéd asztalnál Katalin és Mária darvadozik.

MÁRIA: Fölötte csodálkozom, hogy nincs szerencsénk tisztelhetni a Szirmait. Talán rosszul van? Mit isten ne adjon. Tudtommal mostanában már ő is el szokott járni a közhelyekre.

KATALIN: Oh, ments isten, nincs semmi baja. Azért maradt honn, mert igen fontos ügyben várakozik. Bécsből valami futár van érkezőben, ki utasítást hoz öfelségétől.

MÁRIA: Csak nem egy új összeesküvés, anyuska?

KATALIN: Mit? Új összeesküvés? Az mégis lehetetlen, ha híresztelik is mostanában újfent, bizonyos csak alaptalan gyanú.

Visszajön a szerelemespár. Két közkatona követi őket az asztalalukig, szemtelenül le is telep-szenek hozzájuk. A pincér szalad a két korsó sörrel. Az egyik katona felkapja Andor poharát és beleiszik, a másik Erzsébet arcát cirógatja meg.

ELSŐ KATONA: Jó ital!

MÁSODIK KATONA: Csinos leány!

ANDOR: Kérem, ez az én söröm... kérem, ez az én leányom.

ELSŐ KATONA: Mindegy, de jó.

MÁSODIK KATONA: Mindegy, de szép.

ANDOR: Bizony nem egészen mindegy a...

ELSŐ KATONA: Nem? Kend ellentmond? Kend tehát protestáns? Bitóra ezzel a protestáns kutyafajjal, e kálvinista ördög cimborájával, e lutheránus pokol söprejével!

SZABÓ: Kezdődik megint!

ANDOR: Vitézek, ne rágalmazzanak önök. Inkább cirógassák meg a lányomat, és igyák ki sörömet, csak azt ne mondják, hogy protestáns vagyok. Katolikus vagyok lelkestül-testestül, az isten és a pápa úgy segítjen. Én es protestáns, én es áriánus! Vesszen Luther, vesszen Kálvin! Éljenek a mennyország nagy és kis szentei!

ELSŐ KATONA: No már az más, úgy barátok vagyunk, s annak jeléül fölhajtom e poharat. *(kiissza Andor sörét)*

MÁSODIK KATONA: S én megcsókolom e leánykát. *(megcsókolja; mind a ketten el)*

ERZSÉBET: S ön tűri e gyalázatot, vőlegényem! Kiisszák sörét, és megcsókolják mátkáját; mi szent ön előtt, ha mi sem vagyunk? Kit védelmez, ha minket sem?

ANDOR: Gyalázat biz a, kedves menyasszonyom, de hát mit tegyek? Ki tudja, milyen világ van éppen; még kerékbe törnek, ha moccanok. Német vagyok, de megvallom, hogy gaz kutyák ezek a német katonák. Csak tőlök telik ilyen szemtelenség. A magyar sohasem bánik így velünk, sőt még a török sem volt ilyen cudar.

LAKATOS: Hanem hát, szomszéd uram, ön pópista, mi? Én eddig úgy tudtam, hogy lutheránus ön.

ANDOR: Természetes, hogy az vagyok, de e vad nemzetség előtt csak el kellett tagadnom, különben tán megettek volna rögtön szőröstül-bőröstül. Így segít magán a bölcs ember.

SZABÓ: Vagy úgy! Igaz, igaz, tiszta szűz igazság!

LAKATOS: Hacsak úgy nem!

KÖNYVÁRUS: *(föl s alá jár)* Uraim, ki vesz szép ritka könyveket? Ez a constanzi zsinat históriája, melyen az eretnek Husz Jánost máglyán égették meg; arcképe is benne van; gyönyörűség látni, mint csap össze feje fölött a láng. Itt van egy más becses könyv, melyet írt a híres német tudós Grinzingerus; ebből azt tanulja az ember, hogy nem a király van

a népért, hanem a nép a királyért, s aki ez ellen vét, a pokol fenekére jut, mert a királyok az isten helytartói a földön. Ez is derék könyv, ebből az sül ki, hogy Melanchton és a sá-tán egy személy volt; ez ösztönzé Luthert arra, hogy gonosz tanával megejtse a világot. Ez a könyv Buda várának a töröktől való visszavételét tárgyalja híven; e könyvben megmutattatik, hogy tavaly Budánál német vitézség győzött, nem pedig magyar, s így Magyarországot a németeknek köszöni, hogy végre fölszabadult a török járom alól.

LAKATOS: Hacsak úgy nem. *(majd szétpattan a méregtől, látszik, hogy belül győzködi magát)*

Olyan szépen beszél, hogy a végén meg megveszem. Mi több, meg is veszem. *(pénzt ad a könyvárusnak, az asztalra dobja a könyvet)* Eggyel kevesebb szemét jusson másnak.

KÖNYVÁRUS: *(elmenőben)* Csúnya, barbár nép ez a magyar összességében, de lám csak, akadnak szép különösségek közöttük. Ez megvette a könyvet, és még csak meg se akarja érte verni az embert.

Komédiás jön egy póznára tűzött nagy vászonképpel, mely kivégeztetést ábrázol

KOMÉDIÁS: *(szaval)*

Füleljen, füleljen, kinek füle vagyok,
Nézze meg e képet, kinek szeme vagyok,
Borzadjon üstöke, kinek haja vagyok,
Ím egy történet, mely rettenetes nagyon.

Ezerhatszáznyolcvanhetet írtunk vala,
Ezelőtt tán esztendővel sem több vala,
Nagy összeesküvés napfényre jött vala,
Aztat felfedezte nagy Karaffa vala.

Sok eperiensis ő közöttök vala,
Kiket gonosz szándék lelkesített vala,
De a gonosz szándék el nem sülni vala,
Isten és angyalok örködtének vala.

Vala Leopold ő császári fölsége
Méltánvalóképen nagy ingerültségbe,
Hogy a magyarok nem volnának hűségbe,
De sőt szövetkeztek összeesküvésbe.

Szólott őfelsége haragjában mondván,
Az irgalmasságot szívében kioltván:
Ne légyen kegyelem a pereknek során,
Hóhér által vesszen a huszonnégy zsván.

S megtörtént vala, mit őfelsége kíván,
Hóhér által veszett el huszonnégy zsván,
Történt a Teátrum vérmocskos padlatán,
Eperjes városa zsvajgó piacán.

LAKATOS: Vége van? Mi? Vége van?

KOMÉDIÁS: Még nincs, most jön a java, a tanulság.

LAKATOS: Hát végezd el, de, kérlek igen szépen, szaporán.

KOMÉDIÁS: *(szaval)*

Halandó emberek, ti példát vegyetek,
Őfelsége iránt hűségben legyetek,
Mint e gonosztévők ti úgy ne tegyetek,
Hogy a földön soká igyatok, egyetek.

LAKATOS: Elvégezted?

KOMÉDIÁS: El... most kérek egy kis borraivalót.

LAKATOS: Mindjárt, kedves barátom, mindjárt egyszeriben, csak egyet kérdek tőled.

Látod az eget?

KOMÉDIÁS: Látom.

LAKATOS: Nem fogod többé látni. Látod a poklot?

LAKATOS: Nem látom.

LAKATOS: Mindjárt meg fogod látni. Ég az agyvelőm, mint a meggyújtott kazal... akasz-
szanak föl olyan magasba, hogy a világ minden hollója meglásson... te mered gyalázni
a legdicsebb magyar hazafiakat? Leopold a zsvány, nem azok, akiket megöletett; és
hogy isten előtt kedves munkát tegyek, tégedet, rágalmazó kutya, ezennel megfojtalak!
(torkon ragadja a komédiást)

KOMÉDIÁS: Segítség, segítség, a művészet haldoklik!

*Zaj, zavar; többen a birkózókhoz rohannak, s szétválasztják őket. A zűrzavarban Szirmai lép
be. Összetört ember látszatát kelti. Megőszült, meggömbült, botra támaszkodva is alig jár, az
egyik lábát a másik után húzza a földön. Láttára a zsvajgók elcsendesednek.*

PINCÉR: Hívom a katonákat, fogják el e lázadót, e felségsértőt.

SZIRMAI: Uraim, át fogják önök látni, hogy józan ésszel nem beszélhetni ilyet, minőt e szerencsétlen ember beszélt. Kérem önöket az emberi gyarlóságok elnézésének nevében, bocsáttassák őt szabadon, hiszen holtrészeg.

LAKATOS: Holtrészeg az édesapád, akárki vagy; én józan vagyok, mint a hajnali napsugár...

SZIRMAI: Hallgass, részeg pimasz, s menj félre, úgy dől belőled a borszag, mint valami pincéből.

KATALIN: Igen, igen, tisztelt urak, én is kérem önöket, szánakozzanak e szerencsétlen emberen.

NÉHÁNYAN: Ám legyen, valóban részeg... Engedjük el!

LAKATOS: Nem vagyok, ha mondom, aki... (*Szirmai elsodorja a többiektől*)

KOMÉDIÁS: Oh, átkozott kéz, vagyis inkább harapófogó! Holtom napjáig torkomon lesz a nyoma. S kinek köszönjem életem megmentését? Hadd lám, kinek van teli a pohara? Annak a nyegle fiatalúrnak. (*Andorék asztalához megy*) Érdemes úr, lelkem barátja, köszönet önnek a festészet, színészet és költészet nevében, miket képviselni van szerencsém.

ANDOR: Őszintén megvallva, uram, nem értem önt.

KOMÉDIÁS: Én festő, színész és költő vagyok egy személyben. Ön az imént megmenté életemet. Köszönöm, uram, önnek hőstettét. Ön túlságosan szerény. Én igen jól tudom, hogy ön ragadt ki ama vasgyúró körmei közül, s én meg nem állhatom, hogy barátságát meg ne köszönjem, s egészségére ne igyam. (*főlkapja Andor elöl a korsót*) Sokáig éljen ön! (*kiissza a maradék sört, illedelmesen meghajtja magát, s el*)

ANDOR: Már ez mégis több, mint sok. Ma arra vagyok kárhozthatva, hogy minden ember az én poharamból részegeskedjék. Milyen fátum! Ha ilyenek művelik, a művészet meghalt valóban.

SZIRMAI: (*a félrevont lakatost nyugtatja*) Nos, érti már a dolgot? Átlátja, ugye, hogy jól cselekedtem? Rágalmaztam önt, az igaz, de e rágalommal talán életét mentettem meg.

MÉSZÁROS: Valóban életemet mentette meg ön, édes úr, és én köszönöm önnek szíves-ségét, és ha ön a hazát szereti, úgy életem az öné, mert lássa ön, én szegény és tudatlan ember vagyok, de azért szeretem ám a hazámat, pedig nagyon!

SZIRMAI: Azt láttam, barátom, és azért igyekeztem önt megmenteni.

LAKATOS: Köszönöm, köszönöm, de ez mégis siralmas, kétségbeejtő állapot! Ha az ember szabadon beszél, részegnek kell magát elismernie, hogy föl ne akasszák. Szegény, szegény édes hazám!

ANDOR: (*aki hallgatja a beszélgetésüket, odaszól*) Fájdalom, hogy így van. De vigasztalódjék, barátom, tudja azt a nótát, hogy „ne szomorkodj, légy víg, nem lesz ez mindig „így!”

LAKATOS: Oh, vajha ne lenne! Vajha érnénk jobb időket! Uram, a beszéd után nem indulhat mindig az ember, mert a nyelv kétszínű portéka, az isten verje meg; nem a beszédéből önnök, hanem a szeméből úgy ítélek, hogy ön becsületes hazafi. Uram, ha kezdeni találnak önök valamit, ne felejtessenek ki engemet; én szeretem a merész játékot, melyben az ember a fejével játszik a hazáért. Úgyszincs egyebem ennél a rossz fejnél, hadd áldozzam legalább ezt a hazának, ha szükséges. Különb fejeket csapott már le a hóhér, mint ez az enyém; nem lesz érte nagy kár. Én nem veszítek vele semmit, a haza pedig nyerhet valamit. Ha szükség lesz rám, csak a csendes lakatost tudakolja, mert úgy hínak közönségesen ... minden ember útba fogja igazítani. Isten megáldja! *(Szirmai nem válaszol, de melegen megszorítja a kezét, majd Barótiné asztalához megy, a lakatos visszaül a helyére)*

KATALIN: Édes öröm, hogy mégis látjuk, Szirmai.

SZIRMAI: Ha megengedik, valóban leülök a társaságukba.

MÁRIA: Jöjön, kérem, jöjön, üljön ide mellém. Miért oly sápadt ön?

SZIRMAI: Mert ... mert ... és kegyed miért pirul úgy?

MÁRIA: Én? Mivelhogy...

KATALIN: Meséljen nekünk valami szórakoztatót, Szirmai!

SZIRMAI: Nem vagyok a megszokott formámban, kedves Katalin.

KATALIN: Már régen nincs a megszokott formájában, Szirmai.

SZIRMAI: Attól tartok, már sohasem leszek újra abban.

MÁRIA: Lesz, Szirmai úr, bizonyára lesz még abban. Engedje, hogy segítsek önnek benne!

KATALIN: Engedje meg a lányomnak, hogy boldoggá tegye önt, Szirmai!

SZIRMAI: Megtisztelő számomra, hogy így aggódnak és tenni is akarnak értem. Csakhogy én már nem vagyok az, aki lehettem volna. Lehetnék akár Mária kisasszony mellett is. Nem tudok felejtetni.

MÁRIA: Nem tud megbocsájtani!

SZIRMAI De tudok. Én protestáns ember vagyok. Én mindent megbocsátok.

Az addig körülöttük settenkedő tolvaj odalép az asztalukhoz.

TOLVAJ: Ön a Szirmai?

SZIRMAI: Nem ismerem magát.

TOLVAJ: Ha nem ön, akkor hiába alkalmatlankodtam. *(el akar menni, de Szirmai visszatartja a karjánál fogva)* Szóval mégiscsak ön az.

SZIRMAI: Én vagyok.

TOLVAJ: Egy levelet küldtek önnek.

Az asztalnál ülő nők összerezzenek.

SZIRMAI: Ki küldte?

TOLVAJ: Nem mondta.

SZIRMAI: *(elveszi a levelet, pénzt akar adni a tolvajnak, de az eltolja a kezét)* Szóval, azt sem tudhatom, kit tisztelhetek önben.

TOLVAJ: Nem tudhatja. Ha tudná, bizonyára nem tisztelne. A levélért pedig már megfizettek.

A tolvaj elmegy. Szirmai felbontja a levelet, olvasni kezdi, azután leroskad a székére.

MÁRIA: Ezt a levelet várta, e miatt várakoztatott meg bennünket, nem?

SZIRMAI: Nem.

KATALIN: Akkor valami szerelmesféle levelet kapott, Szirmai. Nem akarja felolvasni?

SZIRMA: De. Felolvashatom. Maguk akarták! *(a két nő döbbenet mered rá)* Most nyílik alkalom örök időkre kiirtani Magyarországból a pártoskodást. A hadi szerencse jelenleg kedvez Felségednek, s a büntetés nemcsak igazságosnak fog látszani, hanem helyeseltetni is fog fenhargon. A bírságok és elkobzások gyarapítani fogják a kincstárakat. De félrendszabálynak semmi haszna; szükség, hogy az inquizició az ország több pontján egyszerre minél keményebben induljon meg.

LAKATOS, SZABÓ, ANDOR és ERZSÉBET: *(a távolabbi asztalnál a lakatos, a szabó, Andor és Erzsébet éneklésbe fog)*

Ne szomorkodj, légy víg,
nem lesz ez mindég „így!”

Mezőberény, 1849. július 3–18. közt – Óbuda, 2021–2022

Utószó

1973-ban, Petőfi Sándor születésének 150. évfordulója évében másodéves bölcsészként hallgathattam Szigethy Gábor, akkori egyetemi tanársegéd előadását Petőfi Sándor drámaírói munkásságáról. Az előadás természetesen elsősorban a *Tigris és hiéna* című, befejezettnek tudható műről szólt, ám szó esett egy befejezetlen drámáról, melyet az irodalomtörténész csak Karaffa-töredékként említett. Az elkészült két jelenet számomra a jövő drámairodalmának szánt kínálatként volt értelmezhető, és így van ez a mai napig is.

Nem csak az újabb kerek évforduló, hanem Veszprém 2023-as Európa Kulturális Fővárosi címe ösztönzött arra, hogy éljek fél évszázados tervemmel, és a töredékből befejezett drámai művek születhessenek. Meghívásos pályázatot hirdettünk, melyen az általam felkért zsűri javaslata alapján 10 szerző vett részt. A pályázati felkérés szövege a következő volt:

„2023-ban Veszprém Európa Kulturális Fővárosa lesz. Színházunk, a Pannon Várszínház több projektben is érdekelt, főleg a színház és a kortárs tánc műfajában. 2023 egyben Petőfi Sándor születésének 200. évfordulója is. Ez alkalomból színházunk az EKF-fel közös kezdeményezésben drámapályázatot hirdet Petőfi Sándor Karaffa-dramatöredékének befejezésére. A pályaműveket 4 fős zsűri bírálja el, melynek tagjai: Dobák Livia dramaturg, Nánay István színikritikus, Géczy János költő és Vándorfi László rendező.

A zsűri szavazott azokról a szerzőkről, akiknek munkáit különösen fontosnak tartjuk. Nagy örömünkre szolgálna, ha ezen a meghívásos pályázaton részt vennél. Véleményünk szerint a mindössze 15 gépelt oldalnyi töredék rendkívül inspiratív, a pályázók szabadon kezelhetik a meglévő szöveget, sem műfaji, sem terjedelmi kötöttséget nem írunk elő.

A pályaművek benyújtásának határideje 2022. február 15., eredményhirdetés 2022. március 27-én a színházi világnapon, Veszprémben, nyilvános sajtótájékoztató keretében.

A Pannon Várszínház a három díjazott mű egyikét 2023-ban bemutatja, további kettőt felolvasó színház keretében ismerteti meg a közönséggel. A három művön túl a zsűri által megjelölt darabokat színházunk nyomtatott formában kiadja, elektronikus formában pedig valamennyi magyarországi és határon túli magyar előadó-művészeti szervezet számára elérhetővé teszi.”

A meghívott szerzők: Darvasi László, Dézsi Fruzsina, Fabacsovics Lili, Háy János, Kovács Dominik és Kovács Viktor, O. Horváth Sári, Szálinger Balázs, Terék Anna, Zalán Tibor. A felkért szerzők valamennyien benyújtották pályaművüket. A zsűri meghozta döntését és

ígéretünkhöz híven 2022. március 27-én, a Színházi Világnapon nyilvános sajtótájékoztató keretében kihirdettük az eredményt:

Márton László	Megosztott első díj
Szálinger Balázs	Megosztott első díj
Fabacsovics Lili	Harmadik díj

A Pannon Várszínház úgy döntött, hogy 2023. február 18-án színházunk bérletes sorozatának keretében Petőfi Sándor / Szálinger Balázs: *Karaffa* című vígjátékát mutatja be a Hangvilla színháztermében. Márton László *Caraffa* és Fabacsovics Lili *Karaffa* című darabját 2023 márciusában Tavaszi Fesztiválunkon felolvasószínházi produkció keretében ismerteti meg a közönséggel. Ezen kívül a további szerzők számára is lehetőséget kínál felolvasószínházi produkciók létrehozására, színházunk műsortervében. Háy János *Én vagyok én* című, színházi-educációs pályaművét stúdiószínházunkban 2023. január 22-én A Magyar Kultúra Napján, az Európa Kulturális Fővárosa program nyitóünnepsége keretében mutatjuk be.

Vándorfi László

TARTALOM

Nánay István: Caraffa, Petőfi – mai szemmel	7
DARVASI LÁSZLÓ–DARVASI ÁRON	
Petőfi 2022	29
DÉZSI FRUZZSINA	
A Körös-parton ül egy indián és nézi az úszó dögöket	73
FABACSOVICS LILI	
Karaffa	137
HÁY JÁNOS	
Én vagyok én	189
KOVÁCS DOMINIK–KOVÁCS VIKTOR	
A hiéna	217
MÁRTON LÁSZLÓ	
Caraffa	259
O. Horváth sári	
Egy boldog Isten éltesen	299
PETŐFI SÁNDOR / SZÁLINGER BALÁZS	
Karaffa	339
PETŐFI SÁNDOR–TERÉK ANNA	
Karaffa	425
PETŐFI SÁNDOR–ZALÁN TIBOR	
Karaffa	461
Vándorfi László: Utószó	563

Megjelent a Pesti Kalligram Kft., Budapest
és a Pannon Várszínház, Veszprém kiadásában 2022-ben
Első kiadás. Oldalszám 568
Felelős kiadó: Mészáros Sándor

Szerkesztette: Géczy János
Olvasószerkesztő: Tóth Ramóna Mirtill, aki a kötet szerkesztésének időszaka alatt
a Petőfi Irodalmi Múzeum Oláh János szerkesztői ösztöndíjában részesült
A borítót Hrapka Tibor tervezte
Grafikai elrendezés és nyomdai előkészítés Hrapka Tibor

Nyomta az OOK-Press Kft., Veszprém
Felelős vezető Szathmáry Attila

